

Lucreția Titircă
DICȚIONAR DE TERMENI
PENTRU ASISTENȚII MEDICALI

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

TITIRCĂ, LUCREȚIA

Dicționar de termeni pentru asistenții medicali /

Lucreția Titircă.- Ed. a 9-a. - București: Viața Medicală

Românească, 2008

Bibliogr.

ISBN 978-973-160-014-7

001.4:61=135.1

81'374.2:61=135.1

Redactor de carte: Dr. MIHAIL MIHAILIDE

Tehnoredactor: IOAN DUMITRESCO

Tehnoredactare computerizată: GINA MANCIU

Operatori: BERTA ALEXE
MIRELA DUMITREAN
IRINA NIȚESCU
DANIELA RADU

Corectori: CONSTANȚA BĂRGĂUNAȘ
EMIL FRĂȚILĂ

EDITURA „VIAȚA MEDICALĂ ROMÂNEASCĂ”
București, str. Ion Brezoianu nr. 27, cod 010031
TELEFON: 315.61.09; FAX: 315.69.80

Lucreția Titircă

DICTIONAR
DE
TERMENI
PENTRU
ASISTENȚII MEDICALI

32.055

Editura VIAȚA MEDICALĂ ROMÂNEASCĂ

Prefață

*În tot ceea ce a scris pentru asistenții medicali înainte de 1989, dar mai ales după acest hotarnic an al carierei sale, dna **Lucreția Titircă**, asistentă medicală principală și profesor de TIB/ Nursing cu definitivat de peste 30 de ani, a avut un program, chiar dacă nemărturisit. Acela de a contribui cu inteligența, știința și experiența sa la perfecționarea profesională a cadrelor sanitare medii și – prin schimbarea rolului lor de modeste executante „la ordin”, în acela de colaboratoare avizate și instruite ale medicului – în dobândirea de către ele al unui alt statut social. Și, după opinia mea, a reușit în cea mai mare măsură în realizarea proiectului său. Într-adevăr, cu totul altfel se prezintă astăzi o asistentă medicală trecută prin excelențele școli postliceale față de sora medicală din trecut, adesea devotată bolnavului și meseriei, dar elementar înzestrată cu noțiuni și cunoștințe practice de specialitate. Iar vocația dominantă a dnei Lucreția Titircă, anume cea pedagogică, materializată în cursuri de instruire și perfecționare organizate pentru generații și generații de tinere urmașe ale Virginei Henderson, în articole scrise pentru asistente în revistele acestora, dar mai ales în cărțile apărute în ediții succesive, de-a lungul anilor, se regăsește în construcția profesională și morală a asistentelor și asistentelor-șefe din spitalele și din principalele unități sanitare ambulatorii, din acest moment, din țară. Din păcate, dotările materiale, condițiile hoteliere și salarizarea nu se ridică la nivelul pregătirii multora dintre ele!*

În imposibilitatea de a cita, în totalitate, scrierile dnei Lucreția Titircă, mă voi rezuma doar la a menționa titlurile cărților apărute, până acum, în Editura „Viața Medicală Românească”: Breviar de explorări funcționale și îngrijiri speciale acordate bolnavului; Ghid de Nursing; Tehnici de evaluare și îngrijire acordate de asistenții medicali; Manual de îngrijiri speciale acordate pacienților de asistenții medicali.

Programul nedestăinuit al dnei Lucreția Titircă, de care aminteam înainte, mai cuprindea „un punct”, unul editorial, iată-l, acum, relevant: acela de a alcătui un Dicționar de termeni medicali pentru uzul imediat al asistenților (și nu numai).

Fără pretenții de originalitate în definirea termenilor și cu atât mai puțin de exhaustivitate, dicționarul harnicei autoare de la Baia Mare urmărește să pună la dispoziția asistenților, dar și a studenților medici și ori a publicului interesat, un instrument de informare rapidă, cu exprimare restrânsă și la obiect, pentru înțelegerea și folosirea corectă a unor noțiuni în activitatea zilnică. Lucrarea este, firește, susceptibilă de îmbunătățiri, care – nu mă îndoiesc – vor fi aduse de autoare la edițiile ce vor urma.

Dr. Mihail MIHAILIDE,
directorul Editurii „Viața Medicală Românească”,
directorul săptămânalului „Viața medicală”

Pentru cititori

Alcătuirea unui dicționar de termeni medicali uzuali destinat asistenților medicali a fost, de multă vreme, una dintre dorințele și preocupările mele. Aceasta deoarece, pe parcursul activității mele didactice, de peste 35 de ani, în școlile sanitare, ca profesor de Tehnica îngrijirii bolnavului/Nursing, precum și în munca mea de manager, de responsabil cu perfecționarea asistenților medicali din întreg județul Maramureș, am simțit mereu lipsa unei asemenea lucrări din bibliotecile colegilor mei. Într-adevăr, cei mai mulți asistenți medicali nu au la îndemână posibilități rapide de informare și documentare asupra termenilor medicali, deoarece dicționarele de profil existente sunt uneori greu de găsit și puțin accesibile, fiind destinate, cu precădere, medicilor.

Prin lucrarea de față, am încercat să pun la dispoziția asistenților medicali un instrument de lucru care să le permită o înțelegere rapidă și corectă a noțiunilor uzuale, termenii fiind selectați și preluați din dicționarele de circulație curentă, precum și din alte lucrări și manuale de specialitate.

În mod deosebit, am consultat pentru documentare și m-am inspirat din dicționare românești și străine, preluând în special termeni din: ● Dicționarul medical vol. I și II, Editura Medicală, București, 1969 ● Dicționarul medical ediția a 7-a, de L. Mănuilă, A. Mănuilă, M. Nicoulin, Editura Ceres, București, 1997 ● Petit Larousse de la médecine, Editura Larousse, Paris, 1993, precum și din alte lucrări, indicate în bibliografie.

În definirea termenilor, am încercat să dau explicații cât mai clare (fără pretenții de originalitate și căutând să evit

prețiozitățile), astfel încât definițiile să fie cât mai ușor de înțeles, accesibile tuturor celor cărora li se adresează și, în același timp, cât mai sintetice.

Mi-am asumat riscul implicit ca prezentarea și explicarea termenilor să apară ca insuficiente pentru unii cititori, având însă convingerea că lucrarea va fi folositoare celor cărora li se adresează direct, ea cuprinzând în mare măsură tot ceea ce, teoretic, este necesar asistentului medical. Am certitudinea că cititorii vor aprecia la justa ei valoare munca laborioasă pe care am depus-o căutând să exprim esențialul.

Lucrarea de față a beneficiat, pe parcursul elaborării, de atenția doamnei doctor Constantina Pop (doctorand), medic-șef la secția Pediatrie II a Spitalului Județean Baia Mare, care a citit manuscrisul în întregime, sugerând unele corecturi și observații folositoare. Țin să-i mulțumesc pentru acest efort deosebit, ca și pentru încurajările și sprijinul moral în ducerea la bun sfârșit a acestei lucrări.

De asemenea, țin să-i mulțumesc domnului doctor Dan Fetcu, medic primar de medicină nucleară, care a revizuit unii termeni de specialitate legați de tomografia computerizată și de medicina nucleară.

Mulțumesc în mod special domnului doctor Mihail Mihailide, director al ziarului „Viața medicală”, care în final a revăzut și revizuit materialul în întregime, făcând corecturile necesare pentru o exprimare mai clară și precisă a noțiunilor, completând dicționarul și prin definirea altor termeni a căror includere a considerat-o necesară.

Aduc mulțumirile mele operatoarei pe computer Mariana Marian, pentru precizia și acuratețea cu care a contribuit la redactarea lucrării.

Lucreția TITIRCĂ

ETIMOLOGIA

A

- gr. a = fără
- lat. ab. = în afară
- lat. abcessus = alterare
- lat. abductio = îndepărtare
- lat. ablatio = îndepărtare, separare
- lat. acidus = acru
- lat. acuitas = finețe
- lat. adductio = aducere
- gr. aden = glandă
- lat. adeps = grăsime
- gr. aer, aeros = aer
- gr. agein = a face
- gr. aggeion = vas
- lat. agglutinare = a lipi, a uni
- gr. agon = luptă
- gr. agora = piață
- gr. aisthesis = percepere, senzație, sensibilitate, simțire
- gr. akne = vârf
- gr. akouein = a auzi
- gr. akousis = auz
- gr. akron = extremitate, vârf
- gr. akros = ascuțit
- gr. aktis, -inos = rază luminoasă
- gr. alaos = orb
- gr. algesis = durere
- gr. algos = durere
- gr. amaurosis = orbire
- gr. amblys = tocit
- lat. ambulare = a merge
- gr. amnesia = uitare
- gr. an = lipsit de, lipsă
- gr. ana = prin, de-a lungul, în sus, contrar
- gr. anastomosis = deschidere, unirea a două guri
- gr. aner, andros = bărbat
- gr. aneurysma = lărgire, extindere
- lat. anfractus = sinuozitate
- gr. anisos = inegal
- gr. ankylosis, ankylos = curbat, sucit
- lat. ante = înainte
- gr. anthema = înflorire
- gr. anthropos = om
- gr. anti = contra
- gr. antrax = cărbune
- lat. anus = șezut
- lat. anxietas = neliniște
- lat. apex = vârf
- gr. aphta = erupție
- gr. apoplexia = lovitură
- gr. appetere = a dori, a-i plăcea
- lat. appetitus = poftă, dorință
- gr. archaios = de la început
- lat. ars, artis = meserie
- gr. arthron = încheietură, articulație
- gr. asphyxia = oprire a pulsației
- gr. asthenia = slăbiciune
- gr. asthma = gâfâială
- lat. atavus = strămoș
- gr. ateles = incomplet

gr. athetos = nefixat
 gr. atretos = nestrăpuns
 gr. autos = însuși
 gr. axia = valoare

B

gr. basis = mers
 lat. bifidus = despicat
 gr. bios = viață
 gr. blastos = germen
 gr. blennos = mucus
 gr. blepharom = pleopă
 gr. boule = voință
 gr. brachion = braț
 lat. brachium = braț
 gr. brachys = scurt, îngust
 gr. bradys = încet
 gr. bregma = cap
 gr. byrsa = pungă, sac

C

lat. caecum = orb
 lat. caecitas = orbire
 lat. cadere = cădere
 lat. caedere = a ucide
 lat. calculus = pietricică
 lat. calor = căldură
 lat. calvitres = chelie
 gr. calx = var
 lat. cancer = rac
 lat. carere = a lipsi
 lat. caseum = brânză
 lat. caverna = cavitate
 lat. cavus = scobit

lat. cerebrum = creier mare
 lat. cervix = gât, ceafă
 gr. chalasis = relaxare
 gr. cheilos = buză
 gr. cheir = mână
 gr. chiasme = încrucișare
 gr. chole = bilă
 gr. chondros = cartilaj
 gr. choreia = dans
 gr. chorion = învelișul fătului,
 piele
 gr. chroma = culoare
 gr. chronos = timp
 gr. chrysos = aur
 gr. chylos; lat. chylus = suc
 gr. chymos = suc
 lat. circum = în jurul
 lat. claustrum = închidere
 engl. clearance = epurare,
 purificare
 lat. clino = înclinare
 lat. clivus = înclinat, pantă
 lat. coitus = împreunare
 lat. coliapsus = prăbușire
 lat. collum = gât
 lat. commisura = îmbinare
 lat. concretio = agregare
 lat. congestio = îngrămădire,
 acumulare
 lat. conjunctivus = care leagă
 lat. contagium = contact, molip-
 sire
 lat. contaminare = a atinge, a
 pune în contact

lat. convalescere = a prinde pu-
teri, a se însănătoși
lat. convulsio = contractie
lat. copulare = a împreuna
lat. coxa = coapsă
lat. crepitare = a pâraii
lat. cunnus = vulvă
lat. cuspis = vârf
lat. cutis = piele

D

gr. daknein = a ucide
gr. dakryon = lacrimă
gr. daktylos = deget
lat. decumbere = a se culca
lat. defaecare = a curăți, a
purifica
lat. defectus = defect
lat. deferens = care duce mai
departe
lat. deficere = a pierde
lat. dehiscere = a se desface
lat. deletio = distrugere
lat. delirium = aiurare
gr. demos = populație
lat. dens, dentis = dinte
lat. denudo = a dezveli
gr. deon = obligație, ceea ce se
cade
gr. derma = piele
gr. desis = fixare
gr. desmos = bandă, ligament
lat. detere = a roade, a uza
lat. dexter = dreapta

gr. diaita = regim
gr. dialysis = separare
gr. diapedan = a ieși pe de lături
gr. dioptron = oglindă
gr. diastole = dilatare
gr. diathesis = așezare, situare
gr. didymos = geamăt, testicul
gr. dikrotos = bătaie dublă
lat. dilacerare = a rupe, a sfâșia
lat. dilatare = a întinde, a mări
gr. diphtera = membrană
gr. diplous = dublu
gr. dipsa = sete
lat. dis, gr. dys = greu, neplăcut,
tulburare
lat. dis = separare
lat. dissimulare = a ascunde, a se
preface
lat. disjunctio = separare
lat. dissociare = a despărți
gr. dolichos = lung
lat. dura = tare
gr. dynamis = forță, acțiune

E

gr. echo = sunet repetat
lat. edentare = a lăsa fără dinți pe
cineva
lat. effere = a duce în afară
lat. effervescere = a clocoti
lat. effundere = a răspândi
lat. ego = eu
gr. eidos = formă, aspect
lat. ejaculeri = a arunca, a proiecta

gr. ek = în afară
 gr. ektasis = distensie, dilatație, lărgire, extensie
 gr. ektome = excizie, ablație
 gr. ektopos = în alt loc
 gr. ektos = în afară
 gr. ektroma = defect
 gr. ekzema = erupție cutanată
 lat. emaciare = a epuiza
 lat. emasculare = a castra
 gr. emetikos = înclinat spre vomă
 gr. emetros = proporționat
 gr. emphysema = umflătură
 gr. endon = înăuntru
 gr. enkephalos = creier mare
 gr. entera = viscere
 gr. enteron = intestin
 gr. ephebos = adolescent
 gr. ephelis = pistrui
 gr. epi = pe, peste, deasupra
 gr. epilepsia = acces
 lat. equus = cal
 lat. eradicare = a distruge, a nimici
 gr. erastos = îndrăgostit
 lat. erectio = ridicare
 gr. eresis = îndepărtare
 gr. ergon = lucru, reacție
 lat. erodere = a roade
 gr. eros = iubire
 lat. eructare = a da afară
 gr. erythema = roșeață
 gr. erythros = roșu
 gr. ethos = caracter

gr. eu = bun
 gr. exairesis = ablație
 lat. excoriare = a jupui
 lat. exitus = ieșire, sfârșit, moarte

F

lat. foetidus = miros urât, neplăcut
 lat. fecundare = a face să rodească
 lat. fellare = a suge
 lat. flexio = îndoire
 gr. flogx, flogos = flacăra
 lat. forceps = clește
 lat. fungus = ciupercă
 lat. furfur = tărâțe

G

gr. galactos = lapte
 gr. gametes = soț
 gr. gamos = căsătorie
 gr. gastros, gaster = stomac
 gr. geneion = bărbie
 gr. genein = a produce
 gr. genesis = naștere, origine
 gr. gennan = a produce, a genera
 gr. geras = bătrânețe, vârstă înaintată
 gr. geron, gerontos = bătrân
 gr. gestare = a naște
 lat. gestatio = sarcină
 gr. geusis = gust
 lat. gibba = cocoșă
 gr. glossa = limbă

gr. glykys = dulce
 gr. gnatos = falcă
 gr. gnomon = care cunoaște
 gr. gnosis = cunoaștere, percepere
 gr. gonia = unghie
 gr. gonys = genunchi
 gr. gramma = notare, înscriere
 gr. graphein = a scrie
 lat. gredi = a merge
 lat. gurgitare = a revărsa
 gr. gyne, gynaikos = femeie

H

gr. haima = sânge
 gr. hairesis = scoatere
 gr. hedone = plăcere
 gr. helios = soare
 gr. helmis, -inthos = vierme
 gr. hemera = zi
 gr. hemesis = vărsătură, vomă
 gr. hemi = jumătate
 gr. hepatos = ficat
 lat. hereditas = moștenire, ereditate
 gr. hespera = seară
 gr. heteros = altul, diferit
 lat. hiatus = deschizătură
 lat. hibernare = a ierna
 gr. hidros = sudoare
 lat. hirsutus = păros
 gr. histos = țesut
 gr. holos = întreg
 gr. homoios = egal, asemănător

gr. homologos = în armonie
 gr. homos = același
 lat. humus = pământ
 gr. hydor = apă
 gr. hygros = umed
 gr. hyper = mai mult, deasupra
 gr. hypnos = somn
 gr. hypo = mai puțin, sub
 gr. hystera = uter

I

gr. iatros = medic
 gr. ichtys = peste
 lat. ictus = lovitură
 gr. idios = propriu
 lat. immergere = a scufunda
 lat. immunis = scutit, apărat
 lat. impetigo = pecingine
 lat. incidere = a surveni, a întâlni
 lat. incinerare = a arde până la cenușă
 lat. infans = copil
 lat. inflexio = îndoire, aplecare
 lat. infra = sub
 lat. insertare = a băga, a introduce
 lat. insertus = introdus, pus
 lat. insidiosus = pe furis
 lat. inter = între
 lat. intertrigo = rosătură
 lat. intra = înăuntru
 gr. iris = curcubeu

J

Lat. juxta = lângă

K

gr. kakos = rău
 gr. kardia = inimă
 gr. karyon = nucleu
 gr. kamtos = încovoiat
 gr. kanthos = margine, buză
 gr. kapnos = fum, carbon
 gr. karkinos = cancer, rac
 gr. karos = somn greu
 gr. kata = în jos, împotriva
 gr. katabole = desfacere, destrămare
 gr. kauter = fier înroșit
 gr. keilos = buză
 gr. kele = tumoră, hernie, formație chistică
 gr. kentesis = înțepătură, puncție
 gr. kephale = cap
 gr. keras, keratos = cornee
 gr. kinein = a mișca
 gr. kinesis = mișcare
 gr. kirhos = galben
 gr. klasis = ruptură, sfărâmare
 gr. kleptos = hoț
 gr. kline = pat
 gr. klinein = a culca
 gr. klisein = a spăla
 gr. klonos = dezordine, tumult
 gr. kneme = picior
 gr. koila = pântec
 gr. koilos = cavitate

gr. kolla = clei
 gr. koloboma = defect
 gr. kolon = intestin gros
 gr. kolpos = vagin, adâncitură
 gr. komeion = a avea grijă
 gr. kondylos = vârf
 gr. konis = praf
 gr. kophos = surd
 gr. kopros = excrement
 gr. kore = pupilă
 gr. koros = sațietate
 gr. koryza = guturai
 gr. kranion = craniu
 gr. krasis = constituție
 gr. krinein = a secreta
 gr. krios = frig
 gr. kryptos = ascuns
 gr. kyanos = albastru
 gr. kyphos = cocoșat
 gr. kyphosis = curbură
 gr. kystis = vezică, sac
 gr. kytos = celulă

L

lat. labilis = nestatornic
 lat. labium = buză
 lat. laevus = stâng
 gr. lalein = a vorbi
 gr. lapara = abdomen
 gr. larynx = laringe
 gr. lethargia = somnolență
 gr. leukos = alb
 gr. lexis = lectură, vorbă, cuvânt
 gr. limos = foame

lat. lingere = a linge
 gr. lipos = grăsime
 gr. lithos = piatră
 lat. lividus = palid, livid
 lat. locare = a așeza
 gr. logos = știință, studiu, cuvânt
 lat. lumbus = șale
 lat. lux = lumină
 gr. lysis = dizolvare, desfacere, distrucție

M

gr. makros = mare
 gr. malakia = înmuiere
 lat. malignus = primejdios, periculos
 lat. malum = rău, boală
 gr. mammo = sân, mamelă
 gr. mania = nebunie, furie
 lat. marsupium = pungă
 gr. mastos = sân, mamelă
 lat. meatus = trecere
 gr. megas = mare
 gr. meiosis = micșorare
 gr. melas = negru
 gr. melos = membrană, extremitate
 gr. men = lună
 gr. meninx = membrană
 lat. mens, -tis = minte
 lat, menstruus = în fiecare lună
 fr. menton = bărbie
 gr. mesos = mijloc
 gr. meta = după

gr. metastasis = deplasare
 gr. metra = uter
 gr. metron = măsură
 gr. mikros = mic
 gr. mimesis, mimos = care imită, imitare
 gr. mimetikos = care imită
 gr. mimia = imitare
 lat. miscere = a amesteca
 gr. misein = a urî
 gr. mnesis, mneme = memorie
 gr. monos = unul
 gr. morphe = formă
 lat. mors = moarte
 lat. motio, motus = mișcare
 lat. mutilare = a schilodi
 mydriasis = mărirea pupilei
 gr. myelos = măduvă
 gr. mykes = ciupercă
 lat. myringa = timpan
 gr. mys, myon = mușchi
 gr. mytos = mit, legendă

N

gr. nanos = pitic
 gr. narke = narcotic
 gr. narkosis = amorțire
 gr. nekros = mort
 gr. nekrosis = mortificare
 gr. neos = nou
 gr. neuron = nerv
 gr. nephros = rinichi
 lat. nidus = cuib
 lat. nihil = nimic

lat. nocere = a vătăma
 gr. nosos = boală
 gr. nullus = nici unul
 gr. nystagmos = oscilație
 gr. nyx = noapte

O

lat. obesus = gras, umflat
 lat. obnubilare = a umbri, a întuneca
 gr. odontis = dinte
 lat. odorari = a mirosi
 gr. odous = dinte
 gr. odyne = durere
 gr. oidema = umflătură, tumefiere
 lat. olfactus = miros
 gr. oligos = puțin
 gr. -oma = umflătură
 lat. omentum = viscer
 gr. omos = umăr
 gr. ompalos = ombilic
 gr. oneiros = vis
 gr. onkos = tumoră, volum
 gr. ontos = ființă
 gr. onyx = unghie
 gr. oofor = ovar
 gr. oon = ou
 lat. opacitas = umbră, întunecime
 gr. ophidion = șarpe mic
 gr. ophthalmos = ochi
 gr. ops, pops = ochi, vedere
 gr. opse = târziu
 gr. ophis = vedere
 gr. optos = vedere
 gr. orchis = testicul

gr. orexis = poftă de mâncare, apetit
 gr. ornis = pasăre
 gr. orthos = drept
 lat. ortus = naștere
 lat. os, oris = gură
 gr. osme = miros
 gr. osteon = os
 gr. otos, ous = ureche
 gr. ouranos = cerul gurii
 gr. ouron = urină
 gr. ous = ureche
 lat. ovarium = ovar
 lat. ovulum = ou mic
 gr. ozaina = duhoare

P

gr. pachys = gros
 gr. pais, paidos = copil, băiat
 gr. palin = din nou
 lat. palpebra = pleoapă
 lat. palus = mlaștină
 gr. pan = tot
 gr. para = dincolo de, lângă
 gr. paresis = slăbire, relaxare, paralizie
 gr. pareunos = culcat cu
 lat. parturiens = femeie care naște
 lat. parturire = a da naștere
 lat. patella = disc mic – sin. rotulă
 gr. pathognomonikos = care indică o boală
 gr. pathos = boală
 gr. peira = experiență
 lat. pelvis = bazin

gr. pemphix = bășicuță	lat. plexus = împletit
pendere = a atârna	gr. pneuma = aer
gr. penia = sărăcie	gr. pnoia = respirație
gr. pepsis = digestie	gr. poiein = a face
lat. per os = pe cale bucală	gr. poiesis = producere
gr. peri = în jurul	gr. poikilos = felurit
lat. perspirare = a transpira	gr. polios = cenușiu
lat. pes, pedis = picior	gr. pollakis = deseori
gr. pexis = fixare	gr. polypous = excrescență morbidă
gr. phagein = a mânca	gr. polys = mulți, mult
gr. phakos = lentilă	gr. porphyra = purpură
gr. phallos = penis	lat. positio = așezare
gr. pharmakon = remediu	lat. post = după
gr. phasis = vorbire	lat. potenția = putere
gr. pheme = vorbire	gr. potos = care bea
gr. pherein = a purta, a comporta	gr. pous, podos = picior
gr. philein = a iubi	lat. prae = înainte
gr. phimosis = întrerupere, oprire	lat. prandium = prânz
gr. phleps = venă	gr. prassein = a face
gr. phobos = frică, teamă	gr. praxis = acțiune
gr. phone = voce, sunet	lat.prehendere = a apuca, a prinde
gr. phos, photos = lumină	gr. presbys = bătrân
gr. phren = spirit, minte, gândire, diafragm	lat. pressio = apăsare
gr. phthisis = distrugere	gr. Priapos = zeul fecundității
gr. phylaxis = apărare, protecție	lat. privus = lipsit de
gr. physis = natură	gr., lat. pro = înaintea, pentru
gr. phyton = excrescență, plantă	lat. procidere = a cădea înainte
lat. pilus = păr	gr. proctos = anus
lat. planta = talpă	lat. prolabi = a aluneca, a cădea înainte
gr. plassein = a forma	lat. pronare = a apleca înainte
gr. plege = lovitură	gr. prostates = care stă înainte
gr. plethore = prisos, surplus	
gr. plexis = lovitură	

gr. prothesis = înlocuire
 gr. protos = întâiul
 lat. protrudere = a împinge
 înainte
 lat. proxeneta = mijlocitor, misit
 lat. pruritus = mâncărime
 gr. pseudos = fals
 gr. psittakos = papagal
 gr. psoriasis = mâncărime
 gr. psyche = suflet, spirit
 gr. ptosis = cădere
 gr. ptyalizein = a scuipa
 gr. ptyalon = salivă
 gr. ptysis = scuipat
 lat. puer = copil
 lat. puerpera = lăuză
 lat. purgare = a curăța
 gr. pyelos = bazin
 gr. pyon = puroi
 gr. pyr = foc
 gr. pyrosis = ardere
 gr. pyretos = febră
 gr. pyrexia = febră

R

gr. rachis, rhachis = coloană vertebrală
 lat. radix = rădăcină
 lat. re- = din nou
 lat. recidivus = care cade în aceeași greșeală
 lat. refulere = a curge în direcție opusă
 lat. retro = înapoi

gr. rhaps = sutură
 gr. rhegynai = a curge
 gr. rhein = a curge
 gr. rhis = nas
 gr. rhiza = rădăcină
 gr. rhoia = flux, curgere
 gr. rhythmos = ritm
 lat. ruber = roșu
 lat. rugosus = încrețit

S

gr. salpinx = trompă
 gr. salpros = putred
 gr. sarx, sarkos = carne, mușchi
 gr. schisis = diviziune
 gr. schizein = a despărți, a dirija
 lat. scintillatio = scânteiere
 lat. scissura = crăpătură, fisură
 lat. scrotum = sac
 lat. sebum = sebum
 lat. sedare = a liniști
 gr. semeion = semn
 lat. semi = pe jumătate
 lat. senescere = a îmbătrâni
 lat. senilis = bătrânesc
 gr. sepsis = putrefacție, infecție
 gr. septikos = putred
 lat. sequela = consecință
 lat. serum = ser
 gr. sfinkter = care strânge tare
 fr., engl. shunt = derivație
 gr. sialon = salivă
 lat. sibilans, -tis = șuierător
 lat. siccare = a seca

lat. sinister = stâng
 lat. sinus = cavitate
 lat. situs = așezat, situat
 gr. skatos = excrement
 gr. skia = umbră, întuneric
 gr. skleros = țare
 gr. sklerosis = întărire
 gr. skoliosis = curbare
 gr. skopein = a vedea
 gr. skotos = întuneric, obscuritate
 gr. skybalon = bălegar
 lat. sol, solis = soare
 gr. soma = corp
 gr. spadon = ruptură
 gr. spasmos = spasm
 lat. spirare = a respira
 gr. splanchnos = viscer
 gr. spondylos = vertebră
 gr. stalsis = contracție
 gr. staphyle = omușor
 gr. staphyloma = defect ocular
 gr. stasis = ședere, reținere
 gr. statikos = care oprește
 gr. staxis = scurgere
 gr. stear, steatos = grăsime
 gr. stenosis = strâmt, îngust
 gr. stenosis = stricțură
 lat. sterilis = sterp, neproductiv
 gr. stethos = piept
 gr. stigma = urmă
 gr. sthenos = forță, putere, concentrație
 gr. stoma = gură, deschidere

lat. struma = gușă
 lat. stupor = amotire, încremenire
 lat. subintrans = care intră pe furiș
 lat. supinare = a răsturna
 gr. syn = împreună
 gr. synopsis = legătură
 gr. syndrome = care merg împreună
 gr. synechia = adeziune
 gr. syrx = tub
 lat. systole = contracție

T

gr. tabes = topire, boală care macină
 gr. tachys = rapid
 lat. talus = călcâi
 gr. tars = talpă
 gr. taxis = ordine
 gr. tele = departe
 gr. tenon = tendon
 gr. terras, terratos = monstru
 gr. thalassa = mare
 gr. thanatos = moarte
 gr. thele = ridicătură
 gr. therapeia = tratament
 gr. therme = căldură
 gr. threpsis = nutriție
 gr. thrix = păr
 gr. thrombos = cheag
 gr. thyein = a erupe
 gr. thymos = minte, spirit

gr. tokos = naștere
gr. tome = tăiere
gr. tonos = tensiune
gr. topos = loc
gr. torpidus = amorțit
lat. torpor = toropeală
lat. torsio = răsucire
gr. toxikon = otravă
gr. trachoma = asprime
fr. tranquillisant = liniștitor
lat. trans = peste
fr. travestir = a se deghiza
lat. tremor = tremurătură
gr. tresis = orificiu
gr. tribein = a sfârâma, a strivi, a freca
gr. tripsis = zdrobire
gr. trismos = care scrâșnește
lat. tritus = măcinare
gr. trochlea = scripete
gr. tropein = a întoarce
gr. trophe = nutriție, hrană
gr. tropos = întoarcere
lat. turbidus = tulbure
lat. turgere = a umfla
gr. typhlon = cec
gr. typhos = sfârșeală
gr. typos = tip

U

lat. uncus = cârlig

V

lat. vacuus = gol, vid
lat. vagina = teacă
lat. varix = venă varicoasă
lat. venter = pânțece
lat. verruca = ridicătură
lat. versio = îndoire, învârtire
lat. vertigo = vârtej, amețeală
lat. violare = a profana, a necinști
lat. vir = bărbat
lat. viscera = măruntaie, organe interne
lat. vivus = viu
lat. vomica = abces

X

gr. xanthos = galben
gr. xeno = străin
gr. xeros = uscat

Z

lat. zona = brâu, cingătoare, zonă
gr. zoon = animal
gr. zyme = ferment

ABACTERIEMIE (gr. a „fără“ + bakterion „bastonaș“ și haima „sânge“ + emie = sufix care indică prezența în sânge).

Absența microbilor în sângele circulant.

ABARTICULAR (lat. ab „în afară“ și articulatio „încheietură“).

Situat în afara articulației (în vecinătate).

ABAZIE (gr. a „fără“ și basis „mers“).

Imposibilitatea de a merge normal din cauza tulburării în coordonarea mișcărilor. Abazia este de origine nervoasă, fără tulburări ale forței musculare și este asociată frecvent cu imposibilitatea de a sta în picioare (astazia).

ABCES (lat. *abcessus* „alterare“). Colecție purulentă bine delimitată într-un țesut sau organ, formată în urma dezintegrării țesuturilor sub acțiunea unor agenți microbieni.

ABDUCTIE (lat. *abductio* „îndepărtare“).

Mișcare de îndepărtare a unui membru sau a unui segment de membru față de axul corpului.

ABERAȚIE CROMOZOMIALĂ.

Anomalie privind numărul și structura cromozomilor. Aberațiile cromozomiale sunt puse în evidență prin studierea cariotipului (reprezentarea fotografică a cromozomilor unei celule); punerea în evidență se face printr-o analiză a celulelor fătului, prelevate în cursul unei amniocenteze sau a unei biopsii a vilozităților coriale.

ABIOZĂ (gr. a „fără“ și bios „viață“).

Stare lipsită de viață. Mediu fără viață. Abioza se produce atunci când din mediu lipsește un factor necesar vieții (oxigenul, apa).

ABIOTIC. Incompatibil cu viața.

ABLACTAȚIE (lat. ab „fără“ și lac „lapte“ sau lactare „a alăpta“).

Întreruperea alimentației la sân. Trecerea treptată și progresivă de la alimentația exclusiv lactată a sugarului la o alimentație diversificată.

ABLAȚIE (lat. *ablatio* „îndeapărtare“).

Acțiune de îndeapărtare, de scoatere pe cale chirurgicală a unei părți a corpului (membre, organe, tumori, etc.).

ABLEFARIE (gr. a „fără“ și *blepharon* „pleoape“).

Absența congenitală totală a pleoapelor.

ABORTIV (lat. *ab* „în afară“ și *ortus* „naștere“; sau *abortivus* „care provoacă avort“).

Un produs (substanță) sau o acțiune care provoacă avort. Ceea ce nu ajunge la termenul normal al dezvoltării sale.

ABULIE (gr. a „fară“ și *boule* „voință“).

Diminuarea sau pierderea voinei. Apare în tulburări mentale (psihastenie, stări depresive, nevroze obsesionale).

ABRAHIE (gr. a „fără“ și *brachion* „braț“).

Absența congenitală a brațelor.

ACALAZIE (gr. a „fără“ și *chhalasis* „relaxare“).

Absența relaxării unui sfincter (ex. acalazia esofagiană sau a cardiei stomacului).

Incapacitatea musculaturii netede a tubului digestiv, aflată în stare de spasm, de a se relaxa.

ACEFALIE (gr. a „fără“ și *kephale* „cap“).

Lipsa capului la făt (malformație congenitală incompatibilă cu viața).

ACETONEMIE. Prezența acetonei în sânge.

ACETONURIE. Apariția acetonei în urină.

ACHEILIE (gr. a „fără“ și *cheilos* „buze“).

Absența congenitală a buzelor.

ACHEIRIE (gr. a „fără“ și *cheir* „mână“).

Absența congenitală a mâinilor.

ACHILIE GASTRICĂ (gr. a „fără“ și *chylos* „suc“).

Absența în sucii gastrici a acidului clorhidric și a enzimelor gastrice.

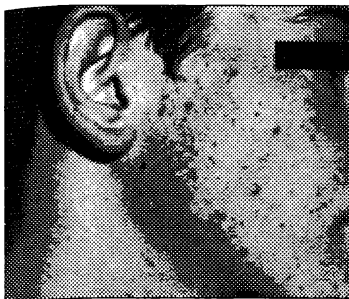
ACIDOZĂ (lat. *acidus* „acru“).

Perturbarea echilibrului acidobazic în organism cu creșterea în exces a acizilor din sânge.

ACIDURIE. Prezență în exces de acid în urină.

ACNEE (gr. *akne* „vârf“).

Boală a pielii din cauza inflamației glandelor sebacee și a glandelor pilosebacee. Se localizează în principal pe față, umeri, spate. Forma cea mai frecventă este acneea juvenilă sau acneea vulgară care survine în perioada pubertății.

Acneea juvenilă

ACNEMIE (gr. a „fără” și *kneme* „picior”).

Absența congenitală sau atrofia marcată a membrelor inferioare.

ACOLIE (gr. a „fără” și *chole* „bilă”).

Absența secreției biliare din ficat.

ACOLOGIE (gr. *akos* „tratament” și *logos* „știință”).

Cunoașterea medicamentelor în tratarea diferitelor boli.

ACOLURIE (gr. a „fără”, *chole* „bilă” și *ouron* „urină”).

Absența pigmentilor biliari din urină în cursul icterului hemolitic.

ACORIE (gr. a „fără” și *koros* „sațietate”).

Absența senzației de sațietate în condițiile unui aport suficient de alimente.

ACRO- (gr. *akron* „extremitate”, „vârf”).

Prefix care introduce în termenii medicali referirea la extremități.

ACROAGNOZIE (gr. *akron* „extremitate”, a „fără” și *gnosis* „cunoaștere”).

Incapacitatea perceperii existenței uneia sau mai multor extremități.

ACROCEFALIE (gr. *akros* „ascuțit” și *kephale* „cap”).

Malformație congenitală craniană caracterizată prin aspectul ascuțit, conic al cutiei craniene.

ACROCIAZOZA (gr. *akron* „extremitate” și *kyanos* „albastru”).

Colorația violaceu-albăstrui (cianoza) a extremităților: mâini, picioare, urechi, nas.

ACROFOBIE (gr. *akron* „vârf” și *phobos* „frică”).

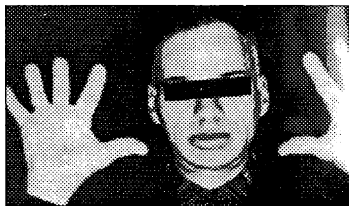
Fobie (teamă) de locuri înalte.

ACROMATOPSIE (gr. a „fără”; *chroma* – *atos* „culoare” și *opsis* „vedere”).

Incapacitatea de a distinge culorile. Vederea acestor persoane este monocromatică: alb sau negru.

AGROMEGALIE (gr. *akron* „extremitate” și *megas*, *megalos* „mare”).

Afecțiune caracterizată printr-o creștere exagerată a extremităților: mâini, picioare, cap, nas, urechi, din cauza hipersecreției

Acromegalie – creșterea exagerată a extremităților mâinii

hormonului de creștere al hipofizei anterioare (h. somatotrop).

ACROMIE (gr. a „fără” și chroma „culoare”).

Diminuarea sau dispariția pigmentației normale a pielii, formând pete albe.

ACROPARESTEZIE (gr. akron „extremitate”, para „la” și aisthesis „simțire”, „senzație”).

Tulburare care se manifestă prin amorțeli și furnicături în extremități, mai accentuate noaptea.

ACTINITE (gr. aktis-inos „rază luminoasă” + ite „sufix care indică o inflamație”).

Dermite sau dermatoze din cauza acțiunii razelor luminoase. (Inflamație cutanată provocată mai ales de razele solare).

ACTINOTERAPIE (gr. aktis-inos „rază luminoasă” și therapia „tratament”).

Metode terapeutice care folosesc radiații de natură diversă

(luminoase, ultraviolete și infraroșii).

ACUFENE (gr. akouein „a auzi”). Sunete percepute de pacient, care nu sunt determinate de excitații sonore (zumzet, șuierat, țiuit etc.).

ACUITATE (lat. acuitas „finețe”). Capacitatea organismului de a percepe impresiile și senzațiile cele mai slabe (acuitate vizuală, auditivă etc.).

ACUMETRIE (gr. akouein „a auzi” și metron „măsură”).

Aprecierea clinică a calității auzului prin diferite metode: voce șoptită, tic-tacul unui ceas, diapazonul, audiometrul (audiometria).

AD LIBITUM. După dorință.

ADACTILE (gr. a „fără” și daktylos „deget”).

Anomalie congenitală constând din lipsa degetelor.

ADAMS-STOKES (sindrom).

Este cauzat de o diminuare bruscă a irigării cerebrale, pierderea bruscă a conștienței (bolnavul cade și se lovește); este însoțită de cianoză, convulsii, absența bătăilor cardiace, prăbușire tensională; dacă bolnavul își revine nu-și mai amintește nimic; apare, îndeosebi, în blocul AV de gradul III.

ADDIS (proba). Metodă de determinare cantitativă a elementelor celulare și a cilindrilor în urină; dimineața, la 3 ore după golirea vezicii urinare, bolnavul urinează din nou, fără să fi băut între timp; din această urină se prelevează o picătură și se examinează la microscop.

ADDISON. Boală endocrină din cauza insuficienței secreției hormonale a glandelor suprarenale.

ADUCTIE (*lat. adductio „aducere“*).

Mișcare prin care un membru sau un segment de membru este apropiat de axul median al corpului.

ADENECTOMIE (*gr. aden „glandă“ și ektos „îndepărtare“*).

Ablația unui ganglion limfatic sau a unei glande.

ADENITĂ (*gr. aden „glandă“ și -ită „inflamație“*).

Inflamația ganglionilor limfatici.

ADENOCARCINOM (*gr. aden „glandă“ și karkinos „cancer“, „rac“*).

Tumoare malignă epitelială cu punct de plecare dintr-o glandă.

ADENOFIBROM (*gr. aden „glandă“ + lat. fibra „fibră“ și oma „umflătură“*).

Tumoare glandulară benignă

formată din țesut glandular și conjunctiv (ex. adenofibrom mamar).

ADENOID (*gr. aden „glandă“ și eidos „formă“*).

Care are aspectul țesutului glandular. Vegetații adenoide.

ADENOIDECTOMIE (*gr. aden „glandă“, eidos „formă“ și ektome „excizie“*).

Ablația vegetațiilor adenoide.

ADENOGAMĂ. Examenul de laborator pentru studiul celulelor dintr-un ganglion limfatic.

ADENOIDITĂ (*gr. aden „glandă“; eidos „formă“ și -ită „inflamație“*).

Inflamația țesutului glandular din regiunea nasofaringiană (la nivelul vegetațiilor adenoide).

ADENOM (*gr. aden „glandă“ și -oma „umflătură“*).

Tumoare benignă dezvoltată pe seama unei glande (proliferarea epiteliului glandular). Spre deosebire de tumorile maligne, cele benigne sunt perfect delimitate de țesuturile înconjurătoare printr-o capsulă. Poate apărea la toate structurile unde există glande cu secreție internă sau externă.

ADENOMATOZĂ (*gr. aden „glandă“; -oma „umflătură“ și -oza = sufix care indică o stare morbidă*).

Stare patologică caracterizată prin hipertrofie glandulară multiplă, adenoame multiple (ex. adenomatoza pulmonară = cancer alveolar).

ADENOMECTOMIE (*gr. aden „glandă“; -oma „umflătură“ și ektome „îndepărtare“, „excizie“*).

Extirparea chirurgicală a unui adenom.

ADENOMIOM (*gr. aden „glandă“; -oma „umflătură“ și mys „mușchi“*).

Tumoare benignă formată din țesut glandular și muscular neted (ex. adenomiom de prostată).

ADENOPATIE (*gr. aden „glandă“ și phatos „boală“*).

Termen general definind toate creșterile patologice în volum a ganglionilor limfatici. Poate fi de natură inflamatorie sau tumorală.

ADENOSARCOM (*gr. aden „glandă“; sarx, sarcos „carne“ și -oma „umflătură“*).

Tumoare glandulară malignă mixtă asociind o proliferare glandulară benignă și o proliferare conjunctivă malignă. (Sarcom = tumoare malignă).

ADENOTRIPSIE (*gr. aden „glandă“ și tribein „a strivi“*).

Metodă terapeutică constând din apăsarea cu degetul a vegeta-

țiilor adenoide infectate în scopul îndepărtării secrețiilor purulente.

ADINAMIE (*gr. a „fără“ și dynamis „forță“*).

Scăderea accentuată a forței musculare care apare în anumite boli.

ADIPECTOMIE (*lat. adeps „grăsime“ și gr. ektome „excizie“*).

Îndepărtarea chirurgicală a unei mase de grăsime (în special din regiunea peretelui abdominal).

ADIPOFOBIE (*lat. adeps „grăsime“ și gr. phobos „frică“*).

Teamă obsedantă la anumite persoane, mai ales la femei, de a fi sau de a deveni prea gras(ă).

ADIPOMASTIE (*lat. adeps „grăsime“ și gr. mastos „sân“, „mamelă“*).

Dezvoltarea excesivă a țesutului gras la nivelul sânilor.

ADIPONECROZĂ (*lat. adeps „grăsime“ și gr. nekrosis „mortificare“*).

Necroza țesutului gras al organismului.

ADIPOZITATE (*lat. adeps „grăsime“*).

Acumulare excesivă de grăsime în țesutul celular subcutanat (v. obezitate).

ADIPSIE (*gr. a „fără“ și dipsa „sete“*).

Lipsa senzației de sete.

ADLER (testul). Test folosit pentru verificarea prezenței hemoragiilor digestive oculte în scaun; după 4 zile de regim alb (fără carne), proba de materii fecale se tratează cu benzidină (mai util este hemotestul).

AEROB (gr. *aer, aeros* „aer” și *bios* „viață”).

Se spune despre un microorganism care are nevoie de aer sau oxigen pentru a se dezvolta.

AEROBIOZĂ. Dezvoltarea proceselor vitale în atmosfera cu oxigen. Condiție necesară de dezvoltare a microbilor aerobi.

AEROCOLIE (gr. *aer, aeros*, „aer” și *kolon* „colon”).

Acumulare excesivă de gaze în colon, producând o distensie a colonului (balonare abdominală).

AEROFAGIE (gr. *aer, aeros* „aer” și *phagein* „a mânca”).

Înghițire de aer care se acumulează în stomac. Survine mai ales la persoane care înghit saliva fără alimente, la persoane nervoase.

AEROFOBIE (gr. *aer, aeros* „aer” și *phobos* „frică”).

Teamă patologică de curenți de aer.

AEROSOL. Suspensie de particule fine solide sau lichide

dispersate într-un gaz sau în aer. Sin. aerodispersii, aerosuspensii.

AEROTERAPIE (gr. *aer, aeros* „aer” și *therapeia* „tratament”).

Cură de aer.

AFACHIE (AFAKIE) (gr. *a* „fără” și *phakos* „lentilă”).

Lipsa cristalinelor după o operație de cataractă sau a unui traumatism, dar poate fi și de origine congenitală.

AFAZIE (gr. *a* „fără” și *phasis* „vorbire”).

Pierderea capacității de a se exprima corect verbal sau în scris sau de a înțelege limbajul vorbit sau scris. Apare în leziuni cerebrale.

AFERENT. Care duce la un organ sau de la periferie la centru. Ex. nerv aferent (centripet). Ant. eferent.

AFIBRINOGENEMIE. Absența totală a fibrinogenului din sânge, ceea ce-l face incoagulabil.

AFONIE (gr. *a* „fără” și *phone* „voce”).

Pierderea vocii. Apare în leziuni ale organelor de fonajie.

AFRODISIAC (gr. *Afrodita* = zeița dragostei; *aphrodisia* = plăcere sexuală).

Substanța medicamentoasă sau naturală care mărește apetitul sexual.

AFTĂ (*gr. aphta „erupție“*).

Eroziuni mici și superficiale acoperite de un depozit alb, localizate pe mucoase (bucală, faringiană, vaginală) foarte sensibile la atingere.

Aftă la buza superioară

AGALACTIE (*gr. a „fără“ și galaktos „lapte“*).

Absența secreției lactate la femeia care a născut.

AGAR-AGAR. V. Geloza**AGASTRIE** (*gr. a „fără“ și gastros, gaster „stomac“*).

Absența stomacului; congenitală sau în urma rezecției totale.

AGENEZIE (*gr. a „fără“ și genesis „naștere“*).

1. Tulburare în dezvoltarea embrionară caracterizată prin lipsa unui organ sau a unei părți a organismului.

2. Incapacitatea de a da naștere, de a procrea.

AGENT PATOGEN (*lat. agens-tis de la agere „a lucra“; pathos „boală“*).

Denumirea microorganismelor care determină bolile infecto-contagioase.

AGERAZIE (*gr. a „fără“ și geras „vârstă înaintată“*).

Aparența tinerească la o persoană în vârstă.

AGEUZIE (*gr. a „fără“ și geusis „gust“*).

Pierderea simțului gustativ.

AGLUTINARE (*lat. agglutinare „a lipi“, „a uni“*).

1. Alipire.

2. Grupare în mici grămezi distincte de celule sau de microorganismele care posedă antigen (aglutinogen) și se află în suspensie într-un lichid, atunci când se adaugă suspensiei anticorpilor corespunzători (specifici). (ex. aglutinări microbiene; aglutinarea globulelor roșii); în bacteriologie, fenomen imunologic (reacție antigen-anticorp) în virtutea căruia bacteriile purtătoare de antigen se alipesc, formează conglomerate vizibile cu ochiul liber sub influența anticorpilor specifici – în prezența electroliților –

AGLUTININĂ. Anticorp-substanță specifică conținută în anumite seruri care în prezența antigenului specific sau a aglutinogenului corespunzător determină o reacție de aglutinare.

AGLUTINOGEN (lat. *agglutinare* „a lipi” și *genein* „a produce”).

Antigen – capabil de a provoca apariția de anticorpi specifici, aglutinine (în urma pătrunderii în organism) și să dea naștere reacției de aglutinare la un contact ulterior cu acestea.

AGNOZIE (gr. a „fără” și *gnosis* „cunoaștere”, „percepere”).

Tulburare a percepției caracterizată prin pierderea capacității de a recunoaște obiectele, deși funcțiile senzoriale (auz, văz etc.) sunt păstrate. Tulburarea este din cauza unui deficit intelectual ca urmare a unor leziuni ale zonelor corticale din jurul analizatorilor.

AGONIE (gr. *agon* „luptă”).

Perioada terminală a vieții – care precede moartea – caracterizată printr-o diminuare progresivă a funcțiilor vitale (respirația, circulația) și neuro-vegetative care antrenează o irigație cerebrală insuficientă și o stare de inerție și de inconștiență.

AGORAFOBIE (gr. *agora* „piața” și *phobos* „frică”).

Teamă de spații deschise. Teama nejustificată de a traversa piețe, străzi largi sau de a se afla în locuri publice mari, stadioane etc.

AGRAFIE (gr. a „fără” și *graphein* „a scrie”).

Imposibilitatea de a-și exprima ideile, sentimentele în scris. Este adesea o formă particulară a afaziei.

ALAJOUANINE-THURELL

(semnul). În hernia de disc L4–L5 cu afectare severă sciatică, bolnavul nu poate merge pe călcâie.

ALBARRAN (testul). Test pentru poliurie, care constă în ingestia unei cantități mari (cel puțin doi litri) de lichide care va genera o diureză consecutivă, crescută în mod normal, dar nu și în cazul în care epiteliul tubilor excretori este afectat, ca în anumite forme de insuficiență renală (depășit).

ALBARRAN-BAZY (punctul). Punctul uretral superior, situat la întretărirea liniei orizontale care trece prin ombilic, cu linia verticală care trece prin punctul McBurney și corespunde vârfului coastei a XII-a; prezența unei

sensibilități în acest punct evocă afectarea bazinului renal, iar durerea provocată de presiunea în acest punct se asociază uneori cu senzația imperioasă de a urina datorită unui reflex pielocaliceal (se mai numește punctul ureteral superior Pastean).

AGRANULOCITOZĂ. Dispariția totală a granulocitelor din sânge, adică a leucocitelor (globulele albe) polinucleare.

AKINEZIE (*gr. a „fără“ și kinesis „mișcare“*).

Imposibilitatea sau dificultatea de a executa mișcări. Este de origine neurologică – cu tonusul muscular exagerat.

ALALIE (*gr. a „fără“ și lalein „a vorbi“*).

Imposibilitatea de pronunțare a unor cuvinte sau sunete.

ALBINISM (*lat. albus „alb“*).

Decolorarea extremă a pielii, a perilor și a ochilor din cauza absenței pigmentului melanic. Este o boală ereditară.

ALBUMINOMETRU. Aparat pentru măsurarea cantitativă a albuminei. Cel mai cunoscut este albuminometrul Esbach pentru măsurarea albuminei din urină.

ALBUMINORAHIE. Prezența albuminei în lichidul cefalorahidian (sin. proteinorahie).

ALBUMINURIE. Prezența albuminei în urină (sin. proteinurie).

ALCALOZĂ. Perturbarea echilibrului acido-bazic al organismului caracterizat prin prezența în exces a substanțelor alcaline în sânge.

ALCOOLEMIE (*alcool și gr. haima „sânge“*).

Prezența (procentul) alcoolului în sânge.

ALCOOLISM. Intoxicația acută sau cronică cu alcool etilic. Sin. etilism.

ALCOTEST. Instrument cu care se poate controla rapid prezența alcoolului în aerul expirat de către o persoană bănuită a fi în stare de ebrietate.

ALDOSTERON. Unul din hormonii mineralocorticoizi secretați de corticosuprarenală.

ALERGENE (*alergie + gr. genein „a produce“*).

Substanțe străine organismului (antigene) – de obicei de natură proteică, de origine animală sau vegetală, care după pătrunderea în organism dau naștere la anticorpi și la un contact ulterior combinându-se cu ei, dau naștere la reacția alergică (alergene = albuș de ou, polen, praf de fân, medicamente etc.).

ALERGIE (gr. *allos* „alt“ și *ergein* „a acționa“).

Reacție modificată a organismului la un contact repetat cu o substanță antigenică (alergen). Este o hipersensibilitate căpătată față de o substanță străină.

ALEXIE (gr. a „fără“ și *lexis* „lectură“, „vorbă“).

Pierderea capacității de înțelegere a semnificației scrisului (limbajului scris). Se produce din cauza unor leziuni cerebrale.

ALGIE (gr. *algos*, *algesis* „durere“).

Durere.

ALOPATIE (gr. *allos* „altul“ și *pathos* „boală“).

Tratament medical obișnuit, constând în administrare de medicamente în doze care la omul sănătos produc simptome inverse simptomelor caracteristice bolii ce urmează a fi tratată. (Ex. hipotirodismul se tratează cu extract de tiroidă, care administrat unui om sănătos i-ar produce hipertirodism). V. homeopatie.

ALOPECIE (gr. *alopex*, *alopexis* „vulpe“ pentru că vulpea suferă uneori de o boală caracterizată prin căderea părului).

Căderea (absența) părului. Poate fi localizată sau difuză.

Alopecie difuză

ALZHEIMER (boala lui). Afecțiune neurologică cronică, care se traduce printr-o degenerescență nervoasă (demență degenerativă) cauzată de o diminuare a numărului de neuroni, cu atrofie cerebrală și prezența „plăcilor senile“. Survine între 50–75 ani și se caracterizează clinic prin *tulburări*: de memorie, de orientare

în timp și spațiu, de limbaj (afazie), de comportament motor, de recunoaștere a fețelor (pacientul nu mai recunoaște pe cei apropiați) etc. Uneori, boala debutează printr-o stare confuzională spontană sau declanșată de luarea unor medicamente, de o boală sau de un șoc afectiv (disparația cuiva apropiat, schimbarea domiciliului etc.). Evoluția bolii lui Alzheimer este treptată, pacientul ajunge să-și piardă orice autonomie și trebuie să fie asistat în toate actele vieții sale cotidiene (mers, sculat, mâncat, efectuarea toaletei).

AMAUROZĂ (gr. *amaurosis* „orbire“).

Pierderea vederii de origine nervoasă fără leziuni decelabile la nivelul ochiului. Poate fi trecătoare sau definitivă.

AMBARD (constanta). Denumită și constanta ureosecretorie, este un coeficient utilizat în trecut pentru aprecierea eficienței funcției rinichiului (depășit).

AMBLIOPIE (gr. *amblyos* „tocit“ și *ops*, *opos* „ochi“, „vedere“).

Diminuarea acuității vizuale fără cauză organică aparentă.

AMELIE (gr. a „fără“ și *melos* „membrană“).

Tulburare de dezvoltare embrionară caracterizată prin absența uneia sau mai multor membrane.

AMENOREE (gr. a „fără“, *men* „lună“ și *rhoia* „flux“).

Absența menstruației.

AMETROPIE (gr. *ametros* „disproporționat“ și *ops* „ochi“).

Perturbarea vederii din cauza unui viciu de refracție a ochiului care face imposibilă focalizarea imaginii pe retină: hipermetropie și miopie.

AMIGDALECTOMIE (gr. *amygdale* „migdală“ și *ektome* „extirpare“)

Ablația chirurgicală a amigdalelor palatine. Sin. tonsilectomie.

AMIGDALITĂ. Inflamația amigdalelor palatine (sin. angină). Sin. tonsilită.

AMILAZĂ. Enzimă care activează hidroliza amidonului în maltoză; ferment din sucul pancreatic și din salivă (ptialina).

AMIMIE (gr. a „fără“ și *mimesis*, *mimos* „care imită“, „imitare“).

Disparația mimicii feței.

AMIOSTENIE (gr. a „fără“, *myon*, *mys* „mușchi“ și *sthenos* „forță“). Scăderea forței musculare (sin. miastenie).

AMIOTONIE (gr. a „fără“, *myon*, *mys*, „mușchi“ și *tonos* „tensiune“).

Scăderea tonusului muscular (sin. miatonie).

AMIOTROFIE (gr. a „fără“, *myon* „mușchi“ și *trophe* „hrană“).

Atrofia mușchilor striati cu diminuarea volumului și masei musculare (sin. miatrofie).

AMNEZIE (gr. a „fără“ și *mnesis* „memorie“; *amnesia* „uitare“).

Pierderea totală sau parțială a memoriei. Se disting mai multe tipuri de amnezie: Amnezie *anterogradă* (persoana nu-și amintește faptele recente); Amnezie *retrogradă* (persoana nu-și amintește fapte din trecut, vechi). Amneziile mai pot fi *parțiale* sau *globale*.

În *psihiatrie* – se disting așa-zisele amnezii *psihogene* (derivă dintr-un sistem de apărare pentru a se proteja împotriva anumitor amintiri penibile). Mai există amnezii neurologice din cauza unor leziuni cerebrale.

AMNIOCENTEZĂ (gr. *amnios* „membrană a fătului“ și *kentesis* „puncție“).

Puncționarea cavității amniotice pe cale transabdominală; prelevarea de lichid amniotic pentru analize.

AMNIOS (gr. *amnios* „membrană a fătului“).

Membrana care căpтуșește interiorul cavității în care se află embrionul apoi fătul (sacul amniotic).

AMNIOSCOPIE. Explorarea vizuală a cavității amniotice, a lichidului amniotic cu ajutorul unui tub optic (amnioscop introdus în colul uterin).

AMPULĂ (lat. *vas mic pentru ulei sau parfum*).

Dilatație fiziologică localizată de-a lungul unui conduct, unui canal sau unei cavități, ampula rectală, ampula trompei uterine, ampula Vater (duodenală).

AMPUTAȚIE (lat. *amputare* „a tăia“).

Secționarea și îndepărtarea unui membru sau a unui segment de membru prin intervenție chirurgicală sau prin accident.

ANABOLIZANT. Substanță care favorizează anabolismul (asimilația) în organism și duce la creșterea greutateii și forței.

ANABOLISM (gr. *anaballein* „a construi“).

Asimilarea substanțelor nutritive și transformarea lor în țesuturi vii. Este prima fază a metabolismului. Ant. Catabolism.

ANACLORHIDRIE (gr. *ana* „fără“ și *clorhidric*).

Absența acidului clorhidric liber în sucul gastric. Sin. aclorhidrie.

ANACROT (gr. *ana* „în sus“, „din nou“, „iarăși“ și *krotos* „lovitură“).

Se spune despre puls când prezintă neregularități (aparitia unui mic croșet) în porțiunea ascendentă a curbei înregistrată pe sfigmogramă.

ANAEROB (gr. *an* „fără“, *aer* „aer“ și *bios* „viață“).

Se spune despre un microorganism care nu poate trăi în contact cu aerul.

ANAEROBIOZĂ (gr. *an* „fără“, *aer* „aer“ și *bios* „viață“).

Condițiile de viață în care lipsește oxigenul.

ANAFILAXIE (gr. *ana* „contrar“ și *phylaxis* „apărare“, „protecție“).

Creșterea sensibilității organismului (stare de hipersensibilizare) la o substanță străină (antigen) care a fost introdusă în organism. Această stare nu apare decât la două-trei săptămâni după primul contact când se reintroduce aceeași substanță cu proprietăți antigenice.

ANALEPTIC (gr. *analepsis* „reparație“).

Se spune despre o substanță sau medicament care stimulează sistemul nervos central, restabilește

forța și funcționarea diferitelor aparate: analeptic respirator; analeptic cardiovascular.

ANALGEZIC (gr. *an* „fără“ și *algesis* „durere“).

Care suprimă sau atenuează durerea.

ANAMNEZĂ (gr. *ana* „din nou“ și *mnesis* „amintire“).

Informațiile culese de la pacient sau aparținători de către personalul medical, în cursul interviului, despre circumstanțele în care a apărut boala și despre debutul acesteia.

ANARTRIE (gr. *an* „fără“ și *arthron* „articulație“).

Imposibilitatea de a articula cuvintele.

ANASARCĂ (gr. *ana* „prin, de-a lungul“ și *sarx, sarkos* „carne“).

Edem.

Edem generalizat din cauza acumulării de lichid în țesutul celular subcutanat, în seroase (pleure = hidrotorax; pericard = hidropericard; peritoneu = ascită).

ANASARCĂ FETO-PLACENTARĂ. Boala hemolitică a nou-născutului prin incompatibilitate de Rh.

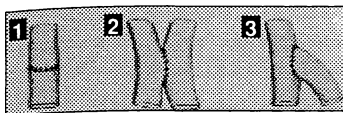
ANASPADIAS (gr. *ana* „în sus“ și *spadon* „crăpătură“, „ruptură“).

Anomalie de poziție a meatului

uretral care se deschide pe fața dorsală a penisului.

ANASTOMOZĂ (*gr. anastomosis „unire a două guri”, „deschidere”*). (Îmbinare cap la cap).

Comunicare naturală sau creată chirurgical între două conducte: vase sanguine, nervi, porțiuni din tubul digestiv, căi biliare și urinare etc.

Anastomoză

1. terminoterminală
2. laterolaterală
3. terminolaterală

ANATOXINĂ (*gr. ana „contrar” și toxikon „otravă”*).

Preparatul obținut dintr-o toxină microbiană care sub acțiunea formolului și a căldurii și-a pierdut puterea toxică păstrându-și proprietățile imunizante – adică capacitatea de a produce anticorpi. Vaccinurile (antidifteric, antitetanic etc.) sunt anatoxine.

ANCHILOZĂ (*gr. ankylosis din ankylos „curbat”, „sucit”*).

Limitarea sau suprimarea mișcărilor unei articulații din cauza leziunilor osoase sau articulare (reumatism, infecții etc.).

ANDROGEN (*gr. aner, andros „bărbat” și genein „a genera”, „a produce”*).

Substanță care provoacă apariția caracterelor sexuale masculine.

ANDROID (*gr. aner, andros „bărbat” și eidos „aspect”, „formă”*).

Care prezintă caractere masculine.

ANDROMASTIE (*gr. andros „bărbat” și mastos „sân”, „mamelă”*).

Prezența la femei a unei mamele rudimentare de tip masculin.

ANDROPAUZĂ (*gr. andros „bărbat” și lat. pauza „repaus”*).

Termen creat prin analogie cu menopauză, ansamblu de manifestări (tulburări) neurovegetative și modificarea tonusului psihic care apar la bărbați după vârsta de 50 ani. Diminuarea activității sexuale la bărbat (climacteriu masculin).

ANERGIE (*gr. an „fără” și ergon „reacție”*).

Dispariția capacității organismului de a reacționa față de agenți nocivi, față de o substanță (antigen) cu care a fost sensibilizat anterior. În sens mai larg: starea unui organism incapabil de a se apăra (anergic).

ANESTEZIE (*gr. an „fără” și aisthesis „sensibilitate”, „senzație”*).

Suprimarea sensibilității. Anestezia poate fi spontană în mod patologic (în anumite afecțiuni neurologice) sau poate fi provocată printr-un medicament (anestezic) de obicei în vederea unei intervenții chirurgicale. Suprimarea artificială a sensibilității cu anestezice poate fi limitată la o regiune a corpului (anestezie locală sau regională) sau poate interesa corpul în întregime (anestezie generală). Prin anestezia generală se obține o narcoză cu pierderea motilității, a conștiinței și împiedicarea în mod trecător a percepției senzațiilor dureroase.

ANETOPATIE (*gr. an „fără”, ethos „caracter” și pathos „boală”*). Definierea psihopatiilor caracterizate în special prin defecte morale.

ANEVRISM (*gr. aneurysma „lărgire”, „extindere”*).

Dilatarea unui vas sanguin (de obicei arteră) sau a inimii.

ANEXECTOMIE. Ablația anexelor uterului. Salpingoovarectomie – extirparea chirurgicală a trompei uterine și a ovarului de aceeași parte.

ANEXELE UTERULUI. Ansamblul constituit din ovare, trompe uterine și ligamentele largi.

ANEXITĂ. Inflamația anexelor uterului (salpingo-ovarită) = infecția ovarului și a trompei uterine).

ANFRACUOZITATE (*lat. anfractus „sinuozitate”*).

Cavitate cu contur neregulat, cu sinuozități.

ANGEITĂ (*gr. aggeion „vas”, ita = sufix care indică o inflamație*).

Inflamația vaselor sanguine (arterită, flebită) sau a vaselor limfatice (limfangită).

ANGIECTAZIE (*gr. aggeion „vas”, ektasis „dilație”*).

Dilatarea unui vas sanguin sau limfatic.

ANGIECTOMIE (*gr. aggeion „vas” și ektome „excizie”*).

Rezecția operatorie a unui segment dintr-un vas sanguin.

ANGINĂ (*lat. angere „a sufoca”, „a strânge”*).

Inflamația acută a faringelui adesea localizată numai la amigdale (amigdalită).

ANGINĂ PECTORALĂ (DE PIEPT). Criză dureroasă violentă, constrictivă în regiunea precordială. Senzație de angoasă, stare de anxietate marcată și o presiune toracică provocată de un

aport insuficient de oxigen la inimă. Durerea iradiază deseori spre membrul superior stâng, maxilar și spate. Sin. angor.

ANGIOPATOLOGIE (*gr. aggeion „vas“, kardia „inimă“ și graphein „a scrie“*).

Metodă radiologică prin care se examinează cavitățile inimii și a vaselor mari, după injectarea unei substanțe de contrast radioopacă.

ANGIOPATIE (*gr. aggeion „vas“, kardia „inimă“ și pathos „boală“*).

Orice afecțiune a inimii și a vaselor.

ANGIOLEZIE (*gr. aggeion „vas“, chole „bilă“ și kystis „vezică“*).

Inflamația căilor biliare și a vezicii biliare.

ANGIOLEZIE (*gr. aggeion „vas“ și chole „bilă“*).

Inflamația căilor biliare intra- și extrahepatice.

ANGIORAFIE (*gr. aggeion „vas“ și graphein „a scrie“*).

Radiografia vaselor după injectarea unei substanțe radioopace.

ANGIOM (*gr. aggeion „vas“ și -oma „umflătură“*).

Tumoare benignă constituită dintr-o aglomerare de vase san-

guine (hemangiom) sau limfatice (limfangion). Angioamele sunt în general de origine congenitală.

Hemangiomul plan – pată cutanată roșie de formă variabilă. Sin. nev vascular plan.

ANGIOMATOZĂ (*gr. aggeion „vas“, -oma „umflătură“ și -oza „boală neinflamatorie“*).

Afecțiune de obicei congenitală, caracterizată prin prezența unui număr mare de angioame pe suprafața corpului și în interiorul corpului (pericol de hemoragii).

ANGIONECROZĂ (*gr. aggeion „vas“ și nekrosis „mortificare“*).

Necroza peretelui unui vas sanguin.

ANGIOPATIE Orice afecțiune a vaselor sanguine.

ANGIOPLASTIE (*gr. aggeion „vas“ și plassein „a forma“*).

Intervenția chirurgicală pentru repararea unui vas: sutură, desobstruare, dilatare etc.

ANGIOPLASTIE CORONARIANĂ. Dilatarea terapeutică a unei artere coronariene stenozate, folosind un balonaș gonflabil introdus printr-o sondă.

ANGIORAFIE (*gr. aggeion „vas“ și rhapshe „sutură“*).

Sutura unui vas sanguin. Anastomoză.

ANGIOSARCOM (gr. *aggeion* „vas”, *sarx*, *sarkos* „carne” și *oma* „umflătură”).

Tumoare malignă ce provine din proliferarea celulelor reticulare și endoteliale ale vaselor sanguine.

ANGIOSPASM (gr. *aggeion* „vas” și *spasmos* „spasm”).

Contractie spasmodică a unui vas (în special a unei artere) care provoacă ischemie locală (insuficiența aportului sanguin).

ANGOASĂ (NELINIȘTE) (lat. *angustia* „sugrumare”).

Indispoziție caracterizată printr-un sentiment de teamă, spaimă care nu poate fi definită, senzație de apăsare dureroasă în regiunea epigastrică, accelerarea respirației și a pulsului.

ANGOR (lat. = *durere*, *suferință*).

ANGOR PECTORIS v. angină pectorală.

ANIRIDIE (gr. *an* „fără” și *iris* „curcubeu”).

Lipsa congenitală sau posttraumatică a irisului.

ANITĂ (lat. *anus* „inel”, „sezut” și *-ită* „inflamație”).

Inflamația localizată în jurul anusului.

ANIZO (gr. *anisos* „inegal”).

Prefix care indică noțiunea de inegalitate; lipsă de simetrie.

ANIZOCITOZĂ (gr. *anisos* „inegalitate” și *kytos* „celulă”).

Inegalitate de dimensiune a globulelor roșii.

ANIZOCORIE (gr. *anisos* „inegal” și *kore* „pupilă”).

Inegalitatea diametrului celor două pupile.

ANIZOCROMIE (gr. *anisos* „inegal” și *chroma* „culoare”).

Inegalitate de colorație a globulelor roșii.

ANIZODACTILIE (gr. *anisos* „inegal” și *dactylo* „deget”).

Degete inegale.

ANODONTIE (gr. *an* „lipsă” și *odous* „dinte”).

Lipsa totală a dinților.

ANOFTALMIE (gr. *an* „fără” și *ophthalmos* „ochi”).

Absența congenitală a ochilor.

ANOPSIE (gr. *an* „fără” și *opsis* „vedere”).

Pierderea vederii pasageră sau durabilă, fără leziuni organice ale aparatului receptor.

ANOPLASTIE (*anus* și gr. *plassein* „a forma”).

Intervenție chirurgicală plastică efectuată asupra regiunii anale și asupra peretelui anal, în vederea refacerii funcției de continență.

ANOREXIE (gr. *an* „lipsă” și *orexis* „apetit”).

Diminuarea importantă sau pierderea poftei de mâncare.

ANORHIDIE (gr. *an* „lipsă” și *orchis* „testicul”).

Absența congenitală a unuia sau ambelor testicule.

ANOSCOPI (*anus* + gr. *skopein* „a vedea”).

Aparat endoscopic pentru examenul prin vizibilitate directă a anusului și a rectului inferior.

ANOSMIE (gr. *an* „lipsă” și *osme* „miros”).

Absența totală a simțului mirosului.

ANOVLATAȚIE (*an* „lipsă” și *lat. ovulum* „ou mic”).

Lipsa ovulației. Este o stare normală pentru ovar înainte de pubertate sau după menopauză, dar anormală în perioada activității sexuale.

ANOXEMIE (*an*; *oxigen* și gr. *haima* „sânge”).

Scăderea sub limitele normale a concentrației de oxigen din sânge, ceea ce se traduce prin diminuarea aportului de oxigen la țesuturi (anoxie tisulară) și la viscere (anoxie viscerală).

ANOXIE. Absența oxigenului la nivelul țesuturilor și a celulelor.

ANTALGIC (gr. *anti* „contră” și *algos* „durere”).

Care împiedică sau calmează durerea (poziție antalgică = poziție în care se atenuează durerea; medicament antalgic = medicament care calmează durerea).

ANTEPARTUM (*lat. ante* „înainte” și *parturiens* „femeie care naște”).

Înainte de naștere.

ANTEFLEXIE (*lat. ante* „înainte” și *flexio* „îndoire”, „încovoiere”).

Aplecarea înainte a unui organ (ex. anteflexia uterului = înclinarea înainte a uterului, care este flectat pe col, formând un unghi ascuțit între corpul uterin și col, acesta păstrându-și poziția normală).

ANTEROGRAD (*lat. anterior* „mai înainte” și *gredi* „a merge”).

Care se referă la fapte petrecute de la un moment dat (ex. amnezia anterogradă se referă la faptele petrecute după un accident).

ANTEVERSIE (*lat. ante* „înainte” și *versio* „îndoire”, „învârtire”).

Aplecarea sau deplasarea înainte a axului vertical al unui organ, fără flexie (ex. anteversie a uterului = deplasarea uterului printr-o mișcare de basculare a corpului uterin, împreună cu colul. Corpul uterin fiind astfel

dirijat înainte, iar colul uterin fiind dirijat posterior, încât acesta apasă pe zona rectală.

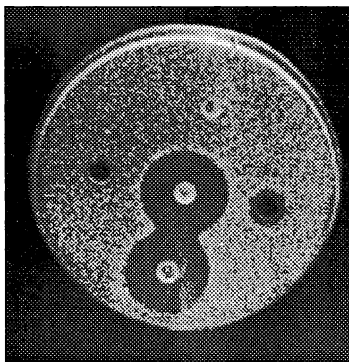
ANTI (*gr. anti-* „contra“).

Prefix care indică noțiunea de opoziție, de luptă.

ANTIATEROGEN (*gr. anti* „contra“, *athere* „făină“, „pudră“, *gennan* „a produce“).

Substanță care împiedică producerea aterosclerozei, combate procesele de arterioscleroză, prin diminuarea colesterolemiei crescute și prin corectarea tulburărilor în metabolismul lipidic.

ANTIBIOGRAMĂ. Metodă de laborator prin care se determină sensibilitatea la diverse antibiotice a unui germen microbial. Se

Antibiogramă – Germen sensibil numai la două antibiotice

studiază „in vitro“ acțiunea unui grup de antibiotice asupra unui anumit germen însământat pe mediu de cultură, în vederea alegerii antibioticului cel mai eficient pentru tratament. Antibio-grama se practică înaintea insti-tuirii tratamentelor cu antibiotice.

ANTICOAGULANT. Care întârzie sau împiedică coagularea sângelui.

ANTICONCEPȚIONAL. Care împiedică ovulația (maturația ovulului în ovar) sau fecundația ovulului de către spermatozoid. În sens general – care împiedică apariția unei sarcini. Sin. contraceptiv.

ANTICORP. Substanță proteică (globuline) care apare în organism în urma acțiunii unor antigene și care are proprietatea de a reacționa specific cu antigenul respectiv. După natura acestor reacții specifice există mai multe tipuri de anticorpi: *aglutinine* (care aglutinează microbii sau celulele străine), *precipitine* (care precipită antigenii), *lizine* (care to-pesc microbii sau celulele străine), *antitoxine* (care neutralizează toxinele) ș.a. Producerea de anticorpi este un proces principal în apariția imunității.

ANTIDOT (gr. *anti* „contra“ și *dotos* „dată“; lat. = *antidotum*).

Substanță capabilă să neutralizeze o otravă, acțiunea unui toxic sau să contracareze efectele acestora. Acționează fie blocând absorbția, fie combinându-se cu toxicul și creând un produs inofensiv organismului, fie realizând un antagonism metabolic specific.

ANTIEMETIC (gr. *anti* „contra“ și *emetikos* „încălnat spre vomă“).

Medicație care oprește sau previne vărsăturile (sin. *antivomitiv*).

ANTIFLOGISTIC (gr. *anti* „contra“ și *flogx*, *flogos* „flacăra“). Care combate inflamația (sin. *antiinflamator*).

ANTIFUNGIC (gr. *anti* „contra“ și *fungus* „ciupercă“).

Substanță (medicație) care distruge ciupercile sau le oprește creșterea.

ANTIGEN (gr. *anti* „contra“ și *gennan* „a produce“).

Substanță care posedă capacitatea de a provoca în organism formarea de anticorpi cu care reacționează specific. Unele antigene pot provoca manifestări alergice, ele se numesc alergene (polen, praf de fân, păr sau pene de animale domestice, substanțe chimice etc.).

ANTHELMINTIC. Substanță care provoacă eliminarea viermilor intestinali (helminți) omorâți sau vii (sin. *vermifug*).

ANTIHISTAMINIC. Substanță care anihilează sau atenuează efectele histaminei. Se prescrie în tratamentul alergiilor deoarece în alergii se eliberează histamina.

ANTILUETIC (sin. *antisifilitic*).

ANTIMICOTIC. Substanță care distruge ciupercile microscopice sau le împiedică creșterea.

ANTIMITOTIC. Substanță care împiedică mitozele (multiplicarea celulelor). Sunt folosite în chimioterapia cancerului.

ANTIPIRETIC (gr. *anti* „contra“ și *pyretos* „febră“).

Care combate febra.

ANTISEPSIE (gr. *anti* „contra“ și *sepsis* „putrefacție“).

Ansamblu de metode care au scopul de a distruge microbi; luptă contra unei infecții de suprafață. Mijloacele folosite sunt fizice (căldura, radiații) și chimice (substanțe bactericide antiseptice).

ANTISPASTIC (gr. *anti* „contra“ și *spasmos* „spasm“).

Substanță care combate spasmele, contracturile, convulsiile. Unele dintre antispastice acționează asupra musculaturii nete-

de (papaverină), altele (atropina) acționează blocând comanda nervoasă asupra musculaturii netede (sin. spasmolitic).

ANTISTREPTOLIZINĂ O (ASLO). Antitoxină elaborată de organism în sânge, care apare după afecțiuni streptococice (reumatism articular acut, erizipel, angine, scarlatină, glomerulonefrite acute). Antistreptolizinele sunt anticorpi care neutralizează streptolizina (toxina secretată de streptococul hemolitic). Dozarea anti-streptolizinei O (ASLO) în serul sanguin este un test prin care se poate urmări evoluția acestor boli produse de streptococ.

ANTITOXINĂ (gr. *anti* „contra” și *toxikon* „otrăvă”).

Substanță (anticorp) produsă în organism, capabilă să neutralizeze acțiunea (efectele) unei toxine. Antitoxinele sunt anticorpi strict specifici (ex. antitoxina difterică, tetanică etc.). Sin. anticorp antitoxic.

ANTRACIZĂ (gr. *antrax* „cărbune” și *-oza* „boală neinflamatorie”).

Boală pulmonară (pneumoconioză) provocată de inhalarea prelungită a prafului de cărbune. Se întâlnește la mineri.

ANTRAX (cărbune).

1. Boală infecto-contagioasă provocată de pătrunderea în organism, pe cale cutanată, digestivă sau pulmonară a sporilor de bacili antrax sau cărbunoși. Forma cutanată apare sub forma unei cruste negricioase înconjurate de vezicule (buba neagră) la cei ce manipulează animale moarte de această boală. Consumul cărnii acestor animale produce forma intestinală a bolii, iar aspirația sporilor produce pneumonia cărbunoasă.

2. *Antrax* = aglomerare de mai multe furuncule. Leziune inflamatorie, supurată a pielii din cauza unei infecții stafilococice, afectând mai multe glande pilo-sebacee și țesutul subcutanat învecinat.

ANTROPO (gr. *anthropos* „om”). Prefix care introduce în termenii compuși referirea la om.

ANTROPOID (gr. *anthropos* „om” și *eidos* „formă”).

Care seamănă cu omul.

ANTROPOLOGIE (gr. *anthropos* „om și *logos* „știință”).

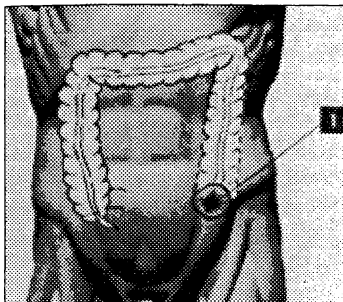
Studiul despre om sub toate aspectele (morfologie, origine, evoluția lui și rasele umane).

ANURIE (*gr. an „lipsă“, „absență“ și ouron „urină“*).

Absența completă sau aproape completă a urinei din vezică. Anuria poate fi cauzată de oprirea funcției renale, lipsa secreției renale (anurie secretorie), dar poate fi cauzată și de obstrucția ureterală de ex. în caz de litiază ureterală (anurie excretorie, falsă anurie).

ANUS ARTIFICIAL (*lat. anus „șezut“*).

Orificiu creat artificial printr-o intervenție chirurgicală, pe un segment al intestinului și deschis la suprafața peretelui abdominal, cu scopul de a se asigura temporar sau definitiv eliminarea conținutului intestinal. Anus contra naturii = orice orificiu anal, altul decât cel natural. El poate fi

Anus artificial iliac definitiv

congenital, spontan, chirurgical sau accidental.

ANUSCOPIE (*lat. anus „șezut“ și skopein „a vedea“*).

Explorarea endoscopică prin vizualizare directă a canalului anal și rectului inferior, cu ajutorul unui instrument tubular numit anuscop.

ANXIETATE (*lat. anxietas „neliniște“*).

Sentiment de încorfort și de tensiune; teamă nedeslușită; fără obiect sau teamă legată de presupunerea posibilității unui pericol iminent real sau imaginar (v. angoasă).

ANXIOLITIC (*lat. anxietas „neliniște“ și gr. lysis „dizolvare“*).

Medicament tranchilizant care combate anxietatea patologică, starea de tensiune nervoasă și de agitație.

APAREUNIE (*gr. a „fără“, „lipsă“, pareunos „însoțitor(e) la pat“, eune „pat“*).

Imposibilitatea sau incapacitatea de a îndeplini raportul sexual (coitul).

APATIE (*gr. a „fără“ și pathos „pasiune“*).

Slăbirea reactivității cu indiferență la stimuli. Absența dorințelor și a interesului față de propria

persoană; indiferența față de evenimente.

APECTOMIE (lat. *apex* „vârf“, „culme“ și gr. *ektome* „excizie“).

Secționarea și îndepărtarea pe cale chirurgicală a vârfului unei rădăcini dentare în scop terapeutic (în caz de granulom) (sin. rezecție apicală).

APENDICECTOMIE (lat. *appendix* „adaos“, „supliment“ și *ektome* „excizie“).

Ablație chirurgicală a apendicelui vermicular.

APERISTALTISM (gr. a „fără“, *peri* „în jurul“ și *stalsis* „constracție“).

Absența mișcărilor peristaltice (v. peristaltism).

APETIT (lat. *appetitus* „poftă“, „dorință“).

Dorința sau tendința naturală de a satisface o nevoie fizică sau mentală, termen folosit în special pentru dorința de a mânca.

APEX (lat. *apex* „vârf“, „culme“).

Vârful unei formațiuni anatomice (a unui organ).

APGAR – v. Testul APGAR.

APICAL (lat. *apex* „vârf“, „culme“).

Care este localizat la vârful unei formațiuni anatomice.

APIRETIC (gr. a „fără“ și *pyrexia* „febră“).

Sin. afebril.

APLAZIE (gr. a „fără“ și *plaissein* „a forma“).

Absența congenitală sau dezvoltarea insuficientă a unei părți a organismului (țesut sau organ).

APNEE (gr. a „fără“ și *pnoia* „respirație“).

Oprirea completă a respirației mai mult sau mai puțin îndelungată, voluntară sau nu.

APODIE (gr. a „fără“ și *pous*, *podos*, „picior“).

Absența congenitală a picioarelor.

APONEVROZĂ. Membrana constituită din fibre conjunctive dense; există aponevroze musculare: de înveliș, de inserție, de separare (fascie care separă mai multe planuri musculare).

APOPLEXIE (gr. *apoplexia* „lovitură“).

Suspendarea bruscă a tuturor funcțiilor cerebrale antrenând o comă profundă. Cauza cea mai frecventă este hemoragia cerebrală (sin. ictus apoplectic sau cerebral). Prin analogie = orice hemoragie în interiorul unui organ. Ex. la nivelul organelor

genitale feminine = apoplexie utero-placentară (vezi hematom retroplacentar) sau la alte organe: apoplexie splenică, pulmonară etc.

APRAXIE (gr. a „absența”, *prassein* „a face” sau *praxis* „acțiune”).

Incapacitatea de a executa corect gesturile (de exemplu manipularea adecvată a obiectelor uzuale). Deficit neurologic consecutiv unei leziuni a cortexului cerebral.

APTIALISM (gr. a „lipsă” și *ptyalizein* „a scuipa”).

Diminuarea sau suprimarea secreției glandelor salivare (sin. asialie).

AREFLEXIE. Absența unor reflexe.

AREOLĂ (lat. *area* „suprafață”, „arie”).

1. Suprafață inelară pigmentată în jurul mamelonului.

2. Suprafață inelară colorată sau pigmentată în jurul unei formațiuni anatomice sau a unei leziuni (sin. halou).

ARIERAT MINTAL. Sin. Deficiență mentală. Insuficiență a dezvoltării intelectuale; se spune despre un copil a cărui vârstă mentală este cu cel puțin doi ani mai mică decât vârsta cronică.

ARIERAȚIE. Neologism care exprimă rămânerea în urmă a dezvoltării psihice (retardat mental).

ARITMIE (gr. a „fără” și *rhythmos* „ritm”).

Tulburarea ritmului. Termen folosit pentru dereglarea ritmului cardiac normal.

ARRHENIUS (legea) – numai soluțiile cu presiuni osmotice mari sunt electric conductive.

ARTEFACT (lat. *ars, artis* „meserie” și *factum* „fapt” „acțiune”).

1. Modificare, perturbare produsă artificial în cursul unui examen de laborator din cauza procedeele tehnice folosite. Ex. alterarea unui țesut, prin manoperele de preparare la un examen microscopic.

2. Fenomen artificial apărut în cursul unei investigații sau explorări (înregistrare de o manieră incorectă).

ARTERIECTAZIE (lat. *arteria* „arteră” și gr. *ektasis* „dilație”).

Dilația unei artere.

ARTERIECTOMIE (lat. *arteria* „arteră” și gr. *ektome* „excizie”).

Rezecția unei artere sau a unui segment de arteră.

ARTERIECTOPIE (lat. *arteria* „arteră” și gr. *ektos* „în alt loc”).

Traiect anormal al unei artere.

ARTERIOGRAFIE (*lat. arteria „arteră” și gr. graphein „a scrie”*). Radiografia arterelor după injectarea unei substanțe de contrast radioopacă.

ARTERIOGRAMĂ (*lat. arteria „arteră” și gr. grama „notare”*). Înregistrarea pulsului arterial sub forma unei curbe (sin. sfigmogramă, carotidogramă).

ARTERIOPATIE (*lat. arteria „arteră” și gr. pathos „boală”*). Orice afecțiune a arterelor.

ARTERIORAFIE (*lat. arteria „arteră” și gr. rhapshe „sătură”*). Sutura chirurgicală a unei artere.

ARTERIOSCLEROZĂ (*lat. arteria „arteră”, gr. skleros „tare” și -oza „boală neinflamatorie”*).

Proces de îngroșare și duritate crescândă (pierderea elasticității) a pereților arteriali, înglobând și plăci de aterom (depunere de lipoizi și cristale de colesterol).

ARTERIOSPASM. Spasm al pereților unei artere.

ARTERIOTOMIE (*lat. arteria „arteră” și gr. tome „țâiere”*). Deschiderea operatorie a unei artere.

ARTERITĂ (*lat. arteria „arteră” și -ita „inflamație”*).

Orice proces inflamator al peretelui arterial.

ARTHUS (reacția) – reacție imunologică în care complexe imune sunt localizate în derm (perivascular) și în pereții vaselor.

ARTR, ARTRO. Prefix de origine greacă pentru articulație: arthron „încheietură”.

ARTRALGIE (*gr. arthron „încheietură” și algos „durere”*). Durere articulară.

ARTRITĂ (*gr. arthron „încheietură”; -ita „inflamație”*). Inflamația unei articulații.

ARTROCENTEZĂ (*gr. arthron „încheietură” și kentesis „înțepătură”*).

Puncție evacuatoare a unui revărsat intraarticular.

ARTROCLIZĂ (*gr. arthron „articulație” și klisein „a spăla”*). Spălătura unei cavități articulare.

ARTRODEZĂ (*gr. arthron „articulație” și desis „fixare”*).

Intervenție chirurgicală constând din blocarea definitivă a unei articulații prin sudarea epifizelor osoase.

ARTROGRAFIE (*gr. arthron „articulație” și graphein „a scrie”*). Radiografia unei articulații în care s-a introdus un gaz (artrografia gazoasă sau pneumoartrografia) sau o substanță opacă pentru razele X (artrografie opacă).

ARTROLIZĂ (gr. *arthron* „articulație” și *lysis* „dizolvare” „distrucție”).

Intervenție chirurgicală care constă din secționarea țesutului fibros, dintr-o anchiloză fibroasă în vederea recuperării funcționale (redării mobilității) unei articulații limitată în mișcările sale.

ARTROPATIE (gr. *arthron* „articulație” și *pathos* „boală”).

Nume generic pentru toate bolile articulare.

ARTROPLASTIE (gr. *arthron* „articulație” și *plassein* „a forma”).

Intervenție chirurgicală plastică de refacere a suprafețelor articulare în vederea restabilirii mobilității, prin crearea unui nou spațiu articular. Se pot folosi proteze metalice sau plastice.

ARTROSCOPIE (gr. *arthron* „articulație” și *skopein* „a vedea”).

Examenul unei cavități articulare prin vizibilitate directă cu ajutorul unui instrument numit artroscop.

ARTROTOMIE (gr. *arthron* „articulație” și *tome* „tăiere”).

Deschiderea chirurgicală a unei articulații (incizie).

ARTROZĂ (gr. *arthron* „articulație” și *-oza* „boală neinflamaoare”).

Afecțiune articulară cronică degenerativă (de uzură) caracterizată prin alterarea distructivă a cartilajilor sau fibrocartilajilor articulare (șold = coxartroză, genunchi = gonartroză etc.).

ASCHOFF-TAWARA (nodul).

Nodul atrio-ventricular. Face parte din sistemul excitoconductor al inimii (țesutul nodal), care asigură automatismul cardiac. Excitația atrială (stimulul cardiac) de la nodul sinoatrial este captată de nodul atrio-ventricular; de la acesta excitația se propagă prin Fasciculul His, de unde este transmisă în toată masa musculară ventriculară prin rețeaua Purkinje.

ASCITĂ (gr. *askitas de la askos* „umflat”).

Acumulare de lichid în cavitatea peritoneală (sin. hidroperitoneu).

ASEPSIE (gr. a „fără” și *sepsis* „infecție”).

Absența tuturor germeilor microbieni, a tuturor elementelor susceptibile de a produce o infecție.

În patologie se spune despre o leziune că este aseptică atunci când nu este produsă din cauza unor microbi și evoluează fără complicații infecțioase, ex. necroză aseptică. În chirurgie –

asepsia înseamnă ansamblul de măsuri folosite pentru împiedicarea contaminării plăgilor cu germeni microbieni. Măsurile vizează îndepărtarea contaminării obiectelor, a substanțelor, a organismelor sau a încăperilor (sala de operație).

ASEXUAT. Care nu are sex.

ASFIXIE (*gr. asphyxia „oprire a pulsației”*).

Dificultatea sau imposibilitatea de a respira ducând la lipsa oxigenului în organism. Cauzele care pot provoca asfixia sunt numeroase: ● obstacole mecanice (înece, strangulare, un corp străin în trahee sau în bronhii, spasme laringiene sau bronșice (astmul), edem al glotei etc.) ● paralizia mușchilor respiratori ● gazele toxice (ex. monoxidul de carbon care blochează hemoglobina).

ASIALIE (*gr. a „fără” și sialon „salivă”*).

Absența secreției salivare (sin. aptialism).

ASINERGIE (*gr. a „fără” + sin și ergein „a activa”, „a acționa”*).

Tulburarea proceselor de coordonare a mișcărilor.

ASISTENȚĂ DE SĂNĂTATE PUBLICĂ

Din Monitorul Oficial al României din 1 iunie 1998 – Legea privind

asistența de sănătate publică.

Art. 1. Cuprinde activități care se adresează comunității sau individului în vederea protecției comunitare, cu scopul păstrării și promovării stării de sănătate a populației.

Art. 2. Asistența de sănătate publică cuprinde activitățile care se desfășoară în scopul prevenirii îmbolnăvirilor, promovării și asigurării sănătății populației precum și al controlului aplicării normelor de igienă, antiepidemice și de sănătate publică. V. Sănătate publică.

ASLO. Abreviere pentru Anti-streptolizina O.

ASSESEMENT. Metoda sau schema de evaluare. În procesul de nursing, assesementul = culegerea și organizarea datelor (prima fază a procesului de îngrijire).

ASTAZIE (*gr. a „fără” și stasis „sedere”*).

Imposibilitatea de a păstra stațiunea verticală. Ea se însoțește aproape totdeauna cu abazia (imposibilitatea de a merge normal).

ASTENIE (*gr. a „fără” și sthenos „forță”*).

Diminuarea forțelor fizice și psihice, slăbiciune, oboseală. Spre deosebire de oboseală, astenia nu dispare după repaus.

ASTENOSPERMIE (gr. a „fără“, *sthenos* „forță“ și *sperma* „sămânță“).

Reducerea virilității spermatozozilor.

AȘTEREOGNOZIE (gr. a „fără“, *steros* „solid“, *gnosis* „cunoaștere“, „percepere“).

Incapacitatea de a recunoaște obiectele pe baza calității lor fizice (formă, volum, consistență etc.) sin. stereoaagnozie.

ASTIGMATISM (gr. a „fără“ și *stigma* „punct“).

Tulburare de vedere produsă prin deficit de refracție din cauza unor diferențe de curbura ale ochilor. Razele paralele care vin de la infinit nu se reunesc într-un focar unic. Se corectează prin ochelari cu lentile potrivite.

ASTM (gr. *asthma* „gâfâială“).

Boală respiratorie caracterizată prin crize de dispnee expiratorie.

Astm bronșic provocat de un bronhospasm, cu edem și creșterea secrețiilor. **Astm cardiac** = criză de sufocare survenită mai ales noaptea la bolnavii cu insuficiență cardiacă, cu stază pulmonară.

ASTRUP (metodă). Tehnică de evaluare a echilibrului acido-bazic.

ATAVISM (lat. *atavus* „strămoș“).

Reaparitia la un descendent, a unor caractere ancestrale (strămoșești) îndepărtate, care au rămas inaparente timp îndelungat de una sau mai multe generații. Atavismul poate fi pus pe seama unor gene care au rămas în stare latentă.

ATAXIE (gr. a „fără“ și *taxis* „ordine“).

Tulburări de coordonare a mișcărilor. Poate fi: *ataxie statică* = tulburări de echilibru stând în picioare, risc de cădere; *ataxie locomotorie (kinetică)* = tulburări de echilibru în mers.

ATELĂ. Mijloc ortopedic de imobilizare a unui segment din corp. Atelele pot fi flexibile sau rigide și confecționate din lemn, carton, metal, material plastic, feși sau tifon gipsat etc.

ATELECTAZIE (gr. *ateles* „incomplet“ și *ektasis* „extindere“ „lărgire“).

Turtirea alveolelor pulmonare ca urmare a lipsei de aer alveolar.

ATEROM (gr. *athere* „fiertură“ și *-oma* „umflătură“).

Leziune a peretelui arterial intern sub formă de placă gălbuie rezultată din depozit lipidic și cristale de colesterol. Placa ateromatoasă se poate calcifica sau ulcera.

ATEROMATOZĂ. Stare caracterizată prin prezența în număr crescut a plăcilor de aterom în pereții arterelor.

ATROSCLEROZĂ (*gr. atherē „fiertură” și sklerosis „întărire”*).

Proces patologic complex caracterizat prin formare de aterom cu reacție scleroasă secundară (proces degenerativ secundar ateromului), care duce la diminuarea calibrului arterial, la ulcerării și tromboze, putând duce până la obstrucția vasului sau la rupturi vasculare.

ATETOZĂ (*gr. athetos „nefixat” și -oza „boală neinflamatorie”*).

Mișcări atetozice = mișcări involuntare lente și ondulate predominând la extremități. Mișcările atetozice sunt cauzate de leziuni extrapiramidale.

ATONIE (*gr. a „fără” și tonos „tensiune”*).

Pierderea sau diminuarea tonicității (contractiei permanente) normale a unui organ contractil: atonie gastrică, atonie uterină, atonie musculară etc.

ATOPIE. Termen desemnând anumite manifestări morbide, alergice locale care survin spontan pe un teren predis-

pus; stare de hipersensibilitate indusă de anumite substanțe de obicei de natură proteică (antigene); predispoziție ereditară de a prezenta manifestări de hipersensibilitate imediată ca: astmul, febra de fân, urticaria, eczema zisă ectopică, polinoza (sensibilitate la grăuntele de polen), unele rinite și conjunctivite precum și diverse manifestări alergice digestive.

ATREPSIE (*gr. a „fără” și threpsis „nutriție”*).

Stadiul ultim de denutriție la un sugar, caracterizată prin slăbire extremă.

ATREZIE (*gr. a „fără” și trēsis „orificiu”*).

Termen generic indicând imperforația congenitală a unui lumen sau o lipsă de dezvoltare a unei formațiuni anatomice.

Atrezia anorectală, anomalie congenitală în care se asociază absența orificiului anal cu absența totală sau parțială a rectului.

Atrezia choanală, malformație congenitală din cauza obstrucției osoase la nivelul choanelor nazale.

Atrezia anovaginală = anomalie în care anusul este imperforat, rectul fiind deschis în vagin.

ATRICHE (*gr. a „fără“ thrix „par“*). Absența completă a părului, de obicei congenitală.

ATROFIE (*gr. a „fără“ și trophe „hrănire“*).

Diminuarea greutateii și volumului a unui țesut, a unui organ sau a unei celule în urma unei insuficiențe hrăniri. Apare din cauza deficiențelor sau distrugerii unor elemente (fibre nervoase, vase sanguine) care asigură hrănirea normală a țesuturilor. Atrofia poate surveni și din cauza scăderii activității (atrofia musculară la persoanele imobilizate o perioadă mai lungă) poate surveni în cursul unei intoxicații (atrofia ficatului în ciroza alcoolică) poate fi ereditară, degenerativă etc.

AUDIOFON. Aparat acustic destinat persoanelor ce suferă de surditate și care transmite vibrațiile sonore nervului auditiv prin intermediul oaselor craniene.

AUDIOGRAMĂ (*lat. audiere „a auzi“ și gr. gramma „notare“*).

Însciriera grafică cu ajutorul unui audiometru, a frecvențelor și intensităților sonore percepute de pacient în timpul examenului audiometric. Exprimă gradul de acuitate auditivă.

AUDIT. Auditul nursingului. Procedură sistematică de apreciere și discutare a îngrijirilor de nursing acordate unor anumite categorii de pacienți sau secții medicale în vederea evaluării eficienței comportamentului etic privind elementele îngrijirii respective.

Audit simultan. Evaluează o situație în momentul acordării îngrijirilor de nursing.

Audit retrospectiv. Evaluează îngrijirile acordate prin examinarea înregistrărilor de nursing sau a altor înregistrări cu caracter istoric. (*Lemon – Materiale de educație în nursing, cap. 12*).

AURĂ (*lat. aura „răsufflare“*).

Senzații sau tulburări senzoriale, psihice sau motorii trecătoare care preced apariția unei crize de epilepsie, sau criză de isterie, criză de astm etc.

AUSPITZ (semnul). Semn patognomic pentru psoriazis, constând din apariția unei hemoragii punctiforme după raclarea sistematică a scuamelor, care determină de fapt decapitarea capilarelor dilatate și alungite.

AUSTRALIA (antigenul). Denumire veche a antigenului HBs, antigenul de suprafață (anvelopă) al virusului hepatitic B, marker al

prezenței infecției hepatice cu acest virus.

AUTISM (gr. *autos* „însuși“).

Pierderea contactului cu realitatea cu lumea exterioară (detașare de realitate) și scufundarea în lumea trăirilor interioare imaginare. Autismul poate fi grad avansat de schizofrenie.

AUTOAGLUTINARE. Aglutinarea globulelor roșii din sânge de către aglutininele aflate în propriul său ser (sin. autohemoaglutinare).

AUTOANTICORPI. Anticorpi elaborați prin acțiunea unui antigen provenit din propriul organism (autoantigen) în special dintr-un țesut sau organ infectat sau lezat; anticorpi îndreptați împotriva unui constituent care îi produce.

AUTOANTIGEN. Substanță cu proprietăți antigenice eliberată de propriul organism și care determină producerea de autoanticorpi.

AUTOCLAZIE (gr. *autos* „însuși“ și *klasis* „sfărâmare“).

Topirea unui țesut prin fermenți proprii.

AUTOFOBIE (gr. *autos* „însuși“ și *phobos* „frică“).

Fobia de a fi singur.

AUTOGEN. Care se produce fără intervenții străine. Care se formează în organism (v. endogen).

AUTOGREFĂ (gr. *autos* „însuși“ și fr. *greffe* = fragment de țesut viu transplantat în altă regiune față de locul de unde a fost recoltat).

Grefă cu țesut prelevat chiar de la individul în cauză (sin. autoplastie).

Autogrefă

AUTOHTON. Sin. indigen.

AUTOIMUNITATE. Stare ce rezultă din imunizarea unui subiect față de structuri proprii. Se poate

pune în evidență prin prezența de anticorpi față de structurile proprii. Autoimunizarea poate duce la stări patologice (ex. lupus eritematos).

AUTOLIZĂ (*gr. autos „însuși”, lysis „dizolvare”, „distrugere”*).

Degradarea celulelor sau a microbilor de către enzimele produse de propriile celule.

AUTOMATISM (*gr. automatus „spontan”*).

Efectuarea de mișcări ori acte involuntare fără un control conștient.

AUTOPLASTIE (*gr. autos „însuși” și plassein „a forma”*).

Metodă chirurgicală prin care se înlocuiește un țesut distrus (piele sau alte organe) printr-un fragment din același țesut prelevat din alt loc de la persoana în cauză.

AUTOPSIE (*gr. autos „însuși” și opsis „vedere”*).

Deschiderea și examinarea unui cadavru prin cercetarea leziunilor diferitelor organe (viscere etc.) cu scopul de a stabili cauza morții (sin. necropsie).

AUTOVACCIN. Vaccin preparat din germeni proveniți chiar de la persoana bolnavă.

AVORT (*lat. ab „de la” = prefix care introduce în cuvinte sensul de separare, îndepărtare și ortus „naștere”*).

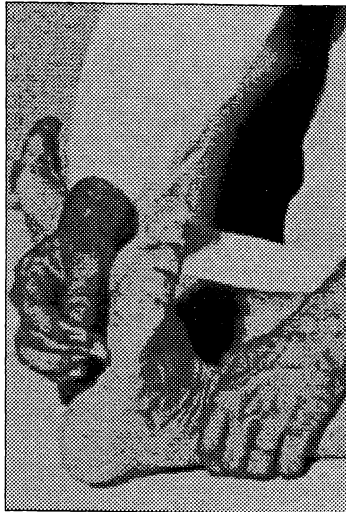
Expulzia spontană sau provocată din cavitatea uterină a produsului de concepție înainte de a fi viabil [înainte de săptămâna a 28-a sub greutatea de 1000 gr (după OMS)].

AZOOSPERMIE. Absența spermatozoizilor în spermă.

B

BABEȘ-ERNST (corpusculii) – granulații intracelulare întâlnite la multe specii bacteriene, ce prezintă afinitate mare pentru colorații nucleare, denumite și granulații metacromatice.

BABINSKI – 1. (proba) – la flexia combinată a trunchiului și a coap-

*Babinski – Cercetarea semnului
lui Babinski*

sei (pentru evidențierea sinkineziei de coordonare) la ridicarea din poziția șezând, cu brațele flectate pe torace, se evidențiază o flexie a coapsei pe bazin, mai pronunțată de partea sindromului piramidal; **2. (semnul sau reflexul)** – este varianta patologică a reflexului cutanat plantar și se obține prin excitare (zgâriere) ușoară cu un ac bont a marginii externe a plantei; ca răspuns reflex apare extensia halucelui și flexia cu răsfirare în evantai a celorlalte degete, spre deosebire de normal, când apare flexia tuturor degetelor; este prezent în leziunile căii piramidale; **3. (semnul pielosului)** – semn întâlnit în paralizia facială, constând în lipsa de evidențiere a cutelor mușchiului pielos al gâtului de partea paralizată, atunci când bolnavul apasă puternic bărbia pe mâna examinatorului; **4. (semnul călcâiului)** – nume sub care este cunoscută proba călcâi – genunchi; bolnavul în decubit dorsal duce călcâiul pe genunchiul contralateral cu imprecizie, cu

mişcări ample și nesigure, în sindromul cerebelos; **5. (semnul evantaiului)** – în unele hemiplegii, de exemplu hemiplegia infantilă, apare abducția în evanșai a degetelor membrilor inferioare la executarea mișcării de ridicare din decubit dorsal.

BACIL (*lat. bacillus „bastonaș“*). Varietate de bacterie în formă de bastonaș (b. tuberculos, b. tific, b. coli).

BACTERICID (*gr. bacterion „bastonaș“ și lat. caedere „a ucide“*).

Care distruge bacteriile.

BACTERIEMIE (*gr. bacterion „bastonaș“ și haima „sânge“*). Prezența bacteriilor în sânge.

BACTERIOFAG (*gr. bacterion „bastonaș“ și phagein „a mânca“*).

Virus care atacă bacteriile și poate să le distrugă prin liză (bacterioliza). Bacteriofagii prezintă o mare specificitate pentru fiecare tip de bacterie.

BACTERIOLIZA (*gr. bacterion „bastonaș“ și lysis „dizolvare“, „distrucție“*).

Distrugerea (lizarea) bacteriilor spontan în urma morții lor sau sub influența unor anticorpi specifici (bacteriolizine).

BACTERIOSTATIC (*gr. bacterion „bastonaș“ și statikos „care oprește“*)

Care împiedică multiplicarea bacteriilor fără să le omoare.

BALANITĂ (*gr. balanós „gland“ și ita „inflamație“*).

Inflamația mucoasei glandului penisului și a porțiunii dintre gland și prepuț,

BALANOPOSTITĂ. Inflamația mucoasei glandului penisului asociată cu inflamația mucoasei prepuțiale.

BALNEOTERAPIE. Terapeutică prin băi la diverse temperaturi inclusiv a băilor de nămol, nisip, radiații solare, lumină artificială. Prin extensie termenul este folosit și pentru aplicarea razelor infraroșii sau ultraviolete.

BARO (*gr. baros „greutate“*).

Prefix de origine greacă care introduce în termenii compuși semnificația de greutate, presiune.

BARR (triada radiologică) – triadă alcătuită din pensarea spațiului intervertebral, rectitudinea coloanei vertebrale și scolioză și este prezentă în hernia de disc, când aceasta pătrunde spre canalul rahidian.

BARRÉ – 1. (probele) – evidențierea deficitului motor al membrilor în leziunile piramidale: pentru membrele inferioare, bolnavul aflat în decubit ventral face semiflexia gambei pe coapsă, poziție pe care nu se poate menține pe partea lezată; pentru membrele superioare, se cere bolnavului să le mențină întinse la orizontală; de partea paretică membrul superior cade; **2. (proba firului de plumb)** – probă folosită pentru testarea tulburărilor de echilibru static și dinamic și care constă în efectuarea probei Romberg în fața unui fir cu plumb sau a unei părți a cadrului ușii, oscilațiile bolnavului fiind astfel mai ușor vizibile; **3. (reflexul)** numit și Barré – Guillain, constă în flexia plantară a piciorului și degetelor la percuția plantei pe marginea externă. Are aceeași semnificație ca și reflexul Rossumo; **4. (semnul)** – denumire generică pentru diferite semne ce apar în hernia de disc: durere la apăsarea mușchilor adductori, coborârea plicii fesiere, apariția aspectului de picior ecvin, atrofia mușchilor pedioși.

BARTOLINITĂ. Inflamația glandelor lui Bartholin, cel mai adesea produsă de gonococ sau colibacil. Glande Bartholin = glande situate câte una de fiecare parte a jumătății posterioare a orificiului vaginal.

BASEDOW – 1. (tremurătură) – semn important în boala Graves- Basedow alături de gușă, exoftalmie și tahicardie; tremurătura, cu ritm rapid, 8–10/s, interesează întreaga musculatură a corpului, fiind mai manifestă la nivelul extremităților membrilor superioare. **2. (pseudoparaplegia)** – slăbiciune bruscă în musculatura coapsei ce poate determina căderea pacientului; apare în tireotxicoză.

BAUHIN (valvula). V. valvula ileocecală.

BAZOFIL (*gr. basis „bază” și philein „a iubi”*).

Se spune despre o celulă sau un țesut care are afinitate tinctorială pentru coloranți bazici.

B.C.G. Abreviere pentru Bacil Calmette-Guerin.

BEANT (*deschis larg*). Starea unui organ cavităar menținut deschis (căscat). Deschidere anormală a unui orificiu. Ex. beanta

incisivă = imposibilitatea contactului între dinții antagoniști frontali (mușcătura deschisă) sau beant de col uterin = insuficiența închidere a orificiului intern al colului uterin (cauză de avorturi spontane).

BECHTEREW – 1. (reflexul). Reflex carpometacarpian obținut prin percuția feței dorsale a mâinii în regiunea carpului sau metacarpului și care determină flexia degetelor; are semnificația unui semn de leziune a căii motorii piramidale; **2. (semnul)** – analgezia la presiune a trunchiului nervului sciatic popliteu extern prezentă uneori în tabes; **3. (reflexul)** – reacția de triplă flexie (a plantei pe gambă, a gabei pe coapsă și a coapsei pe abdomen); **4. (semnul)** – paralizia mișcărilor faciale automate cu păstrarea posibilității mișcărilor voluntare.

BENCE-JONES (proteinele). Paraproteinele anormale care se pun în evidență prin încălzirea lentă a urinei: proteinele coagulează între 40–60°C și apoi se redizolvă la 80–100°C.

BENEDEK (reflexul) – flexia plantară a piciorului prin lovirea marginii anterioare a porțiunii distale a fibulei în timp ce piciorul e ușor flectat.

BENEDICT (testul) – test pentru detectarea glicozuriei – cantitativ și calitativ – efectuat cu tiocianat și sulfat de cupru.

BENIGN. Lipsit de gravitate. Proces patologic cu evoluție favorabilă. Ex. tumoare benignă.

BERI-BERI (*beri = cuvânt cingalez – etnie din Sri Lanka – care înseamnă slăbiciune.* În românește, din limba franceză: *béribéri*).

Boala carentială din cauza lipsei de vitamina B1 (tiamina) din alimentație. Boala survine în cazul alimentației numai cu orez decorticat. (sin. avitaminoza B).

BICHAT („bula“). Depozit adipos situat în țesutul lax de sub arcada zigomatică; dispăre în cașexie.

BIFID (*lat. bifidus „despicat“*).

Se spune despre un corp alungit despicat în două pe mai mult de jumătate din lungimea sa. Ex.: buză bifidă, spină bifidă.

BIGEMINAT. Dublu. Care apare în pereche – cuplat. Ex. puls bigeminat = două sistole (con-

tracții cardiace) cuplate în care sistola normală este urmată de o extrasistolă (constricție anormală, prematură) mai slabă traducându-se prin ritm cardiac neregulat. Cele două pulsații sunt urmate de o serie (mai mult sau mai puțin lungă) de contracții normale.

BILICULTURĂ. Cultivarea agentului patogen al unei boli infecțioase prin însămânțarea pe medii adecvate a bilei, recoltată în mod steril prin tubaj duodenal.

BIOGENEZĂ (*gr. bios „viață” și lat. genesis „naștere”*).

Apariția originii vieții.

BIOMICROSCOP. Studiul microscopic al structurilor celulelor vii. În oftalmologie este folosit microscopul binocular pentru examenul ochiului.

BIOPSIE (*gr. bio viață” și opsis „vedere”*).

Prelevarea unui fragment de țesut sau organ în vederea unui examen microscopic (examen anatomopatologic).

Biopsie extemporanee – biopsie executată în cursul unei operații pentru elucidarea unui diagnostic.

BIOT – 1. (respirația) – respirație întreruptă periodic de apnee cu

durată variată, sub un minut, ce apare în tumori cerebrale, afecțiuni ale centrului respirator, agonie; **2. (petele)** – mici formațiuni plate triunghiulare decelabile pe conjunctivă, paracornean, ce pot apărea în hipovitaminoza A.

BIOTERAPIE (*gr. bios „viață” și therapeia „tratament”*).

Utilizarea produselor biologice în scop terapeutic (iaurt, kefir, vaccinuri, extracte tisulare sau produse organice = bilă, suc gastric. După unii, homeopatia și acupunctura sunt forme de bioterapie.

BIOTIP (*gr. bios „viață” și typos „tip”*).

Grup de indivizi care au același genotip, același patrimoniu ereditar, aceleași caractere morfologice, psihologice sau fiziologice.

BISEXUALISM (*lat. bis „de două ori” și sexus „sex”*).

Atracție concomitentă pentru ambele sexe.

BISEXUALITATE. Hermafroditism. Prezența la un individ a organelor genitale masculine și feminine.

BLASTOM (*gr. blastos „germen” și oma „umflătură”*).

Tumoră malignă ce se dezvoltă pornind de la un tip celular

embrionar (ex. adenosarcom embrionar al rinichiului numit și nefroblastom).

BLEFARITĂ (gr. *blepharon „pleoapă” + ita = inflamație*).

Inflamație localizată pe marginea ciliară a pleoapelor, care poate interesa pielea, foliculii piloși ai genelor sau glandelor sudoripare.

BLEFAROFIMOZĂ (gr. *blepharon „pleoapă” și phimosis „închidere”*).

Micșorarea deschiderii fantei palpebrale.

BLEFAROPLASTIE (gr. *blepharon „pleoapă” și plassein „a forma”*).

Intervenție chirurgicală pentru repararea unei pleoape distruse sau deformată printr-o cicatrice (sin. tarsoplastie). V. Tars.

BLEFAROPTOZĂ (gr. *blepharon „pleoapă” și ptosis „cădere”*).

Căderea pleoapei superioare, din cauza paraliziei mușchiului ridicător al pleoapei superioare. Survine în leziunea nervului motor ocular comun.

BLEFARORAFIE (gr. *blepharon „pleoapă” și rhapshe „sătură”*).

Suturare a pleoapelor prin marginea ciliară pentru a proteja o corneă bolnavă (protejare de uscăciune). (sin. tarsorafie).

BLEFAROSPASM (gr. *blepharon „pleoapă” și spasmos „spasm”*).

Contractie anormală a mușchiului orbicular al pleoapelor.

BLENORAGIE (gr. *blennos „mucus” și rhegnynai „a curge”*).

Boală produsă de gonococ. Ea se manifestă sub formă de uretrită gonococică; inflamația căilor genitourinare cu scurgere purulentă și dureri la micțiune. Se transmite de regulă prin contact sexual. sin. gonoree.

BLUMBERG (semnul) – semn clinic prezent în sindroamele acute abdominale, cu iritare peritoneală, constând din provocarea unei dureri vii la nivelul zonei inflamate prin decompresia bruscă a peretelui abdominal.

BOAS-OPPLER (bacilii) – bacili filiformi grupați care apar în achilia gastrică, determinând fermentația locală, proces sugestiv pentru cancerul gastric.

BOL (gr. *bolos „bulgăre”*).

1. **Bol alimentar** = masă de alimente mestecate, impregnate cu salivă, care poate fi înghițită dintr-o dată. Produsul de masticație a alimentelor.

2. **Bol fecal** = masă de materie fecală prezentă în rect înainte de expulzie.

3. Masă sferică cu compoziție medicamentoasă care a fost înglobată într-o pulbere inertă urmând a fi administrată dintr-o dată.

BONNET – 1. (manevra) – manevră de elongație sciatică ce se efectuează flectând gamba pe coapsă și coapsa pe abdomen și rotind apoi extern în articulația coxo-femurală; este dureroasă în lombosciatică; **2. (legea)** – în hidrartroză, pacientul adoptă poziția în care articulația prezintă un maxim de capacitate funcțională.

BONT. Fără vârf, turtit.

Bont de amputație = extremitatea unui membru sau a unui organ rezultat după o amputație parțială. În odontologie, partea restantă a unui dinte mutilat de carie sau fracturat.

BORBORISME (BORBORIGME) (*gr. borborizein „a ghiorăi“*).

Zgomote hidroaerice produse prin deplasarea gazelor în stomac sau în intestin și perceptibile de la distanță.

BORDET-WASSERMAN (reacția) – reacția pentru decelarea infecției luetice.

BOSĂ (*fr. bosse „cocoașă“, „ridicătură“*).

Proeminență anormală pe suprafața corpului, de obicei pe suprafața unui os.

Bosă frontală = proeminența oaselor frontale (frunte proeminentă); proeminența dintre sprâncene.

Bosă sero-sanguină = infiltrație sero-sanguinolentă a țesutului subcutanat localizată în diferite părți ale corpului nou-născutului (de obicei la nivelul craniului) produsă de presiunea exercitată la trecerea craniului sau a altor segmente prin diferitele porțiuni ale tractului pelvigenital.

BOT DE IEPURE. Malformație congenitală a feței, constând dintr-o fantă (deschidere, crăpătură îngustă) a buzei superioare, asociată adesea cu o fantă a maxilarului și a boltei palatine (v. gura de lup).

BOTAL. Canal care *la făt* asigură comunicarea între aortă și artera pulmonară, drenând majoritatea sângelui din artera pulmonară direct în aortă. Orificiul Botal este situat în partea postero-superioară a peretelui interatrial. Prin el cele două cavități cardiace comunică *la făt* astfel încât circulația sanguină ocolește plămâni care încă nu sunt funcționali. Canalul se obliterează în mod normal la naștere și devine un ligament fibros denumit ligamentul arterial.

Persistența sa constituie o anomalie (comunicare interatrială) destul de frecvent întâlnită.

BOYDEN (prânzul) – prânz colagog compus din 3 gălbenușuri de ou, administrat în vederea studierii funcției veziculei biliare în cursul unei colecistografii.

BRADI - (*gr. bradys „încet“*).

Prefix exprimând ideea de lent, rar.

BRADIARITMIE (*gr. bradys „încet“, a „fără“ și rhythmos „ritm“*).

Aritmie cu frecvență cardiacă redusă.

BRADICARDIE (*gr. bradys „încet“ și kardia „inimă“*).

Frecvența redusă a contracțiilor cardiace la un ritm de sub 60 pe minut.

BRADICHINEZIE (bradikinezie) – (*gr. bradys „încet“ și kinesis „mișcare“*).

Executarea lentă a mișcărilor voluntare.

BRADIESTEZIE (*gr. bradys „încet“ și aisthesis „percepere“*).

Perceperea lentă a senzațiilor exterioceptive.

BRADIFAZIE (*gr. bradys „încet“ și phasis „vorbitură“*).

Tulburare de limbaj constând dintr-o exprimare lentă a cuvintelor.

BRADIFEMIE (*gr. bradys „încet“ și pheme „vorbitură“*).

Tulburare de vorbitură: încetinirea în ritmul de emisie a cuvintelor.

BRADIFRENIE (*gr. bradys „încet“ și phren „mintă“*).

Încetinirea reacțiilor psihice (sin. bradipsihie).

BRADILALIE (*gr. bradys „încet“ și lalain „a vorbi“*).

Încetinirea anormală a ritmului vorbirii.

BRADIPEPSIE. Digestie lentă fie prin insuficiența secrețiilor fie prin tulburarea motilității tubului digestiv.

BRADIPNEE (*gr. bradys „încet“ și pnoia „respirație“*).

Rărirea ritmului respirator sub 16 respirații pe minut.

BRADIPRAXIE (*gr. bradys „încet“ și praxis „acțiune“*).

Diminuarea anormală a activității motorii (sin. bradipragie).

BRADIPSIHIE (*gr. bradys „încet“ și psyche „spirit“, „suflet“*).

Încetinirea funcțiilor psihice, intelectuale din cauza unor afecțiuni mentale sau nervoase (sin. bradifrenie, sin. inerție mentală).

BRAHI (*gr. brachys „scurt“*).

Prefix care introduce în termenii compuși semnificația de scurt, îngust.

BRAHI – BRAHIO (*lat. brachium „braț“*).

Prefix indicând o relație cu brațul.

BRAHIALGIE (*lat. brachium „braț“ și gr. algos „durere“*).

Durere localizată la membrul superior (braț) sau nevralgie a plexului brahial.

BRAHICEFALIE (*gr. brachys „scurt“ și kephale „cap“*).

Anomalie de formă a craniului care se dezvoltă în lățime, capul fiind turtit antero-posterior (craniu applatizat în spate).

BRAHIDACTILIE (*gr. brachys „scurt“ și daktylos „deget“*).

Degete anormal de scurte din cauza unei malformații congenitale.

BRAHIGLOSIE (*gr. brachys „scurt“ și glosso „limbă“*).

Limbă anormal de scurtă.

BRILLE. V. Scriere Braille.

BREGMĂ (*gr. bregma „cap“*).

Punctul situat la intersecția suturilor anterioare ale craniului (osul parietal și osul frontal) corespunzând fontanei anterioare a nou-născutului.

BREGMATODIMIE (*gr. bregma „cap“ și didymos „geamăn“*).

Gemeni uniți, fuzionați la bregma.

BREVI. Prefix de origine latină arătând o scurtime.

BRIDĂ. Membrană sau cordon de țesut conjunctiv care unește (anormal) două suprafețe seroase după un proces inflamator. Ex. **brida peritoneală** = acest gen de bridă poate provoca ocluzii intestinale acute prin răsucirea unei anse intestinale în jurul ei.

Brida cicatriceală = formație fibroasă retractilă într-o cicatrice cu caracter cheloid (îngroșare).

BROCA – 1. formula – un bărbat cu dezvoltare normală trebuie să cântărească atâtea kilograme câți centimetri are în înălțime deasupra unui metru; **2. (afazia)** – afazie mixtă cu predominanța tulburărilor de tip expresiv (motor).

BRONHOFIBROSCOPIE (*lat. bronchus „bronhie“, fibro „fibră“ și gr. skopein „a vedea“*).

Endoscopie bronșică (vizualizare directă) cu ajutorul unui fibroscop. sin. bronhoscopie.

BRONHOGRAFIE (*lat. bronchus „bronhie“ și gr. graphein „a scrie“*).

Examenul radiologic al arborelui bronșic, după introducerea în căile respiratorii cu ajutorul unei sonde, a unei substanțe, de contrast (opace la razele Röntgen) hidro sau lipo solubile.

BRONHOPLEGIE (*lat. bronchus „bronhie” și gr. plege „lovitură”*).

Hipotonie și hipokinezie a musculaturii bronșice și a cililor, stază endobronșică și tulburări de ventilație pulmonară; paralizia musculaturii bronșice, producând dificultate în a expectora.

BRONHORAGIE (*lat. bronchus „bronhie” și gr. rhegnynai „a curge”*).

Hemoragie bronșică.

BRONHOREE (*lat. bronchus „bronhie” și gr. rhoia „curgere”*).

Secreție excesivă de mucus bronșic manifestată printr-o expectorație abundentă incoloră (lichid filant, transparent, spu-mos).

BRONHOSCOPIE (*lat. bronchus „bronhie” și gr. skopein „a vedea”*).

Examen endoscopic, examinare sub vizibilitate directă al interiorului canalelor bronșice, cu ajutorul unui bronhoscop.

BRONHOSPASM (*lat. bronchus „bronhie” și gr. spasmus „spasm”*).
Contractie spastică a bronhiilor care le îngustează calibrul provocând crize de astm.

BRONHOSPIROMETRIE (*lat. bronchus „bronhie” și spirare „a respira” + gr. metron „măsură”*).

Metodă de explorare și de determinare a capacității funcționale ventilatorii a fiecărei plămân cu ajutorul unui bronhoscop dublu.

BRONHOTOMIE (*lat. bronchus „bronhie” și tome „tăiere”*).

Deschiderea chirurgicală (incizia) a unei bronhii.

BRONȘIECTAZIE (*lat. bronchus „bronhie” și gr. ektasis „dilație”*).

Dilație bronșică. Afecțiune cronică caracterizată prin mărirea calibrului și deformării bronhiilor. Se însoțește adesea de expectorație mucopurulentă din cauza infectării lor cronice.

BROȘĂ. În ortopedie, tijă metalică (de oțel) folosită în chirurgia osoasă pentru imobilizarea fracturilor (mijloc de osteosinteză). V. Kirschner (broșă).

BRUDZINSKI – 1 (semnul) – la bolnavul culcat în decubit dorsal cu membrele inferioare în extensie, se imprimă mișcări de flexie a capului. În acest moment examinatorul apasă pe pieptul bolnavului pentru a împiedica ridicarea trunchiului. Flexia capului este urmată de flexia gambelor pe coapse și a coapselor pe abdomen. **2. (semnul contralateral)** – producerea flexiei gambei pe coapsă și a coapsei pe abdo-

men la membrul inferior opus celui la care examinatorul execută mișcări similare, bolnavul fiind în decubit dorsal. Ambele semne se întâlnesc în meningite.

BUBĂ NEAGRĂ. Cărbune cutanat.

BUBON (gr. *boubon „stinghii“*).

Inflamația supurată a unui ganglion limfatic (adenita acută) cu localizarea cea mai frecventă în regiunea inghinală și în axila. Ex. *bubon pestos* = trunchierea ganglionară din pestă provocat de bacilul peștei.

bubon sancros = adenită supurativă apărând ca o complicație a șancrului moale.

BUBONOCEL (gr. *boubon „stinghie“ și kele „tumoră“*).

Inflamație nodulară a căilor limfactice eferente apărând ca o complicație a șancrului moale (sub formă de hernie inghinală) și evoluând netratată spre deschidere spontană și șancrinizare. Sin. hernie inghino-pubiană.

BUFTALMIE. Glaucom infantil. Afecțiune oculară caracterizată prin distensia globului ocular din cauza creșterii presiunii intra-oculare. Sin. hidroftalmie.

BULĂ (lat. *bula „vezică“*).

Ridicătură bine circumscrișă a

epidermului, cu conținut lichid seros, uneori de aspect turbure sau sanguinolent.

BULIMIE (gr. *bous „bou“ și limos „foame“*).

Senzație de foame exagerată și nevoia de a consuma mari cantități de alimente. Se observă mai ales în nevroze și psihoze. Sin. hiperorexie.

Buftalmie la ochiul stâng

BULION DE CULTURĂ. Lichid obținut prin fierberea prelungită a cărnii sau organelor animale în apă, sterilizat; mediu lichid utilizat în bacteriologie pentru a obține multiplicarea germenilor microbieni.

BURBION (fr. *bourbillon*).

Partea centrală necrozată a unui furuncol formată din puroi și țesut dermic sfacelat. Acesta se eli-

mină o dată cu deschiderea furunculului.

BURDONET. Sul de tifon sau de vată, folosit la plăgile operatorii pentru sprijinirea firelor de sutură totală a peretelui abdominal.

BURJON (*mugure*).

Mică excrescență carnoasă roșietică ce se formează pe o plagă în curs de cicatrizare.

BURSĂ (*gr. byrsa „pungă”, „sac”*). Bursă seroasă, cavitate virtuală în formă de sac, delimitată printr-o membrană conjunctivă fină ce are rolul de a ușura alunecarea organelor la care este anexată. Există burse seroase subcutanate și burse seroase în jurul mușchilor. v. bursita.

BURSE (*engl. serotum*).

Învelișurile testiculelor care formează înaintea perineului și sub penis un sac alungit vertical. v. scrotum.

BURSITĂ (*gr. byrsa „pungă”, „sac” + ita = inflamație*).

Inflamație acută, subacută sau cronică a unei burse. Sin. Higroma = (hygro „umed” + oma = umflătură).

BURSOTOMIE (*gr. byrsa „pungă”, „sac” și tome „tăiere”*).

Incizia chirurgicală a unei burse.

BUTONOS. Prezența butonilor (papul – pustule, noduli) pe piele. Ex. acnee butonoasă sau acnee vulgară.

BUZĂ DE IEPURE. V. Cheiloschizis.

BY-PASS – termen englez. Tub artificial sau grefon folosit pentru a restabili permeabilitatea unei artere obliterate. Printr-un procedeu chirurgical acest tub sau grefon se interpune pentru unirea a două segmente arteriale după arteriectomie. V. pontaj (pentru artere coronare = pontaj coronarian).

C

CACO (gr. *kakos* „rău“).

Prefix care introduce noțiunea de rău, defectuos.

CACOSMIE (gr. *kakos* „rău“ și *osme* „miros“).

Perceperea unui miros dezagreabil, fetid.

CACOSTOMIE (gr. *kakos* „rău“ și *stoma* „gură“, „deschidere“).

Miros urât din gură. Poate fi din cauza carilor dentare, amigdalite, bronșite, tulburări digestive etc.

CADUCĂ (lat. *cadere* „a cădea“).

Formațiuni anatomice care urmează a fi înlocuite fiziologic.

Porțiune a mucoasei uterine care se detașează și este expulzată după naștere împreună cu placenta. Sin. membrana deciduală.

CALCANEITĂ (lat. *calx* „călcâi“ și *-ita* „inflamație“).

Inflamația calcaneului.

CALCEMIE (gr. *calx* „var“ și *haima* „sânge“).

Concentrația calciului în sânge. Normal 4,5–5,5 mEq/l; 9–11 mg%; 2,1–2,6 mmol/l.

CALCIPENIE (gr. *calx* „var“ și *penia* „sărăcie“).

Lipsă de calciu în țesuturi și umori.

CALCIPEXIE (gr. *calx* „var“ și *pexis* „fixare“).

Fixarea calciului în țesuturi.

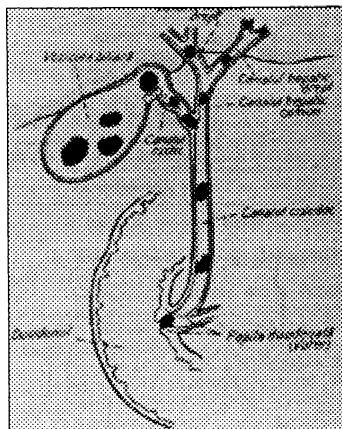
CALCIPRIV (gr. *calx* „var“ și lat. *privus* „lipsit de“).

Lipsit de calciu sau o concentrație redusă sub normal.

CALCIURIE (gr. *calx* „var“ și *ouron* „urină“).

Prezența calciului în urină.

CALCUL (lat. *calculus* „pietrică“, „socoteală“).

Calculi biliari – localizarea calculilor biliari în căile biliare extrahepatice

Concrețiiune pietroasă formată din substanțe organice sau anorganice (săruri minerale) într-un organ cavităar, canal excretor sau o glandă. Ex. calcul biliar, format în vezicula biliară sau în căile biliare prin depunere de colesterol, pigmenți și săruri biliare. V. litiază.

CALCULOZĂ (*lat. calculus „pietrică” și oza „boală neinflamatorie”*).

Sin. litiază.

CALOR (*lat. calor „căldură”*).

Prefix care introduce în termenii compuși referirea la căldură.

CALORIE (*mică*). Unitate de măsură reprezentând cantitatea de căldură necesară să ridice temperatura unui gram de apă de la 14,5°C la 15,5°C, la o presiune atmosferică normală. *Calorie mare* este cantitatea de căldură necesară pentru a ridica temperatura unui litru de apă cu 1°C. Valoarea energetică a alimentelor este caracterizată prin numărul de calorii mari pe care-l degajă arderea lor în organism.

CALUS. Țesut de regenerare osoasă care sudează cele două fragmente ale unui os fracturat. *Calus vicios* – care fixează fragmentele unui os fracturat într-o

poziție defavorabilă funcțional în urma unei imobilizări incorecte.

CALVIȚIE (*lat. calvitres „chelie”*). Absența definitivă a părului. V. Alopecia.

CAMPIMETRU (*lat. campus „câmp” și metron „măsură”*).

Aparat pentru măsurarea câmpului vizual.

CAMPTODACTILIE (*gr. kamptos „încovoiat” și daktylos „deget”*).

Malformație a degetelor constând din flexiunea permanentă a unuia sau mai multor degete de la mână.

CANAL CISTIC (*canal, gr. kystis „vezică”*).

Conduct biliar care face să comunice vezicula biliară cu canalul hepatic, constituind după această unire canalul coledoc.

CANAL COHLEAR. Sin. labirintul membranos.

CANAL COLEDOC. Porțiunea terminală a căii biliare principale, formată din unirea canalului hepatic comun cu canalul cistic, prin care bila se varsă în duoden. Se deschide în duoden fie direct, fie prin intermediul ampulei lui Vater.

CANCER (*lat. rac*).

Tumoră malignă constituită prin proliferarea anarhică a unor

celule anormale care invadează structurile vecine.

CANCERICID (*lat. cancer „rac“ și caedere „a ucide“*).

Care poate distruge celulele canceroase.

CANCERIGEN (*lat. cancer „rac“ și gr. gennan „a produce“*).

Care este capabil să producă cancer. Degenerarea malignă a țesuturilor vii. V. oncogen.

CANCEROFOBIE (*lat. cancer „rac“ și phobos „frică“*).

Teama morbidă de a fi atins de cancer.

CANCEROSTATIC (*lat. cancer „rac“ și statikos „care oprește“*).

Care împiedică proliferarea celulelor canceroase. V. citostatic.

CANDIDA. Gen de levuri de dimensiuni microscopice (ex. *Candida albicans*), cel mai adesea sunt saprofite în flora obișnuită a mucoaselor și a pielii, putând însă în anumite condiții să devină patogene. Provoacă afecțiuni variate grupate sub denumirea de candidoze (sin. micoze).

CANDIDOZĂ. Sin. Candidomicoză, Moniliază, Oidiomicoză, Candidioză. Afecțiune acută, subacută sau cronică produsă de levuri din genul *Candida* (în special *Candida albicans*). Se ob-

servă la copiii mici, caracterizată prin apariția pe mucoasa bucală a unor membrane albicioase care se detașează cu ușurință (mărgăritărel, muguet). În anumite cazuri (ex. în cursul tratamentului cu antibiotice) infecția poate să cuprindă și alte mucoase (respiratorii, intestinale) sau pielea și apare sub forma unei erupții de mici pustule albicioase. V. Muguet.

CANIȚIE (*lat. canities*).

Decolorarea, albirea firelor de păr, apărând fie în mod fiziologic la vârstnici, fie în urma unor boli.

CANULĂ. Instrument tubular, de calibre diferite, folosit pentru introducerea sau extragerea din organism de aer sau lichide. Canulă uretrală, Canulă vaginală etc.

CAPACITATE RESPIRATORIE. Sin. **Capacitate pulmonară totală** (CPT) reprezintă: ● capacitatea vitală (CV) împreună cu ● volumul rezidual (VR = aerul care nu poate fi eliminat nici după o expirație forțată – aproximativ 1 500 cm³).

CAPACITATE VITALĂ (CV). Volumul maxim de aer care poate fi expirat după o inspirație forțată – aproximativ 4 000 cm³.

Cuprinde:

- volumul curent (VC) aproximativ 500 cm³;
- volumul de rezervă inspiratorie (VRI) – aproximativ 1 500 cm³;
- volumul de rezervă expiratorie (VRE) – aproximativ 1 500 cm³.

CAPILARECTAZIE (*lat. capillus „fir de păr” și gr. ektasis „distensie”*).

Dilatația capilarelor sanguine.

CAPILARITĂ (*capilar și -ita „inflamație”*).

Inflamația acută sau cronică a vaselor capilare.

CAPILAROSCOPIE (*capilar și gr. skopein „a vedea”*).

Examen microscopic practicat pe subiectul viu al circulației capilarelor cutanate sau al mucoaselor conjunctive. Sin. micro-angioscopie.

CAPSULĂ (*lat. cutie mică*).

1. Formațiune fibroasă dispusă ca un înveliș.

capsulă articulară: care menține în contact suprafețele articulare.

capsulă (membrană) de înveliș a ficatului = c. Glisson.

capsulă renală, suprarenală, a cristalinelui etc.

2. Înveliș gelatinos pentru medicamente.

CAPSULECTOMIE (*capsula + gr. ektome „excizie”*).

Excizia parțială sau totală a unei capsule (ex. capsulă articulară; capsula cristalinelui).

CAPSULOTOMIE (*capsula + gr. tome „tăiere”*).

Incizia unei capsule (articulare; a cristalinelui).

CARANTINĂ (*fr. quarantaine „perioadă de 40 de zile”*).

Procedeu de izolare a unui individ suspect de o boală contagioasă (care a fost în contact cu un asemenea bolnav) pe o perioadă de timp egală cu durata maximă a incubajiei bolii, cu scopul de a preveni răspândirea; măsură de izolare provizorie (altădată 40 de zile, de unde și numele) a persoanelor (navigatori, comercianți) presupuse că au fost în contact cu boli contagioase în țări infectate prin asemenea boli.

CARBOXIANGIOGRAFIE. Radiografia inimii și a vaselor folosind ca substanță de contrast gazul carbonic (CO₂)

CARBOXIHEMOGLOBINĂ.

Compus ireversibil care rezultă din combinarea monoxidului de carbon cu hemoglobina. Hemoglobina astfel combinată devine inutilizabilă pentru transportul de

oxigen, nu se mai poate combina cu oxigenul (oxihemoglobina), rezultând anoxia asfixică.

CARBUNCUL (furuncul antracoid).

Inflamația purulentă a unui grup de foliculi sau glande ale pielii caracterizată prin necroza țesutului afectat, produsă de stafilococul auriu sau de bacilul antrax.

CARCINOGEN (gr. *karkinos* „cancer” și *gennan* „a produce”). Sin. cancerigen.

CARCINOM (gr. *karkinoma de la karkinos* „rac”, „cancer”).

Tumoră malignă a țesutului epitelial. Sin. epiteliom.

CARCINOMATOZĂ (gr. *karkinos* „rac”, „cancer”).

Proces carcinomatos extins (diseminarea unui carcinom) în diverse organe sub forma unui număr mare de mici noduli (mai des al pulmonului).

CARDIA (gr. *kardia* „inimă”).

Orificiul de deschidere a esofagului în stomac (orificiul superior al stomacului unde intră esofagul).

Orificiul are un sfincter care împiedică întoarcerea alimentelor în esofag. (Cardia își trage numele din poziția sa aproape de inimă).

CARDIECTAZIE (*cardio* + gr. *ektasis* „dilatatie”).

Dilatația congenitală a inimii.

CARDIO- (gr. *cardia* „inimă”).

Prefix care introduce în termeni referirea la inimă sau la joncțiunea stomacului cu esofagul.

CARDIOCINETIC sau cardiokinetic (*cardio* + gr. *kinein* „a mișca”).

Care stimulează activitatea inimii.

CARDIOCLAZIE (*cardio* + gr. *klasis* „ruptură”).

Ruptura peretelui cardiac.

CARDIOLIZĂ (*cardio* + gr. *lysis* „dizolvare”, „distrucție”).

Înlăturarea chirurgicală a aderențelor pericardului la peretele toracal sau ale aderențelor stabilite între cele două foiețe pericardice.

CARDIOMEGALIE (*cardio* + gr. *megas* „mare”).

Creștere importantă de volum a inimii prin dilatarea cavităților sau hipertrofia pereților săi.

CARDIOMIOPATIE (*cardio*, gr. *mys* „mușchi” și *pathos* „boală”).

Orice afecțiune cardiacă produsă printr-o tulburare primitivă, de la început, a mușchiului cardiac, caracterizată prin creșterea de volum a inimii (dilatatie sau hipertrofie).

Există:

1. cardiomiopatii idiopatice a căror cauză nu este cunoscută;
2. cardiomiopatii secundare unor boli.

CAŢDIOPATIE (*cardio + gr. pathos „boală“*).

Orice afecţiune cardiacă.

CARDIOPLASTIE. Operaţie plastică efectuată asupra părţii terminale a esofagului, la nivelul cardiei, cu scopul de a se obţine o lărgire a orificiului cardial.

CARDIORAFIE (*cardio + gr. rhapshe „sutură“*).

Sutura unei plăgi cardiace.

CARDIOSPASM (*cardio + gr. spasmos „spasm“*).

Spasmul (constricţie) în regiunea cardiei, asociat cu o tulburare de motricitate a esofagului (acalazie), ducând la dilatarea acestuia.

CARDIOTOMIE (*cardio + gr. tome „tăiere“*).

1. Incizie chirurgicală a inimii.
2. Incizie chirurgicală a cardiei.

CARDITĂ (*cardio și -ita „inflamaţie“*).

Inflamaţie care afectează cordul parţial sau toate cele trei straturi ale inimii: endocard, miocard, pericard. Apare obișnuit în reumatismul articular acut.

CARENŢĂ (*lat. carere „a lipsi“*). Lipsa unui element necesar unei

vieţi normale pe plan fizic (carenţă alimentară), fie în plan moral (carenţă afectivă, carenţă de autoritate din partea părinţilor = provoacă tulburări de comportament).

CARFOLOGIE (*gr. karpfos „ramură uscată“ și legein „a aduna“*).

Mișcări automate, involuntare, dezordonate și incoerente ale mâinilor bolnavului, care pare că încearcă să prindă obiecte imaginare sau care trage fără încetare de cuverturile cu care este acoperit. Se observă în stări delirante, boli febrile grave, intoxicații diferite.

CARIO (*gr. karyon „nucleu“*).

Prefix care introduce referirea la nucleul celular.

CARIOGAMIE (*gr. karyon „nucleu“ și gamos „căsătorie“*).

Fuziunea nucleilor gametului masculin și a celui feminin – cu prilejul fecundării (ex. fecundarea ovulului de către spermatozoid).

CARIOGENEZĂ (*gr. karyon „nucleu“ și genesis „naștere“*).

Formarea nucleului unei celule.

CARIOKINEZĂ (*gr. karyon „nucleu“ și kinesis „mișcare“*).

Diviziunea nucleului celular în timpul mitozei (diviziune celulară). Vezi mitoză.

CARIOLIZĂ (*gr. karyon „nucleu“ și lysis „distrucție“*).

Distrugerea nucleului unei celule prin disoluție.

CARIOTIP (*gr. karyon „nucleu“ și typos „tip“*).

Echipament cromozomic caracteristic unei specii sau unui individ. Cromozomii (conținuți în nucleul fiecărei celule) sunt în mod normal totdeauna identici ca formă, ca număr pentru fiecare specie. Omul are 23 de perechi de cromozomi, care determină caracterele genetice. Dintre aceștia, 22 de perechi sunt cromozomi identici (autozomi) și care nu sunt legați de sex, a 23-a pereche fiind constituită din cromozomi sexuali (XY pentru bărbat și XX pentru femele). Astfel: cariotip masculin normal: 46 XY; cariotip feminin normal: 46 XX. Examenul cariotipului permite descoperirea unor anomalii cromozomiale, de exemplu, trisomia 21, care produce mongolismul.

CARMINATIV. Medicament care favorizează expulzarea gazelor intestinale.

CAROTEN. Nume dat ansamblului de *pigmenți vegetali* de culoare portocalie care, în organismele animale, constituie pig-

menții vitaminei A (sin. Provitamina A).

CARUNCULĂ (*lat. caro „carne“*). Mică masă roșie cărnoasă (ex-crescență) sau papilă cărnoasă.

CARUS (*gr. karos „somm greu“*). Gradul cel mai profund al stării comatoase.

CASOLETĂ (*fr. cassolette*). Cutie metalică de dimensiuni și forme diferite, în care se așază diferite materiale, în general, pentru a fi sterilizate.

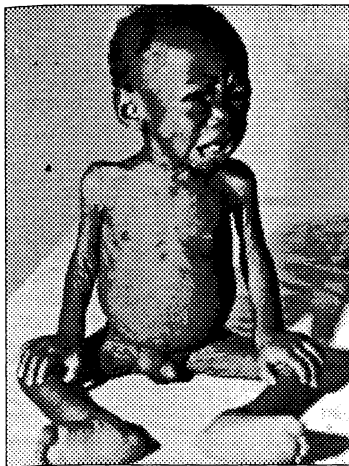
CASTRARE (*lat. castrare „a castra“*).

Ablația (extirparea) testiculelor (orhidectomie) sau a ovarelor (ovarectomie).

Castrarea are drept consecință suprimarea acțiunii glandelor genitale și pierderea capacității individului de a se reproduce. Castrarea poate fi realizată și prin expunerea la raze X sau a unei alte radiații ionizante (castrare radiologică).

CAȘEXIE (*gr. kakos „rău“ și hexis „stare“*).

Slăbire extremă care apare în fază terminală a anumitor afecțiuni cronice (cancer, tuberculoză, intoxicații cronice cu morfină, alcool) și în caz de malnutriție, subalimentație.

Cachexie

CATA (*gr. kata „în jos“, „împotrivă“*).

Prefix care introduce semnificația de mișcare în jos sau descompunere; degradare.

CATABOLISM (*gr. katabole „desfacere“, „destrămare“*).

Este a doua fază a metabolismului: ansamblul de reacții chimice de degradare a compușilor organici (materialul asimilat de țesuturi), având ca efect eliberarea de energie, cu eliminarea produșilor azotați.

Ant. anabolism (asimilarea substanțelor nutritive).

CATACROTISM (*gr. kata „în jos“, „împotrivă“ și krotos „bătăie“*).

Anomalie a curbei pulsului, constând din ușoare croșete în partea descendentă a curbei sfigmografice. Sin. puls catacot.

CATALEPSIE (*gr. kata „în jos“, „împotrivă“ și lepsis „fixare“*)

Pierdere pentru un timp nedefinit a capacității de contracție voluntară a musculaturii, cu menținerea timp îndelungat a unei anumite poziții în care se află bolnavul sau care i se impune pasiv, putând fi modelat ca un corp de ceară (flexibilitate ceroasă). Catalepsia se întâlnește în schizofrenie, isterie, stările hipnotice, psihoze etc. (adj. cataleptic = bolnav prezentând catalepsie).

CATALIZATOR. Substanță care mijlocește și intensifică efectuarea unei reacții chimice fără a fi ea însăși afectată în reacția pe care o catalizează (rămâne neschimbată la sfârșitul reacției).

CATALIZĂ. Fenomen ce accelerează viteza de desfășurare a unei reacții chimice în prezența unui catalizator.

CATAMENIAL (*gr. kata „în jos“, „împotrivă“ și men „lună“*).

Care se produce în timpul sau imediat înaintea menstrilor. Ex.

herpes catamenial (care apare în momentul menstruelor).

CATAMNEZĂ (gr. *kata* și *mnesis* „memorie“).

Informații obținute despre un pacient după încheierea tratamentului sau după ieșirea sa din spital, pentru a stabili evoluția bolii și prognosticul. V. anamneză.

CATAPLASMĂ (gr. *kataplasma* „aplicație“).

Preparate din substanțe variate (făina de in, de muștar, substanțe medicamentoase etc.) de consistență păstoasă, destinate a fi aplicate pe piele, pe diferite regiuni dureroase sau inflamatorii, în scop terapeutic (sedativ, antialgic, decongestiv local, revulsiv). Cataplasma poate fi și uscată.

CATAPLEXIE (gr. *kata* „în jos“, „împotriva“ și *plexis* „lovitură“).

Disparația bruscă a tonusului muscular cu imposibilitatea menținerii posturii (persoana poate cădea), fără pierderea conștiinței. Poate apărea în urma unei emoții puternice (adj. cataplectic).

CATAR. Inflamația căilor respiratorii însoțite de secreții abundente.

CATARACTĂ (Albeață). Opacifierea cristalinului, care își pierde transparența, determinând pierde-

rea acuității vizuale. Se remediază prin extragerea cristalinului.

CATATONIE (gr. *kata* „în jos“, „împotriva“ și *tonos* „tensiune“).

Ansamblul tulburărilor psihomotorii, caracterizate prin inerție și negativism, prin pierderea inițiativei mișcărilor, o imobilitate absolută, refuz de a vorbi sau de a se alimenta, indiferență la ceea ce-l înconjoară. Se întâlnește în schizofrenie.

CATECOLAMINĂ. Substanță chimică din grupa aminelor, cu acțiune simpaticomimetică, de tipul adrenalinei, dopaminei.

CATETER (gr. *katheter*).

Tub flexibil sau rigid (sondă) din cauciuc, din material sintetic, din metal sau din sticlă etc., care se introduce într-un canal natural, într-un vas, într-un conduct sau într-un organ cavităar pentru a-l explora, a injecta un lichid, a goli o cavitate sau a măsura o presiune.

CATETERISM. Introducerea unui cateter (sondă) într-un canal sau conduct natural al organismului, într-un vas sanguin, în scop de diagnostic sau terapeutic. Metoda permite evacuarea conținutului unui organ cavităar, introducerea de lichide (medicamente etc.).

Cateterism cardiac

Introducerea unei sonde flexibile radioopace, pe cale venoasă sau arterială, în cavitățile inimii.

CATGUT. Fir de sutură resorbabil, preparat din stratul submucos al intestinului subțire al ovinelor, folosit pentru suturi chirurgicale.

CAUDAL (*lat. cauda „coadă”*).

Care se referă la coadă sau la partea terminală a unui organ în formă alungită. Termen anatomic referitor la partea distală, posterioară sau inferioară a unui organ sau a unei regiuni.

CAUTER (*gr. kauter „fier înroșit”*).

1. Instrument metalic a cărui extremitate distală este încinsă la roșu pentru efectuarea cauterizării (distrugerea prin ardere a suprafeței pielii sau a unor țesuturi). În prezent se folosește electrocauterul, galvanocauterul sau termocauterul.

2. Substanțe folosite pentru cauterizare, cum este batonul de nitrat de argint.

CAUTERIZARE. Distrugerea țesuturilor cu ajutorul unui cauter, a unor substanțe caustice (nitrat de argint, acid tricloracetic) sau prin crioterapie (cu zăpadă carbonică).

CAVERNĂ (*lat. caverna „cavitate”*).

Lipsa de substanță – excavație – produsă într-un parenchim după evacuarea țesutului necrozat, de obicei în tuberculoză.

CAVUM (*lat. cavitate*).

1. Sin. rinofaringe – partea superioară a faringelui; unde se formează vegetațiile adenoide.

2. Termen general pentru a desemna o cavitate.

CAZEUM (*lat. caseum „brânză”*).

Substanță păstoasă, albicioasă sau gălbuie rezultată din necroza tuberculoasă. În cazeum se găsesc bacili tuberculoși.

CECITATE (*lat. caecitas „orbire”*).

Absența completă a vederii la un ochi sau la amândoi ochii. Atunci când cecitatea este din cauza unor leziuni nervoase fără afectarea ochiului se vorbește despre *amauroză*.

CECITATE VERBALĂ. Sin. afazie.

CECOSTOMIE (*lat. caecum „orb” și gr. stoma „gură”, „deschidere”*).

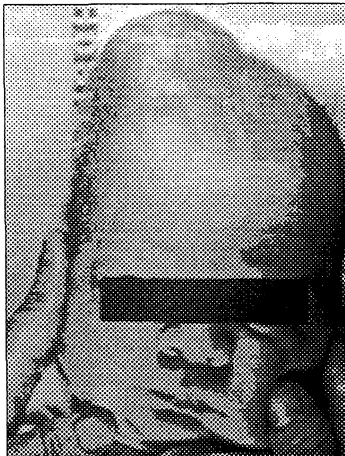
Deschiderea operatorie a cecului la piele, la peretele abdominal.

CEFALEE (*gr. kephale „cap” și algos „durere”*).

Durere de cap (v. migrenă). Sin. cefalgie.

CEFALHEMATOM (gr. *kephale* „cap”, *hem*, *hemato* „sânge” și *oma* „tumoră”).

Revărsarea sanguină între oasele craniene și periost (se întâlnește la nou-născuți).

Cefalhematom

CEFALOTOMIE (gr. *kephale* „cap” și *tome* „tăiere”).

Orice operație care necesită deschiderea craniului. Intervenție obstetricală constând din deschiderea sau perforarea craniului fetal în cursul nașterii, în cazuri de hidrocefalie sau făt mort, pentru a facilita extracția sa. Sin. craniotomie.

CEFALOTRIPSIE (gr. *kephale* „cap” și *tripsis* „zdrobire”).

Intervenție obstetricală constând din zdrobirea craniului fetal în timpul nașterii pentru a-i reduce dimensiunile. Se utilizează numai în cazuri de făt mort.

CELIAC (gr. *koilia* „pântec”).

Care se referă la cavitatea abdominală, de exemplu ganglion celiac, regiune celiacă.

CELECTOMIE (gr. *koilia* „pântec” și *ektome* „excizie”).

Excizia chirurgicală a ramurilor celiace ale nervului pneumogastric, folosită în tratamentul hipertensiunii esențiale.

CELIO (gr. *koilia* „pântec”).

Prefix care introduce referirea la abdomen.

CELIOSCOPIE (gr. *koilia* „pântec” și *skopein* „a vedea”).

Examenul cavității abdominale prin vizualizare directă cu ajutorul unui endoscop (celioscop) introdus prin peretele abdominal sau pe cale vaginală prin fundul de sac Douglas (celioscopie transvaginală sau culdoscopie). Sin. laparoscopie, peritoneoscopie.

CELIOTOMIE (gr. *koilia* „pântec” și *tome* „tăiere”).

Laparotomie: deschiderea chirurgicală a peretelui abdominal și a peritoneului.

Celiotomie vaginală. Deschiderea chirurgicală a cavității abdominale pe cale vaginală. Sin. colpoceliotomie.

CELULĂ (*lat. cellula „sămânță“*). Element constitutiv al organismelor vii, alcătuit, în principal, din nucleu, citoplasmă și membrană.

CELULITĂ (*lat. cellula „cămaruță“ și -ita „inflamație“*). Inflamația țesutului celular subcutanat care se manifestă printr-o infiltrație de tip edematos dur, indurație dureroasă cu localizare mai frecventă în regiunea orbitară, perimaxilară, pelviană, fesieră și a coapselor etc.

CENESTEZIE (*gr. koinos „comun“ și aisthesis „percepere“, „simțire“*).

Percepție difuză, sentiment vag, imprecis, ce-l avem despre corpul nostru, poziția sa în spațiu, despre existența organelor noastre corporale, despre ansamblul senzațiilor noastre interne, despre funcțiile acestor organe (respirație, circulație) etc. Ansamblu de senzații difuze care în stare normală nu intră în sfera atenției sau preocupării psihice.

CENESTOPATIE (*ceno + gr. koinos „comun“ și pathos „boală“*).

Senzație penibilă, anormală corporală cu localizare difuză în diferite regiuni ale corpului sau organelor interne, mai jenantă ca durerea, neînsoțită de semne somatice obiective. Este o halucinație a sensibilității comune analogă cu halucinația senzorială.

CENTEZĂ (*gr. kentesis „înțepătură“*).

Puncția unei cavități a organismului, executată de obicei cu scopul de a-i evacua conținutul.

CENTRIFUG (*lat. centrum „centru“ și fugare „a îndepărta“*). Care tinde să se îndepărteze de la centru. Sin. eferent.

CENTRIFUGARE (*lat. centrum „centru“ și fugare „a îndepărta“*). Separarea cu ajutorul forței centrifuge a componentelor cu greutatea specifice diferite dintr-un amestec de lichide sau dintr-un lichid conținând particule solide în suspensie.

CENTRIPET (*lat. centrum „centru“ și petere „a se îndrepta spre“*). Îndreptat de la periferie spre centru. Sin. aferent.

CERCLAJ. Termen folosit în chirurgie cu semnificația de încercuire:

Cerclaj osos = consolidarea unui os fracturat prin unirea fragmen-

telor fracturate cu ajutorul unui fir (sârmă, nylon, ață, catgut) sau lame metalice.

Cerclaj al colului uterin = procedeu terapeutic de reducere a calibrului colului uterin cu ajutorul a 1–2 fire trecute prin submucoasă.

Cerclaj al anusului = procedeu terapeutic în cazul prolapsului anorectal.

CEREBRAL (lat. *cerebrum* „creier mare“).

Care se referă la creier. Ex.: abces cerebral etc.

CEREBROMALACIE (lat. *cerebrum* „creier“ și gr. *malakia* „înmuier“).

Ramolismenul substanței cerebrale.

CERUMEN (lat. *cera* „ceară“).

Secreție cu aspect gras, gălbui a glandelor sebacee ale conductului auditiv extern. Acumularea în exces a acestei secreții (dopul de cerumen) poate obstrua parțial sau total lumenul conductului determinând reducerea acuității auditive.

CERVICITĂ (lat. *cervix* „gât“ și -ita „inflamație“).

Inflamația colului uterin sau vezical.

CERVICOBRAHIAL (lat. *cervix* „gât“, „ceafă“ și *brahium* „braț“).

Care se referă la gât și la braț; ex. paralizie cervicobrahială.

CERVICOBRAHIALGIE (lat. *cervix* „gât“, *brahium* „braț“ și gr. *algos* „durere“).

Nevralgie a plexului cervicobrahial caracterizată prin dureri localizate în ceafă, gât, umeri și membrele superioare.

CERVICOCISTOPEXIE (lat. *cervix* „gât“, gr. *kystis* „vezică“ și *pexis* „fixare“).

Fixare chirurgicală, prin care se realizează suspendarea înaltă, înapoia simfizei pubiene, a colului vezical în caz de incontinență de urină la efort.

CERVICOPEXIE (lat. *cervix* „gât“ și gr. *pexis* „fixare“).

Fixare chirurgicală a colului uterin.

CERVICOTOMIE (lat. *cervix* „gât“ și gr. *tome* „tăiere“)

1. Incizie la nivelul gâtului.

2. Incizie a colului uterin.

CERVICOVAGINITĂ. Inflamația colului uterin și a mucoasei vaginale.

CETONEMIE. Prezența corpiilor cetonici în sânge.

CETONURIE (*ceto* și gr. *ouron* „urină“).

Eliminarea corpiilor cetonici prin urină. În mod normal, excreția nu

depășește 1 mg/24 ore; crește când nivelul cetonemiei este peste normal (ex. în diabet). Sin. acetonurie.

CEZARIANĂ (*lat. caedere „a inciza“*).

Operație cezariană. Operație chirurgicală constând în incizia uterului gravid pe cale abdominală pentru extragerea fătului și placentei. Indicațiile de cezariană sunt numeroase printre care: distocii osoase (bazin strâmt), anomalii de dinamică (anomalii de contracții uterine), cauze fetale (prezentație pelvină, transversă). Lingv. „Cezariană“ vine din latinescul Caesar (verbul caedere „a inciza“), copil adus pe lume prin incizie ca și personajul istoric Cezar.

CHALAZION. Granulom inflamator cronic (mică tumoretă) situat pe marginea pleoapelor, produs din cauza inflamației cronice a unei glande sebacee palpebrale (glanda Meibomius).

CHEAG (*lat. clagum, coagulum*). Masă gelatinoasă care rezultă prin coagularea plasmei și a diferitelor elemente figurate. Cheag roșu (sanguin) – constituit din rețea de fibrină în care sunt înglobate trombocitele și eritrocitele.

CHEILITĂ (*gr. cheilos „buză“ + -ita „inflamație“*). Inflamație a buzelor.

CHEILOFAGIE (*gr. cheilos „buză“ și phagein „a mânca“*)

Tic (obicei) al unor persoane, caracterizat prin mușcarea buzelor.

CHEILOPLASTIE (*gr. cheilos „buză“ și plassein „a forma“*).

Intervenție chirurgicală care constă în refacerea plastică a buzelor, fie după un accident, fie pentru a corecta o malformație.

CHEILORAFIE (*gr. cheilos „buză“ și rhaps „sutură“*).

Sutura unei plăgi traumatice sau operatorii a buzei.

CHEILOSCHIZIS (*gr. cheilos „buză“ și schisis „diviziune“*).

Buză de iepure. Fisură pe linia mediană a buzei superioare (malformație congenitală). Poate fi prelungită cu fisura palatului = cheilopalatoschizis.

CHEIRO (*gr. cheir „mână“*).

Care se referă la mână (v. și chiro).

CHEIROFOBIE (*gr. cheiro „mână“ și phobos „frică“*).

Frică patologică de a scrie.

CHELOID (*chelo = cicatrice*).

Îngroșare a pielii cel mai adesea secundară unei cicatrici chirur-

gicale, unei răni, unei arsuri sau unui traumatism.

CHEMOSIS. Infiltrație edematoasă a conjunctivei bulbare (oculare) formând un inel roșcat în jurul corneei. Acest edem este aproape totdeauna de origine inflamatorie.

CHERATITĂ. Inflamația corneei. Poate fi de origine microbiană, virotică sau consecutivă unui traumatism.

CHEMATION. Locuri ermetice în care se poate stabili o presiune a oxigenului mai mare decât presiunea atmosferică.

Boala de cheson (sin. boala scafandrilor). Ansamblu de tulburări ce se observă la scafandri și la muncitorii care lucrează în chesoane cu aer comprimat. Tulburările (accidentele) care pot apărea prin trecerea bruscă de la aer comprimat la presiunea atmosferică normală, se produc din cauza *azotului* care este eliberat brusc în circulație sub formă de bule gazoase. Accidentele sunt adesea foarte grave: embolii gazoase cerebrale și paralizii, tulburări auditive, vertij, emfizem subcutanat, hemoragii diverse, dureri articulare.

CHIASMĂ (*gr. chiasme „încrușișare“*).

Încrușișarea a două formațiuni anatomice, ca tendoane, nervi.

CHIL (*lat. chylus „suc“*).

Lichid vâscos, lăptos, rezultat din procesul de digestie intestinală, amestecat cu sucuri digestive. Se absoarbe din intestin prin vasele limfatice (vasele chilifere) și transportat în circulația generală.

CHILOTORAX (*lat. chylus „suc“ și thorax „torace“*).

Revărsare de chil (limfă) în cavitatea pleurală. Este determinat de obicei de rupturi ale canalului toracic. Sin. pleurezie chiloasă.

CHIM (*gr. chymos „suc“*).

Conținutul alimentar lichid, semi-fluid al stomacului și al intestinului subțire, rezultat din digestia gastrică. Este alcătuit dintr-un amestec complex de apă, bol alimentar, enzime etc.

CHIMOTRIPSINĂ. Enzimă din sucular pancreatic care produce degradarea unor proteine până la stadiul de peptide.

CHINESTEZIE. V. Kinestezie.

CHINOFOBIE. Teamă morbidă de câini.

CHIRO (*gr. cheir „mână“*).

Care se referă la mână. V. cheiro.

CHIROPRACTICĂ. Metodă terapeutică constând în efectuarea diverselor manipulări sau tratamente mecanice asupra unor părți ale corpului, în special asupra coloanei vertebrale (vertebroterapie, chiropraxie).

CHIRURGIE PLASTICĂ (sau reparatorie).

Partea chirurgiei care se ocupă de operații destinate corijării unei anomalii congenitale sau căpătate, a completa o pierdere de substanță (cel mai des cu ajutorul unei grefe) astfel încât să se restabilească o formă sau o funcție cât mai aproape de normal.

CHIST (*gr. kystis „sac“, „vezică“*). Formațiune tumorală benignă – cavitate patologică delimitată de un perete și conținând o substanță lichidă, mai mult sau mai puțin vâscoasă. Localizarea mai frecventă: ovar, piele, ficat, creier, plămân, pancreas, rinichi, os, maxilar.

Chist ovarian: cu conținut foarte variabil; poate fi funcțional, foliculinic sau luteinic, care dispare spontan; poate fi organic care se poate complica (torsione, ruptură, degenerescență malignă) și impune totdeauna exereza chirurgicală.

Chist sinovial: se întâlnește cel mai adesea pe fața dorsală a mâinii. Ficatul, creierul și plămânul sunt locuri de elecție pentru chistul parazită (chist hidatic).

Evoluția chisturilor depinde de natura lor, de localizare, dar regula generală este ablația lor, indicată înaintea apariției complicațiilor: compresiuni ale organelor vecine, torsione, necroză, infecții, ruptură (este gravă în special în cazul chisturilor parazitare).

CHISTECTOMIE (*gr. kystis „vezică“, „sac“ și ektome „excizie“*).

Extirparea chirurgicală a unui chist.

CHISTOGRAFIE (*gr. kystis „vezică“, „sac“ și graphein „a scrie“*).

Examen radiografic pentru punerea în evidență a unui chist după injectarea unei substanțe de contrast în cavitatea chistică.

CHIURETAJ (*fr. curetage*).

Intervenție care constă în răzuirea (curățirea) cu ajutorul unei chiurete a pereților din interiorul unei cavități (uter, conduct auditiv, alveolele dentare, cavitatea articulară etc.). Chiuretajul

poate fi cu scop terapeutic, evacuator, biopsic, explorator. Sin. raclaj.

CHIURETĂ. Instrument chirurgical de metal, cu margini tăioase, folosit pentru curățirea unor suprafețe sau cavități.

CHOANE (*gr. choane „pâlnie“*). Orificiile posterioare ale foselor nazale prin care acestea comunică cu rinofaringele.

CHOREE sau **COREE** (*gr. choreia „dans“*).

Afecțiune nervoasă caracterizată prin mișcări involuntare și neregulate. Mișcările sunt dezordonate, când lente, când ample și rapide, imprevizibile. Există mai multe tipuri de coree: coree Sydenham (reumatismală), coree minor.

CHVOSTEK (semnul) – contracția ridicătorului buzei superioare și a orbicularului obținută în tetania paratireoprivă sau în spasmodia, prin percuția regiunii laterale a feței, la mijlocul unei linii care unește antitragusul cu comisura labială.

CIANOZĂ (*gr. kyanos „albastru“ și -oza „boală neinflamatorie“*).

Colorație albastrui-violacee a tegumentelor și mucoaselor, din cauza creșterii (peste 5 g%) a

hemoglobinei reduse în sângele capilar sau a unor derivați anormali de hemoglobină. Cauzele sunt numeroase, apare din cauza unei insuficiențe respiratorii, unei tulburări circulatorii, a unei alterări a oxihemoglobinei sau a unei afectări a hematozei.

CICATRIZARE (*lat. cicatrix „cicatrice“*).

Procesul de vindecare a unei plăgi.

Cicatrizare „*per primam intentionem*“ = cicatrizare care survine după o plagă operatorie aseptică sau accidentală – dacă nu s-a produs o infecție cu germeni patogeni;

Cicatrizare „*per secundam intentionem*“ = cicatrizare care survine după o pierdere mare de substanță tisulară ce împiedică apropierea buzelor plăgii sau după eșuarea unei cicatrizări *per primam* din cauza unei infecții cu germeni patogeni.

CICLU (*gr. kyklos*). Serie de fenomene al căror ansamblu se repetă la intervale de timp. Ciclul menstrual, estral, ovarian, mamar etc.

CICLU CARDIAC. Sin. revoluție cardiacă.

CIFO (*gr. kyphos „cocoșat“*).

Prefix care introduce noțiunea de curbură.

CIFOSCOLIOZĂ (*gr. kyphos „cocoșat“ și skoliosis „curbare“*). Deviație dublă a coloanei vertebrale în sens antero-posterior cu convexitate posterioară (cifoasă) și curbură laterală (scolioză).

CIFOZĂ (*gr. kiphosis „curbură“, kyphos „cocoșat“*).

Curbura coloanei vertebrale dorsale cu convexitate posterioară (v. gibozitate, cocoșă).

CINE-, CINETO-. Prefix de origine greacă, indicând o relație cu mișcarea.

CINETICĂ. Care se referă la mișcare sau care se datorește mișcării.

CIRCADIAN (*lat. circa „aproximativ“ și dies „zi“*).

Care este caracterizat printr-o alternanță de 24 ore.

CIRCINAT. Se spune despre leziunile cutanate dispuse în segmente de cerc, cu o porțiune centrală neatinsă, de exemplu, herpes circinat.

CIRCULARĂ DE CORDON. Înfășurare intrauterină a cordonului ombilical în jurul gâtului fetal.

CIRCUM (*lat. = „în jurul“, „împrejurul“*).

CIRCUMANAL (*lat. circum „în jurul“ și anus „șezut“*).

În jurul anusului.

CIRCUMCIZIE (*lat. circumcidere „a tăia împrejur“*).

Secționarea ligamentului care leagă prepuțul de gland (capul penisului) sau excizia totală a prepuțului (invelișul cutanat al glandului). În felul acesta glandul nu mai rămâne acoperit de prepuț.

CIRCUMDUCTIE (*lat. circumducere „a duce ceva împrejur“*).

Mișcărilor circulare în jurul unui punct sau axe fixe, cum ar fi a membrilor sau a globilor oculari.

CIROZĂ (*gr. kirhos „galben“*).

Afecțiune cronică a ficatului; are ca substrat o alterare difuză a ficatului prin procese de distrofie și necroză a hepatocitelor (celule hepatice), inflamație și fibroză interstițială și de regenerare a parenchimului hepatic (noduli de regenerare). Ca urmare se produce fie o creștere în volum a ficatului (ciroză hipertrofică), fie o scădere în volum (ciroză atrofică); apar semnele de insuficiență hepatică, ascită, encefalopatie hepatică (portală) etc. Cauzele cele mai frecvente ale cirozei sunt: hepatita virală, alcoolismul, insuficiența cardiocirculatorie.

CISTO (*gr. kystis „vezică“*).

CISTALGIE (gr. *kystis* „vezică” și *algos* „durere”).

Durere la nivelul vezicii urinare fără leziuni organice, resimțită sub formă de arsuri în hipogastru.

CISTECTAZIE (gr. *kystis* „vezică” și *ektasis* „dilatatie”).

Dilatație a vezicii urinare.

CISTECTOMIE (gr. *kystis* „vezică” și *ektome* „excizie”).

Excizia vezicii urinare.

CISTICERCOZĂ. Boală parazitată produsă de cisticerci (larvele de viermi din genul *Tenia*). Îmbolnăvirea se produce prin ingerarea ouălor de *Tenia* o dată cu alimentele infestate sau prin mâinile contaminate.

CISTICITĂ (gr. *kystis* „vezică” și *-ita* „inflamație”).

Inflamația canalului cistic.

CISTICOTOMIE (gr. *kystis* „vezică” și *tome* „țâiere”).

Incizia canalului cistic în vederea extirpării unui calcul.

CISTITĂ (gr. *kystis* „vezică” și *-ita* „inflamație”).

Inflamația acută sau cronică a vezicii urinare.

CISTOCEL (gr. *kystis* „vezică” și *kele* „hernie”, „tumoră”).

Hernierea parțială sau totală a vezicii în vagin. V. colpocel.

CISTOCOLOSTOMIE (gr. *kystis* „vezică”, *kolon* „intestin gros” și *stoma* „gură, deschidere”).

Intervenție chirurgicală care constă în crearea unei comunicații între vezică și colon astfel încât urina să poată trece în rect.

CISTOGRAFIE (gr. *kystis* „vezică” și *graphein* „a scrie”).

Metodă radiologică de investigare a vezicii urinare după introducerea unei substanțe de contrast: fie prin instilare directă prin uretră (cale ascendentă), fie prin injectare intravenoasă (cale descendentă).

CISTOMETRIE (gr. *kystis* „vezică” și *metron* „măsură”).

Măsurarea presiunii intravezicale; măsurarea capacității vezicii urinare cu ajutorul unui cistometru.

CISTOPEXIE (gr. *kystis* „vezică” și *pexis* „fixare”).

Fixarea chirurgicală a vezicii urinare în general la peretele abdominal pentru tratarea unor incontinențe urinare; pentru a corecta o ptoză sau un prolaps.

CISTOPIELITĂ (gr. *kystis* „vezică”, *pyelos* „bazin” și *-ita* „inflamație”).

Asociația unei cistite (inflamație a vezicii urinare) cu o pielită (inflamația mucoasei bazinetului).

CISTOPIELOGRAFIE (gr. *kystis* „vezică”, *pyelos* „bazin”).

Examenul radiologic al vezicii, ureterelor și a bazinetului după administrarea unei substanțe de contrast.

CISTOPLASTIE (gr. *kystis* „vezică” și *plassein* „a forma”).

Operație plastică asupra vezicii urinare cu scopul de a o repara; de a-i reda volumul normal.

CISTOPLEGIE (gr. *kystis* „vezică” și *plege* „lovitură”).

Paralizia vezicii.

CISTOSCOPIE (gr. *kystis* „vezică” și *skopein* „a vedea”).

Examenul vizual (endoscopic) al cavității vezicale cu ajutorul cistoscopului (aparatură pentru vizualizare directă a interiorului vezicii).

CISTOTOMIE (gr. *kystis* „vezică” și *stoma* „gură”, „deschidere”).

Deschiderea și aducerea vezicii urinare la piele printr-o stomă – creată la nivelul peretelui abdominal între simfiza pubiană și ombilic – pentru a deriva urina (temporar sau definitiv). Se efectuează atunci când există un obstacol la nivelul uretrei (cancer, stenoză, tumori ale prostatei).

CISTOTOMIE (gr. *kystis* „vezică” și *tome* „tăiere”).

Incizia vezicii.

CIT, CITO (gr. *kytos* „celulă”).

Prefixe de origine greacă care se referă la celulă.

CITOBIOLOGIE (gr. *kytos* „celulă”; *bios* „viață” și *logos* „știință”).

Studiul biologiei celulare.

CITOCLAZIE (gr. *kytos* „celulă” și *klasis* „ruptură”).

Necroza celulei.

CITODIAGNOSTIC (gr. *kytos* „celulă”, *dia* „prin” și *gnosis* „cunoaștere”).

Metodă de diagnostic a bolilor sau a tumorilor, bazată pe examenul microscopic al celulelor prezente într-un lichid organic sau pe frotiu de țesut (măduvă osoasă, secreții vaginale, ale unei leziuni, ale unei glande).

CITOFAGIE (gr. *kytos* „celulă” și *phagein* „a mânca”).

Înglobarea unei celule sau porțiuni de celulă de către altă celulă.

CITOFIL (gr. *kytos* „celulă” și *philein* „a iubi”).

Care are afinitate pentru celule.

CITOLIZĂ (gr. *kytos* „celulă” și *lysis* „dizolvare”).

Distrugerea celulelor; dizolvarea elementelor care compun celula.

CITOLOGIE (gr. *kytos* „celulă” și *logos* „știință”).

Știința care studiază celula.

CITOMEGALIE (gr. *kytos* „celulă” și *megas* „mare”).

Creșterea volumului unor celule.

CITOMEGALOVIRUS. Virus din grupul herpes virusurilor responsabil de infecții foarte diverse: mononucleoza, pneumopatii, in-

fecții gastrointestinale. Citomegalovirusul se transmite prin transfuzii. El poate persista toată viața în organism fără să producă tulburări. În caz de imunodeficiență este responsabil de infecții diverse și severe cum sunt cele amintite mai sus.

CITOPENIE (gr. *kytos* „celulă” și *penia* „sărăcie”).

Celule reduse numeric sau volumetric în sânge sau într-un țesut.

CITOPOIEZĂ (gr. *kytos* „celulă” și *poiesis* „producere”).

Formarea și dezvoltarea celulelor.

CITOSTATIC (gr. *kytos* „celulă” și *statikos* „care oprește”).

Care poate bloca diviziunea celulară antrenând astfel moartea celulei.

CITOTROPISM (gr. *kytos* „celulă” și *tropos* „înțoarcere”).

Afinitate pentru celulă; care este atras de celule sau se fixează la suprafața lor. Ex.: virus citotrop.

CLACMENT (fr. *claquement*).

Zgomot sec, anormal perceput la auscultație sau chiar de la distanță:

Clacment valvular – zgomot cardiac produs de valvele cardiace, la închiderea lor.

Clacment al dinților (clănțănitul dinților). Unul din elementele frisonului general, care poate să

însoțească marile emoții sau să marcheze un puseu febril.

CLANGOR (lat. *clangere* „a răsună”).

Accentuarea patologică a celui de-al doilea zgomot cardiac, care se aude în focarul aortic ca un zgomot de tablă lovită.

CLAPING (engl. *clapping*).

Tehnică de masaj prin lovire ușoară repetată a maselor musculare cu latul mâinii.

CLAPOTAJ (fr. *clapotage*; all. *klappen* „a face zgomot”).

Zgomot de clipocit care se aude la mișcările de sucusiune (impripare de mișcări laterale ale bolnavului) în cazurile în care există lichid amestecat cu gaz într-un organ cavităar. Ex.: clapotaj gastric sau intestinal.

CLAUDICARE. Asimetrie a mersului din cauza scurtării unui membru inferior, unei anchiloze sau a unei leziuni dureroase unilaterale. Sin. șchiopătare.

CLAUDICAȚIE (fr. *claudication* „șchiopătare”).

Denumire data unor tulburări cu caracter tranzitoriu care apar în cursul unor activități mai intense a unor organe, care se atenuază sau dispar după un scurt repaus.

Claudicație intermitentă a membrelor inferioare – simptom caracteristic insuficienței arteriale cronice, constând de obicei dintr-o crampă dureroasă a mușchilor gambei apărută după un efort (mers îndelungat) și care se calmează după repaus. Este provocată de o circulație arterială defectuoasă – aport insuficient de sânge în mușchii gambei (semn al unei leziuni arteriale = endarterită obliterantă).

CLAUSTRARE (*lat. claustrum „închidere“*).

Îzolarea totală și voluntară care și-o impun anumite persoane ce suferă de nevroză sau psihoză.

CLAUSTROFOBIE (*lat. claustrum „închidere“ și phobos „fică“*). Frica, teama nejustificată de spații închise.

CLAVUS (*lat. = bățătură*).

Hiperkeratoza (dezvoltarea accentuată a stratului cornos al epidermului) de formă rotundă sau ovală, din cauza acțiunii mecanice de frecare sau presare a pielii.

CLEARANCE (*engl. = epurare, purificare*).

Probele de clearance – se folosesc pentru explorarea mecanis-

melor funcționale renale. Clearance-ul = volumul de plasmă (în ml) depurat de o substanță în unitatea de timp (1 minut). Este raportul dintre debitul urinar pe minut al unei substanțe și concentrația sa plasmatică. Exprimă (în mililitri pe minut) volumul plasmei pe care rinichiul este capabil să-l debaraseze complet (într-un minut) de unele substanțe endogene sau exogene urmărite. [Ex. clearance-ul creatininei endogene, a ureei sau a substanțelor străine introduse special în organism pentru a explora funcția renală (Manitol, Hiposulfit de sodiu etc.)]. În funcție de calea de epurație se determină de asemenea clearance-ul hepatic, clearance-ul intestinal, clearance-ul extrarenal etc.

CLEPTOMANIE (*gr. kleptos „hoț“ și mania „neburnie“*).

Tendința patologică de a fura. Impulsie irezistibilă pentru însușirea unor obiecte străine. Este vorba de un comportament patologic rar, care este diferit de furtul banal determinat de interes. Obiectul furat este de obicei de mică valoare și nu-i servește la nimic celui care l-a furat.

CLIMACTERIU (*gr. klimakter „treaptă de scară“*).

Încetarea fiziologică a funcției glandelor genitale. Perioadă de viață în cursul căreia se produc în organism anumite modificări hormonale, somatice și psihice. **Climacteriu feminin.** Sin. *Menopauza*. Se manifestă, în primul rând, prin oprirea fluxului menstrual.

Climacteriu masculin. Sin. *Andropauza*. Se manifestă printr-o încetinire a activității sexuale.

CLINODACTILIE (*lat. clino „înclinare“ și gr. daktylos „deget“*). Malformație congenitală constând din devierea laterală a degetelor mâinii – în special policele – sau a unui deget de la picior.

CLINOMANIE (*gr. kline „pat“ și mania „nebulie“*).

Tendință anormală de a sta în pat.

CLINOSTATISM (*gr. klinein „a culca“ și stasis „sedere“*).

Poziția culcată a corpului și modificările fiziologice care rezultă.

CLISMĂ (*neogr. klisma*).

Introducerea unui lichid prin anus în rect. Se utilizează cu scop evacuator, terapeutic (c. medicamentosă) și alimentar. Sin. clistir.

CLITORIS (*lat. de la gr. kleitoris „care închide“*).

Organ erectil feminin situat median la joncțiunea anterioară a labiilor mici ale vulvei. Joacă rol important în obținerea orgasmului în actul sexual.

CLIVAJ. Separare, după un plan natural, a două țesuturi sau a două organe.

CLOASMĂ (*gr. chloazein „a fi verde“*).

Ansamblu de pete pigmentare de formă neregulată, cu localizare, de obicei, pe frunte, în regiunea periorbitară, pe față. Chloasma apare din cauza diverselor stări morbide (tulburări endocrine, afecțiuni uterine, anemii grave), dar apare mai ales în cursul sarcinii = „mască“ a gravidelor.

CLOAZON (*lat. clausus „închis“, „loc împrejmuit“ sau fr. cloison „perete subțire“, „membrană“*).

Membrană care separă o cavitate anatomică (cloazonarea nasului).

CLOAZONARE. Separare printr-un cloazon (membrană).

CLONĂ. Totalitatea celulelor care derivă de la o singură celulă și care au, în consecință, un patrimoniu genetic riguros identic cu cel al celei inițiale.

CLONIC (*gr. klonos „tumul“, „dezordine“*).

Unele convulsii sacadate din cauza unei scurte contracții

musculare, care se repetă după intervale scurte de timp (constracții succesive involuntare ale unui mușchi sau ale unui grup de mușchi, convulsie clonică).

CLONUS (*gr. klonos „tumulț”, „dezordine”*).

Sucesiune de constracții rapide, ritmice, declanșate de o elongație bruscă, cu menținerea în tensiune a unor mușchi (ex.: clonusul piciorului se declanșează prin ridicarea bruscă a piciorului).

CLOROFILĂ. Substanță organică de culoare verde, prezentă în frunzele plantelor, în unele alge și în unele bacterii. Pigment respirator caracteristic vegetalelor.

CLOROFORM. Compus organic al clorului, volatil, cu miros caracteristic, utilizat ca narcotic.

CLOROPSIE. Tulburare a vederii în care obiectele privite apar colorate în verde, se observă ocazional în intoxicație cu digitală.

COAGULARE (*lat. coagulatio; gr. coagulus „coagul”*).

Proces complex de transformare a unui produs lichid organic (sânge, lapte) într-o substanță solidă sau semilichidă (cheag) cu o separare de o parte lichidă (ser, zer).

COAGULOPATIE (*gr. coagulus „coagul” și pathos „boală”*).

Afecțiune produsă prin tulburări de coagulare a sângelui (ex.: hemofilia).

COBALTOTERAPIE. V. izotopi.

COFOCHIRURGIE (*gr. kophos „surd”*).

Chirurgia surdității. Toate intervențiile care urmăresc să amelioreze funcția acustică perturbată.

COFOZĂ (*gr. kophos „surd” + oza „boală neinflamatorie”*).

Surditate totală. Sin. anacuzie.

COIT (*lat. coitus „împreunare”*).

Act sexual, împreunare sexuală (vezi copulare). **Coit anal.** Sin.

Sodomie, pederastie – act sexual contrar naturii, constând din introducerea penisului în anus. **Coit bucal.** Sin. coitus ab ore – act sexual contra naturii efectuat prin introducerea penisului în gura partenerului. **Coit incomplet.** Sin. coit întrerupt = scoaterea penisului din vagin înaintea ejaculării – în scop anticoncepțional.

COL (*lat. collum „gât”*).

1. Porțiunea îngustată a unui organ: col femural.

2. Porțiunea unui organ cavitătar, care circumscrie orificiul intrării în cavitate: col uterin, col vezical.

COLABARE. Turtirea unei cavități sau a unui organ cavitătar ai căror pereți își pierd lumenul printr-un proces patologic (ex. vas. sanguin colabat).

COLAGEN (*gr. kolla „clei“ și gennan „a produce“*).

Proteina complexă a fibrelor albe din țesutul conjunctiv, cartilajinos și osos.

COLAGENOZĂ. Nume generic dat unui ansamblu de afecțiuni, aparent diferite, dar care au la bază fenomenul (comun) de degenerescență fibrinoidă a colagenului. Cuprinde o serie de afecțiuni ca: lupusul eritematos, dermatomiozita, periartrita nodoasă etc.

COLAGOG (*gr. chole „bila“ și agein „a face“*).

Substanțe sau medicamente, care favorizează eliminarea în duoden a secrețiilor biliare din veziculă și căile biliare extrahepatice.

COLANGIECTAZIE (*gr. chole „bila“, aggeion „vas“ și ektasis „dilatatie“*).

Dilatația căilor biliare, de obicei deasupra unei obstrucții.

COLANGIOGRAFIE (*gr. chole „bila“, aggeion „vas“ și graphein „a scrie“*).

Examen radiologic al căilor biliare, după opacifiere cu substanța de contrast administrată pe cale intravenoasă. Se pun în evidență canalele biliare intra- și extrahepatice și vezicula biliară.

COLANGIOM (*gr. chole „bila“, aggeion „vas“ și oma „umflătură“*).

Tumora a ficatului dezvoltată (la origine) în canalele intrahepatice. Ea poate să fie benignă (noduli mici multipli) sau malignă – carcinom colangiocelular.

COLANGIOPATIE (*gr. chole „bila“, aggeion „vas“ și pathos „boală“*).

Orice afecțiune a căilor biliare.

COLANGIOTOMIE (*gr. chole „bila“, aggeion „vas“ și tome „tăiere“*).

Incizia unui canal biliar.

COLANGITĂ (*gr. chole „bila“, aggeion „vas“ și -ita „inflamație“*). Inflamația căilor biliare. Sin. angiocolită.

COLAPS (*lat. coliapsus „prăbușire“*).

1. Prăbușirea forțelor organismului din cauza unei insuficiențe circulatorii.

2. Colabarea (alipirea) pereților unui organ cavitătar sau a unui conduct (arteră, venă) din cauza

unui proces patologic (ex. colaps cardiovascular = stare de șoc; colaps vascular periferic = insuficiență circulatorie periferică acută, determinată de disproporție între patul vascular și conținutul său sanguin. Se poate realiza fie prin dilatarea patului vascular, fie prin diminuarea conținutului (hemoragie, deshidratare etc.).

COLECIST (gr. *chole* „bilă” și *kystis* „vezică”).

Veziculă biliară.

COLECISTECTAZIE (gr. *chole* „bilă” și *kystis* „vezică” și *ektasis* „dilatatie”).

Distensia vezicii biliare.

COLECISTECTOMIE (gr. *chole* „bilă” și *kystis* „vezică” și *ektome* „excizie”).

Ablația chirurgicală a vezicii biliare.

COLECISTITĂ (gr. *chole* „bilă” și *kystis* „vezică” și *-ita* „inflamație”).

Inflamația veziculei biliare, cel mai adesea din cauza unor calculi biliari (colecistită calculoasă sau litiazică). Poate fi și din cauza unor microorganisme provenite din duoden.

COLECISTO-DUODENOSTOMIE.

Operație chirurgicală, care constă în realizarea unei anasto-

moze între vezicula biliară și duoden.

COLECISTOGRAFIE (*colecist* și gr. *graphein* „a scrie”).

Radiografia veziculei biliare, umplută cu substanță de contrast, administrată de obicei pe cale orală, uneori prin injecție intravenoasă.

COLECISTOLITIAZĂ (*colecist* și gr. *lithos* „piatră”).

Prezența de calculi în vezicula biliară. Sin. litiiza veziculară.

COLECISTOPATIE (*colecist* + gr. *pathos* „boală”).

Orice afecțiune a veziculei biliare.

COLECISTOPEXIE (*colecist* + gr. *pexis* „fixare”).

Operație care constă în fixarea veziculei biliare la peretele abdominal.

COLECISTORAFIE (*colecist* + gr. *rhaphe* „sătură”).

Refacerea prin sutură chirurgicală a peretelui veziculei biliare.

COLECISTOSTOMIE (*colecist* + gr. *stoma* „gaură”, „deschidere”).

Deschiderea și fixarea operatorie a veziculei biliare la piele.

COLECISTOTOMIE (*colecist* + gr. *tome* „țâiere”).

Incizia veziculei biliare pentru evacuarea calculilor sau puroiului.

COLECTAZIE (*gr. kolon „intestin gros”, ektasis „dilatatie”*).

Dilatația colonului.

COLECTOMIE (*gr. kolon „intestin gros” și ektome „excizie”*).

Rezecția unei părți a colonului (colectomie parțială, segmentară, subtotală) sau rezecția (extirparea) în întregime a colonului (colectomie totală).

COLEDOC. Canalul coledoc.

COLEDOCECTOMIE (*gr. chole „bilă”, dochos „recipient” și ektome „excizie”*).

Ablația chirurgicală a coledocului.

COLEDOCITĂ (*coledoc și -ita „inflamație”*).

Inflamația coledocului.

COLEDOCECEL. Dilatație congenitală chistică a porțiunii terminale a coledocului.

COLEDOCO-DUODENOSTOMIE. Crearea unei anastomoză între canalul coledoc și duoden.

COLEDOCOLITIAZĂ (*coledoc + gr. lithos „piatră”*).

Prezența de calculi în coledoc.

COLEDOCOLITOTOMIE (*coledoc + gr. lithos „piatră” și tome „tăiere”*).

Incizie chirurgicală longitudinală a coledocului pentru extragerea de calculi.

COLEDOCOPLASTIE (*coledoc + gr. plassein „a forma”*).

Operație plastică de reconstituire a canalului coledoc în caz de stenozare a lui sau în cazul pierderii de substanță din peretele lui. Înlocuirea pierderii se face prin plastie cu țesut din vecinătate.

COLEDOCORAFIE (*coledoc + gr. rhapshe „sătură”*).

Sătură chirurgicală a coledocului.

COLEDOCOSTOMIE (*coledoc + gr. stoma „gaură”, „deschidere”*).

Derivație externă a bilei prin introducerea în lumenul coledocului a unui tub care comunică cu exteriorul.

COLEDOCOTOMIE (*coledoc + gr. tome „tăiere”*).

Incizia canalului coledoc.

COLELIT (*gr. chole „bilă” și lithos „piatră”*).

Calculiliar.

COLELITIAZĂ. Prezența de calculi în vezicula biliară (litiata veziculară) și în căile biliare. Sin. litiata biliară.

COLELITOTOMIE (*gr. chole „bilă”, lithos „piatră” și tome „tăiere”*).

Extragerea calculilor biliari cu ajutorul unei incizii a căilor biliare sau veziculei biliare.

COLEMIE (*gr. chole „bilă” și haima „sânge”*).

Prezența bilei sau a uneia din componentele ei în sânge.

COLEPOIEZĂ (*gr. chole „bilă” și poiein „a face”*).

Formarea bilei în ficat.

COLEPERITONEU. Prezența bilei în cavitatea peritoneală consecutivă unei plăgi a veziculei biliare, a ficatului, a căilor biliare sau consecutiv ruperii unui chist hidatic al ficatului.

COLERETIC. Factor care stimulează secreția de bilă din celulele hepatice.

COLEREZĂ (*gr. chole „bilă” și hairexis „scoatere”*).

Fenomenul de secreție a bilei de către ficat și trecerea ei în căile biliare și în intestin.

COLESTAZĂ (*gr. chole „bilă” și stasis „reținere”*).

Oprirea scurgerii bilei în căile biliare intra- sau extrahepatice sau în intestin. Poate fi din cauza a două mecanisme diferite: fie obstrucția căilor biliare, fie oprirea formării bilei de către celulele hepatice.

COLESTEROL. Frațiune a lipidelor elaborată în principal de ficat.

COLESTEROLEMIE. Concentrația colesterolului în sânge. Normal variază între 150–250 mg% sau 4,7–6,7 mmol/l.

COLESTEROZĂ. Stare patologică în care se găsesc depozite de colesterol în diverse țesuturi.

COLET DENTAR. Partea ușor îngustată a unui dinte, la nivelul gingiei, prin care rădăcina dintelui este unită coroanei.

COLIBACILOZĂ. Orice infecție provocată de colibacil. Se localizează mai ales în aparatul digestiv (enterită, enterocolită); în aparatul genito-urinar (cistite, pielite, pielonefrite) și în căile biliare (colecistită).

COLIBACILURIE. Prezența bacililor coli în urină.

COLICĂ (*fr. colique*).

Durere abdominală ce apare sub forma unui acces violent, având originea într-un organ abdominal: colică biliară, colică hepatică, colică nefretică, colică pancreatică etc.

COLIR (*gr. kollyrion*).

Preparat lichid destinat tratamentului local al afecțiunilor oculare, folosit prin instalații conjunctivale.

COLITĂ (*gr. kolon „intestin gros” și -ita „inflamație”*).

Termen generic pentru a desemna inflamația colonului. Colita

poate fi de origine bacteriană, toxică, parazitară sau din cauze necunoscute (ex.: colita ulceroasă – sin. rectocolită hemoragică).

COLOBOMA (gr. *koloboma* „defect“).

Orice anomalie congenitală constând dintr-o fisură, pe care o pot prezenta, în cursul dezvoltării, pleoapele, irisul, cristalinelul, retina și nervul optic.

COLONOSCOPIE (gr. *kolon* „intestin gros“ și *skopein* „a vedea“). Examenul vizual direct al colonului, cu ajutorul unui colonoscop flexibil (fibroscop); se vizualizează colonul sigmoid, descendent, transvers și ascendent până la cec. Sin. coloscopie.

COLOPATIE (gr. *kolon* „intestin gros“ și *pathos* „boală“).

Orice afecțiune a colonului.

COLOPEXIE (gr. *kolon* „intestin gros“ și *pexis* „fixare“).

Fixarea colonului (unuia sau mai multor segmente) la pereții abdomenului.

COLOPTOZĂ (gr. *kolon* „intestin gros“ și *ptosis* „cădere“).

Deplasarea în jos a colonului transvers.

COLORAFIE (gr. *kolon* „intestin gros“ și *rhaphe* „sutură“).

Sutura chirurgicală a unei plăgi operatorii sau accidentale a colonului.

COLOSCOPIE. v. colonoscopie.

COLOSTAZĂ (gr. *kolon* „intestin gros“ și *stasis* „reținere“).

Stază a materiilor fecale în colon.

COLOSTOMIE (gr. *kolon* „intestin gros“ și *stoma* „gaură“, „deschidere“).

Deschiderea și fixarea colonului la suprafața peretelui abdominal printr-o intervenție chirurgicală. Sin. anus artificial. Colostomia poate fi temporară sau definitivă. Anusul artificial creat (stoma) poate fi la nivelul colonului ascendent, transvers sau descendent.

COLOSTRU (lat. *colostrum* „primul lapte al mamiferelor“).

Lichid seros cu proprietăți speciale secretat de glandele mame: prima secreție a glandei mamei care persistă câteva zile. Este un lichid gălbui, alcalin, bogat în proteine și în aticorpi materni. Treptat colostrul este înlocuit cu lapte matur.

COLOTOMIE (gr. *kolon* „intestin gros“ și *tome* „țâiere“).

Incizia peretelui intestinului gros.

COLPO- (gr. *kolpos* „vagin“, „adâncitură“).

Prefix indicând o relație cu vaginul.

COLPECTOMIE (gr. *kolpos* „vagin” și *ektome* „excizie”).

Intervenție chirurgicală constând din rezecarea unei porțiuni din vagin.

COLPITĂ [gr. *kolpos* „adâncitură” (termen care introduce referirea la vagin) și *-ita* „inflamație”].

Inflamația vaginului.

COLPOCEL (gr. *kolpos* „vagin” și *kele* „hernie”, „tumoră”).

Coborârea pereților vaginului care herniază (bombează) în vulvă.

Poate fi provocat fie de rect care împinge peretele posterior al vaginului (colpocel posterior sau rectocel) fie de vezica urinară prin împingerea peretelui anterior al vaginului (colpocel anterior sau cistocel). Sin. prolaps vaginal.

COLPOCELIOTOMIE. v. celiotomie vaginală.

COLPOCISTOCEL (gr. *kolpos* „vagin” + *kystis* „vezică” și *kele* „hernie”, „tumoră”).

Hernierea peretelui posterior al vezicii urinare în vagin.

COLPOCLEZIS (gr. *kolpos* „vagin”).

Închiderea vaginului mai mult sau mai puțin completă pe cale chirurgicală, practicată la femei în vârstă în cazuri de prolaps genital total.

COLPOHISTERECTOMIE (gr. *kolpos* „vagin”; gr. *hystero* „uter” și *ektome* „excizie”).

Extirparea chirurgicală a uterului și a unei porțiuni din vagin pe cale abdominală sau vaginală.

COLPOPERINEOPLASTIE. Refacerea chirurgicală plastică a perineului și a vaginului în general pentru a strâmtora vaginul și orificiul vulvar în caz de prolaps uterin.

COLPOPERINEORAFIE. Sutura pereților vaginali și ai perineului, după o secționare sau ruptură.

COLPOPLASTIE (gr. *kolpos* „vagin” și *plassein* „a forma”).

Operație plastică pentru a remedia lipsa congenitală a vaginului sau pentru a reconstitui un canal vaginal care a fost distrus. Sin. vaginoplastie.

COLPOPTOZĂ (gr. *kolpos* „vagin” și *ptosis* „cădere”).

Prolaps al vaginului.

COLPORAFIE (gr. *kolpos* „vagin” și *rhaphe* „sătură”).

Intervenție constând în refacerea chirurgicală (sutura) a vaginului.

COLPOSCOPIE (gr. *kolpos* „vagin” și *skopein* „a vedea”).

Metodă de inspecție a vaginului și a colului uterin cu ajutorul aparatului numit colposcop, pentru

depistarea unor leziuni (simple sau stări precanceroase).

COLPOSPASM. Contractura durosă a mușchilor constrictori ai vaginului. Sin. vaginism.

COLPOSTENOZĂ (gr. *kolpos* „vagin” și *stenosis* „stricțură”).

Strâmțorare a vaginului din cauza unor cicatrici aderente inflamatorii sau de origine atrofică.

COLPOTOMIE (gr. *kolpos* „vagin” + *tome* „tăiere”).

Incizia fundului de sac anterior sau posterior al vaginului, pentru evacuarea pe cale vaginală a colecțiilor purulente pelviene.

COMĂ. Este o suferință gravă a creierului, caracterizată prin pierderea conștienței și absența reacției la stimuli externi (vizuali, auditivi, olfactivi, tactili etc.) dar cu conservarea parțială a funcțiilor vegetative (circulație, respirație, diverse metabolisme etc.).

COMEDON (lat. *comedere* „a mânca”, „a consuma”).

Folicul pilo-sebaceu destinat de acumulare de sebum, orificiul canalului folicular fiind obstruat de un dop cornos de keratină care în contact cu aerul se oxidează și se închide la culoare, constituind așa-numitul „punct negru”. Comedoamele sunt loca-

lizate de preferință la față și în special pe nas și constituie una din manifestările *acneei*. Nume popular = puncte negre.

COMINUTIV (lat. *cominuere* „a măcina”).

Redus în fragmente mici. Se spune despre o fractură care prezintă mai multe fragmente mici de os.

COMISURĂ (lat. *commisura* „îmbinare”).

Punct de unire a două formațiuni anatomice: comisura palpebrală (a pleoapelor); comisura labială (a buzelor); comisura vulvei (unirea anterioară și posterioară a labiilor mari); comisura valvei mitrale etc.

COMIȚIAL. Care se referă la epilepsie.

COMOȚIE (lat. *commovere* „a pune în mișcare”).

Zdruncinarea violentă a unui organ printr-un șoc mecanic, care îi suspendă temporar sau definitiv funcția, fără ca acesta să prezinte leziune organică evidentă. (ex. comoție cerebrală – consecutivă unui traumatism cranio-cerebral etc.).

COMPATIBIL. Care se potrivesc împreună. Ex.: compatibilitate sanguină (posibilitatea de a

transfuză sângeră de la un individ la altul, fără apariția vreunui accident; compatibilitate tisulară sau de transplant; compatibilitate medicamentoasă (pot fi administrate împreună).

COMPRESĂ (*fr. compresse*).

1. Aplicație umedă constând din îmbibarea cu apă simplă sau cu unele adaosuri (ceaiuri, alcool etc.) a unei bucăți de pânză de dimensiuni corespunzătoare regiunii tratate. Pot fi reci, calde sau alternante.

2. Bucată dintr-un țesut fin – de obicei de tifon – pliată, sterilizată, utilizată pentru pansament sau în cursul diverselor acte chirurgicale.

CONCAV (*lat. cum „cu” și cavus „scobit”, „gol”*).

Se spune despre orice suprafață curbă a cărei centru este mai deprimat decât marginile.

CONCĂ, CONCHĂ (*lat. cochilie*). Excavație profundă a feței exterioare a pavilionului urechii, acolo unde se deschide conductul auditiv extern.

CONCREȚIUNE (*lat. concretio „agregare”*).

Formațiune solidă de duritate variabilă care se dezvoltă într-un organ sau țesut; constituită prin acumulare de săruri minerale sau

substanțe organice. Aceste formațiuni apar din cauza unor procese metabolice viciate sau procese inflamatorii.

CONDIL (*gr. kondylos „vârf”*).

CONDILOM (*gr. kondyloma*).

Formațiune mică tumorală, care seamănă cu o verucă de obicei de origine virală sau inflamatorie și este localizată pe mucoasele genitale și anus.

Condiloamele acuminat sau vegetații veneriene de origine virală sunt de obicei grupate cu aspect conopidiform.

CONDILOMATOZĂ. Prezența de tumorete (condiloame) multiple localizate de obicei perianal sau perigenital.

CONDOM. Sin. prezervativ.

CONDR, CONDRŌ (*gr. chondros „cartilaj”*).

Prefix indicând o relație cu un cartilaj sau țesut cartilajinos.

CONDRECTOMIE (*gr. chondros „cartilaj” și ektome „excizie”*).

Rezecția unui cartilaj.

CONDRIȚĂ (*gr. chondros „cartilaj” și -ita „inflamație”*).

Inflamația cartilajului.

CONDROBLASTOM (*gr. chondros „cartilaj”, blastos „germen” și oma „umflătură”*).

Tumora malignă a țesutului cartilajinos.

CONDROCALCINOZĂ ARTICULARĂ (gr. *chondros* „cartilaj”, *calx* „var” + *oza*).

Impregnare (incrustații) de calciu la nivelul cartilajelor articulare. Afecțiune caracterizată prin accese dureroase (simulând guta) localizată mai ales la genunchi.

CONDROCARCINOM (gr. *chondros* „cartilaj” și *karkinos* „rac”, „cancer”).

Epiteliom (tumoră malignă) care conține elemente cartilagineoase.

CONDROCASTAL. Care se referă la cartilajele costale și la coaste. Ex. articulații condrocostale.

CONDRODISPLAZIE (gr. *chondros* „cartilaj”; lat. *dis.* „greu”, „neplăcut” și gr. *plassein* „a forma”).

Afecțiuni caracterizate prin tulburări de formare și de creștere a oaselor lungi, pornind de la cartilaje.

CONDRODISTROFIE (gr. *chondros* „cartilaj” lat. *dis.* „greu”, „neplăcut” și gr. *trophe* „nutriție”).

Ansamblu de malformații congenitale caracterizate prin tulburări de osificare de origine cartilagineasă (ex. acondroplazie = nanism ereditar).

CONDROFIBROM (gr. *chondros* „cartilaj”; lat. *fibra* „fibra” și *oma* „umflătură”).

Tumoră benignă a țesutului cartilaginos și conjunctiv (fibrom care conține elemente cartilagineoase).

CONDROFIT (gr. *chondros* „cartilaj” și *phyton* „excreșcență”). Excreșcență cartilagineoasă situată la nivelul extremității articulare a unui os.

CONDROGENEZĂ (gr. *chondros* „cartilaj” și *genesis* „naștere”). Procesul de formare a țesutului cartilaginos.

CONDROLIZĂ (gr. *chondros* „cartilaj” și *lysis* „distrucție”).

Proces de distrugere a țesutului cartilaginos, care survine în mod normal în cursul formării osului.

CONDROM (gr. *chondros* „cartilaj” și *oma* „umflătură”).

Tumoră benignă a țesutului cartilaginos. Localizare: la falangele degetelor, uneori la coaste, stern sau într-o vertebră. Tratatamentul obișnuit este chirurgical.

CONDROMALACIE (gr. *chondros* „cartilaj” și *malakia* „înmuier”).

Înmuier (ramolirea) cartilajelor.

CONDROMATOZĂ. Afecțiune de cauză necunoscută caracterizată prin prezența de mase cartilagineoase în interiorul unui os. Localizare de elecție: metafizele

oaselor lungi și micile oase tubulare ale extremităților.

CONDROSARCOM (*gr. chondros „cartilaj”; sarx, sarkos „carne”, „mușchi” și -oma „umflătură”*).

Tumoră malignă a țesutului cartilagos care se dezvoltă pe un os lung sau os lat; dă metastaze.

CONDROSARCOMATOZĂ.

Localizare multiplă a condrosarcomelor.

CONDROTOMIE (*gr. chondros „cartilaj” și tome „tăiere”*).

Secționarea sau incizia unui cartilaj.

CONFABULAȚIE (*lat. fabulari „a vorbi”*).

Tulburare de memorie, constând din reproducerea unor evenimente pe care persoana în realitate nu le-a trăit.

CONFUZIE MENTALĂ. Tulburare psihică, caracterizată prin incoerență, obnubilare a conștiinței, tulburări ale percepției și memoriei, dezorientare în timp și spațiu.

CONGENITAL (*lat. congenitas „născut o dată cu”*).

Boală – anomalie sau o tulburare care este prezentă la naștere și care poate fi evidentă sau latentă (potențială) și a cărei origine este

legată de viața intrauterină. Afecțiunile congenitale pot fi ereditare (din cauza unor anomalii a genelor cromozomice) sau nu (sunt consecința unor infecții în timpul sarcinii).

CONGESTIE (*lat. congestio „îngrămădire”, „acumulare”*).

Acumulare excesivă de sânge într-o anumită regiune, fie din cauza afluxului crescut, fie din cauza obstrucției căilor de întoarcere venoasă. Sin. hiperemie.

CONIOZĂ (*gr. konis „praf” + oza*).

Orice afecțiune provocată de inhalarea de pulberi cu fixarea lor în țesuturi și scleroză consecutivă (ex. pneumoconioză).

CONJUNCTIV (*lat. conjunctivus „care leagă”*).

Țesutul conjunctiv este țesutul de legătură între organe, țesuturi și structuri anatomice. Intră în constituția diverselor organe, ca piele, tendoane, os, cartilaj etc.

CONJUNCTIVĂ (*lat. conjunctivus „care leagă”*).

Membrană subțire, transparentă, netedă care capteuște pleoapele (conjunctivă palpebrală) și fața anterioară a globului ocular până la corneea (conjunctivă bulbară).

CONJUNCTIVITĂ. Inflamația acută sau cronică a conjunctivei. Poate fi provocată de o infecție bacteriană sau virală, de natură alergică sau o iritație mecanică.

CONSANGUIN.

1. Născut din același tată.
2. Se spune despre persoane având ascendenți comuni.

CONSANGUINITATE. Înrudire de sânge.

CONSTIPAȚIE (*lat. constipare „a strânge“, „a aduna“*).

Întârziere în evacuarea scaunelor, din cauza unei retenții anormal prelungite a materiilor fecale în intestin. sin. coprostaza. Cauzele pot fi multiple: încetinirea peristaltismului intestinal, dischinezii ale colonului sau anorectale, obstrucții organice ale colonului, leziuni anale, obiceiuri alimentare defectuoase etc. În marea majoritate a cazurilor, constipația este de origine funcțională (ritm de viață).

CONSUMȚIE (*lat. consumare „a consuma“, „a distruge“*).

Slăbire accentuată, cu pierdere progresivă a forțelor și rezervelor organismului; este întâlnită în bolile grave și prelungite.

CONTAGIUNE (*lat. contagium „contact“, „molișire“*).

Transmiterea unei boli de la o persoană la alta (sau de la animale), fie prin contact direct între organismul receptiv și sursa infecțioasă, fie indirect prin contactul cu un obiect, alimente, apă, aer, instrumente medicale nesterilizate etc. sau prin intermediul unor animale contaminate.

CONTAMINARE (*lat. contaminare „a atinge“, „a pune în contact“*).

Prezența unor microorganisme pe suprafața tegumentară (fără înmulțire și pătrundere în organism – așa cum se întâmplă în infecție). Pot fi contaminate și diferite obiecte, veselă, îmbrăcăminte, alimente etc. Când este vorba de un organism viu, animal sau vegetal, care permite multiplicarea și dezvoltarea microorganismelor respective, contaminarea este urmată de un proces infecțios; de infecție (contaminarea nu trebuie confundată cu infecția). Contaminarea poate fi și cu produse radioactive.

CONTENȚIE. Procedeu utilizat pentru menținerea în contact și în poziție normală a fragmentelor osoase într-o fractură; a unei extremități articulare luxate sau a unui organ herniat, prin diverse

mijloace: bandaje, atele, pansamente gipsate etc. În psihiatrie, conțenția servește la împiedicarea unor bolnavi prea agitați sau violenți să se automutilizeze sau să rănească pe cineva din jur.

CONTIGUITATE (*lat. contingere „a atinge”, „a se învecina”*).

Vecinătate strânsă sau contact fără continuitate; stare a două sau mai multe părți sau organe care sunt în contact (se ating). Orice organ sau țesut ale cărui elemente constitutive sunt în mod normal continue (neîntrerupte).

CONTINENT

1. Care se abține de la raporturile sexuale.
2. Se spune despre un sfincter (anal sau vezical care funcționează normal).

CONTINENȚĂ (*lat. continere „a conține”*).

Reținere:

1. Absența raporturilor sexuale.
2. Continența vezicală – funcționare normală a rezervorului vezical.

CONTINUITATE (*lat. continuare „a continua” sau continuus „neîntrerupt”*).

Stare a țesuturilor care nu prezintă vreă separație între ele.

CONTRACTIE (*lat. contractio*).

Diminuarea volumului sau a lungimii unui țesut sau organ sub acțiunea diversilor excitanți (stimuli).

Contractie musculară. Scurtarea (contractie izotonică) sau punerea sub tensiune (contractie izometrică) a unui mușchi sub acțiunea unui stimul (influx nervos transmis printr-un nerv).

CONTRACEPȚIE. Ansamblu de procedee vizând evitarea fecundației. Metode anticoncepționale care pot face ca raporturile sexuale să nu ducă la apariția sarcinii. Metode de contracepție: *metode de barieră* (prezervative, diafragme vaginale); *metode chimice* (spermicide); *dispozitive intrauterine* (DIU) (sterilet); *metode hormonale* (pilule contraceptive, contraceptive injectabile, implanturi); *metode naturale*: metoda abstenței periodice (metoda calendarului, a temperaturii bazale). *Metode contraceptive definitive*: contracepție chirurgicală masculină (vasectomie); contracepție chirurgicală feminină (ligatura sau secționarea trompelor uterine).

CONTRACTURĂ. Contractie durabilă și involuntară a unui mușchi sau a unei grupe de

mușchi, însoțită de rigiditate (vezi: convulsie, crampă, spasm).

CONTRACȚIUNE. Reduce-rea unor fracturi prin două trac-tiuni exercitate în direcții opuse. Sin. contraextensie.

CONTUZIE (*lat. contusio*).

Leziune produsă de o lovitură, de un șoc provocând o compresiune violentă sub acțiunea unui corp contondent, fără ca pielea să fie rănită. Uneori contuzia este ușoară (hematom, echimoze simple) alteori pot fi leziuni profunde întinse. Ex. contuzie abdominală, contuzie cerebrală.

CONVALESCENȚĂ (*lat. con-valescere „a prinde puteri”, „a se însănătoși”*).

Perioada tranzitorie între sfârșitul bolii și revenirea bolnavului la starea de sănătate anterioară.

CONVECȚIE (*lat. convehere „a transporta”*).

Mecanism de transmitere prin curenți a energiei calorice de la un corp solid la unul fluid (lichid sau gaz) sau între două fluide. Organismul uman pierde prin convecție aproximativ 15–30% din căldură.

CONVERGENȚĂ (*lat. convergere „a înclina împreună”*).

Orientarea internă a axelor vizuale în actul vederii de aproape.

CONVEX. Care are o suprafață bombată rotunjită spre în afară.

CONVULSIE (*lat. convulsio „contractie”, „spasm”*).

Sucesiune de contracții musculare involuntare, puternice, cu caracter tonic (continue), clonic (sacadate) sau tonico-clonice, însoțite sau nu de pierderea conștiinței. **Convulsii tonico-clonice** „Convulsii scurte și ritmice (clonii) asociate cu altele ce au caracter persistent și generalizat (tonice)”. Bolnavul prezintă mișcări sacadate a membrelor, a feței și a ochilor (mișcări tonico-clonice).

COPRO (*gr. kopros „excrement”*).

Prefix de origine greacă indicând o relație cu materiile fecale.

COPROCULTURĂ. Cultivarea microorganismelor din materiile fecale prin însămânțarea pe mediul de cultură.

COPROFAGIE (*gr. kopros „excrement” și phagein „a mânca”*).

Îngerare de materii fecale, întâlnită în cursul unor alterări psihice grave. Sin. scatofagie.

COPROFILIE (*gr. kopros „excrement” și philein „a iubi”*).

Stare morbidă în care individul se complăce în murdărie de fecale

(demenții, retardații mintal, schizofrenicii).

COPROLALIE (*gr. kopros „excremente” și lalein „a vorbi”*).

Tendința patologică de a utiliza cuvinte obscene, scabroase. Sin. scatologie.

COPROLIT (*gr. kopros „excrement” și lithos „piatră”*).

Concreția formată din materiile fecale întărite, care ia naștere în intestinul gros prin aglomerarea și uscarea bolului fecal și prin impregnarea cu săruri de calciu. Sin. calcul stercoral.

COPROSTAZĂ (*gr. kopros „excrement” și stasis „reținere”*).

Acumularea de materii fecale în intestinul gros = constipație.

COPULAȚIE (*lat. copulare „a împreuna”*).

Împreunare sexuală, mai precis – pătrunderea penisului în vagin – pentru introducerea spermatozoidilor în organele genitale ale femeii – permițând astfel unirea gameților (spermatozoid și ovul), fecundarea. Sin. coit, fecundare.

CORDITĂ. Inflamația coardelor vocale.

CORECTOPIE (*gr. kore „pupilă”, ektopos „în alt loc”*).

Ectopie pupilară: sediu anormal al orificiului pupilar.

COREE (*gr. choreia „dans”*).

Denumire dată unor boli sau sindroame ale sistemului nervos central, al căror simptom dominant constă din mișcări involuntare, aritmice, dezordonate. Ex. coree acută juvenilă (coree minor) etc.

COR-, -CORIE. Prefix și sufix de origine greacă, având sensul de pupilă.

CORIO (*gr. chorion „învelișul fătului”*).

Termen care indică o membrană.

CORIOADENOM (*gr. chorion „învelișul fătului”, aden „glandă” și -oma „umflătură”*).

Tumoră uneori necrotică și hemoragică, invadând în profunzime peretele uterului. Sin. mola (hidatiformă) malignă.

CORIOCENTEZĂ (*gr. chorion „învelișul fătului” și kentesis „înțepătură”*).

Prelevare de vilozități coriale în vederea depistării prenatale precoce a unor anomalii genetice.

CORIOEPITELIOM. Tumoră malignă dezvoltată la nivelul porțiunii fetale a placentei. Sin. placentă neoplazică.

CORIOM. Tumoră constituită prin proliferarea elementelor epiteliale ale placentei.

CORION (*gr. chorion „piele“*).

1. Membrană externă a oului mamifer.

2. Porțiunea profundă a dermului.

CORIZĂ (*gr. koryza „guturai“*).

Secreție mucoasă abundentă secundară unei inflamații a mucoasei nazale. Sin. catar, rinită.

CORNAJ (*fr. cornage*).

Zgomot inspirator cu caracter de șuierătură, audibil de la distanță.

CORNEE (*lat. corneus „uscat“*).

Porțiunea anterioară transparentă a globului ocular.

COROIDĂ (*gr. chorion „piele“, oidos „formă“*).

Înveliș al globului ocular, așezat între sclerotică și retină. Este foarte bogat vascularizat, asigură nutriția retinei.

CORONARE (*lat. corona „coroană“*).

Dispuse în coroană (se spune în special despre vase): artere coronare = care irigă inima și vene coronare care preiau sângele de la arterele coronare.

CORONARITĂ (*lat. corona „coroană“ și -ita „inflamație“*).

Arterita arterelor coronare care poate fi cauza anginelor pectorale și a infarctului de miocard. Este o manifestare a artero-sclerozei.

CORPI CAVERNOȘI AI CLITORISULUI. Organe erectile ale clitorisului.

CORPI CAVERNOȘI AI PENISULUI. Organe erectile ale penisului.

CORPUL SPONGIOS AL URETRII. La bărbat, organ erectil median și impar, care învelește uretra anterioară pe toată lungimea ei. Este situat în șanțul longitudinal inferior, format din cei doi corpi cavernoși adiacenți.

CORPUL VITROS. Masă de consistență vâscoasă – care se află în spațiul dintre fața posterioară a cristalinului și retină. Sin. umoarea vitroasă.

CORTEX (*lat = scoarță*).

Porțiune externă a unui organ. Ex. cortex (scoarță) cerebeloasă; cortex (scoarță) cerebrală; cortex suprarenal (corticocuprenală.)

COSTALGIE. Durere costală sau nevralgie intercostală.

COSTECTOMIE (*lat. costa „coastă“ și gr. ektome „excizie“*).
Rezecția unei coaste.

COSTOTOMIE (*lat. costa „coastă“ și gr. tome „tăiere“*).
Secționarea chirurgicală a unei coaste.

COXALGIE (*lat. coxa „coapsă“, gr. algos „durere“*).

Durere localizată la șold. Termen impropriu folosit pentru tuberculoza articulației șoldului (articulația coxofemurală).

COXARTROZĂ (*lat. coxa „coapsă”, gr. arthron „încheietură” și -oza „boală neinflamatorie”*).

Artroză a coapsei (alterarea distructivă a cartilajilor sau fibrocartilajilor articulației șoldului). Poate fi primitivă făcând parte din reumatisme degenerative care apar după 40 de ani sau poate fi secundară unei malformații congenitale a șoldului; unei artrite. Coxartroza se manifestă prin dureri la mers și limitarea mobilizării șoldului.

COXITĂ (*lat. coxa „coapsă” și -ita „inflamație”*).

Artrita coxofemurală (inflamația articulației coxofemurale).

COXOFEMURAL. Care se referă la articulația șoldului – între osul iliac (coxal) și femur.

CRAMPĂ (*fr. crampe*).

1. Con tracție involuntară și dureroașă a unui mușchi sau grup de mușchi de durată relativ scurtă și cu revenire spontană la normal.
2. Orice durere de tip spasmodic: crampă intestinală, crampă a stomacului.

Crampă musculară: sin *cârcel*.

CRANIECTOMIE (*gr. kranion „craniu” și ektome „excizie”*).

Rezecția unui fragment cranian.

CRANIOGRAFIE (*gr. kranion „craniu” și graphein „a scrie”*).

Radiografia craniului.

CRANIOCLAZIE (*gr. kranion „craniu” și klasis „ruptură”*).

Intervenție obstetricală care reduce diametrele bolții craniului la fătul mort, prin zdrobirea cu ajutorul unui instrument numit *cranioclast* pentru extragerea lui pe cale pelvigenitală.

CRANIOMALACIE (*gr. kranion „craniu” și malakia „înmuiere”*).

Ramolirea unor zone ale craniului, din cauza unei întârzieri ale osificării; înmuierea oaselor craniului. Se întâlnește mai ales în rahitismul sugarului. V. craniotabes.

CRANIOPLASTIE (*gr. kranion „craniu” și plassein „a forma”*).

Înlocuirea unui defect osos al bolții craniene cu material osos prelevat din apropiere sau de la distanță. (Orice operație plastică practică pe craniu).

CRANIOSTENOZĂ (*gr. kranion „craniu” și stenosis „strictură”*).

Osificare precoce a uneia sau mai multor suturi craniene, înainte sau după naștere, ceea ce

duce la imposibilitatea dezvoltării normale a creierului.

CRANIOTABES (*gr. kranion „craniu“ și tabes „topire“, „boală care macină“*).

Tulburare de osificare a craniului, caracterizată prin zone de ramolismnt osos, perceptibile la palpare. Sin. craniomalacie.

CRANIOTOMIE (*gr. kranion „craniu“ și tome „tăiere“*).

Operație care constă în deschiderea pe cale chirurgicală a craniului: la adult în scopul explorării conținutului cranian (leziuni sau tumori cerebrale); la făt mort sau în caz de hidrocefalie, deschiderea sau perforarea craniului fetal, pentru a facilita extracția sa. Sin. cefalotomie.

CREATOREE. Eliminare exagerată de protide în materiile fecale.

CREPITAȚIE (*lat. crepitare „a pârași“*).

Zgomot specific, sec – asemănător frecării părului între degete – uneori perceptibil și prin aplicarea mâinii pe torace. V. ral. crepitanț. **Crepitație gazoasă**: semn palpator și ascultător realizat de infiltrarea cu aer a țesutului lax subcutanat (emfizem subcutanat). **Crepitație osoasă**: zgomot special produs prin frecarea a

două fragmente ale unui os fracturat.

CRIALGEZIE (*gr. krios „frig“ și algos „durere“*).

Senzație dureroasă la aplicare de rece.

CRIANESTEZIE (*gr. krios „frig“; an „lipsit de“ și aisthesis „percepere“*).

Anestezia locală a pielii, cu ajutorul unei substanțe refrigerente.

CRICOIDECTOMIE. Ablajia chirurgicală a cartilajului cricoid.

CRICOTIREOTOMIE sau **CRICOTIROIDOTOMIE**. Incizie practică în cartilajele cricoid și tiroid.

CRICOTOMIE. Incizia cartilajului cricoid.

CRISTEZIE (*gr. krios „frig“ și aisthesis „percepere“*).

Sensibilitate exagerată la frig.

CRIO. Prefix de origine greacă indicând o relație cu frigul.

CRIOCAUTER. Aparat pentru efectuarea cauterizărilor: instrument care folosește zăpada carbonică pentru tratamentul prin frig a unor afecțiuni cutanate (ex. angioamele).

CRIOGLOBULINE. Proteine care precipită spontan prin răcire.

CRIOPATIE (*gr. krios „frig“ și pathos „boală“*).

Orice afecțiune provocată de frig; de contactul cu corpuri reci.

CRIOTERAPIE (*gr. krios „frig“ și therapeia „tratament“*).

Metodă de tratament care folosește temperaturi foarte scăzute – prin dușuri, băi reci, aplicații locale de gheață, de zăpadă carbonică, de clorură de etil.

CRIPTORHIDIE (*gr. kryptos „ascuns“ și orchis „testicol“*).

Malformație congenitală caracterizată prin absența testiculelor în scrot din cauza rămânerii lor în cavitatea abdominală. Sin. ectopie testiculară.

CRISTALIN. „Lentilă“ a ochiului, situată în spatele irisului și în fața corpului vitros. Constituie unul dintre mediile transparente și un organ al acomodării. Opacifierea cristalinului produce cataracta.

CRIZOTERAPIE (*gr. chrysos „aur“ și therapia „tratament“*).

Utilizarea sărurilor de aur în terapeutică (în reumatism cronic). Sin. auroterapie.

CROHN (*boala lui Crohn*).

Afecțiuni inflamatorii a intestinului de cauze necunoscute cu localizare mai ales în partea terminală a ileonului. Se manifestă prin durere abdominală, însoțită adesea de diaree inter-

mitentă, leziuni anale, slăbire în greutate, astenie. Radiologic boala se caracterizează printr-o strâmtoare neregulată a lumenului intestinal.

CROMATOPSIE (*gr. chroma „culoare“ și opsis „vedere“*).

Tulburare a vederii caracterizată prin impresie subiectivă de a vedea culorile: percepe culori care nu corespund realității sau vede colorat obiecte incolore. Apare în unele intoxicații sau în afecțiuni ale centrilor optici.

CROMATOSCOPIE.

1. Determinarea capacității de percepere a culorilor.

2. Probă funcțională renală bazată pe eliminarea prin urină a unei substanțe colorate, administrată în prealabil pe cale bucală sau intravenoasă. V. proba cu fenolsulfonftaleină.

CROMOZOM (*gr. chroma „culoare“ și soma „corpuscul“*).

Element structural (de obicei filiform) situat în nucleul tuturor celulelor vii. Cromozomii sunt constituiți în esență din ADN (acid dezoxiribonucleic) și sunt suportul caracterelor genetice proprii speciei (suportul eredității; suportul genelor). Numărul cromozomilor este fix pentru fiecare

specie animală sau vegetală: la om numărul cromozomilor este de 46 (23 perechi). Există două feluri de cromozomi: autozomii și heterocromozomii. Cromozomii omologi sunt cei doi cromozomi perechi, sunt asemănători ca formă și funcție dar de origini diferite – unul matern și altul patern. În celula umană sunt 22 perechi de cromozomi identici (autozomii) care nu sunt legați de sex. Perechea a 23-a reprezintă cromozomii sexuali X și Y (heterocromozomi, gomezomi) responsabili de diferențierea între sexe: ● cromozom sexual X – care poate fi asociat unui cromozom omolog identic (formând perechea XX) la femeie sau unui cromozom Y (formând perechea XY) la bărbat ● cromozomul sexual Y este caracteristic sexului masculin.

CRONAXIE (*gr. chronos „timp” și axia „valoare”*).

Determinarea timpului minim necesar stimulării unui nerv, a unui mușchi sau a unui centru nervos. Cronaxia face parte din electrodiagnostic.

CROSECTOMIE. Rezecția crosiei venei safene interne pentru trata-

mentul chirurgical al varicelor membrelor inferioare.

CRUP (*fr. engl. croup*).

Obstrucție laringiană de etiologii variate. Laringită difterică prezentând complicații respiratorii cu dispnee și asfixie din cauza falselor membrane din laringe și a unui edem accentuat.

CRURAL. Care se referă la coapsă.

CULDOSCOPIE. Metodă de examinare vizuală a cavității pelviene (a micului bazin) cu ajutorul unui endoscop introdus în vagin în fundul de sac Douglas. V. celioscopie.

CULDOTOMIE. Incizia fundului de sac Douglas.

CULTURĂ MICROBIANĂ. În bacteriologie, procedeu de laborator care constă din însămânțarea unei mici cantități de microorganisme, într-un mediu de cultură pentru a obține multiplicarea lor. Acest cuvânt desemnează totodată și ansamblul de microorganisme astfel obținut.

CUNILINȚIE (*lat. cunnus „vulvă” și linge „a linge”*).

Aberație sexuală constând din satisfacerea erotică obținută prin lincțiunea organelor genitale feminine.

CURARA. Substanță toxică vegetală cu acțiune paralizantă. Derivații sintetici de curară sau curarizante sunt foarte utilizați în anestezie pentru relaxarea musculaturii. Se folosește și în stări de contractură, de spasme arteriale etc.

CURARIZANT. Se spune despre orice substanță/medicament care are proprietățile paralizante ale curarei și care blochează transmiterea neuromusculară: împiedică transmiterea influxului nervos între nerv și mușchi.

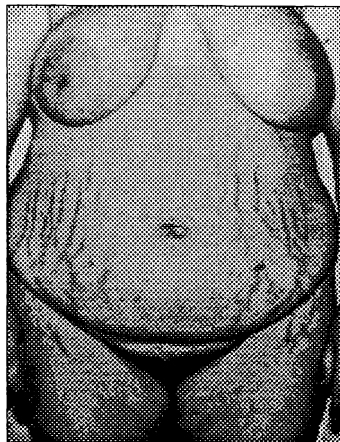
CURBATURĂ (*fr. courbature*). Dureri musculare predominant la nivelul membrelor sau generalizate însoțite de oboseală, ce apar mai ales în cursul unor boli virale (gripă).

CURIE. Unitate de măsură a radioactivității. În practică se utilizează submultipli: milicurie (mCi), microcurie (μ Ci).

CURIETERAPIE. Tratament cu izotopi radioactivi.

CUSHING (*sindrom Cushing*). Ansamblu de tulburări provocate prin hiperfuncția corticosuprarenalei, în principal prin hiperproducție de glucocorticoizi de către corticosuprarenală.

Sindromul Cushing poate fi provocat:

Cushing – Sindrom Cushing

- fie din cauza unei tumori benigne sau maligne a corticosuprarenalei;
- fie din cauza unei stimulări excesive de către hormonul ACTH provocat de o tumoră hipofizară care produce la nivelul suprarenalei o hiperplazie și o hipersecție.

CUSPIDĂ (*lat. cuspis „vârf”*).

1. Mică protuberanță pe suprafața ocluzală a unui dinte.
2. Structura lamelară, termen aplicat mai ales fiecăreia dintre valvulele atrioventriculare ale inimii.

CUTIREACȚIE (*lat. cutis „piele“ și fr. reaction*).

Intradermoreacția. Test cutanat constând dintr-o reacție cutanată inflamatorie sau iritativă produsă după introducerea în organism, prin sacrificare sau injecție intradermică a unor substanțe (alergene, toxine microbiene, produși microbieni, proteine animale sau

vegetale etc.) la care persoana respectivă ar putea fi sensibilizată. Se obțin astfel informații asupra stării de imunitate sau de sensibilitate față de o maladie. Se practică: cutireacție la tuberculina (V. reacția Mantoux, Pirquet); cu toxina difterică (reacția Schick); cu toxina de streptococ (reacția Dick); în afecțiuni alergice.

D

DACNOMANIE (gr. *daknein* „a ucide” și *mania* „nebunie”).

Impuls patologic de a ucide.

DACRIO (gr. *dakryon* „lacrimă”).

Prefix indicând o relație cu lacrimile sau aparatul lacrimal.

DACRIOADENITĂ (gr. *dakryon* „lacrimă”, *aden* „glandă” și *-ită* „inflamație”).

Inflamația glandei lacrimale. Se manifestă prin umflarea părții externe a pleoapei superioare care devine roșie și dureroasă.

Dacrioadenită

DACRIOCISTECTOMIE (gr. *dakryon* „lacrimă”, *kystis* „sac” și *ektome* „excizie”).

Extirparea sacului lacrimal.

DACRIOCISTITĂ (gr. *dakryon* „lacrimă”, *kystis* „sac” și *-ita* „inflamație”).

Inflamația sacului lacrimal. Se manifestă prin umflarea roșie, dureroasă a unghiului intern al ochiului și lăcrimare.

DACRIOGEN (gr. *dakryon* „lacrimă”, *gennan* „a forma”, „a genera”).

Care favorizează secreția lacrimală. V. lacrimogen.

DACRIOLIT (gr. *dakryon* „lacrimă” și *lithos* „piatră”).

Calcul lacrimal (în canalele lacrimale).

DACRIOPS (gr. *dakryon* „lacrimă” și *ops* „ochi”).

Chist al porțiunii palpebrale a glandei lacrimale.

DACTILITĂ (gr. *daktylos* „deget” și *-ita* „inflamație”).

Inflamația unui deget de la mâini sau de la picioare.

DACTILOFAZIE (gr. *daktylos* „deget” și *phasis* „vorbire”).

Procedeu folosit de surdomuți pentru a comunica între ei prin mișcări convenționale ale degetelor.

DACTILOGRAMĂ (gr. *daktylos* „deget“ și *gramma* „notare“).

1. Document conținând amprentă lăsată de un deget uns cu cerneală, pe o foaie de hârtie.

2. Text bătut la mașină.

DACTILOSCOPIE (gr. *daktylos* „deget“, *skopein* „a vedea“).

Studiul amprentelor digitale în vederea identificării individuale.

DALTONISM. Tulburare de vedere (discromatopsie) care constă în abolirea percepției unor culori, cel mai adesea verdele și roșul; nu poate deosebi verdele de roșu. Defecțiune congenitală. În sens larg, orice anomalie a percepției vizuale a culorilor. Dalton John – chimist și fizician englez a descris această anomalie.

DAMOISEAU (*curba*). Curbă cu vârful în axilă și concavitatea inferioară care delimitează un revărsat pleural.

DE GRAAF (*foliculul*).

1. Sin. foliculul ovarian.

2. Semnul – asinergic oculopalpebrală în hipertiroidie.

DEBILITATE (*lat. debilitas*).

Lipsa de forță, slăbiciune.

Debititate mentală – forma cea mai ușoară de oligofrenie, bolna-

vul are o capacitate mintală redusă, insuficiența dezvoltării inteligenței, tulburări de judecată și dificultate în adaptarea la situații noi. Este primul grad de ariezație mentală.

DEBIT CARDIAC. Cantitatea de sânge expulzată de fiecare ventricul într-un minut. Fiecare contracție (sistola) expulzează aproximativ 70–80 ml de sânge. Înmulțind debitul sistolic cu frecvența cardiacă obținem debitul cardiac. Valorile medii variază între 4,5 litri și 6 litri/minut. Normal debitul ventricular drept și stâng sunt identice.

DEBIT SISTOLIC. Cantitatea de sânge expulzată la fiecare sistolă ventriculară. Valorile normale oscilează între 80–90 ml.

DEBIT URINAR. Cantitatea de urină eliminată de rinichi într-o unitate de timp.

DEBRIDARE (*fr. debridement*).

1. Secționarea sau excizia bridelor, aderențelor care comprimă țesuturile sau organele sau care incomodează circulația.

2. Se mai spune despre manevra chirurgicală de deschidere largă a unei plăgi, a unui focar purulent.

DECALCIFICARE sin. **DECALCIFIERE** (*lat. de „din“, „separare“ și calx „var“*).

Diminuarea cantității de calciu conținut în organism în special a țesutului osos (demineralizare osoasă).

DECALOTARE. Manevra de descoperire, de degajare a glandului penisului, trăgând prepuțul (repliul cutanat) spre baza penisului.

DECANULARE (*lat. de „din“, „separare“, cannula, dim. de la canna „trestie“, „fluiet“*).

Îndepărtarea canulei traheale plasată temporar, după o traheotomie.

DECAPSULARE (*lat. de „din“, „separare“ și capsulă „cutie mică“*).

Îndepărtarea capsulei unui organ.

DECEREBRARE (*lat. de „din“ și cerebrum „creier mare“*).

Distrușterea creierului; secționarea trunchiului cerebral. **Rigiditate de decerebrare**, sindrom neurologic caracterizat prin rigiditate și creșterea tonusului muscular care apare în urma secționării sau lezării trunchiului cerebral.

DECES (*lat. decensus*).

Moartea unei persoane. Încetarea definitivă a tuturor funcțiilor

vitale ale organismului. Disparația oricărui semn de viață.

DECLIV (*lat. de „din“, clivus „înclinat“, „pantă“*).

Situat la bază.

1. Înclinat. Ex. poziția declivă a corpului.

2. Punctul decliv – este punctul cel mai de jos al unei cavități, al unei plăgi, a unei colecții lichidiene, a unei părți a corpului.

DECOCT (*lat. decoquere „a fierbe“*).

Lichid în care s-a fiert un anumit preparat, o substanță vegetală, în vederea extracției principiilor active din acea substanță. Lichidul astfel obținut este un decoct.

DECOLARE. (*lat. decolare „a luneca“*).

Manevră de separare a unui țesut sau organ de regiunea anatomică la care aderă în mod normal. Ex. decolaj epifizar, decolajul retinei, decolajul placentei (dezlipirea placentei).

DECOMPENSARE (*lat. de „din“ și compensare „a compensa“*).

Se spune despre o afecțiune care intră într-un stadiu în care mecanismele compensatorii nu mai sunt capabile să împiedice apariția unor tulburări funcționale sau metabolice (ruperea echili-

brului care a realizat compensarea). Ex. se spune despre o cardiopatie că este „decompensată” atunci când o leziune a valvulelor nu mai poate fi compensată printr-un efort suplimentar al mușchiului cardiac, din cauza epuizării acestuia.

DECONTAMINARE (de „separare” și contaminare „a pune în contact”).

Îndepărtarea unui factor contaminant.

Decontaminare radioactivă reducerea sau îndepărtarea de materii radioactive de pe o construcție, un spațiu descoperit, un obiect sau o persoană.

DECREPITUDINE. Stare de decădere totală; ultimul stadiu al senilității.

DECUBIT (lat. *decumbere* „a se culca”).

Atitudinea persoanei/corpului în poziție culcat pe un plan orizontal. Persoana poate sta întinsă pe spate = decubit dorsal (D.D.); pe burtă = decubit ventral (D.V.); culcat pe flanc = decubit lateral (D.L.) drept sau stâng.

DEFECARE (lat. *defaecare* „a curăți”, „a purifica”).

1. Eliminarea materiilor fecale pe cale naturală, rectală, prin anus.
2. În chimie, eliminarea impurităților dintr-o soluție.

DEFECTOLOGIE (lat. *defectus* „defect”; gr. *logos* „știință”).

Sin. pedagogie specială; medico-pedagogie. Ramură specială a pedagogiei, având ca obiect educarea și reeducarea deficienților senzoriali și mintali; orbi, surdomuși, înapoiți mental etc.

DEFERENT (lat. *deferens* „care duce mai departe”).

Care conduce spre exterior. Ex. canal deferent (calea de excreție a spermei).

DEFERENTITĂ (lat. *deferens* „care duce mai departe” și *-ita* „inflamație”).

Inflamația canalului deferent.

DEFERVESCENT (lat. *defervescente* „a înceta să fiarbă”).

Perioada de descreștere a febrei, în cursul (evoluția) unei boli febrile.

DEFIBRILARE. *Defibrilație cardiacă.*

Suprimarea unei fibrilații ventriculare printr-o descărcare electrică (șoc electric) în regiunea inimii cu un aparat numit defibrilator.

DEFICIT IMUNITAR (lat. *deficere* „a pierde” și *immunis* „scutit”, „apărat”).

Insuficiența mijloacelor naturale de apărare ale organismului. Defect al sistemului imunitar,

diminuă apărarea organismului
contra infecțiilor.

Deficit imunitar dobândit – sin.
SIDA.

DEFLORARE (*lat. defloratio*).

Ruperea membranei himenului;
se produce, de obicei, în timpul
primului raport sexual.

DEFULARE. Acțiunea prin care
se readuc în conștient emoțiile,
ideile, amintirile, sentimentele
care până atunci au fost menținu-
te în subconștient (refulate); eli-
berarea și exteriorizarea conș-
tientă a tendințelor și sentimen-
telor, până atunci refulate în
subconștient, exprimându-le în
cursul ședințelor de psihanaliză.

DEGENERAT. Individ a cărui
constituție fizică și mentală pre-
zintă o decădere; anomalii sau
insuficiențe marcante. Tulburările
psihice pot duce până la idiotie.

DEGENERESCENTĂ (*lat. dege-
nerare „a degenera“*).

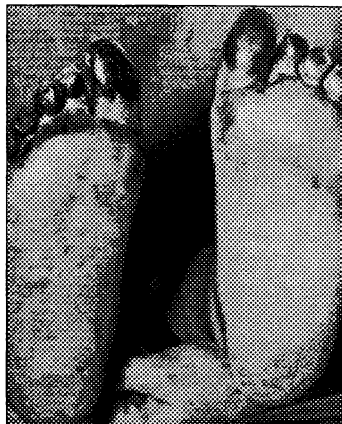
1. Transformarea distructivă (de-
gradare) a unui țesut, celule,
organ etc., ducând la alterarea lor
funcțională.

2. Degenerescență mentală. De-
teriorare mentală sau morală.

DEGERĂTURĂ (*lat. degerare „a
degera“*).

Leziune produsă sub influența
frigului mai ales a unor extremități

ale corpului (nas, urechi, degete).
Pot fi de diverse intensități: gradul
I, eritem ușor, edem, prurit local
foarte supărător; gradul II,

*Degerătura degetelor de la
picioare cu gangrenă*

flictene, vezicule cu conținut clar
sau sanguinolent; gradul III –
necroze; gradul IV – necroze
întinse în profunzime, gangrenă
uscată (ischemică).

DEGETE HIPOCRATICE (*lat.
digitus*).

Modificări ale degetelor caracte-
rizate prin:

● deformație în „băț de toboșar“
a ultimei falange privind părțile
moi (care se îngroașă)

● modificări ale unghiilor care devin convexe, luând formă de „sticlă de ceasornic”.

DEGLUTIȚIE (*lat. deglutitio „a înghiți”*).

Actul de înghițire. Ansamblul de fenomene care asigură trecerea bolului alimentar din gură în faringe apoi în esofag și prin cardia, ajunge în stomac. Deglutiția comportă 4 timpi:

1. timpul bucal
2. timpul faringian
3. timpul esofagian
4. timpul cardial (trecerea bolului alimentar în stomac).

Timpul bucal (trecerea din gură în faringe) se execută voluntar. Ultimele trei timpi se execută în mod reflex.

DEHISCENȚĂ (*lat. dehiscere „a se desface”*).

1. Separare naturală. Ex. dehiscența unui ovar din ovar.
2. Dehiscent: (colul) = deschis.

DEJECTIE (*lat. deiectio „îndepărtare”; „evacuare”*).

Eliminarea excrementelor (materiile fecale).

DELEȚIE (*lat. deletio „distruge”*).

Termen în genetică definind pierderea un fragment dintr-un cromozom. Deleția se manifestă prin malformații congenitale.

DELICT (*lat. delictum*).

Faptă ce constituie o încălcare a unei dispoziții din legea penală și care se pedepsește cu închisoare sau amendă penală.

DELINCVENȚĂ.

1. Ansamblu de infracțiuni (fapte socialmente periculoase) prevăzute și pedepsite prin legea penală.

2. Conduită caracterizată prin acte repetate contrare legii, moralei sau moravurilor.

DELINOTTE (OPERATIE). Tehnică de suspensie a colului vezical, pentru corijarea unei incontinențe de urină la femeie. (Delinotte Pierre, urolog francez 1906–1964).

DELIR (*lat. delirium „aiurare”*).

Tulburare de fond a gândirii manifestată prin idei și credințe absurde, fără raport cu realitatea; prin halucinații (vizuale, auditive), iluzii, agitație fizică, incoerență; prin dezorientare în timp și spațiu, stare de confuzie mentală, însoțită de tulburări de conștiință și excitație psihomotorie.

DELIRIUM TREMENS (*lat. delirium „aiurare” și tremor „tremurătură”*).

Complicație nervoasă acută în alcoolism cronic. Survine la

alcoolicii cronici declanșat de un exces sau de o stopare bruscă a băuturii, un traumatism sau o intervenție chirurgicală. Se manifestă prin confuzie mentală, halucinații vizuale, asociate uneori cu halucinații olfactive sau auditive, agitație, tremurături generalizate, transpirații abundente și uneori febră.

DELIVRENȚĂ (*lat. de „din“ „separare“ și liberare „a elibera“*). Expulzia sau extracția placentei și a membranelor fetale din căile genitale, după expulzarea fătului.

DEMENTĂ.

1. *lat. dementia;*

2. *lat. de „fără“ și mens, -tis „min-te“.*

Slăbirea facultăților mentale (în general lent și progresiv) caracterizată prin deteriorarea sau pierderea ireversibilă a funcțiilor intelectuale (memoria, capacitatea cognitivă și de învățare, atenția și înțelegerea, raționamentul) asociate cu tulburări emoționale (indiferență, apatie etc.). Sin. alienație mentală.

DEMINERALIZARE. Pierderea sau scăderea constituenților minerali ai organismului. Eliminarea crescută în general prin urină – de substanțe minerale conținute

în țesuturile organismului (ex. calciul și fosforul din os).

DEMOGRAFIE (*gr. demos „populație“ și graphein „a scrie“*).

Știința care se ocupă cu studiul populației, cantitativ, densitate și structura unei populații, ca urmare a natalității și mortalității sau deplasărilor populației și factorii social-economici care le influențează.

DENDRITĂ (*gr. dendron „ar-bore“*).

Prelungirea citoplasmei neuronului (celulă nervoasă) care transportă influxul nervos centripet, adică spre corpul celulei.

DENTI, DENTO (*lat. dens, dentis „dinte“*).

Prefix care introduce în termenii compuși noțiunea de dinte.

DENTICUL (*lat. denticulus „dinte mic“*).

Dinte pitic supranumerar.

DENTINĂ (*lat. dens „dinte“*).

Țesut dentar care alcătuiește partea principală a dintelui (coroană dentară și rădăcină) format dintr-o substanță fundamentală impregnată cu săruri de calciu. Dentina coroanei este acoperită de smalț, iar cea a rădăcinii de ciment. Sin. ivoriu.

DENTIȚIE (*lat. dentitio*).

Formarea și apariția dinților pe arcadele dentare = este erupția dinților. A nu se confunda cu dantura care constituie ansamblul de dinți. Formula dentară la adult este: molari 6/6; premolari 4/4; canini 2/2; incisivi 4/4.

DENTOM (*lat. dens, dentis, „dinte“ și gr. -oma „umflătură“*).

Tumoră benignă constituită din țesut dentar (ivoriu, ciment, smalț). Sin. odontom, paradentom.

DENUDARE (*lat. denudo „a dezveli“*).

Punerea în evidență sau descoperirea unei formațiuni anatomice (venă, organ, țesut). Denuderea se poate face printr-o simplă incizie sau printr-o operație mai complicată în cazul unui organ mai profund.

DEONTOLOGIE MEDICALĂ (*gr. deon „obligație“, „ceea ce se cade“ și logos „studiu“, „știință“*).

Ansamblul de reguli morale profesionale care revin personalului medical, impun conduita practicianului și care indică calea de urmat într-o circumstanță dată. Studiul obligațiilor personalului medical față de pacient, colegi, colaboratori, față de colecti-

vitate și de stat, precum și al drepturilor profesionale, morale și materiale stabilite prin legi scrise și nescrise prin tradiție, educație, experiență și conștiință.

DEPARAZITARE (*lat. de „fără“ și parasitus „parazit“*).

Distrugerea prin diferite mijloace a ectoparaziților omului și animalelor.

DEPENDENȚĂ (*pendere „a atârna“*).

1. Stare de subordonare, în care existența unui element este condiționat de un altul.

2. Stare care rezultă după administrarea repetată a unor droguri sau derivați, a unor medicamente, caracterizată prin nevoia de a continua cu doze crescute (dependență de droguri, dependență alcoolică, de medicamente etc.). Întreruperea sau scăderea dozelor provoacă apariția simptomelor de abstenență.

3. În *nursing* (noul cadru conceptual al profesiei de asistent medical) dependența este definită astfel: „Incapacitatea persoanei de a adopta comportamente sau de a îndeplini singur, fără ajutorul unei alte persoane, acțiuni care să-i permită un *nivel acceptabil* în satisfacerea nevoilor fundamen-

tale astfel încât să fie independent“.

Precizare: Se consideră că este eronat să calificăm pacientul „dependent“, de aceea este preferabil să se spună „problema de dependență“ a pacientului.

Manifestarea de dependență: este un *semn* observabil al unei incapacități a persoanei de a-și rezolva problema de dependență. Ex. escara de decubit.

DEPERSONALIZARE (*lat. de „fără“, „separare“ și persona „caracter“, „personalitate“*).

Stare caracterizată prin alterare a conștiinței proprii persoane; impresia de a nu fi tu însuși, fie că este vorba de corp, psihic, sentimente, idei. Sin. dedublarea personalității.

DEPILARE (*lat. depilare „a depila“*).

Căderea perilor (de pe corp) sau a părului spontan (v. alopecie) sau provocată prin depilator (sin. epilator) = care poate scoate ori distruge firele de păr prin diferite procedee sau prin preparate chimice.

DEPLETIV.

1. Care provoacă depleție.
2. Care diminuează cantitatea de sânge (sau masa de lichide) din organism.

DEPLEȚIE. 1. Scăderea unui lichid organic conținut într-o cavitare sau organ.

2. Eliminarea excesivă a unor constituenți esențiali ai organismului (apă, electroliți etc.).

DEPRESIE. Stare mentală caracterizată printr-o cădere a tonusului neuropsihic; stare de melancolie, tristețe.

DEPRIMAT. Care are o stare de depresie.

DEPURATIV. Care purifică organismul; care favorizează eliminarea toxinelor.

DERATIZARE. Totalitatea procedeelelor folosite pentru prevenirea și distrugerea rozătoarelor care au rol în transmiterea bolilor infecțioase (șoareci, șobolani etc.)

DERM (*gr. derma „piele“*).

DERMATITĂ (*gr. derma „piele și -ita „inflamație“*).

1. Afecțiuni cutanate afectând dermul și epidermul: inflamația pielii. Sin. dermatită.

2. În sens mai larg, afecțiune cutanată care nu este neapărat inflamatorie.

DERMATOFIBROM (*gr. derma „piele“; lat. fibra „fibră“ și gr. -oma „umflătură“*).

Tumără fibroasă (fibrom) al pielii.

DERMATOFIBROSARCOM (*gr. derma „piele“ lat. fibra „fibră“; gr. sarx „carne“ și -oma „umflătură“*). Tumoră fibroasă de origine conjunctivă cu malignitate mai redusă.

DERMATOFIT (*gr. derma „piele“, phyton „plantă“*).

Ciupercă ce parazitează pielea sau anexele pielii (fanerele: unghii, păr).

DERMATOFITIE (*gr. derma „piele“, phyton „plantă“*).

Infecție a pielii cauzată de ciuperci parazite numite dermatofite. Sin. dermatomicoză.

DERMATOMICOZĂ (*gr. derma „piele“; mykes „ciupercă“ și -oza „boală neinflamatorie“*).

Sin. dermatofitie.

DERMATOMIOM (*gr. derma „piele“, mys, myos „mușchi“ și -oma „umflătură“*).

Miom (tumoră benignă) al pielii dezvoltat din fibrele musculare netede. Dermatomiomele sunt mici noduli, dureroși la presiune adesea multipli și apar în pusee (ex. la sâni). Sin. leiomiom, miom cutanat.

DERMATOMIOZITĂ (*gr. derma „piele“, mys „mușchi“ și -ita „inflamație“*).

Afecțiuni de cauze necunoscute afectând în mod electiv pielea și

mușchii striati. Se manifestă prin erupții cutanate eritematoase (placarde roșietice) asociate cu edem, dur și dureros la presiune, al mușchilor subiacenți și al țesutului celular subcutanat.

DERMATOSCLEROZĂ (*gr. derma, dermatos „piele“ și sklerosis „întărire“*).

Scleroză cutanată – caracterizată prin îngroșarea și indurația pielii și a țesutului celular subcutanat, cu pierderea elasticității acestora. Apare în plăci, în benzi, în picătură (gutată: sub formă de elemente lenticulare) sau difuz.

DERMATOZĂ (*gr. derma „piele“ și -oza „boală neinflamatorie“*).

Denumire generică pentru afecțiunile pielii. Sin. dermatopatie.

DERMATOZOONOZĂ (*gr. dermatos „piele“, zoon „animal“ și nosos „boală“*).

Denumire generică pentru bolile de piele provocate de paraziți animali.

DERMECTOMIE (*gr. derma „piele“ și ektome „excizie“*).

Excizia unei porțiuni din piele.

DERMITĂ (*gr. derma „piele“ și -ita „inflamație“*).

Inflamația dermului (pielii). Sin. dermatită.

DERMOTROPISM (*gr. dermo „piele“, tropos „înțoarcere“*).

Calitatea pe care o prezintă unele microorganisme de a se fixa pe tegumente și mucoase din cauza unei afinități electivă.

DEROTAȚIE. Intervenție chirurgicală în ortopedie care constă în corijarea atitudinii vicioase a unui membru în rotație internă (braț, din cauza unei paralizii a plexului brahial; luxație congenitală a coapsei).

DESAULT (aparat).

1. Bandaj pentru imobilizarea provizorie în leziunile claviculei și umărului precum și ca mijloc de imobilizare provizorie pentru fracturile brațului.

2. Aparat gipsat de imobilizare a brațului pe torace în cazul fracturii de claviculă.

DESCUAMARE (*lat. desquamare „a rade solzii“*).

1. Eliminarea păturii superficiale, cornoase a epidermului. Descuamarea normală superficială este invizibilă. Sin. Exfoliere.

2. În mod patologic atunci când se descuamează un strat cornos îngroșat consecutiv unei inflamații subiacente, descuamarea devine vizibilă sub formă de scuame. Ea succede adesea o

boală eruptivă (scarlatină, rujeolă).

DESENSIBILIZARE (*fr. desensibiliser „a desensibiliza“*).

1. Metodă de tratament prin care se ajunge la diminuarea sau înlăturarea stării de sensibilitate (alergie) a unor persoane față de diverse substanțe (agenți infecțioși sau alergici. Desensibilizarea poate fi *specifică* – atunci când alergenul este cunoscut – și *neprecisă* – când alergenul este necunoscut.

2. Metoda de desensibilizare inițiată de Besredka având drept scop evitarea tulburărilor de tip anafilactic la introducerea în organism de seruri imune (antidifteric, antitetanic etc.).

DESHIDRATARE (*lat. dis = introduce în termeni un sens privativ și gr. hydor „apă“*).

Stare patologică gravă rezultată în urma pierderii apei din organism. Diminuarea excesivă a apei din țesuturi (sânge) poate fi din cauza aportului insuficient, transpirații excesive, vomismente, diaree etc. Sin. desicare. Deshidratarea poate fi extracelulară prin pierderea apei din sectorul interstițial și plasmatic și poate fi deshidratare celulară – prin

pierderea apei din celule, care este mai rară, izolată.

DESICATIV. Se spune despre o substanță care favorizează uscarea, deshidratarea sau care aplicată pe o plagă, absoarbe excesul de umiditate.

DESICARE (*lat. de „fără”, „separare” și siccare „a seca”*).

Proces fizic de eliminare a apei. Sin. deshidratare.

DESMODONT (peridonțiu) (*gr. desmos „bandă”, „ligament”*).

Ansamblul țesuturilor de susținere care fixează dintele în alveola dentară. Sin. ligament alveolo-dentar, periodont.

DETARTRAJ. Intervenție care vizează îndepărtarea tartrului dentar.

DETRESĂ. În medicină, stare patologică care se caracterizează prin slăbirea gravă a unor funcții, cu amenințarea vieții dacă nu se intervine. Ex. detresă respiratorie, detresă cardiovasculară.

DETRITUS (*lat. detere „a roade”, „a uza”*).

Rămășițe tisulare (celulare) mai mult sau mai puțin degradate, secundare necrobiozei și necrozei, prezente în mod obișnuit în diferite focare (infecțioase și neinfecțioase).

DETRUSOR (*lat. detrudere „a împinge cu putere în jos”*).

1. Strat muscular al vezicii care contractându-se expulzează urina.

2. Mușchi care prin contracție comprimă, îngustând și golind o cavitate.

DETUBAJ. Înlăturarea unui tub de dren sau după intubație laringiană.

DEVIRILIZARE. Atenuarea sau dispariția caracterelor sexuale secundare masculine. Sin. demasculinizare.

DEVITALIZARE (*lat. de „fără”, vita „viață”*).

1. Desființarea intenționată a funcțiilor vitale ale unui țesut.

2. Distrugerea chimică intenționată a pulpei dentare, elementul vital al dintelui.

DEXTRALITATE. Dreptaci.

DEXTRAN. Polizaharid cu greutate moleculară ridicată (substanță macromoleculară) administrat în perfuzii ca înlocuitor de plasmă în caz de șoc, în hemoragii mari, pentru a corecta căderile tensionale.

DEXTRO (*lat. dexter „dreapta”*).

Prefix latin care introduce sensul: în partea dreaptă.

DEXTROCARDIE (*lat. dexter „dreapta“ și gr. kardia „inimă“*).

Poziția anormală a inimii în partea dreaptă a toracelui. Ea poate să fie congenitală (situs inversus) sau apărută în cursul vieții (dobândită), fiind determinată de cauze care pot deplasa inima spre dreapta (o tumoră, o colecție situată în partea stângă) sau atrasă spre dreapta în cazul unei atelectazii pulmonare sau simfize pleurale.

DEXTROGASTRIE (*lat. dexter „dreapta“ și gr. gaster „stomac“*).

Inversarea poziției stomacului cu situarea acestuia în partea dreaptă a abdomenului.

DEXTROPOZIȚIE (*lat. dexter „dreapta“ și positio „așezare“*).

Așezarea în partea dreaptă a unui organ situat în mod obișnuit în partea stângă.

DEZASIMILARE (*dez. și lat. assimilare „a face asemănător“*).

Proces metabolic prin care se realizează degradarea unei substanțe din organism în vederea eliminării ei prin intestin, rinichi sau plămâni.

DEZINFECȚIE. (*fr. desinfection*).

Distrușterea germenilor patogeni din mediul extern, de pe tegumente, obiecte etc. prin mijloace

fizice (căldură uscată, umedă, radiații ultraviolete) sau chimice.

DEZINSECȚIE (*dez. și lat. insecta „insecte“*).

Totalitatea procedeelelor de prevenire și distrugere a înmulțirii insectelor care au rol în transmiterea bolilor infecțioase (muște, gândaci etc.).

DEZINSERTIE (*dez. și lat. insertare „a băga“, „a introduce“*).

Detășarea traumatică sau chirurgicală de punctul de inserție al unei aponevroze, mușchi, ligament sau tendon.

DEZINVAGINARE (*dez. și lat. in „în“ și vagina „teacă“*).

Reducerea unei invaginări. Ex. repunerea în situație normală a intestinului – într-un segment unde s-a produs invaginarea.

DEZODORIZANT (*dez. și lat. odorari „a mirosi“*).

Se spune despre o substanță capabilă să atenueze sau să îndepărteze mirosul neplăcut.

DEZORIENTARE (*fr. desorienter „a dezorienta“*).

În psihiatrie, pierderea capacității persoanei (bolnavului) de a stabili raportul dintre persoana sa, timpul, locul și ambianța în care se află. *Dezorientarea în timp și spațiu:* pierderea noțiunii de timp

(oră, zi, trecut, prezent, viitor) și spațiu.

DEZVIRGINARE. Sin. Deflorare. Ruperea membranei himenale, în general, după primul contact sexual complet.

DIABET (*lat. gr. diabetes*).

Termen generic dat unor boli caracterizate prin poliurie (creșterea cantității de urină), însoțite de senzație de sete intensă. Cuvântul *diabet* folosit singur înseamnă diabet zaharat.

Diabet zaharat, afecțiune cronică caracterizată prin poliurie cu polidipsie și glicozurie persistentă și hiperglicemie; este cauzată de insuficiența producției de insulină de către pancreas.

Diabet insipid, afecțiune caracterizată prin poliurie (emisiune abundentă de urină) cu densitate mică, sete intensă, fără glicozurie; este cauzată de un deficit de hormon antidiuretic hipofizar (vasopresină).

DIAFOREZĂ (*gr. diaphoresis*).

Denumire dată fenomenului de transpirație abundentă.

DIAFRAGMĂ VAGINALĂ. Reprezintă o cupă de cauciuc în formă de dom cu o margine flexibilă. Atunci când este corect inserată în vagin, domul acoperă colul uterin. Înaintea inserției, în

interiorul diafragmei se pune cremă sau gel spermicid.

DIAGNOSTIC (*gr. dia „prin”, gnosis „cunoaștere”*).

Stabilirea naturii unei boli în urma unei anamneze; a simptomelor obiective și subiective; rezultatelor de laborator și a explorărilor funcționale efectuate.

Diagnostic clinic = stabilit la patul bolnavului ca urmare a examinării lui (anamneză, simptome etc.), fără a se recurge la laborator.

Diagnostic biologic realizat prin culturi = d. bacteriologic; prin prelevări organice = d. anatomopatologic etc.

Diagnostic radiologic – prin explorări radiologice.

Diagnostic etiologic – determinarea cauzei unei boli.

Diagnostic serologic – bazat pe cercetarea anticorpilor specifici.

Diagnostic diferențial – stabilirea naturii unei boli comparând simptomele prezente cu simptome asemănătoare în alte afecțiuni, în vederea înlăturării diverselor diagnostice apropiate.

DIAGNOSTIC DE NURSING (de îngrijire). „Un enunț care descrie clar o problemă de sănătate”.

ROSALINDA ALFARO, „*Applying Nursing Diagnosis and Nursing*

Process“, J. B. LIPPINCOOT COMPANY, PHILADELPHIA, 1990.

În 1990 este adoptată oficial definiția diagnosticului de îngrijire (de nursing) de către Adunarea Generală NANDA (= North American Nursing Diagnosis Associations).

„Enunțul unei judecăți clinice asupra reacțiilor la problemele de sănătate prezente sau potențiale, la evenimentele de viață ale unei persoane, ale unei familii sau ale unei colectivități“.

(„*Le Diagnostic infirmier – Temoin du rôle propre de l’infirmière*“. *Amiéc Cahier nr. 12*, pg. 14).

DIALIZĂ (gr. *dia* „prin“ și *lysis* „dizolvare“).

Separarea substanțelor cristaloidede de cele coloide. Cristaloidede traversează ușor membranele (semipermeabile, poroase), coloidede greu sau deloc. Dializa se execută punând în contact două soluții separate printr-o membrană permeabilă pentru apă, electroliți și molecule mici. Dializa este utilizată în scopul de a elimina deșeurile toxice acumulate în exces în sânge (de ex. ureea) și pe care rinichiul bolnav

(insuficiență renală) nu le poate excreta.

V. Hemodializa.

1. Dializa peritoneală.

Metodă de epurație extrarenală constând din introducerea în cavitatea peritoneală a unei soluții ușor hipertonică – care antrenează substanțele toxice (în special ureea) din circulația sanguină, prin intermediul seroasei peritoneale utilizată ca membrană dializantă. Procedura: cu ajutorul unui tub se introduce în cavitatea peritoneală lichidul de dializă care, după ce traversează suprafața endoteliului peritoneal, este îndepărtat prin alt tub, realizându-se astfel o irigare continuă și prelungită a cavității peritoneale.

2. Hemodializă V. rinichi artificial. Este cea mai eficace metodă de epurație extrarenală.

DIAPEDEZĂ (gr. *diapedan* „a ieși pe alături“).

Proprietatea pe care o au elementele figurate ale sângelui (în special leucocitele) de a trece prin pereții vaselor capilare în țesuturi, unde există acumularea de bacterii. Leucocitele odată ajunse la locul infecției înglobează bacteriile și le digeră.

DIAREE (gr. *dia* „prin“ și *rhein* „a curge“).

Eliminarea prea rapidă și frecventă de materii fecale lichide sau semiconsistente. Se caracterizează prin accelerarea tranzitului intestinal.

DIARTROZĂ (gr. *diarthrosis* „articulație mobilă“).

Articulație mobilă liberă care permite mișcări largi.

DIASTAZĂ.

1. Termen vechi corespunzător noțiunii actuale de enzimă.

2. Se mai utilizează această denumire pentru enzima orzului (amilaza din bobul de orz).

DIASTAZIS. Îndepărtarea (separarea) anormală a două părți anatomice normal unite sau articulate între ele. Sin. disjunctie.

DIASTOLĂ (gr. *diastole* „dilatare“).

Perioadă de relaxare a cavităților inimii în timpul căreia acestea se umplu cu sânge. Diastola urmează sistolei. Diastola auriculară (atrială) = perioada de relaxare și umplere a cavităților atriale ale inimii. Diastola ventriculară = perioadă de relaxare și umplere a cavităților ventriculare ale inimii. Folosit singur, termenul se referă la *diastolă ventriculară*.

DIATERMIE (gr. *dia* „prin“ și *therme* „căldură“).

Tratament prin curent de înaltă frecvență: procedeu de încălzire locală a țesuturilor, obținut prin trecerea unui curent de înaltă frecvență între doi electrozi aplicați pe piele. Diatermia este eficientă în tratamentul durerilor, artritelor, nevralgiilor, aderențelor abdominale.

Diatermocoagulare. Căldura produsă de o sursă electrică, suficientă pentru a coagula și distruge anumite țesuturi; coagulare tisulară realizată cu ajutorul diatermiei.

DIATEZĂ (gr. *diathesis* „așezare“, „situație“).

Predispoziție constituțională sau ereditară de a contracta unele boli din cauza unei reactivități particulare (anormale) a țesuturilor, organelor sistemului neurovegetativ etc.

Diateză exsudativă = anomalie congenitală a organismului, apare mai ales la copii, caracterizată printr-o predispoziție particulară a pielii, mucoaselor de a reacționa la anumite noxe (mecanice, bacteriene, chimice etc.) prin fenomene alergice de tip exsudativ (eczemă, intertrigo, urticarie, catar rinofaringian etc.).

Sin. diateză alergică.

Diateză hemoragică. Stare morbidă caracterizată prin tendință la hemoragie (prin fragilitate vasculară sau tulburări de coagulabilitate).

DICROMAZIE (gr. *dis „doi“ și chroma „culoare“*).

Anomalie a simțului culorilor, în care ochiul nu percepe decât două din cele trei culori fundamentale (roșu, verde, albastru). Sin. dicromatism.

DICROTISM (gr. *dikrotos „bătaie dublă“*).

Perceperea unui puls dublu la o singură revoluție cardiacă (o singură expulzie ventriculară). Se spune: puls dicrot.

DIETĂ (gr. *diăita „regim“*).

Regim alimentar care include, exclude sau limitează unele alimente sau băuturi.

DIFORMITATE (lat. *difformitas*).

1. Malformație congenitală externă, foarte aparentă.

2. Formă sau atitudine anormală permanentă, poate fi congenitală sau dobândită.

DIFTERIE (gr. *diphthera „membrană“*).

Boală infecto-contagioasă severă cauzată de bacilul Klebs-Loeffler (*Corynebacterium diphtheriae*) lo-

calizată cel mai frecvent la nivelul nasofaringelui și laringelui, caracterizată prin producerea de false membrane la acest nivel și stare toxică generală din cauza unei toxine produsă de bacil. Prin fenomenele toxice generale produce complicații cardiace, neurologice, renale.

DIFUZ. Care nu este bine limitat și are tendință de a se extinde în regiunile vecine.

DIGESTIE (lat. *digestio*).

Proces prin care alimentele ingerate sunt transformate în substanțe chimice asimilabile și utilizabile de către celule. Digestia are loc în tubul digestiv (digestie gastrică; digestie intestinală).

DILACERARE (lat. *dilacerare „a rupe“, „a sfâșia“*).

Sfâșiere (disociere) a țesuturilor însoțită de alterări distrofice din cauza unor procese traumatiche, inflamatorii, supurative etc.

DILATAȚIE (lat. *dilatatio „a întinde“, „a mări“*).

Procesul de relaxare a pereților unui organ cavitătar sau tubular și mărirea cavității sau a lumenului.

DILEMĂ (gr. *di(s) „doi“; lemma „argument“*).

1. Raționament cuprinzând două premise contradictorii; însă fie-

care duce la aceeași concluzie (consecință). De aceea expresia „a fi în dilemă” înseamnă a te afla într-o situație, în care orice acțiune întreprinsă duce la același rezultat.

2. Tulburare de voință din cauza căreia bolnavul nu poate lua prompt o hotărâre, rămânând timp îndelungat nehotărât, în fața soluțiilor posibile din care trebuie să aleagă una. Dilema apare în psihastenie, nevroză astenică etc.

DINAMOMETRIE. Măsurarea forței musculare cu ajutorul unui dinamometru.

DIOPTRIE (gr. *dioptron* „oglin-dă”).

Unitate de măsură utilizată în optică, respectiv în oftalmologie pentru exprimarea caracteristicii de refracție a lentilelor și a ochiului. O lentilă de o dioptrie are distanța focală 1 m.

DIPLO (gr. *diploous* „dublu”).

Prefix care introduce în termenii compuși, sensul de dublu sau de două ori.

DIPLACUZIE (gr. *diploous* „dublu” și *akousis* „auz”).

Tulburare în perceperea înălțimii unui ton: perceperea aceleiași ton de ambele urechi, însă cu înălțimi diferite.

DIPLEGIE (gr. *di* „doi” și *plege* „lovitură”).

Paralizie bilaterală și simetrică a celor două jumătăți ale corpului (paralizia membrelor superioare, paralizia membrelor inferioare = paraplegie; paralizie facială = diplegia facială etc.)

DIPLOPIE (gr. *diploous* „dublu” și *opsis* „vedere”).

Vedere dublă: perceperea a două imagini pentru același obiect (diplopie monoculară = vedere dublă cu un singur ochi; diplopie binoculară = vedere dublă cu ambii ochi; diplopie verticală, orizontală etc.).

DIPLOSOMIE (gr. *diploous* „dublu” și *soma* „corp”).

Malformație congenitală în care trunchiurile a doi feți sunt unite între ele în unul sau mai multe puncte. Sin. disomia.

DIPSOMANIE (gr. *dipsa* „sete” și *mania* „neburie”).

Tendință patologică de a consuma mari cantități de lichide – în special băuturi alcoolice. Survine în accese periodice și intermitente.

DIS- (gr. *dys* „greu”, „neplăcut”).

1. Prefix care introduce în termenii compuși sensul de dificultate – tulburare ex. disfație etc.).

2. Prefix exprimând ideea de separare (discontinuitate, disimilare etc.) (*lat. dis „separat“, „lipsit“*).

DISARTRIE. V. Dizartrie.

DISBAZIE (*gr. dys „greu“, „neplăcut“ și gr. basis „mers“*).

Tulburare a mersului: precipitat (tachibazie); pași mărunți (brachibazie).

DISC (*lat. discus „disc“*).

Organ sau structură anatomică circulară plată.

DISC INTERVERTEBRAL (*lat. „discus“*).

Disc fibrocartilagos situat între două vertebre. Este format dintr-o porțiune fibroasă periferică (fibre conjunctive) și o porțiune centrală (nucleul pulpos).

DISCAL. Care se referă la discurul intervertebral (ex. hernie discală).

DISCARTROZĂ (*lat. discus; gr. arthron „articulație“ și -oza „boală neinflamatorie“*).

Proces degenerativ (artroză) a unuia sau mai multor discuri intervertebrale caracterizat în general printr-o tasare a spațiului intervertebral și prezențe de osteofite (osteofit vertebral: sin. cioc de papagal).

Discartroza poate fi localizată la oricare nivel al coloanei vertebrale (cervical, dorsal, lombar) și

se manifestă obișnuit, prin dureri vagi în regiunea afectată sau prin dureri mai vii, iradiate pe ramurile nervilor radiculari corespunzători.

DISCECTOMIE (*lat. discus „disc“ și gr. ektome „excizie“*).

Extracția totală sau parțială a unui disc intervertebral herniat.

DISCOPATIE (*lat. discus „disc“ și gr. pathos „boală“*).

Afecțiune a discurilor intervertebrale.

DISCORIE (*lat. dis „neplăcut“, – tulburare – și kore „pupila“*).

Deformarea pupilei.

DISCRAZIE (*gr. dys „neplăcut“ – tulburare – și krasis „constituție“*).

Stare patologică a umorilor din organism manifestată prin tulburări ale acestora. Azi se utilizează numai pentru a exprima unele tulburări de coagulabilitate sanguină.

DISCROMATOPSIE (*gr. dys „neplăcut“ – tulburare – și chroma „culoare“*).

Imposibilitatea de a recunoaște culorile (ex. daltonismul).

DISCROMIE (*gr. dys „neplăcut“ – tulburare – și chroma „culoare“*).

Termen generic folosit pentru devierea de la culoarea normală a țesuturilor.

Discromie cutanată. Tulburare de pigmentare a pielii (colorație anormală) sin. Discromazie.

DISECA. A separa, a disocia diferite elemente anatomiche ale unei regiuni.

DISECTAZIE. Dificultate de deschidere a unui canal, a unui sfincter: *dizectazia colului vezical.*

DISECTIE (*lat. dissectio de la dissecare „a tăia“*).

Examinarea prin secționare și disociere a corpului sau a unei părți a lui (disocierea elementelor anatomiche).

DISEMINARE (*lat. disseminare „a împrăști“*).

1. Răspândirea germenilor infecțioși într-un țesut, organ sau în întreg organismul pe cale sanguină sau limfatică cu punct de plecare dintr-un focar inițial.

2. Răspândirea în organism a celulelor canceroase, metastazante, cu punct de plecare dintr-un focar malign.

DISFAGIE (*gr. dys „greu“, „neplăcut“ și phagein „a mânca“*). Dificultatea de a înghiți.

DISFAZIE (*gr. dys „greu“, „neplăcut“ și phasis „vorbire“*). Tulburări de vorbire. V. afazia.

DISFONIE (*gr. dys „greu“, „neplăcut“ și phone „voce“*).

Tulburări ale emisiunii vocale, interesând înălțimea, intensitatea și timbrul vocii. Se manifestă sub formă de răgușală, voce stinsă, voce aspră.

DISFORIE (*gr. dys „neplăcut“, „greu“ și pherein „a purta“, „a comporta“*).

Tulburare a dispoziției (tristețe, iritabilitate extremă, agresivitate) întâlnită de obicei la toxicomani.

DISFUNCȚIE (*gr. dys „greu“ și lat. funcția „muncă“, „activitate“*).

Perturbarea în funcția unui organ, aparat sau sistem.

DISGENEZIE (*gr. dys „greu“ și genesis „naștere“*).

Tulburare în dezvoltare. Ex. disgenezie gonadică: lipsa de dezvoltare a gonadelor. Sin. agenezie gonadică.

DISGRAVIDIE (*gr. dys „greu“, „neplăcut“ și lat. graviditas „graviditate“*).

Stare patologică specifică, determinată de sarcină. Este întâlnită uneori în primul trimestru de sarcină; disgravidie precoce, caracterizată prin vărsături incoercibile și salviațe abundentă, dar ea survine de obicei în ultimul trimestru de sarcină și se manifestă prin triada simptomatică: hipertensiune arterială, pro-

teinurie, edeme. Disgravidia poate evolua spre complicația majoră *eclampsia*: Disgravidie – sin. gestoză.

DISHIDROZĂ (*gr. dys „greu”, „neplăcut”; hydor „apă” și -oza „boală neinflamatorie”*).

Afecțiune cutanată a mâinilor și a picioarelor caracterizată prin puseuri eruptive de vezicule și mici descuamații circulare pe fondul unei hipersecreții sudoripare. Etiologia este de obicei parazită (epidermofitică, trichofitică sau candidozică), microbiană (streptococică) sau alergică. Se aseamănă cu eczema.

DISIMULARE (*lat. dissimulare „a ascunde”, „a se preface”*).

1. Atitudine patologică de mascare conștientă a unei boli în fața familiei, a prietenilor; apare în special în stări depresive sau psihoze. Disimularea mai poate fi întâlnită în scop de sustragere de la un tratament obligatoriu, pentru obținerea unui certificat medical.

2. În medicina legală: ascunderea unei boli, infirmități, urme de violență etc.

DISJUNCȚIE (*lat. disjunctio „separare”*).

Separarea elementelor anatomice care trebuie normal să fie

alăturate (lipite). Ex. disjuncția simfizei pubiene, disjuncție sacroiliacă etc. Disjuncție: sin. diastazis.

DISKINEZIE (*gr. dys „greu”, „neplăcut” și kinesis „mișcare”*).

Proces patologic caracterizat prin perturbare a mișcărilor sau a motilității unui organ de orice cauză: încordare, spasme, pareză etc. Poate avea localizări diferite: diskinezie *biliară* = tulburare motorie care împiedică eliminarea bilei din vezica biliară; diskinezie *intestinală* = tulburare a motilității intestinale (ex. colopatie funcțională cronică); diskinezie *uterină* = tulburare a dinamicii uterine în cursul travaliului.

DISLALIE (*gr. dys „greu” și lalein „a vorbi”*).

Imposibilitatea de a pronunța anumite cuvinte (anumite sunete care compun cuvintele) cauzată de o leziune organică, malformație sau tulburare funcțională a organelor de fonajie (limbă, buze, val palatin, dinți, laringe).

DISLEXIE (*gr. dys „greu”, „neplăcut” și lexis „cuvânt”*).

Tulburare a capacității de citire, de înțelegere a cuvintelor scrise. Se manifestă prin erori, omisiuni, inversări de litere, silabe sau cifre

(citește „ra” pentru „ar”, „asuma” pentru „amuza”). Apare la copii oligofreni.

DISLIPEMIE. Anomalie calitativă sau cantitativă a lipidelor din ser.

DISLOCARE (lat. *dis* „separare” și *locare* „a așeza”).

1. Deplasarea între ele a părților care alcătuiesc o unitate. ex. *dislocare de fragmente* = deplasarea fragmentelor unei fracturi.

2. Deplasarea anormală a unui organ sau a unei părți a corpului. Sin luxație.

DISMENOREE (gr. *dys* „greu”, „neplăcut”, *men* „lună” și *rhein* „a curge”).

1. Menstruație dureroasă.

2. Totalitatea tulburărilor generale care survin în timpul menstruației sau o preced cu 1–2 zile.

DISMETRIE (gr. *dys* „greu” și *metron* „măsură”).

Incapacitatea de a regla (de a ghida) amplitudinea mișcărilor. Tulburarea se observă mai ales la mișcări comandate cu execuție rapidă (probă deget–nas). Cauza: leziuni ale căilor sau centrilor nervoși.

DISMNEZIE (gr. *dys* „greu”, *mneme* „memorie”).

Alterații ale memoriei: slăbirea memoriei de fixare, păstrare și reproducere.

DISMORFIE (gr. *dys* „greu”, „neplăcut” și *morphe* „formă”).

Orice anomalie de ordin morfologic; diformitate congenitală sau câștigată.

DISOCIERE (lat. *dissociare* „a despărți”). Sin. disociație.

1. Separarea unor elemente asociate; separarea unor părți.

2. În psihiatrie: *disociație psihică* (mentală) sin. discordanță; simptom principal al schizofreniei constând din pierderea unității funcțiilor psihice și a raportului dintre individ și mediul înconjurător (dislocarea personalității).

DISPAREUNIE (gr. *dys* „greu”, „neplăcut” și *pareunos* „culcat cu”).

Durere resimțită uneori de femeie în timpul actului sexual. Între cauze: ulceratii ale vulvei, vaginite, atrofia mucoasei vaginale, retroversie uterină, malformații vaginale.

DISPEPSIE (gr. *dys* „greu”, „neplăcut” și *pepsis* „digestie”).

Tulburarea procesului de digestie de orice cauză. Se manifestă prin greutate epigastrică, balonare, senzație de arsuri, dureri, greață.

DISPLAZIE (gr. *dys* „greu”, „dificil”, „neplăcut” și *plassein* „a forma”).

Anomalie în cursul dezvoltării unui țesut sau organ, ducând la diformități sau monstruoziități (modificări de formă, volum sau funcționale).

DISPNEE (gr. *dys* „greu”, „neplăcut” și *pnoia* „respirație”).

Dificultate în respirație, caracterizată subiectiv prin „lipsa de aer” sau sufocare și obiectiv prin tulburarea ritmului, amplitudinii sau a frecvenței respiratorii. Se întâlnesc mai multe tipuri de dispnee:

bradipnee = răirea ritmului respirator;

tahipnee ≡ accelerarea ritmului respirator;

dispnee de decubit = dificultate de a respira în poziție culcată; bolnavul fiind obligat să se ridice în picioare sau în poziție șezând. Sin. ortopnee.

apnee = oprirea completă a respirației.

dispnee de tip Cheyne-Stokes = respirație din ce în ce mai frecventă și amplitudine crescândă, după care frecvența scade treptat și este urmată de o perioadă de apnee. Ciclul se reia.

dispnee de tip Kusmaul = o inspirație profundă urmată de o pauză, apoi o expirație profundă

urmată de o nouă pauză. Ciclul se reia.

dispnee Wheezing = zgomot constituit din sunete muzicale, unele cu timbru înalt, emis în cursul unei inspirații dificile, prelungite și care se percepe mai bine cu urechea decât cu stetoscopul.

DISPOZITIV INTRAUTERIN.

Sin. sterilet. Abr. DIU.

DISPRAXIE (gr. *dys* „greu”, și *prassein* „a face”).

Sin. Apraxie.

DISPROTEINEMIE. Sin. dysglobulinemie.

Modificarea raportului normal dintre fracțiunile globulinice electroforetice; anomalie cantitativă și calitativă a proteinelor din plasma sanguină (albumine, globuline). Una din disproteinemiile frecvente este creșterea globulinelor α -2 în sindroamele inflamatorii și creșterea gamaglobulinelor în infecții.

DISTAL (lat. *distare* „a fi depărtat”).

Termen de referință în anatomie, indicând partea unei structuri anatomice mai îndepărtată, mai periferică în raport cu un punct central. Ex. falanga distală.

DISTIMIE (gr. *dys* „greu”, „neplăcut” și *thymos* „spirit”, „minte”).

Tulburare de afectivitate, manifestată prin stare de disconfort, depresie, anxietate; modificare în sens depresiv a tonusului afectiv.

DISTOCIE (gr. *dys* „greu” și *tokos* „naștere”).

Anomalie de origine maternă sau fetală care duce la o naștere dificilă.

Distocii materne

- distocii de dinamică = legate de modificări patologice ale contracțiilor uterine;

- distocii osoase (de bazin) = anomalii ale bazinului osos (formă, dimensiune);

- distocii de părți moi = obstacole la nivelul vaginului, perineului.

Distocii fetale: varietăți de prezențării, exces de volum etc.

DISTONIE (gr. *dys* „greu”, „neplăcut” și *tonos* „tonus”).

Dereglare funcțională a sistemului nervos vegetativ (simpatic și parasimpatic).

1. Distonie neuro-vegetativă.

Tulburare a echilibrului neuro-vegetativ; tulburare a excitabilității nervilor vag și simpatic. Pot fi afectate funcțiile: digestivă (tulburări intestinale, colici), vasomotorie (roșeață, paloare, transpi-

rație), cardiacă (palpitații), genito-urinare (impotență, dispareunie), respiratorie (sufocare). Pacienții pot prezenta hiperemotivitate; manifestări nevrotice.

2. Distonie musculară. Perturbarea tonusului muscular, manifestată prin mișcări tonice (contracturi) intermitente și involutare.

DISTORSIUNE (lat. *distorsio de la distorquere* „a răsuci”).

1. Deformarea unei părți a corpului (mișcare care tinde să imprime o răsucire a unor segmente ale corpului).

2. Deformarea imaginii obiectelor printr-unele lentile.

3. Deformarea înconștientă privitoare la realitate (o idee, o amintire) pentru a o percepe după dorință.

DISTROFIE (gr. *dys* „greu”, „neplăcut” și *trophe* „nutriție”).

Tulburare de nutriție a unui țesut, a unei glande, a unui organ. Se manifestă prin modificarea formei și funcției țesutului sau organului respectiv. Ex. distrofie musculară progresivă, distrofie osoasă, distrofie ovariană, etc. La sugar tulburarea de nutriție cronică, se manifestă prin diminuarea țesutului adipos și deficit ponderal, scăderea toleranței digestive și

receptivitate mare față de infecții prin diminuarea rezistenței naturale a organismului (distrofia sugarului).

DISURIE (*gr. dys „greu“, „dificil“ și ouron „urină“*).

Micțiuni dificile sau dureroase din cauza unor afecțiuni extrem de variate: cistite, uretrite, hipertrofie de prostată, etc.

DIURETIC (*gr. diouretikos „care favorizează urinarea“*).

Substanțe capabile de a crește; de a favoriza și stimula excreția urinară.

DIUREZĂ (*gr. diourein „a urina“*). Excreția urinară = *procesul de formare și eliminare a urinei.

Diureza zilnică = volumul de urină emis pe timp de 24 de ore.

DIVERTICUL (*lat. diverticulum „diverticul“*).

Mica prelungire în formă de fund de sac a unui organ tubular, comunicând cu acesta. Anumiți diverticuli sunt congenitali (ex. diverticul Meckel la nivelul ileonului; diverticul al colonului) alții pot fi dobândiți.

DIVERTICULITĂ (*diverticul și -ita „inflamație“*).

Inflamația diverticuliilor tubului digestiv în urma exacerbării florei microbiene stagnante; se poate

produce la nivelul colonului (diverticulita Meckel); la nivelul duodenului sau intestinului subțire.

DIVERTICULOZĂ (*diverticul și -oza „boală neinflamatorie“*).

Prezența a numeroși diverticuli pe mucoasa unor organe cavitare, în special la nivelul colonului.

DIVULSIE (*lat. divulsio*).

1. Dilatarea forțată a unui canal strâmtat (pilor, rect, col uterin).

2. Ruptură (sau extragerea) unui țesut cu instrumente netăioase sau cu degetele.

DIZARTRIE (*gr. dys „greu“, „dificil“ și arthron „articulație“*).

Tulburări de pronunțare a sunetului (tulburări de articulare a cuvintelor) din cauza unei paralizii sau a unui spasm al organelor de fonație (limbă, buze, val palatin etc.), de origine neurologică.

DIZARTROZĂ (*gr. dys „greu“, „neplăcut“ și arthrosis „articulație“*).

Articulație defectuoasă; diformitate congenitală sau dobândită a unei articulații.

DIZENTERIE (*gr. dys „greu“, „dificil“ și entera „viscere“*).

Boala infecto-contagioasă caracterizată prin scaune frecvente

muco-sanguinolente (diaree gravă), leziuni ale colonului, dureri abdominale, tenesme, cauzată de diferite specii de bacili dizenterici (*Shigella*) sau de paraziți (amoebe).

DIZESTEZIE (*gr. dys „greu”, „dificil” și aisthesis „percepere”*).

Tulburare de sensibilitate (mai ales tactilă). Sin. parestezie.

DÖDERLEIN (*bacilii*) – bacili gram-pozitivi ce apar în secreția vaginală normală.

DOLICO (*gr. dolichos „lung”*).

Prefix semnificând alungit, lung.

DOLICOCEFALIE (*gr. dolichos „lung” și kephale „cap”*).

Anomalie de formă a craniului caracterizată prin alungirea diametrului antero-posterior; craniul apare turtit lateral = cap înalt și strâmt.

DOLICOCOLON (*gr. dolichos „lung” și kolon „intestin”*).

Alungirea anormală totală sau segmentară a colonului (de obicei sigmoidul).

DONATOR DE SÂNGE. Persoană sănătoasă care oferă o cantitate mai mică sau mai mare de sânge din sângele propriu, în vederea unei transfuzii.

Donator universal. Donator care aparține grupării sanguine O1 și

care în cadrul sistemului A B, poate oferi sângele său unei persoane aparținând oricărui alt grup din același sistem.

Donator universal „periculos”: donator O1 cu titrul de aglutinine (anticorpi) anti A sau anti B foarte ridicat care poate provoca la un primitor A II respectiv B III o reacție de incompatibilitate. Se întâmplă foarte rar, dar e posibil.

DOPAJ (*engl. doping*).

Folosirea unor substanțe chimice sau medicamente pentru creșterea randamentului fizic sau intelectual al unui individ. Produsele dopante sunt de diverse categorii: amfetamine și excitante; analgezice și stupefiante; hormoni anabolizanți; betablocante; anestezice locale. Dopajul este uneori folosit în vederea unei competiții, dar practicarea lui este periculoasă putând provoca accidente grave.

DOPAMINE. Catecholamine folosite în tratamentul bolii Parkinson sub formă de L-dopa.

DOPPLER (examen)

Examen care utilizează ultrasunetele pentru a măsura viteza circulației sanguine și alte caracteristici ale fluxului sanguin într-un vas. V. Ultrasonografia

Doppler. Sin. Velocimetrie prin ecografie Doppler.

DORSALGIE (*lat. dorsum „spate“ și gr. algos „durere“*).

Durere în regiunea dorsală, dureri ale coloanei vertebrale.

DORSARTROZĂ (*lat. dorsum „spate“, gr. arthron „încheietură“ și -oza „boală neinflamatorie“*).

Artroză (afecțiune articulară cronică, degenerativă) a coloanei vertebrale.

DOUGLAS (fundul de sac). Punctul cel mai decliv, cel mai de jos al cavității peritoneale, situat între vagin și rect la femeie și între vezica urinară și rect la bărbat.

DOWN (sindromul).

Malformație congenitală din cauza unei aberații cromozomiale (cel mai frecvent trisomia 21) caracterizată prin arierare mentală și anomalii morfologice: facies mongoloid, ochi bridajați, rădăcina nasului aplatizată, buze groase, gură căzută. Sin. mongoloism.

DREN (*fr. engl. drain „a scoate“, „a colecta“*).

Tub de cauciuc sau de plastic care este folosit pentru evacuarea (scurgerea) secrețiilor, lichidelor patologice dintr-o plagă traumatică sau operatorie. Drenul poate fi și o lamă de cauciuc.

DRENAJ (*fr. engl. drainage*).

Evacuarea în afară a colecțiilor lichidiene patologice sau nocive pentru organism dintr-o plagă, organ cavitat sau cavitate patologică, cu ajutorul unui tub sau meșe. Când se utilizează aparate de aspirație se vorbește de drenaj aspirativ. *Drenaj postural*. Este o poziție care ușurează evacuarea secrețiilor bronșice.

DROG.

1. Substanță de orice natură ar fi (vegetală, animală sau minerală), susceptibilă să intre în compoziția unui produs medicamentos.

2. În limbaj comun: toate substanțele susceptibile de a genera o toxicomanie (opium, heroină, hașiș, amfetamine etc.).

DUMPING SINDROM (*cuvânt englezesc*).

Sindrom de inundare jejunală. Ansamblu de tulburări care apar uneori postprandial la pacienții gastrectomizați, atunci când stomacul a fost sudat la jejun. Tulburările digestive și circulatorii (senzație de apăsare, amețeli, sudoare, palpitații, cefalee) sunt determinate de pătrunderea brutală în jejun a conținutului gastric.

DUODENECTOMIE [lat. *duodeni* „în număr de 12” (douăsprezece laturi de deget, cât se estimează lungimea sa) și *ektome* „excizie”]. Rezecția parțială sau totală a duodenului.

DUODENOSTOMIE (lat. *duodeni* și gr. *stoma* „gură”, „deschidere”). Crearea operatorie a unei comunicații între duoden și exteriorul organismului.

DUODENOTOMIE (lat. *duodeni* și gr. *tome* „tăiere”). Incizia duodenului.

DUPUYTREN (boala). Maladie de etiologie necunoscută, caracterizată prin scleroză lentă și progresivă cu rețracția aponevrozei palmare (a tendoanelor flexorilor digitali). Boala debutează prin apariția unor noduli palmari și flexia progresivă a unuia sau mai multor degete (mai ales degetul inelar și degetul mic).

Dupuytren

DURA MATER (lat. *dura* „tare” și *mater* „mamă”).

Membrană fibroasă, groasă, rezistentă, care formează meningele extern (cel mai superficial dintre cele trei straturi ale meningelui).

DURION (fr. *durillon*).

Îngroșare a stratului cornos al pielii (epidermei) localizată la pielea mâinilor sau picioarelor la nivelul zonelor supuse acțiunii mecanice de frecare sau de presare a pielii. Sin clavus.

E

EBERTH (bacil). Bacil care produce febră tifoidă. (*Salmonelle typhi*).

EBRIETATE (*lat. ebrietas „beție“*).

Stare de beție a unei persoane – produsă mai ales de ingestia de băuturi alcoolice.

EBURNAȚIE (*lat. eburneus „din fildeș“*).

Condensare osoasă; creșterea patologică a densității și durtății țesutului osos care devine compact ca fildeșul. V. marmorizație.

ECHIMOZĂ (*gr. ekchymosis „revărsare“*).

Pată de culoare negricioasă sau albăstruie produsă prin extravazarea sângelui și infiltrare difuză în țesutul subcutanat. Subfuziunea este bine delimitată, iar culoarea variază în timp: negricioasă, albăstruie, apoi treptat maronie și gălbuie. Sin. vânătaie.

ECLAMPSIE (*gr. eklampsis „apariție subită“*).

Forma cea mai gravă a disgravidiei tardive, eclampsia se caracterizează prin accese con-

vulsive asociate cu alte semne de toxemie gravidică (edeme, hipertensiune arterială, proteinurie). Accesul eclamptic (accident acut paroxistic de toxemie gravidică) poate surveni în cursul sarcinii (în a 2-a jumătate), mai frecvent în travaliu, mai rar în primele zile după naștere. Înainte de a se instala această complicație majoră a disgravidiei tardive apare uneori un sindrom premergător, eclampsism (v. preeclampsie), care constă în: cefalee, tulburări senzoriale (amețeli, văjieturi în urechi, diplopie = vedere dublă), dureri epigastrice, vărsături, oligurie. Accesele eclamptice sunt urmate de o stare comatoasă care poate să dureze de la câteva ore până la 1–2 zile.

ECO (*gr. echo „sunet repetat“*).

Element de compunere care introduce în cuvinte sensul de repetare sau de ecou.

ECOACUZIE (*gr. echo „sunet repetat“ și akouein „a auzi“*).

Tulburare subiectivă a funcției auditive: impresia că un sunet unic este perceput de două ori, ca două sunete succesive.

ECOCARDIOGRAFIE (*gr. echo „sunet repetat“, kardia „inimă“ și graphein „a scrie“*).

Explorarea cordului cu ajutorul ultrasunetelor. Permite studierea diferitelor structuri: pereții vasculari, septul, valvele, cavitățile inimii, malformații, tumorile cardiace, precum și studierea hemodinamicii cardiace. **Ecocardiogramă** = modalitate de prezentare imagistică a informației obținute în urma traversării și respectiv a reflectării ultrasunetelor de la nivelul cordului.

ECODIAGNOSTIC. Folosirea ecografiei ca metodă de diagnostic în diverse specialități clinice: în oftalmologie, în neurologie și neurochirurgie, în chirurgia generală și vasculară (anevrisme, ocluzia arterelor, tromboze de vene profunde, tumori abdominale), în obstetrică (poziția placentei, mișcările fetale etc.), în cardiologie, în traumatologie.

ECOENCEFALOGRAFIE (*gr. echo „sunet repetat“, enkephalos „creier“ și graphein „a scrie“*).

Metodă de diagnosticare în pediatrie a proceselor patologice cerebrale: tumori hematoame, abcese intracraniene, hidrocefalii, cu ajutorul ultrasunetelor.

Imaginile obținute reprezintă *ecoencefalogramă*.

ECOENDOSCOPIE DIGESTIVĂ (*gr. eco „sunet repetat“, endo „înăuntru“ și skopein „a vedea“*).

Explorarea tubului digestiv la toate nivelurile (esofag, stomac, duoden, intestin gros, rect.) *combinând endoscopia și ecografia*.

ECOGRAFIE (*gr. echo „sunet repetat“ și graphein „a scrie“*).

Înregistrarea ecourilor produse de ultrasunete atunci când traversează diferite medii și structuri ale organismului. Metoda de apreciere a diferitelor grade de densități ale țesuturilor, examenul se numește *ultrasonografie*.

ECOLALIE (*gr. echo „sunet repetat“ și lalein „a vorbi“*).

Repetarea automată a cuvintelor sau a sunetelor auzite (în cata-tonie, schizofrenie, stări confuzionale).

ECOLOGIE (*gr. oikos „casă“ și logos „știință“, „studiu“*).

Studiul condițiilor de existență a ființelor vii și interacțiunile de orice natură care există între ele și mediul înconjurător.

ECOMIMIE (*gr. echo „sunet repetat“ și mimia „imitație“*).

Imitația automată a mimicii, a gesturilor interlocutorului sau

persoanelor din jur. Se întâlnește în unele stări dementiale, confuzionale.

ECOPRAXIE (gr. *echo* „sunet repetat” și *prassein* „a efectua”). Imitarea gesticii, atitudinilor și a mișcărilor (de către pacient) a persoanelor din jur (în stări catatonice, maniacale).

ECOU (gr. *echo* „sunet repetat”). Sunet reflectat de un obstacol și care este perceput ca un al doilea sunet analog, consecutiv primului, dar de o intensitate mai mică.

ECTAZIE (gr. *ektasis* „extindere”).

Dilatarea unui organ cavităar, a unui vas sau a unui conduct.

ECTIMĂ (gr. *ek* „în afară” și *thyein* „a erupe”).

Leziune cutanată produsă de o infecție de etiologie streptococică. Ectima debutează printr-o bulă sau pustulă prin a cărei rupere se formează o ulcerăție. Prin uscarea serozității la suprafață se acoperă cu o crustă grosă, brună, sanguinolentă, după eliminarea căreia rămâne întotdeauna o cicatrice. Ectima survine mai ales pe gambele persoanelor subnutrite, slăbite sau a căror rezistență este scăzută. Sin. impetigo ulceros.

ECTO (gr. *ektos* „în afară”).

Prefix care introduce în termenii compuși sensul de extern, situat în afară.

ECTOPIE (gr. *ek* „în afară” și *topos* „loc”).

Situația topografică anormală a unui organ sau a unui țesut. *Ectopie testiculară sau criptorhidie*. Este cea mai obișnuită ectopie de organ. V. criptorhidie. Intervenția chirurgicală în cazul ectopiei testiculare trebuie făcută precoce – înainte de vârsta de 10 ani. *Ectopie de col uterin*. Se caracterizează prin prezența de țesut glandular în exteriorul colului. Se tratează prin electrocoagulare.

ECTRODACTILIE (gr. *ektroma* „defect” și *daktylos* „deget”).

Lipsa congenitală a unuia sau mai multor degete de la mâini sau de la picioare.

ECTROMELIE (gr. *ektroma* „defect” și *melos* „extremitate”).

Malformație congenitală caracterizată prin absența totală sau parțială a unuia sau mai multor membre (inferioare sau superioare).

ECTROPION (gr. *ek* „în afară” și *trepein* „a întoarce”).

Întoarcerea în afară a marginii libere a pleoapelor (eversiuinea),

cel mai frecvent la nivelul pleoapei inferioare descoperind astfel conjunctiva bulbară.

ECZEMĂ (gr. *ekzema* „erupție cutanată“).

Este o afecțiune cutanată eritematoveziculoasă manifestată prin placarde roșii foarte pruriginoase acoperite de mici vezicule care se sparg, zemuiesc și formează cruste și scuame. *Eczeme constituționale* sin. eczemă atopică, apar pe un fond imunobiologic constituțional moștenit. Aici, esențial este terenul alergic și ereditatea. *Eczemă de contact* – este adesea de natură alergică prin contactul cu diverse substanțe. *Eczemă microbială, micotică, seboreică* etc.

EDEM (gr. *oidema* „umflătură“, „tume fierie“).

Acumulare de lichid seros în țesuturi, mai ales în țesutul subcutanat și submucos, V. anasarca.

Edem cardiac. Întâlnit în insuficiența cardiacă decompensată cu stază. Este un edem de stază și se instalează mai des în părțile declive, din cauza insuficienței circulației de întoarcere.

Edem cerebral. Creșterea volumului creierului prin acumulare de lichid transsudativ în țesutul

cerebral (în tulburări de vasomotricitate cerebrală, în boli care distrug permeabilitatea capilarelor, intoxicații, alergii etc.).

Edem pulmonar acut. Inundația brutală a alveolelor cu serozitate provenită prin transducția capilarelor pulmonare, care se traduce printr-o dificultate respiratorie și expectorație spumoasă rozată.

Edem Quincke. Din cauza localizării sale posibile (în căile respiratorii) edemul Quincke antrenează un risc grav de asfixie care poate surveni în câteva minute până la câteva ore după prima manifestare. Un edem Quincke impune un tratament de urgență (corticoizi injectabili cu acțiune rapidă asociați cu clorhidrat de adrenalină).

EDENTAȚIE (lat. *edentare* „a lăsa fără dinți pe cineva“).

Lipsa unuia sau mai multor dinți de pe arcadele dentare, pierduți prin extracție sau cădere spontană. Poate fi: totală sau parțială.

EFEBOFILIE (gr. *ephebos* „adolescent“ și *philein* „a iubi“).

Atracție homosexuală a bărbaților către tinerii adolescenți.

EFELIDE (gr. *epheleis* „pistru“).

Pete mici neregulate, plane, de culoare galbenă-brună apărând

pe față, mâini, antebrațe și umeri, mai ales prin expunere la soare.
Sin. pistrii.

EFERENT (*lat. effere „a duce în afară”*).

Ceea ce se desprinde în afara unui organ sau din centru spre periferie (nerv etc.). V. Centrifug.

EFERVESCENȚĂ (*lat. effervesce „a clocoti”*).

Degajarea rapidă de mici bule gazoase într-un lichid.

EFLEURAJ (*fr. effleurer „a frunzări”*).

Masaj lejer constând din mișcări ușoare, acționând asupra țesuturilor pe cale reflexă.

EFUZIUNE (*lat. effundere „a răspândi”*).

Revărsarea unui lichid biologic (sânge, limfă) – în țesuturi sau într-o cavitate.

EGOCENTRISM (*lat. ego „eu” și centrum „centru”*).

Tendența de a privi totul prin prisma intereselor proprii și a se considera centrul oricărei situații (centrul universului).

EGOFILIE (*lat. ego „eu”, gr. philein „a iubi”*).

lubire patologică de sine.

EINHORN (sondă) – sondă folosită în tubajele gastro-duodenale.

EINTHOVEN (triunghiul) – folosit în determinarea axei electrice a cordului format din cele trei derivații standard ale membrului.

EJACULARE (*lat. ejaculeri „a arunca”, „a proiecta”*).

Act fiziologic reflex prin care sperma ajunsă în uretra penisului în erecție este expulzată în jet sacadat la nivelul meatului uretral, în timpul orgasmului.

Ejaculare precoce – ejaculare produsă înaintea intromisiunii sau în timpul acesteia.

ELECTRO (*gr. elektron „chihlimbar”*).

Element de compunere pentru termenii referitori la electricitate.

ELECTROCARDIOGRAMĂ (*electro, gr. kardia „inimă” și gramma „înscrisoare”*).

Înregistrarea grafică a rezultatelor fenomenelor bioelectrice din cursul unui ciclu cardiac. Traseul obținut prin înregistrarea activității electrice a inimii.

ELECTROCAUTER (*electro gr. kauterion „cauter”*).

Cauter electric: instrument pentru cauterizarea țesuturilor folosind ca sursă de căldură curentul electric.

ELECTROCOAGULARE (*electro, lat. coagulare „a închegea”*).

Distrușterea circumscrișă a unui țesut (negi, polipi, nevi) cu

ajutorul unui electrod în formă de ac, prin căldura degajată de trecerea unui curent electric de înaltă frecvență.

ELECTRODIAGNOSTIC (*electro*, gr. *dia* „prin“ și *gnosis* „cu-noaștere“).

Diagnosticul anumitor boli cu ajutorul curentului electric.

ELECTROOCULOGRAFIE. Înregistrarea mișcărilor oculare voluntare sau reflexe. Traseul înregistrat este *electrooculograma* EOG.

ELECTROENCEFALOGRAFĂ (EEG).

Înregistrarea grafică a activității bioelectrice a SNC (a fenomenelor electrice a creierului). Se folosește pentru diagnosticul unor afecțiuni cerebrale (epilepsie, tumori etc.).

ELECTROFOREZĂ (*electro* și *pherein* „a purta“).

Fenomenul de migrare diferențiată (către anod sau catod) într-un câmp electric, a diferitelor componente ale unei soluții. Metoda este folosită în laborator pentru separarea fracțiunilor proteice ale serului (albumine, globuline, α_1 și α_2 β și γ). Graficul reprezentând procentul acestor fracțiuni obținut după separarea

prin electroforeză, este *electro-proteinograma*. Imunoelectroforeza permite identificarea proteinelor serice capabile să precipite anticorpi specifici (IgG; IgA etc.).

ELECTROLIT (*electro* și gr. *lytos* „solubil“).

Toate substanțele care se disociază în ioni în soluție apoasă (ioni pozitivi = cationi și ioni negativi = anioni). Ei au rol important în repartiția apei intra-și extracelulară, în menținerea pH-ului sângelui (echilibru acidobazic) etc.

ELECTROLIZĂ (*electro* și gr. *lysis* „dizolvare“).

1. Descompunerea chimică produsă prin curent electric. În terapeutică se utilizează pentru a distruge unele tumori mici ale pielii, a suprima firele de păr nedorite (epilare electrică) etc.

2. Separarea ionilor dintr-o soluție electrolitică cu ajutorul curentului electric.

ELECTROLIZOR. Aparat folosit pentru electroliza terapeutică în cazuri de stenoză esofagiană sau uretrală.

ELECTROMIOGRAFĂ (EMG) (*electro* – gr. *mys* „muşchi“ și *gramma* „înscrisere“).

Înregistrarea grafică a curenților electrice care se produc în

mușchii aflați în repaus sau în contracție. Electromiografia permite precizarea existenței sau absenței întreruperii nervoase, când apare o impotență funcțională după un traumatism. În neurologie, ușurează diagnosticul paraliziiilor. De asemenea, este un mijloc de diagnostic în spasmofili și crize de tetanie.

ELECTRONOTERAPIE. Tratatament cu electroni de înaltă energie, folosit în special în tumorile canceroase.

ELECTROȘOC (*electro, fr. choc „șoc“*). Sin. șoc electric.

Metodă de terapie (folosită în psihiatrie) constând din provocarea unei pierderi bruște de conștiență urmată de convulsii generalizate obținute prin trecerea unui curent electric, timp de una sau două zecimi de secundă, prin cutia craniană. Se folosește în tratamentul afecțiunilor mentale.

ELECTROTHERAPIE (*electro și gr. therapeia „tratament“*).

Tratatament prin folosirea curentului electric. Poate produce: efect *sedativ* (pentru diminuarea excitabilității nervoase, în nevralgii, dureri articulare); efect *termic* - diatermia (în atroze, tulburări circulatorii, sechele ale

paraliziei); efect distructiv (pentru distrugerea tumorilor etc.).

ELEFANTIAZIS (*gr. elephas „elefant“*).

Creșterea enormă de volum a dermului și a hipodermului cu localizarea cea mai frecventă la rădăcina unui membru (mai ales la membrele inferioare) organele genitale externe, la față, dar

Elefantiazisul membrului inferior stâng

poate apărea și în altă parte a corpului. Creșterea de volum este enormă și se produce din cauza unui edem cronic care perturbă circulația venoasă sau limfatică. În țările calde, tropicale, cele mai multe cazuri de elefantiazis, sunt

de natură parazită (filarioza). Obstacolul limfatic (edemul limfatic) poate fi în egală măsură de natură congenitală (cu malformații ale rețelei limfatice și venoase); de natură infecțioasă (infecție cu streptococ), de natură mecanică (neoplasme, evidări ganglionare masive etc.). Regiunea afectată este tumefiată, densă, cu tegumentele mult îngroșate și acoperite de verucozități.

ELIPSA. În psihanaliză, omiterea de către pacient a unuia sau mai multor cuvinte dintr-o frază (pentru a nu se încredința în totalitate psihanalistului).

ELISA (reacție sau test).

Metodă de titrare imunoenzimatică, pentru punerea în evidență a anticorpilor antibacterieni sau antivirali (ex. față de hepatita A; hepatita B; virusul imunodeficienței umane HIV).

ELONGAȚIE (*lat. e „din“ și longus „lung“ sau elongatio*).

Extensiune prin întindere a unui membru, a unui mușchi, a unui nerv sau a coloanei vertebrale. *Elongația coloanei vertebrale:* tracțiunea mai mult sau mai puțin intensă exercitată asupra coloanei vertebrale, cu ajutorul unui dispozitiv mecanic, cu scopul de

a ameliora durerile lombare produse (de către discurile intervertebrale) rădăcinilor nervoase rahidiene.

EMACIERE (*lat. emaciare „a epuiza“*).

Stare de slăbire extremă a corpului. V. atrepsie, cașexie.

EMASCULAȚIE (*lat. emasculare „a castra“*).

Castrarea unui bărbat.

EMBOLIE (*lat. embolus „embol“ sau gr. embole „aruncare“, „cădere“*).

Obstrucția brutală a unui vas sanguin, prin migrarea unei substanțe străine (corp străin) denumit embol, care poate fi: bulă de aer, bulă de grăsime, cheag de sânge (trombembolie), colonii microbiene detașate dintr-un focar de supurație (embolie bacteriană) etc.

Embolia pulmonară este obstrucția arterei pulmonare sau a unor ramuri ale acesteia.

EMBOLUS. Corp străin a cărui deplasare și fixare într-un vas provoacă embolie.

EMBRIOGENEZĂ (*gr. embryo „embrion“ și gennan „a produce“*). Transformările prin care trece oul fecundat până la formarea embrionului.

EMBRIOLOGIE (*gr. embryo* „embrion” și *logos* „știință”).

Studiul dezvoltării organismului de la oul fecundat până la forma sa definitivă.

EMBRION. Produsul fecundației până la sfârșitul lunii a treia a sarcinii (până la stadiul de fetus).

EMBRIOPATIE (*gr. embryo* „embrion” și *pathos* „boală”).

Orice boală sau leziune a embrionului apărută în cursul dezvoltării sale și care este responsabilă de malformații. Ex. infecția rubeolică la mamă în primul trimestru al sarcinii poate produce malformații oculare (cataractă, cecitate), cardiace, renale etc.; embriopatii prin radiații ionizante; explorările radiologice; embriopatii prin agenți chimici; embriopatii de origine carențială sau hormonală.

EMETIC (*gr. emetikos*).

Care provoacă vărsături. Sin. vomitiv.

EMBRIOTOMIE (*gr. embryo* „embrion” și *tome* „tăiere”).

Operație obstetricală care constă în secționarea intrauterină a fătului mort, pentru a ușura extracția pe cale vaginală.

EMETROPIE (*gr. emmetros* „proporționat” și *opsis* „vedere”).

Se spune despre un ochi a cărui vedere este normală.

EMFIZEM (*gr. emphysema* „umflătură”).

1. Infiltrație difuză de gaz într-un țesut celular (ex. țesutul celular subcutanat).

2. **Emfizem pulmonar.** Creșterea de volum a plămânilor prin dilatația alveolelor pulmonare și bronșioloalelor, cu distrugerea pereților alveolari și ai bronșioloalelor, ceea ce duce la imposibilitatea alveolelor de a se goli complet de aer în timpul expirației, se produce astfel creșterea aerului rezidual, creșterea de volum a plămânilor prin prezența excesivă de aer în alveole. V. Pneumomediastin spontan.

–**EMIE.** Sufix de origine greacă indicând o relație cu sângele.

EMPATIE. Capacitatea de identificare afectivă cu altul, preluându-i sentimentele; capacitatea de transpunere în pielea altuia.

EMPIEM (*gr. en* „în” și *pyon* „puroi”).

Colecție purulentă într-o cavitate naturală: empiem în cavitatea pleurală este pleurezia purulentă (piotorax); empiem vezicular = colecție purulentă a veziculei biliare, sin. colecistită purulentă.

EMPIRIC (gr. *empeirikos* din en „în” și *peira* „experiență”).

Care se bazează numai pe experiență și nu pe date științifice (ex. tratament empiric).

EMPLASTRU (gr. *emplastron*).

Preparat farmaceutic pentru uz extern, care se înmoaie ușor la temperatura corpului, devenind adeziv.

EMULSIE (lat. *emulsio*).

Stare de dispersie a unui lichid insolubil în alt lichid.

ENANTEM (fr. *en* „în”, gr. *anthera* „înflorire”).

Erupție localizată la nivelul mucoaselor în cursul unei boli eruptive [ex. semnul (petele) Koplik pe mucoasa bucală – semn caracteristic pentru rujeolă]; enantem scarlatinos = hiperemia intensă a istmului faringian și ciclul lingual.

ENCEFALITĂ (gr. *enkephalos* „creier mare”).

Inflamația encefalului.

ENCEFALOCEL (gr. *enkephalos* „creier mare” și *kele* „herniere”).

Hernierea unei părți din creier sau din cerebel printr-o deschizătură congenitală sau poate fi în urma unui traumatism cranian cu pierdere de substanță osoasă pe unde se produce hernierea.

ENCEFALOGRAFIE (gr. *enkephalos* „creier mare” și *graphein* „a scrie”).

Metodă de examinare radiografică a encefalului pentru localizarea tumorilor sau hemoragiilor cerebrale. Encefalografia gazoasă sau pneumoencefalografia se face după injectarea de aer în canalul rahidian și ventriculii cerebrali.

ENCEFALOMALACIE (gr. *enkephalos* „creier mare” și *malakia* „înmuiere”).

Sin. ramolisment cerebral.

ENCEFALOPATIE (gr. *enkephalos* „creier mare” și *pathos* „boală”).

Termen generic dat tuturor suferințelor encefalului – altele decât bolile inflamatorii.

ENCOPRESIS (fr. *en* „în”, gr. *kopros* „excrement” și *eresis* „îndepărtare”).

Incontinența materiilor fecale, apărută fără cauză organică. Este frecvent asociată cu tulburări psihologice și uneori tulburări de comportament (autism).

END-, ENDO- (gr. *endon* „înăuntru”).

Prefix care introduce sensul de înăuntru, în interior.

ENDANGEITĂ (*gr. endon „înăuntru”, aggeion „vas” și -ita „inflamație”*).

Inflamația intimei (păturii interne) vaselor sanguine.

ENDARTERĂ (*gr. endon „înăuntru” și lat. arteria „arteră”*).

Tunica internă a arterelor. Sin. intima.

ENDARTERIECTOMIE (*gr. endon „înăuntru”, lat. arteria „arteră” și gr. ektome „excizie”*).

Dezobstruarea,* prin intervenție chirurgicală, practică în tratamentul arteritelor obliterante, constând în extirparea trombului (extragerea cheagului) și restabilirea fluxului arterial.

ENDARTERITĂ OBLITERANTĂ (*gr. endon „înăuntru”, lat. arteria „arteră” și -ita „inflamație”*).

Inflamația peretelui intern al arterelor cu îngroșarea circumscrisă ce stenozează lumenul vasului ducând la obliterarea lui. Se localizează mai ales la arterele mici ale membrelor inferioare.

ENDEMIE (*fr. en „în”, gr. demos „popor”*).

Situație epidemiologică particulară în care o boală se află în mod permanent în anumite teritorii (scarlatină, tuse convulsivă, hepatită).

ENDOCARD (*gr. endon „înăuntru”, kardia „inimă”*).

Endotelul ce căptușește în interior cavitățile inimii.

ENDOCARDITĂ (*gr. endon „înăuntru”, kardia „inimă” și -ita „inflamație”*).

Inflamația endocardului, care poate fi localizată la nivelul endocardului valvular (endocardita valvulară) sau al pereților (endocardita parietală). Inflamația endocardului este în majoritatea cazurilor din cauza unei agresiuni microbiene. Endocardita **bacteriană** lentă (sau subacută) a cărei agent etiologic este adesea Streptococul viridans. Sin. endocardita Osler. Endocardita **acută** – apare pe un cord sănătos și este provocată de germeni foarte virulenți (stafilococ, bacterii gram negative). Endocardita **reumatismală** – tipul cel mai frecvent întâlnit, reprezintă cauza cea mai frecventă a valvulopatiilor cronice (mecanism infecțios alergic).

ENDOCERVICITĂ (*gr. endon „înăuntru”, lat. cervix „gât” și -ita „inflamație”*).

Inflamația mucoasei colului uterin.

ENDOCRIN (*gr. endon „înăuntru“ și krinein „a secreta“*).

Care se referă la glandele al căror produs se varsă direct în sânge (glandele endocrine al căror produs de secreție este hormonul).

ENDOGEN (*gr. endon „înăuntru“ și gennan „a produce“*).

Care este produs în interiorul organismului. Un toxic, se spune că este endogen când el provine dintr-o substanță fabricată în organism (intoxicație endogenă – ex. cu amoniac, uree).

ENDOMETRITĂ (*gr. endon „înăuntru“, metra „uter“ și -ita „inflamație“*).

Inflamația mucoasei uterine.

ENDOMETRU (*gr. endon „înăuntru“, metra „uter“*).

Mucoasa care tapisează interiorul cavității uterine. Sin. mucoasă uterină.

ENDOPARAZIȚI (*gr. endon „înăuntru“, lat. parazitus, de la gr. para „langa“ și sitos „mâncare“*). Parazit care trăiește în interiorul organismului: în țesuturi, organe cavitare sau în sânge (viermi intestinali, echinococ etc.).

ENDOPROTEZĂ (*gr. endon „înăuntru“ și prothesis „înlocuire“*).

Proteză folosită în interiorul organismului, pentru a înlocui un segment de organ (os, arteră, esofag, suprafață articulară, valvulă cardiacă etc.).

ENDOSCOPIE (*gr. endon „înăuntru“ și skopein „a vedea“*).

Metodă de examinare prin vizualizare directă a unei cavități, a unui conduct, cu ajutorul unui aparat numit **endoscop** (gastroscopie, bronhoscopie, colposcopie, cistoscopie, laparoscopie etc.).

ENDOTELIOM (*gr. endon „înăuntru“, thele „ridicătură“ și -oma „umflătură“*).

Tumoră alcătuită din celule epiteliale.

ENDOTELIU (*gr. endon „înăuntru“, thele „ridicătură“*).

Țesut celular care tapisează interiorul inimii, vaselor sanguine și limfatice și a anumitor cavități naturale.

ENDOTOXINĂ (*gr. endon „înăuntru“, toxikon „otrăvă“*).

Toxina conținută în interiorul corpului unei bacterii care nu este răspândită în organism decât atunci când celula bacteriană este distrusă.

ENDOVENĂ (*gr. endon „înăuntru“, și lat. vena „venă“*).

Tunica internă a unei vene. Sin. intima.

ENOFTALMIE (fr. *en „în”, gr. ophtalmos „ochi“*).

Înfundarea pronunțată a globului ocular în orbită.

ENOSTOZĂ (fr. *en „în”, gr. osŝeon „os” și -oza „boală neinflamatorie“*).

Proliferare circumscrisă de țesut osos, care se produce în profunzimea unui os. Sin. endostoza.

ENTERAL (gr. *enteron „intestin“*). Se referă la nutriție enterală, cale enterală – introducerea pe cale digestivă a alimentelor ori medicamentelor cu ajutorul unei sonde.

ENTERALGIE (gr. *enteron „intestin” și -algos „durere“*). Durere abdominală de origine intestinală.

ENTERECTOMIE (gr. *enteron „intestin” și ektome „excizie“*). Excizia chirurgicală a unei părți din intestin și suturarea capetelor rămase.

ENTERITĂ (gr. *enteron „intestin” și -ita „inflamație“*).

Inflamația intestinului subțire. Uneori asociată cu aceea a stomacului (gastro-enterita).

ENTEROANASTOMOZĂ (gr. *enteron „intestin” și anastomosis „deschidere”, „unirea a două guri“*).

Crearea pe cale chirurgicală a unei anastomoze între două segmente intestinale.

ENTEROBACTERIACEEAE (ENTEROBACTERII). Bacteriile tubului digestiv al omului și al animalelor [Esccherichia coli (sau colibacil), Salmonella, Klebsiella, Proteus, Shigella].

ENTEROCEL (gr. *enteron „intestin” și kele „hernie“*).

Hernie conținând anse intestinale.

ENTEROCOÇC. Specie de streptococi (Streptococcus faecalis) prezentă în intestinul subțire la om și animale, care poate produce infecții intestinale și urinare.

ENTEROCOLITĂ (gr. *enteron „intestin”, kolon „intestin gros” și -ita „inflamație“*).

Inflamația concomitentă a intestinului subțire și a intestinului gros. Enterocolitele de natură infecțioasă sau parazitară se manifestă adesea prin diaree și un sindrom dureros abdominal.

ENTEROCOLOSTOMIE (gr. *enteron „intestin”, kolon „intestin gros” și stoma „gură” „deschidere“*).

Anastomoza chirurgicală între intestinul subțire și colon.

ENTEROPATIE (gr. *enteron* „intestin“ și *pathos* „boală“).

Termen generic dat afecțiunilor intestinale.

Enteropatie exsudativă – boala intestinului subțire cu etiologie variată, caracterizată printr-o exsudație care antrenează o deperdiție (pierdere) exagerată de proteine și o hipoproteinemie.

ENTEROPEXIE (gr. *enteron* „intestin“ și *pexis* „fixare“).

Fixarea printr-un procedeu operator a intestinului la peretele abdominal.

ENTEROPLASTIE (gr. *enteron* „intestin“, *plassein* „a forma“).

Operație care are ca scop restabilirea diametrului normal al intestinului în caz de stenoză; repararea unei perforații a intestinului.

ENTEROPTOZĂ (gr. *enteron* „intestin“ și *ptosis* „cădere“).

Coborârea anormală în partea declivă a cavității abdominale a intestinelor (de obicei a colonului transvers) ca urmare a relaxării (slăbirii) țesutului de susținere (a mezoului), asociată de obicei și cu deplasarea în același sens a altor viscere.

ENTERORAGIE (gr. *enteron* „intestin“ și *rhegnynai* „a curge“).

Hemoragie intestinală: evacuare

de sânge roșu prin anus. Se deosebește de melenă care este de culoare neagră (sânge digerat).

ENTEROTROP (gr. *enteron* „intestin“ și *tropos* „întoarcere“).

Care prezintă afinitate pentru intestin (ex. toxina).

ENTEROSTOMĂ (gr. *enteron* „intestin“ și *stoma* „gură“, „deschidere“).

Deschidere operatorie la piele a unei anse a intestinului subțire pentru a crea un orificiu pentru ingestie sau evacuare.

ENTORSĂ (fr. *entorse* „scrântitură“ sau lat. *torguere* „a răsuți“).

Leziune traumatică articulară (capsulo-ligamentară) produsă de o mișcare forțată, bruscă antrenând întinderea, ruptura sau smulgerea ligamentelor, fără deplasarea suprafețelor articulare.

ENTROPION (fr. *en* „în“, gr. *tropein* „a întoarce“).

Întoarcerea înăuntru a marginii libere a pleoapei.

ENUCLEARE (lat. *e* sau *ex* „în afară“ și *nucleus* „sâmbure“).

1. Extirparea unui organ circumscris sau a unei tumori încapsulate.

2. Se spune de asemenea despre extirparea chirurgicală a globului ocular.

ENUREZIS (fr. en „în“, gr. *ouresis* „urinare“).

Emisie de urină, involuntară și inconștientă, care are loc noaptea, în timpul somnului, la o vârstă la care controlul voluntar al micțiunilor nocturne trebuie să fie instalat, după vârsta de 3 ani. Se întâlnește mai frecvent la copii cu tulburări nevrotice.

ENZIMĂ (fr. en „în“, gr. *zyme* „ferment“). Sin. ferment.

Proteine, care prin proprietățile lor de catalizatori activează o reacție chimică organică (acțiune specifică). Enzimele au rol fundamental în reglarea proceselor metabolice; asigură desfășurarea proceselor de catabolism și anabolism.

ENZIMOPATIE (fr. en „în“, gr. *zyme* „ferment“ și *-pathos* „boală“).

Afecțiune care se produce din cauza lipsei unei enzime; dereglări ale funcționalității unor sisteme enzimatice; producerea în exces a uneia sau mai multor enzime.

EOZINOFILIE. Creșterea numărului de granulocite eozinofile (leucocite polynucleare) în sângele periferic. Acesta este un

semn a unei afecțiuni alergice (astm, urticarie) sau a unei parazitose (oxiuri). Eozinofilia mai poate fi observată în periarterita nodoasă, boala Hodgkin, pemfigus, în anumite cancere și intoxicații.

EOZINOPENIE (*eozino* și gr. *-penia* „sărăcie“).

Scăderea numărului de granulocite eozinofile din sânge.

EPANȘAMENT (fr. *effusion* „revărsare“).

Colecție patologică într-o cavitate sau țesut. Epanșamentul poate fi gazos (pneumotorax), sângeros (hematocel), seros (hidrotorax, ascită) sau purulent (pleurezie purulentă).

EPENDIM (gr. *epi* „pe“ „peste“ și *endyma* „veșmânt“, „îmbrăcămintă“).

1. Membrana fină care tapisează canalul central al măduvei spinării, trunchiul cerebral și ventriculii cerebrali.

2. Canal care ocupă centrul măduvei spinale care se continuă cu ventriculii cerebrali (I, II, III, IV) (adj. ependimar).

EPI- (gr. *epi* „pe“).

Prefix care introduce sensul de: pe, peste, deasupra.

EPICANTUS (gr. *epi* „pe“ „peste“ și *kanthos* „margine“ „buză“).

Anomalie congenitală constând din prezența unui repliu cutanat semilunar la pleoapele superioare la nivelul unghiului intern al ochiului. Este frecvent la copiii atinși de mongolism.

Epicantus

EPICONDIL (gr. *epi* „pe“ „peste“ și *kondylos* „vârf“).

Apofiză externă a extremității inferioare la humerusului.

EPICONDILITĂ (gr. *epi* „pe“, *kondylos* „vârf“ și *-ita* „inflamație“).

Inflamația epicondilului sau a tendoanelor musculare inserate pe el.

EPIDEMIE (gr. *epi* „peste“ și *demos* „popor“).

1. Izbucnirea aceleiași boli la un număr mai mare de persoane dintr-o regiune și care au, cel puțin la început, o sursă comună de infecție. Boli cu mare contagiozitate: gripa, varicela, tusea convulsivă, hepatita, dizenteria etc.

2. Prin extensie – înmulțirea considerabilă a cazurilor de orice fel de boală sau alt fenomen (accidente, sinucideri etc.).

EPIDEMIOLOGIE (gr. *epi* „peste“, *demos* „popor“ și *logos* „știință“).

1. Studiul bolilor epidemice-infecțioase (cauze, modalități de transmitere, de prevenire și combatere a bolilor infecțioase).

2. Studiul altor stări morbide neinfecțioase sau diferitelor fenomene sociale (frecvența, distribuția lor și factori favorizanți) ex. epidemiologia bolilor cardiovasculare, accidentelor, sinuciderilor, divorțurilor etc.).

EPIDERMOFITIE (gr. *epi* „pe“, *derma* „piele“ și *phyton* „plantă“). Afecțiune a pielii produsă de unele ciuperci microscopice (epidermophyton) cu localizare între degetele de la picioare, regiunea inghinală.

EPIDERMOMICOZĂ (gr. *epi* „pe“, *derma* „piele“, *mykes* „ciupercă“ și *-oza* „boală neinflamatorie“).

Afecțiune a pielii din cauza unor ciuperci. Ex. pitiriazis verzicolar – afecțiune cutanată cu localizare mai ales pe torace și se caracterizează printr-o descumare

fină; tricoftia – micoză produsă de trichophiton: produce micoză a pielii, a părului și a unghiilor.

EPIDIDIM (gr. *epi* „pe“ „peste“ și *didymos* „testicul“).

Organ alungit situat în partea superioară a testiculelor; este format din canalul epidimar înfășurat sub formă de ghem, care se continuă prin canalul deferent prin care sperma, produsă în testiculii, înaintează către uretră.

EPIDIDIMITĂ (gr. *epi* „peste“, *didymos* „testicul“ și *-ita* „inflamație“).

Inflamația epididimului; se însoțește uneori de orhită (inflamația testiculului).

EPIDURAL. Care este situat deasupra sau în jurul durei mater (meningele extern).

EPIDURITĂ. Inflamația țesutului epidural, aflat în contact direct cu fața externă a durei mater.

EIFIZAR

1. Care se referă la epifiza unui os (de la extremitatea oaselor lungi).

2. Care se referă la epifiza cerebrală (glandă endocrină).

EPIGLOTĂ (gr. *epi* „deasupra“ și *glottis* „limbă“).

Lama fibrocartilaginoasă (cartilagiul al laringelui) mediană situată

deasupra orificiului laringelui și care obstruează orificiul superior al acestuia în timpul deglutiției (înghițirii) bolului alimentar.

EPILAȚIE (lat. *e* „fără“ și *pilus* „păr“).

Sin. depilare.

Extragerea firelor de păr: cu ajutorul pensei; prin folosirea substanțelor chimice (epilatoare); prin epilare electrică (folosită de dermatolog).

EPILEPSIE (gr. *epilepsia* „aces“).

Boală cronică nervoasă: o manifestare convulsivă paroxistică, cu debut și sfârșit brusc, caracterizat (în cazul crizelor majore) de pierderea conștienței, însoțită de convulsii tonico-clonice. Cauze: în epilepsia boală = epilepsia esențială: tulburări genetice; în epilepsia secundară sau simptomatică: tumorile cerebrale, traumatisme, boli metabolice sau intoxicații, anoxie cerebrală etc.

EPIPLOCEL (*epiploon* și *kele* „hernie“).

Hernia epiplonului.

EPIPLON (gr. „*plutitor*“).

Îndoitură dublă a peritoneului care acoperă organele abdominale și le susține (ligament peritoneal). Cele mai importante:

marele epiplon care leagă stomacul de colonul transvers (plu-tește pe suprafața intestinelor) și *micul epiplon*, leagă ficatul de stomac. V. oment.

EPISPADIAS (*gr. epi „pe” „peste” și spadon „ruptură”*).

Anomalie congenitală constând din deschiderea uretrei pe fața dorsală a penisului.

EPISTAXIS (*gr. epi „pe” și -staxis „scurgere”*).

Hemoragie nazală provenind din vasele mucoasei nazale. Cauze: diferite traumatisme, intoxicații, hipertensiune arterială, altitudine mare sau epistaxisul esențial al adolescentului.

EPITELIOM (*epitelium și -oma „umflătură”*). Sin. carcinom.

Tumoră malignă dezvoltată pornind de la un țesut epitelial.

Epiteliom cutanat. Tumoră malignă a epitelului cutanat. Se deosebesc epiteliomele *bazocelulare*: sunt mai puțin invazive și nu dau metastaze, și epiteliomele *spinocelulare*: apar de obicei pe leziuni preexistente. Evoluția se face rapid spre invadarea ganglionilor, apoi emigrarea la distanță dând metastaze.

EPITELIU. Țesut de înveliș (unistratificat sau multistratificat):

acoperă suprafața externă a mucoaselor și suprafața cavităților interne ale organismului.

EPITELIZARE. Acoperirea cu epitelium a unei zone denudate.

EPITROHLEE (*gr. epi „pe” „peste” și trochlea „scripete”*).

Apofiza internă a extremității inferioare a humerusului.

EPIZIO-PERINEOPLASTIE (*gr. epeision „pubis” „regiunea pubiană”, perineos „perineu” și plassein „a forma”*).

Operație plastică de refacere chirurgicală a rupturii perineo-vulvare.

EPIZIORAFIE (*gr. epeision „pubis” „regiune pubiană” și -raphe „sătură”*).

Suturarea perineului (în caz de ruptură traumatică sau după epiziotomie).

EPIZIOTOMIE (*gr. epeision „pubis” „regiune pubiană” și tome „tăiere”*).

Incizia laterală a perineului pornind de la comisura posterioară a vulvei pentru a mări orificiul vulvar. Se practică în obstetrică cu scopul de a împiedica ruperea perineului în timpul nașterii și pentru a ușura degajarea capului și expulzia fătului.

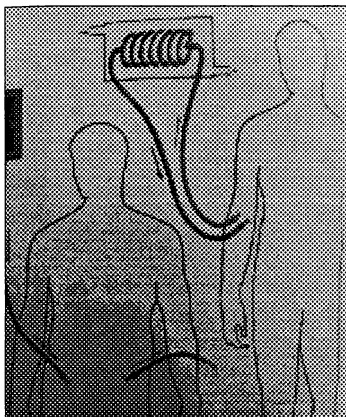
EPSTEIN-BARR (virusul) – virusul mononucleozei infecțioase.

EPULIS (gr. *epi* „pe” și *oulon* „gingie”).

Formațiune patologică de aspect tumoral, care se dezvoltă pe gingie. Poate fi congenitală; provocată de iritații prelungite sau consecutivă unui afecțiuni dentare.

EPURĂȚIE (fr. *epurer* „a epura”).
Curățire: purificarea prin înlăturarea impurităților.

EPURĂȚIE EXTRARENALĂ.
Eliminarea artificială a substanțelor toxice din sânge, atunci când funcțiile rinichiului sunt perturbate (insuficiența renală). În practică se folosesc mai des

Epurație extrarenală

două metode: hemodializa (rini-chiul artificial) și dializa peritoneală.

EQUIN (lat. *equus* „cal”).

Atitudine vicioasă ireductibilă a piciorului fixat în extensie față de gambă, pe antepicior (pe vârful piciorului). Se întâlnește în diferite paralizii în retracțiile tendonului lui Achille, în sechele după fracturi.

ERADICARE (lat. *eradicare* „a distruge” „a nimici”).

1. Suprimarea chirurgicală completă a unei leziuni.
2. Suprimarea totală a unei maladii endemice (ex. eradicarea variolei, a paludismului) sau a unei specii de animale vătămătoare, vectorul unei asemenea maladii (Anofel).

ERECTIL. Care se ridică.

Țesut erectil: care poate crește în volum și se întărește prin aflux de sânge în vasele de sânge respective.

Acțiunea sistemului nervos simpatic și parasimpatic declanșată prin dorința sexuală, provoacă o umplere masivă cu sânge a țesutului erectil.

Tumoră erectilă. Tumora subcutanată a cărei structură este identică cu a țesutului erectil.

ERECȚIE (*lat. erectio „ridicare“*). Creșterea de volum și întărirea organelor sau țesuturilor erectile (penis, clitoris, mamelon) ca urmare a unei vasodilatații importante.

EREDITATE (*lat. hereditas „moștenire“ „ereditate“*).

Capacitatea organismelor vii de a transmite și de a moșteni caracterele morfologice, fiziologice și biochimice proprii speciei.

Transmiterea caracterelor unui individ descendenților săi se face prin intermediul genelor cromozomiale.

ERGOTERAPIE (*gr. ergon „lucru“ „muncă“ și therapeia „tratament“*).

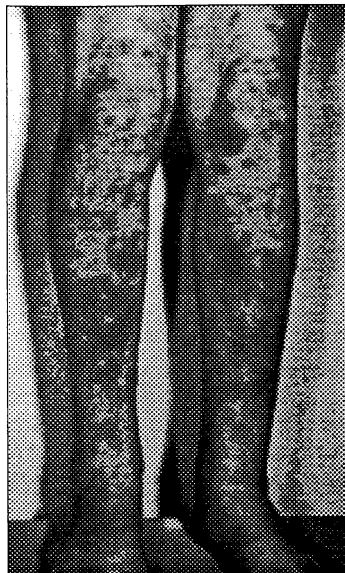
Metodă de tratament și de reeducare a bolnavilor și deficienților fizici și psihici, prin muncă.

Ergoterapia constă în executarea unei munci potrivit cu capacitățile funcționale ale fiecărui pacient.

ERITEM (*gr. erythema „roșeață“*). Roșeață a pielii sau a mucoaselor care dispare la presiune. Eritemul se produce prin dilatarea capilarelor.

Eritem solar. Roșeață a pielii care apare după expunere prelungită la soare.

Eritem nodos. Este o afecțiune nodulară predominant la mem-

Eritem nodos

brele inferioare, se întâlnește în principal în primo-infecție tuberculoasă, infecții streptococice și în intoxicații cu sulfamide.

ERITRO (*gr. erythros „roșu“*).

Prefix având ca sens culoare roșie.

ERITROBLASTOZĂ. Creșterea numărului de eritroblaști în măduva osoasă sau prezența lor în sângele periferic (care în mod normal este lipsit de aceste celule).

Eritroblastoza fetală. Sin. boala hemolitică a nou-născutului, anemie eritroblastică neonatală. Sindrom hemolitic congenital (anemie hemolitică) provocat de incompatibilitatea de Rh între mamă și copil. Mama Rh negativ, tatăl Rh pozitiv, iar copilul tot Rh pozitiv, ceea ce duce la apariția în sângele mamei a aglutininelor anti Rh, care ajung pe cale transplacentară la făt, provocând distrugerea globulelor roșii ale fătului. Eritroblastoza apare începând cu sarcina a doua.

ERITRODERMIE (*gr. erythros „roșu”, derma „piele”*).

Dermatoză eritematoscuamoasă (roșeață și descuamație) generalizată, complicată uneori cu bule. Cauze diverse: intoxicație medicamentoasă, boli infecțioase, leucemie etc.

ERITROLEUCEMIE (*gr. erythros „roșu”, leukos „alb” și haima „sânge”*). Sin. eritroleucoză.

Proliferarea sistemică, progresivă și simultană de celule imature și atipice atât seria eritrocitară cât și cea granulocitară.

ERITROPOIEZĂ (*gr. erythros „roșu” și poesis „producere”*). Sin. eritrocitopoieză.

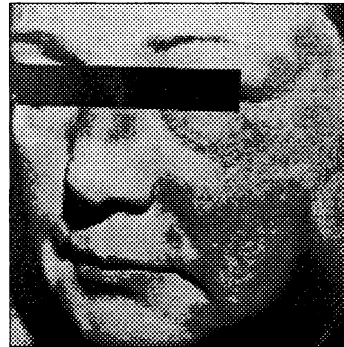
Formarea globulelor roșii în mă-

duva osoasă. Eritropoeza urmează – la adultul normal – mai multe stadii succesive: proeritroblast, eritroblast, reticulocit și în sfârșit eritrocit.

ERITROZĂ. Roșeață intensă a pielii și mucoaselor, caracteristică pentru policitemia vera (creșterea anormală a numărului de eritrocite).

ERIZIPEL (*gr. erythros „roșu” și pella „piele”*). Sin. brânca.

Infecție a dermului provocată de streptococul hemolitic și carac-

Erizipel

terizată printr-o inflamație acută a pielii, sub forma unui placard roșu, cald, edemațiat, indurat și dureros, delimitat printr-un burelet marginal (marginile ușor ridicare), cu adenopatie regională

și însoțit de semne de alterare a stării generale și febră. Punctul de plecare este adesea o infecție locală streptococică (ulcer de gambă, mică excoriație a pielii, o leziune a mucoaselor, sau la nivelul ombilicului la nou-născut).

EROGEN (ERETOGEN). Care produce o senzație de plăcere sexuală. Ex. zone erogene (mamelon, clitoris etc.).

EROTISM (*gr. eros „jubire“*).

Stare de excitare sexuală. Comportament ideatic complex în jurul actului sexual, care apare uneori din cauza unui hipersexualism.

EROZIUNE (*lat. erodere „a roade“*). Sin. exulcerație.

1. Plagă superficială a țesutului de înveliș (piele, mucoase), rezultând dintr-o pierdere de substanță interesând straturile superficiale.

2. Distrugerea lentă și progresivă a unui țesut printr-o leziune infecțioasă sau tumorală (tumoră malignă).

ERUCTAȚIE (*lat. eructare „a da afară“*).

Eliminarea prin gură a gazelor conținute în stomac, însoțită uneori de manifestare sonoră (emisie zgomotoasă).

ERUPȚIE (*lat. eruptio*).

Modificarea bruscă, neașteptată a pielii și a mucoaselor prin apariția de leziuni diverse: eritem (roșeață), vezicule, papule sau bule. Erupțiile sunt semnele unei boli infecțioase (febră eruptivă), a unei alergii sau a unei intoxicații.

ESCARĂ (*gr. eschara „focar“*).

Distrugerii tisulare (ulcerații, necroză) ca urmare a unui deficit de nutriție locală; de obicei prin leziuni vasculare sau prin compresiune continuă; se pot produce și prin acțiunea directă a unor factori infecțioși sau prin toxinele lor, sau prin acțiunea unor substanțe chimice caustice. **Escare de decubit:** pot apărea la pacienții imobilizați la pat timp îndelungat, din cauza comprimării țesutului cutanat între proeminențele osoase și planul patului.

ESENȚIAL. Sin. cu idiopatic.

ESOFAGISM. Sin. disfgagie spastică. Contractura spasmodică a mușchilor esofagieni, determinând dificultate de înghițire a alimentelor și un obstacol tranzitoriu în trecerea lor în stomac.

ESOFAGITĂ. Inflamația esofagului.

ESOFAGOSCOPIE (*esofag și gr. skopein „a vedea” „a observa”*).

Examinarea lumenului esofagian (vizualizare directă) cu un aparat numit esofagoscop în scop diagnostic sau terapeutic (extragerea corpilor străini, cauterizarea și badijonarea unor ulcerații, incizia unor abcese, polipectomii, sclerozarea varicelor esofagiene).

ESTEZIE (*gr. aisthesis „percepere”*).

Sensibilitate, capacitatea de a percepe o senzație.

ETICĂ MEDICALĂ. Sin. deontologie medicală.

ETICA NURSINGULUI. Analiza filozofică a fenomenelor morale întâlnite în nursing, a limbajului moral și a fundamentului etic al practicii nursing, de asemenea propuneri referitoare la conținutul și scopurile normative ale practicii nursingului.

Cod de etică. Declarație oficială a unui grup, ce stabilește și prescrie standarde și comportări morale pentru membrii grupului.

Glosar de etică ANR (Asociația de Nursing din România).

ETILIC.

1. Se spune despre un individ alcoolic.
2. Se spune despre orice substanță conținând grupare etil.

ETILISM. Sin. alcoolism.

ETIOLOGIE (*gr. aitia „cauză” și logos „știință”*).

Studiul cauzelor sau condițiilor de apariție a unei boli (tratament etiologic, se adresează cauzei bolii).

ETIOPATOGENIC. Cauza și modul de dezvoltare al unei boli.

EU- (*gr. eu „bun”*).

Prefix de origine greacă, indicând armonie, ceea ce este normal.

EUFORIE (*gr. eu „bun” și phorein „a se simți”*).

Stare afectivă caracterizată printr-o foarte bună dispoziție, senzație de bine, de încredere în sine, care corespunde fie unei ameliorări a sănătății, fie unei iluzii, fie acțiunii unor medicamente.

EUGENIE (*gr. eu „bun” și gennan „a produce” „a zămislit”*).

Știința care își propune să studieze condițiile cele mai favorabile de ridicare calitativă a rasei umane; știința care se ocupă cu influențele prenatale și care studiază metodele pentru ameliorarea calității populațiilor. Mijloace preconizate în anumite țări: măsuri de sterilizare forțată (vasectomie și salpingectomie la alienați mintali și degenerați).

EUNUC (gr. *eune* „culcuș” și *echein* „a păzi”).

Bărbat la care i s-au extirpat testiculele = castrat; se produc tulburări, cu regresivitatea caracterelor sexuale: penis atrofiat, voce subțire și o înfățișare de tip feminin (ex. absența bărbii). Aceste modificări morfologice de tip feminin apar și la bărbați cu deficit de hormoni sexuali androgeni (cu insuficiență precoce a funcției testiculare).

EUPEPSIE (gr. *eu* „bun” și *pepsis* „digestie”).

Digestie normală.

EUSTACHE (trompa). Conduct osteocartilaginos aerifer care unește cutia timpanului cu peretele lateral al rinofaringelui.

EUTANASIE (gr. *eu* „bun” și *thanatos* „moarte”).

Actul deucidere prin moarte ușoară, fără suferințe, prin folosirea unor procedee care permit să se suprimă viața, scurtând suferințele sau agonia prelungită unei ființe umane care își dorește acest lucru, având o boală incurabilă și aflându-se într-o situație limită de suferință.

Eutanasia activă esteuciderea directă sau terminarea vieții cuiva prin metode cum ar fi injecții sau doze mortale de medicamente.

Eutanasia pasivă este reținerea sau retragerea unor măsuri de menținere în viață pentru a permite unei persoane să moară.

EUTOCIE (gr. *eu* „bun” și *tokos* „naștere”).

Naștere normală (eutocică); evoluție spontană normală a unei nașteri.

EUTROFIE (gr. *eu* „bun” și *trophe* „hrană”).

Stare normală de nutriție, creștere și dezvoltare a unui organism.

EVAGINARE (EVAGINAȚIE) (lat. *evagari* „a se revărsa”).

Proeminența către exterior a unui organ sau a unei părți dintr-un organ în afara limitelor normale.

EVENTRAȚIE (lat. *e* „din” și *venter* „pânțece”).

Desfacerea postoperatorie (prin relaxarea unei cicatrice după laparotomie) sau posttraumatică a aponevrozelor și mușchilor peretelui abdominal și ieșirea sub piele a unor organe ale cavității abdominale.

Deplasarea viscerală (masa intestinală) în afara organismului, sub tegument poate fi și spontană prin relaxarea sau slăbirea musculaturii peretelui abdominal.

Organele care ies din cavitatea abdominală pot să fie sau nu aco-

perite de peritoneu; totdeauna sunt acoperite cel puțin de piele.

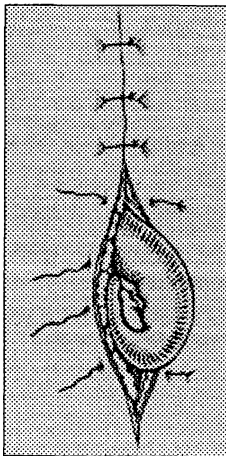
EVIDARE (fr. *evider* „a scobi pe dinăuntru“).

1. Intervenție chirurgicală prin care se golește de conținut o cavitate (ex. evidarea cavităților urechii medii).

2. Ablația completă a unei regiuni anatomiche. Ex. evidarea gangliilor limfatici dintr-o regiune.

EVISCERAȚIE (lat. *e* „fără“ și *viscera* „viscere“).

leșierea viscerelor în afara abdomenului – care nu sunt acoperite

Eviscerație (abdominală postoperatorie)

de piele – (traumatism abdominal sau complicație operatorie).

EX SITU (lat. *ex* „din“ „afară din“ și *situs* „așezat“ „situat“).

Expresie latină arătând o intervenție chirurgicală în cursul căreia un (organ) viscer, sau o parte din el, detașat de conexiunile anatomice normale, este supus la diferite manevre operatorii, apoi este reintegrat organismului, la locul lui sau în alt loc.

EX, EXO. Prefixe de origine greacă care introduc sensul de „în afară“.

EXACERBARE. Agravarea tranzitorie a simptomelor unei boli.

EXANTEM (gr. *exanthema* „răspândire“ „înflorire“).

1. Erupție localizată la nivelul pielii caracteristică unei boli infecto-contagioase, cum sunt: febrele eruptive (scarlatina, rujeola, ru-beola, varicela) și febrele exantematice (tifos exantematic etc.). Manifestarea cutanată apare sub formă de macule sau papule.

2. Orice erupție la nivelul pielii, însoțită de inflamație.

EXCIZIE (lat. *excisio*, de la *excidere* „a tăia“).

Secționarea și scoaterea unei părți dintr-un organ sau țesut, cu ajutorul unui instrument tăios.

EXCORIAȚIE (*lat. excoriare „a jupui”*).

Leziune superficială a pielii, a unei mucoase cu pierdere de substanță, limitată la straturile superioare. Poate fi traumatică sau produsă prin grataj (la piele).

EXCREMENT (*lat. excrementum*).

Materiile fecale eliminate prin defecație.

EXCRESCENȚĂ (*lat. excrescentia*).

Formațiune cu aspect tumoral crescută pe suprafața unui organ sau pe suprafața corpului, care rezultă din proliferarea unui țesut (verucă, condilom, papilom etc.).

EXCREȚIE (*lat. excretio*).

1. Procesul de eliminare a deșeurilor din organism pe căi naturale.
2. Deversarea produsului de excreție prin canalele excretoare.

EXEREZĂ (*gr. exairesis „ablațiune”*).

Act chirurgical prin care se excizează, amputează, extrage sau enuclează segmente, porțiuni din țesuturi sau organe lezate, în scopul vindecării.

EXFOLIERE (*lat. ex „din” „afară din” și folium „frunză” „foaie”*).

Eliminare sub formă de lamele sau solzi, a unor părți necrozate. Sin. descuamare.

EXHIBIȚIONISM (*lat. exhibitio „arătare ostentativă a ceva”*).

Perversiune sexuală constând din tendința de a-și arăta în public organele genitale, în scopul obținerii excitației sexuale.

EXHUMARE (*lat. ex „din” și humus „pământ”*).

Dezgroparea unui cadavru, în scopul mutării, sau a unei autopsii medico-legale.

EXITUS (*lat. exitus „ieșire” „sfârșit” „moarte”*).

Deces (moarte).

EXO (*gr. exo „în afară”*).

Prefix care introduce sensul de situat în afară.

EXOCRIN (*gr. exo „în afară” și krinein „a secreta”*).

Se spune despre glandele care își varsă produsul lor de secreție în exterior – pe suprafața pielii sau a unei mucoase – prin intermediul unor canale excretoare (glande sudoripare, glande sebacee etc.).

EXOFTALMIE (*gr. exo „în afară” și ophthalmos „ochi”*).

Propulsia (protruzia) globului ocular în afară din orbită. Poate fi din cauza unei afecțiuni a orbitei (malformații, tumori primitive, tumori metastazice) de natură infecțioasă etc.; sau constituie

*Exoftalmie bilaterală – simptom
al bolii Basedow*

unul dintre simptomele principale ale bolii Basedow (în hipertiroidism).

EXOGEN (gr. *exo* „în afară” și *gennan* „a produce”).

Care se produce sau acționează din exterior; de cauze externe. Ex. intoxicație exogenă.

EXOSTOZĂ (gr. *exo* „în afară”, *osteon* „os” și *-oza* „boală neinflamatorie”).

Excreșcență (proeminență) care se dezvoltă pe suprafața oaselor; tumoră osoasă benignă de natură inflamatorie, traumatică, reumatică, metabolică sau congenitală.

Ex. exostoză calcaneană = sin. pinten calcanean; exostoză alveolară (la suprafața oaselor maxilare).

EXOTOXINĂ (gr. *exo* „în afară” și *toxikon* „otrăvă”).

Toxină elaborată de către bacterii (ex. bacilii difteric, tetanic, botulinic etc.) și eliminată în mediile în care se dezvoltă și care produc stări toxice-infecțioase.

EXPULZIE (lat. *expulsio*).

1. În obstetrică, perioada terminală a nașterii: expulzia fătului sau a placentei din cavitatea uterină.

2. Eliminarea din organism, pe căi naturale, a unui produs fiziologic sau patologic, a unui corp străin (ex. eliminarea unui calcul renal).

EXSANGUINOTRANSFUZIE.

Metodă de transfuzie care permite înlocuirea parțială sau aproape totală a sângelui circulant a unui bolnav, cu sânge de la un donator sănătos. Procedul constă dintr-o perfuzie într-o venă, simultan cu extragerea unei cantități echivalente dintr-o venă din partea opusă.

Exsanguinotransfuzia se practică în tratamentul eritroblastozei fetale; în intoxicații grave, în

hemoliza acută gravisimă, cu stare de șoc.

Exsanguinotransfuzia nou-născutului: metodă de tratament în boala hemolitică a nou-născutului (eritroblastoză fetală) prin incompatibilitate sanguină de Rh între mamă și făt; când sângele Rh pozitiv moștenit de la tată trebuie înlocuit cu sânge Rh negativ, din cauza anticorpilor anti Rh proveniți de la mamă.

EXSUDAT (*fr. exsudat*).

Lichid de natură inflamatorie, bogat în albumină, care trece din sânge în țesutul interstițial sau într-o cavitate naturală a organismului (cavitatea pleurală, peritoneală etc.). Apare în cursul unui proces inflamator.

EXTEMPORANEU. Se spune despre un medicament care trebuie preparat în momentul folosirii sau despre un examen histopatologic efectuat din materialul prelevat (biopsie) în timpul intervenției chirurgicale și de la care se așteaptă rezultatul pentru a se continua intervenția.

EXTENSIE (*lat. extensio „întindere“*).

1. Mișcare fiziologică de întindere prin care două segmente ale unui membru tind să se plaseze în același ax.

2. Acțiune de întindere, de alungire a unei extremități sau a trunchiului; metodă de a întinde două extremități în sens contrar.

Extensie continuă – metodă terapeutică ortopedică folosită pentru reducerea unei fracturi sau pentru menținerea în poziție nemișcată a unui membru fracturat. Se obține prin aplicarea unei tracțiuni continue, care se realizează cu ajutorul unui dispozitiv de tracțiune (scripete, cablu, greutate, care să atârne libere) și care permite o contenție sub tracțiune permanentă.

EXTRASISTOLĂ (*lat. extra „în afară“ și gr. systole „constricție“*). Constricție cardiacă suplimentară (prematură, anticipată) care apare între două sistole normale și care perturbă regularitatea ritmului cardiac, este declanșată de impulsuri ectopice.

EXTRAUTERIN (*lat. extra „în afară“ și uterus „uter“*).

Situat în afara cavității uterine.

Ex. sarcină extrauterină = fixarea și dezvoltarea oului în afara cavității uterine (trompă, peritoneu).

EXTRAVAZARE (*lat. extra „în afară“ și vasa „vase“*).

Fenomen de trecere a unui lichid (serul, limfa) din vasele sanguine sau limfatice în țesuturile înconjurătoare.

EXTRINSEC (*lat. extrinsecus „de afară“*).

Care provine din exterior. Ex. astm extrinsec, cauza extrinsecă a unei afecțiuni.

EXULCERAȚIE (*fr. exulceration*).

Sin. eroziune.

Pierdere superficială de substanță fără atingerea stratului bazal.

F

FABULAȚIE (lat. *fabula* „po-vestire“).

Istorisiri imaginare; obișnuința unor pacienți de a spune povestiri fantastice produse de imaginația lor.

FAGO- (gr. *phagein* „a mânca“). Element de compunere care introduce sensul de consum prin ingestie, mâncător de... (ex. fagocit).

FAGOCIT (gr. *phagein* „a mânca“ și *kytos* „celulă“).

Celulă care are proprietatea de a îngloba (de a absorbi) și eventual de a digera microorganisme sau alte proteine/particule străine. Unele fagocite sunt fixe (celulele sistemului reticuloendotelial, histocitele), altele sunt libere (glo- bulele albe din sânge).

Leucocitele pot trece prin pereții vaselor capilare (diapedeza) și cu ajutorul pseudopodelor se îndreaptă spre agentul patogen, pe care-l înglobează și-l descom- pune.

FAGOCITOZĂ (gr. *phagein* „a mânca“, *kytos* „celula“ și *-oza*

„boală neinflamatorie“ „proces morbid“).

Înglobarea și distrugerea micro- organismelor și a altor particule străine (proteine, resturi celulare, fragmente de celule necrozate); se realizează prin expansiuni citoplasmatică (pseudopode) emise de celula (fagocit) care înconjoară particulele străine într-o vacuolă digestivă unde sunt descompuse, digerate. Fagoci- toza este un mijloc de apărare a organismului în special împotriva microorganismelor patogene.

FAGOFOBIE (gr. *phagein* „a mânca“ și *phobos* „frica“).

Frica de a se îneca cu alimente, de a înghiți.

FAGOMANIE (gr. *phagein* „a mânca“ și *mania* „nebunie“).

Stare psihică caracterizată prin exagerarea apetitului (hiper- orexie) și incapacitate de a rezis- ta dorinței de a mânca; preocu- pări obsesive spre ingerare de alimente.

FALLOT (TETRADA, TETRA- LOGIA). Malformație congeni- tală: – cardiopatie congenitală cu cianoză, caracterizată printr-o combinație între o stenoză a

orificiului arterei pulmonare, defect septal ventricular (comunicare interventriculară), dextropoziție a originii aortei (aorta pe septul interventricular) și hipertrofia ventriculului drept.

Simptomatologia clinică funcțională este reprezentată prin sincope, dispnee și cianoză.

Bolnavii care nu mor în primii ani de viață, pot ajunge vârsta maturității sau chiar a bătrâneții. Tratamentul eficient este numai cel chirurgical.

FALUS (*engl. phallus*).

Membrul viril. Penis.

FANATISM. Adezine oarbă, pătimășă, fără margini, la o idee, la o convingere, la o acțiune, fără a înțelege sensul, scopul și consecințele ei. Fanatismul religios – întunecă rațiunea, dezechilibrează psihicul, duce la nesocotirea celor mai elementare norme morale și de conviețuire socială, a îndatoririlor față de familie și a obligațiilor cetățenești.

FANERE. Anexe ale pielii. Formațiuni epidermice; derivați protectori ai epidermului: unghii, păr.

FANTASME (*gr. phantasma „aparență”, „nălucă” „plăsmuire”*). Producții imaginare, cu conținut absurd, amintire falsă a unor eve-

nimente care n-au avut loc niciodată; imagini făcând parte dintr-un vis sau dintr-o halucinație; creații ale bolnavilor cu imaginație patologică.

FANTĂ (*fr. fente „despicătură” „crăpătură”*).

Fanta palpebrală. Spațiu cuprins între marginea liberă a pleoapelor.

FARINGECTOMIE (*gr. pharinx „faringe” și ektome „excizie”*).

Ablația totală sau a unei părți din faringe.

FARINGITĂ (*gr. pharinx „faringe” și -ita „inflamație”*).

Inflamația mucoasei faringiene.

FARINGOSCOPIE (*gr. pharinx „faringe” și skopein „a vedea”*).

Examen vizual al cavității faringiene; se execută cu ajutorul unui apăsător de limbă și al unui dispozitiv luminos/lumină reflectată.

FARINGOTOMIE (*gr. pharinx „faringe” și tome „tăiere”*).

Deschiderea chirurgicală a faringelui printr-o incizie.

FARMACO (*gr. pharmakon „remediu”*).

Prefix care introduce în termeni referirea la medicamente.

FARMACOCINETICĂ (*gr. pharmakon „remediu” și kinesis „mișcare”*).

Parte a farmacologiei care studiază soarta medicamentelor

în organism: absorbția, transportul, trecerea prin membrane, fixarea pe organe, eliminarea.

FARMACODEPENDENȚĂ. Stare care rezultă din absorbția continuă, repetată a unui medicament (stupefiante, analgetice, hipnotice etc.) caracterizată prin dificultatea de a se lipsi de medicamentul respectiv. Persoana devine dependentă fie psihic (dependentă psihică sau psihologică), fie fizic, când organismul o cere (dependența fizică).

FARMACODINAMIE (gr. *pharmakon* „remediu“ și *dynamis* „forță“ „acțiune“).

Partea farmacologiei care se ocupă cu studiul acțiunii medicamentului asupra organismului.

FARMACOFILIE (gr. *pharmakon* „remediu“ și *philein* „a iubi“). Sin. farmacomanie.

Tendință patologică de a lua medicamente.

FARMACOLOGIE (gr. *pharmakon* „remediu“ și *logos* „știință“). Studiul descriptiv al medicamentelor: prepararea, posologia și indicația lor.

FARMACOPEE (gr. *pharmakon* „remediu“ și *poiein* „a face“).

Carte (tratat) care cuprinde: nomenclatura drogurilor și medica-

mentelor, descrierea medicamentelor utilizate curent în farmacie (formule, compoziții, proprietăți chimice, mod de preparare, acțiune farmacologică, posologie și alte diverse învățăminte utile pentru farmaciști); este indispensabilă și este obligatoriu să existe în toate farmaciile unei țări.

FASCIA (lat. *fascia* „fâșie“ sau *fascis* „snop“).

Foiță aponevrotică (constituită din unirea aponevrozelor), care acoperă mușchii superficiali; membrană fibroasă situată între mușchi și care formează teci ale mușchilor sau învelișuri ale unor organe interne, ale nervilor sau ale vaselor sanguine.

FASCICULAȚIE. Contractie izolată, involuntară și anarhică a unui grup de fibre musculare; contractie fasciculară.

FASCICUL (lat. *fasciculus* „mă-nunchi mic“).

Grup de fibre musculare (fascicul muscular), nervoase (fascicul nervos).

FAVUS (lat. *fagure*).

Dermatomicoză a pielii păroase a capului, provocată de ciuperca parazitară = *Trichophyton* (*Acho-* *rion schoenleini*); este foarte con-

tagioasă. Leziunea elementară este „godeul favic” = depresiune mică, rotundă, supurată, galbenă (în jurul unui fir de păr). Favusul duce la căderea definitivă a părului în zona afectată; lasă cicatrici (alopecii) definitive.

FĂT (*lat. faetus* „făt”). Fetus.

Produsul de concepție începând cu luna a treia de sarcină.

FECAL (*lat. faex, faecis* „necurățenie” „reziduu”).

Care se referă la materiile fecale (excremente).

FECALOM. Acumulare de materii fecale condensate (masă voluminoasă dură), în colon sau în rect, dând la palparea abdomenului impresia de tumoră.

FECUNDARE; FECUNDAȚIE (*lat. fecundare* „a face să ro-dească”).

Procesul de unire a spermatozoidului cu ovulul (penetrarea unui spermatozoid în peretele ovulului). Fuzionarea acestor doi gameți (masculin și feminin) formează oul (sau zigotul) fecundat.

Fecundare artificială. Sin. însămânțare artificială: fecundare obținută prin introducerea în colul uterin, prin sondă specială, a spermei recoltate.

Fecundare in vitro. Procedeu efectuat în laborator (in vitro);

punerea în contact, în mediu nutritiv, a spermatozoizilor, cu unul sau mai multe ovule; apoi se face implantarea oului în uterul matern.

FECUNDITATE. Capacitatea de reproducere: depinde de formarea spermatozoizilor de către organele genitale masculine și a ovulelor de către organele genitale feminine.

FEEDBACK (*termen engl.*). Reacție inversă.

Legătura inversă, conexiune inversă.

Sin. retroacțiune. Principiu fundamental în funcționarea sistemelor cu autoreglare.

FELAȚIE (*lat. fellare* „a suge”).

Perversiune constând în obținerea satisfacției sexuale prin lincțiunea zonelor genitale sau altor regiuni ale corpului.

FEMINIZANT (*lat. femina* „femeie”).

Care provoacă apariția caracterelor secundare feminine. Ex. hormon feminizant.

FEMINIZARE (*lat. femina* „femeie”).

Regresia caracterelor sexuale secundare masculine la un bărbat și apariția caracterelor sexuale secundare feminine: dez-

voltarea sânilor, diminuarea pilozităților etc. Apare după castrare, în insuficiența testiculară sau după tratament cu estrogeni (hormoni feminini).

FEMUROPATELAR (*lat. femur „coapsă” și patela = nume latin al rotulei*).

Care se referă la femur și la rotulă.

FENESTRARE (*lat. „a face fereastră”*).

Operație chirurgicală împotriva surdității, care constă în crearea unei „ferestre” în peretele dintre urechea mijlocie și urechea internă.

FENOTIP (*gr. phainein „a părea” și tipus „tip”*).

Ansamblu de însușiri și caractere care se manifestă în mod vizibil la un individ. Aceste caractere sunt determinate, pe de o parte, de patrimoniul ereditar – genetic (genotip), și pe de altă parte, de influența exercitată de mediul ambiant asupra individului.

FEOCROMOCITOM. Tumoră medulosuprarenală, de obicei benignă, care se manifestă clinic prin hipertensiune arterială paroxistică, din cauza adrenalinei secretate în exces de tumoră.

FERIPRIV. Care este provocat de lipsa fierului. Ex. anemie feriprivă.

FERMENT (*lat. fermentum*). Enzimă.

FERMENȚAȚIE (*lat. fermentatio*).

Ansamblu de modificări chimice ale unor substanțe organice (zaharoase în special), suferite sub influența fermenților produși de diferite microorganisme (bacterii sau levuri = ciuperci).

Se mai utilizează și termenul de fermentație intestinală pentru a desemna procesele microbiene din intestinul gros, care (se știe) are o bogată floră microbiană nepatogenă.

Deseori, stagnarea alimentelor tip mai îndelungat în stomac (din cauza unei staze pilorice) provoacă o fermentație de putrefacție care se recunoaște prin mirosul urât al gurii.

FERMI (vaccin). Vaccin antirabic.

FERTILITATE. V. fecunditate.

1. Capacitate de reproducere
2. Fenomen demografic prin care se exprimă raportul dintre nașcuții vii față de numărul femeilor la vârsta de procreare, într-o populație dată.

FESĂ. Regiune situată la baza trunchiului (în continuarea spatelui), constituită din cele două proeminențe carnoase, convexe, constituite din mușchii fesieri. Regiunea fesieră este traversată de vase și nervi fesieri (inclusiv nervul sciatic).

Injecțiile intramusculare administrate în regiunea fesieră, pentru a nu leza elementele vasculo-nervoase, trebuie să fie făcute în cadranul supero-extern al fesei.

FETID (*lat. foetidus „miros urât, neplăcut“*).

Care răspândește un miros urât, respingător.

Poate fi degajat prin aerul expirat, prin sudoarea unor indivizi sau poate proveni din regiuni cu secreții mai abundente (între degetele picioarelor, scrot, vagin etc.).

FETIȘISM (*fr., engl. fetishism*).

1. Perversiune sexuală, survine mai ales la bărbați, în care excitația sexuală este obținută prin atingerea sau la vederea unui obiect (lenjerie intimă, ciorapi etc.) aparținând persoanei iubite; obiectul devine fetiș.

2. (Ist. religioasă). Cult al unor obiecte neînsuflețite (de lut, lemn, piatră etc.), pe care adoratorii lor

le consideră „sfinte“ și înzestrate cu o forță miraculoasă.

FETOMATERN. Care se referă la făt și la mamă. Ex. imunizare feto-maternă.

FETOPATIE. Afecțiune care survine după a treia lună de viață intrauterină.

FETOPLACENTAR. Care se referă la făt și placentă. Ex. anasarca fetoplacentară = boala hemolitică a nou-născutului prin incompatibilitate de Rh.

FETUS. V. făt.

FIBRĂ (*lat. fibra „fibră“*).

Termen general desemnând o structură tisulară elementară, celulară, multicelulară sau intercelulară, având o formă alungită. Există fibre musculare, fibre nervoase, fibre colagene (substanțe intercelulare).

FIBRILAȚIE (*lat. fibrilla „fibră mică“*).

Contrații spontane rapide și repetate la intervale scurte, ale unui grup de fibre musculare.

Fibrilație auriculară (atrială).

Este o tulburare de ritm, generată de impulsuri ectopice atriale foarte rapide 400–500/minut, neregulate. Desigur că nu toți stimulii pot să ajungă la ventriculi – ritmul ventricular poate fi 120–200/minut, de asemenea, neregulat.

Fibrilație musculară v. fasciculație.

Fibrilație ventriculară. Este cea mai gravă tulburare de ritm cardiac, provocată de focare ectopice ventriculare, cu o frecvență de 300-400 impulsuri/minut; complet neregulată.

Contractțiile ventriculare sunt abolite și nu există sistole ventriculare eficiente, circulația fiind practic absentă. Survine cel mai frecvent la bolnavii cu afecțiuni cardiace organice, precum și în cazul unor accidente (electrocutare), traumatisme. Dacă nu este suprimată imediat (v. defibrilare), fibrilația ventriculară duce la moarte.

FIBRILĂ. Fibră mică.

FIBRILĂ MUSCULARĂ. Sin. miofibrilă.

FIBRINĂ. Proteină rezultată din acțiunea trombinei asupra fibrinogenului, insolubilă în plasmă, formând partea principală a cheagului sanguin.

FIBRINOGEN (*fibrina și gr. gennan „a produce“*). Sin. factorul I al coagulării.

Proteină solubilă în plasmă, sintetizată de ficat și care sub acțiunea trombinei se transformă în fibrină.

FIBRINOLIZĂ (*fibrina și gr. lysis „dizolvare“*).

Fenomen de degradare, de descompunere a fibrinei sub acțiunea unei enzime, fibrinolizina.

Fibrinoliza fiziologică este un proces normal și permanent, având ca efect dezagregarea și dizolvarea cheagurilor sanguine. În diferite circumstanțe patologice, cum ar fi naștere complicată, un avort, un cancer sau în perioada postoperatorie, când fibrinoliza este exagerată, rezultă fenomene hemoragice; când fibrinoliza este insuficientă, întârziată, rezultă tromboza.

FIBRINOLIZINĂ. Sin. plasmină.

Enzimă plasmatică cu rol în lizarea (degradarea) fibrinei și a fibrinogenului și deci a cheagului sanguin. Se utilizează în tratamentul trombozelor prin administrare intravenoasă.

FIBROADENOM (*fibra + gr. aden „glandă“ și -oma „umflătură“*).

Tumoră benignă glandulară caracterizată prin hiperplazia țesutului conjunctiv fibros.

FIBROCHISTIC (*fibra și gr. kystis „sac“ „vezică“*).

Țesut cu componente fibromatoase și chistice. Ex. displazia fibrochistică a sânelui.

FIBROLIPOM (*fibro + gr. lipos „grăsime“ și -oma „umflătura“*).

Tumoră benignă a țesutului conjunctivo-adipos subcutanat, subseros sau pericapsular.

FIBROM (*fibra și -oma „umflătură“*).

Tumoră benignă a țesutului conjunctiv, dură și încapsulată (net limitată). Poate apărea la nivelul tuturor organelor. Dacă pe lângă țesutul conjunctiv este asociat un alt țesut (cartilaginos, grasos, mucos, muscular etc.), se utilizează termenul compus corespunzător (fibrocondrom, fibrolipom, fibromiom etc.).

FIBROMATOZĂ (*fibra, -oma „umflătură“ și -oza „boală neinflamatorie“*).

Prezența de fibroame multiple, realizând o îngroșare dură și difuză a țesutului sau organului unde se formează.

FIBROMECTOMIE (*fibra și gr. ekstome „excizie“*).

Excizia unui fibrom.

FIBROMIOM (*fibro, gr. mys „mușchi“ și -oma „umflătură“*).

Tumoră benignă a țesutului conjunctiv (fibros) și muscular neted. Localizarea cea mai frecventă este uterină. Sin. miofibrom.

FIBROSARCOM (*fibra + gr. sarx „carne“ și -oma „umflătura“*).

Varietate de sarcom cu malignitate mai redusă, formată din proliferarea anarhică a țesutului fibros, recidivantă; poate apărea oriunde în organism (părți moi, abdomen etc.):

FIBROSCOP. Varietate de endoscop în care razele luminoase sunt conduse printr-un fascicul (mănunchi) de fibre de sticlă sintetică foarte suple, dând aparatului o remarcabilă flexibilitate.

Fibroscopie – examen endoscopic (vizualizare directă a unei cavități) realizat cu ajutorul fibroscopului. Ex. fibroscopie bronșică (cu fibrobronhoscop); gastrofibroscopie (cu gastrofibroscopul) etc.

FIBROZĂ (*fibra și -oza „boală neinflamatorie“*).

Dezvoltare exagerată, patologică de țesut fibros.

Ex.: **fibroză pulmonară.** Sin. scleroza pulmonară: sindrom pulmonar caracterizat prin îngroșarea fibroasă a pereților alveolelor pulmonare, împiedicând difuziunea oxigenului și provocând o insuficiență respiratorie progresivă.

Fibroza chistică a pancreasului. Sin. mucoviscidoză.

FIBROZITĂ (*fibra și -ita „inflamație“*).

Inflamație a țesutului fibros articular și periarticular, manifestându-se cu dureri și limitarea mișcărilor.

FIBULA. Nume latin al peroneului.

FILARIOZĂ. Orice boală provocată de filarii – viermi paraziți ai țesuturilor din ordinul Nematodelor, răspândiți în regiunile tropicale și subtropicale. Viermele poate provoca abcese subcutanate, inflamații și obstrucții limfatice ce pot duce la **elefantiazis** (umflarea exagerată a membrilor inferioare).

FILATOV – masca Filatov, aspect particular al feței în scarlatină, caracterizat prin hiperemia pomeților și paloare perioronazală.

FILIFORM.

1. Se spune despre o dimensiune comparabilă cu un fir.

2. Se spune despre un puls slab, perceput la palpare.

FILOGENEZĂ (*gr. phule „trib“ și genesis „origine“*).

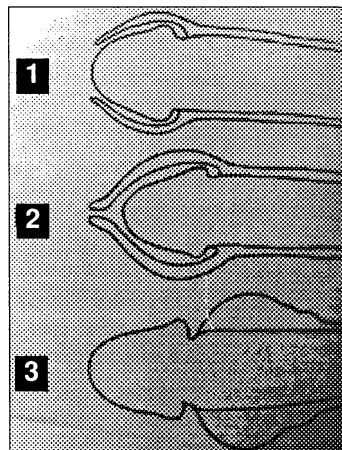
Procesul de dezvoltare a speciilor. Cercetarea arborelui genealogic al organismelor, al descendenței unui grup de organisme

(clase, ordine, familii, specii de plante sau animale), privită ca un proces de dezvoltare istorică a speciilor; permite lămurirea originii lor (stabilirea strămoșului din care au provenit).

V. ontogeneza = dezvoltarea ființei.

FIMOZĂ (*gr. phimosis „întreprere“ „oprire“*).

Strâmtorarea sau stenozarea anormală (congenitală sau dobândită) a orificiului prepuțial, împiedicându-se astfel degaja-

Fimoză

1. orificiu prepuțial normal
2. fimoză
3. parafimoză

rea, decalotarea glandului. Fimoza poate produce diverse complicații: balanită (inflamația mucoasei glandului penisului); postită (inflamația prepuțului); formarea de depozite de smegmă. Fimoza congenitală poate fi considerată fiziologică la sugar, în majoritatea cazurilor rezolvându-se spontan spre vârsta de 4–5 ani. Dacă nu se rezolvă atunci, pentru lărgirea orificiului se intervine chirurgical, uneori, prin circumcizie. La sugar nu este necesară rezolvarea chirurgicală, cu excepția fimozei foarte strânse.

FISTULĂ (*lat. fistula „tub“, „țeavă“, „canal“*).

Orificiu sau canal format accidental sau operator, care comunică cu o cavitate naturală sau patologică ori cu o glandă, și care drenează în afară secrețiile acestora. Ex. fistula anală, fistula gastrică, fistula lacrimală etc. – deschizând organul respectiv la tegument.

FISURĂ (*lat. fissura „crăpătură“*). Crăpătură îngustă liniară la nivelul unui țesut sau a unui organ [de exemplu, fisura **osoasă** = fractură incompletă, fără deplasare a unui os; fisura **cutanată** = leziune elementară dermatologică localizată cu

predilecție periorificial sau în zonele cu mișcări active (palme, plante); poate fi superficială (epidermică) sau profundă (dermică). Sin. **Ragada**].

Fisură anală: ulcerare superficială (mică pierdere de substanță) liniară, foarte dureroasă, localizată în fundul șanțurilor formate de pliurile radiare ale anusului; adesea este asociată cu hemoroizii.

FIT, FITO. Sufix și prefix de origine greacă indicând o relație cu plantele.

FITOPARAZIȚI (*gr. phyton „plantă“, para „alături“ și sitos „mâncare“*).

Denumirea dată paraziților de origine vegetală.

FITOTERAPIE (*gr. phyton „plantă“ și therapeia „tratament“*). Tratamentul cu plante.

FIV. Abreviere pentru fecundare in vivo.

FIVET. Abreviere pentru fecundare in vitro și transfer de embrioni.

FIXARE (*lat. figere „a fixa“*).

În chirurgie: 1. Actul sau operația de a fixa fragmentele osoase ale unei fracturi. Sin. osteosinteza.

2. Actul sau operația de a fixa un organ prea mobil. Sin. pexie

(ex.: nefropexie = fixarea rinichiului ptozat).

În histologie: operație care se efectuează după prelevarea unui țesut sau a unor celule, în vederea conservării lor (opririi descompunerii), și constă în introducerea acestora în formol.

În serologie: fixarea complementului (metodă de laborator pentru diagnosticarea unor boli – ex.: diagnosticul sifilisului).

În psihologie: atașamentul exclusiv și exagerat, centrat asupra unei persoane sau asupra unui obiect.

FIZICĂ (*gr. physikos, de la physis „natură“*).

1. Știința care studiază proprietățile materiei și energia.

2. **Fizic** = care se referă la materie; care se referă la natura materială a corpului.

3. Aspect exterior, morfologic al individului.

FIZIO. Prefix de origine greacă indicând relația cu natura, cu ceea ce este natural.

FIZIOGNOMONIE (*gr. physis „natură“ și gnomon „care cunoaște“*).

Studiul care caută să determine caracterul și tipul oamenilor după înfățișarea fizică și în special după trăsăturile feței.

FIZIOLOGIE (*gr. physis „natură“ și logos „știință“, „cuvânt“*).

Știința care se ocupă cu studiul funcțiilor și constantelor normale ale organismelor vii.

În medicină, este studiul funcționării organismului omului sănătos.

Fiziologic = funcție sau stare organică normală.

FIZIONOMIE (*gr. physis „natură“ și nomos „lege“*).

Aspectul caracteristic al feței; ansamblul de trăsături ale feței = conformația cavității bucale, maxilarelor, dinților, buzelor etc. (ex.: fizionomie agreabilă = expresia plăcută care rezultă din acest ansamblu).

FIZIOPATOLOGIE (*gr. physis „natură“, pathos „boală“ și logos „cuvânt“, „știință“*).

Studiul tulburărilor funcționale ale organismului sau ale unui organ în cursul diferitelor afecțiuni, și a mecanismelor de producere ale acestora.

FIZIOTERAPIE (*gr. physis „natură“ și therapeia „tratament“*).

Tratament prin agenți fizici.

Principalii agenți utilizați sunt: apa (hidroterapie), căldura, frigul (termoterapia, crioterapia), electricitatea (electroterapia), radiația

(raze X, ultraviolete, infraroșii), acțiuni mecanice (mișcare activă, pasivă, v. kineziterapia), aer (aeroterapia), factorii climatici (climatoterapia), ape minerale și nămoluri (balneoterapia).

FLACCIDITATE, FLASCIDITATE (*lat. flaccidus „flasc“*).

Caracterul moale, flasc al mușchilor și al membrilor, care se observă în anumite paralizii așa-zise „flasce“; absența totală a tonusului unui țesut sau organ.

FLAGEL (*lat. flagellum „bici“, „tentacul“*).

Formație protoplasmatică permanentă (filament mobil), care servește ca organ de locomoție la anumite microorganisme și spermatozoizilor.

FLAGELARE. Formă de masaj (varietate de tapotament), care constă în lovirea rapidă, succesivă și ritmică cu degetele a suprafeței masate.

FLANC. Fiecare dintre cele două părți laterale ale peretelui abdominal, cuprinse între hipocondru și fosa iliacă corespunzătoare, de o parte și de alta a regiunii ombilicale.

FLAPPING TREMOR. Sin. asterixis.

Semn constând din mișcări involuntare ale mâinilor, care bat

aerul ca niște aripi; este întâlnit în unele stări comatoase (coma hepatică); insuficiențe respiratorii și renale.

FLATULENTĂ (*lat. flatus „vânt“, „răsuflare“*).

Acumulare de gaze în tubul digestiv, provocând o balonare abdominală, tulburări digestive și eliminarea acestor gaze prin gură (erucțiație) sau prin anus.

FLEB, FLEBO (*gr. phleps „venă“*).

Element de compunere care introduce în termeni referirea la venă.

FLEBECTAZIE (*gr. phleps „venă“ și ektasis „dilatatie“*).

Dilatație venoasă; varice.

FLEBECTOMIE (*gr. phleps „venă“ și ektome „excizie“*).

Rezecția unui segment de venă, mai mult sau mai puțin întins, în caz de varice.

FLEBITĂ (*gr. phleps „venă“ și -ita „inflamație“*).

Inflamația unei vene (în special a membrului inferior), care se asociază de cele mai multe ori cu formarea unui cheag de sânge la nivelul porțiunii inflamate, producând obliterarea sa (tromboflebita). Migrarea cheagului detașat de peretele venos poate cauza embolii.

Cauzele pot fi multiple: intervenții chirurgicale, avorturile, nașterile, traumatismele, cardiopatiile decompensate, infecțiile etc.

FLEBOGRAFIE (gr. *phleps* „venă” și *graphein* „a scrie”).

Radiografia unei vene după injectarea unei substanțe radioopace direct în venă (flebobografie directă) sau radiografia unui grup de vene după injectarea substanței radioopace într-o arteră corespunzătoare (flebobografie indirectă).

FLEBOGRAMĂ (gr. *phleps* „venă” și *gramma* „înscrisoare”).

Înregistrarea pulsului venos; înregistrarea grafică a pulsațiilor venei jugulare (jugulograma) cu ajutorul unui flebograf.

FLEBOLIT (gr. *phleps* „venă” și *lithos* „piatră”).

Calcificarea peretelui unei vene, la nivelul varicelor mari. Sin. calcul venos.

FLEBOLOGIE (gr. *phleps* „venă” și *logos* „știința”).

Specialitate medicală care se ocupă cu studiul afecțiunilor venoase.

FLEBORAGIE (gr. *phleps* „venă” și *rhegnynai* „a curge”).

Hemoragie venoasă dintr-o plagă sau ruptura unei varice.

FLEBOSCLEROZĂ (gr. *phleps* „venă”, *sklerosis* „întărire”).

Scleroză a peretelui venos (îngroșare și duritate a pereților venoși, analog cu arterioscleroza).

FLEBOTOMIE (gr. *phleps* „venă” și *tome* „țâiere”). Sin. venesectie. Incizia unei vene în scopul provocării unei sângerări, extirpării unui cheag sau introducerii unui cateter.

FLECTAT. Care este în flexie.

FLEGMON (gr. *phlegmone* „flegmon”).

Inflamație purulentă, cu caracter difuz, interesând în special țesutul celular subcutanat sau conjunctiv din jurul unor organe.

Flegmon **amigdalian** – colecție purulentă difuză la nivelul amigdalelor.

Flegmon difuz. Sin. **flegmon celulitic** = celulita difuză (inflamație a țesutului celular, în special a țesutului celulo-adipos subcutanat).

FLEXIE (lat. *flexio*, *-onis* „îndoire”).

Mișcare de pliere (de îndoire) a unui segment al corpului pe segmentul vecin (ex.: flexia antebrațului pe braț, flexia gambei pe coapsă).

FLEXOR (lat. *flectare* „a îndoii”).

Se spune despre un mușchi sau despre un grup de mușchi a căror

acțiune provoacă flexia; flexorii apropie oasele pe care sunt inserați mușchii. Ex.: bicepsul ridică antebrațul pe braț (tricepsul îl îndepărtează); flexorii degetelor duș la închiderea mâinii (pumnului).

FLICTENĂ. Sin. bulă. Ridicătură a epidermului, umplută cu serozitate, apărută consecutiv acțiunii locale a unui agent fizic sau chimic (arsura cu lichide sau aburi fierbinți, temperaturi joase, substanțe vezicante etc.).

FLOCOANE (*fr. flocon „fulgi”*).

Particule vizibile cu ochiul liber într-o suspensie coloidală, rezultate din unirea particulelor foarte fine.

FLOCULARE. Precipitarea în flocoane (particule mai mari) a particulelor fine dintr-o suspensie sau dintr-o soluție coloidală, care se depun la fundul vasului. Reacții de floculare = reacții fizico-chimice folosite în laborator pentru diagnosticul anumitor boli; de exemplu, flocularea proteinelor din plasma sanguină poate fi provocată prin adăugarea diverselor substanțe (timol, săruri minerale etc.) pentru explorarea funcțională a ficatului. Testele sunt pozitive în caz de hepatite

sau ciroze, dar ele pot fi, de asemenea, pozitive în caz de inflamație sau în caz de anomalii ale proteinelor.

Alte probe de laborator care se bazează pe floculare sunt reacțiile imunologice: reacția între antigen și anticorp; reacțiile Meinicke, Kline, Kahn pentru diagnosticul sifilisului.

FLOGISTIC (*gr. phlogosis „inflamație”*).

Care se referă la inflamație.

FLORĂ BACTERIANĂ. Totalitatea microorganismelor care trăiesc în echilibru într-un mediu dat: flora bucală, flora intestinală. Deranjarea echilibrului între categoriile de microbi poate produce tulburări. Ex. deranjarea echilibrului între microbii intestinali cu acțiune fermentativă (bacili coli, enterococ) și microbii cu acțiune proteolitică poate produce tulburări digestive/colite de fermentație sau de putrefacție.

FLUCTUENȚĂ (*lat. fluctuare „a varia” sau fluctus „val”*).

1. Mișcarea undulatorie transmisă unui lichid conținut într-o cavitate a organismului (într-o formațiune tumorală), percepută palpând/percutând sau depri-mând (apăsând) pereții acesteia

cu o mână, în timp ce mâna cealaltă este plasată în așa fel ca să se perceapă aceste mișcări ondulatorii.

2. Senzație ondulatorie percepută prin intermediul degetelor, care palpează sau deprimă o tumoră cu conținut lichid (chist sau abces).

FLUIDIFIANT. Substanță care fluidifică (reduce îngroșarea) secrețiile normale și patologice. Ex. fluidifiantele bronșice ușurează expectorația.

FLUTTER. Tulburare de ritm cardiac.

Flutterul atrial este un ritm patologic atrial regulat și foarte rapid 250–300/minut (vizibil pe ECG).

Se întâlnește rar la indivizii sănătoși. De obicei apare în valvulopatii, cardiopatie ischemică, miocardite, HTA. Deoarece nu toți stimulii atriali se transmit ventriculilor, frecvența ventriculară poate fi între 80 și 150/minut.

FLUX (*lat. fluxus „ungere“*).

Scurgerea unui lichid organic (flux menstrual, flux biliar, flux plasmatic renal).

FOBIE (*gr. phobos „frică“, „teamă“*).

Frica angoasantă, obsedantă ce apare în prezența unui obiect sau

a unei situații, care în mod normal nu produce teamă, neavând în realitate caracter de pericolozitate. Ex.: agorafobie = frica de spații libere deschise, largi; claustrofobie = frica de spații închise; hidrofobie = frica de apă etc.

FOCAR (*fr. foyer*). Sediul principal al unui proces patologic; localizat sau extensiv.

1. Focar infecțios. Din punct de vedere clinic înseamnă existența în organism a unui focar infecțios (proces infecțios), localizat, care poate contamina regiunea învecinată, o regiune mai îndepărtată (pe cale sanguină) sau chiar organismul în întregime (septicemie). Focare de infecții: dinți bolnavi, amigdalita cronică, apendicita etc.

2. Focar de fractură. Sediul unei fracturi poate antrena, în unele cazuri, leziuni ale organelor învecinate (vase, nervi, viscere), prin rupere sau prin compresiune (hematoame).

3. Din punct de vedere epidemiologic se înțelege locul unde se găsește sursa de infecție, teritoriul în care se mențin condiții pentru surse de infecție, în care îmbolnăvirile sunt mai frecvente și de unde se propagă infecția la

persoanele din regiunile învecinate.

4. În optică. Focar optic, punct al unui sistem optic în care se întâlnesc razele unui fascicul emergent, provenit dintr-un fascicul incident de raze paralele.

FOCOMELIE (*gr. phoke „focă“ și melos „extremitate“*). Sin. aplazia segmentului proximal al unui membru = malformație congenitală.

Absența totală sau parțială a segmentelor intermediare ale unuiia sau mai multor membre, cu atașarea segmentului distal (mână sau picior) direct la centură.

FȚETOR HEPATICUS. Halena cu miros dezagreabil, fetid, degajată de bolnavii în comă hepatică.

FȚETOR EX ORE. Halena urât mirositoare de origine bucală.

FȚETUS. Sin. făt, fetus. V. făt.

FOGARTHY (cateterul). Sondă suplă cu balonaș, utilizată pentru extracția cheagurilor sau trombusurilor vasculare (Fogarty Thomas, medic american contemporan).

FOLICUL (*lat. folliculus „săculeț“*).

Formațiune anatomică mică, în formă de sac, delimitând o cavitate secretorie sau excretorie

sau înglobând un conglomerat celular (organ în formă de sac).

Folicul pilos. Sac care conține rădăcina unui fir de păr și o glandă sebacee anexă. Sin. folicul pilosebaceu.

Folicul dentar = sediul germeului dintelui.

Folicul de Graaf (folicul ovarian) = formațiune (veziculă mică) situată în cortexul ovarului, conținând un ovul matur și celulele foliculare epiteliiale, care-l înconjoară. În faza de ovulație (în cursul ciclului menstrual), foliculul de Graaf se rupe și eliberează ovulul, care este captat de trompa uterină.

Folicul tuberculos. Formațiune patologică, reprezentând leziunea elementară a tuberculozei; element caracteristic al proceselor tuberculoase proliferative.

FOLICULINĂ. Sin. estrona. Hormon secretat de foliculii ovarieni; este forma de metabolizare și eliminare a estrogenilor.

FOLICULITĂ. Inflamația foliculilor (în general); inflamație a rădăcinii firului de păr (foliculului pilos) produsă de microbi piogeni (ex. stafilococ) sau de ciuperci (paraziți micotici).

FONASTENIE (*gr. phone „voce“, a „fără“ și sthenos „putere“, „forță“*).

Voce oboșită; oboșeală a vocii care apare în cadrul unei astenii generale sau în urma eforturilor vocale la profesioniști.

FONAȚIE (*fr., engl. phonation*).

Ansamblu de fenomene care concură la producerea vocii și a cuvintelor. Organul esențial al fonației este laringele la care contribuie în mare măsură și cavitățile bucală, faringiană alături de sistemul rinosinusal.

FONEMĂ. Halucinație auditivă elementară constând din perceperea unor zgomote nedefinite, vagi (țiuitori, foșnet, pocnituri etc.).

FONO (*gr. phone „voce“, „sunet“*).

Element de compunere care introduce referirea la sunet.

FONOCARDIOGRAFIE (*gr. phone „sunet“, kardia „inimă“ și graphein „a scrie“*).

Metodă de înregistrare a zgomotelor cardiace normale și patologice, captate de un microfon special cu cristal piezoelectric, care le transformă în semnale electrice și după filtrare și amplificare sunt înregistrate pe hârtie = **fonocardiograma** (reprezenta-

rea grafică a zgomotelor produse în cursul unui ciclu cardiac).

FONOFOBIE (*gr. phone „voce“ și phobos „frică“*).

Teama de a vorbi tare. Se observă la bolnavii foarte slăbiți, la cei cu durere la fonație în cazul inflamațiilor acute ale laringelui.

FONOLOGIE (*gr. phone „voce“ și logos „cuvânt“, „știință“*).

Știința care se ocupă cu studiul fonației corecte și patologice.

FONTANELĂ (*din fr. veche fontaine „fântână“*).

Spațiu membranos încă neosificat, de pe suprafața cutiei craniene a nou-născutului și sugarului, situat la locurile de unire a suturilor oaselor craniene.

Fontanela anterioară (bregmatica) sau marea fontanelă = zona de craniu, neosificată, situată între osul frontal și cele două oase parietale. Osificarea fontanellei anterioare se termină între 12 și 18 luni.

Fontanela posterioară (lambdica) sau mica fontanelă = fontanelă de formă triunghiulară situată la unirea occipitalului cu cele două parietale.

FORAJ (*fr. forage*).

Manevră chirurgicală cu utilizarea unui trepan (forajul unui os sau organ în scop biopsic sau explorator).

FORAMEN (*lat. deschizătură, gaură; cuvânt latin folosit în anatomie*).

Deschizătură, orificiu de dimensiuni mici; ex.: foramen magnum, sin. gaura occipitală; foramen ovale cordis, sin. orificiul Botal (foramen oval al auriculului drept).

FORCEPS (*lat. = clește*).

Instrument compus din două brațe articulare, ușor demontabile, utilizat în obstetrică pentru a prinde capul fătului și a-l extrage viu din uter în cazul unei nașteri dificile (ex. atonii musculare) sau pentru a salva mama.

FORCIPRESURĂ (*lat. forceps „clește” și pressio „apăsare”*).

Manevră hemostatică ce constă în aplicarea pe un vas care sângerează, a unei pense hemostatice, care-l comprimă, pentru a obține oprirea hemoragiei.

FORMULĂ LEUCOCITARĂ. Sin. leucogramă. V. hemogramă.

Proporția diferitelor varietăți de leucocite prezente în sânge.

Formula normală: număr total de leucocite 4 000–8 000/mm³; polinucleare neutrofile 45–70%; eozinofile 1–3%; bazofile 0–0,5%; limfocite 20–40%; monocite 4–8%.

FORNIX (*lat. = boltă, arc*).

Termen utilizat în anatomie cu semnificația de corp sau suprafață arcuită, precum și concavitate sau fund de sac. Ex.: fornix conjunctivae inferior/superior = fund de sac care face trecerea între conjunctiva palpebrală și cea bulbară a pleoapei inferioare/superioare.

FOSĂ (*lat. fossa „sanț”, „groapă”*).

În anatomie: depresiune largă și puțin adâncă, cel mai des osoasă, mai rar la suprafața unei alte structuri anatomice.

Fosa iliacă – depresiune largă formată de osul ilion, formând cele două regiuni inferioare ale abdomenului, de o parte și de alta a regiunii hipogastrice, sub flancuri (fosa iliacă dreaptă și fosa iliacă stângă).

Fosa pituitară. Sin. șeaua turcească.

Fosele nazale. Cavitățile nasului, ce constituie segmentul superior al căilor respiratorii.

FOSFATAZĂ. Enzimă; grupa de enzime care catalizează hidroliza esterilor acidului fosforic. Doza-rea fosfatazelor este folosită în scop de diagnostic; sunt prezente în cea mai mare parte a

tesuturilor și în sânge (fosfatazemie).

În serul sanguin există fosfataze alcaline (active în mediu alcalin) și fosfataze acide (active în mediu acid).

Fosfatazele alcaline: valori normale la 100 ml sânge: 2–6 u. Bodansky sau 13–15 UI/l; valori crescute se întâlnesc în anumite boli osoase, hepatice (boala Paget, metastaze osoase, mielom, hepatite, cancer de ficat etc.) și în retenție biliară.

Fosfatazele acide. În ser, fosfataza acidă are o dublă origine: prostatică și hepatică. Valori normale la 100 ml sânge 0,2–0,8 u. Bodansky sau 4,5–13,5 UI/l. Valori crescute se întâlnesc în cancer de prostată.

FOSFATAZEMIE. Conținutul în fosfataze acide sau alcaline în sânge.

FOSFATEMIE. Conținutul de fosfați în sânge.

FOSFATURIE. Eliminarea urinară a fosfaților.

FOSFENE (*gr. phos „lumină“ și phainein „a apărea“*).

Senzație luminoasă (lumină vagă, scânteii, flăcări) provocată de un alt stimul decât lumina (de obicei stimulii mecanici). Ex. sen-

zație luminoasă provocată prin compresiunea globilor oculari. Când survine spontan este un semn de decolare (dezlipire) de retină sau hipertensiune arterială.

FOSFOLIPIDE. Lipide complexe a căror molecule conțin fosfor. Valori normale în sânge 150–200 mg%.

FOSFOPROTEINE. Orice proteină care conține fosfor.

FOSFORESCENȚĂ (*fr. phosphorescence*).

1. Proprietatea pe care o au unele corpuri de a emite lumină (fără producere de căldură) și după ce sursa inițială de iluminare sau iradiere a încetat, spre deosebire de fluorescență, în cazul căreia emisiunea de lumină încetează o dată cu încetarea sursei de iluminare (iradierii).

2. Proprietatea organismelor unor animale (licurici) sau vegetale (microorganisme marine) de a emite lumină în obscuritate.

FOTOALERGIE (*gr. phos, photos „lumină“, allos „altul“ și ergon „lucru“*).

Reacție cutanată anormală tranzitorie (urticarie) provocată de lumină: raze solare sau surse de lumină artificială (ultraviolete,

lumina fluorescentă); este o sensibilitate alergică la lumină.

FOTOCOAGULARE (*gr. phos, photos „lumină“ și fr. coagulation „coagulare“*).

Procedeu de coagulare prin lumină, cu ajutorul laserului. Este utilizată pentru tratamentul anumitor afecțiuni retiniene: distrugerea unor mici tumori, tratamentul dezlipirii de retină.

FOTOFOBIE (*gr. phos, photos „lumină“ și phobos „frică“*).

Frica de lumină puternică, din cauza unei senzații penibile de disconfort (uneori senzație dureroasă), care apare la un grad obișnuit de iluminare. Fotofobia survine din cauza unei sensibilități particulare a retinei în afecțiuni oculare (conjunctivite, inflamații ale globului ocular, glaucom congenital etc.), de asemenea și în anumite afecțiuni cerebrale (encefalita, meningita etc.).

FOTOSENSIBILITATE (*gr. phos, photos „lumină“ și lat. sensibilitas „sensibilitate“*).

Sensibilitatea pielii la lumina solară, traducându-se prin apariția unui eritem în zonele expuse, la care se pot asocia bule sau cruste.

FOTOSINTEZĂ (*gr. phos, photos „lumină“ și synthesis „sinteză“*).

Formarea unor substanțe organice din substanțele anorganice, sub acțiunea luminii.

FOTOTERAPIE (*gr. phos, photos „lumină“ și therapia „tratare“*).

Tratament cu lumină naturală sau artificială.

FOTOTRAUMATISM. Acțiune vulnerantă a luminii. Leziuni ale retinei provocate de către o sursă de lumină foarte puternică (mai ales razele solare).

FOWLER (poziția).

Poziția semișezândă a pacientului în pat, cu genunchii îndoiți; este poziția cea mai relaxantă în mod normal, previne contractura mușchilor abdominali; toracele este sprijinit cu două sau mai multe perne, cu un rezemător mobil sau cu somieră articulară; sub regiunea poplitee se așază o pernă îndoită sau un sul din pătură, învelit într-un cearșaf.

FRACTURĂ (*lat. fractus „rupt“*).

Înteruperea continuității (ruptura) unui os în urma unui traumatism de o anumită violență; uneori poate să fie provocată și de un traumatism minor (nesemnificativ) la persoane în vârstă sau la

persoane suferind de anumite maladii care afectează oasele.

Fraktură cominutivă. Fractura în care există numeroase fragmente osoase.

Fraktură în lemn verde. Fractura incompletă a oaselor elastice, fără deplasarea fragmentelor = „fraktură în lemn verde“, care se întâlnește mai mult la copiii sau ca o complicație a decalificării la adult.

Fraktură prin telescopaj. Fractura în care fragmentele fracturate sunt îmbucate unele în altele ca urmare a unui șoc violent.

FRAGILITATE CAPILARĂ. Diminuarea rezistenței peretelui capilarelor sanguine; se întâlnește în numeroase boli generale, în hemogenie și în purpură.

FRĂU. Numele unor ligamente sau ale unor repliuri (cute) mucoase: frâul limbii, frâul prepuțului, frâul buzelor.

Frâul limbii. Fața inferioară a limbii, acoperită cu mucoasă subțire, prezintă un repliu median, **frenul.**

Frâul prepuțului. Repliu cutanat care prelungeste în față învelișul penisului pe fața inferioară a glandului.

FRENIC (*fr. phrenique, adj., sin. diafragmatic; gr. phren „diafragmă“*).

Care aparține sau se referă la diafragm: nervul frenic este un nerv motor al diafragmului.

FREAMĂT. Sin. fremisment.

Vibrație fină percepută la palpare, omoloagă de cele mai multe ori suflurilor intense. Senzație tactilă, comparabilă cu sforăitul de pisică. Ex.: **freamăt pericardic:** senzație tactilă vibratorie a peretelui toracic produsă de frecarea foștelor pericardice rugoase ca în pericardita fibrinoasă.

FRECĂTURĂ. Se spune despre zgomotul a două suprafețe rugoase, care alunecă între ele (se freacă una de alta). Ex.: frecătura pericardică (în pericarditele uscate), frecătura pleurală (pleure inflamate cu depozit de fibrină).

FRENICOTOMIE (*gr. phren „diafragm“ și tome „tăiere“*).

Secționarea sau rezecția parțială a nervului frenic pentru a se obține paralizia temporară a diafragmului, respectiv și punerea în repaus a teritoriului pulmonar supraiacent; metoda a fost utilizată în tratamentul tuberculozei pulmonare; azi, nu se mai practică.

FRIGIDITATE (*lat. frigiditas*).

Absența dorinței sexuale, a libidoului și plăcerii, la femeie. Generic: imposibilitatea femeii de a obține senzații voluptuoase, de a ajunge la orgasm în timpul coitului (raportului sexual). Cauzele acesteia pot fi organice, locale, dar adesea sunt de ordin psihologic.

FRISON. Conracții involuntare, ritmice ale musculaturii, ducând la tremurături neregulate, sacadate, involuntare, generalizate, însoțite de senzația de frig și de clănțănitul dinților. Apare sub acțiunea frigului sau a unor emoții puternice. Cele mai prelungite se observă în faza inițială a anumitor boli infecțioase acute (pneumonii, septicemii etc.).

FRONDĂ (*fr. fronde*). Frondă mentonieră – sin. căpăstru – pentru imobilizarea provizorie a mandibulei.

Bandaj format dintr-o fașă lată de 5–10 cm, lungă de 1,30 – 1,40 m. Se despică în lung fașa la ambele capete, lăsând la mijloc o porțiune de 5 cm nedespăcată, care se fixează pe bărbie. Ramurile feșei despicate se încrucișează și se leagă în regiunea occipitală, respectiv deasupra creștetului.

Pentru imobilizarea provizorie a mandibulei se mai folosește: bandajul mentocefalic – o fașă sau o pânză de aceeași dimensiune se înfășoară pericranian, apoi sub bărbie și se leagă deasupra creștetului.

FROTIU (*lat. frottis; fr. frottis*).

Preparat obținut prin întinderea în strat subțire, pe o lamă de sticlă, a unui produs biologic sau patologic cu scopul de a fi examinat la microscop (sânge, măduvă osoasă, cultură de bacterii, diferite secreții etc.).

Frotiu vaginal: se efectuează prin recoltarea celulelor descumate ale pereților vaginali (secrețiile vaginale) care se întind în strat subțire pe o lamă de sticlă. V. Papanicolou.

FRUSTRARE. Sentiment resimțit în urma unei privațiuni în domeniul afectiv; stare de suferință psihică creată printr-o situație în care un eveniment privează persoana de o satisfacție vitală la care gândește că are dreptul. Frustrațiile sunt mult mai dureros resimțite de către persoanele cu labilitate psihică și la care ele sunt sursa de conflict.

F.S.H. Folliculo-Stimulating-Hormon = în engleză numele pentru

gonadotrofina A. Hormon hipofizar care acționează asupra dezvoltării și activității glandelor sexuale (gonade).

FTIRIAZĂ. Sin. pediculoză inghinală. Infestare cu păduchi din genul Phtirus – care trăiesc de obicei în regiunea piloasă a pubisului; parazitoză intens pruriginoasă a regiunii păroase (mai ales regiunea pubiană).

FTIZIE (*gr. phthisis „distrugere“*). Denumire utilizată pentru tuberculoză.

FTIZIOLOGIE (*gr. phthisis „distrugere“; logos „știință“*).

Ramură a medicinei care se ocupă cu studiul tuberculozei.

FUND DE OCHI. Partea ochiului care poate fi examinată cu ajutorul unui oftalmoscop; prin oftalmoscopie directă se examinează: corpul vitros, retina, papila nervului optic (pata oarbă), macula (pata galbenă, vasele retiniene). Se obțin informații asupra stării retinei, a vaselor în general (arterioscleroză, hipertensiune arterială) și a presiunii intracraniene.

FUNDIC. Care se referă la fundul unui organ cavitărilor (ex.: rezecția fundică a stomacului).

FUND DE SAC DOUGLAS. Fund de sac rectovaginal (sau vaginorectal) la femei. Fund de sac vezicorectal la bărbați.

FUNDUL DE STOMAC (*fundus gastric*).

Regiunea superioară a stomacului, cuprinzând porțiunea cea mai lată a corpului acestui organ (porțiunea verticală și orizontală situată deasupra și la dreapta cardiei); marea tuberozitate a stomacului.

FUNDECTOMIE (*lat. fundus și ektome „excizie“*).

Intervenție chirurgicală prin care se extirpă porțiunea fundică a stomacului.

FUNGIC (*lat. fungus „ciupercă“*).

Care se referă la sau care este cauzat de ciuperci. Ex.: intoxicație fungică.

FUNGICIDE (*lat. fungus „ciupercă“ și caedere „a omori“*).

Substanțe întrebuințate pentru distrugerea ciupercilor.

FUNGISTATIC (*lat. fungus „ciupercă“ și gr. statikos „care oprește“*).

Care împiedică creșterea și dezvoltarea ciupercilor microscopice. Sin. micostatic.

FUNICULITĂ (*lat. funiculus „sforicică“ „cordita“ și -ita „inflamație“*).

Inflamația cordonului spermatic.

FURFURACEU (*lat. furfur* „tărățe“).

Se spune despre o descuamație fină prin opoziție cu descuamația lamelară. Ex.: descuamarea furfuracee a pielii.

FURUNCUL (*lat. furunculus*).

Inflamația unui folicul pilosebaceu, cauzată de stafilococul auriu. Are aspectul unui burbion gălbui (punctul central al furunculului format din puroi și țesut dermic necrozat), care se elimină o dată cu deschiderea furunculului, lăsând o mică escară ce se va vindeca lăsând o cicatrice. Furunculul nu trebuie niciodată manipulat, presat pentru a provoca eliminarea puroiului (risc de diseminare a microbilor).

Furunculul localizat la nivelul feței – mai ales la buza superioară –

prezintă riscul unei tromboze a vaselor cerebrale.

Furunculul antracoid. Sin. antrax. Aglomerație de furunculi cu tendință necrozantă, realizând adesea în profunzime un adevărat flegmon asociat cu fenomene generale accentuate (septicemie), de aceea se impune regula generală de a nu manipula (presa) un antrax.

FURUNCULOZĂ (*lat. furunculus* „furuncul“ și -oza).

Apariție succesivă sau simultană a mai multor furunculi în diferite regiuni ale corpului.

FUZIUNE (*lat. fusio, -onis, fundere* „a dizolva“).

1. Unire, combinare.
2. Trecerea unui corp din stare solidă în stare lichidă prin încălzire.

G

GALACTO (*gr. galactos „lapte“*). Element de compunere, prefix care introduce în termeni referirea la lapte.

GALACTOFOR (*gr. galactos „lapte“ și pherein „a purta“ „a duce“*).

Canal galactofor; care conduce laptele secretat de glanda mamară până la mamelon.

GALACTOGEN (*gr. galactos „lapte“ și gennan „a produce“*).

Care provoacă sau stimulează secreția lactată. Ex.: hormon galactogen (luteotrop).

GALACTOREE (*gr. galactos „lapte“ și rhoia „curgere“*).

1. Scurgerea de lapte prin mamelon în afara perioadei normale de lactație (alăptare).

2. Secreție lactată excesivă a glandei mamare la o femeie care alăptează.

GALACTOZEMIE. Prezența galactozei în sânge. Este o boală ereditară congenitală din cauza absenței unei enzime care transformă galactoza în glucoză. Se manifestă prin ciroză hepatică, convulsii, hipoglicemie, cataractă

etc.; cu evoluție spre leziuni cerebrale ireversibile, encefalopatie severă.

GALACTOZURIE (*gr. galactos „lapte“ și ouron „urină“*).

Prezența galactozei în urină.

GALENIC. Medicament galenic. Medicamente pregătite în farmacie, extrase din vegetale, prin opoziție cu cele preparate din substanțe chimice pure.

GALOP. V. Zgomot de galop.

GALVANO. Prefix care arată o relație cu un curent electric continuu.

GALVANOCAUTER. Cauter constituit dintr-un fir de platină, a cărui incandescență este obținută folosind ca sursă de căldură curentul electric continuu.

GALVANOPUNCTURĂ. Sin. Electropunctură. Intervenție terapeutică constând în implantarea în diverse țesuturi a unor ace prin care trece un curent electric continuu.

GALVANOTERAPIE. Folosirea în scop terapeutic a curentilor continuu-galvanici (masaj galvanic, băi galvanice) în afecțiuni locomotorii, nervoase etc.

GAMACARDIOGRAFIE. Explorarea funcției cardiace, a debitului cardiac și a circulației pulmonare prin **scintigrafie**. Se folosește de obicei albumina serică marcată cu iod radioactiv, care emite raze gama.

Sin. gamagrafie cardiacă, radio-cardiografie.

GAMADIAGNOSTIC. Diagnostic cu ajutorul unei substanțe radioactive care emite raze gama.

V. Scintigrafie.

GAMAGLOBULINE (sau *γ-globuline*).

Fracțiuni de proteine serice care, în cursul electroforezei, se deplasează cel mai lent (mobilitate electroforetică minimă). Constituie 10–15% din totalul globulinelor plasmatiche. Au însușiri imunitare (imunoglobuline), servind ca suport pentru majoritatea anticorpilor.

Gamaglobulinele sunt utilizate în profilaxie și în terapeuica antiinfecțioasă. Se disting două tipuri de preparate:

– gamaglobuline standard – preparate din serul uman sau din serul de cal;

– gamaglobuline specifice, obținute din seruri de la convalescenți de o afecțiune precisă

sau de la subiecți hiperimunizați contra acestei afecțiuni.

GAMET (*gr. gametes „soț”*).

Celule sexuale: la bărbat, gametul este spermatozoidul; la femeie, ovulul. Cele două celule se unesc în timpul fecundației și formează oul (zigot).

GAMAGRAFIE. Sin. scintigrafie. Examinarea unui organ cu radioizotopi (ex.: iod radioactiv pentru tiroidă; aur coloidal 198 sau sulfat de tehnéțiu pentru ficat).

GAMATERAPIE. Tratament cu raze gama.

V. cobaltoterapia și curieterapia.

GAMOFOBIE (*gr. gamos „căsătorie” și phobos „frică”*).

Teama de căsătorie.

GANGLIECTOMIE (*gr. ganglion „nod” și ektome „excizie”*).

Ablația unui ganglion nervos din lanțul simpatic lombar sau cervico-dorsal.

GANGLION (*gr. ganglion „nod”*).

Grup de corpuri celulare situate în afara sistemului nervos central; sunt situate de-a lungul vaselor limfatice sau pe traiectul nervilor.

Ganglioni limfatici. Structuri anatomice sferoide situate pe traiectul vaselor limfatice, formate dintr-o aglomerare de celule

limfoide. Ganglionii limfatici produc limfocite și sunt centri de fagocitoză.

Ganglioni nervoși. Aglomerare de celule nervoase situate pe traiectul unui nerv (ganglioni cerebrospinali, ganglioni simpatici, situați de o parte și de alta a coloanei vertebrale) etc.

GANGLIONEUROM (*ganglion*, *gr. neuron „nerv“ și -oma „umflătură“*).

Tumură benignă a țesutului nervos limfatic.

Sin. neurogliom.

GANGLIOPLEGIC (*ganglion și gr. plege „lovitură“*).

Care produce blocajul transmiterii influxului nervos la nivelul ganglionilor vegetativi (simpatici și parasimpatici). Medicamentele ganglioplegice produc o scădere/cădere a tensiunii arteriale; se recomandă pacienților care primesc aceste medicamente să rămână culcați un timp după administrarea acestora.

GANGRENĂ (*lat. gangraena*).

Proces de mortificare locală care duce la necroza (sfacel) și putrefacția țesuturilor, cu tendința de extindere din aproape în aproape.

Gangrena ischemică (prin întreruperea locală a circulației).

Orice țesut lipsit de irigație sanguină, deci de oxigen, moare. Când procesul survine într-un viscer se vorbește **de infarct**; la un os, **de osteonecroză**.

Ischemia (întreruperea locală a circulației) poate fi de origine venoasă (flebite), arterială (traumatism, embolie, arterită) sau capilară (escare de decubit, degerare etc).

Gangrena apare îndeosebi la extremități și mai ales la membrele inferioare. Gangrena de origine arterială poate fi masivă – în urma obliterării unui trunchi arterial mai mare, evoluția este

Gangrena ischemică

foarte gravă dacă nu se intervine de urgență (desobstrucția vasului sau – mai rău – amputația).

Gangrena septică. Este o infecție produsă de germeni anaerobi: gangrena pulmonară (abces putred), colecistite gangrenoase, gangrena septică a membrilor etc.

Gangrena gazoasă este produsă de anaerobi telurici (care trăiesc în pământ). Leziunea se extinde rapid distrugând țesutul (putrefacție), asociată cu sindrom toxic – adesea mortal.

GARGARISM. Soluție apoasă destinată spălării și dezinfecției gurii și faringelui și care nu se înghite.

GASTER (*gr.*) *stomac.*

GASTR-, GASTRO-. Prefix de origine greacă indicând o relație cu stomacul.

GASTRALGIE (*gastro și gr. algos „durere“*).

Durere a stomacului, localizată în epigastru, acompaniată sau nu de tulburări digestive.

Durerile epigastrice sunt evocatoare în afecțiunile stomacului, dar epigastriul este de asemenea locul de elecție a durerilor în afecțiunile pancreasului, ale colonului transvers sau dureri de origini

nervoase (crampe ale stomacului).

GASTRECTOMIE (*gastro și gr. ekstome „excizie“*).

Ablația (rezecția) stomacului, care poate fi parțială sau totală.

GASTRECTOMIZAT. Se spune despre o persoană care a suferit o gastrectomie.

GASTRINĂ. Hormon secretat de mucoasa stomacului și a duodenului la nivelul antrului piloric și care favorizează digestia, stimulând secreția gastrică de acid clorhidric și de pepsină.

GASTRITĂ (*gastro și -ita „inflamație“*).

Inflamația mucoasei stomacului.

Gastrita cronică este favorizată de abuz de alcool, de tutun, de mirodennii; iritația cronică a mucoasei gastrice se manifestă prin tulburări digestive de tip dispeptic, de arsuri, uneori hemoragii.

Gastrita acută este rară, izolată, ea este aproape întotdeauna asociată cu tulburări intestinale (gastroenterita). Cauzele gastritelor pot fi infecțioase sau alimentare (indigestie).

GASTRODUODENITĂ. Inflamația mucoasei gastrice și a celei duodenale.

GASTROENTERITĂ (*gastro, gr. enteron „intestin“ și -ita „inflamație“*).

Inflamația mucoasei stomacului și intestinului.

Gastroenteritele, adesea de origine infecțioasă, se manifestă prin dureri, vomismente, grețuri și diaree.

GASTROENTEROCOLITĂ (*gastro, gr. enteron „intestin“, kolon „intestin gros“ și -ita „inflamație“*).

Inflamația mucoasei gastrice, a intestinului subțire și a intestinului gros (colon).

GASTROENTEROLOGIE (*gastro, gr. enteron „intestin“ și logos „știință“*).

Specialitate medicală a bolilor tubului digestiv, ale ficatului și ale pancreasului.

GASTROENTEROSTOMIE (*gastro, gr. enteron „intestin“ și stoma „gură“, „deschidere“*).

Crearea operatorie a unei anastomoze (comunicare între două conducte) între stomac și intestin (ansă ileală).

GASTROFRENIC (*gastro și gr. phren „diafragm“*).

Care se referă la stomac și la diafragm.

GASTROJEJUNOSTOMIE (*gastro, lat. jejunum „flămând“ și gr. stoma „gură“, „deschidere“*).

Crearea unei anastomoze (comunicare) între stomac și jejun.

GASTROPEXIE (*gastro și gr. pexis „fixare“*).

Fixarea stomacului, în caz de gastroptoză, la una sau mai multe structuri anatomice rezistente, din vecinătate.

GASTROPTOZĂ (*gastro și gr. ptosis „cădere“*).

Ptoză a stomacului (coborârea stomacului din poziția normală) din cauza relaxării organelor (laxitatea epiplonului, hipotonia peretelui abdominal), ce-i asigură fixitatea.

GASTRORAFIE (*gastro și gr. rhaps „sutură“*).

Sutura stomacului după o plagă accidentală sau după o perforație patologică.

GASTRORAGIE (*gastro și gr. rhegnyai „a curge“*).

Hemoragie gastrică exteriorizată prin hematemeză sau prin melenă.

GASTROREE (*gastro și gr. rhoia „curgere“*).

Secreție excesivă de suc gastric.

GASTROSCOPIE (*gastro și gr. skopein „a vedea“*).

Vizualizarea directă a mucoasei gastrice cu ajutorul unui instrument optic, numit gastrofibroscop (endoscop cu fibre flexibile), introdus prin esofag.

GASTROSTOMIE (*gastro și gr. stoma „gură”, „deschidere”*).

Crearea unei comunicări între stomac și suprafața peretelui abdominal printr-o stomă (fistulă) efectuată chirurgical. Scopul – nutriția pacientului în cazul în care acesta prezintă un obstacol la nivelul esofagului.

GASTROTOMIE (*gastro și gr. tome „taiere”*).

Incizia stomacului pentru a cerceta (căuta) o leziune sau extragerea unui corp străin.

GATISM (*fr. gâtisme*).

Stare a bolnavilor cu degradare fizică și psihică, ce elimină involuntar materiile fecale și urina (incontinența sfincteriană); se întâlnește la bolnavi paralizați, alienați sau foarte bătrâni.

GATOS. Se spune despre bolnavi cu degradare fizică și psihică (paralizați, infirmi, alienați) cu incontinență de materii fecale și urină.

GAUSS (*curba*).

Curbă în forma de clopot, indicând distribuția normală pro-

abilă a unui ansamblu de date.

GAVAJ (*fr. gavage*).

Alimentație prin introducerea alimentelor în stomac prin intermediul unei sonde.

GELL-LOOMBS (clasificarea).

Clasificare a reacțiilor imune, alergice, la un anumit alergen la care organismul a fost sensibilizat anterior.

GELOZĂ. Sin. **AGAR-AGAR**.

Substanță mucilaginoasă extrasă din diverse alge marine. Este utilizată în industria alimentară (dulcețuri, conserve) și în bacteriologie (mediu de cultură).

GELULĂ. Capsulă de gelatină conținând medicamente care se administrează pe cale orală. O dată ajunsă în tubul digestiv, gelatina se dizolvă, eliberând substanța activă.

-GEN (*gr. gennan „a produce”*).

Sufix cu sensul de producere, naștere, generare.

GENĂ. Particulă elementară situată într-un punct definit (locus) al cromozomului, formată din acid dezoxiribonucleic (ADN) și de care depinde dezvoltarea caracterelor ereditare ale individului (suport al eredității).

Cromozomul este constituit dintr-un ansamblu de gene. Fie-

care genă este purtătoare a unui caracter ereditar.

GENETICĂ (*fr. genétique*).

Știința eredității.

GENION (*gr. geneion „bărbie“*).

Menton.

GENIOPLASTIE (*gr. geneion „bărbie“ și plassein „a forma“*).

Reparație chirurgicală – operație plastică la nivelul bărbiei sau al planșeului bucal.

GENITAL. Care se referă la reproducere. Ex.: organe genitale (organele de reproducere).

GENITO-URINAR. Care se referă la aparatul genital și la căile urinare.

Sin. urogenital.

GENOM. Ansamblul cromozomilor unui gamet (celula sexuală). În specia umană, genomul este format din 23 de cromozomi.

GENOTIP. Ansamblul de caractere ereditare ale unui individ (ansamblul genelor conținute în celulele unui organism), care constituie patrimoniul său ereditar. Spre deosebire de fenotip – care înseamnă ansamblul de caractere observabile, aparente, rezultate pe de o parte din patrimoniul său ereditar (genotip), pe de altă parte din modificările aduse individului prin influența exercitată de mediul ambiant.

GENU RECURVATUM. Deformație congenitală sau dobândită a genunchiului, caracterizată prin prezența unui unghi deschis anterior, format între gambă și coapsă, atunci când extensia lor este maximă.

GENU VALGUM. Anomalie de poziție a genunchiului: axul gambei formează cu axul coapsei un unghi larg deschis în afară, cu vârful înăuntru (genunchii sunt apropiați, iar picioarele îndepărtate) = „picioare în X“.

Genu valgum

GENU VARUM. Anomalie de poziție a genunchiului: axul gambei formează cu axul coapsei un unghi obtuz, deschis înăuntru, cu vârful în afară (genunchii sunt îndepărtați, în schimb picioarele sunt apropiate) = „picioare în paranteză“.

GENUPECTORALĂ (*poziție*).

V. poziția genupectorală.

GEODĂ (*fr. geode*).

Cavitate patologică (creusees) într-un organ (plămâni, rinichi, os).

GERO-, GERONTO- (*gr. geron, gerontos „bătrân“*).

Prefix arătând o relație cu bătrânețea sau îmbătrânirea.

GERIATRIE (*gr. geras „bătrânețe“ și iatria „tratament“*).

Ramură a medicinei (a gerontologiei), care studiază bolile bătrâneții, aspectele fiziopatologice ale persoanelor în vârstă. Geriatria cuprinde studiul biologic al fenomenelor responsabile de îmbătrânire, pentru a le atenua efectele.

GERMEN (*lat. germen „sămânță“*).

1. Microorganisme, în special cele susceptibile să producă boli.
Sin. microbi.

2. Parte care constituie punctul de plecare în dezvoltarea oricărui

organism (Dicționar Enciclopedic Român); element din care se poate dezvolta ceva (ex.: germen dentar).

În fr. germe = germene; termenul reprezintă ansamblul celulelor organismului care joacă un rol în reproducere, în opoziție cu **soma**. V. acest termen.

GERMICID (*germen și lat. caedere „a omori“*).

Agent sau substanță care este capabilă să omoare microorganismele patogene. Se folosesc agenți fizici (radiații), antibiotice, antiseptice etc.

GERONTOFILIE (*gr. gerontos „bătrân“ și philein „a iubi“*).

Perversiune constând din atracție sexuală față de persoane de vârstă înaintată.

GERONTOLOGIE (*gr. gerontos „bătrân“ și logos „știință“*).

Studiul stărilor normale și patologice ale oamenilor vârstnici; studiul bătrâneții sub toate aspectele: biologic, social și medical (geriatria).

GESTAȚIE (*lat. gestatio, de la gestare „a purta“*).

Sin. graviditate, sarcină.

Denumire data perioadei de timp care se scurge din momentul fecundației până la naștere.

GESTOZĂ. Sin. dizgravidie. Denumire data oricărei tulburări care evoluează în cadrul unei sarcini.

GIARDIA. Sin. lamblia. V. lambliază.

GIBOZITATE (*lat. gibba „co-coasă”*).

Curbură anormală a coloanei vertebrale manifestată printr-o convexitate posterioară.

Sin. cifoză.

GIGANTISM (*gr. gigas, gigantes „urias”, „foarte mare”*).

Creșterea anormală a unui individ prin dezvoltarea excesivă a scheletului; creșterea poate fi a corpului întreg sau a anumitor părți ale acestuia. Este o stare patologică legată – ca și acromegalia – de tulburări endocrine hipofizare (hipersecreția hormonului somatotrop al hipofizei).

GIGLI (fierăstrăul). Fir de oțel zimțuit pe toată lungimea lui, prevăzut cu câte un mâner la fiecare capăt; se folosește în chirurgia osoasă.

GIN-, GINO-, GINECO- (*gr. gyne, gynaikos „femeie”*).

Prefix care indică o relație cu caracterele specifice feminității.

GINECOMASTIE (*gr. gynaikos „femeie” și mastos „mamelă”*).

Dezvoltarea excesivă a glandelor mamare la bărbat.

GINGIVITĂ (*lat. gingiva „gingie” și -ita „inflamație”*).

Inflamația gingiilor poate apărea izolată sau asociată cu inflamația mucoasei bucale. V. stomatita.

Cauza gingivitelor: depozit de tartraj, intoleranță la proteze dentare, intoxicații cu mercur, avitaminoze (scorbutul se asociază cu gingivita), afecțiuni sanguine (agranulocitoze și leucemii).

GINGIVORAGIE (*lat. gingiva „gingie” și gr. rhoia „a curge”*).

Hemoragie la nivelul gingiilor.

GINOID. Se spune despre un bărbat care prezintă unele caractere de tip feminin (bazin larg, pilozitate redusă).

GIORDANO (semnul). Percuția zonei lombare declanșează o durere vie în litiaza renală și alte afecțiuni renale. (Giordano pozitiv).

GIRUS (*fr., engl. gyrus*).

Circumvoluție cerebrală.

GLABELĂ (*lat. glabellus de la glaber „pleșuv”*).

Regiune anatomică situată la rădăcina nasului între arcadele sprâncenelor. Sin. bosă frontală = proeminența dintre sprâncene.

GLAND. Corp conic din țesut erectil, care formează extremi-

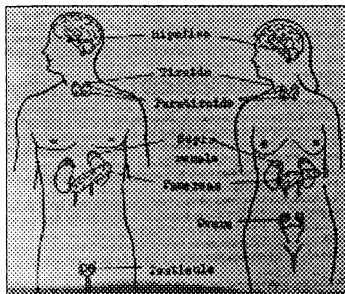
tatea distală a penisului, separat de corpul acestuia prin șanțul balano-prepuțial sau a clitorisului.

GLANDĂ (*lat. glandula*).

Organ format din celulele epiteliale specializate în secreție de substanțe specifice. Se deosebesc două feluri de glande după felul cum este eliberată secreția lor:

GLANDE EXOCRINE. Acestea își eliberează secreția la exterior, prin intermediul unui canal sau într-o cavitate a corpului (glandele sudoripare, glandele salivare, glandele intestinale).

GLANDE ENDOCRINE. Acestea își varsă secrețiile lor, hormonii, direct în sânge. Sunt glande lipsite de canal excretor. Funcționarea lor este complexă, sub dependența hipofizei. Ele joacă un rol important în creștere, în

Glande endocrine – localizarea

digestie, în sistemul nervos, în funcțiile sexuale etc.

Ansamblul format de hipotalamus și hipofiza, axul hipotalamo-hipofizar pare – la ora actuală – să fie sediul controlului tuturor secrețiilor.

Glanda hipofiză sau pituitară (vezi hipofiza), dirijează direct prin produsele sale de secreție internă – numite trofine – glanda tiroidă, glandele corticosuprarenale și glandele sexuale; cu restul glandelor întreține relații indirecte.

Hormonii hipofizei anterioare (adenohipofiza); fiecare din hormonii secretați de lobul anterior al hipofizei are rolul de a declanșa sau de a stimula secrețiile altor glande endocrine: somatotrofina (STH) hormon de creștere; corticotrofina (ACTH), care stimulează cortico-suprarenala; tirostimulina (TSH); foliculostimulant (FSH); luteinizant (LH).

Hipofiza posterioară (neurohipofiza) pune în circulație doi hormoni secretați de nucleii hipotalamici anteriori: hormonul antidiuretic sau vasopresina (ADH) și ocitocina (OT).

Glanda tiroidă secretă un hormon care acționează asupra

creșterii și a diferitelor metabolisme (lipide, glucide, protide).

Glanda paratiroidă controlează repartiția calciului în organism.

Glandele suprarenale secretă în principal mineralocorticoizi, glucocorticoizi și adrenalina.

Gonadele (testiculele și ovarele) (vezi gonada) glande mixte. Secreția lor debutează la pubertate.

Pancreasul (vezi pancreas) este glandă mixtă – endo și exocrină.

GLAUCOM (*gr. glaukos „verde marin“*).

Afecțiune oculară caracterizată printr-o creștere a presiunii intra-oculare (normal 14 – 20 mm de mercur), hipertonia globului ocular (conferind o duritate anormală la palparea globului prin intermediul pleoapei); o atrofie a nervului optic; scăderea vederii; modificări ale câmpului vizual. Poate apărea ca o afecțiune congenitală (g. infantil = buftalmie); ca o afecțiune primitivă (g. primitiv, care poate fi acut sau cronic); sau ca o consecință a altor boli de ochi (g. secundar).

GLERĂ (*fr. glaire, din lat. clarus „clar“*).

Lichid clar, ceva mai consistent decât mucusul, secretat de unele mucoase.

Glera cervicală (*engl. cervical mucus*). Produs de secreție a glandelor din colul uterin: în cursul ciclului menstrual suferă modificări periodice specifice, în funcție de succesiunea celor două influențe hormonale majore (a estrogenului și a progesteronului); mai abundent în timpul ovulației, sub influența estrogenului, care protejează spermatozoizii și le favorizează trecerea în uter; diminuează sub influența progesteronului.

GLEZNĂ. Partea inferioară a gambei cuprinzând regiunea articulației dintre tibie și oasele tarsiene, care prezintă două proeminențe: maleola internă a tibiei și maleola externă a peroneului.

GLICEMIE (*gr. glykys „dulce“ și haima „sânge“*).

Concentrația glucozei în sânge. Valoarea normală este de 80 – 120 mg% sau 4,44 – 5,55 mmol/l (peste aceste limite = hiperglicemie, sub aceste limite = hipoglicemie) (V. diabet, hiperglicemie și hipoglicemie).

GLICO-, GLUCO- (*gr. glykys „dulce“*).

Element de compunere care introduce în termeni referirea la glucoză.

GLICOGEN (*gr. glykys „dulce“ și gennan „a produce“*).

Substanța glucidică formată prin înlănțuirea specifică a moleculelor de glucoză (polimer al glucozei). Se găsește în aproape toate celulele organismului animal și a celui uman, mai ales în mușchi și ficat. Este folosit de organism ca rezervă de glucoză, de unde aceasta este eliberată după nevoie.

GLICOGENEZĂ. Sinteza glucozei în celula vie, mai ales din ficat, pe seama glicogenului.

GLICOGENOLIZĂ (*glicogen și gr. lysis „distrucție“*).

Transformarea glicogenului în glucoză prin hidroliză (sub acțiunea enzimelor).

GLICOGENOZĂ (*glicogen și -oza „boală neinflamatorie“*).

Afecțiune congenitală caracterizată prin acumulare de glicogen în unul sau mai multe organe sau țesuturi, legată de absența enzimelor necesare metabolismului glicogenului.

GLICOGENOGENEZĂ (*glicogen și gr. genesis „naștere“*).

Procesul prin care un mare număr de molecule de glucoză se unesc pentru a forma o moleculă de glicogen.

GLICOLIZĂ (*gr. glykys „dulce“ și lysis „distrucție“*).

Ansamblu de reacții de degradare metabolică a glucozei (distrugerea glucozei) sub acțiunea unor enzime.

GLICONEOGENEZĂ (*gr. glykys „dulce“, neos „nou“ și gennan „a produce“*).

Proces de formare a glucozei din proteine sau grăsimi.

GLICOPEXIE (*gr. glykys „dulce“ și pexis „fixare“*).

Depozitarea și fixarea în țesuturi (ficat, mușchi etc.) a glicogenului, ca rezervă de glucoză.

GLICOPROTEIDĂ. Moleculă mare compusă dintr-o fracțiune glucidică și una proteică (protide).

GLICORAHIE. Concentrație de glucoză prezentă în lichidul cefalorahidian; în mod normal este de 50–75 mg%; 2,70–4,4 mmol/l. (Se consideră normal jumătate din valoarea glicemiei.)

GLICOZURIE (*gr. glykys „dulce“ și ouron „urină“*). Sin. glucozurie.

Prezența zahărului (glucozei) în urină. La persoanele sănătoase, în condiții fiziologice, urina nu conține glucoză; aceasta se resoarbe la nivelul tubilor renali.

În urină, glucoza apare numai în cazul unor leziuni renale sau în

cazul unei hiperglicemii (semn de diabet), care să depășească „pragul renal“ al glucozei (140–190 mg%).

GLIOBLASTOM (*gr. glia „clei“, blastos „germen“ și -oma „umflătură“*).

Tumora cerebrală malignă constituită prin proliferarea celulelor gliale nediferențiate (celule de susținere a sistemului nervos, nevroglia).

GLIOM (*gr. glia „clei“ și -oma „umflătură“*).

Tumora malignă a sistemului nervos constituită din celule nervoase de susținere (nevroglia). Localizarea de predilecție este sistemul nervos central sau retina. Gliomul de retină sau retinoblastomul este o tumoră a copilului, adesea ereditară, cauzează cecitate (orbire), dar poate fi vindecat după enuclearea (extirparea) completă a ochiului.

GLIOSARCOM.

1. Tumoră bogată în celule, cu evoluție malignă.
2. Sarcom (tumoră malignă) dezvoltat pe seama țesutului nervos. V. glioblastom.

GLOB VEZICAL. Vezica urinară plină și în distensie, percepută la palpare în regiunea supra-

pubiană. Survine din cauza retenției de urină.

GLOBINĂ. Proteină a cărei legătură cu hemul (fracțiune ne-proteică) formează hemoglobina.

GLOBULINĂ. Una dintre cele două tipuri de proteine (albumine și globuline) conținute în plasma umană. Se deosebesc de albumine printr-o greutate moleculară mai mare.

Globulinele serice reprezintă toate proteinele sângelui în afară de albumină.

Cu ajutorul electroforezei se pot diferenția în diferite fracțiuni: alfa-globuline (α -globuline); beta-globuline (β -globuline); gamma-globuline (γ -globuline).

GLOMERUL (*lat. glomus, glomeris „ghem“*).

Structură anatomică cu aspect de ghem. Poate fi constituită din capilare sanguine (glomerulul renal), din tubi glandulari (segmentul secretor al glandelor sudoripare), din fibre nervoase (glomerulul olfactiv, glomerulul cerebelos).

Glomerulul renal este format dintr-o rețea de vase capilare arteriale (alimentat prin arteriole aferente și drenat prin arteriole eferente); are funcție de filtrare a

sângelui. Glomerulul este acoperit de o capsulă sub formă de cupă, cu pereți dubli, numită capsula lui Bowman. Are doi poli: **polul vascular**, pe unde intră artera aferentă și iese artera eferentă, și **polul urinar**, de unde ia naștere tubul urinar.

GLOMERULONEFRITĂ (*lat. glomus, glomeris „ghem”, gr. nephros „rinichi” și -ita „inflamație”*).

Afecțiune renală caracterizată printr-o inflamație acută sau cronică, predominant a glomerulilor renali. Glomerulonefrita survine de obicei din cauza unui focar microbial, (angină, scarlatină).

GLOS-, **GLOSO-** (*gr. glossa „limbă”*).

Element de compunere care introduce în termeni referirea la limbă.

GLOSALGIE (*gr. glossa „limba” și algos „durere”*).

Durere localizată la limbă.

GLOSITĂ (*gr. glossa „limbă” și -ita „inflamație”*).

Inflamația limbii.

GLOSOFARINGIAN

1. Care se referă la limbă și la faringe.

2. Nervul glosofaringian, a IX-a pereche de nervi cranieni care

furnizează inervația motorie și senzitivă a limbii și a faringelui. Paralizia acestuia produce tulburări de deglutiție.

GLOTĂ (*gr. glottis*).

Spațiu cuprins între cele două corzi vocale; partea cea mai strâmtă a laringelui.

GLUCO- (*gr. glykys „dulce”*). V. glico-.

GLUCAGON. Hormon secretat de celulele alfa (α) ale insulelor Langerhans din pancreas, cu acțiune hiperglicemiantă (crește glicemia) prin glicogenoliză hepatică. Are acțiune antagonistă față de insulină. Se folosește în tratamentul stărilor de hipoglicemie.

GLUCIDE (*hidrați de carbon, hidrocarbonați, zaharuri*).

Sursa principală de energie a organismului. Arderea glucidelor în organism furnizează 4 kilocalorii pe gram.

GLUCOCORTICOIZI. Denumire de ansamblu pentru hormonii secretați de corticosuprarenală și omologii sintetici. Au acțiune asemănătoare cu cea a cortizonului. În terapeutică, principalul efect este diminuarea reacțiilor inflamatorii.

GLUCOGENEZĂ. V. Glicogeneză.

GLUCOZURIE. V. Glicozurie.

GLUTEN (*fr. gluten*).

Amestec de proteine prezent în făina de cereale (mai ales de grâu). Glutenul este o substanță albă, vâscoasă, folosită pentru înglobarea comprimatelor destinate a fi absorbite numai în intestin (el nu este dizolvat de sucul gastric, care este acid). Malabsorbția glutenului conținut în făină produce o afecțiune gravă, **maladia celiacă**, ce apare la copil (prin atrofia vilozităților intestinale) provocând scaune diareice, bogate în grăsimi.

GNAT-, GNATO-. Prefix de origine greacă indicând relația cu maxilarul.

GNATOSCHIZIS (*gr. gnatos „falcă” și schisis „diviziune”*).

Despicătura mediană congenitală a maxilarului superior – „bot de iepure incomplet”, combinată cu despicătura buzei superioare și a bolșii palatine („bot de iepure total”). V. gură de lupt, cheilo-schizis.

GNOZIE (*gr. gnosis „cunoaștere”, „percepere”*).

Capacitatea de a recunoaște obiectele sau faptele prin intermediul organelor de simț.

GODEU (*fr. godet*).

1. Amprenta produsă prin apăsaarea cu degetul pe pielea infiltrată, cu edem.

2. Leziune cutanată în formă de farfurioară sau cupă (ex. godeul favic = leziune elementară tipică favusului, v. favus).

GOMĂ (*gr. gomos „încărcătură”*). Formațiune nodulară de origine infecțioasă (sifilis, tuberculoză, anumite infecții cu stafilococ și micoze profunde).

GON-, GONO-.

1. Prefix de origine greacă indicând relația cu reproducerea, progenitura.

2. Prefix de origine greacă indicând o relație cu genunchiul.

GONADĂ (*gr. gome „sămânța”*).

Glanda genitală care produce gameți (celule de reproducere): testicul sau ovar.

GONADOTROFINĂ sau GONADOTROPINĂ. Sin. gonadostimulină. Hormon care acționează asupra dezvoltării și activității glandelor sexuale (gonadele).

Gonadotropina A. Sin. foliculostimulina A (FSH = Folliculo-Stimuline–Hormone). Hormon secretat de lobul anterior al hipofizei. La femei, provoacă maturarea foliculului ovarian (De

Graaf) și a ovulului. Utilizarea FSH constituie un progres în tratamentul sterilității prin anovulație. La bărbat, activează spermatogeneza (producere de spermatozoizi).

Gonadotrofina B. Sin. hormon luteinizant, luteostimulină (LH = Luteostimuline - Hormone). Hormon secretat de lobul anterior al hipofizei. La femei, favorizează dezvoltarea corpului galben. La bărbat, stimulează producerea de testosteron.

Gonadotrofina corionică (placentară).

Hormon secretat de corion, apoi de placentă, în cursul gestației. Prezența lui în urină permite diagnosticul precoce de sarcină.

GONADOTROP. V. gonadotrofină.

GONALGIE (*gr. gonys „genunchi” și algos „durere”*).

Durerea genunchiului.

GONARTRITĂ (*gr. gonys „genunchi”, arthron „articulație” și -ita „inflamație”*). Sin. gonită.

Inflamația seroasă sau purulentă a articulației genunchiului.

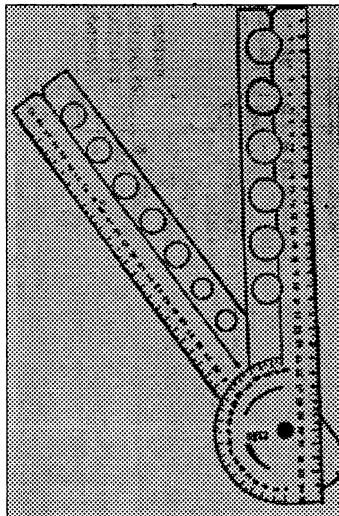
GONARTROZĂ (*gr. gonys „genunchi”, arthron „articulație” și -oza „boală neinflamatorie”*).

Artroza articulației genunchiului.

GONIOMETRU (*gr. gonia „unghi” și metron „măsură”*).

1. Denumire generală pentru instrumentele utilizate la măsurarea unghiurilor.

2. Instrument pentru măsurarea amplitudinii unghiurilor pe care le formează articulația în cursul diferitelor mișcări; se măsoară gradul de flexie a articulației.

Goniometru

GONION (*gr. gonia „unghi”*).

Punctul craniometric reprezentat de vârful unghiului mandibulei, format din ramurile orizontale cu

cele verticale ale maxilarului inferior.

GONOCEL. Sin. spermatocele. Dilatația chistică a epididimului sau a testiculului cu acumulare de spermă.

GONOCOC. Microb responsabil de producerea gonocociei.

GONOCOCIE (*fr. gonococcie*).

Orice infecție produsă de gonococ.

GONOREE (*gr. gone „sămânța” și rhoia „scurgere”*). Sin. blenoragie.

Boală transmisă pe cale sexuală și produsă de gonococ (*Neisseria gonorrhoeae*) caracterizată prin inflamația mucoasei genito-urinare, prezența de puroi și micțiuni dureroase.

GOT. Abr. glutamat – oxaloacetat – transaminază.

GPT. Abr. glutamat–piruvat –transaminază.

GRAAF V. folicul de Graaf și ovulația.

Element (mică veziculă) situat la suprafața ovarului care conține un ovul. În faza de ovulație, foliculul de Graaf se rupe și eliberează ovulul care este captat de trompa uterină.

GRABATAR (*fr. grabataire, lat. grabatus „pat nenorocit, mizerabil”*).

Se spune despre un bolnav imobilizat la pat din cauza bolii.

GRAFLOGIE (*gr. graphein „a scrie” și logos „știința”*).

Studiul particularităților caligrafice și psihografice ale scrisului. Se folosește în psihologie, psihiatrie, medicină legală, criminalistică, pentru a identifica și caracteriza anumite trăsături particulare ale individului.

GRAFOREE (*gr. graphein „a scrie” și rhoia „a curge”*).

Tendință patologică de a scrie mult.

GRAM (*metodă de colorație*).

Colorație cu violet de gențiană folosită în bacteriologie (pentru colorația bacteriilor) și care, după decolorarea cu alcool, permite diferențierea a două feluri de bacterii:

Gram + (pozitiv) care conservă colorația (rămâne colorat în violet cu metoda Gram, ex.: streptococul, stafilococul etc.).

Gram – (negativ) care sunt decolorate (nu rămân colorate în violet) și apoi sunt puse în evidență printr-un al doilea colorant, roșu, fuxina (ex. bacilul coli, gonococul etc.).

GRAND MAL. Criză majoră de epilepsie caracterizată prin con-

vulsii tonice și clonice cu pierderea conștiinței. V. petit mal (criza minoră de epilepsie).

GRANULAȚIE (*lat. granulatio*).

1. Orice formațiune normală sau patologică într-un organ, într-o celulă sau într-un țesut, având aspect de mici grăunțe rotunjite.

2. Granulațiile patologice sunt adesea manifestarea unei inflamații provocate de proliferarea țesutului conjunctiv (granulația tuberculoasă).

3. Se întrebuințează termenul și spre a denumi unele formațiuni anatomice vizibile cu ochiul liber (granulațiile lui Pacchioni, prelungiri ale arahnoidiei, care străbat dura mater).

4. Se mai numește granulație formarea de țesut conjunctiv tânăr (înmugurirea), care apare la nivelul unei răni pe cale de vindecare (semn de evoluție favorabilă).

GRANULIE (*fr. granulie, lat. granum „grăunte“*).

Sin. Tuberculoză miliară.

Formă de tuberculoză gravă și generalizată pe cale hematogenă caracterizată prin prezența în plămâni și în aproape toate organele de granulații tuberculoase miliare. V. miliar.

GRANULOCIT (*lat. granum „grăunte“ și kytos „celulă“*).

Celulă conținând granulații în citoplasmă (leucocit granular) și al cărei nucleu este format din mai mulți lobi. După afinitatea tinctorială a granulației se disting: granulocit eozinofil, granulocit bazofil și granulocit neutrofil. V. polinuclear.

GRANULOM (*lat. granum „grăunte“ și -oma „umflătură“*).

Tumoră de dimensiuni reduse (formațiune patologică nodulară) apărută în urma unui proces inflamator, constituită dintr-o aglomerare celulară cu aspecte diferite.

Granulom al pielii. Tumoră inflamatorie dermică formată din aglomerare de celule conjunctive (ex.: granulom inelar, granulom infecțios). **Granulom inelar.** Afecțiune cutanată constând din papule sau tuberculi, grupați în inel și localizați de predilecție pe dosul mâinilor, picioarelor, degetelor (boala Crocker). **Granulom infecțios.** Tumoră de natură infecțioasă (stafilococică sau, mai rar, streptococică), rotundă, ovalară, pediculată cu suprafață marmelonată, ușor sângerândă, situată mai ales pe degetele picioarelor sau pe tălpi. Sin. botriomicom.

Granulom dentar. Reacție inflamatorie paradontală (pseudotumoră) apărută în urma infectării și mortificării pulpei dentare, ce are aspectul unui mugure cărnos.

Granulom apical. Tesut inflamator, paradontal apical, ce se formează în procesele inflamatorii cronice întreținute de o infecție a pulpei radiculare necrozate și care constituie în anumite împrejurări un focar de infecție.

Granulom eozinofilic. Afecțiune osoasă (rară) afectând mai ales copiii și adolescenții; cu prognostic favorabil.

Granulom malign. Formațiune nodulară inflamatorie, observată în cursul bolii Hodgkin (sin. limfogramulomatoză malignă).

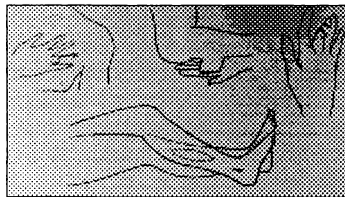
GRANULOMATOZĂ. Orice afecțiune inflamatorie cronică având caracteristică formarea de granuloame sau mase de aspect tumoral.

GRATAJ. Scărpinătură.

GRAVIDITATE. Sin. Sarcină. Gestație. Timp în care o femelă poartă în uter produsul de concepție.

GREFĂ (*fr. greffe*).

Operația prin care se realizează un transfer de țesut sau organ, prelevate dintr-o altă parte a corpului aceluiași individ (autogrefă).

Grefă (autogrefă) – diferite tipuri de grefe cutanate prin lambou pediculat

Când prelevarea se face de la un alt individ de aceeași specie se numește **homogrefă**, iar când prelevarea se face de la animal, se numește **heterogrefă** (ex.: grefon osos).

Atunci când se transferă un organ în întregime (rinichi, inimă), care implică restabilirea continuității vaselor sanguine, se vorbește despre **transplant**.

Cele mai frecvente grefe sunt grefele de piele.

GRIFON. Fragment de țesut sau organ folosit pentru a realiza o grefă. Sin. grefă.

GRIPĂ (*fr. grippe*).

Boală infecțioasă, foarte contagioasă cauzată de mai multe tipuri de virusuri (grupul Myxovirus).

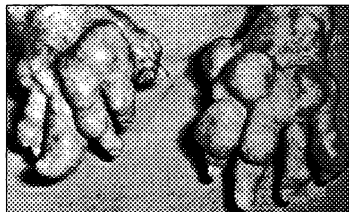
GURA DE LUP, CHEILOGNATOPALATOSCHIZIS (*gr. cheilos „buză”, gnatos „falcă”, lat. palatum „palat” și gr. schizis „diviziune”*).

Malformație congenitală a feței, caracterizată printr-o despicătură unilaterală sau bilaterală a buzei superioare, a maxilarului superior și fisura boltei palatine; se mai numește și „bot de iepure” bilateral total.

GUTAPERCĂ (*fr. gutta – percha*). Rășină produsă de copacul Isonandra gutta din Sumatra. Se folosește ca material izolant pentru comprese (umede) și în stomatologie ca material de obturație provizorie sau ca obturație de bază, izolatoare.

GUTĂ (*fr. goutte*).

Afecțiune foarte dureroasă provocată din cauza unei tulburări în metabolismul acidului uric, antrenând creșterea concentrației acestuia în sânge (hiperuricemie). Este o afecțiune frecventă mai ales la bărbați. Ereditatea și obiceiurile alimentare joacă un rol important în producerea gutei. Se manifestă prin crize de artrită

Guta cronică a mâinii

acută, localizată deseori la articulația halucelui (degetul mare de la picior). În majoritatea cazurilor, persoana este trezită brutal din somn din cauza unei dureri a degetului mare de la picior care crește progresiv. Spre dimineață durerea se atenuază. Guta cronică se manifestă prin depozite de urați (tofi) subcutanate, mai ales periarticular (ex.: guta cronică a mâinii).

GUTIERĂ (*fr. gouttière*).

1. Atelă în formă de jgheab, confecționată din sită metalică, feși gipsate, tablă sau atele Krammer, folosită pentru imobilizarea provizorie a unui membru fracturat.
2. În stomatologie, element de agregare al aparatului ortopedic (ex.: gutiera fix, gutiera constând dintr-o coroană pe un grup de dinți – cel puțin pe doi).
3. În anatomie, șanț aflat la suprafața unui os, prin care trece un nerv, tendon sau vas.

GUTURALI. Coriză.

GUYON (*seringă*).

Seringă de capacitate mai mare (50, 100, 200, cm³), utilizată pentru spălături vezicale pe sondă; pentru spălături ale canalului auditiv extern etc.

GYNATREZIE. Vagin neperforat. Mai rar: dezvoltare anormală a altor segmente ale sistemului genital feminin.

H

HABITUS (*lat. constitutie*).

Aparență generală a corpului și a feței individului, considerată ca expresie exterioară a stării de sănătate sau de boală.

HAEMOPHILUS INFLUENZAE.

Sin. bacil Pfeiffer.

Bacil gram negativ, responsabil pentru infecții respiratorii, complicații ale gripei, conjunctivite, meningite și artrite purulente.

HAGEDORN. Acul Hagedorn pentru sutura chirurgicală. Se manevrează cu ajutorul unui port-ac.

HALENĂ. Mirosul aerului expirat; miros particular (neplăcut) al aerului expirat, din diverse cauze: carii dentare, gangrene pulpare, abcese dentare, lipsa de îngrijire a gurii (igienă deficitară), angina necrotică; cauze esofagogastrice: stază esofagiană, stază gastrică; cauze respiratorii: rinita, supurații pulmonare; cauze generale: coma diabetică (miros de acetonă) etc. V. foetor ex ore.

HALLER (*rețeaua*). Rețeaua Haller – rețea venoasă vizibilă

sub tegumentele sânelui la femeia gravidă.

HALSTED (*operația*). Procedeu de cură chirurgicală a cancerului de sân care constă în exereza totală a glandei mamare, a mușchilor pectorali și a ganglionilor axilari.

HALUCINAȚIE (*lat. hallucinatio*).

Tulburare psihică caracterizată printr-o percepție imaginară, anormală; persoana are convingerea că percepe un obiect sau un fenomen, fără ca acesta să existe în realitate. Halucinațiile pot fi: auditive, vizuale, olfactive, gustative, tactile etc.

HALUS (HALUCE) IN „CIOCAN“ (*lat. hallux*).

Diformitate a halucelui (degetul mare de la picior) constând în flexiunea permanentă a falangei a doua pe prima și extensiunea acesteia față de metatars.

HALUS (HALUCE) VALGUS (*lat. hallux valgus*).

Devierea în afară, către marginea externă a piciorului, a degetului mare, cu suprapunerea acestuia peste degetul al doilea.

HALUS (HALUCE) VARUS (*lat. hallux varus*).

Devierea înăuntru, către marginea internă a piciorului, a degetului mare, cu îndepărtare de celelalte degete.

HANDICAP. În contextul sănătății, un inconvenient al unui anumit individ, cauzat de o afecțiune sau incapacitate/invaliditate, care limitează sau împiedică individul în îndeplinirea unui rol considerat normal (în funcție de vârstă, sex, factori sociali și culturali). Lemon (materiale de educație în nursing).

HANDICAPAT (*fr. handicapé, e*). Persoane suferind de o anomalie fizică sau mentală, cu posibilități reduse de a îndeplini o activitate profesională.

HANSEN (*bacil*). Bacilul leprei (*Mycobacterium leprae*).

HAPTENE (*gr. haptēin „a prinde”*). Sin. antigen incomplet.

Substanță neproteică care, în combinație cu o proteină, dobândește calitatea de antigen (capacitatea de a da naștere unor anticorpi), pe care singur nu o posedă.

HARRISON (șanț). Șanț submamar produs prin retractia coastelor de către diafragm.

HAȘIȘ (*fr. haschisch*).

Substanță extrasă din Cannabis indica – cânepa indiană: rășina, frunzele și florile uscate și diferit preparate poartă denumirea de hașiș, marijuana și kif. Toate aceste produse sunt euforizante. Folosirea repetată a hașișului duce la toxicomanie (obișnuință, dependență) însoțită de tulburări mentale (canabism). Dozele mari provoacă coma, cu tulburări respiratorii și circulatorii – până la stop cardiorespirator.

HAUDEK (*nișa*). Nișă gastrică penetrantă, având aspect radiologic tristratificat: bariu în porțiunea interioară, lichid de secreție în porțiunea mijlocie și aer în porțiunea superioară.

HAUSTRATIE. Proeminențe saculiforme ale colonului; în imaginile radiografice colonul apare segmentat prin prezența unor șanțuri profunde transversale care separă boselurile acestuia. Aspectul lor, numărul și repartiția sunt modificate în raport cu starea fiziologică a colonului. Absența lor dă colonului aspect tubular.

HAV. Virusul hepatitei A (din engl. „hepatitis A virus“).

HAVERS (*canalele*). Canale care străbat substanța compactă a

osului în direcție longitudinală și se anastomozează între ele constituind o rețea. Ele conțin vase de sânge, limfatice și nervi.

Hb. Abr. pentru hemoglobină.

HbO₂. Abr. pentru oxihemoglobină.

HBV. v. hepatita B.

HCV. v. hepatita C.

HDV. v. hepatita D.

HEBEFRENIE (*gr. hebe „pu-beritate” și phren „minte”, „spirit”*). Sin. schizofrenie hebefrenică.

Forma clinică a schizofreniei, care începe de obicei în adolescență, caracterizată prin tulburări comportamentale, cu tendința la acte antisociale, disociația gândirii și explozii neadecvate de râs sau plâns, însoțite uneori de agitații psihomotorii.

HEBERDEN (*nodulii*). Nodozități dure de mărimea unui bob de orez până la un bob de mazăre, care apar pe fața dorsală a degetelor mâinii (la articulațiile interfalangiene distale) caracteristice pentru artroză (în reumatism cronic).

HEDONISM (*gr. hedone „plăcere”*).

Tendență exagerată în căutarea plăcerii, întâlnită în special în stările maniacale.

HEGAR (*dilatatoarele*). Tije metalice sau de ebonită pentru dilatarea colului uterin sau a rectului. Seria completă are calibrele cu diametre gradate progresiv de la 2 la 30 mm la interval de un milimetru.

HEGAR (*semnul*). Sin. semnul balamalei. Este un semn precoce de sarcină: imbițiție și ramolire a istmului uterin, percepută la tușeul vaginal combinat cu palparea abdominală, corpul și colul părând a fi independente unul față de celălalt, ceea ce permite mobilizarea cu ușurință a corpului uterin pe col.

HELICOBACTER PYLORI. Bacterie izolată în 1983 din biopsii gastrice ale bolnavilor suferind de gastrită cronică sau ulcer gastro-duodenal. Se consideră că această bacterie este agentul etiologic izolat din majoritatea cazurilor de gastrită cronică. Se pare că vaccinarea împotriva infecțiilor cu *Helicobacter pylori* este pe cale să fie realizată (Dicționar Medical, L. Manuila, A. Manuila, M. Nicoulin, ediția 1996).

HELIO- (*gr. helios „soare”*). Prefix care introduce în termeni referirea la soare.

HELIOAEROTERAPIE (*gr. helios „soare“, aer „aer“ și therapeia „tratament“*).

Expunere, în scop terapeutic, la razele solare în aer liber.

HELIODERMITĂ (*gr. helios „soare“, derma „piele“ și -ita „inflamație“*).

Orice afectare cutanată produsă din cauza expunerii prelungite la razele solare.

HELIOFILAXIE (*gr. helios „soare“, pro „înainte“ și phylaxis „apărare“*).

Utilizarea în scop tonifiant (la debili, hipomineralizați și hipovitaminizați) a expunerilor la razele solare.

HELIOTERAPIE (*gr. helios „soare“ și therapeia „tratament“*).

Tratament al unei boli prin expunere progresivă la razele solare. Durata de expunere zilnică trebuie să fie la început de 10 minute apoi crescând progresiv până la 40 minute. Prima cură se face în orele de dimineață; ochii trebuie protejați prin ochelari colorați. Expunerea la soare ajută la cicatrizarea plăgilor atone sau trenante; ameliorează starea copiilor plâpânzi, debili sau rahitici; de asemenea și în cazul spasmofiliei. Se tratează tuberculoza

osoasă, ganglionară, peritoneală prin cure heliomarine. Contraindicații: primoinfecția tuberculoasă și tuberculoza pulmonară. Trebuie prudență și în cazul persoanelor de vârstă înaintată și cu arterioscleroză.

HELMINTIAZĂ (*gr. helmis, -inthos „vierme“*).

Nume generic dat bolilor provocate de viermi intestinali (helminți, ascarizi, tenia, oxiuri etc.).

HEM (*gr. haima „sânge“*).

Fracțiunea neproteică a hemoglobinei; partea constantă a hemoglobinei de care se leagă o parte proteică (globina).

HEM-HEMATO-HEMO (*gr. haima, haimatos „sânge“*).

Element care compunere care introduce în termeni referirea la sânge.

HEMAGLUTINARE (*gr. haima „sânge“, lat. agglutinare „a lipi“, „a uni“*).

1. Alipirea (aglutinarea) în grămezi a hematiilor sub acțiunea aglutininelor specifice (anticorpi corespunzători). Pe această reacție de hemaglutinare se bazează determinarea grupelor sanguine.

2. Aglutinarea hematiilor sub acțiunea virusurilor și a bacteriilor

(dacă în sânge există anticorpi specifici). Prin aceasta se poate pune diagnosticul unor infecții active sau din trecut. V. hemo-diagnostic.

HEMAGLUTININĂ. Anticorpi care produc aglutinarea hematiilor.

HEMANGIOM (gr. *haima* „sânge”, *aggeion* „vas” și *-oma* „umflătură”). Sin. Nev vascular.

Tumură benignă constituită din vase neoformate și dilatate (hiperplazia și ectazia vaselor sanguine). Hemangioamele sunt localizate la piele și mucoase (mână, față, buze) și se recunosc după aspectul lor roșu, puțin proeminent și moale.

HEMANGIOMATOZĂ. Dezvoltarea de multiple hemangioame în diverse organe și țesuturi.

HEMARTROZĂ (gr. *haima* „sânge”, *arthron* „articulație” și *-oza* „boală neinflamatorie”).

Prezența patologică a sângelui într-o articulație, cel mai des de cauză traumatică și excepțional revărsare spontană (hemofilie).

HEMATEMEZĂ (gr. *haima*, „sânge” și *hemesis* „vărsătură”, „vomă”).

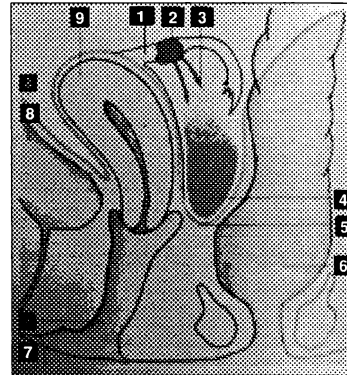
Sânge eliminat prin vărsătură. Este o hemoragie digestivă

produsă de un ulcer gastro-duodenal care sângerează, de un cancer sau din cauza unei rupturi de varice esofagiene (în cazul unei hipertensiuni portale).

Se va diferenția de hemoptizie și de evacuarea prin vărsături a sângelui înghițit (după epistaxis, intervenții stomatologice etc.).

HEMATINĂ. Pigment care provine din sânge și conține fier; este forma chimică a hemului din a cărui oxidare rezultă hematina.

HEMATOCEL (gr. *haima*, *haimatos* „sânge” și *kele* „tumoră”).

Hematocele la femeie

1. Trompa; 2. Ruptura trompei;
3. Sângele acumulat în fundul de sac Douglas;
4. Fundul de sac Douglas;
5. Peritoneul; 6. Rectul; 7. Vaginul;
8. Vezica; 9. Uterul

Acumulare de sânge într-o cavitate, țesut sau organ simulând o tumoră. Ex.: colecție de sânge în fundul de sac Douglas (hematocel retro-uterin) din cauza rupturii unei sarcini extrauterine.

HEMATOCOLPOS (gr. *haima, haimatos* „sânge” și *kolpos* „vagin”).

Retenția de sânge (menstrual) în vagin, în cazuri de imperforație congenitală a himenului sau de atrezie a orificiului vulvar.

HEMATOCRIT (gr. *haima, haimatos* „sânge” și *krites* „care alege”).

1. Volumul ocupat de elementele figurate din sânge (globule) într-un volum dat de sânge, exprimat în procente. Valorile normale medii sunt: la femei 40%; la bărbați 45%. Aceste valori scad în hemoragii și în anemii și cresc în poliglobulii.

2. Aparat pentru stabilirea volumului procentual de hematii (tub gradat). Se determină prin centrifugarea rapidă a unei probe de sânge recoltat pe anticoagulant.

HEMATODERMIE (gr. *haima, haimatos* „sânge” și *derma* „piele”).

Orice manifestarea cutanată și mucoasă corelată cu o boală de

sânge (sau boli ale organelor hematopoietice) (leucemie, boala Hodgkin etc.).

HEMATOFAG (gr. *haima, haimatos* „sânge” și *phagein* „a mânca”).

Care se hrănește cu sânge (ex. țânțar anofel). Sin. hemofag.

HEMATOGEN (gr. *haima, haimatos* „sânge” și *gennan* „a produce”).

Care se produce pe cale sanguină (ex. diseminare hematogenă a microbilor).

HEMATOLOGIE (gr. *haima, haimatos* „sânge” și *logos* „știință”).

Știință care se ocupă cu studiul morfologiei, fiziologiei și patologiei sângelui și a organelor hematopoietice, precum și cu bolile acestora.

HEMATOM (gr. *haima, haimatos* „sânge” și *-oma* „umflătură”).

Colecție de sânge într-un țesut, bine delimitată (închistată), superficială sau profundă. Hematomul se produce în urma ruperii spontane sau traumatice a vaselor sanguine sau în unele tulburări ale crazei sanguine (tulburări de coagulabilitate = discrazie). Resorbția hematoamelor superficiale se produce spontan, ajutate prin măsuri locale, dar hematoa-

mele importante trebuie să fie evacuate pe cale chirurgicală. Ex.: hematom *intracranian* (extradural sau subdural); hematom *retroplacentar* = colecție de sânge constituită între placentă și mucoasa uterină și care, în marea majoritate a cazurilor produce moartea fătului.

HEMATOMETRIE (gr. *haima, haimatos „sânge“ și metra „uter“*). Retenția de sânge menstrual în uter, întâlnită în atreziile colului sau în aplaziile totale ale vaginului.

HEMATOPOIEZĂ (gr. *haima, haimatos „sânge“ și poiein „a face“*).

Formarea celulelor sângelui. Hematopoieza cuprinde: eritropoieza (formarea hematiilor); leucopoieza (formarea leucocitelor și a limfocitelor); trombocitopoieza (formarea trombocitelor).

Organele hematopoietice sunt: măduva osoasă (pentru producerea hematiilor în principal); ganglionii limfatici și splina (pentru leucocite și trombocite); țesutul reticulo-endotelial (pentru monocite).

HEMATOPORFIRINĂ. Substanță provenită din hem prin eliminarea fierului și care apare ca pro-

pus de descompunere a hemoglobinei, în sânge și în urină.

HEMATORAHIE (gr. *haima, haimatos „sânge“ și rachis „coloană vertebrală“*).

Hemoragie în canalul medular (intrarahidian).

HEMATOSALPINX (gr. *haima, haimatos „sânge“ și salpinx „trompă“*).

Acumulare de sânge în trompa uterină; este de regulă consecința unei sarcini extrauterine (sarcini tubare).

HEMATOSARCOM (engl. *lymphoma*).

Tumără malignă dezvoltată pe seama celulelor limfoide sau reticulare. V. mielom ca tendință rapidă spre diseminare.

HEMATOZĂ (fr. *hematose*).

Transformarea sângelui venos în sânge arterial la nivelul alveolelor pulmonare, prin eliminarea bioxidului de carbon din sânge și încărcarea cu oxigen din aerul introdus în plămâni în timpul respirației.

HEMATOZOAR (gr. *haima, haimatos „sânge“ și zoon „animal“*).

Protozoar responsabil de paludism (malaria). Trăiește în hematii la om și în tubul digestiv al țânțarului anofel; face parte din ge-

nul plasmodium, agentul patogen al malariei (Plasmodium malariae).

HEMATURIE (gr. *haima, haimatos „sânge“ și ouron „urină“*).

Prezența sângelui sau a hematiilor în urină; poate fi de origine renală, vezicală, prostatică; poate fi un semn alarmant care poate anunța un cancer al căilor urogenitale, glomerulonefrita acută sau tuberculoza renală. Hematuria mai poate avea, de asemenea, cauze sistemice ca discrazii sanguine (tulburări de coagulare); tratamente anticoagulante; o arsură sau un efort exagerat.

HEMERALOPIE (gr. *hemera „zi“, alaos „orb“ și opsis „vedere“*).

Scăderea vederii în condiții de iluminare redusă. Cauza poate fi avitaminoza A și anumite afecțiuni ale retinei.

HEMI, EMI- (gr. *hemi „jumătate“*). Prefix care introduce în termeni sensul de jumătate.

HEMIANESTEZIE (gr. *hemi „jumătate“, an „fără“ și aisthesis „percepere“*).

Abolirea sensibilității la o jumătate a corpului (în sens longitudinal).

HEMIANOPSIE (gr. *hemi „jumătate“, an „fără“ și opsis „vedere“*). Pierderea vederii la cei doi ochi în jumătatea câmpului vizual (este o îngustare a câmpului vizual).

HEMIANOSMIE (gr. *hemi „jumătate“, an „fără“ și osme „miros“*).

Pierderea simțului mirosului de o singură parte.

HEMICOLECTOMIE (gr. *hemi „jumătate“, kolon „intestin gros“ și ektome „excizie“*).

Ablația colonului drept sau stâng.

HEMICORP. Jumătatea dreaptă sau stângă a corpului.

HEMICRANIE (gr. *hemi „jumătate“ și kranion „craniu“*).

Durere localizată la o jumătate a craniului, caracteristică în migrenă.

HEMIMELIE (gr. *hemi „jumătate“ și melos „extremitate“*).

Absența congenitală a unui segment distal de membru (mână și antebraț sau picior și gambă), în timp ce brațele și coapsele sunt de dimensiuni normale.

HEMIPAREZĂ (gr. *hemi „jumătate“ și paresis „slăbire“*).

Paralizie discretă a unei jumătăți a corpului (pareză = diminuarea forței musculare).

HEMIPLEGIE (gr. *hemi* „jumătate“ și *plege* „lovitură“).

Paralizia jumătății drepte sau stângi a corpului. Poate fi flască sau spastică, survine în hemoragiile cerebrale, tumori, traumatisme craniocerebrale și este produsă de lezarea căilor piramidale. În leziunile din trunchiul cerebral, hemiplegia este contralaterală față de leziune. Cauza cea mai frecventă a hemiplegiilor este accidentul vascular cerebral (AVC); tromboza sau ruptura unui vas sanguin intracranian (hemoragie cerebrală). Traumatismele de la nivelul măduvei sunt adesea responsabile pentru hemiplegie: în acest caz paralizia este de aceeași parte cu leziunea.

HEMITORACE. Jumătatea dreaptă sau stângă a toracelui.

HEMOCITOLIZĂ. Distrugerea globulelor sanguine (eritrocite și leucocite).

HEMOCROMATOZĂ (gr. *haima*, *haimatos* „sânge“, *chroma* „culoare“ și *-oza* „boală neinflamatorie“).

Tulburare constituțională sau dobândită a metabolismului fierului. Se caracterizează printr-o supraîncărcare difuză cu fier a diferitelor țesuturi sau organe,

ducând la leziuni degenerative. Forma cea mai tipică este hemocromatoza primitivă (idiopatică) ereditară, numită și diabet bronzat. Forma dobândită, secundară este observată în cirozele alcoolice, în anemii hemolitice, după transfuzii de sânge repetate.

HEMOCONCENTRAȚIE. Reducerea cantității de apă din sânge (scăderea volumului plasmatic) în raport cu elementele figurate și constituenții plasmei (contr. hemodiluție). Rar, este vorba despre creșterea acestor elemente (poliglobulie, hiperprotidemie). Cel mai adesea este vorba de o deshidratare (indiferent de cauza sa).

Hemoconcentrația se traduce printr-o creștere a hematocritului și a concentrațiilor constituenților plasmei. Riscul său major este tromboza.

HEMOCULTURĂ (gr. *haima*, *haimatos* „sânge“ și lat. *cultura* „cultivare“).

Însămânțarea sângelui prelevat de la un pacient, într-un mediu de cultură, în vederea cultivării și identificării unor germeni patogeni responsabili ai unei septicemii (metodă de diagnostic).

HEMODIAGNOSTIC. Metodă de diagnostic rapid, care constă în amestecarea, pe o lamă de sticlă, a unei picături de sânge de la bolnav, cu o suspensie de bacterii suspectate. Dacă testul este pozitiv, se produce aglutinarea directă, vizibilă cu ochiul liber, ceea ce atestă prezența anticorpilor specifici în sângele bolnavului (diagnostic rapid al febrei tifoide, tifosului exantematic sau al brucelezei).

HEMODIALIZĂ (*gr. haima, haimatos „sânge“ și dialysis „separare“*).

Procedeu de epurare (curățare) extrarenală a sângelui de anumite deșeurii metabolice (uree, electroliți în exces, hemoglobină liberă etc.) acumulate în exces, în caz de insuficiență renală majoră.

Sin. rinichi artificial. Pentru acest scop există mai multe tipuri de aparate. Principiul hemodializei se bazează pe epurarea extracorporeală a sângelui introdus în dializor, cu ajutorul unei pompe, prin intermediul unei linii racordate la o fistulă arterio-venoasă.

Sângele circulă în mod continuu în dializor unde se produc schimburi bidirecționale între

sânge și soluția de dializă, prin intermediul membranei semi-permeabile a dializorului, după care sângele este reintrodus în organism prin fistula arterio-venoasă. Ședințele de epurație au loc în centre specializate sau la domiciliu – și durează 4-6 ore, de 2 sau 3 ori pe săptămână.

HEMODILUȚIE (*gr. haima, haimatos „sânge“ și diluere „a dilua“*).

Diluarea anormală a masei eritrocitare și a constituenților în volumul plasmatic (contr. hemoconcentrație).

Se observă în cazul afecțiunilor cu retenție mare de apă (insuficiență renală, insuficiență cardiacă, mixedem...).

HEMODINAMICĂ (*gr. haima, haimatos „sânge“ și dynamis „forța“*).

Studiul mecanismelor dinamicii circulației sanguine (presiune, debit, viteză, vasomotricitate etc.).

HEMOFILIE (*gr. haima, haimatos „sânge“ și philein „a iubi“*).

Boală ereditară transmisă de mamă numai băieților și caracterizată prin întârzierea coagulării sângelui (prin deficitul unor factori de coagulare), cu tendință la

hemoragii (mucoase, cutanate, musculare, articulare) grave și prelungite, produse de cele mai mici traumatisme.

HEMOFTALMIE (gr. *haima, haimatos* „sânge” și *ophthalmos* „ochi”).

Hemoragie în corpul vitros.

HEMOGENIE (gr. *haima, haimatos* „sânge” și *gennan* „a produce”).

Afecțiuni hemoragice produse din cauza scăderii numărului de plachete sanguine (trombocite), fără a se cunoaște cauza. Sin. purpura trombocitopenică.

Diateza hemoragică cronică, mai frecventă la femei, se caracterizează prin hemoragii cutanate – sub formă de purpură – sau mucoase (epistaxis, gingivoragii etc.).

HEMOGLOBINĂ (fr. *hemoglobine*). Abr. Hb.

Proteină complexă (heteroproteină), constituind pigmentul respirator al globulelor roșii; compusă dintr-o proteină, numită *globină*, și un fragment neproteinic, numit *hem*. Rolul său principal este de transportor al oxigenului de la plămâni la țesuturi și a bioxidului de carbon de la țesuturi la plămâni. Concentrația Hb în sânge

variază între 14 și 16 gr%; 8,5-10,5 mmol/l.

HEMOGLOBINURIE. Prezența de Hb liberă în urină, a cărei culoare devine brună. Se observă în cazuri de hemoliză masivă intravasculară. Există, de asemenea, hemoglobinurie de efort, de cauză necunoscută.

HEMOGRAMĂ (gr. *haima, haimatos* „sânge” și *gramma* „notare”).

Studiul cantitativ și calitativ al globulelor din sânge. Cuprinde: numărul globulelor, a elementelor figurate (*hematii, leucocite, trombocite, reticulocite*) dintr-un mm³ de sânge, cantitatea de Hb și formula leucocitară (procentul diverselor tipuri de leucocite).

Numărul globulelor normal la adult: *hematii*: 4–5 milioane/mm³. Se vorbește despre **anemie** când numărul lor scade și **poliglobulie** când crește. *Leucocite*: 4 000–8 000/mm³. Scăderea sub aceste cifre = **leucopenie**; creșterea = **hiperleucocitoză**. *Trombocite* (plachetele sanguine): 150 000 – 400 000/mm³.

Formula leucocitară

– neutrofile
nesegmentate 3 – 5%

– neutrofile segmentate	60 – 70%
– eozinofile	2 – 3%
– limfocite	20 – 40%
– monocite	4 – 8%

Retjculocite 5 – 20%.

HEMOLIZĂ (*gr. haima, haimatos „sânge“ și lysis „dizolvare“*). Sin. eritrocitoliză.

Distrugerea globulelor roșii cu eliberare de Hb în sângele circulant. Există o hemoliză fiziologică produsă de îmbătrânirea globulelor roșii (sfârșitul ciclului lor de viață de 120 de zile) și care are loc, în general, în sistemul reticuloendotelial din splină, ficat și măduva osoasă; Hb eliberată se transformă în bilirubină înainte de a trece din nou în sânge. Dar în caz de hemoliză masivă, se produce o creștere a bilirubinei și poate apărea icterul hemolitic. Dacă hemoliza se produce intravascular (fenomen mai rar), Hb eliberată se dizolvă în sânge (hemoglobinemie), trece prin rinichi în urină (hemoglobinurie) și este pericol de șoc cu anurie.

HEMOLIZINĂ Sin. eritrocitolizină.

Agent hemolitic care poate fi de natură variată (anticorpi, toxine bacteriene etc.) care are

proprietatea de a liza hematitele (ex. hemoliza streptococică).

HEMOPATIE (*gr. haima, haimatos „sânge“ și pathos „boală“*). Nume generic dat tuturor afecțiunilor sângelui și a organelor hematopoietice (leucoze, leucemii, anemii, limfoame maligne, poliglobulii etc.).

HEMOPERICARD (*gr. haima, haimatos „sânge“, peri „în jurul“ și kardia „inimă“*).

Acumulare de sânge în cavitatea pericardică ce apare în rupturi vasculare traumatice sau anevrism aortic.

HEMOPERITONEU. Acumulare de sânge în cavitatea peritoneală, de origine traumatică sau tumorală sau prin ruptura unei sarcini extrauterine.

HEMOPTIZIE (*gr. haima, haimatos „sânge“ și ptysis „scuipat“*). Expectorarea (eliminarea prin tuse) a unei cantități variabile de sânge provenit din laringe, trahee, bronhii sau plămâni.

Hemoptizia apare după tuse, sângele are culoare roșu-viu și este amestecat cu spută și aer. Trebuie diferențiat de hematemeză care se produce prin vărsături.

HEMORAGIE (gr. *haima, haimatos „sânge“ și regnynay „a erupe“ „a țâșni“*).

Scurgerea de sânge în afara unui vas sanguin lezat. În funcție de locul unde se scurge se deosebesc: **hemoragie externă** – când sângele curge la exteriorul organismului;

hemoragie internă – când sângele se varsă într-o cavitate seroasă (hemotorax, hemopericard, hemartroză, hemoperitoneu etc.) sau se scurge printre țesuturi.

hemoragie exteriorizată – când hemoragia se produce într-o cavitate (stomac, intestin etc.), iar eliminarea are loc după câțva timp (epistaxis, hemoptizie, hematemeză, melenă, metroragie, hematurie).

HEMOROID. Dilatație varicoasă (varice) a venelor mucoasei anorectale. Hemoroizii pot fi **externi**, situați sub sfincterul anal, vizibili și hemoroizi **interni**, situați deasupra acestui sfincter și pot fi decelați prin tușeu rectal sau cu anuscopul.

HEMOSALPINX. Sin. hematosalpinx.

HEMOSPERMIE (gr. *haima „sânge“ și sperma „sămânță“*).

Ejaculare de spermă amestecată cu sânge, din cauza unei inflamații a prostatei sau a veziculelor seminale. Uneori survine fără nici o cauză. Sin. hematospermie.

HEMOSTATIC (gr. *haima „sânge“ și statikos „care oprește“*).

Se spune despre toate procedeele, substanțe sau instrumente utilizate pentru a opri o hemoragie (vasoconstrictoare, coagulante, pense hemostatice etc.).

HEMOSTAZĂ (gr. *haima „sânge“ și stasis „oprire“*).

Oprirea unei hemoragii. Poate fi: spontană, medicamentoasă și chirurgicală – provizorie ori definitivă.

Hemostaza **spontană**, numită și hemostaza fiziologică, se produce prin propriile posibilități ale organismului; este posibilă numai pentru vasele mici – datorită ansamblului fenomenelor fiziologice care comportă: vasoconstricția reflexă, formarea cheagului plachetar și coagularea.

Hemostaza **medicamentoasă** se realizează prin substanțe care provoacă fie o coagulare a sângelui, fie o vasoconstricție puternică (vitamina K, trombine, adrenalină, noradrenalină etc).

Hemostaza **provizorie** se reali-

zează prin mai multe căi: compresiune manuală sau digitală, pansament compresiv, flectarea puternică a extremității, aplicarea garoului, pensarea vasului sângerând (forcipresura).

Hemostaza **definitivă** se realizează prin închiderea (obliterarea) vasului care sângerează: mijloace termice (cauterizarea); sutura sau ligatura vasului cu fire de ață, nylon sau catgut.

HEMOTERAPIE (gr. *haima* „sânge“ și *therapeia* „tratament“). Administrare de sânge în scop terapeutic.

HEMOTORAX (gr. *haima* „sânge“ și *thorax* „torace“).

Prezența sângelui în cavitatea pleurală.

HENLE (*ansa*). Segment intermediar al tubului urinar.

HEPARINĂ. Substanță anticoagulantă prezentă în toate țesuturile, mai ales în ficat, mușchi și plămâni. Heparina mai are, de asemenea, acțiune antiinflamatoare, fluidifiantă și antialgică. Heparina se prescrie pe cale intravenoasă în scop preventiv la persoanele expuse tromboflebitelor (imobilizare îndelungată, cardiaci care zac la pat etc.) și în scop curativ pentru combaterea

afecțiunilor tromboembolice (flebită, embolie pulmonară, infarct miocardic).

HEPATECTOMIE (gr. *hepar*, *hepatos* „ficat“ și *ektome* „excizie“). Ablajația unui lob sau a unui segment al ficatului.

HEPATALGIE (gr. *hepatos* „ficat“, *algos* „durere“).

Durere în regiunea hepatică.

HEPATITĂ (gr. *hepatos* „ficat“ și *-ita* „inflamație“).

Orice afecțiune inflamatorie hepatică, de cele mai multe ori de origine virotică (hepatită virală). Hepatitele pot fi cauzate, de asemenea, de substanțe toxice (hepatită toxică), de bacterii sau de paraziți (hepatită infecțioasă).

HEPATITĂ A. Sin. hepatită epidemică, hepatită infecțioasă, icter epidemic. Hepatita virală A (HVA) este o boală infecțioasă determinată de virusul hepatic A, care se găsește atât în materiile fecale, bilă, urină, cât și în sânge. Infecția se transmite pe cale orală, prin apă, alimente, obiecte contaminate. Perioada de incubație – în medie o lună – virusul fiind prezent în sânge și în scaun din a doua jumătate a perioadei de incubație. Debutul se manifestă prin „stare gripală“, grețuri, vărsături și diaree.

HEPATITĂ B. Sin. hepatita serică, hepatită cu antigen Australia, hepatită posttransfuzională, hepatită de inoculare.

Hepatita virală B al cărei agent etiologic (VHB sau HBV) se transmite pe cale parenterală [transfuzii, seringi contaminate, nesterilizate (drogații), prin sânge infectat] și, mai rar, prin alte lichide organice (salivă, spermă). Perioada de incubajie este de peste 6 săptămâni. Evoluția este mai lungă decât a hepatitei A. Există în prezent un vaccin contra hepatitei B.

HEPATITĂ C. Virusul C (VHC sau HCV) se transmite pe cale sanguină (posttransfuzională, la toxicomani, prin injecții cu material contaminat), precum și pe cale sexuală. Manifestările clinice sunt asemănătoare celorlalte hepatite virale, având însă o tendință mai crescută de cronicizare (50%). Diagnosticul se stabilește prin decelarea anticorpilor specifici din ser (V. testul ELISA). Hepatita C, până nu demult, era cuprinsă în grupul hepatitelor „non-A, non-B”. Datorită posibilităților actuale de identificare în laborator, grupul virusurilor „non-A, non-B” a putut fi separat în hepatita C.

HEPATITĂ D. Produsă de virusul defectiv (VHD sau HDV) a cărui replicare este condiționată de prezența virusului hepatic B. Este constituit din ARN viral și antigen (agent Delta). Infectarea purtătorilor cronici de HBV cu agentul Delta ar putea provoca forme grave de hepatită. Diagnosticul se pune prin detectarea antigenului Delta din ficat, cu ajutorul imunofluorescenței.

HEPATITĂ E. Forma de hepatită virală determinată de virusul E (VHE sau HEV); transmisă pe cale digestivă. Hepatita E făcea parte până recent din grupul hepatitelor „non-A, non-B”.

HEPATITĂ INFECȚIOASĂ. Produsă de paraziți sau bacterii: hepatite amoebiene, leptospiroze, mononucleoza infecțioasă etc.

HEPATOCIT. Celulă a parenchimului hepatic. Sin. celula hepatică.

HEPATOM (*gr. hepatos „ficat” și -oma „umflătură”*).

Tumoră (cancer) primitivă a ficatului.

Denumirea mai exactă = **hepatom malign**.

HEPATOMEGALIE (*gr. hepatos „ficat” și megas „mare”*).

Creșterea de volum a ficatului. Hepatomegalia se apreciază prin

palparea abdomenului (bordul inferior) și percuția toracelui (limita superioară). Principalele cauze ale hepatomegaliei sunt cirozele hepatice, cancerul hepatic, afecțiuni cardiace.

HEPATOPTOZĂ (gr. *hepatos* „ficat” și *ptosis* „cădere”).

Deplasarea în jos a ficatului.

HEPATOSPLENOMEGALIE (gr. *hepatos* „ficat”, *splen* „splină” și *megas* „mare”).

Creșterea de volum a ficatului și a splinei.

HEPATOTERAPIE (gr. *hepatos* „ficat” și *therapeia* „tratament”).

Tratamentul cu extracte hepatice, pe cale orală sau parenterală.

HERMAFRODITISM. Sin. bisexualitate (de la *Hermes*, zeul comerțului și *Afrodita*, zeița iubirii la greci).

Anomalie caracterizată prin prezența simultană la un individ a organelor genitale masculine și feminine; prezența la aceeași persoană a caracterelor sexuale ale ambelor sexe. Există hermafroditism **adevărat**, o anomalie foarte rară, cu prezența ovarelor și a testiculelor la același individ. De obicei hermafroditismul se manifestă incomplet = h. fals (**pseudhermafroditism**): când

la un individ se găsesc glandele sexuale ale unui sex, în timp ce caracterele sexuale secundare lipsesc sau corespund în parte sexului opus.

HERNIE (lat. *hernia*).

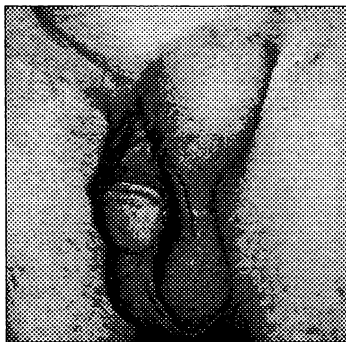
leșirea unui organ sau a unei părți de organ din cavitatea în care există în mod normal, prin slăbirea peretelui cavității ce îl conține sau printr-un orificiu natural, accidental sau patologic; organul herniat fiind conținut într-un sac herniar.

Cele mai frecvente hernii sunt ale peretelui abdominal anterior: inghinală, crurală, ombilicale, epigastrice și ale liniei albe.

Există și alte tipuri de hernii: *hiatală* (diafragmatică), *discală* (hernie de disc intervertebral).

Herniile abdominale. Cea mai obișnuită este hernia intestinală. Hernierea unei anse intestinale se poate produce prin canalul inghinal (h. inghinală); prin inelul crural (h. crurală); la nivelul ombilicului (h. ombilicală); printre fibrele încrucișate ale liniei albe abdominale (h. liniei albe; hernia epigastrică).

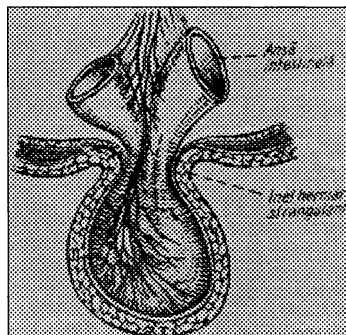
Apariția unei formațiuni la nivelul punctelor slabe ale peretelui abdominal (zone herniare), în

Hernie inghinală

urma unui efort, reprezintă semnul clinic revelator.

Hernie strangulată. Sin. hernie încarcerată. Hernie complicată al cărei conținut nu mai poate fi redus în cavitatea din care a

Hernie strangulată – inel herniar strangulat

herniat, din cauza inelului herniar, care devine ștrangulant prin constricția fermă și permanentă (irreversibilă) a porțiunii de intestin conținut în sacul herniar. Vasele sanguine intestinale comprimate nu pot asigura circulația la nivelul intestinului herniat și ștrangulat, ducând la necroză, fapt care determină în aceste cazuri intervenție chirurgicală de urgență.

Hernia hiatală. Sin. diafragmatică. Pătrunderea în cavitatea toracică a unei părți din stomac, prin orificiul (*hiatus*) esofagian al diafragmului.

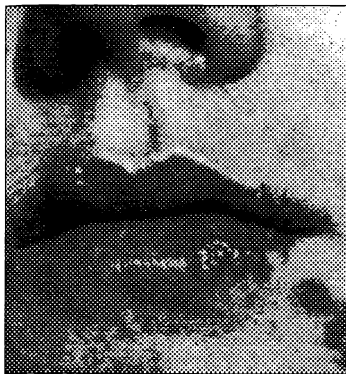
Hernia discală (hernia de disc intervertebral). Alunecarea către canalul rahidian a nucleului pulpos al unui disc intervertebral în urma rușerii inelului său fibros. Rezultă o compresie a rădăcinilor nervoase de la nivelul respectiv (cauza durerilor).

HEROINĂ. Derivat sintetic al morfinei, este o pulbere albă și amară, cu efecte analgezice mai puternice decât morfina, asociate cu stare de euforie intensă. Nu este folosit în medicină pentru că expune la forme grave de toxicomanie, obișnuința la heroină fiind greu de tratat și cu recidive numeroase. Intoxicația acută se

manifestă prin comă asociată cu tulburări respiratorii, pareză a membrilor și tulburări vizuale.

HERPES (*gr. herpes*).

Afecțiune cutanată și mucoasă acută virală, cu caracter recidivant; care se manifestă prin apariția unor grupuri de bășicuțe pline cu lichid, de obicei în jurul buzelor, al nasului, de asemenea în părțile genitale.

Herpes multiplu al buzelor

HERPES-ZOSTER. Sin. Zona Zoster.

HERXHEIMER (reacția). Accident brutal care survine după administrarea de antibiotice în tratamentul unei infecții (sifilis, tifoidă etc.). Se manifestă prin fenomene generale (febră, ce-

falee etc.) și locale (intensificarea erupției).

Reacția se produce ca urmare a efectului medicamentului, care produce o distrugere masivă a germenilor cu eliberarea de toxine.

HESPERANOPSIE (*gr. hespera „seară”, an „fără” și ops „ochi”*).

Cecitate nocturnă.

HETER-, HETERO- (*gr. heteros „altul”*).

Prefix care introduce în termeni sensul de diferit, altul. Ant. homo-

HETEROCROMIE (*gr. heteros „diferit” și chroma „culoare”*).

1. În oftalmologie, colorația diferită a celor două irisuri.
2. Colorație diferită a unor componente care în mod normal ar trebui să fie monocrome.

HETEROCROMOZOM. Cromozom care intervine în determinarea sexului. Celulele somatice ale femeii au doi cromozomi X (genotip XX) și cele ale bărbatului au un cromozom X și unul Y (genotip XY).

Sin. cromozom sexual, gonozom, heterozom.

HETEROGEN (*gr. heteros „altul” și genos „gen”*).

1. De natură diferită: corp compus din elemente heterogene (diferite).

2. Care provine de la o altă specie sau dintr-o sursă diferită, ex. albumine eterogene. Ant. homogen.

HETEROGREFĂ. Grefă a cărui donator este de altă specie decât organismul primitor (ex. grefă osoasă, heterogenă). Sin. grefă heteroplastică, heteroplastie, heterotransplant.

HETEROSEXUAL (*gr. heteros „altul“ și lat. sexus „sex“*).

Individ cu tendințe sexuale normale (în opoziție cu homosexual), având atracție sexuală pentru persoane de sex opus.

HETEROTOPIE (*gr. heteros „altul“ și topos „loc“*).

Ectopie, amplasare anormală a unor componente ale organismului sau ale unor țesuturi.

HETEROZIGOT. Zigot (ou) rezultat din unirea a doi gameți cu compoziție genetică diferită; se spune despre o celulă sau un individ care are în cromozomii săi omologi, două gene diferite, dar cu aceeași localizare (de ex.: o genă normală și una patologică). Se spune despre o persoană că este heterozigotă – de exemplu – atunci când are ochii de culori diferite (un ochi albastru și unul căprui).

HEXADACTILIE. Malformație congenitală care constă din existența a șase degete la mâini sau la picioare.

HIAL-, HIALO- (*gr. hialos „sticlă“*).

Prefix care introduce în termeni sensul de translucid, transparent, asemănător cu sticla.

HIALIN. Substanță omogenă transparentă sau sticloasă (ex.: umoarea apoasă a ochiului).

HIALOIDĂ (*gr. hialos „sticlă“ și eidos „formă“*).

Membrana de înveliș a corpului vitros.

HIALITĂ. Inflamația corpului vitros.

HIALURONIDAZĂ. Enzimă produsă de unele bacterii (pneumococ, streptococ) și de unele celule umane (celulele testiculului, spermatozoizii) și care favorizează hidroliza acidului hialuronic din țesuturi, făcând mai puțin vâscoase mediile organice. Se utilizează în clinică pentru mărirea acțiunii unor anestezice locale sau pentru a favoriza resorbția substanțelor injectate subcutanat.

HIATAL. Care se referă la un hiatus (deschizătură). Ex.: **herniile hiatale**; ele sunt hernii ale stoma-

cului care trec prin hiatusul esofagian (ieșirea unei părți a mării tuberozități a stomacului din cavitatea abdominală în torace, prin hiatusul esofagian al diafragmului).

HIATUS (*lat. hiatus „deschizătură“*).

În anatomie acest termen arată unele orificii strâmte și alungite. Ex.: **hiatus esofagian**: orificiul diafragmatic prin care esofagul trece din torace în abdomen.

HIATUS LEUCEMIC. Aspectul particular al formulei leucocitare sanguine în leucemia acută, caracterizat prin absența formelor intermediare între mieloblaști și granulocite neutrofile adulte.

HIBERNARE (*lat. hibernare „a ierna“*).

Stare de somnolență și încetinierea proceselor metabolice, întâlnită la unele animale în timpul iernii (popândău, bursuc, liliac etc.).

Hibernare artificială. Metodă de hipotermie provocată, obținută prin medicamente neuroplegice (Chlorpromazin, Promethazin) sau prin răcire (refrigerație), cu scopul de a obține încetinirea funcțiilor vitale (scăderea temperaturii și a metabolismului, scăderea excitabilității).

Hipotermia provocată se realizează în vederea efectuării unor intervenții chirurgicale (arsuri grave, intoxicații, chirurgie cardiacă).

HIBRID. Organism (plantă sau animal) rezultat din încrucișarea a doi indivizi de specii, de soiuri, de genuri sau de rase diferite.

HIC. Abr. pentru hipertensiune intracraniană.

HIDARTROZĂ (*gr. hydor „apă“, arthron „articulație“ și -oza*).

Acumulare de lichid seros într-o cavitate articulară. Hidartroza apare în entorse, oboseli ale mușchilor prin solicitare prea mare a articulației, în reumatism, TBC, sifilis etc.

HIDATIC. Care provine de la hidatide (stadiu larvar al viermelui *Taenia echinococcus*).

Chis hidatic. Rezultă din dezvoltarea larvei hidatide în țesuturile umane. El se localizează cel mai adesea la ficat și se traduce printr-o hepatomegalie. Chistul hidatic poate fi responsabil de compresiune asupra căilor biliare, dar pericolul mare îl constituie ruptura sa cu diseminarea rupturii și cu diseminarea larvelor în peritoneu, provocând peritonite și infecții generalizate.

HIDR-, HIDRO- (*gr. hydor „apă“*). Prefix care introduce în termeni referirea la apă, lichide.

Precizare: în franceză și engleză se scrie cu „y“ (hydr-) pentru referirea la apă; se scrie cu „i“ (hidr-) pentru referirea la sudoare.

HIDRADENOM (*gr. hidros „sudoare“, aden „glandă“ și -oma „umflătură“*).

Tumoră mică, benignă, cu punct de plecare de la nivelul unei glande sudoripare (adenom sudoripar).

HIDRAMNIOS (*gr. hydor „apă“ și amnion „amnios“*).

Sin. Hidropizia amniosului.

Sindrom caracterizat prin creșterea excesivă a lichidului amniotic (peste 1,5 – 2 l) însoțită de o hipertonie continuă a uterului. Consecințele asupra fătului și a mamei sunt în funcție de cantitatea lichidului și de rapiditatea creșterii.

HIDRARGIRIE. Intoxicație cronică cu mercur sau compuși săi (mai ales inhalarea vaporilor în fabricile ce folosesc compuși mercuriali).

HIDROAERIC. În radiologie, se spune despre o imagine caracterizată prin prezența într-o cavitate de revărsat hidric și gaze

(abces pulmonar, hidropneu-motorax, ocluzii intestinale etc.).

HIDROCEFALIE (*gr. hydor „apă“ și kephale „cap“*).

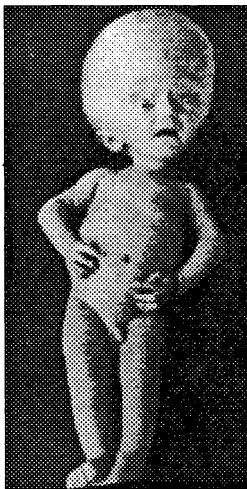
Creșterea cantității de lichid cefalorahidian conținut în cutia craniană. Lichidul cefalorahidian se poate acumula în ventriculii cerebrali (hidrocefalie internă) sau între foițele menigiene (hidrocefalie externă).

La copil, dilatația ventriculilor cerebrali este urmată și de creșterea progresivă a volumului cutiei craniene, incomplet osificată.

La adult, se produce hipertensiune intracraniană (HIC), deoarece cutia craniană este închisă, rigidă, inextensibilă.

Hidrocefalia este determinată de diferite cauze (tumori cerebrale, neuroinfecții, meningite, traumatisme cranio-cerebrale etc.), care produc fie o hipersecreție sau o insuficiență de resorbție, fie o tulburare de circulație (printr-un obstacol) a lichidului cefalorahidian.

Hidrocefalia nou-născutului – congenitală – se recunoaște prin creșterea perimetrului cranian; oasele bolții craniene nefiind sudate, se produce o creștere de

Hidrocefalie (la copil)

volum a cutiei craniene, fața pare foarte mică; globii oculari sunt împinși înainte și coborâți (privire „în apus de soare”); fontanelele sunt larg deschise, suturile dehiscente.

HIDROCEL (*gr. hydor „apă” și kele „tumoră” „hernie”*).

Acumulare de lichid seros în tunica vaginală a testiculelor sau în învelișurile cordonului spermatic. Se prezintă sub forma mării de volum a scrotului, progresivă, nedureroasă. Aceasta este adesea o afecțiune benignă și se tra-

tează chirurgical, dar poate să fie, de asemenea, o primă manifestare a unui cancer al testiculului.

HIDROCOLECIST (*gr. hydor „apă”, chole „bilă” și kystis „vezică”*).

Dilatația vezicii biliare prin acumularea unui lichid seros (bilă anormal de fluidă) ca urmare a unui obstacol la nivelul colului sau al canalului cistic (cel mai frecvent un calcul) care împiedică evacuarea bilei.

HIDROCORTIZON. Hormon al glandei corticosuprarenale.

HIDROCUȚIE (*Hidrocutare = înecul fără aspirație de lichid = înecul alb*).

Accident supraacut care survine în cazul scufundării (submersie) în apă rece. Se caracterizează prin oprirea reflexă a inimii; se produce ca urmare a unui reflex periferic, generat de contactul cu apă rece, antrenând o vasoconstricție a centrilor nervoși. Reacția este brutală, oprește circulația și respirația (sincopă cardiorespiratorie). Măsuri de prevenire: nu se intră în apă imediat după masă, când temperatura exterioară este foarte ridicată sau când apa este foarte rece.

HIDROELECTROLITIC. Care se referă la apă și electroliți și la echilibrul lor în organism (ex.: bilanț hidroelectrolitic, echilibru hidroelectrolitic).

HIDROFIL (*gr. hydor „apă” și philein „a iubi”*).

Cu afinitate pentru apă; care absoarbe și reține apa. Ant. hidrofob.

HIDROFOBIE (*gr. hydor „apă” și phobos „frică”*).

Teamă morbidă de apă. În patologie, frica necontrolată de apă, simptom al turbării.

HIDROLIZĂ (*gr. hydor „apă” și lysis „dizolvare” „distrucție”*).

1. Procesul de scindare în molecule mici a unor macromolecule cu fixarea concomitentă a unei molecule de apă la nivelul legăturilor scindate.

2. Prin extensie, disocierea electroliților dizolvați în apă.

HIDROLOGIE. Studiul proprietăților terapeutice ale apelor naturale sau artificiale și al utilizării lor.

HIDRONEFROZĂ (*gr. hydor „apă”, nephros „rinichi” și -oza „boală neinflamatorie”*).

Retenție de urină în bazinet și în calicele renale, produsă de un obstacol (cudură a ureterului, calcul ureteral, compresiuni tumo-

rale etc.) sau de o scădere a tonicității bazinetului, urmată de dilatarea bazinetului și calicelor renale.

HIDROPERICARD (*gr. hydor „apă”, peri „in jurul” și kardia „inimă”*).

Prezența patologică de lichid (transudat) în cavitatea pericardică, observată în mixedem (hipotiroidie), în insuficiență cardiacă.

HIDROPIONEFROZĂ. Acumulare de urină și puroi în bazinet și calice, care sunt dilatate, apărută în urma unui obstacol din căile urinare inferioare.

HIDROPIOSALPINX. Distensia trompei uterine prin acumulare de lichid seros și puroi.

HIDROPIZIE. Sin. Hidrops. Retenție de apă în organism; acumulare de lichid seros într-o cavitate naturală a corpului (pleură, pericard, peritoneu, articulații) sau în țesutul conjunctiv celular (termen înlocuit cu **anasarca**). V. anasarca.

HIDROPNEUMOPERITONEU (*gr. hydor „apă”, pneuma „aer” și peritoneu*).

Acumularea de lichid și gaze în cavitatea peritoneală.

HIDROPNEUMOTORAX (*gr. hydor „apă”, pneuma „aer” și thorax „torace”*).

Prezență de aer și lichid în cavitatea pleurală.

HIDROREE (*gr. hydor „apă” și rhoia „curgere”*).

1. Scurgere de lichid apos la nivelul unei mucoase inflamate (mucoasă nazală, conjunctivă);

2. Transpirație abundentă.

HIDROSADENITĂ (*gr. hidros „sudoare”, aden „glandă” și -ita „inflamație”*).

Inflamație stafilococică a glandelor sudoripare și sebacee, localizată de cele mai multe ori în axilă.

HIDROSALPINX (*gr. hydor „apă”, salpinx „trompă”*).

Colecție seroasă închistată într-o trompă uterină.

HIDROSOLUBIL. Solubil în apă (ex. vitamină hidrosolubilă).

HIDROTERAPIE (*gr. hydor „apă” și therapeia „tratament”*).

Folosirea în terapeutică a apei. Hidroterapia comportă băi locale sau generale, dușuri, împachetări umede etc. Masajul și recuperarea (reeducarea) sunt adesea asociate hidroterapiei.

HIDROTORAX. Acumulare de lichid neinflamator, în cavitatea

pleurală, uni sau bilateral produs pe cale mecanică, în cursul insuficienței cardiace. Reacția Rivalta este negativă.

HIDROZĂ. Orice tulburare funcțională a secreției sudorale (sudorație profuză).

HIGRO (*gr. hygros „umed”*).

Prefix care introduce în termeni referirea la starea de umiditate.

HIMEN (*gr. himen „membrană”*).

Membrană subțire formată dintr-un pliu al mucoasei vaginale, separând parțial vaginul de vulvă. Valoarea sa atât de mare ca și criteriu al virginității este relativă pentru că morfologic membrana himenală este foarte variată și ea poate să lipsească la virgine. Himenul se rupe la primul raport sexual. După prima naștere resturile himenului se modifică și iau numele de **carunculi mirtiformi**.

HIMENORAFIE (*gr. himen „membrană” și raphe „sutură”*).

Refacere chirurgicală, parțială sau totală, a membranei himenale.

HIPER (*gr. hyper „mai mult” „deasupra”*).

Prefix care introduce în termeni semnificația de peste, excesiv de. Ant. hipo.

HIPERACIDITATE GASTRICĂ.

Sin. hiperclorhidrie = exces de acid clorhidric în secreția gastrică.

HIPERALGEZIE. Sin. hiperalgie (*gr. hyper „mai mult“ și algos „durere“*).

Sensibilitate exagerată la stimulii dureroși.

HIPERANXIETATE. Stare de angoasă intensă.

HIPERAZOTEMIE. Creșterea azotemiei (azotul în sânge) la cifre mari, observată mai ales în insuficiența renală gravă. V. uremie.

HIPERBAR.

1. Se spune despre un lichid cu greutate specifică mai mare decât cea a mediului ambiant. Ex.: rahianestezie hiperbară, prin injectarea unei soluții mai grele decât lichidul cefalorahidian.

2. Se spune despre un gaz a cărui presiune este superioară presiunii atmosferice. Se utilizează oxigenul hiperbar în cazurile în care pacientul trebuie să respire o cantitate mai mare de oxigen decât este în aerul atmosferic.

HIPERCAPNIE. Sin. hipercarbie. (*gr. hyper „mai mult“ și kapnos „fum“, „carbon“*).

Creșterea presiunii parțiale a bioxidului de carbon din sângele arterial; concentrația crescută a bioxidului de carbon din sânge produce supraexcitarea centrului respirator – așa cum se întâmplă în asfizie. Se observă în principal în cursul insuficiențelor respirației cronice.

HIPERCHERATOZĂ. V. hiperkeratoză.

HIPERCHINEZIE. V. hiperkinezie.

HIPERCLORHIDRIE. Sin. hiperaciditate gastrică.

Creșterea excesivă a acidului clorhidric în sucii gastric. Clinic se manifestă prin regurgitați acide, arsuri și dureri gastrice.

HIPERCOLESTEROLEMIE.

Creșterea concentrației de colesterol în sânge (peste 300 mg%). Există hipercolesterolemie **primitivă** familială, transmisă genetic, care în absența unui regim sărac în grăsimi și a unui tratament medicamentos poate determina complicații cardiovasculare grave. Printre hipercolesterolemii primitive se distinge hipercolesterolemia „esențială”, care se manifestă uneori prin xantome (depozit de colesterol în piele, tendoane sau oase, prezen-

tându-se ca pete sau noduli de culoare galbenă) și care este responsabilă de arterioscleroză și boli coronariene (infarctul de miocard).

Anușite hipercolesterolemii sunt asociate cu creșterea concentrației sanguine a trigliceridelor: ele reprezintă hiperlipidemiile *endogene*.

HIPERCORTICISM. Secreția excesivă de hormoni corticosuprarenali; manifestări cutanate (piloizitate) și hidroelectrolitice (retenție de sodiu și apă).

HIPERCHROMIE (*gr. hyper „mai mult“ și chroma „culoare“*).

Hiperpigmentație cutanată.

HIPEREMEZĂ. Vărsături abundente și prelungite, în special cele care survin la începutul sarcinii.

HIPEREMIE. Sin. congestie (*gr. hyper „mai mult“ și haima „sânge“*).

Acumulare excesivă de sânge (congestie) provocată fie de staza sanguină dintr-un anumit teritoriu vascular, fie de un aport sanguin crescut din cauza unei vasodilatații active.

HIPERERGIE. Stare de hiper-sensibilizare alergică, caracterizată prin apariția reacțiilor de intoleranță (urticarie, prurit,

edeme etc.) față de anumite substanțe sensibilizante.

HIPERESTEZIE (*gr. hyper „mai mult“ și aisthesis „percepere“*).

Exagerarea sensibilității. Hiperestezia **cutanată** = exagerarea sensibilității tactile, termice, dureroase apărute la cel mai mic contact. Se întâlnește în meningite și unele polinevrite.

HIPEREXTENSIE. Extensia forțată, maximă, a unei articulații.

HIPERFLEXIE (*gr. hyper „mai mult“ și lat. flexio „îndoire“*).

Flexie forțată, maximă, a unei articulații.

HIPERGLICEMIE (*gr. hyper „mai mult“ și glykys „dulce“*).

Creșterea glicemiei (cantității de glucoză din sânge) peste valorile de 100–200 mg%; cauza cea mai frecventă este diabetul.

HIPERGLOBULIE. Sin. poliglobulie.

HIPERGLOBULINEMIE (*gr. hyper „mai mult“, fr. globuline „globulină“ și gr. haima „sânge“*).

Creșterea globală a fracțiunilor globulinice din plasmă, ducând la inversarea raportului albumine/globuline.

HIPERHIDROZĂ (*gr. hyper „mai mult“ și hidrosis „sudoare“*).

Transpirație anormal de abundentă, localizată (axile, mâini, picioare) sau generalizată.

HIPERINSULINISM. Creșterea secreției de insulină (tumoră benignă sau malignă a insulelor Langerhans), însoțită de scăderea consecutivă a glicemiei, criză de hipoglicemie (tahicardie, transpirații abundente, tremurături, cefalee etc.).

HIPERKERATOZĂ (gr. *hyper* „mai mult”, *keras* „corn” și *-oza* „boală neinflamatorie”).

Îngroșarea (dezvoltarea exagerată) a stratului cornos al epidermului, întâlnită în multe afecțiuni cutanate.

Hiperkeratoza genunchiului

HIPERKINEZIE (gr. *hyper* „mai mult” și *kinesis* „mișcare”).

Mișcări excesive; activitate motorie exagerată a musculaturii

striate (mușchii scheletici) sau a musculaturii netede a unui organ cavitat.

HIPERLIPEMIE (gr. *hyper* „mai mult” și *lipos* „grăsime”).

Creșterea cantității de lipide (grăsimi) din sânge. Se constată o hiperlipemie în diabet, mixedem, nefroza lipoidică; este un factor important în producerea arteriosclerozei.

HIPERLORDOZĂ. Exagerarea lordozei fiziologice. Cauze: obezitate, sarcină, luxație congenitală de șold, viciu de postură.

HIPERMENOREE. Flux menstrual abundent (vezi menoree, menoragie).

HIPERMETROPIE (gr. *hyper* „mai mult”, *metron* „măsură” și *ops* „ochi”).

Vedere neclară a obiectelor apropiate; anomalie de vedere în care imaginea se formează în spatele retinei din cauza unei anomalii de refracție în care punctul de convergență a razelor luminoase este situat în spatele retinei. Se corijează prin lentile convexe (presbitism), dioptria se exprimă cu +. Ant. miopie.

HIPERMIMIE (gr. *hyper* „mai mult” și *mimia* „imitare”).

Mobilitate și expresivitate exagerată a mimicii (grimase etc.).

HIPERMNEZIE (gr. *hyper* „mai mult“ și *mnezis* „memorie“).

Exagerarea memoriei și în special a capacității de a evoca, de a-și reaminti evenimente petrecute în trecut, care revin în memorie în număr mare și în dezordine.

HIPEROSTOZĂ (gr. *hyper* „mai mult“, *osteon* „os“ și *-oza* „boală neinflamatorie“).

Îngroșare anormală prin hipertrofie și hiperplazie a unor zone osoase, ducând la deformări osoase.

HIPERPIREXIE (gr. *hyper* „mai mult“ și *pyrexia* „acces de febră“). Ascensiuni febrile mari depășind 39°–40°C. Se întâlnește într-o serie de boli infecțioase.

HIPERPLACHETOZĂ. Sin. trombocitoză.

HIPERPLAZIE (gr. *hyper* „mai mult“ și *plassein* „a forma“).

Dezvoltarea excesivă a unui țesut prin proliferarea anormală a celulelor, având drept urmare o creștere de volum (hipertrofie).

HIPERPNEE (gr. *hyper* „mai mult“ și *pnoia* „respirație“).

Respirație anormal de rapidă și profundă, ducând la hiperventilație pulmonară.

HIPERPROTEINEMIE (HIPERPROTIDEMIE). Creșterea nive-

lului de proteine în serul sanguin peste concentrația normală de 7–8 g%. Poate avea diverse cauze: deshidratare, boli infecțioase, mieloame etc.

HIPERSIDEREMIE. Creșterea concentrației fierului seric.

HIPERSOMNIE (gr. *hyper* „mai mult“ și *somnus* „sommn“).

Somnolența sau tendința la somn prelungit.

HIPERSPERMIE. Ejacularea unui volum crescut.

HIPERSPLENISM (gr. *hyper* „mai mult“ și *splen* „splină“).

Sindrom hematologic caracterizat printr-o mărire a splinei, asociată cu anemie, trombopenie și leucopenie, adică cu o diminuare a tuturor celulelor sângelui (măduva osoasă rămâne normală).

HIPERTELORISM. Creșterea distanței interpupilare (ochi îndepărtați).

HIPERTENSIUNE. Sin. hipertonie. Tensiune mai mare decât cea normală; creșterea tensiunii pereților unei cavități, atunci când presiunea lichidului pe care îl conține este mai mare decât în mod normal (hipertensiune arterială, hipertensiune portală, hipertensiune intracraniană).

Hipertensiune arterială: creșterea tensiunii arteriale peste 150/100 mm de mercur. Abr. HTA.

HIPERTENSIUNE INTRACRANIANĂ. Orice creștere de volum a conținutului cutiei craniene (creier, meninge, vase) generează o importantă presiune în interiorul acestei cavități inextensibile.

Hipertensiunea lichidului cefalorahidian poate fi provocată de o tumoră cerebrală, un edem sau orice alt obstacol în circulația lichidului cefalorahidian.

HIPERTERMIE (*gr. hyper „mai mult“ și therme „căldură“*). Sin. febra.

Creșterea temperaturii corpului peste normal.

HIPERTIROIDIE. Sin. hipertireoză, tireotoxicoză.

Hipersecreție de hormon tiroidian (boala Basedow, noduli sau cancer tiroidian secretant). Forma exoftalmică este boala Basedow – afecțiune produsă prin funcția excesivă a glandei tiroide (hipertiroidie) și responsabilă de semnele clinice: insomnie, nervozitate, palpitații, creșterea metabolismului bazal etc.

HIPERTONIC.

1. Care se referă la hipertonie.

2. Soluție care are o presiune osmotică mai mare decât cea a sângelui; soluție a cărei concentrație de săruri minerale este mai mare decât a plasmei sanguine.

HIPERTONIE (*gr. hyper „mai mult“ și tonos „tensiune“*).

1. Sin. hipertensiune.

2. Creșterea anormală a tonusului muscular sau al unui organ.

HIPERTRICHOZĂ (*gr. hyper „mai mult“, thrix „par“ și -oza „boală neinflamatorie“*).

Creștere exagerată a părului care este mult mai lung și mai abundent decât în mod normal pentru regiunea respectivă a corpului; poate fi localizată sau generalizată. Când hipertrichoza este foarte accentuată, vorbim de *hirsutism* și poate apărea hidros (ex. femei cu barbă).

HIPERTROFIE (*gr. hyper „mai mult“ și trophe „nutriție“*).

Creștere anormală de volum a unui organ sau a unui țesut prin proliferarea exagerată a celulelor sale (hiperplazie).

Hipertrofie ventriculară dreaptă. Îngroșarea peretelui ventriculului drept al inimii. Abr. HVD.

Hipertrofie ventriculară stângă. Îngroșarea ventriculului stâng al inimii. Abr. HVS.

HIPERURICEMIE. Creșterea concentrației de acid uric în sânge (peste 7 mg%). Se observă mai des în gută. Se mai întâlnește și în alte boli (glomerulonefrite acute, leucemii, arsuri intense etc.).

HIPERVENTILAȚIE. Creșterea ventilației pulmonare legată de o creștere a frecvenței și profunzimii inspirațiilor, însoțită de creșterea schimburilor gazoase respiratorii.

Creșterea cantității de aer inspirat care intră pe minut în alveolele pulmonare (*hiperventilație alveolară*) și care devine excesivă în raport cu consumul de oxigen al pacientului, provoacă **hipocapnie** (scăderea concentrației de bioxid de carbon din sânge) și o alcaloză respiratorie (manifestată prin amețeli, crampe, palpitații, sentiment de teamă); boala poate evolua către tetanie (*tetanie hiperpneică*).

HIPERVITAMINOZĂ. Tulburări produse prin administrarea de vitamine în cantități excesive (de obicei sub formă de medicamente). Vitaminele solubile în apă nu se acumulează niciodată în organism pentru că rinichiul elimină excesul lor. Dar vitaminele

liposolubile (solubile în lipide) pot să se acumuleze și să genereze anumite tulburări;

hipervitaminaza A este responsabilă de edeme cerebro-meningiene, de dureri osoase, de o colorație galbenă a pielii;

hipervitaminaza D este mai frecventă, fiind consecutivă unui tratament intempestiv contra rahitismului sau al osteoporozei: apar tulburări renale prin depuneri de săruri de calciu (nephrocalcinoza).

HIPERVOLEMIE. Creșterea volumului sângelui circulant.

HIPNOTIC (*gr. hypnos „sommn“*). Sin. somnifer.

1. Se spune despre o substanță chimică (medicament) sau despre un procedeu destinat să provoace somnul (hidroterapia, electroterapia – pot avea un rol hipnotic).

2. Care se referă la hipnotism. Ex.: stare hipnotică.

HIPNOTISM. Ansamblul procedeelelor practicate pentru provocarea – prin mecanisme de sugestie – a unei stări apropiate de somn (hipnoză), în care subiectul percepe și execută ordinele date.

Hipnoza – Stare apropiată somnului, provocată prin hipnotism.

HIPO- (*gr. hypo „sub, mai puțin“*). Prefix care introduce în termeni semnificația de mai puțin, mai redus, sub un anumit nivel.

HIPOACUZIE (*gr. hypo „mai puțin“ și akouein „a auzi“*). Sin. surditate parțială.

Scăderea acuității auditive.

HIPOAFRODIZIE (*gr. hypo „mai puțin“ și Afrodita – Zeița dragostei*).

Scăderea excitabilității sexuale.

HIPOALGEZIE (*gr. hypo „mai puțin“ și algosis „durere“*).

Scăderea sensibilității dureroase.

HIPOCALCEMIE (*gr. hypo „mai puțin“, calx „var“ și haima „sânge“*).

Scăderea calciului din sânge (sub valoarea de 9 mg%); se observă în insuficiența paratiroidiană, tetanie, rahitism, nefrită, scorbut etc.

HIPOCAPNIE (*gr. hypo „mai puțin“ și kapnos „fum“ „carbon“*). Sin. hipocarbie.

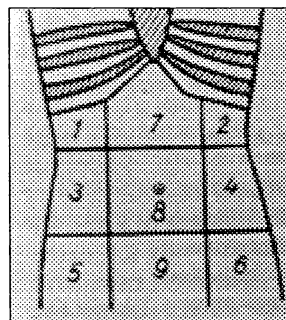
Reducerea bioxidului de carbon din sânge, sub nivelul normal, consecutiv unei hiperventilații.

HIPOCOLESTEROLEMIE.

Scăderea concentrației de colesterol în sânge (sub 150 mg% de ser), observată în afecțiuni hepatice grave și unele infecții cronice.

HIPOCONDRIE. Preocupare obsedantă și angoasantă manifestată de un individ în legătură cu starea sănătății sale și funcționarea diverselor aparate și sisteme ale organismului său. Individul hipocondriac este mereu la pândă la cea mai mică senzație penibilă pe care o percepe și caută să fie recunoscută ca boală, independent de orice afecțiune organică veritabilă.

HIPOCONDRIU. Regiune a abdomenului situată sub rebordul costal inferior, de o parte și de alta a epigastrului: hipocondrul

Hipocondriu – topografia abdomenului

1. hipocondrul drept; 2. hipocondrul stâng; 3. flancul drept; 4. flancul stâng; 5. regiunea iliacă dreaptă; 6. regiunea iliacă stângă; 7. epigastrul; 8. regiunea ombilicală; 9. hipogastrul.

drept și stâng; două din cele nouă regiuni topografice ale abdomenului.

HIPOCORTICISM.

Producție insuficientă de hormoni corticosuprarenali.

HIPOCRAT (procedeu)

Manevră pentru reducerea luxației scapulo-humerale: tracțiunea se face în lungul brațului, în ușoară abducție, iar contratracțiunea, prin aplicarea călcâiului în axilă.

Hippocrat – medic grec: 460 – 375 î. Ch.

HIPOCRATIC (facies). *Facies hipocratic*: față profund alterată, palidă, acoperită cu sudoare; față care sugerează o moarte apropiată (fața muribundului).

HIPOCRATISM DIGITAL. Deformarea extremității degetelor de la mâini sau de la picioare (degete în spatulă, în baghetă de tobă, unghii bombate în sticlă de ceasornic etc.).

HIPOCROMIE (gr. *hypo* „mai puțin”, *chroma* „culoare”).

1. Scăderea colorației normale a unui țesut sau organ.
2. Scăderea pigmentării cutanate.
3. Scăderea anormală a concentrației de hemoglobină în eritrocite.

HIPODERM (gr. *hypo* „sub” și *derma* „piele”).

Stratul de țesut celular de grosime variabilă situat imediat sub derm; stratul cel mai profund al pielii.

HIPOESTEZIE (gr. *hypo* „mai puțin” și *aisthesis* „percepere”).

Diminuarea sensibilității, din cauza unei tulburări a inervației senzitive: hipoestezie cutanată, hipoestezie dureroasă etc.

HIPOFIZĂ (PITUITARĂ).

Mică glandă endocrină (greutate medie 0,6 g) situată la baza craniului în șaua turcească. Este formată din doi lobi:

- lobul anterior (adenohipofiză sau antehipofiză);
- lobul posterior (neurohipofiză sau posthipofiză).

Adenohipofiza exercită o funcție endocrină reglatoare a majorității glandelor endocrine prin secreția stimulinelor care intervin în activitatea altor glande endocrine (suprarenalele, tiroida, ovarele, testiculele etc).

Neurohipofiza secretă doi hormoni: ocitocina (responsabilă de contracțiile uterine) și hormonul antidiuretic sau vasopresina (ADH). V. glanda hipofiză.

HIPOGASTRU (gr. *hypo* „sub“ și *gaster* „stomac“).

Regiunea peretelui abdominal situată pe linia mediană, între cele două fose iliace, sub regiunea ombilicală și deasupra pubisului. Sin. regiunea hipogastrică.

HIPOGLICEMIE (gr. *hypo* „mai puțin“, *glykys* „dulce“ și *haima* „sânge“).

Scăderea cantității de glucoză din sânge (sub 80 mg%). Se poate produce în urma unui supradozaj de insulină (în tratamentul diabetului) sau din cauza unei leziuni a sistemului glandular: fie pancreatice (tumoră a insulelor Langherhans), fie endocrine prin afectarea glandelor hiperglicemiante (suprarenală, tiroidă) sau din cauza unei leziuni hepatice. Se manifestă prin stare generală proastă, cu tahicardie, transpirații profuze, senzație imperioasă de foame, tremurături.

HIPOGLOS. Nervul hipoglos; a XII-a pereche de nervi cranieni; n. motor care inervează musculatura limbii. Afectarea acestui nerv poate produce hemiparalizia și hemiatrofia limbii, cu tulburări în articularea cuvintelor, în masticație și înghițire.

HIPOGONADISM (gr. *hypo* „mai puțin“ și *gone* „sămânță“).

1. Ansamblul manifestărilor produse de o insuficiență a secreției glandelor genitale (ovare sau testicule). Sin. hipogenitalism.

2. Dezvoltare incompletă și funcție redusă a glandelor sexuale (hipoovarie, eunucoidism).

HIPOHIDROZĂ (gr. *hypo* „mai puțin“ și *hidros* „sudaore“).

Diminuarea secreției sudorale.

HIPOINSULINISM. Secreție insuficientă de insulină de către pancreas.

HIPOKALIEMIE.

Scăderea potasiului din sânge (sub 3,5 mEq/l sau sub 15 mg%). Poate fi cauzată de aport alimentar insuficient sau de o pierdere de potasiu prin vărsături și diaree.

HIPOKINETIC (gr. *hypo* „mai puțin“ și *kinesis* „mișcare“).

Cu mișcări lente. Ex.: veziculă biliară, hipokinetică.

HIPOKINEZIE (gr. *hypo* „mai puțin“ și *kinesis* „mișcare“).

Scăderea capacității de mișcare.

Hipokinezie uterină – stare patologică a uterului în cursul travaliului, caracterizată prin contracții ale căror ritm, intensitate și durată sunt mai scăzute decât în mod normal, față de stadiul travaliului.

HIPOMENOREE (gr. *hypo* „mai puțin”, *men* „luna” și *rhoia* „curgere” „flux”).

Flux menstrual în cantitate mică.

HIPOMIMIE (gr. *hypo* „mai puțin” și *mimia* „imitare”).

Tulburări ale mimicii, caracterizate printr-o diminuare a mobilității și expresivității mimicii.

HIPOPION (gr. *hypo* „mai puțin” și *pyon* „puroi”).

Colecție de puroi în partea inferioară a camerei anterioare a ochiului.

HIPOPITUITARISM. Diminuarea secrețiilor glandei hipofizare.

HIPOPLAZIE (gr. *hypo* „mai puțin” și *plassein* „a forma”).

Insuficienta dezvoltare (scădere de volum) a unui țesut sau organ.

HIPOPROTEINEMIE.

Scăderea concentrației proteinelor în sânge sub valoarea normală de 7–8 gr%.

HIPOREXIE (gr. *hypo* „mai puțin” și *orexis* „poftă de mâncare”).

Scăderea poftei de mâncare.

HIPOSPADIAS (gr. *hypo* „mai puțin” și *spadon* „crăpătură” „rupătură”).

Anomalie de poziție a meatului urinar la băieți, cu deschiderea orificiului uretrei pe fața ventrală a penisului.

HIOSPERMIE. Ejaculare în volum redus.

HIPOSTENURIE (gr. *hypo* „mai puțin”, *sthenos* „concentrație” și *ouron* „urina”).

Emisie urinară cu densitate scăzută sub valoarea de 1015; urină foarte diluată (în bolile rinichiului când acesta își pierde capacitatea de concentrare).

HIPOTENSIUNE.

1. Tensiune inferioară celei normale (ex. tensiune intraoculară, tensiune intracraniană, tensiune arterială).

2. În limbaj clinic este vorba de obicei de **hipotensiune arterială** = scăderea presiunii arteriale sub valorile normale.

Hipotensiune arterială **ortostatică** = scăderea tensiunii arteriale o dată cu trecerea din poziția culcată (din clinostatism) în ortostatism (în picioare). În mod fiziologic scăderea nu depășește 10–20 mm Hg.

HIPOTERMIE (gr. *hypo* „mai puțin” și *therme* „căldură”).

Scăderea temperaturii organismului sub nivelul fiziologic (sub 36°C).

Hipotermia **patologică** se observă în cursul expunerii prelungite la frig, când organismul nu

poate să asigure o temperatură constantă (epuizarea mecanismelor de termoreglare). Poate să apară, de asemenea, în anumite intoxicații (alcoolice, barbiturice), în boli infecțioase (holera, septiciemii cu bacterii gram negativ).

Hipotermie terapeutică (provocată) V. hibernare artificială. Aceasta permite diminuarea nevoilor, consumului de oxigen la nivelul țesuturilor și întreruperea temporară a circulației generale sau locale, în vederea unei intervenții chirurgicale. Hipotermia generală caută să obțină o temperatură centrală de 28°–30°C, care este necesară pentru operații pe cord deschis. Hipotermia locală este folosită pentru prelevare de grefă.

HIPOTIMIE (gr. *hypo* „mai puțin” și *tymos* „spirit”).

Scăderea tonusului afectiv ce se traduce prin apatie, indiferență, întâlnită în stările depresive.

HIPOTIROIDIE. Reducerea secreției glandei tiroide. Forma cea mai frecventă este mixemul, însă poate fi observată și după ablația glandei tiroide.

HIPOTONIE (gr. *hypo* „mai puțin” și *tonos* „tensiune”).

1. Scăderea tonusului muscular. Hipotonie **uterină** – stare

patologică a uterului gravid, în cursul travaliului, caracterizat printr-un tonus bazal scăzut față de normal.

2. **Soluție hipotonică**, soluții saline a căror concentrație este inferioară celei sanguine (soluții cu presiune osmotică inferioară celei sanguine).

HIPOTRICOZĂ (gr. *hypo* „mai puțin”, *thrix* „păr” și *-oza* „boală neinflamatorie”).

Dezvoltare redusă a sistemului pilos (mai ales părul axilar și pubian). Denumire dată și alopeciei congenitale esențiale.

HIPOTROFIE (gr. *hypo* „mai puțin” și *trophe* „nutriție”).

Nutriție insuficientă având ca urmare diminuarea de volum a unui țesut, organ, a unei părți a corpului sau a corpului în întregime (la copilul mic o insuficientă creștere în înălțime).

HIPOVENTILAȚIE. Scăderea ventilației alveolare se caracterizează prin staza aeriană alveolară, urmată de retenția de bioxid de carbon în sânge (hipercapnie) și de acidoză respiratorie. Este întâlnită în emfizem, astm etc.

Hipoventilația **pulmonară** se caracterizează prin scăderea de-

bitului ventilator pulmonar; pătrunderea unei cantități mici de aer în plămâni (tulburarea reglării centrului nervos al respirației; obstrucția căilor respiratorii superioare).

HIPOVOLEMIE (*gr. hypo „mai puțin“ și lat. volumen „volum“*).

Scăderea volumului sângelui circulant, întâlnită în hemoragii acute masive, în șoc după pierderi masive de lichide (transpirații, vărsături, diaree). Se traduce clinic printr-o scădere a tensiunii arteriale.

HIPOXEMIE (*gr. hypo „mai puțin“, oxigen și haima „sânge“*).

Scăderea cantității de oxigen din sângele arterial și scăderea presiunii parțiale.

HIPOXIE (*gr. hypo „mai puțin“ și oxigen*).

Reducerea nivelului oxigenului sub limitele normale în țesuturi (ex.: hipoxie fetală, hipoxie la naștere, asfizie la naștere) în aer, în mediile de cultură.

HIRSCHSPRUNG (*boală*).

Dilatarea colonului, care se poate manifesta precoce, la nou-născut, prin ocluzie gravă sau mai tardiv, prin constipație și distensia abdomenului. Sin. megalocolon congenital.

HIRSUTISM (*lat. hirsutus „păros“*).

Dezvoltarea exagerată a sistemului pilos, din cauza unor tulburări endocrine. Se observă în special la femei, cel mai adesea legat de o tulburare în funcția ovarelor sau glandelor suprarenale, provocând o secreție foarte mare de hormoni androgeni. La bărbat se produce o exagerare a pilozității normale; la femei se produce o creștere excesivă a pilozității, de tip masculin (barbă, mustață, fire de păr în jurul mameloanelor, pe extremități).

HISS (fasciculul). Sin. fasciculul atrioventricular.

Element esențial al sistemului de conducere nervoasă intracardiacă (sistemul de comandă al inimii, care asigură automatismul cardiac).

Fasciculul Hiss face parte din țesutul specific diferențiat (**țesutul nodal** – țesut autoexcitabil și bun conducător al impulsurilor), care se află în grosimea miocardului. Astfel, schematic amintit, impulsul pentru asigurarea contracțiilor cardiace ia naștere în nodulul sinusal (Keith și Flack) de unde pleacă la nodulul atrio-ventricular (Aschoff-Tawara), apoi

stimulul trece prin fasciculul Hiss și este distribuit prin rețeaua formată din ramificațiile fasciculului Hiss – rețeaua Purkinje – la întreaga masă ventriculară. În acest caz stimulul determină **ritmul sinusal**.

HISTIO-, HISTO- (*gr. histos „țesut“*).

Prefix care introduce în termeni referirea la țesuturi.

HISTAMINĂ. Substanță aminată, ce se găsește în mod normal în aproape toate țesuturile. Histamina provoacă dilatarea capilarelor, ceea ce duce la hipotensiune și la creșterea tuturor secrețiilor. Joacă un rol patogen în fenomenele de origine alergică: șoc anafilactic, astm, urticarie etc. Provoacă o hipersecreție a sucului gastric (se folosește în timpul sondajului gastric pentru cercetarea chimismului gastric, a acidității gastrice). Se mai folosește ca agent de desensibilizare în bolile alergice.

HISTER-, HISTERO (*gr. hystera „uter“*).

Prefix ce introduce în termeni referirea la uter.

HISTERECTOMIE (*gr. hystera „uter“ și ektome „ablație“ „excizie“*).

Ablația uterului pe cale abdominală (pe cale înaltă) = extirparea uterului prin laparotomie; sau pe cale vaginală (pe cale joasă).

HISTEROCEL (*gr. hystera „uter“ și kele „hernie“*).

Hernierea uterului (mucoasei uterine) în vagin.

HISTEROCISTOCEL (*gr. hystera „uter“, kystis „vezică“ și kele „hernie“*).

Hernierea uterului și a vezicii urinare în vagin.

HISTEROCISTOPEXIE (*gr. hystera „uter“, kystis „vezică“ și pexis „fixare“*).

Intervenție chirurgicală practică în caz de prolaps vezico-uterin, constând în fixarea uterului și a vezicii la peretele abdominal anterior.

HISTEROCOLPECTOMIE (*gr. hystera „uter“, kolpos „vagin“ și ektome „excizie“*).

Intervenție chirurgicală constând în ablația pe cale abdominală sau vaginală a uterului împreună cu o mare porțiune din vagin.

HISTEROGRAFIE (*gr. hystera „uter“ și graphein „a scrie“*).

Radiografia uterului după injectarea în cavitatea sa a unei substanțe radioopace; se pun în evidență forma, dimensiunile și poziția cavității uterine.

HISTEROMETRIE (gr. *hystera* „uter“ și *metron* „măsură“).

Măsurarea cavității uterine cu ajutorul unui histerometru (sondă gradată) introdus prin col în uter; se măsoară profunzimea uterului.

HISTEROPEXIE (gr. *hystera* „uter“ și *pexis* „fixare“).

Intervenție chirurgicală ginecologică constând în fixarea uterului la peretele abdominal anterior sau la promontoriu. Se realizează pentru a corecta diferitele modificări de statică congenitale sau dobândite (retroversie uterină sau în caz de prolaps).

HISTEROSALPINGECTOMIE (gr. *hystera* „uter“, *salpinx* „trompă“ și *ektome* „excizie“).

Ablația uterului și trompelor uterine.

HISTEROSALPINGOGRAFIE (gr. *hystera* „uter“, *salpinx* „trompă“ și *graphein* „a scrie“).

Examinare radiologică a uterului și trompelor uterine, după injectarea locală a unei substanțe radioopace iodată (lipo- sau hidrosolubilă). Această metodă dă posibilitatea aprecierii modificărilor endometrice și a modificărilor morfologice și de permeabilitate a salpingelor.

HISTEROTOMIE (gr. *hystera* „uter“ și *tome* „țâiere“).

Incizia peretelui uterin. V. cezariana.

HISTEROTUBOGRAFIE. Sin. histerosalpingografie.

HISTIOBLAST. Celulă mare, de formă ovală, ce reprezintă forma primitivă și imatură a histiocitului.

HISTIOCIT. Celulă tânără a țesutului reticulo-endotelial. Histiocitul este dotat cu mare putere fagocitară.

HISTIOCOMPATIBILITATE. Sin. compatibilitate tisulară (de grefă sau transplant).

Ansamblul condițiilor care asigură succesul unei grefe și care sunt determinate de concordanța particularităților tisulare imunitare (caracteristicile genetice și imunologice să fie practic identice) ale donatorului și primitivului.

HISTIOFIZIOLOGIE. Studiul funcțiilor normale ale celulelor și țesuturilor.

HISTOGENEZĂ (gr. *histos* „țesut“ și *genesis* „naștere“).

Formarea și dezvoltarea țesuturilor pornind de la celulele embrionare nediferențiate.

HISTOLOGIE. Sin. anatomie microscopică.

Studiul structurii microscopice a țesuturilor și celulelor.

Histopatologia este studiul microscopic al celulelor bolnave obținute prin biopsie și autopsie.

HODGKIN (*boală*). Sin. limfogranulomatoză malignă.

Afecțiune malignă afectând mai ales ganglionii limfatici. Se caracterizează printr-o proliferare a celulelor specifice (celulele Sternberg) din întreg sistemul reticulo-endotelial și prin dispariția paralelă a structurii normale a acestui țesut. Este o boală provocată de cauze necunoscute și poate apărea la orice vârstă. Afectează la început ganglionii, generând adenopatii (creștere de volum) superficiale și profunde. Se extinde apoi la viscere, în primul rând atinge splina, realizând o splenomegalie (mărirea splinei). Poate atinge apoi ficatul, plămânii, sistemul nervos etc. Diagnosticul se pune prin biopsie ganglionară, pe baza descoperirii celulelor Sternberg. Prognosticul, altădată mortal, a fost considerabil ameliorat prin tratamente moderne (iradiații masive și chimioterapie). S-au obținut vindecări complete.

HOLERA. Boală infecțioasă acută produsă de vibriionul holerici; este o infecție intestinală gravă, foarte contagioasă, ce se

caracterizează prin diaree (scaune apoase abundente), vărsături, simptome generale de deshidratare, crampe musculare atroce, hemoconcentrație, insuficiență circulatorie periferică, colaps. Transmiterea are loc prin apă sau alimente contaminate, contactul cu bolnavi purtători de germeni sau prin muște.

HOLISM (*gr. holos „întreg“*).

În psihologie, concept ce definește organismul ca un tot, de exemplu:

Concepția individului – după Virginia Henderson: „Individul este o entitate bio-psiho-socială formând un TOT indivizibil (noțiune privind globalitatea individului). El are necesități fundamentale (comune tuturor), cu manifestări specifice pe care și le satisface singur dacă se simte bine. El tinde spre autonomie în satisfacerea nevoilor sale“.

HOLISTIC. Viziune holistică.

Termen folosit pentru a descrie persoana în totalitate, atât pe plan fizic, cât și psihic și social, care permite observarea pacientului din punct de vedere bio-psiho-social, cultural și spiritual, adică ca un TOT (**viziune holistică asupra sănătății**).

HOLO- (*gr. holos „întreg“*).

Prefix care introduce în termeni sensul de întreg, totalitate.

HOLTER (*metodă sau monitorizare*).

Metodă de înregistrare electrocardiografică la pacientul ambulatoriu (de obicei 24 de ore) pe o derivație toracică bipolară. Metoda este folosită și pentru supravegherea tulburărilor de ritm și de conducere ca și pentru studiul insuficienței coronariene.

HOMEO- (*gr. homoios „egal“ „asemănător“*).

Prefix care introduce în termeni sensul de egalitate, asemănare sau de stare constantă.

HOMEOPATIE (*gr. homoios „asemănător“ și pathos „boală“*).

Metodă de tratament, imaginată de medicul german Samuel Hahnemann (1755–1843) al cărui principiu de bază este administrarea, împotriva unei boli, de substanțe – în doze foarte mici, care în doze mari (toxice) ar provoca la omul sănătos simptomele bolilor respective. Aceste substanțe se dau în diluții foarte mari. Contrar **alopatiei**, metodă terapeutică ce vizează producerea în organism de efecte contrare celor pe care le produce boala.

HOMEOSTAZIE (*gr. homoios „egal“ „asemănător“ și stasis „reținere“*).

Tendința organismului de a menține la valori normale diferitele constante fiziologice ale individului (compoziția sângelui, temperatura, tonusul cardiovascular); este o stare de echilibru și de autoreglare care se instalează între diverse procese fiziologice ale persoanei. Acest concept se extinde, de asemenea, și la procesele psihosociologice. Astfel, azi, se vorbește despre homeostazia **fiziologică** și homeostazia **psihosocială** a individului (stare de echilibru a diverselor sale procese fiziologice și psihologice).

HOMEOTERMIE. Proprietatea animalelor cu sânge cald de a-și menține aproape constantă temperatura corpului. Homeotermia este asigurată printr-un mecanism de termoreglare aflat sub comanda sistemului nervos central, în principal al hipotalamusului.

HOMO- (*gr. homos „același“*).

Prefix care introduce în termeni semnificația de asemănare.

HOMOGREFĂ. Sin. alogrefă.

Grefă prelevată de la un individ de aceeași specie cu pritorul.

HOMOPLASTIE. Sin. homogrefă. Grefă a cărui donator aparține aceleiași specii ca și primatorul.

HOMOSEXUALITATE (*gr. homos „același” și lat. sexualis „sexualitate”*). Sin. inversiune sexuală.

Perversiune caracterizată prin atracție sexuală pentru persoane de același sex; inversiune a instinctului sexual, act sexual între doi indivizi de același sex. V. lesbianism, uranism.

HOMOZIGOT. Celulă care are în cromozomii săi omologi două gene identice având aceeași localizare (locus).

Ant. heterozigot.

HORMON (*gr. horman „a excita”*). Substanță secretată de o glandă endocrină, eliberată în circulația generală și transportată de sânge la un organ sau țesut; ea exercită o acțiune fiziologică specifică (excită sau inhibă dezvoltarea și funcția).

Hormonii au acțiune importantă asupra morfologiei organismului, asupra metabolismului, asupra circulației sanguine și asupra sistemului nervos, care la rândul său acționează asupra secreției hormonale.

HORMONOTERAPIE. Folosirea hormonilor naturali sau sintetici în tratamentul diferitelor boli.

HORNER (triada), (Claude Bernard-Horner) – enoftalmie, mioză și îngustare a fantei palpebrale, în paralizia simpaticului cervical, prin compresia gangliului stelat.

HOSPITALISM. Ansamblu de manifestări fizice și psihice observate la un individ după o ședere prelungită în condiții de spital, sanatoriu, orfelinat, în condiții de lipsă a relațiilor afective, cu mama sau persoanele care-l îngrijesc; de aici, inadaptare la condițiile dificile ale vieții, incapacitate de identificare cu alții, lipsa de rezistență față de solicitări biologice și psihice de tip obișnuit.

La copii, întârziere în evoluția fizică și mentală consecutivă unei spitalizări prelungite, timp în care acesta nu are contacte afective atât de necesare dezvoltării sale.

HUHNER (test). Examenul microscopic al gherei endocervicale, recoltate la 6–20 h după un raport sexual, cu scopul de a determina dacă mucusul cervical constituie un obstacol pentru spermatozoizi.

V. Postcoital test.

HUTCHINSON (dinții) – displzie a incisivilor centrali superiori, întâlnită în sifilisul congenital tardiv.

IATR-, IATRO-. Prefix de origine greacă indicând relația cu medicul sau medicina.

IATROGENIE (*gr. iatros „medic“ și gennan „a produce“*).

Tulburare sau boală provocată de atitudinea greșită a medicului, a personalului sanitar (cel mai des în urma tratamentului prescris).

ICTER. Sin. gălbenare.

Colorație galbenă a pielii și a mucoaselor din cauza impregnării țesuturilor cu pigmenți biliari (bilirubina). Icterul devine apreciabil când concentrația bilirubinei din sânge (bilirubinemia) crește peste 2 mg%. După modul de apariție există trei categorii principale de icter:

1. Icter hepatic – din cauza unor leziuni hepatice (icterul din hepatite, ciroze, unele intoxicații, cancer hepatic sau metastaze hepatice ale altor tumori). Distrugerea unor porțiuni din țesutul hepatic permite vărsarea în sânge a bilei.

2. Icter mecanic – produs prin obstrucția căilor biliare extrahepatice de calculi, cancer (în special cancer al capului pancreasului, care comprimă

canalul coledoc) sau, mai rar prin contracția spastică a sfincterului Oddi. Bila neputându-se scurge în duoden, se revarsă în sânge.

3. Icter hemolitic – apărut în urma unui proces de hemoliză (distrugerea masivă a globulelor roșii). În aceste cazuri, bilirubina ia naștere din hemoglobina eliberată prin hemoliză.

Icterul fiziologic al nou-născutului – icter tranzitoriu observat în a doua, a treia zi de la naștere la toți prematurii și la o treime dintre nou-născuții la termen; este și consecința unui deficit tranzitor al unei enzime indispensabile transformării bilirubinei indirecte în bilirubină directă. Icterul dispare în 8–10 zile. Icterul neonatal se observă de asemenea și în cazuri de incompatibilitate fetomaternală de grup sanguin (Rh). V. eritroblastoză fetală.

ICTUS (*lat. ictus „lovitură“*).

Debut brusc al unei suferințe. Accident neurologic brutal, cel mai adesea de origine vasculară (hemoragii cerebrale, embolie sau tromboză de arteră cere-

brală): ictus apoplectic (apoplexie sau atac cerebral). V. apoplexie.

ICTUS AMNEZIC. Amnezie cu apariție brutală și cu durată scurtă, ce apare exclusiv la subiecți de peste 50 ani fără o cauză decelabilă. Este o amnezie anterogradă; persoana nu-și amintește faptele recente, nu-și amintește ce dorea să facă, ce i s-a spus de curând; totuși el nu este confuz, îi recunoaște pe cei din jur. Accesul încetează brusc după 6–24 ore, dar pacientul prezintă o amnezie lacunară.

IDEE DE GRANDOARE Sin. megalomanie.

IDENTIFICARE

1. Stabilirea identității unui individ prin consemnarea semnalmențelor descriptive, a semnelor particulare, studiul amprentelor digitale etc; în medicina legală, stabilirea identității prin consemnarea semnalmențelor antropometrice, identificarea dinților, a unghiilor, a părului, a scheletului etc.

2. În psihologie, identificarea este procesul fundamental în dezvoltarea personalității prin care un individ adoptă caracteristicile ce aparțin unei alte persoane luată ca model (identificarea propriei persoane cu o altă persoană).

IDIOPATIC (gr. *idios* „propriu” și *pathos* „boală”).

Care există prin el însuși (ex. proces patologic). Termenul se utilizează și pentru a desemna o boală de origine necunoscută, la care nu se găsește nici o cauză, este independentă de alte boli ale organismului. Ex.: nevralgie idiopatică. Sin. esențial.

IDIOSINCRAZIE (gr. *idios* „propriu”, *syn* „cu” și *krasis* „temperament”).

Susceptibilitate particulară, de obicei înăscută, pe care o prezintă o persoană față de unii factori fizici sau chimici și care se manifestă printr-o reacție ce amintește alergია sau anafilaxia; intoleranță la unele medicamente, alimente, mirosuri etc.

IGIENĂ (gr. *hygiainein* „a fi sănătos”).

1. Ansamblul metodelor ce vizează asigurarea unei bunăstări fizice și mentale ale individului și ușurarea adaptării lui armonioase la mediul ambiant.

2. Ramură a științei medicale care studiază influența condițiilor de viață asupra sănătății omului și elaborează măsuri pentru promovarea sănătății, pentru profilaxia apariției bolilor și crearea

condițiilor ce asigură promovarea și păstrarea sănătății.

IHTIOZĂ (gr. *ichtys* „pește“ și *-oza* „boală neinflamatorie“).

Boală de piele caracterizată printr-o îngroșare difuză și generalizată a pielii, ceea ce îi dă un aspect uscat și rugos, ca și cum ar fi acoperită cu solzi care se descuamează sub formă de lamele.

ILEITĂ. Inflamația ultimei porțiuni a intestinului subțire (ileon). Se manifestă prin dureri abdominale, scaune diareice, scădere în greutate etc. Inflamația cronică a ultimei porțiuni a ileonului, caracterizată prin febră, dureri abdominale, diaree cu scaune muco-sanguinolente constituie **ileita regională terminală**.

ILEOCOLIC. Care se referă sau aparține de ileon și colon (ex. unghi ileocolic, valvula ileocecală).

ILEOCOLITĂ. Inflamația concomitentă a ileonului și a colonului.

ILION (lat. *illia* „pântec“).

Os care împreună cu ischionul și pubisul formează osul iliac (coxalul).

ILEON (lat. *ileum*).

Partea terminală a intestinului subțire. Ileonul se întinde între jejun și cec.

ILEOSTOMIE (lat. *ileum* „ileon“ și *stoma* „gură, deschidere“).

Deschiderea și fixare operatorie a ileonului la nivelul peretelui abdominal în scopul de a se permite evacuarea conținutului intestinal. În ileostomie, anusul artificial creat (stoma) este la nivelul ileonului.

ILEUS. Sin. ocluzie intestinală.

ILIITĂ. Inflamația osului iliac.

ILIAC. V. os iliac.

ILUZIE. Tulburare de percepție din cauza căreia se produce o deformare a obiectului perceput, ceea ce dă naștere la confuzii sau erori.

IMATUR. Care nu a ajuns la stadiul de maturitate, care încă nu s-a dezvoltat complet, prematur.

IMBIBIȚIE (lat. *imbibere* „a sorbi“).

Pătrunderea unui lichid în țesuturi, printre spațiile intercelulare (ex. imbibicție gravidică).

IMERSIUNE (lat. *immergere* „a scufunda“).

Introducerea parțială sau totală a unui corp în lichide.

IMINENTĂ. Stare gata să se producă.

IMOBILIZARE (lat. *immobilitas*).

Tratament care împiedică orice mișcare a întregului corp sau a

IMPERFORAȚIE

unei părți a acestuia. În ortopedie, acțiunea de a imobiliza una sau mai multe articulații în vederea consolidării și vindecării unor fracturi sau entorse. Se realizează cu eșarfă, atele, aparate gipsate, osteosinteză (reducție chirurgicală a fracturilor, ajutorul diverselor piese metalice: șurub, filament, plăci).

IMPERFORAȚIE (*lat. in „n perforare „a perfora“*).

Lipsa unui orificiu; malformație congenitală ce constă în absența deschiderii unui canal sau a unui orificiu natural (ex.: imperforație anală, imperforație esofagială etc).

IMPETIGO (*lat. impetigo „petigine“*).

Infecție superficială, supurată și crustoasă a pielii; este foarte contagioasă, frecventă la copii, cauzată de germeni piogeni, fie de stafilococ, fie, cel mai adesea, de streptococ. Leziunile se localizează mai ales la nivelul feței și se extinde după grataj (scărpinare). Primele elemente sunt bulele care se transformă în pustule și apoi în cruste.

IMPLANT (lat. in „în” și plantare „a însămânța”).

Comprimat medicamentos, substanță radioactivă sau fragment de țesut, destinată implantării.

IMPLANTARE (lat. in „în” și plantare „a însămânța”).

1. Introducerea în țesutul celular subcutanat a unor medicamente solide (de ex.: comprimate de hormoni sexuali și corticosuprarenali) a căror resorbție lentă asigură o acțiune terapeutică de durată.

2. În radioterapie – introducerea de ace sau alte piese metalice radioactive într-un țesut canceros.

3. Procedeu operator destinat să restabilească continuitatea unui conduct obstruat. Ex.: implantarea trompei în corpul uterin, implantarea ureterului în colon.

4. Implantarea oului în uter. Sin. nidație.

IMPONDERABIL (lat. in „fără” și pondus „greutate”).

Care nu are greutate; starea unui corp a căruia greutate se reduce din cauza ieșirii sale din câmpul gravitațional terestru.

IMPOTENȚĂ (lat. in „fără” și potentia „putere”).

1. Starea unei persoane lipsite de putere, neputincios; lipsite de posibilitatea folosirii unuia sau mai multor membre care și-au pierdut funcționalitatea (impotența funcțională).

2. Impotența sexuală; imposibilitatea bărbatului de a îndeplini actul sexual. Majoritatea cazurilor de impotență au o cauză psihică; altele, sunt de cauză organică: poate fi vorba de tulburări hormonale consecutive unei ectopii testiculare sau unei anomalii ale organelor genitale; poate, de asemenea, să fie din cauza unei leziuni a centrilor sau a căilor nervoase (secțiunea măduvei spinării, paraplegiei etc.); în sfârșit, la bărbații în vârstă, etiologia poate fi aterosclerotică – ateroscleroza arterelor rușinoase (care sunt necesare erecției).

IMPRESIUNI DIGITALE. Amprenta digitală; urma desenului papilar al unui deget.

IMPULSIV (lat. impulsus „impuls, imbold”).

Care este incapabil să-și stăpânească impulsurile.

IMUN (lat. immunis „scutit, apărat”).

Se spune despre o persoană protejată față de un agent nociv prin prezența anticorpilor sau a unui ser ce conține astfel de anticorpi.

IMUNITATE (lat. immunis „scutit, apărat”).

Stare de rezistență a unui organism față de o boală infecțioasă sau parazitară. Este vorba de prezența în organismul imunizat de anticorpi și limfocite T.

Imunitate naturală când apare fără intervenția medicului. Ea poate fi *ereditară* (înnăscută) care apare de la naștere – în urma transferului de anticorpi serici materni (prin placentă și prin colostru); și *dobândită* – care apare în urma unei infecții (aparente sau inaparente) cu un anumit microb.

Imunitate artificială – care poate fi *activă* – când apare în urma unei vaccinări sau *pasivă*, când

se obține prin administrare de ser care conține anticorpi gata formați.

IMUNIZARE. Mijloc prin care se realizează starea de imunitate:

● **imunizare activă** (vaccino-profilaxie) care se realizează prin administrare de vaccinuri (antigene). Acestea, introduse în organism, produc anticorpi specifici care împiedică atacul germenilor sau al toxinelor acestora asupra organismului.

● **imunizare pasivă** (imunoprofilaxia) care se realizează prin administrare de seruri ce conțin anticorpi sau prin imunoglobuline.

IMUNODEFICIENȚĂ. Diminuarea stării de imunitate a organismului. Ea poate să fie congenitală (agamaglobulinemie), poate să fie consecutivă unui tratament (imunodepresor, radiații) sau poate fi provocată printr-o infecție (SIDA).

IMUNODEPRESOR. Sin. imunosupresor.

IMUNODIFUZIUNE. Metodă de investigare imunologică ce permite dozarea proteinelor.

IMUNOELECTROFOREZĂ. Procedeu de separare și studiu calitativ al imunoglobulinelor.

IMUNOGENETICĂ. Partea genetică care studiază mecanismele transmiterii ereditare a antigenelor și a altor factori cu rol în răspunsul imun.

IMUNOGLOBULINE. Globulină plasmatică, dotată cu proprietăți imunitare.

Este suportul material al anticorpilor.

Imunoglobulinele sunt împărțite în 5 clase: imunoglobuline (Ig)G, A, M, D și E.

IMUNOLOGIE (*lat. immunis „scutit, apărat“ și logos „știință“*). Partea medicinei care studiază reacțiile imunitare ale organismului, în special reacția dintre anticorpi și antigene (imunitate umorală), precum și aspectele de imunitate celulară.

IMUNOSCINTIGRAFIE. După injectarea unui anticorp purtător de un element radioactiv (în general 113), detectarea cu ajutorul unei instalații speciale, a unei posibile legături a acestui complex (anticorp + element radioactiv) cu tumora și înregistrarea imaginii, permite trasarea conturului tumorii. Se pot identifica tumori cu un diametru de 1–2 cm (de ex.: tumora canceroasă incipientă a colonului).

IMUNOSUPRESOR. Sin. imuno-depresor.

Se spune despre substanțele care atenuază reacțiile imunitare (imunologice) ale organismului.* (Citostaticele sunt imunosupresive.) Indicația terapeutică o constituie bolile autoimune.

IMNOTERAPIE. Injectarea de anticorpi sub formă de ser specific pentru diminuarea gravității unei infecții (tetanos, difterie etc).

IN SITU. Expresie latină care înseamnă: în locul său normal, în poziție normală. V. ex. situ.

IN VITRO (*lat. = în sticlă, în eprubetă*).

Termen folosit în biologie pentru a desemna faptul că o reacție se desfășoară la vedere, în afara unui organism viu.

IN VIVO (*lat. = într-un organism viu*).

Termen folosit în biologie pentru a desemna faptul că o reacție sau o experiență se desfășoară într-un organism viu.

INACTIVARE (*lat. in „fără, ne-“ și activus „activ“*).

Suprimarea acțiunii patogene a unei substanțe sau a unui germe prin mijloace fizice sau chimice (căldura, iod etc). De ex.:

pentru prepararea vaccinurilor, procedeul folosit pentru inactivare este căldura.

INANIȚIE. Stare în care se află organismul după o perioadă prelungită de lipsă de hrană.

INAPETENȚĂ (*lat. in „ne-, fără“ și appetere „a dori, a-i plăcea“*).

1. Diminuarea poftei de mâncare.

2. Diminuarea dorințelor sexuale.

INCAPACITATE. Reducerea capacității de a duce o existență cotidiană normală. Se vorbește de *incapacitate de muncă* atunci când subiectul se află în imposibilitatea de a executa o muncă profesională, ca urmare a unui accident sau o boală.

Incapacitatea poate surveni printr-o alterare a facultăților mentale sau fizice, temporare sau definitive.

INCARCERARE. Strangularea unei anse intestinale în interiorul unei hernii [consecința strangulării inelului (orificiului) herniar].

Incarcerarea placentei. Blocarea placentei printr-un inel de contractură musculară situat la partea inferioară a uterului.

INCIDENTĂ (*lat. incidere „a surveni, a întâlni“*).

1. În epidemiologie: numărul de cazuri noi de boală survenite pe o

perioadă dată și într-o populație determinată. (A nu se confunda cu prevalența).

2. În radiologie: unghiul sub care este examinat un organ sau o parte a corpului, față de direcția razelor X.

INCINERARE (*lat. incinerare „a arde până la cenușă”*).

Arderea completă a cadavrelor până la transformarea lor în cenușă. Incinerarea *reziduurilor* – metodă folosită pentru îndepărtarea reziduurilor solide în mediu urban.

INCISIV. Fiecare din dinții lați care se găsesc în partea anterioară și centrală a arcadei dentare (4 inferiori și 4 superiori).

INCIZIE. Secționarea părților moi cu ajutorul unui instrument tăios (cuțit, bisturiu). V. tomie.

INCIZURĂ (*lat. = tăietură, crăpătură*).

Termen utilizat în anatomie cu semnificație de tăietură, crăpătură. Ex. incisurae costales (scobiturile de pe marginile sternului pe care se prind cartilajele costale); incisurae clavicularis etc.

INCLAVAREA CAPULUI FETAL. În cursul travaliului, imobilizarea capului fătului în

timpul coborârii în canalul pelvin; este o complicație a nașterii putând duce la moartea fătului și ruptura uterului.

INCLUZIUNE Sin. incluzie (*lat. inclusio „înternițare”*).

Starea unui corp care este conținut în altul; formațiuni sau particule heteromorfe conținute într-o celulă sau într-un țesut.

În histologie: metodă constând în introducerea fragmentelor de țesut într-un mediu omogen (parafina), ceea ce permite tăierea lor în felii fine; este operația histologică prin care o porțiune de țesut, fixat în prealabil (formol), este introdus (după deshidratare) în parafină topită și după impregnare cu aceasta, este solidificat; aceasta se taie apoi cu microtomul și secțiunile se examinează la microscop pentru depistarea unor alterări structurale ce pot indica boala.

În citologie: element conținut într-o celulă (vacuole, de exemplu). Ex.: Incluziune *bacteriană:* formațiune morfologică situată în citoplasma bacteriilor, constituită din substanțe greu solubile. Apare sub formă de granulații sau cristale.

INCOERCIBIL. Care nu poate fi oprit sau reținut. Ex.: vărsături incoercibile.

INCOERENȚĂ. Lipsă de înlănțuire logică în idei, în vorbire sau în acțiuni.

INCOMPATIBILITATE (*fr. incompatibilité*).

Imposibilitatea diferitelor elemente de a prezenta împreună sau de a fi folosite împreună fără a suferi modificări.

În *patologie*, păreri (credințe) – azi abandonate – presupunând că anumite boli nu pot exista în același timp, la același subiect. Se presupune că apariția unei boli virale împiedică uneori manifestările unei alte afecțiuni de aceeași natură.

În *obstetrică*, incompatibilitatea feto-maternă apărută între sângele mamei și sângele copilului (incompatibilitatea de Rh). V. eritroblastoză fetală.

În *farmacie* există incompatibilitate între medicamente, când nu pot fi amestecate unele medicamente.

În *terapeutică*, se cunosc incompatibilități între sângele diferitelor grupe, care pot produce accidente grave, în urma unei transfuzii de sânge incompatibil. Astfel, de exemplu, un subiect ce aparține

grupului A nu poate primi sânge B sau AB care are aglutinogen B, aceste globule urmând să fie aglutinate de aglutinele β ale primitivului (este cazul unui antigen și anticorpul lui specific).

INCONGRUENȚĂ.

1. Pierderea corespondenței suprafețelor articulare.

2. Defect de adaptare a celor două extremități ale unui os fracturat, mai ales în fracturile cu pierderi de substanță.

INCONTINENȚĂ (*fr. engl. incontine*).

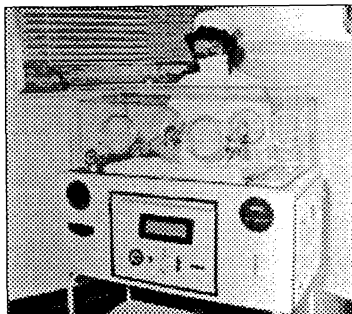
Incapacitatea de a controla emisiunea de urină și materii fecale.

Incontinența urinară (emisie involuntară de urină) poate să fie din cauza unei tulburări nervoase (tulburări în reglarea nervoasă a sfincterelor, ex.: în AVC) sau a unei tulburări urinare (traumatism al sfincterului urinar extern). Tulburările nervoase sunt mai des comele și paraplegiile (leziuni ale măduvei spinării). Leziunile căilor urinare necesită de obicei tratament chirurgical.

Incontinența de fecale este fie din cauza unei afecțiuni nervoase, fie din cauza unei leziuni locale cum ar fi insuficiența funcțională a sfincterului anal.

INCONTINENȚĂ VERBALĂ Sin. logoree.

INCUBATOR. Aparat destinat asigurării creșterii prematurilor, a nou-născuților fragili sau cu greutate scăzută.

Incubator

INCUBAȚIE. Perioadă de latență între contaminarea unei boli infecțioase și debutul său clinic; timpul scurs de la pătrunderea microorganismelor patogene în organism până la apariția simptomelor de boală. Este de durată variabilă și corespunde multiplicării germeilor sau eliberării toxinei lor. Exemple de durată medie de incubație în diverse boli:

blenoragie	3–6 zile
șancrul sifilitic	15–45 zile

holera	2–4 zile
difteria	2–7 zile
dizenteria	
bacilară	4–6 zile
erizipelul	3–7 zile
gripa	1–3 zile
lepra	3 luni + 20 ani
meningita	
meningococică	4–5 zile
oreionul	8–21 zile
turbarea	câteva zile până la 3 luni
rujeola	10–14 zile
rubeola	8–15 zile
scarlatina	3–8 zile
tetanosul	3–12 zile
tifosul	
exantematic	12–20 zile
varicela	14 zile
variola	8–14 zile

INDEX (*lat. indice, semn*).

Cel de-al doilea deget al mâinii.

INDICATOR (*lat. indicare „a arăta”*).

Orice substanță, care prin schimbarea culorii ce se produce într-un mediu, arată prezența unui corp chimic sau săvârșirea unei reacții. Ex.: hârtia de turnesol, indicator de pH.

Indicator de sănătate publică.

Orice raport cantitativ ce poate fi stabilit între:

- caracteristici sanitare și demografice într-o colectivitate;

● mijloace de care dispun pentru menținerea sau ameliorarea stării de sănătate;

● obiectivele pe care și le propune în domeniul sanitar, în vederea obținerii unor condiții mai bune.

INDIGEN. Sin. autohton – care trăiește acolo unde este născut. În medicină se spune despre o infecție contractată în locul unde trăiește bolnavul.

INDIGESTIE. Termen utilizat pentru a desemna un ansamblu de tulburări digestive (tulburări gastro-intestinale trecătoare, senzație de jenă, de greutate epigastrică însoțite de grețuri, vărsături, balonări) apărute după o supraîncărcare a stomacului sau după consum de alimente prost tolerate.

INDUCTOR. În anesteziologie se spune despre unele produse chimice sau asocierile lor pentru declanșarea unei anestezii generale.

INDUCȚIE. Faza inițială a anesteziei generale; stadiul de anestezie generală indicând începutul somnului. Se obține prin diferite metode: injecții de barbiturice, inhalare de eter.

INDURAȚIE. Condensarea și întărirea unui țesut sau organ, ca

urmare a unui proces inflamator cronic cu hiperplazie de țesut conjunctiv.

INERT. Care nu are nici o activitate. Ex.: gaz inert.

INERTIE.

1. Moleșeală, torpoare, lipsă de energie, incapacitate de acțiune, apatie.

2. Starea unui organ care și-a pierdut facultățile contractile. Ex.: inerție uterină în timpul nașterii sau după naștere (în perioada de expulzie a placentei).

3. În limbajul curent, proprietatea corpurilor de a-și păstra starea de repaus sau de mișcare în care se află atâta timp cât nu sunt supuse acțiunii unei forțe exterioare.

INFANTILISM (*lat. infans „copil”*). Stare patologică, caracterizată prin persistența, la adult, a unor caractere proprii copilăriei și prin absența unor caractere fizice, psihice și genitale proprii adultului (întârziere în dezvoltare, absența caracterelor sexuale secundare, uneori arierație mentală), uneori este asociată cu nanism.

INFARCT. Necroză localizată la nivelul unui țesut sau viscer. Cauza necrozei este întotdeauna o oprire brutală a circulației arteriale: embolie provenită de la

o venă periferică (cheag provenit de la o flebită), tromboză locală a unei arteriole bolnave (aterom), mai rar spasm arterial prelungit.

Infarct miocardic. Necroza unei părți a mușchiului cardiac din cauza unei obstrucții – de obicei prin tromboză – a arterei coronare corespunzătoare (arterioscleroza obliterantă a arterelor coronare).

Infarct mezenteric. Necroza unui segment de intestin din cauza opririi circulației arteriale mezenterice.

Infarct pulmonar. Necroza unei părți a parenchimului pulmonar produsă de un cheag (provenit de la o flebită) sau de o tromboză a arteriolelor pulmonare.

INFECTANT. Care este susceptibil să producă sau să transmită o infecție.

INFECȚIE (*lat. inficere „a strica, a otrăvi“*).

Ansamblul modificărilor patologice ale organismului, provocate de pătrunderea și înmulțirea unor agenți patogeni (bacterii, virusuri, ciuperci, paraziți).

Germeii, veniți cel mai adesea din exterior, se dezvoltă atunci când organismul este în stare de rezistență scăzută (debilitat).

Existența unei boli ca diabetul, favorizează dezvoltarea în cea mai mare parte a germenilor. Uneori, germenii saprofiti pot să devină patogeni, ajutați de un dezechilibru local.

INFESTARE (INFESTAȚIE) (*lat. infestare „a strica, a devasta“*).

1. Fixarea paraziților externi (ex. păduchi) pe o gazdă (piele, păr, haine) sau pătrunderea într-un organism viu a paraziților (viermi, larve, protozoare etc).

2. Prezența supărătoare, agresivă într-o regiune (într-o zonă), a insectelor sau a altor paraziți. Ex.: infestație cu țânțari.

INFILTRAT.

1. În radiologie, termen desemnând o opacitate pulmonară omogenă (afecțiuni virale, tuberculoza pulmonară etc).

2. În anatomia patologică, aglomerare de celule de diverse tipuri într-un țesut sau organ.

INFILTRAȚIE. Penetrare difuză într-un țesut sau organ de către un lichid organic [sânge, urină, puroi, serozitate (edemul)] de către un gaz (emfizem subcutanat, gangrenă gazoasă) sau de către celule care în mod normal nu-și au locul acolo.

Infiltrații patologice

- infiltrația de urină în micul bazin în urma unei rupturi de vezică;
- infiltrația de limfă la nivelul mediastinului în urma unei rupturi a canalului toracic (canal colector al limfei);
- infiltrații de celule inflamatoare (aflux de leucocite în regiunea afectată);
- infiltrații tumorale – prin celule maligne în apropiere sau la distanță de locul unde este tumora.

Infiltrații terapeutice

- injecții cu produse anestezice (procaina), antiinflamatoare (derivați de cortizon), antibiotice injectabile etc.

INFIRMITATE (*lat. infirmitas*).

Funcție fizică sau psihică parțial sau total perturbată, având caracter de permanență.

Infirmitate motorie cerebrală.

Individ cu leziuni cerebrale, prezentând paralizii spastice, mișcări anormale (atetozice) adesea asociate cu tulburări vizuale, auditive, tactile și aierație mentală (care nu este constantă). Cauzele ICM sunt: traumatismele la naștere, anoxia cerebrală neonatală, afecțiuni ale embrionului în primele trei luni de sarcină, uneori un traumatism cranian al copilului mic și rar afecțiuni ereditare.

INFLAMAȚIE (*lat. inflammatio „aprinde, inflamație“*).

Ansamblul reacțiilor care se produc în organism ca răspuns la agresiunea diversilor factori (microorganisme patogene: microbi, virusuri, levuri, agenți toxici, traumatisme etc). Semnele sale principale sunt: căldura, durerea, roșeața și tumefacția.

INFLEXIUNE (*lat. inflexio „îndoire, aplecare“*).

1. Îndoire, curbare.
2. Schimbarea tonului, a accentului în vorbire: ușurința cuiva de a-și schimba tonul.

INFRA- (*lat. infra „sub“*).

Prefix care exprimă o poziție sau o formare dedesubtul termenului de care este atașat. Ant. supra-

INFRAMAMELONAR. Care este situat sub mamelon. Ex.: nodul inframamelonar.

INFUNDIBIL. Orice parte a unui organ în formă de pânie.

INGERAT. Care este absorbit prin ingestie.

INGESTIE (*lat. ingestio „împingere“*).

Introducerea în organism (în stomac) pe cale bucală a alimentelor și a unor substanțe (ex.: medicament sau chiar produs necomesibil ori toxic).

INGHINAL. Care se referă la partea anterioară a rădăcinii membrilor inferioare. Ex.: ganglioni inghinali, hernie inghinală.

INGHINOCRURAL. Care se referă la regiunea inghinală și la coapse. Ex. regiune inghino-crurală.

INGINER BIOMEDICAL. Specialist în electronică și informatică aplicată în medicină. Rolul său într-un spital modern este de a sfătui medicii asupra achiziționării aparatelor, de a le supraveghea punerea în funcțiune, utilizarea și întreținerea și de a face legătura cu fabricile de astfel de aparate.

INGINERIE GENETICĂ. Ansamblul de manipulări genetice permițând, prin scurtcircuitarea ciclului sexual normal, să se obțină un individ care prezintă o nouă combinație de caractere genetice.

INFUZIE. Extract de principii active dintr-o plantă (ex.: mușețel) peste care se toarnă apă fierbinte și se lasă în contact 10–30 minute – pentru flori sau frunze; 2 ore pentru rădăcini sau ramuri; fiertul plantei sau florilor duce la distrugerea principiilor active.

INHALAȚIE.

1. Absorbția prin inspirație, în căile respiratorii, a vaporilor de apă sau a unui gaz. Ant.: exhalăție.

2. Metodă terapeutică care constă din inspirarea unor vapori de apă încălcați cu medicamente volatile (eucaliptol, mentol, inhalant, esențe de plante, flori de tei, etc.), introduse în apa clocotindă într-un inhalator, sau cu diferite gaze (în stațiunile termale). Se folosește în bronșite, traheite etc.

INOCUITATE (*fr. innocuité*).

Caracterul de a nu fi vătămător.

INOCULARE (*lat. inoculare „a inocula“*).

1. Introducerea unui germen în organismul viu printr-o breșă cutanată sau prin injecție; însămânțarea unui mediu de cultură în scopul de a-i favoriza multiplicarea.

2. Pătrunderea în organism a unui microorganism patogen printr-o plagă cutanată ori mucoasă.

INSEMINAȚIE (*lat. in „în“ și seminare „a însămânța“*).

Introducerea spermei în căile genitale feminine.

Inseminăție artificială (fecundație artificială): tehnică utilizată

în anumite varietăți de sterilitate conjugală, care constă în introducerea spermei direct în uter. Ea poate să fie făcută cu *spermă străină*, atunci când partenerul prezintă, de exemplu o azospermie sau o oligospermie (cu spermatozoizi puțini sau deloc). Această spermă poate fi obținută direct cu puțin timp înaintea inseminății sau poate fi luată de la o „bancă de spermă” cu donator necunoscut. Ea poate să fie făcută cu *sperma soțului* în cazul imposibilității unui raport sexual sau în cazul unui obstacol în ascensiunea spermatozoidilor la nivelul colului uterin.

INSERTIE (*lat. insertus „introdus, pus”*).

Suprafață de fixare (punct de legătură) a unei structuri anatomice: fixarea pe un os a capătului terminal al unui mușchi (insertia tendonului pe un os).

INSIDIOS (*lat. insidiosus „pe furis”*).

Se spune despre o boală care apare pe nesimțite fără manifestări vizibile (ex.: apariția și evoluția insidioasă a unor forme de tuberculoză, de cancer).

INSIPID. Care nu are gust.

INSOLAȚIE (*lat. in „în” și sol, solis „soare”*).

Stare patologică consecutivă unei expuneri prelungite sau necontrolate la soare. Se manifestă prin arsuri cutanate, o conjunctivită gravă, uneori alterări retinene, oboseală. Se asociază uneori febră, cefalee, vărsături, vertij.

INSPIRAȚIE. Fază a respirației în care aerul intră în plămâni prin dilatarea cutiei toracice, prin acțiunea mușchilor inspiratori (în special diafragma). Ant. expirație.

INSTILAȚIE. Introducerea, picătură cu picătură, a unei soluții medicamentoase (dezinfectante, descongestionante) într-o cavitate organică (urechea externă, cavitatea nazală, uretra).

INSTINCT (*lat. instinctus „impuls, imbold, ațătare”*).

Comportament înnăscut, automatic (un complex de reflexe necondiționate), care asigură necesitățile vitale de adaptare, dezvoltare, apărare, reproducere (ex.: instinct de conservare, instinct sexual, instinct de apărare). La om, reacțiile complexe dintre individ și mediu nu pot fi asigurate prin adaptare *instinctivă* înnăscută, ci pe baza reacțiilor dobândite, elaborate în cursul

vieții afective a individului, în scopul unei adaptări sociale evoluat. Comportamentul instinctiv – în cazul omului – este subordonat activității conștiente pe baza reacțiilor dobândite – prin elaborarea reflexelor condiționate.

INSUFICIENȚĂ. Starea deficitară a unui organ sau a unei glande, care nu mai este capabilă să-și îndeplinească funcțiile în mod normal.

Insuficiență cardiacă. Inima nu poate să asigure debitul sanguin suficient, în raport cu nevoile organismului, necesar bunei funcționări a țesuturilor.

Insuficiență coronariană – tulburare funcțională a cordului, din cauza unei proaste irigații a miocardului, cel mai des prin arterioscleroza arterelor coronariene (uneori prin spasmul acestor artere). Se manifestă clinic prin angina de piept.

Insuficiențe valvulare – sunt din cauza unui defect de închidere a valvulelor unui orificiu cardiac, antrenând un reflux de sânge în cavitățile pe care în mod normal le-a părăsit.

[Valvule aortice, mitrale (orificiu atrioventricular stâng = valvula bicuspidă), pulmonare, tricuspide

(orificiu atrioventricular drept)].

Insuficiență aortică. Defect de închidere a valvulelor sigmoide aortice, ceea ce antrenează un reflux de sânge în ventriculul stâng în timpul diastolei.

Insuficiență mitrală. Închidere insuficientă a valvulelor mitrale (valvule bicuspide între atriu și ventriculul stâng); ceea ce antrenează un reflux de sânge din ventriculul stâng în atriu în timpul sistolei ventriculare.

Insuficiență tricuspidiană (orificiu atrioventricular drept). Defect de închidere a valvulelor tricuspide în timpul sistolei = insuficiența ventriculară dreaptă.

INSUFLAȚIE. Introducerea, sub presiune, de aer, gaz sau substanță pulverizată, într-o cavitate naturală a corpului.

Insuflație pulmonară. Introducerea de aer sau de oxigen în plămâni prin trahee fie prin insuflație gură la gură, fie cu ajutorul aparatelor de respirație artificială.

Insuflație pleurală. Insuflație de aer între foițele pleurale (pneumotorax artificial).

Insuflație peritoneală. Insuflație de aer în peritoneu (pneumoperi-

toneu); permite o vizualizare mai bună a organelor intraabdominale, în radiografii.

Insuflația este necesară înaintea practicării unei celioscopii (laparoscopii).

Insuflație tubară (trompelor). Insuflația de gaz carbonic în uter și trompe; ceea ce permite explorarea permeabilității trompelor în caz de sterilitate.

INSULINĂ. Hormon pancreatic secretat de celulele β din insulele Langerhans; favorizează utilizarea glucozei din țesuturi și scade glicemia. Antagonistul insulinei este glucagonul.

INTEMPESTIV. Care se produce pe neașteptate, la timp nepotrivit, nedorit, inoportun.

INTER- (*lat. inter „între“*).

Prefix care introduce în termeni sensul de *între, printre* (ex.: sept interauricular = sept situat între cele două auricule); intercostal (ex.: mușchi intercostal = mușchi situat între cele două coaste) etc.

INTERCURENT. Se spune despre o complicație sau o boală ce survine în cursul unei alte boli.

INTERIORIZARE.

Care se referă la partea morală, sufletească a omului care nu se manifestă înafară; proces mental

prin care o persoană se detașează de realitățile și contingentele exterioare pentru a se reculege și a se izola în intimitatea eului său. V. autism. Ant. exteriorizare.

INTERFERON. Proteine elaborate în mod natural de către celulele infectate de un virus și care inhibă reproducerea (multiplicarea) virală în interiorul celulelor sănătoase. Se pare că producerea interferonului poate să fie declanșată, nu numai de către virus, ci și de alte microorganisme sau de substanțe biologice naturale sau sintetice, și că interferonul, în afară de acțiunea sa antivirală, are și putere de inhibare a altor microorganisme bacteriene sau fungice sau chiar experimental, asupra creșterii celulelor tumorale.

INTERMITENT. Se spune despre orice manifestare care apare la intervale regulate sau neregulate. Ex. febra intermitentă, claudicație intermitentă...

INTEROCEPTOR. Se spune despre sensibilitatea organelor receptoare și a căilor nervoase senzitive (fibre nervoase senzitive); receptor senzitiv, excitat de schimbările ce survin în

mediul intern, îndeosebi stimuli din mușchi și din labirint (proprioceptor) sau de stimuli ce pleacă din viscere: tub digestiv, inimă, vase, vezică etc. (visceroceptori).

INTERSEXUALITATE. Prezența simultană la un subiect a caracterelor sexuale masculine și feminine în proporție variabilă. V. Hermafroditism.

INTERSTIȚIAL. Spațiu plin cu substanțe de legătură între celulele unui țesut; se spune despre un țesut conjunctiv de susținere al unui parenchim (ficat, mușchi); țesut situat în spațiile dintre celelalte țesuturi ale organelor. Sin. stroma (ex.: țesutul interstițial al testiculului, stroma interstițială a splinei).

INTERTRIGO (*lat. inter „între” și terere „a roade”; sau lat. intertrigo „rosătura”*).

Inflamația pielii localizată la nivelul plicilor, având aspectul unui eritem sau unei eczeme umede. Se observă mai ales la obezi, la nivelul cutelor abdominale, submamare, interfesiere; la nou-născuți la nivelul feselor și părților genitale; la diabetici. Este de origine infecțioasă (bacterii, ciuperci, levuri) este favorizat de umiditatea pielii (transpirații abundente).

INTOLERANȚĂ (*lat. intolerantia „nesuportare”*).

Reacție anormal de intensă a unui organism față de un agent exterior oarecare (medicament, agent fizic sau chimic etc.), pe care majoritatea persoanelor o suportă fără nici o manifestare patologică evidentă.

Se poate manifesta sub formă de: șoc anafilactic, urticarie, eczemă, tulburări digestive etc. Ant. toleranță.

INTOXICAȚIE ENDOGENĂ. Sin. toxicoză.

Intoxicație cu substanțe nocive produse în organism de toxinele unor germeni infecțioși sau printr-o dereglare metabolică sau glandulară (autointoxicare).

INTRAPARTUM (*lat. intra „înăuntru”, parturire „a da naștere”*).

În timpul nașterii.

INTRA-VITAM. În timpul vieții.

INTRADERMOREACȚIE. Abr. IDR. V. cutireacție.

Reacție cutanată inflamatoare produsă prin injectarea intradermică a unei mici cantități de antigen (alergen) sau toxină, și care permite să se cerceteze gradul de imunitate, receptivitate

sau de sensibilizare față de bolile (alergenele) respective.

Se disting:

Intradermoreacția IDR la tuberculină (IDR Mantoux). Se execută cu tuberculină purificată (PPD), cu un ac foarte fin și cu o cantitate de tuberculină riguros dozată. Reacția se citește la 72 ore; este pozitivă când apare la locul injecției o zonă roșie îndurată (eritem infiltrat) de minimum 10 mm. Aceasta arată că organismul a fost deja expus infecției cu bacili tuberculoși – deci nu este necesar să fie vaccinat BCG.

Intradermoreacția (IDR) Schik. Se utilizează pentru determinarea receptivității față de difterie. Se injectează pe suprafața anterioară a antebrațului toxina difterică. Dacă nu se produce nici o manifestare locală (reacția este negativă) înseamnă că organismul este imun față de difterie (toxina difterică a fost neutralizată de anticorpii antidifterici din organismul persoanei). Dacă în locul inoculării se produce o congestie locală cu edem – reacția este pozitivă, aceasta indică receptivitatea organismului față de difterie.

Intradermoreacția (IDR) Dick. Se utilizează pentru determinarea receptivității față de scarlatină. Se injectează toxina de streptococ scarlatinos. Se citește la 18 ore. Interpretarea – dacă reacția este negativă organismul este imun față de toxina streptococului scarlatinos.

INTRAMURAL. Care este situat în peretele unui organ cavitat sau unui conduct organic.

INTRINSEC. Caracteristic pentru un organ. *Factor intrinsec*, substanță secretată de glandele gastrice, care favorizează absorbția intestinală a vitaminei B12. Absența sa este responsabilă de anemia Biermer.

INTROVERTIT. Se spune despre o persoană care este concentrată sau obsedată de propria sa lume interioară, are tendința de a se izola, de a se replia asupra sa. Ant.: extravertit.

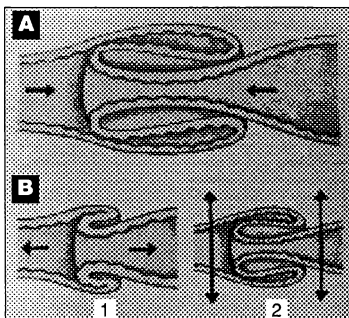
INTUBAȚIE (*lat. in „în“ tubus „tub“*).

Introducerea unui tub într-un conduct natural. *Intubație traheală*, introducerea unei canule (tub semirigid) în trahee, prin laringe; această metodă se utilizează în timpul anesteziei și în reanimare.

INVAGINAȚIE (lat. *in „în“ și vagina „teacă“*).

Plierea unui organ scobit asupra lui însuși, ca un deget de mânășă întors.

Pătrunderea unui segment intestinal ca un deget de mânășă întors (prin telescopare), în segmentul imediat următor.

Invaginație.

A. *Invaginația intestinului subțire*

B. *Tratamentul invaginației:*

secționarea părții invaginate

INVALID (lat. *invalidus „bolnav“*).

Se spune despre o persoană, care din cauza unei boli, unui accident sau unei infirmități, nu este capabilă să exercite normal o activitate profesională.

INVAZIE. Perioada unei boli infecțioase care urmează după

perioada de incubație și care durează de la apariția primelor semne de boală (prodrom) până la instalarea fenomenelor clinice caracteristice perioadei de stare.

INVERSIUNE (lat. *invertere „a întoarce“*).

Sin. inversare.

Poziția *inversă a unui organ* în raport cu cea normală; se referă fie la situarea organului în corp (un organ situat în mod obișnuit la stânga găsindu-se la dreapta și viceversa: cord în dreapta, ficat și apendice în stânga), v. situs inversus; fie la elementele sale constitutive (de ex.: inversiune testiculară, testiculul și epididimul având o poziție orizontală, nu verticală cum ar fi normal).

Inversiune uterină – accident în perioada de dezlipire a placentei, caracterizat printr-o invaginare a uterului – în deget de mânășă – a cărui fund se deprimă, ajunge la nivelul colului și se poate chiar exterioriza complet din căile genitale.

Inversiune sexuală. Sin. homosexualitate.

Aspectul psihologic al homosexualității. [Uranism = homosexualitate masculină și safism (lesbianism) = homosexualitate feminină].

INVOLUȚIE. Regresiunea unui organ, unei tumori sau a unei facultăți mentale.

Involuție uterină este diminuarea volumului uterului după naștere; revenirea progresivă, după naștere, la starea normală.

Involuție psihică se traduce prin reducerea (regresia) diverselor funcțiuni mentale; senilitatea este forma cea mai cunoscută.

IONOGRAMA. Tabel cu cifre care reprezintă concentrația (cantitatea) de ioni (cationi și anioni) în plasmă (*ionograma sanguină*) sau în urină (*ionograma urinară*).

Ionograma sanguină reflectă starea de hidratare a sectorului extracelular și echilibrul său acido-bazic.

Valori de referință:

Sodiu	310–350 mg/100 ml	134–145 mEq/l
Potasiu	12–21 mg/100 ml	3,6–4,7 mEq/l
Calciu	9–11 mg/100 ml	4–5,5 mEq/l
Clor	310–380 mg/100ml	96–106 mEq/l
Magneziu	1,5–2,5 mg/100 ml	1,8–3 mEq/l

Cantitățile de anioni și de cationi din plasmă exprimate în miliechivalenți la litru sunt în mod normal

egale: 155 mEq/l de cationi și 155 mEq/l de anioni (global 310 mEq/l).

Prin ionogramă urinară se apreciază pierderile pe 24 ore și în special a sodiului și a potasiului.

IONOTERAPIE. Introducerea de medicament prin piele cu ionizare prin curent electric.

IREDUCTIBIL.

1. Care nu poate fi repus în poziția sa normală; **ireductibilitate:** imposibilitatea de a reduce deplasarea a două fragmente osoase fracturate (fractură ireductibilă).

2. Imposibilitatea de a reintroduce în abdomen conținutul unei hernii (hernie ireductibilă).

IRIDOPLEGIE. Paralizia irisului, pupila fiind dilatăată și imobilă.

IRIS (*gr. iris „curcubeu“*).

Partea anterioară și vizibilă a tunicii medii oculare al cărei rol de diafragm este dozarea cantității de lumină ce pătrunde în ochi.

IRITĂ (*gr. iris „curcubeu“ și -ita „inflamație“*).

Inflamația irisului; poate să fie asociată cu inflamația corpului ciliar (*iridociclită*). Cauzele pot fi infecțioase: gripă, zonă, leptospiroză, sifilis, tuberculoză. Se observă, de asemenea în: reuma-

tism cronic, limfogranulomatoză benignă, în alergii.

IRIGATOR. Aparat cu ajutorul căruia se efectuează clisme sau spălături vaginale.

IRIGOSCOPIE (*lat. irrigare „a iriga“ și skopein „a vedea“*).

Examinarea radiologică a colonului prin umplerea pe cale rectală cu substanță de contrast.

I.R.M. (Imagerie prin rezonanță magnetică). Imagistica prin rezonanță magnetică reprezintă obținerea de imagini (sub formă de semnale optice) pe baza semnalelor de radiofrecvență emise de nucleii atomici – protonii de hidrogen – în cursul rotației lor în jurul propriului ax, când structura examinată este supusă unui câmp magnetic exterior foarte intens.

I.R.M. este indicat în diagnosticarea bolilor sistemului nervos central, bolilor osoase și articulare. Printre dezvoltările mai recente ale acestei tehnici, trebuie citate angio-I.R.M. și imageria funcțională a creierului.

Angio-I.R.M. permite să se obțină imagini ale vaselor; cu această tehnică anomaliile fluxului vascular sunt mai ușor observabile.

I.R.M.-ul creierului permite analiza anumitor funcții senzoriale sau motorii.

I.R.M. este un examen nedureros, care nu provoacă iradiere și nu este cunoscut nici un risc legat de câmpul magnetic.

ISCHEMIE (*gr. ischein „a suprima“ și haima „sânge“*).

Diminuarea aportului sanguin într-un țesut sau organ. Se cunoaște o ischemie cardiacă, cerebrală etc. Cauzele sunt multiple, toate se reduc însă la îngustarea sau închiderea lumenului arterei, care face irigația organului sau țesutului respectiv.

Ischemie acută. Ea rezultă dintr-o oprire bruscă a circulației arteriale în urma unei rupturi vasculare, unei compresiuni (garou), a unei tromboze, a unei embolii sau unui spasm arterial. Ischemia este responsabilă de infarct, de escare și de gangrene a membrilor.

Ischemie cronică. Ea rezultă dintr-o compresiune arterială lentă, dintr-o diminuare a calibrului arterial (arterioscleroză) sau de diminuare a debitului sanguin (insuficiență cardiacă).

ISCHION. Segment al osului iliac (împreună ilionul și pubisul formează osul iliac).

ISTERIE (*de la gr. hystera „uter“*). Nevroză isterică; nevroză caracterizată printr-o exteriorizare explozivă a unor tulburări de ordin emoțional sau afectiv sub forma unor diferite simptome funcționale (dureri, paralizii, convulsii, contracturi), simulând o afecțiune organică, însoțite de tulburări psihice (catalepsie, halucinații, angoasă etc).

ISTM UTERIN. Îngustare a părții mijlocii a uterului, care permite despărțirea organului respectiv în două segmente: superior (corp) și inferior (col).

ITERATIV. Care se repetă de mai multe ori. Sin. repetitiv.

IZO- (*gr. isos „egal“ „același“*). Prefix care introduce în termeni sensul de egal, la fel. Ant. anizo-

IZOCORIE (*gr. isos „egal“ „același“ și kore „pupila“*).

Egalitate de diametru a ambelor pupile. Ant. anizocorie.

IZOCROM (*gr. isos „egal“ „același“ și chroma „culoare“*).

Care prezintă aceeași culoare.

IZOELECTRIC (*gr. isos „egal“ „același“ și fr. electrique „electric“*).

Curent electric care se menține la același potențial.

Linia izoelectrică, este linia orizontală înscrisă pe electrocardiogramă, atunci când nici un curent nu traversează oscilografal: aceasta corespunde absenței oricărei activități electrice.

IZOGREFĂ (*gr. isos „egal“ „același“ și fr. greffe „grefă“*).

Grefă realizată între un donator și un receptor ce aparțin aceleiași specii și posedă aceleași gene și antigene de histocompatibilitate. Această situație se întâlnește numai la gemenii univitelini. Sin. grefă izogenică.

IZOGRUP. Din același grup sanguin. Ex.: Transfuzie de sânge izogrup.

IZOIMUNIZARE (*gr. isos „egal“ „același“ și lat. immunitas „imunitate“*).

Imunizarea unei persoane cu un antigen de grup, provenit de la un individ de aceeași specie (de ex. formarea de anticorpi anti Rh la indivizi Rh negativ, prin transfuzie de sânge Rh pozitiv sau la mamele Rh negativ, purtătoare de făt Rh pozitiv = izoimunizare fetomaternală).

IZOMETRIC (gr. *isos* „egal” „același” și *metron* „măsură”).

Care menține aceleași dimensiuni (Ex.: contracție izometrică a unui mușchi).

IZOTERM

1. Care se produce sau se derulează la temperatură constantă (vase izoterme).

2. Linie ce reunește toate punctele de pe glob care au temperatură identică în timpul unei perioade date.

IZOTONIC (gr. *isos* „egal” „același” și *tonos* „tensiune”).

1. Termen prin care se arată caracterul unui lichid sau al unei soluții de a avea o presiune osmotică egală cu aceea a unei alte soluții, în special cea a plasmei sanguine (luată de referință în biologie).

2. Se spune despre un fenomen, mai ales contracție musculară, în timpul căreia presiunea (sau tensiunea) rămâne constantă. Ex.: contracție izotonică a unui mușchi.

IZOTOP (gr. *isos* „egal” „același” și *topos* „loc”).

Atomi ale căror nuclee sunt constituite din același număr de protoni (având deci aceleași proprietăți chimice), dar diferă prin nu-

mărul de neutroni. Majoritatea elementelor au doi sau mai mulți izotopi. Se cunosc cca 300 izotopi stabili și mai mult de 1 000 instabili, care prezintă radioactivitate.

Izotopii sunt utilizați pentru diagnostic și tratament în anumite boli. Unii izotopi sunt instabili și se dezintegrează emițând radiații: aceștia sunt **izotopii radioactivi sau radioizotopi**.

Izotop radioactiv = radioizotop – izotop instabil care prezintă radioactivitate (emisie de radiații de tip α, β, γ). Detecția radiațiilor emise se face cu ajutorul camerelor de ionizare, a contoarelor Giger-Müller a detectorilor cu scintilație sau a detectorilor cu semiconductori.

Folosirea izotopilor în diagnosticul unor boli

Introduși în organism prin diverse procedee (injecții, ingestie etc), radioizotopii iodului sunt folosiți pentru studiul morfofuncțional al glandei tiroide. Fosforul 32 este folosit pentru investigarea fosfolipidelor și nucleoproteinelor. Calciu 45 servește la studiul țesutului osos. Numeroși alți izotopi sunt utilizați pentru efectuarea gamma-grafiilor (sau scintigrafii) în cea

mai mare parte a viscerelor (tiroidă, plămân, creier, ficat etc.).

Folosirea izotopilor radioactivi în terapeutică

Iodul radioactiv este folosit în tratamentul hipertiroidismului; radiofosforul dă rezultate bune în poliglobulii și în anumite leucemii; radistronțiu este indicat în tratamentul tumorilor osoase. Fosforul, stronțiu radioactiv sunt folosiți în aplicații locale, în tratamen-

mul tumorilor pielii. Cobaltul radioactiv ^{60}Co este utilizat în tratamentul tumorilor maligne folosind diferite tehnici: fie prin implantarea unor ace de cobalt în interiorul leziunii; fie prin introducerea în cavitățile naturale (uter, vezică), cilindrii conținând elemente radioactive; fie prin utilizarea terapeutică a emanațiilor radioactive ale cobaltului ^{60}Co din afara organismului, folosind **aparatură de cobalt**.

ÎMBĂLSĂMARE (*lat. in, balsamum „balsam“*).

Tratarea cadavrelor pentru împiedicarea putrefacției. Se face prin injectarea în artere a diverse substanțe (hiposulfid de sodiu, sublimat, formol etc). Sin. tanatopraxie.

ÎMPĂSTARE. Infiltrație difuză, neinflamatorie a țesutului subcutanat (V. celulită, edem).

ÎNCARCERAREA PLACENTEI. Retenția în întregime sau parțială a placentei în urma contracțiilor spasmodice și neregulate ale unei zone uterine.

ÎNCHISTARE. Acoperirea cu un strat de țesut conjunctiv mai mult sau mai puțin dur a unui corp străin sau a unui produs patologic care este astfel izolat de țesuturile vecine. Ex.: abces închistat, pleurezie închistată.

ÎNCLAVARE. Retenția unui corp străin într-un țesut sau organ.

ÎNGRIJIRI INTENSIVE (*fr. soins intensifs, engl. intensiv care*).

Îngrijiri și tratamente acordate bolnavilor în stare gravă, care necesită îngrijiri intensive, urmărire

permanentă și tratament susținut. Deoarece aceștia prezintă dezechilibre funcționale grave sunt monitorizați și îngrijiți în serviciul de terapie intensivă (STI), unde există posibilități de tehnici speciale cu aparaturi performante și personal calificat. În serviciul de terapie intensivă se internează pacienți indiferent de specialitatea de care aparțin, deoarece problemele de **echilibre funcțională** sunt, practic, identice la pacienți cardiaci, renali, hepatici, neurologici, intoxicați, traumatizați, cu dezechilibru hidroelectrolitic, în stare de șoc chirurgical etc.

ÎNGRIJIRI PRIMARE DE SĂNĂTATE (IPS)

Prin IPS înțelegem:

- îngrijiri de sănătate *esențiale*;
- accesibile tuturor persoanelor și familiilor din comunitate;
- acceptabile din punct de vedere social;
- cu participarea lor plenară (membrii comunității);
- și la un preț de cost abordabil comunității și țării.

IPS sunt denumite și îngrijiri de sănătate comunitară, pentru că

solicită participarea comunității (membrilor comunității). Deci omul în globalitatea sa, cu necesitățile sale biofizilogice, psihosociale, culturale și spirituale poate activa ca un **copartner și nu numai ca receptor pasiv** de diverse prestații.

IPS favorizează îngrijiri complete, înglobând:

- promovarea sănătății;
- prevenirea îmbolnăvirilor;
- îngrijiri curative curente și obișnuite;
- recuperare;
- urgențe.

Îngrijirile primare de sănătate au primit importanță mai mare după Conferința de la Alma-Ata ținută

sub auspiciile OMS prin **Biroul regional al Europei**.

Principiul IPS a fost enunțat la Conferința de la Alma-Ata 1978 prin „Declarația de la Alma-Ata”, considerând prioritatea nr. 1 – Comunitatea.

ÎNHUMARE (*lat. in și humus „pământ”*).

Îngroparea (punerea în pământ) a unui cadavru.

ÎNSĂMÂNȚARE. Introducerea (inocularea) unui microorganism într-un mediu de cultură, în vederea înmulțirii și identificării. V. coprocultură și hemocultură.

ÎNȚĂRCARE.

1. Încetarea alăptării.
2. Acțiune de privare a unui toxicoman de drogul său obișnuit în timpul unei cure de dezintoxicare.

J

JEJUN (*lat. jejunum „flămând“*).
Partea intestinului subțire care se întinde între duoden și ileon.

JEJUNECTOMIE (*jejun și gr. ektome „excizie“*).

Rezecția unei părți din jejun.

JEJUNOILEITĂ.

Inflamația jejunului și a ileonului.

JEJUNO-ILEON. Partea intestinului subțire cuprins între duoden și valvula ileocecală. Având o lungime de circa 6,5 m; are vreo 15 curbură mari denumite *anse intestinale*. În 2% din cazuri prezintă puțin înainte de cec un diverticul, *diverticulul Meckel*.

JEJUNOILEOSTOMIE. Practicarea unei anastomoze (comunicare creată chirurgical) între jejun și ileon.

JEJUNOSTOMIE (*jejun și gr. stoma „gură, deschidere“*).

Deschiderea și fixarea operatorie a jejunului la nivelul pielii peretelui abdominal.

JEUN(Ă). (termen fr. folosit și în română).

Se spune despre o persoană care nu a mâncat și nu a băut de un anumit timp (a jeun = pe nemâncate, cu stomacul gol).

JUNGHI. Durere vie, acută.

JUXTĂ- (*lat. juxta „lângă“*).

Prefix având sensul de alături.

K

KAHAN (reacția). Reacție de floclurare utilizată în diagnosticul sifilisului. Se execută din serul sanguin sau lichidul cefalorahidian.

KALIUM. Sin. cu potasiul.

KANAMICINĂ. Antibiotic aminoglicozidic, izolat din culturile de *Streptomyces Kanamiceticus*, bactericid îndeosebi față de bacilii gram negativi.

KAPOSI (sarcomul). Afecțiune tumorală de etiologie necunoscută; clasată de unii autori ca o reticuloză malignă, multifocală metastaziantă. Clinic se caracterizează prin noduli, plăci roșii-violacee, mai ales la extremități, evoluând spre ulceratii; ulterior sau concomitent survin atingeri viscerale asemănătoare. Apariția la tineri homosexuali de sex masculin a fost semnalată din 1981, corelată cu SIDA.

KEITH ȘI FLACK (nodulul). Sin. nodulul sino-atrial.

În grosimea miocardului există un țesut specific – țesutul excito-

conductor autoexcitabil al inimii (asigură automatismul cardiac). În mod normal, impulsul pentru asigurarea contracțiilor cardiace (care activează atriile și ventriculii) ia naștere în nodulul sinusal Keith și Flack (situat în peretele atrului drept), care emite stimuli cu o frecvență de 60–80 pe minut. De la acest nodul, stimulul pleacă la nodulul atrio-ventricular (Aschoff), de unde trece prin fasciculul Hiss și rețeaua Purkinje la întreaga masă ventriculară.

KELEN. Clorură de etil, anestezic local, utilizat în operații mici.

KELOTOMIE. Secționarea brideilor în hernia strangulată.

KERAT-, **KETATO-** (*gr. keras, keratos „corn, cornee“*).

Prefix care introduce în termeni referirea la țesutul cornos sau la cornee.

KERATINĂ. Proteină dură care constituie elementul esențial al stratului cornos al pielii.

KERATINIZARE.

1. Încărcarea cu keratină a celulelor stratului superficial al epidermului și care capătă astfel o mare soliditate.

2. Modificarea patologică a unei mucoase care ia astfel aspectul pielii.

KERATITĂ (*gr. keras, keratos „cornee” și -ită „inflamație”*).

Inflamația corneei.

KERATOCONJUNCTIVITĂ.

Inflamația asociată a corneei și a conjunctivei.

KERATODERMIE. Keratoza (îngroșarea) stratului cornos al epidermului de la nivelul palmelor și a plantei piciorului.

KERATOPLASTIE (*gr. keras, keratos „cornee” și plassein „a forma”*).

Înlocuirea unei părți opace a corneei cu un fragment cornean transparent (grefă) prelevat de la un cadavru.

KERATOZĂ. Îngroșarea patologică a stratului cornos al epidermului.

KERNIG (semnul).

Semn caracteristic în meningite; constă dintr-o contractură dure-roasă a mușchilor regiunii coloanei vertebrale. Se poate pune în evidență prin următoarele manevre:

Kernig I – bolnavul în decubit dorsal cu gamba în extensie, se încearcă ridicarea lui în poziție sezândă; semnul este pozitiv

dacă bolnavul flectează spontan genunchii în această poziție.

Kernig II – bolnavul culcat în decubit dorsal cu gamba în extensie, membrele inferioare sunt ridicate pasiv de către examinator, deasupra planului orizontal; semnul este pozitiv când bolnavul flectează spontan genunchii (simte o durere violentă în regiunea dorso-lombară).

Ambele semne sunt pozitive în meningita acută, hemoragia sub-arahnoidiană, hemoragia cerebro-meningee.

KINESTEZIE (*gr. kinein „a mișca” și aisthesis „percepere”*).

Posibilitatea de a simți fără participare vizuală, prin intermediul sensibilității profunde, mișcările imprimate pasiv, diverselor segmente ale corpului.

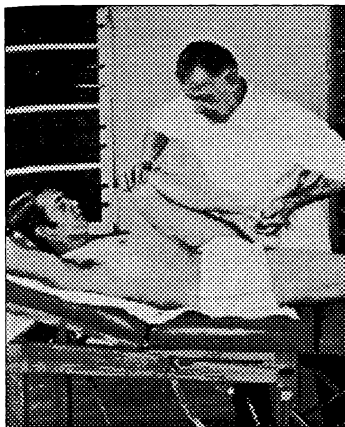
KINEZIOLOGIE (*gr. kinesis „mișcare” și logos „știință”*).

Știința anatomiei, fiziologiei și mecanicii mișcărilor musculare la om.

KINEZITERAPIE (*gr. kinesis „mișcare” și therapeia „tratare”*). Sin. kinetoterapie.

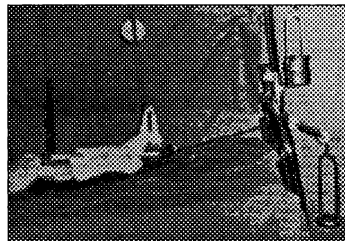
Utilizarea în scopuri terapeutice a mișcărilor active: gimnastică medicală: kinebalneoterapie (mișcări practicate sub apă), ergoterapie

(terapie prin muncă) sau pasive (masaje, mobilizare). Aplicațiile kineziterapiei sunt numeroase: reeducarea funcțională a traumatizațiilor (entorse, fracturi etc.); a handicapărilor motor, recuperarea insuficiențelor respiratorii etc.

Kineziterapie. Mobilizarea pasivă a articulației coxo-femorale

KIRSCHNER (broșa). Filament de oțel inoxidabil, rigid, pentru transfixierea unui os fracturat și aplicarea unei tracțiuni continue asupra osului; broșa este sub tensiune între cele două brațe ale unei scărițe pe care se exercită tracțiunea.

Kirschner. Broșa Kirschner pentru tracțiunea continuă

KLEBSIELLA. Gen de bacili gram negativi, izolați din materiile fecale ale omului și animalelor, câteodată patogeni (pentru aparatul respirator, tub digestiv, sistem genitourinar).

KOCH (bacilul). Agentul causal al tuberculozei descoperit în 1882 de către Robert Koch. Fenomenul K. – reacție modificată de reinfecție, fiind expresia unei stări de hipersensibilitate (alergie tuberculoasă).

KOCHER. Pensă hemostatică terminată cu gheare (dinți) sau „în inimi” (en coeur).

KOPLIK (petele, semnul). Semn caracteristic perioadei de invazie a rujeolei, constând în pete albicioase pe mucoasa bucală, de mărimea unui grăunte de grîș, pe fond de hiperemie a mucoasei, în dreptul celui de-al doilea molar

superior. Petele dispar la puțin timp după apariția erupției.

KORSAKOV (psihoza sau sindromul). Psihoză alcoolică însoțită de polinevrită, printre simptome se disting: o pierdere a memoriei (amnezie anterogradă și retrogradă), dezorientare în timp și spațiu (nu cunoaște nici data, nici locul unde se găsește), confabulație. Evoluția este ireversibilă.

KUNTSCHER (cuiul). Tijă de oțel inoxidabil în formă de inimă, de litera V sau U, pe secțiune, care se introduce în canalul osos medular, pe toată lungimea unui os lung fracturat și care permite menținerea celor două fragmente în poziție bună.

KUPFFER (celulă). Celulă stelată din sinusurile hepatice, dotată cu mare putere fagocitară (macrofage) și care joacă rol important în procesul de apărare față de infecții, captând și distrugând

particulele străine, bacterii, virusuri, care parvin la ficat, provenind din intestin sau din sângele circulant.

KUSSMAUL (respirație). Tulburare de ritm, constând dintr-un ritm în 4 timpi: o inspirație profundă urmată de o scurtă pauză, apoi o expirație scurtă cu geamăt, urmată de o nouă pauză. Este vorba de o hiperventilație alveolară care tinde să compenseze acidoza (diabetică etc).

KUNKEL (reacția). Reacție de floculare practică din serul sanguin și care se utilizează în explorarea ficatului (explorarea sindromului de inflamație sau de reacție mezenchimală).

KOROTKOFF (zgomotul). Succesiune de sunete care se percep în timpul determinării tensiunii arteriale și care sunt provocate de distensia bruscă a arterei anterior comprimate de manșeta aparatului de măsurat TA.

L

LABFERMENT. Enzimă (ferment) prezentă în sucii gastric, mai ales la copii, având proprietatea de a coagula laptele (albminele, cazeina din lapte).

LABIAL (*lat. labium „buză“*).

Care se referă la buze. Ex. comisura labială.

LABIE. Termen generic pentru formațiuni anatomice în formă de muchie sau plică.

LABIL (*lat. labilis „nestatornic“*). Instabil, care se schimbă repede; trece rapid de la o stare emoțională la alta; se întâlnește în stări nevrotice, psihopatii, ateroscleroză cerebrală.

LABIRINT. Sistem de canale și cavități comunicante între ele; îndeosebi: labirintul urechii interne (labirint membranos, labirint osos).

LABIRINTITĂ. Inflamația labirintului urechii. Sin. *otita labirintică*. Se manifestă prin: vertij, surditate, zgomote în ureche.

LACRIMOGEN. Care declanșează o secreție exagerată de

lacrimi. Ex.: gaz lacrimogen. V. dacriogen. Gazele lacrimogene sunt gaze iritante, cea mai mare parte dintre ele provoacă o iritație a mucoasei ochiului și a căilor respiratorii.

LACTALBUMINĂ. O proteină a laptelui.

LACTAȚIE.

1. Proces fiziologic de formare, secreție și excreție a laptelui prin glandele mamare.

2. Alăptare.

LACTAZĂ. Enzimă specifică având proprietatea de a descompune lactoza în glucoză și galactoză. Este secretată de mucoasa intestinală. Lipsa ei poate produce *intoleranța la lactoză* (la lapte). Se manifestă prin diaree și lactozurie.

LACTOZURIE. Eliminare de lactoză (substanță glucidică) prin urină; se găsește la femeia gravidă aproape de termen, la femeia care alăptează și la cei cu intoleranță la lactoză.

LAENNEC.

Medic francez, inventatorul stetoscopului și al auscultației pulmonului.

LAENNEC (ciroză). Sin. ciroză atrofică.

Ciroza atrofică a ficatului, care survine de obicei în cursul unor tulburări toxice (etilism), se caracterizează prin ficat mic, scleros și dur. Clinic se manifestă prin ascită, edeme și hemoragii.

LAGOFTALMIE (*gr. lagos „iepure” și ophthalmos „ochi”*).

Imposibilitatea de a închide complet pleoapele, în special pleoapa superioară („ochi de iepure”), cauzată de paralizia mușchiului orbicular.

LAMBDOID (în formă de lambda).

Sutura lambdoidă, formată din marginea posterioară a osului parietal și de scoica occipitalului, numită și sutura parieto-occipitală sau occipito-parietală.

LAMBLIAZĂ. Sin. giardoză. Boală parazitată, cauzată de prezența în intestin sau vezica biliară a parazitului microscopic numit lamblia (giardia). Infestația se face de la om la om, prin materiile fecale, care conțin chisturi de paraziți. Parazitul trăiește în intestinul subțire (duoden), de unde migrează în căile și vezica biliară. Se manifestă prin tulburări intestinale (dureri abdominale, dia-

ree). Poate produce inflamația vezicii biliare (colecistită, colangită). Ambele pot da semne toxice, nervoase, alergice. Diagnosticul se face prin examenul sucului duodenal (prelevat cu sonda) sau prin examenul unui preparat microscopic din materiile fecale (ex.: coprologic) pentru punerea în evidență a chisturilor parazitare.

LAMBOU (*fr. lambeau*).

Fragment de piele sau de mușchi detașat accidental sau chirurgical de la locul său de origine, de care rămâne atașat numai printr-un pedicul vascular; este folosit pentru umplerea unor pierderi de substanță. V. plastie cutanată.

LAMELĂ. Plăcuță de sticlă, foarte subțire, care acoperă un preparat microscopic.

LAMINARIA. Falsă tulpină uscată și curățată de stratul periferic, provenind dintr-o algă marină. Folosită pentru dilatarea lentă a colului uterin. Se prezintă în bucăți cilindrice care, introduse în col pe timp de 24 de ore, permit dilatarea lentă a acestuia prin imbibitie hidrică.

LAMINECTOMIE (*lat. lamina „lamă” și gr. ektome „excizie”*).

Intervenție chirurgicală pe coloana vertebrală, constând în

rezecția uneia sau mai multor lame vertebrale (lamă vertebrală = membrană subțire, situată între apofiza transversă și apofiza spinoasă). Laminectomia constituie un timp operator obligatoriu în majoritatea intervențiilor pe măduva spinării.

LANGERHANS (insule). Celule endocrine care secretă insulina, situate în interiorul parenchimului pancreatic, între acini. Insulele sunt formate esențial din două tipuri celulare: celule α care secretă **glucagon**; celule β care secretă **insulina**. Sin. insule pancreatice.

LANUGO. Fire de păr foarte subțiri, care acoperă corpul fătului, exceptând palmele și tălpile, și care dispar după câteva săptămâni.

LAPAROSCOPIE (gr. *lapara* „abdomen” și *skopein* „a vedea”).

Sin. celioscopie. Examen endoscopic al cavității peritoneale care permite examinarea și fotografierea suprafeței ficatului, a veziculei biliare și a organelor genitale feminine. (V. de asemenea și celioscopie).

LAPAROSTOMIE (gr. *lapara* „abdomen” și *stoma* „gaură, deschidere”).

Deschiderea la piele a cavității peritoneale, practică în situații

foarte grave, în general în peritonite zise „depășite”. Este o intervenție cu indicații limitate.

LAPAROTOMIE (gr. *lapara* „abdomen” și *tome* „tăiere”).

Incizie chirurgicală a peretelui abdominal și a peritoneului. Este primul timp al unui mare număr de operații ce vizează organe conținute în abdomen.

Laparotomie exploratorie, practică pentru explorarea cavității și a organelor abdominale în scop diagnostic.

LARINGECTOMIE (gr. *larynx* „laringe” și *ektome* „excizie”).

Intervenție chirurgicală prin care se extirpă, în parte sau în întregime, laringele.

LARINGITĂ. Inflamația laringelui; provoacă disfonie sau alterarea vocii care poate fi răgușită, voalată sau stinsă (potolită).

LARINGOLOGIE (gr. *larynx* „laringe” și *logos* „știință”).

Studiul laringelui și bolilor sale; specialistul este laringolog.

LARINGOSCOPIE (gr. *larynx* „laringe” și *skopein* „a vedea”).

Examenul vizual al laringelui.

Laringoscopie indirectă se face cu ajutorul unei mici oglinzi laringiene montate pe un mâner și sub o iluminare cu o lampă frontală.

Laringoscopie directă se face sub vizibilitate directă cu ajutorul unui laringoscop (tub-spatulă prevăzută cu iluminare), care se redresează la curburile căilor respiratorii (gură, faringe). Instrument folosit și în anestezie, reanimare, pentru practicarea intubației traheale.

LARINGOSPASM (*gr. larynx „laringe” și spasmos „spasm”*).

Contractura corzilor vocale, spasm al mușchilor glotei, care împiedică trecerea aerului în laringe și provoacă o dispnee intensă, disfonie. Sin. spasm al glotei. Se observă la nou-născuți, în cursul crizelor de tetanie (în tetanos), în cursul anesteziei generale. Se mai întâlnește la bolnavii debilitați, isterici, adenoïdieni.

LARINGOTOMIE (*gr. larynx „laringe” și tome „tăiere”*).

Operație ce constă în incizia laringelui; se poate efectua deasupra cartilajului tiroid sau dedesubtul cartilajului tiroid.

Laringotomie intercricotiroidiană: incizia membranei cricotiroidiene – dedesubtul cartilajului tiroid – procedeu de urgență, prin care se poate asigura, temporar, salvarea vieții unui bolnav în stare de asfixie.

LASÈGUE. Manevră de evidențiere a iritației sciaticice. Semnul L – durere produsă în momentul elongării sciaticului.

LASER (termen abreviat de la engl: *light amplification by stimulated emission of radiation*).

Amplificator molecular al undelor luminoase; este generator de raze luminoase coerente, un generator cuantic de unde electromagnetice, care pot fi transmise înmănușeate coerent, care transportă într-un timp foarte scurt o mare cantitate de energie la distanțe mari. Laserul este larg folosit în medicină: ex. în oftalmologie pentru a efectua fotocoagularea (microcoagularea) retinei (retinite, coroidite), a leziunilor vasculare, a fundului de ochi (diabet, angioame) și în dermatologie pentru a distruge mici tumori.

LATERODUCTIE (*lat. latus „latură” și ducere „a duce”*).

Mișcare dinspre medial spre lateral (ex.: mișcarea laterală a globilor oculari).

LATEROFLEXIA UTERULUI.

Deviere (arcuire) a uterului în care corpul acestuia basculează spre una din părți, spre lateral, în

timp ce colul își păstrează poziția normală.

LATEROLATERAL. Desemnează o anastomoză obținută prin sutura deschiderilor practicate pe laturile a două conducte juxtapuse (în special două segmente intestinale).

LATEROPULSIUNE.

1. Dificultate manifestată de parkinsonieni de a se menține în echilibru după un pas executat lateral.

2. Tendință de deviere laterală în timpul mersului sau de aplecare într-o parte, observată în leziunile labirintului urechii interne.

LAVAJ.

Lavaj gastric (spălătură gastrică) – procedeu care constă din introducerea în stomac, cu ajutorul unei sonde, a unui lichid care este apoi evacuat imediat – pe principiul sifonajului – prin intermediul acestei sonde. Lavajul gastric se folosește în intoxicații prin ingestie, în afara cazurilor de intoxicații cu substanțe caustice (acizi, baze), se mai practică pentru a identifica toxicul în lichidul evacuat. Lavajul gastric este contraindicat în comă din cauza riscului pătrunderii în trahee a conținutului gastric. În aceste cazuri

lavajul gastric se poate face la adăpostul unei intubații traheale.

LAXATIV. Denumirea medicamentelor, substanțelor întrebunțate pentru provocarea scaunului. Laxativul produce o purgație ușoară, blândă (*purgativ ușor*), ușurând tranzitul intestinal prin lubrifiere și emulsionare.

Laxativ osmotic. Medicament care acționează prin producerea unui aport de lichid din plasmă, spre conținutul intestinului subțire și acumularea la acest nivel a unui volum crescut, care va stimula astfel peristaltismul.

LĂUZIE (*neogr. lehuza „lăuză“*). Starea în care se găsește femeia timp de 6–8 săptămâni după naștere; lăuzie **imediată**, cuprinde primele 24 ore, lăuzie **propriuzisă**, 10–15 zile postpartum; lăuzie **tardivă**, perioadă cuprinsă între începutul săptămânii a treia și sfârșitul săptămânii a șasea după naștere, când organismul femeii revine la starea dinaintea sarcinii.

LEGAL (reacția). Test pentru depistarea acetonei și a acidului acetilacetic în urină.

LEIO- (*gr. leios „neted“*).

Prefix care introduce în termeni sensul de *neted*.

LEIOMIOM (*gr. leios „neted“, mys „mușchi“ și -oma „umflătură“*).

Tumoră benignă încapsulată a musculaturii netede.

Leiomiom uterin. Tumoră benignă formată din celule musculare netede asociate cu o cantitate variabilă de țesut fibros.

Sin. *fibromiom uterin*.

LEIOMIOSARCOM. V. miosarcom.

LENOIR (fractură).

Varietate de fractură a primului metacarpian. Sin. *fractura boxerilor*.

LENTICULAR (*lat. lens „lentilă“*).

1. Care are forma unei lentile.

2. În formă de bob de linte.

LENTIGO (*lat. pistrui*).

Mic nev pigmentar, plan sau reliefat („grain de beauté“) localizat cu predilecție la față, gât sau mâini.

Lentigo malign, nev pigmentar având tendință la creștere și transformare malignă.

LENTILĂ SUPLĂ CORNEANĂ.

Lentilă optică de corecție a vederii (proteză oculară de contact), care se plasează direct pe corneea. Este confecționată din hidroximetil metacrilat (lentilă hidrofilă) sau din silicon. Aceste lentile sunt utilizate în scop de

corecție optică, terapeutică și estetică.

LEPRĂ (*gr. lepros „solzos, răios“*).

Sin. boala Hansen.

Boală infecțioasă cronică produsă de bacilul *Mycobacterium leprae* sau bacilul Hansen, ale cărei semne principale sunt cutanate și nervoase. Transmiterea se face prin leziunile cutanate, uneori mucoase prin contact direct și prelungit. Semnele clinice: după o foarte lungă incubajie (de 2–5 ani) lepra debutează sub forma unor pete roșii, insensibile la atingere și care poate evolua sub diferite forme: pete roșii sau depigmentate, noduli mai mult sau mai puțin infiltrați, cu tendință la ulcerare, tulburări de sensibilitate (pierderea locală a sensibilității tactile și termice).

LESBIANĂ. Femeie homosexuală.

LESBIANISM. Homosexualitate feminină. Sin. *safism*.

LETAL. Mortal, fatal; care provoacă moartea. Ex.: gena letală.

LETALITATE. Riscul pe care îl prezintă o boală de a fi mortală.

LETARGIE (*gr. lethargia „somonolență“*).

Stare patologică de somn profund, simulând moartea, dar

fără încetarea funcțiilor vitale; este cauzată în general de infecții grave, cu afectarea centrilor nervoși superiori.

LEUCO- (*gr. leukos „alb“*).

Prefix care introduce în termeni sensul de *alb*.

LEUCEMIE (*gr. leukos „alb“ și haima „sânge“*).

Proliferarea malignă a globulelor albe, sau leucocitelor, în sânge. După tipul de celule se disting mai multe forme, cu manifestări clinice diferite: leucemie mieloidă (cu mielocite), leucemie limfocitară (cu limfocite), leucemie cu monocite etc.

Leucemie mieloidă – cronică.

Poate surveni la orice vârstă, dar afectează de preferință adulții tineri. Se manifestă mai întâi prin oboseală, o alterare a stării generale și mai ales o senzație de greutate în flancul stâng. La examen se constată o splenomegalie – care poate fi enormă. Uneori se acompaniază de mărirea ficatului și dureri osoase. Numărul, concentrația globulelor albe în sângele circulant crește peste 100.000, cu predominanță a polinuclearelor și formelor imature: mielocite.

Mielograma confirmă diagnosticul arătând o creștere a granuloцитelor.

Leucemie limfoidă cronică.

Proliferarea malignă a limfocitelor cu hipertrofia tuturor țesuturilor limfoide: ganglioni, splină. Bolnavul poate să se simtă bine mult timp, boala descoperindu-se în urma unui examen de rutină, care arată în formula leucocitară o creștere a limfocitelor între 10.000 și 20.000. Bolnavul este victima unor infecții frecvente prin deficit imunitar (anomalie de imunoglobuline).

Leucemie acută. Apare mai ales la vârsta tânără și evoluează rapid letal; se caracterizează prin proliferarea neoplazică a celulelor sușe (tulpina) dintr-o linie leucocitară, celule tinere, leucoblaști de morfologie anormală (leucemie mieloblastică sau leucemie limfoblastică).

Semnele bolii: sindrom hemoragic (hemoragii cutanate, mucoase) din cauza trombopeniei, tabloul unei infecții (angine necrotice), splină voluminoasă, adenopatie, uneori dureri osoase. Leucemia acută are un prognostic grav cu puține șanse.

LEUCEMIE ALEUCEMICĂ. O formă particulară de leucemie în care nu se constată o creștere notabilă a leucocitelor sanguine, dar cu modificări importante a mielogramei și o proliferare considerabilă a țesutului hematopoietic.

LEUCOBLASTOZĂ. Nume dat uneori afecțiunilor caracterizate prin creșterea numărului de leucoblaști în organele hematopoietice și în sângele circulant.

LEUCOCITE (*gr. leukos „alb“ și kytos „celulă“*).

Celulă sanguină nucleată. Sin. globule albe. Numărul leucocitelor în sânge în mod normal, între 4 000 și 8 000/mm³. V. Hemogramă.

Se disting două mari categorii de leucocite:

1. polinucleare – elemente mieiloide numite și *granulocite* (neutrofile, bazofile și eozinofile)
2. mononucleare – elemente *limfocite* (limfocite și monocite).

Leucocitele au rol în apărarea organismului împotriva agenților infecțioși prin funcția lor de fagocitoză (mai ales granulocitele și monocitele); au rol de asemenea în procesele imunitare (limfocitele).

LEUCOCITEMIE. V. leucocitoză.
LEUCOCITOLIZĂ (*leucocit și gr. lysis „distrucție“*).

Distrugerea leucocitelor in vitro sau in vivo. Sin. leucoliză.

LEUCOCITOPENIE. V. leucopenie.

LEUCOCITOPOEIZĂ. V. leucopoeiază.

LEUCOCITOZĂ. Numărul de leucocite din sânge (leucocitemie). Creșterea numărului de leucocite în sânge; poate fi fiziologică (după prânz sau în timpul sarcinii) sau patologică (într-un mare număr de boli, mai ales infecțioase). Când numărul lor crește peste valorile normale (peste 8 000/mm³) vorbim de *hiperleucocitoză*, iar în caz de scădere (sub 4 000/mm³) vorbim de *leucopenie*.

LEUCOCITURIE (*leucocit și gr. ouron „urină“*).

Prezența leucocitelor în urină. Studiul cantitativ se face prin examenul sedimentului urinar (Testul Addis-Hamburger). În mod normal se elimină prin urină 1 000–2 000 leucocite pe minut. În procesele inflamatorii renale sau a căilor genito-urinare, leucocituria crește.

LEUCODERMIE (gr. *leukos* „alb” și *derma* „piele”).

Decolorarea pielii; absența pigmentului melanic din piele (hipopigmentare). Leucodermia poate fi congenitală sau dobândită, ca urmare a unei boli de piele. V. vitiligo.

LEUCOENCEFALITĂ (gr. *leukos* „alb”, *enkephalos* „creier” și *-ita* „inflamație”).

Inflamație a substanței albe a creierului.

LEUCOGRAMĂ. Sin. formula leucocitară. V. Hemogramă.

LEUCOM (gr. *leukos* „alb” și *-oma* „umflătură”). Tip de leziune cicatriceală, opacă, albicioasă.

Leucom cornean

Pată albă pe corneea (albeață) rezultată prin ulcer, traumatism sau afecțiune inflamatoare și care interesează întreaga grosime a corneei.

LEUCONICHIE (gr. *leukos* „alb” și *onix* „unghie”). Pete albe pe unghii și care ar fi din cauza prezenței de microbule de aer în grosimea lor.

LEUCOPEDEZĂ (*leucocit* și gr. *pedan* „a trece peste”).

Diapedeza leucocitelor; procesul de migrare a leucocitelor.

LEUCOPENIE (gr. *leukos* „alb” și *penia* „sărăcie”).

Sin. leucocitopenie, hipoleucocitoză. Scăderea numărului de leucocite sub 4 000/mm³.

LEUCOPLAZIE (gr. *leukos* „alb” și *plassein* „a forma”).

Plăci de culoare albă-sidefie formate din keratinizarea mucoasei bucale sau a limbii sau, mai rar, a mucoaselor genitale. Se produc sub influența unor iritații diverse (abuz de tutun, traumatisme repetate) proteză rău ajustată etc. Este considerată de unii autori stare precanceroasă (poate degenera în cancer).

LEUCOPOIEZĂ. Formarea globulelor albe sau a leucocitelor. Sin. leucocitopoeză.

LEUCOREE (gr. *leukos* „alb” și *rhoia* „curgere”).

Scurgere albicioasă din vagin; poate fi fiziologică, normală printr-o hipersecreție a glandelor vulvovaginale (hipersecreție a glerei cervicale în momentul ovulației) sau din cauza descuamării exagerate a celulelor superficiale ale vaginului; poate fi patologică, ca urmare a unor stări inflamatorii a vaginului (vaginite) sau a colului uterin, prin infecții bacteriene, micotice (*Candida albicans*), cu trichomonas, cu gonococ. Leucoreea poate fi produsă și prin iritație mecanică.

LEUCOSARCOM (*gr. leukos „alb“, sarx „carne“ și -oma „umflătură“*).

Tumoră malignă, circumscrisă, având punct de plecare un țesut sau organ leucopoietic, ganglion, splină, amigdală.

LEUCOZĂ. Termen folosit de unii autori în loc de *leucemie*.

LEVO- (*lat. laevus „stâng“*).

Prefix care introduce în termeni sensul de stâng sau spre stânga.

LEVOCARDIE (*lat. laevus „stâng“ și gr. kardia „inimă“*).

Anomalie congenitală rară, în care toate organele interne au o poziție inversată (*situs inversus*) în afara inimii care își păstrează poziția normală în partea stângă, dar prezintă malformații complexe.

LEVURĂ. Ciuperci microscopice unicelulare care se înmulțesc prin înmugurire. Între levurile patologice un exemplu este *Candida albicans*. Unele levuri se folosesc în terapeutică (în tratamentul prelungit cu antibiotice, în infecții intestinale).

LEZIUNE. Orice alterare a unei structuri organice; modificare patologică la nivelul țesuturilor: poate fi o plagă (rană) produsă

prin rănire, prin lovire etc. sau ca urmare a unei boli.

LIBIDO (*lat. „dorință, pasiune, plăcere“*).

În sens restrâns înseamnă căutarea satisfacției sexuale. Acest termen este larg întrebuițat de psihanalști: în psihanaliză, energia psihică fundamentală a ființei vii este considerată a se manifesta prin sexualitate; energia care animă instinctul în căutarea plăcerii; după Freud, energie psihică legată de impulsuri vitale, în special cele sexuale. În sens larg, după Jung, orice formă de energie psihică.

LICHEN

1. În farmacie, preparat vegetal (*Cetraria islandica*) este folosit pentru proprietățile sale emoliente și sedative ale tusei.

2. În dermatologie, afecțiune papuloasă sau nodulară a pielii.

Lichen plan: afecțiune frecventă caracterizată prin papule poligonale, cât o gămălie de ac, de culoare roz-gălbui sau violacee, netedă, lucioasă. Papulele sunt de obicei reunite în plăci și se localizează pe fețele anterioare ale pumnului și antebrățelor și a gambelor, dar se pot extinde și în alte regiuni ale corpului. Lichenul

plan este dezagreabil prin prurit și aspect inestetic. Trebuie evitată expunerea la soare.

LICHID AMNIOTIC. Lichidul situat în interiorul sacului format de învelișurile oului și în care se mișcă fătul; este clar, transparent, cu miros fad, cu pH alcalin, către sfârșitul sarcinii devine albicios; la termen volumul său variază între 500 ml și 1 000 ml.

LICHID CEFALORAHIDIAN (L.C.R.). Lichid clar, transparent care se găsește în cavitatea craniană și în canalul rahidian, umplând spațiul subarahnoidian (cuprins între arahnoidă și piamater), ventriculii cerebrali și canalul ependimar (canal care ocupă centrul măduvei spinale).

LICHID SINOVIAL. Lichid articular, clar, transparent și vâscos, care umețează suprafețele articulare mobile, a cărui funcție este de a mări adeziunea suprafețelor articulare și de a ușura alunecarea lor.

LIFTING (*engl. lifting*). Operație chirurgicală care se face cu scopul de suprimare a ridurilor. Liftingul constă într-o incizie la partea de sus a frunții (la limita părului), o incizie înaintea urechilor și la nivelul gâtului; se efec-

tuează rezecția unei bentițe de piele și apoi, prin întinderea pielii, se suturează marginile acesteia.

LIGAMENT.

1. Fascicul de țesut conjunctiv fibros, alb, dens, flexibil, rezistent care leagă între ele două piese osoase, extremitățile articulare ale oaselor (ligament articular) sau diverse organe ori părți din corp.

2. Repliu peritoneal care leagă organele intraabdominale sau pelvine între ele sau la peretele abdominal.

LIGAMENTOPEXIE (*ligament și gr. pexis „fixare“*).

1. Operație prin care se scurtează și se fixează ligamentele rotunde ale uterului, pentru a corecta retroflexia sau retroversia.

2. Refacerea aparatului ligamentar al unei articulații.

LIGATURĂ. *Ligatură chirurgicală.* Nodul făcut cu un fir de catgut, mătase, nylon etc., în jurul unui vas, pentru a obține hemostaza sau în jurul unui alt conduct, porțiune de țesut, tumoră pentru a se întrerupe continuitatea sau înainte de a-l secționa. Unele din materialele utilizate pentru ligatură sunt resorbabile (catgut), altele sunt neresorbabile (nylon, mătase).

LIMBĂ SABURALĂ (*fr. langue sabourale*).

Limbă încărcată cu un depozit alb-galben; poate fi corelată cu tulburări digestive, dar nu numai.

LIMBRIC (*lat. lumbricus*).

Denumire populară a parazitului *Ascaris lumbricoides*.

LIMFĂ (*lat. lymphæ „apă“*).

Lichid al organismului care ocupă spațiile intercelulare și drenat în vasele limfatice. Limfa interstițială (intercelulară) este rezultatul filtrării sângelui prin pereții capilarelor sanguine. Limfa vasculară circulă în sistemul închis al rețelei limfatice (sistemul limfatic), cale importantă de drenare a țesuturilor și a tubului digestiv. În mod normal limfa conține limfocite și are aceleași componente ca și serul sanguin, dar în cantitate mai mică.

LIMFADENECTOMIE (*limfo-, gr. aden „glandă“ și ektome „excizie“*).

Excizie chirurgicală a unui ganglion sau a unui pachet ganglionar.

LIMFADENITĂ. Sin. adenită.

LIMFADENOM MALIGN. Sin. limfosarcom.

LIMFADENOZĂ (*limfo-, gr. aden „glandă“ și -oza „boală neinflamatorie“*).

Orice hiperplazie generalizată a țesutului limfoid.

LIMFANGIOM (*limfo-, gr. aggeion „vas“ și -oma „umflătură“*).

Tumora benignă formată dintr-o aglomerare de vase limfatice.

LIMFANGIECTAZIE (*limfo-, gr. aggeion „vas“ și ektasis „dilatație“*).

Dilatația patologică a vaselor limfatice.

LIMFANGITĂ (*limfo-, gr. aggeion „vas“ și -ita „inflamație“*).

Inflamația vaselor limfatice.

LIMFATIC.

1. Care se referă la limfă sau la secreția ei. V. ganglion limfatic.

2. Vas limfatic – vas care transportă limfa. Cel mai voluminos trunchi colector al limfei este canalul toracic care drenează aproape toate vasele limfatice situate sub diafragm.

LIMFOBLASTOSARCOM (*limfo-, gr. blastos „germen“, sarx „carne“ și -oma „umflătură“*).

Forma cea mai frecventă a limfosarcomului, caracterizată prin transformarea neoplazică malignă a limfoblastelor. Poate apărea la toate vârstele și se manifestă prin hipertrofia organelor limfoide (splină, ganglioni limfatici, amigdale etc.) ca și prin tumori intestinale, gastrice, testiculare etc.

LIMFOBLASTOZĂ. Prezență anormală a limfoblastelor în sânge, formă de leucemie acută. Sin. limfoblastomatoză.

LIMFOCITE (*limfo-* gr. *kytos* „celulă“).

Leucocite (globule albe) mononucleare, prezente în sânge, măduva osoasă și țesuturile limfoide. Limfocitele au rol esențial în reacțiile imunitare ale organismului; rol important în apărarea antiinfecțioasă prin **sistemul imun** cu cele două componente ale lui reprezentate prin două tipuri de limfocite: limfocite B și limfocite T.

Limfocite B

Limfocite care produc anticorpi (imunoglobuline). Prin diferențierea limfocitelor B în celule mature (plasmocite) secretă anticorpi, sub formă de imunoglobuline (Ig) asigurând **imunitatea umorală**. Celulele mature (plasmocitele) sunt activate de variații factori (virus, antigene bacteriene etc.) și produc cinci tipuri de imunoglobuline: IgG; IgM; IgA; IgD; IgE.

Limfocitele T asigură **imunitatea celulară**. Ca origine, ele provin (ca și limfocitele B) din măduva osoasă, după care însă

ajung în timus unde se diferențiază și se specializează în anumite activități cu funcții de: **rol imunoreglator, rol citotoxic**. Limfocitele cu rol imunoreglator se împart în mai multe tipuri: limfocite T₄, T₈, limfocite T citotoxice etc., celule ucigașe (limfocite T killer). *Limfocitele T₄* – rolul acestora este de a stimula limfocitele B în formarea de anticorpi. Prin distrugerea limfocitelor T₄ – în cazul infectării lor cu virusul imunodeficienței umane (HIV) se produce imunodepresia profundă (foarte pronunțată în SIDA). *Limfocitele T₈*. Acestea asigură homeostazia sistemului imun.

LIMFOCITOPENIE (*limfocit*, gr. *penia* „sărăcie“).

Scăderea numărului de limfocite din sânge. Sin. limfopenie.

LIMFOCITOPOIEZĂ (*limfocito-*, gr. *poiein* „a face“).

Formarea limfocitelor în țesuturile limfoide. Sin. limfopoieză.

LIMFOCITOZĂ. Creșterea numărului de limfocite circulante (normal 1 500–4 000 de limfocite pe mm³ sau 20%–40% din numărul de leucocite). În limbajul clinic curent vorbim în acest caz de limfocitoză normală. Limfocitoza

patologică este dovada reacției organismului la o agresiune bacteriană, virală sau a unui proces tumoral.

LIMFOGENEZĂ. Sin. limfopoeză.

LIMFOGRAFIE (*limfo- și graphein „a scrie“*). Evidențierea radiologică a vaselor și ganglionilor limfatici, după injectarea unei substanțe de contrast într-un canal limfatic sau direct în țesutul interstițial.

LIMFOGRANULOMATOZĂ.

Nume generic dat afecțiunilor caracterizate printr-o proliferare tumorală a țesuturilor limfoide a sistemului limfatic (mai ales a ganglionilor limfatici).

Limfogranulomatoza *benignă* este boala Besnier-Boeck-Schauman.

Limfogranulomatoza *malignă* este boala Hodgkin. Limfogranulomatoza inghinală subacută este boala Nicolas-Favre, boală contagioasă de natură virotică, transmisă pe cale veneriană. Forma obișnuită este reprezentată de adenita inghinală subacută (consecutivă unui șancru de inoculare, deseori neobservat).

LIMFOM. Orice tumoră, adesea malignă, formată din proliferarea unui țesut limfoid, care se dezvoltă fie în organele conținând țesut limfoid (ganglioni limfatici, splina etc.), fie în alte organe (aparatură digestivă, respirator etc.). Boala Hodgkin este o varietate de limfom malign.

LIMFOPATIE (*limfo- și gr. pathos „boală“*).

Orice afecțiune (afectare) a vaselor limfatice sau a ganglionilor limfatici (a sistemului limfatic).

LIMFOPENIE. Sin. limfocitopenie.

LIMFOPOIEZĂ. Sin. limfocitopoeză.

LIMFORAGIE (*limfo și gr. rhegnynai „a curge“*).

Scurgerea limfei printr-o ruptură de vas limfatic în urma unui traumatism sau inflamații (limfangite).

LIMFOSARCOM. Tumoră malignă primitivă, dezvoltată la nivelul unui organ sau țesut limfopoietic, ganglioni periferici sau viscerali (ex. din tubul digestiv, splină). Sin. limfoadenom malign, sarcom limfatic.

LINGULĂ.

1. Partea inferioară a lobului superior al plămânului stâng.
2. Lobul anterior al vermisului cerebelos.

LINGULECTOMIE. Ablația chirurgicală a lingulei plămânului stâng.

LINIA NENUMITĂ. Creasta oblică pe fața internă a osului iliac, care marchează limita inferioară a fosei iliace interne. Sin. creasta strămtorii superioare.

LIOFILIZARE. Sin. criodesicare. Procedeu de conservare prin congelare la temperaturi foarte scăzute și desicare (deshidratare) în vid, procedeu folosit pentru conservarea a numeroase medicamente (extracte de organe, seruri, vaccinuri, culturi microbiene etc.) sau alimente, care s-ar putea altera folosind metodele clasice de conservare. Produsele conservate (liofilizate) își păstrează toate proprietățile, prin resolubilizare în momentul folosirii.

LIPAZĂ. Sin. ferment lipolitic. Ferment solubil, având proprietatea de a hidroliza grăsimile în acizi grași și glicerină. Se găsește în sucul pancreatic, în sucul intestinal, în sânge și în extracțele principalelor viscere; are rol în descompunerea și metabolizarea lipidelor.

Lipază pancreatică. Enzimă conținută în sucul pancreatic,

care activează degradarea gliceridelor în acizi grași și glicerol.

LIPECTOMIE (*gr. lipos „grăsimă” și ektome „excizie”*).

Excizia de țesut adipos la un subiect obez.

LIPEMIE (*gr. lipos „grăsimă” și haima „sânge”*). Sin. lipidemie.

Concentrație de lipide totale în sânge (în mod normal variază între 500-900 mm%).

Lipidele din sânge sunt trigliceridele, fosfolipidele și colesterolul. Creșterea lipidelor în sânge (hiperlipidemie) se observă la subiecți sănătoși în timpul digestiei, după efort. Creșterea lipidelor se produce de asemenea în diferite boli: diabet, mixedem, nefroza lipoidică și există hiperlipemii esențiale (fără cauză cunoscută).

LIPIDE (*gr. lipos „grăsimă”*).

Termen general desemnând grăsimile animale și vegetale. Lipidele sunt constituenți principali ale organismelor vii, cu **rol energetic** important. Se cunosc trigliceridele, steridele și lipidele complexe (fosfolipide, glicolipide), care se găsesc în diferite țesuturi ale organismului. Ardeea lipidelor în organism furnizează nouă calorii prin metabolizarea unui gram.

LIPIDOGRAMĂ (gr. *lipos* „grăsime” și *gramma* „notare”).

Curbă electroforetică a lipoproteinelor. În mod normal:

alfa (α) lipoproteine: 19-44%

pre-beta lipoproteine: 5-25%

beta (β) lipoproteine: 39-60%

LIPO- (gr. *lipos* „grăsime”).

1. Prefix care introduce în termeni referirea la grăsime.

2. Prefix de origine greacă exprimând ideea de insuficiență (ex.: lipotimie).

LIPOM (gr. *lipos* „grăsime” și *-oma* „umflătură”).

Tumără benignă a țesutului adipos, rezultată dintr-o proliferare localizată a celulelor adipoase; uneori poate atinge o mărime de un pumn sau chiar mai mare, de obicei în regiunea cefei. Nu este dureros, dar poate apăsa organele din jur.

LIPOMATOZĂ (gr. *lipos* „grăsime”, *-oma* „umflătură” și *-oza* „boală neinflamatorie”).

Prezență de lipoame multiple sau exces de țesut adipos în unele regiuni ale corpului.

LIPOPROTEINE. Combinația dintre proteine și lipide. Lipidele din plasma sanguină sunt transportate de către proteine cu care ele sunt combinate.

După mobilitatea (migrarea) electroforetică se disting: alfa-lipoproteine, beta-lipoproteine și gama-lipoproteine.

LIPOSARCOM (gr. *lipos* „grăsime”, *sarx* „carne” și *-oma* „umflătură”).

Tumără malignă rară a țesutului gras, apărând prin malignizarea unui fibrolipom.

LIPOSOLUBIL. Solubil în grăsimi și în solvenții grăsimilor. Ex.: vitamina liposolubilă.

LIPOTIMIE (gr. *leipein* „a cădea” și *tymos* „spirit”).

Pierdereă bruscă de scurtă durată a conștienței, cu transpirații abundente, relaxare musculară parțială sau completă; se produce din cauza scăderii marcate a presiunii sanguine cu reducerea debitului sanguin cerebral. Adesea, premergător lipotimiei, apare o stare generală rea, sunete în urechi, greață, amețeli, tulburarea vederii, paloare și pierdereă conștienței (în termeni populari, leșin). Apare de obicei în ortostatism.

LIPOTROP (gr. *lipos* „grăsime” și *tropos* „întoarcere”).

Factor care previne acumularea de grăsimi în ficat, prin favorizarea mobilizării sau degradării lor.

LIPURIE (*gr. lipos „grăsime“ și ouron „urină“*).

Eliminare de substanțe grase în urină, observată în unele afecțiuni grave ale ficatului, pancreasului și rinichilor (nefropatii).

LIT-, LITO- (*gr. lithos „piatră“*).

Prefix care introduce în termeni referirea la piatră, formație minerală (de ex.: un calcul).

LITECTOMIE (*gr. lithos „piatră“ și ektome „ablație, excizie“*).

Extragerea unui calcul.

LITIAZĂ (*gr. lithos „piatră“*).

Sin. calculoză.

Prezență de concrețiuni solide (piatră = calcul), formate din substanțe minerale sau din produse organice (care și-au pierdut solubilitatea), în interiorul canalelor glandulare, conductelor naturale sau cavităților organice. Uneori litiaza se rezumă la existența unor concrețiuni fine sub formă de nisip sau nămol.

Litiazele cele mai frecvente sunt: litiaza biliară. Sin. *colelitiaza* și litiaza renală.

Litiaza renală. Sin. nefrolitiaza.

Formarea de calculi în bazinețe, pornind de la substanțe care în mod normal sunt solubile în urină (oxalați, urați, acid uric, fosfați etc.).

Litiaza urinară poate rămâne asimptomatică sau se poate manifesta clinic prin colică renală (colici nefretice), hematurie, semne de infecție urinară sau insuficiență renală acută sau cronică. Particularitățile clinice și evolutive sunt determinate de natura calculilor și de localizarea lor: *calculul renal* (nefrolitiaza) se formează mai ales în bazineț, care dacă nu poate să migreze spontan, se impune ablația chirurgicală (pielotomie); *calculul ureteral* care antrenează rapid complicații mecanice: hidronefroza (retenție de urină în bazineț și în calicele renale, v. hidronefroza); sau pionefroza, anurie calculoasă (oprirea secreției de urină). Dacă prin tratamentul medical nu se poate obține coborârea spontană a calculului, se încearcă extragerea lui cu ajutorul unei sonde speciale; în caz de eșec se recurge la abordarea chirurgicală a ureterului; *calcul vezical*, v. litiaza vezicală. Formarea calculilor se poate produce și la nivelul altor organe (la pancreas, glande salivare, căi lacrimale).

LITIAZĂ URICĂ. Litiază renală sau urinară cu calculi formați din acid uric și urați.

LITIAZĂ URINARĂ. Prezență de calculi în căile urinare. Sin. urolitiază.

LITIAZĂ VEZICALĂ. Sin. cistolitiază.

Prezență de calculi în vezica urinară. Formarea de calcul este favorizată de staza urinară și de infecție; se manifestă prin dureri vezicale mai ales în timpul micțiunii, nevoia frecventă de a urina și prezența de sânge în urină. Extragerea calculului se poate realiza pe căi naturale prin litotriție (sfărâmarea calculului din vezică).

LITIAZĂ VEZICULARĂ.

Sin. colecistolitiază.

LITIC.

1. Care produce liză, care se referă la liză (*gr. lysis „distrucție“*).

2. Care diminuează efectele unei substanțe sau unei afecțiuni: adrenolitic, simpatolitic.

LITOCLAZIE. Sin. litotripsie.

LITOLIZĂ (*gr. lithos „piatră“ și lysis „distrucție“*).

Dizolvarea calculilor „in situ“ (la locul său normal, vezică, vezicula biliară) prin tratament medicamentos.

LITOTRITOR (*gr. lithos „piatră“ și tribein „a sfărâma“*).

Instrument cu ajutorul căruia se pot sfărâma și apoi extrage

calculii vezicali pe cale endoscopică.

LITOTRIPSIE. Sin. litotriție.

Operație care constă în mărunțirea, sfărâmarea sau pulverizarea calculilor urinari, fragmentele fiind apoi eliminate în mod natural prin urină. Intervenția se face pe cale și sub control endoscopic (introducerea prin uretră a unui tub dotat cu sistem optic). Pulverizarea calculilor poate să fie practică cu ajutorul unei pense (litotripsie mecanică), ultrasunete (litotripsie ultrasonică), unde de șoc repetate (litotripsie electrohidraulică) sau cu ajutorul unei fibre laser (litotripsie cu laser).

Astăzi se recurge din ce în ce mai mult la pulverizarea unui calcul la distanță, fără intervenție chirurgicală (litotripsie extracorporeală) și de cele mai multe ori fără spitalizare. Această tehnică constă în reperarea calculului cu ajutorul unui examen radioscopic sau ecografic, apoi prin pulverizare cu ajutorul undelor electrohidraulice, piezoelectrice sau electromagnetice; nisipul obținut fiind apoi eliminat spontan în urină. Astăzi utilizarea acestei metode a fost extinsă la calculii

renali, veziculari și la calculii colecocului; cele mai bune rezultate fiind obținute pentru calculii rinichiului de mai puțin de 2 cm în diametru.

LITTLE (boala). Sin. diplegie spastică infantilă, rigiditate spasmodică congenitală a membrilor. Paralizia spastică de origine congenitală apare la copiii prematuri sau în cazul nașterilor dificile, din cauza unor leziuni cerebrale. Poate îmbrăca forme de paraplegie, tetraplegie sau monoplegie. Recuperarea și kinezioterapia ameliorează prognosticul acestor copii care, de altfel, au dezvoltare intelectuală normală.

LIVID (*lat. lividus „palid, livid“*).

Care este palid sau ușor cenușiu sau albăstrui mai ales cu referire la ten. Colorația este caracteristică în cazul unui aport redus de sânge arterial.

LIZINĂ (*gr. lysis „distrucție“*).

1. Nume dat diverselor substanțe enzimatiche care au capacitatea de distrugere celulară specifică; anticorpi capabili să producă prin sprijinul complementului o liză (distrugere) celulară specifică. Se disting: bacteriolizine, hemolizine, citolizine etc.

2. Toxina ce produce o liză celulară.

3. Acid aminat bazic constituent al proteinelor.

LIZOZIM. Enzimă bactericidă; se găsește în cele mai multe umori: în lacrimi, în laptele de mamă, în salivă, în albușul de ou, în plasma sanguină. Este folosită ca măsură antiinfecțioasă în zonă, în afecțiuni bucale (aftă).

LIZOZOM (*gr. lysis „distrucție“ și soma „corpuscul“*).

Mic organit intracelular, vizibil cu microscopul electronic în numeroase tipuri de celule. Conține enzime hidrolitice responsabile de liza celulară și care intervine în digestia bacteriilor fagocitate de leucocite.

LOBECTOMIE (*lat. lobus „lob“ și gr. ektome „excizie“*).

Ablația chirurgicală a unui lob de organ (plămân, creier, ficat, tiroidă).

LOBOTOMIE (*lat. lobus „lob“, gr. tome „tăiere“*).

Intervenție neurochirurgicală practată în anumite psihoze grave și constând în secționarea fibrelor nervoase (fascia alba) ce merg de la cortexul frontal (mai ales a celor care îl leagă de talamus). Sin. Leucotomie.

LOCOMOȚIE (*lat. locus „loc“ și motio „mișcare“*).

Funcția care asigură mersul; deplasarea în spațiu.

Aparatul locomotor cuprinde oase, mușchi, nervi, articulațiile membrelor.

LOCUS (*pl. loci*).

1. Punct precis pe un cromozom unde se găsește o genă.

2. Nume latin dat unor structuri nervoase bine individualizate. Ex. locus coeruleus (nuclei cenușii cerebrali), locus niger.

LOEFFLER (bacilul). Bacilul Loeffler (Corynebacterium diphtheriae) este agentul cauzal al difteriei. V. difterie.

LOGOPEDIE. Sin. ortofonie. Ramură a laringologiei, a psihologiei, care studiază și tratează defectele de pronunțare și de emisiune vocală, tulburările de limbaj (bâlbâială, afazie în special la copii). Specialistul se numește logoped.

LOGOREE (*gr. logos „cuvânt, studiu, știință“ și rhoia „curgere“*). Vorbărie inepuizabilă, flux de cuvinte mai mult sau mai puțin coerente, nevoia irezistibilă de a vorbi. Se observă mai ales în stările maniacale, în faza de surexcitare, unde se reflectă „fuga de idei“ a pacientului. Logo-

reea mai apare obișnuit în stările de excitație psihică (betie, alcoolism etc.). Sin. incontinență verbală.

LOHII (*gr. lochos „naștere, facere“*).

Scurgeri provenite din uter după naștere. În primele zile după naștere: sanguinolente, cu sânge necoagulat, apoi devin serosanguinolente până spre ziua a 8-a, în final seroase și durează tot timpul lăuziei (4-6 săptămâni).

LOJĂ (*fr. loge*).

Cavitate mai mult sau mai puțin bine delimitată, în care se găsește un organ sau o altă structură anatomică.

LOMBALGIE (*lat. lumbus „șale“ și gr. algos „durere“*).

Durere în regiunea lombară, de origine vertebrală, musculară (v. lumbago), urogenitală, ginecologică.

LOMBALIZARE S₁. Anomalie a coloanei vertebrale în care prima vertebră sacrată (S1) nu este bine sudată de cea din vecinătate și astfel devine asemănătoare vertebrei lombare.

LOMBARTROZĂ (*lat. lumbus „șale“, arthron „articulație“ și -oza „boală neinflamatorie“*).

Artroza coloanei lombare.

LOMBOSACRAT. Care se referă la vertebrele lombare și la sacru. Ex. trunchi (nervos) lombosacrat.

LOMBOSCIATICĂ (*lat. lumbus „șale” și sciatica = nevralgie sciatică*).

Asocierea durerilor lombare cu o nevralgie sciatică.

LOMBOSTAT (*lat. lumbus „șale” și gr. statikos „care oprește”*).

Sin. centură ortopedică.

Aparat ortopedic pentru imobilizarea regiunii lombare; corset cu armatură dorsală rigidă și chingă abdominală, folosit pentru corijarea unei lordoze exagerate a coloanei lombare.

LOMBOTOMIE (*lat. lumbus „șale” și gr. tome „tăiere”*).

Incizie și deschidere chirurgicală a regiunii lombare destinată a permite cale de acces la organele subiacente (rinichi, glanda suprarenală).

LONGILIN (*lat. longus „lung” și linea „linie”*).

Se spune despre un individ care are corpul lung și foarte zvelt (lung și deșirat), membrele de asemenea lungi și (gracile) subțiri.

LORDOZĂ (*fr. lordose*).

Curbură cu convexitate anterioară a coloanei vertebrale. Există două lordoze fiziologice nor-

male: lordoza cervicală (la nivelul gâtului) și lordoza lombară. Lordoza este anormală când este exagerată, foarte accentuată (hiperlordoză).

LOWENSTEIN (mediul). Mediu de cultură foarte folosit pentru izolarea bacililor din genul *Micobacterium* printre care bacilul tuberculos.

LUBRIFIANT. Care face pielea sau o mucoasă, netedă, pentru a se evita frecarea iritantă.

LUCITA (*lat. lux „lumină” și -ita „inflamație”*).

Leziune cutanată produsă de lumina solară. Sin. actinita, eritem solar, heliodermita.

LUDIC (*fr. ludique*).

Care se referă la joc. Ex. activitate ludică, conduită ludică.

LUES. Sin. sifilis.

LUETA (*fr. luette*).

Mică prelungire cărnosă a vălului palatin, mobilă și contractilă, situată în partea mediană a faringelui și care închide fosele nazale în timpul deglutiției. Sin. uvula palatină.

LUMBAGO (*lat. durere de șale*).

Sin. mialgie lombară.

Durere vie ce apare brusc în regiunea lombară (deseori după efort) asociată cu contractură în

masele musculare lombare; apare fie din cauza unor afecțiuni neuro-musculare, fie din cauza unor stări patologice ale coloanei vertebrale lombare (discopatii, spondiloză, spondilită etc.). Este frecvent în relație cu leziuni de disc (consecința deplasării nucleului pulpos al discului intervertebral) și uneori cu o afecțiune reumatismală. Prin extensie, termenul denumește orice durere din regiunea lombară.

LUMEN (*lat. lumina*).

1. Unitate de flux luminos cu simbolul Im.

2. Calibru interior al unui canal organic sau a unei formațiuni tubulare, cum ar fi vasele sanguine și limfatice, intestinul etc.

LUNULĂ. Zonă albicioasă în formă de semicerc, situată la suprafața unghiei, de partea rădăcinii sale.

LUPOM. Mic tubercul cutanat, caracteristic pentru lupusul vulgar, având un volum variabil, de la o gămălie de ac la un bob de mazăre, de culoare gălbuie și care, după vitropresiune (cu o spatulă sau lamă de sticlă) capătă un aspect translucid comparabil cu pelteaua de mere. V. vitropresiune.

Crește foarte încet și poate conflua cu alte lupoame de vecinătate, formând placardul lupic.

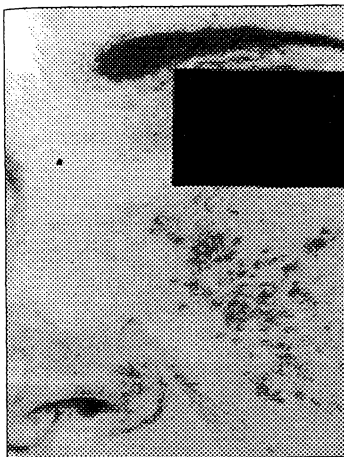
LUPUS (vulgar) (*lat. lupus „lup, ulcer“*). Sin. lupus tuberculos.

Tuberculoză cutanată tipică având ca leziune caracteristică lupomul. Prin confluența lupoamelor se formează placardul lupic, de culoare roșie-vioacee, cu margini neregulate; în unele cazuri placardele lupice se ulcează. În majoritatea cazurilor, lupusul se localizează la față, mai ales pe nas și obraji, mai puțin pe membre, uneori cuprinzând mucoasele nazală, bucală și faringiană. Etimologia din latină „lupus“ (lup) pentru a sugera evoluția erozivă a bolii.

LUPUS ERITEMATOS DISEMINAT (L.E.D.)

Boală generală gravă, de cauză necunoscută, caracterizată printr-o erupție de placarde eritematoscuamoase a feței (lupus) în formă de „fluture“, o alterare a stării generale, dureri articulare, afectări viscerale, mai ales renale, cardiace (endocardite, pericardite) pleurale.

Boala determină producerea de anticorpi specifici numiți factorul plasmatic Haserick și apariția de

Lupus eritematos al feței

celule LE (sau celulele Hargraves) în sânge. Se pun în evidență prin testul Haserick (Sin. fenomenul Hargraves).

Lupus eritematos cronic. Dermatoză caracterizată printr-un placard eritematos, ușor infiltrat, sensibil la presiune, predominant la față, pe nas, pe obraji, de o parte și de alta a nasului, în formă de fluture. Aceste placarde se descuamează și evoluează spre atrofie cicatriceală. Pacienții afectați trebuie să evite expunerea la soare.

LUTEINĂ. Sin. progesteron.

LUTEINIZARE. Transformarea foliculului ovarian (în sensul elaborării și secreției progesteronului) în corp galben, după ovulație.

LUXAȚIE (lat. *luxare* „a scrânti, a luxa”).

Deplasarea anormală a două suprafețe articulare, care își pierd raporturile lor normale și sunt menținute permanent în această situație. Luxația poate fi *completă* (când cele două suprafețe articulare nu mai au nici un contact între ele) ori *incompletă* sau *subluxație* – când mai există un oarecare contact între suprafețele articulare. Sin. dislocare, scrântire (popular).

Luxația **traumatică** – este urmare a unui traumatism direct sau indirect, care determină hiperextensiunea sau hiperflexiunea articulației. Articulația luxată se tumefiază rapid, devine imobilă, foarte dureroasă, se produce o deformare a regiunii, uneori parestezii, paralizii, ușoară cianoză (din cauza unor compresii nervoase și vasculare). În cazul suspiciunii de asociere cu fracturi, leziuni nervoase, vasculare, acestea vor fi semnalate pacientului înaintea executării

unor manevre, pentru a nu plana asupra asistentei sau asupra medicului acuzația de a le fi provocat în timpul manevrelor efectuate. În acest sens vor fi explorate și notate pulsul arterelor (radiale sau pedioase – după caz), după cum se va explora integritatea nervilor periferici. Pentru diagnosticul luxației și a eventualelor asocieri lezionale este indispensabil examenul radiologic și abia după aceea se va efectua reducerea luxației.

Luxația congenitală a șoldului

Simptomele nu devin evidente decât atunci când începe mersul, între luna a 15-a și a 18-a. De aceea este importantă punerea unui diagnostic precoce de la naștere, printr-un examen sistematic al nou-născutului. În acest stadiu se pot lua măsuri simple cum ar fi o tehnică deosebită de înfășat sau folosirea unor aparataje (chilot de abducție, hamul lui Pavlik), care permit reducerea luxației, apoi stabilizarea treptată a șoldului.

M

MACERAȚIE (lat. *macerare* „a înmuia”).

1. Procedeu de a extrage principiile active dintr-un corp solid (plantă, semințe etc.) sau pentru a-i dizolva părțile solubile ale acestuia, prin punerea pentru un timp mai îndelungat (câteva ore sau o zi) în contact cu apa rece.

2. În patologie. Aspectul albicios și ridat al pielii, atunci când este menținută umedă timp mai îndelungat (mâinile în apă, comprese umede); ramolismul unei plăgi și a țesuturilor care o înconjoară, atunci când pansamentul care o acoperă este prea ermetic și nu este schimbat la timp.

3. Descompunerea țesuturilor fătului mort „în utero”.

MAC-LAGEN (testul). Probă funcțională hepatică pentru depistarea unei disproteinemii (modificarea raportului normal dintre fracțiunile globulinice). Sin. reacția tymol.

MACRO- (gr. *makros* „mare”).

Prefix care introduce în termeni semnificația de mare. Ant. micro.

MACROCEFALIE. Sin. macrocranie. (gr. *makros* „mare” și *kephale* „cap”).

Craniu de dimensiuni anormal de mari. Hidrocefalia poate fi una din cauze.

MACROCIT (gr. *makros* „mare” și *kytos* „celulă”).

Globulul roșu (eritrocitul) de dimensiuni mai mari decât cele obișnuite. V. megalocit. Ant. microcit.

MACROCOLON. Sin. megacolon.

MACROFAG (gr. *makros* „mare” și *phagein* „a mânca”).

Fagocit de dimensiuni mari; celule ce iau naștere în sistemul reticulohistocitar al cărui rol este de a *fagocita* (v. fagocitoză) numeroase particule (elemente celulare sau particule străine). Macrofagele intervin în apărarea organismului împotriva infecțiilor.

MACROGLOSIE (gr. *makros* „mare” și *glossa* „limbă”).

Mărirea de volum a limbii (hipertrofia limbii). Poate să fie congenitală (adesea din cauza unui hemangiom sau limfangiom) sau poate fi dobândită (mixedem, acromegalie, flebite a venelor

limbii, formațiuni tumorale benigne).

MACROSCOPIC Care este vizibil cu ochiul liber.

MACULĂ (*lat. pată*).

1. Pată situată pe piele, netedă (fără reliefare), care poate fi cauzată de un eritem sau de o anomalie în pigmentarea pielii.

2. Zona centrală a retinei (*macula lueta sau pata galbenă*) situată pe axul vizual și este responsabilă de acuitatea vizuală.

MACULOPAPULOS. Care este caracterizat prin prezența de pete și papule. Ex. erupție maculopapuloasă.

MACROSTOMIE (*gr. makros „mare” și stoma „gură, deschidere”*).

Deschidere largă a orificiului bucal.

MAGNEZIEMIE (*magneziu și haima „sânge”*).

Concentrația de magneziu din sângele total sau din serul sanguin [în sângele total normal: în jur de 3,5 mg%; în serul sanguin 1,5–2,5 mg% (1,8–3 mEq/l)].

MALABSORBȚIE (*lat. malum „rău, boală” și absorbere „a absorbi”*).

Deficit de absorbție digestivă; tulburare a procesului prin care

alimentele în prealabil digerate traversează bariera intestinală. Principalele simptome ale *sin-dromului de malabsorbție sunt*: slăbire, diaree, anemie, glosită, nevrită, edeme, dureri osoase, tetanie, astenie, întârziere în dezvoltarea statură-ponderală la copil etc. Principalele cauze: alterarea digestiei (maldigestie), diminuarea suprafeței de absorbție (rezecție intestinală, de exemplu), proliferare bacteriană anormală în intestinul subțire, obstrucție limfatică, leziuni ale mucoasei intestinale (enterite etc.), boli endocrine sau metabolice.

MALACIE (*gr. malakia „înmuieră”*).

Diminuarea sau pierderea consistenței unui țesut sau organ. Termenul este folosit și ca sufix, ex. osteomalacie etc.

MALADIA ANZILOR. Sin. rău de munte.

MALADIA (BOALA) CIOPLITORILOR DE PIATRĂ. V. silicoza.

MALADIA (BOALA) CU VIRUS EBOLA. Febră virală hemoragică produsă de virusul Ebola, cu frecvență crescută în Africa. Vectorii virusului ar fi liliacul și diverse rozătoare mici.

MALADIA (BOALA) CU VIRUS MARBURG. Febră hemoragică gravă descrisă în 1967 în orașul Marburg (din Austria) și produsă de virusul căruia i s-a dat același nume. *

MALADIA (BOALA) HEMOLITICĂ A NOU-NĂSCUTULUI. Sin. eritroblastoza fetală.

MALADIA (BOALA) SĂRUTULUI. Sin. mononucleoza infecțioasă.

MALADIE (*fr. maladie*).

Boală. Orice alterare a stării de sănătate; ansamblul semnelor și simptomelor corelate cu tulburări funcționale sau cu leziuni produse de cauze interne sau externe în general bine cunoscute.

MALADIE AUTOIMUNĂ. Grup de reacții agresive ale organismului prin autoanticorp contra structurilor proprii.

Afecțiune provocată de leziuni datorate unui proces autoimun spontan, intens și durabil, manifestat în organism (autoimunitate = imunizarea unui subiect față de structuri proprii și care poate duce la stări patologice) (v. autoimunitate). În cadrul maladiilor autoimune amintim: endocrinopatii, poliartrita reumatoidă, lupus eritematos diseminat, nefropatii glomerulare.

MALADIE CELIACĂ. Afecțiune a copilului mic, produsă din cauza unei intoleranțe la gluten (V. gluten), caracterizată prin eliminare abundentă și frecventă de materii fecale cu aspect grăsos, precum și a unei denutriții masive. Se vindecă printr-un regim fără gluten.

MALADIE LUPICĂ. Sin. lupus eritematos diseminat.

MALADIV.

1. Care este de constituție fragilă și predispus la îmbolnăviri.

2. Care denotă o boală (ex. pa-loare maladivă).

3. Anormal, excesiv, mai ales în comportamentul psihic. Ex. susceptibilitate maladivă. V. morbid.

MALAR. Os malar; fiecare dintre cele două oase ale craniului, situate în părțile laterale ale feței, dedesubtul orbitelor.

MALDIGESTIE (*lat. malum „rău, boală” și digestio „digestie”*).

Tulburări în digestia intestinală, produse prin boli ale ficatului, căilor biliare, prin gastrectomii sau prin insuficiența pancreatică.

MALFORMAȚIE (*lat. malum „rău” și formatio „întocmire”*).

Malformație congenitală. Modificare patologică congenitală și permanentă a unui organ, a unei

părți din corp sau a întregului organism. Defect morfologic (de structură internă sau externă) prezent la naștere. Malformațiile pot fi consecința unor factori ereditari de ordin cromozomic sau genetic (ex.: mongolism) sau a unor factori extrinseci care acționează înainte de 3 luni de sarcină asupra fătului în uter, care pot fi de natură infecțioasă (ex. rubeola, toxoplasmoza), de natură chimică, hormonală sau ionizantă (raze X, accidente nucleare).

MALIGN (*lat. malignus „primejdios, periculos“*).

Tendința unei boli de a evolua spre agravare. În anatomia patologică, tumorile zise maligne = cancer (ex. tumoră malignă sau cancer). Ant. benign.

MALNUTRIȚIE (*lat. malum „rău“ și nutritio „nutriție“*).

Stare de nutriție nesatisfăcătoare ce rezultă din subalimentație, o alimentație dezechilibrată sau de o asimilație incompletă sau imperfectă (maldigestie sau malabsorbție); se traduce în principal prin slăbire.

MALOCLUZIE (*lat. malum „rău“ și occludere „a închide“*).

Deviație de la ocluzia normală a dinților, de obicei asociată cu o

dezvoltare anormală a maxilarelor.

MALPIGHI (glomerulul). Element morfofuncțional al nefronului. Fiecare nefron cuprinde un glomerul (lui Malpighi) și tubul renal (tubul contort proximal, ansa lui Henle, contort distal, tubi colectori). Glomerulul este format dintr-o rețea de vase capilare arteriale (alimentat prin arteriole aferente și drenat prin arteriole eferente). Ghemul de capilare arteriale este acoperit de capsula Bowman și a cărei cavitate comunică cu lumenul tubului renal (proximal).

MALPOZIȚIE (*lat. malum „rău“ și positio „poziție“*).

Situație anormală a unui organ.

Malpoziție dentară. Anomalie de poziție a dinților: în afara sau înăuntrul arcadei dentare, roțiți, încălecați etc. Malpoziția dentară trebuie tratată prin ortodonție, după apariția dentiției definitive.

MAMAR. Care se referă la sân. Ex.: glande mamare, abces mamar.

MAMELĂ (*fr. mamelle*). Sin. sân. Glandă care secretă laptele, numită la femeie, în mod curent, sân.

MAMELON. Proeminența cilindrică sau conică situată în partea

centrală a sânelui, unde se deschid canalele galactofore și care permite nou-născutului să sugă. Mamelonul este înconjurat de o zonă inelară pigmentată, numită *areolă*.

Poate prezenta anomalii (mamelon ombilicat).

MAMECTOMIE (*gr. mamo „sân” și ektome „excizie”*). Sin. mastectomie.

MAMELONAT. Care este acoperit de mici eminente rotunjite. Ex.: glosita mamelonată.

MAMIPLASTIE (mamiloplastie). Intervenție plastică pentru remedierea mamelonului ombilicat.

MAMITĂ. Sin. mastită.

MAMOGRAFIE (*lat. mamme „sânul mamei, mamela” și graphein „a scrie”*).

Sin. mastografie.

Examenul radiologic al sânelui. Mamografia simplă, fără pregătire prealabilă, permite precizarea naturii anumitor chisturi sau tumori ale sânelui. Mamografia cu pregătire constă în opacifierea prealabilă, cu substanțe opace, a canalelor galactofore (galactografie) sau prin injecții de gaz în țesutul grăsos situat înapoia sânelui (pneumomamografie).

MAMOPLASTIE. Sin. mastoplastie.

MAMOȘ (*gr. mamos*). Veche denumire a medicului obstetrician.

MANAGEMENT ÎN SISTEMUL DE ÎNGRIJIRE A SĂNĂTĂȚII.

Suma măsurilor adoptate pentru planificarea, organizarea, funcționarea și evaluarea multiplelor elemente interconectate ale sistemului. Asemenea măsuri sunt necesare pentru transpunerea politicilor în strategii și a strategiilor în planuri de activitate, pentru determinarea activităților implicate de definirea și materializarea programelor medicale, pentru asigurarea că infrastructura sistemului medical este constituită astfel încât să permită derularea eficientă a programelor.

Lemon (Materiale de educație în nursing, cap. XII). Procesul de proiectare și de menținere a unui mediu în care persoane lucrând împreună, în grupuri, îndeplinesc în mod eficace scopuri selectate și bine definite.

Sănătate publică și management sanitar, prof. dr. Dan Enăchescu și dr. Mihai Gr. Marcu.

MANDRIN (*fr. mandrin*).

1. Tijă metalică de diferite grosimi, care se adaptează perfect în

lumenul interior al unui ac, trocar, cateter (servind drept conductor pentru instalarea unui cateter).

2. Filament de oțel inserat în acul de injecție pentru a-l menține permeabil.

MANIACODEPRESIV.

V. psihoza maniaco-depresivă.

MANIE (*gr. mania „neburnie, furie“*).

Boală mintală caracterizată printr-o stare de surexcitare, cu trecere ușoară de la o idee la alta (fugă de idei), abundentă de idei și cuvinte, ajungând până la incoerență totală – cântă, râde, prezintă crize de excitație erotică – este într-o continuă mișcare, activitate motorie debordantă, dar lipsită de eficiență. Boala este însoțită de insomnie, pierdere în greutate; crizele de manie alternează cu crizele de melancolie. Cauzele sunt încă necunoscute, este vorba de o boală endogenă. V. psihoza maniaco-depresivă.

MANIPULARE (*fr. manipuler „a mânui, a manevra“*).

Tratament utilizat în mobilizarea pasivă, progresivă și cu măsură a uneia sau mai multor articulații, mai ales a coloanei vertebrale (pentru remedierea anumitor deplasări osoase).

MANITOL. Alcool obținut din mazăre. Se folosește pentru măsurarea filtrării glomerulare (Clearance-ul), deoarece este filtrat prin glomerulul renal și nu se absoarbe tubular. În terapeutică se administrează intravenos pentru activarea diurezei și prevenirea edemului cerebral.

MANOMETRIE. Măsurarea presiunii unui lichid sau gaz cu ajutorul unui instrument numit manometru.

MANTOUX (reacția sau testul). Probă de sensibilitate pentru depistarea stării de alergii la tuberculină: dacă organismul a fost expus sau nu infecției cu bacili tuberculoși; pentru diagnosticul tuberculozei. Testul se efectuează prin injectarea strict intradermică, cu un ac foarte fin, a unei cantități de tuberculină, riguros dozată (0,1 ml). Reacția se citește la 72 ore: este pozitivă dacă la locul injectării apare un eritem (zonă roșie) infiltrat de minimum 10 mm. Aceasta arată că organismul a fost deja expus infecției cu bacili tuberculoși – deci nu este necesar să fie vaccinat cu BCG.

MARASM (*gr. marasmos, de la marainein „a se vesteji“*).

Stare gravă a organismului cu slăbire extremă (cașexie), formă gravă a denutriției, apărută în urma evoluției îndelungate a unor boli incurabile (cancer, boli nervoase, arterioscleroză) sau la vârstă foarte înaintată; se produce o scădere marcată a rezistenței la infecții sau grave tulburări distrofice (ulcerații cutanate sau mucoase) și prăbușirea funcțiilor psihice.

MARCARE. Procedeu folosit pentru a pune în evidență pentru studiu, diverse celule prin fixarea locală a unei substanțe radioactive.

MARIHUANA (marijuana). Preparat din frunzele și florile uscate de canabis, utilizat sub formă de țigarete. Este folosită (fumată sau mestecată) de către toxicomani pentru proprietățile sale halucinogene. V. hașiș.

MARKER (*fr. marqueur*). Substanță care introdusă în organism sau într-un produs organic este ușor identificabilă datorită proprietăților sale particulare (fluorescență, radioactivitate, afinitate pentru anumite celule sau tesuturi) și care este utilizată în

explorări funcționale și morfologice. Ex.: iod radioactiv. Sin. trasor.

MARISC (*fr. marisque, engl. marisc*).

Mică tumoră cutaneo-mucoasă ridată, moale și indoloră, localizată la marginea anusului și formată prin transformarea fibroasă a unui hemoroid.

MARSUPIALIZARE (*lat. marsupium „pungă“*).

Deschiderea la piele, printr-un orificiu creat operator, a unei colecții purulente și în special al chisturilor hidatice voluminoase ale ficatului.

MASAJ (*fr., engl. massage*).

Tratament practicat manual sau

Masaj. Petrisajul (frământarea)

instrumental asupra unor părți ale corpului, asupra unor țesuturi (de obicei tegumente și părțile subiacente). Procedee constă în diverse manipulări: eflurajul (mângâierea), frecția, ciupiturile, tapotajul (baterea, lovirea), petrisajul (frământarea) și vibrația. Indicațiile sunt: pentru atenuarea durerilor sau spasmelor, în artroze și artralgiile inflamatorii sau traumatice (torticolis, lombalgii acute...), în obezitate, celulită, cicatrici vicioase, în ortopedie și traumatologie în perioada de imobilizare sau recuperare. Masajul membrilor inferioare, pentru prevenirea flebitelor la pacienții care zac în pat, masaj pentru prevenirea escarelor de decubit.

MASCA SARCINII. Sin. cloasma.

MASCULINIZANT. Care favorizează apariția caracterelor secundare masculine. Ex.: hormon masculinizant, genă masculinizantă.

MASOCHISM. Perversiune sexuală în care satisfacția sexuală nu se obține decât sub efectul unei suferințe fizice și morale produse de către partener sau prin provocare de dureri proprii.

MASTECTOMIE (*gr. mastos „mamelă” și ektome „excizie”*).

Ablația glandei mamare. Sin. mamectomie.

MASTICAȚIE (*lat. masticare „a mesteca”*).

Transformarea alimentelor în bol alimentar, prin acțiunea de fărâmițare cu dinții a alimentelor solide introduse în cavitatea bucală; astfel se favorizează acțiunea ulterioară a enzimelor digestive, care vor acționa asupra alimentelor pe o suprafață mai mare.

MASTICOTERAPIE. Utilizarea masticăției în scop terapeutic, constând în a da pacientului să mestece substanțe cauciucate, care se înmoaie la temperatura gurii, exercitând o acțiune de curățire a regiunii colului dentar și de masaj asupra mucoasei gingivale.

MASTITĂ (*gr. mastos „mamelă” și -ita „inflamație”*).

Afecțiune inflamatorie a glandei mamare.

Mastită acută. Survine mai ales în cursul alăptării. Debutul este marcat printr-o fisură a mamelonului, apoi printr-o colecție de puroi.

Mastită cronică. Se observă la femei la vârste de peste 40 ani, localizată cel mai des la un lob glandular. Se întâlnesc: *mastite cronice chistice*, caracterizate

prin nodozități din cauza dilatației chistice a canalelor galactofore și depozitelor de țesut fibros; *mastite cronice interstițiale*, inflamația țesutului glandei mamare dintre glandele galactofore; *mastite supurate* (în cursul lăuziei); *mastite necrozante* etc.

MASTOCITOM. Tumoră rară, în general cutanată, formată din mastocite tisulare.

MASTOCITOZĂ MALIGNĂ. Proliferarea progresivă a mastocitelor tisulare atipice în organele hematopoietice și în numeroase alte țesuturi. Boala este rară.

MASTODINIE (*gr. mastos „mamelă“ și odyne „durere“*).

Tensiune dureroasă a sânilor, observată mai ales în perioada premenstruală.

MASTOIDĂ. Partea posteroinferioară a osului temporal, situată în spatele conductului auditiv extern. Partea inferioară se prelungeste cu *apofiza mastoidă*: proeminență voluminoasă cu vârful în jos, situată sub conductul auditiv extern; prezintă cavități cu aer (celule mastoidiene), care comunică cu urechea mijlocie.

MASTOIDITĂ. Infecția mucoasei cavităților mastoidei, de obicei consecutive unei otite medii su-

purate. Mastoiditele acute, frecvente altădată, au devenit foarte rare, de când otitele sunt tratate prin paracenteze precoce și antibiotice. Există cu toate acestea mastoidite cronice, întreținând o supurație cronică, care necesită tratament chirurgical prin *trepanarea mastoidei*.

MASTOPATIE (*gr. mastos „mamelă“ și pathos „boală“*).

Orice afecțiune a glandei mamare.

MASTOPEXIE (*gr. mastos „mamelă“ și pexis „fixare“*).

Operație prin care se face fixarea chirurgicală de aponevroza mușchilor pectorali ai sânilor căzuți (ptoză mamară), care atârnă.

MASTOPLASTIE (*gr. mastos „mamelă“ și plassein „a forma“*). Chirurgie plastică practică la sân. Sin. mamoplastie, plastie mamară.

MASTOPTOZĂ (*gr. mastos „mamelă“ și ptosis „cădere“*).

Ptoză a mamelei; deplasarea în jos a sânilor, consecutivă fie dezvoltării lor excesive, fie unei scăderi în greutate, unei slăbiri generale.

MASTURBAȚIE (*lat. masturbatio*). V. Onanism.

Obținerea orgasmului prin auto-excitație, de obicei prin excitarea

manuală a organelor genitale externe. Masturbația se manifestă, uneori, foarte devreme, la copil, spre vârsta de 3 ani; diminuează spre 5-6 ani și reapare la adolescență. Acest comportament nu devine patologic decât dacă persistă și la vârste mai mari și, plecând de la aceasta, să fie preferat actului sexual normal. Masturbația nu determină în sine nici o tulburare fizică sau psihică, în afară de sentimentul de culpabilitate, care poate fi însoțit de angoasă și se poate agrava prin atitudinea represivă și punitivă a părinților ce nu tolerează acest comportament.

MATITATE (*fr. matite*).

Sunet lipsit de rezonanță, estompat, obținut prin percuția organelor pline (inimă, ficat), a revărsatelor sau infiltratelor patologice din organele care, în mod normal, sunt sonore la percuție [matitatea din pleurezii (colecție pleurală), pneumonii (bloc pneumonic rezultat prin condensare)].

MAY-GRÜNWARD-GIEMSA (colorație). Metoda de colorare a celulelor sanguine pentru examinarea lor la microscop; se face cu

ajutorul a doi coloranți ce conțin eozină și derivați de albastru de metilen.

MĂDUVA SPINĂRII. Situată în canalul rahidian de la gaura occipitală și până la a 2-a vertebră lombară. De pe laturile măduvei spinării pornesc perechile de nervi rahidieni. Măduva este constituită din substanța albă, la periferie și substanța cenușie, central. În mijlocul substanței cenușii se găsește un canal îngust numit *canal ependimar*.

MEAT (*lat. meatus „trecere”*).

1. Orificiul unui canal de ex. meat *urinar* (extremitatea uretrei)

2. *Meaturile foselor nazale* (spațiile cuprinse între cornetele nazale sau între un cornet și peretele extern al fosei nazale).

MECKEL (diverticul). Diverticul (cavitate în formă de sac) al ultimului segment de ileon, situat la 50-60 cm înaintea valvulei ileocecale. Acest diverticul se găsește doar la 2% din persoane. Poate fi sediul unor procese inflamatorii, hemoragice, tumorale.

MECONIU (*gr. meconium „suc de mac”*).

Materiile fecale ale nou-născutului, acumulate în intestin în viața intrauterină; amestec

Diverticulul lui Meckel

vâscos, păstos, de culoare brun-verzuie; alcătuit din secreție intestinală, din celule epiteliale, mucus și bilă; se elimină prin anus în cursul primelor zile după naștere. Meconiul poate fi eliminat prematur în lichidul amniotic, în timpul perioadei intrauterine, și atunci lichidul amniotic este mai brun, mai închis la culoare, ceea ce denotă o suferință fetală. Absența sau întârzierea eliminării după naștere ne face să suspectăm o anomalie ano-rectală (imperforație).

MEDIASITIN (*lat. mediastinum „de mijloc“*).

Regiune situată în porțiunea mediană a cavității toracice între

cei doi plămâni, stern și coloana vertebrală; delimitat superior de baza gâtului și inferior de diafragm. În mediastin se găsesc: inima acoperită de pericard, vasele mari arteriale (aorta, artera pulmonară), trunchiuri mari venoase (vene cave și venele pulmonare), traheea cu bronhiile mari, esofagul, canalul toracic, numeroase limfatic, ganglioni simpatici, nervi pneumogastrici și frenici etc.

Afecțiunile mediastinale provoacă simptome în raport cu compresiunea organului din această regiune.

Sindromul de compresiune mediastinală se manifestă prin tuse, dispnee, hemoptizie, dureri intercostale, tulburări de fonajie, de deglutiție etc. Principalele cauze ale compresiunii mediastinale sunt: anevrism de aortă, megaesofagul (dilatarea esofagului), hernia diafragmatică, tumori ale mediastinului și mediastinitele.

MEDIASITINĂ (*mediastin și -ita „inflamație“*).

Inflamația țesutului conjunctiv mediastinal, prin propagări de procese inflamatorii din pericard sau pleură sau prin perforarea esofagului.

MEDIASTINOGRAFIE. Explorarea radiologică (radioscopie, radiografie, tomografie) a mediastinului, după insuflarea de gaz în spațiul celular mediastinal (pe cale supra sau retrosternală, transtraheală sau retroperitoneală).

MEDIASTINOTOMIE (*mediastin și gr. tome „a tăia“*).

Deschiderea chirurgicală a mediastinului.

MEDIATOR CHIMIC. Orice substanță eliberată la nivelul terminațiilor nervoase excitate (acetilcolina, noradrenalina etc.) care servește de intermediar în transmiterea influxului nervos către organul receptor.

MEDIC ÎN SPECIALITATEA SĂNĂTATE PUBLICĂ. Medic care are o formație specială în domeniul sănătății publice și care lucrează într-un serviciu de sănătate publică. Calitatea sa este de practician al medicinei sociale și al medicinei preventive.

MEDICINA RADIAȚIILOR. Medicina radiațiilor cuprinde trei mari ramuri: radiodiagnosticul, radioterapia și medicina nucleară.

Radiodiagnosticul are ca obiect furnizarea de informații de ordin diagnostic, făcând apel la

proprietatea pe care o au radiațiile ionizante de a traversa materia și a forma imagini cu ajutorul unui sistem de detecție corespunzător.

Radioterapia este utilizată în tratamentul unei afecțiuni cu ajutorul radiațiilor ionizante, punând în valoare capacitatea lor de a distruge selectiv țesuturile.

Medicina nucleară are obiective atât diagnostice, cât și terapeutice.

MEDICINĂ GENERALĂ/MEDICINA FAMILIEI. Practică medicală în care medicul are responsabilitatea permanentă a îngrijirii medicale generale a persoanelor arondate, fără să se limiteze la grupe speciale de afecțiuni ori de vârstă.

MEDICINĂ HIPERBARĂ. Parte a medicinei care studiază efectele hiperbare la om (efecte fiziologice, patologice sau terapeutice).

Patologia hiperbară privește studiul accidentelor de decompresiune (tulburări articulare, nervoase, cardio-pulmonare, de coagulare sanguină etc.), precum și de metodele de prevenire și de tratament.

MEDICINĂ PSIHOSOMATICĂ. Disciplină medicală care tratează

tulburările organice și funcționale strâns legate sau provocate de factori psihici de ordin afectiv sau emotiv.

MEDICINĂ TRADIȚIONALĂ. Ansamblul cunoștințelor empirice populare folosite pentru identificarea, prevenirea sau suprimarea unui dezechilibru fizic, mental sau social; se sprijină în general pe tradiții, experiențe trăite și pe observație, acestea fiind transmise din generație în generație, oral sau în scris.

MEDICO-LEGAL. Care se referă la medicina legală. Ex.: expertiza medico-legală.

MEDICO-PEDAGOGIC. Centru sau instituție aflată sub control medical și care primește copii cu dificultăți psihologice sau cu deficiențe intelectuale.

MEDIO- Prefix de origine latină cu sens de „în mijloc”, „în partea mijlocie”.

MEDIOCLAVICULARĂ (linia). Linia verticală virtuală care trece prin mamelon și partea mijlocie a claviculei. Sin. linie mamilară.

MEDIU DE CULTURĂ. Produs nutritiv lichid sau solid, sterilizat, prezentat în eprubete de sticlă, flacoane sau cutii transparente, utilizat pentru însămânțarea și

înmulțirea microorganismelor. Mediul de cultură, substanță aptă să favorizeze dezvoltarea microorganismelor, trebuie să conțină toate substanțele necesare dezvoltării germenilor (bulion de carne, geloză nutritivă etc.). Există medii speciale (care necesită adăugarea anumitor ingrediente cerute de anumite specii bacteriene), electiv, selective, diferențiate și de îmbogățire; ex.: mediu de cultură cu ou, Loewenstein este folosit pentru cultura bacilului Koch.

Virusul nu poate fi cultivat decât pe mediu de celule vii (embrion de ou de găină sau cultură de țesut sau inoculare la animale de laborator).

MEDULOGRAMĂ. Sin. mielograma.

MEDULOSUPRARENALĂ. Partea centrală a glandei suprarenale care secretă adrenalina și derivatul ei noradrenalina.

MEGA- (*gr. megas „mare”*).

Prefix care introduce în termeni sensul de *mare*. Ant. micro.

MEGABAZINET. Dilatația bazi-netului, de obicei congenitală.

MEGABULB. Dilatația bulbului duodenal.

MEGACALICE. Dilatația calicelor renale, de obicei de origine congenitală.

MEGACOLON (*gr. megas „mare“ și kolon „intestin gros“*).

Dilatația permanentă, anormală, parțială sau totală a colonului. Se manifestă prin constipație rebelă, distensia enormă a abdomenului. Sin. macrocolon.

Megacolonul congenital (boala lui Hirschsprung) este din cauza absenței inervației autonome a unui segment, mai mult sau mai puțin întins, a colonului.

MEGADOLICOCOLON (*gr. megas „mare“, dolichos „alungit“ și kolon „intestin gros“*).

Dilatație și alungire a colonului.

MEGAESOFAG (*gr. megas „mare“ și esofag*).

Dilatația esofagului din cauza unei acalazii (absența relaxării cardiei stomacului = spasm prelungit al cardiei), defect de motricitate; ca urmare apare disfagia, regurgitația și chiar imposibilitatea de a se alimenta. Tratatamentul este chirurgical prin secționarea fibrelor musculare la nivelul cardiei (operație Heller).

MEGALOCEFALIE (*gr. megalos „mare“ și kephale „cap“*).

Dezvoltare exagerată a craniului.

MEGALOCIT (*gr. megalos „mare“ și kytos „celulă“*).

Eritrocit anormal de mare, provenit din megaloblast, care se găsește în măduva osoasă în cursul anemiilor prin carența de vitamina B12 și care poate apărea și în sângele circulant (megalocitoza) în anemia pernicioasă.

MEGALOFTALMIE (*gr. megalos „mare“ și ophthalmos „ochi“*).

Glob ocular excesiv de voluminos.

MEGALOMANIE (*gr. megalos „mare“ și mania „neburnie“*).

Idee exagerată pe care și-o fac unii oameni despre puterea lor și despre situația lor socială; comportă o supraestimare orgolioasă despre propria sa valoare. Aceștia sunt oameni orgolioși și vanitofi.

Nebunia grandorii poate ajunge până la delir de grandoare, megalomania delirantă. Subiectul își închipuie că posedă o putere nemăsurată, se identifică cu cele mai importante personaje; are convingerea absolută că este un personaj important (Napoleon, rege sau chiar Dumnezeu). Ideile de grandoare se întâlnesc în delirurile paranoice și în demența senilă.

MEGASIGMOID. Dilatația și alungirea ansei intestinale sigmoide a colonului.

MEGAURETER (*gr. megas „mare“ și oureter „ureter“*).

Dilatația congenitală a ureterului, uneori asociată cu aceea a bazinei, putând provoca o hidronefroză.

MEINICKE (reacția). Reacția de floclare a serului pentru diagnosticul sifilisului.

MEIO- (*gr. meion „a face mai mic“*).

Prefix care introduce în termeni sensul de descreștere.

MELANO (*gr. melas „negru“*).

Prefix care introduce în termeni referirea la culoarea „negru“.

MELANINĂ. Pigment de culoare brună-neagră depozitat sub formă de granule în celulele tegumentului (unde elaborarea crește sub acțiunea razelor solare), în celulele părului și în învelișurile ochiului (coroida), în unele regiuni din creier (locus niger). Excesul de producție poate să fie fiziologic (pielea bronzată, ca de razele solare) sau patologic (boala Addison). Nevii și melanoamele sunt tumori bogate în melanină.

MELANOBLASTOM (*gr. melas „negru“, blastos „germen“ și -oma „umflătură“*).

Orice tumoră malignă constituită din proliferarea melanoblastelor (celule formatoare de melanină = pigment melanic). Localizările cele mai frecvente sunt la nivel cutanat. Sin. melanom malign – este o tumoră rară și gravă, se dezvoltă pornind de la nivelul nevilor pigmentari sau de la un „grain de beauté“, având caracter invaziv și putere metastazantă foarte mare pe cale limfatică și sanguină.

MELANOCIT (*gr. melas „negru“ și kytos „celulă“*).

Celulă matură, formatoare de melanină. Se găsește mai ales în duoden, în stratul epidermic bazal și în coroidă.

MELANODERMIE (*gr. melas „negru“ și derma „piele“*).

Denumire generică pentru hiperpigmentări cutanate, difuze, localizate sau generalizate; pot apărea din cauza unor infecții cronice, a unor tulburări metabolice, nervoase, endocrine (boala Addison) sau a unor intoxicații.

MELANOM (*gr. melas „negru“ și -oma „umflătură“*).

Tumoră formată din celule capabile să elaboreze melanina

(melanoblaste) și care se localizează mai ales la piele și ochi, poate fi o tumoră benignă (de ex. un nev) sau malignă (melanoblastom – vezi acest termen).

MELANOSARCOM. Tumoră melanică malignă, sarcomatoasă, ce se dezvoltă mai ales în globii oculari, pornind de la melanoblastele din coroidă și la nivelul pielii.

MELANOZĂ. Termen generic pentru afecțiuni cutaneomucoase în care simptomul principal este pigmentația anormală sau hiperpigmentația.

MELANURIE (*gr. melas „negru” și ouron „urină”*).

Prezența în urină de pigmenți melanici, stare care însoțește de obicei dezvoltarea tumorilor melanice în organism sau sindromul addisonian.

MELCUL OSOS. Parte a urechii interne; conține *melcul membranos* sau canalul cochlear. Sin. cochlee.

MELENĂ (*gr. melas „negru”*). Eliminarea în scaun de sânge negru (digerat în tubul digestiv), câteodată pur, câteodată amestecat cu fecale, și care ia aspect de păcură. Rezultă dintr-o hemoragie înaltă (duodenală sau gas-

trică) a tubului digestiv; sângerările situate mai jos (în rect) se însoțesc de evacuare de sânge roșu.

MELTZER LYON (proba). Test de stimulare a contracției veziculei biliare constând din introducerea, prin sonda de tubaj duodenal, Einhorn, după recoltarea „bilei A”, a 40 ml soluție de sulfat de magneziu 33%.

MENARHA (*gr. men „lună” și gr. archaios „de la început”*).

Apariția primelor menstr.

MENDEL (legile). Legi descoperite de Gregor Johann Mendel (1822–1884), călugăr și naturalist austriac, care privesc transmiterea ereditară a caracterelor. Cea mai importantă este legea *disjunctiei* sau segregăției caracterelor. Mendel a întrevăzut existența genelor, dar cercetările sale au fost recunoscute abia în secolul XX.

MÉNIER (vertij). Vertij auricular. Ansamblul tulburărilor cauzate de o afectare a labirintului și caracterizat prin: vertij, surditate, acufene, grețuri, vărsături, vâjâieli în urechi, amețeli, apărând în crize cu durată variabilă (de la câteva ore până la 48 de ore). Sindromul este probabil din cauza unui

spasm al arterei auditive interne; modificări de tensiune a lichidului conținut în labirint.

MENINGE (*lat. meninges, de la gr. meninx „membrană“*).

Cele trei membrane (dura mater, arahnoida și piamater) care învelesc axul cerebrospinal (creierul și măduva spinării).

MENINGIAN. Care se referă la meninge. *Sindromul meningian* se manifestă prin: cefalee, vărsături, constipație, redoare a cefei, contractura mușchilor paravertebrali, poziția „în cocoș de pușcă”, hiperestezie cutanată și fotofobie; tulburări ce traduc iritația meningiană. Lichidul cefalorahidian este hipertensiv și prezintă modificări în funcție de etiologia procesului.

MENINGIOM (*meninge și -oma „umflătură“*).

Tumoră de obicei benignă, ce se dezvoltă din celulele meningelor (pe seama țesutului arahnoidian); produce compresiuni cerebrale. Formele tipice au dezvoltare lentă, dar se cunosc și forme maligne, invazive și metastaziente. Ablația lor este unul din triumfurile neurochirurgiei.

MENINGISM. Complexul simptomatic cuprinzând toate sau

aproape toate semnele și simptomele din meningite; însă mai puțin exprimate și fără să existe leziuni ale meningelor. Apare în diverse infecții, gripă etc.; este atribuit acțiunii toxinelor sau reacțiilor de tip alergic (ex. meningismul la copilul infestat cu viermi intestinali).

MENINGITĂ (*meninge și -ita „inflamație“*).

Orice inflamație a meningelor, de cauze diverse: infecțioase, toxice, alergice, parazitare, prin factori fizici sau chimici. Meningitele comportă un sindrom meningian (vezi mai sus), un sindrom infecțios, febril sau nu și alterarea lichidului cefalorahidian (LCR).

Poate fi: cerebrală, spinală sau cerebrospinală după cum inflamația afectează numai meningele encefalului, ale măduvei spinale sau ale nevraxului întreg. Se disting meningite purulente și meningite cu lichid clar.

Meningitele purulente sunt provocate de invazia meningelor de către bacterii piogene (meningococ, pneumococ, bacilul Pfeiffer la copil). Semnele clinice: se manifestă printr-un sindrom meningeal (vezi termenul) important, alterarea stării generale,

uneori tulburări de conștiință și comă. LCR este tulbure purulent și prezintă modificări ale elementelor constituante. Pe baza examenului bacteriologic din LCR se pune diagnosticul etiologic.

Meningitele cu lichid clar. Se grupează în meningite virale, meningite tuberculoase și limfocitare și parazitare.

MENINGO- (*gr. meninx „membrană“*).

Prefix care introduce în termeni referirea la meninge.

MENINGOCEL (*gr. meninx „membrană“ și kele „hernie“*).

Hernierea (protruzia) unei porțiuni a meningelor printr-o fisură (cel mai des congenitală) a craniului sau a canalului rahidian; se realizează o tumoare chistică

Meningocel

lichidiană (conține lichid cefalorahidian) acoperită de o membrană fină. Poate fi localizată în regiunea craniană (v. encefalocel) sau în regiunea coloanei vertebrale (v. spină bifidă).

MENINGOCOC. Diplococ gram negativ din familia Neisseria, agent al meningitei cerebrospinale. Prezent în LCR al bolnavilor.

MENINGOCOCEMIE. Septicemie cu meningococ, manifestată prin febră ridicată în platou, 39°–40°C, dureri articulare și purpură.

MENINGOENCEFALITĂ (*gr. meninx „membrană“, enkephalos „creier“ și -ita „inflamație“*).

Inflamația encefalului și meningelor.

MENINGOENCEFALOCEL (*gr. meninx „membrană“, enkephalos „creier“ și kele „hernie“*).

Hernierea (protruzia) unei porțiuni din creier și a meningelor, printr-o breșă a calotei craniene.

MENINGORADICULITĂ (*gr. meninx „membrană“, lat. radix „rădăcină“ și -ita „inflamație“*).

Inflamația meningelor rahidiene și a rădăcinilor nervoase ale nervilor rahidieni.

MENISC (*lat. meniscus, din gr. meniskos „crescând“*).

Menisc al genunchiului. Lama fibrocartilaginoasă în formă de litera „C”, interpusă între condilii femurali și cavitățile glenoide a platoului tibial cu rolul de a umple suprafețele articulare și pentru a le facilita alunecarea. Sunt în număr de 2, intern și extern. Leziunile traumatiche ale meniscurilor genunchiului sunt frecvente la adulții tineri și la sportivi (fotbaliști, rugbiști, schiori). Simptomele clinice nu sunt întotdeauna suficiente pentru a preciza leziunea meniscală. Singură artrografia (gazoasă sau cu substanță de contrast) poate evidenția leziunea anatomică: dezinserția unui corn, fisura, luxația unui fragment meniscal. Tratamentul tuturor leziunilor meniscale este chirurgical, deoarece o cicatrice vicioasă a meniscului degenează spre artroză.

MENISCECTOMIE (*menisc și gr. ektome „excizie“*).

Excizia unui menisc articular.

MENO- (*gr. men „lună“*).

Prefix ce introduce în termeni referirea la menstruație.

MENOPAUZĂ (*gr. men „lună“, pausis „încetare“*). Sin. oprirea fluxului menstrual.

Oprirea definitivă a ciclului menstrual; oprirea funcției ovariene ce se produce către cincizeci de ani, după care încetează ovulația și fecundația. Menopauza este doar o secvență a climacteriumului feminin.

MENORAGIE (*gr. men „lună“ și rhegnynai „a curge“*).

Menstruație abundentă care durează mai mult de 7 zile.

MENOREE (*gr. men „lună“ și rhoia „curgere“*).

Scurgerea menstrelor. V. hipermenoree.

MENSTRE. Sin. menstruație.

MENSTRUATIE (*lat. menstruus „în fiecare lună“*).

Scurgerea fiziologică de sânge, de origine uterină, prin vagin, care survine periodic, la 25–31 zile (în medie 28 zile) la femeie, în perioada de activitate genitală, de la pubertate până la menopauză. Ea se întrerupe temporar în timpul sarcinii. Intervalul între două menstruații definește ciclul menstrual. Menstruația durează, în mod normal, 3–4 zile. Sin. menstrre.

MENTONIER (*fr. menton „bărbie“*). Care se referă la bărbie.

mEq. Simbol pentru miliechivalent.

MEȘĂ (*fr. meche*).

Fâșie de tifon, pânză fină, cauciuc (lamă de cauciuc), care se introduce într-o plagă sau fistulă pentru a se împiedica cicatrizarea prea rapidă și pentru a favoriza eliminarea secrețiilor, serozităților sau a puroiului (drenarea cavităților). Meșa de tifon se folosește și pentru a opri o hemoragie (scop hemostatic), în interiorul unei cavități, ex. în epistaxis unde, pentru *tamponament anterior al fosei nazale*, se folosește o meșă lungă de 30–40 cm și lată de 1–2 cm, care se introduce în nas (cu ajutorul unei pense), cutându-o dinapoi înainte (în acordeon), în straturi suprapuse.

META- (*gr. meta „după”*).

Prefix de origine greacă indicând o schimbare, o transformare, ori cu sensul de „după”, „dincolo de...”.

METABOLISM (*gr. metabalein „a se schimba”*).

Ansamblul transformărilor chimice și fizico-chimice care au loc în toate țesuturile organismului și pe care le suferă toate substanțele introduse în organism. Se disting două faze: *anabolism* sau *asimilație*, transformarea substanțelor brute în elemente utilizabile –

operație de construcție și sinteză, el necesită un consum de energie; *catabolism* sau *dezasimilație*, ansamblul reacțiilor de degradare a unei substanțe până la produși finali inutilizabili, elemente rejeptabile prin rinichi, intestin și plămâni, el antrenează în general eliberare de energie.

METABOLISM BAZAL. Consum minim de energie necesar pentru asigurarea funcțiilor vitale în repaus absolut (energia necesară pentru a menține temperatura corpului, ritmul cardiac, funcționarea plămânului și alte funcții de bază).

Metabolismul bazal variază în funcție de diverși factori fiziologici (sex, sarcină, alimentație etc.); sau patologici [crește în hipertiroidism (boala Basedow) și scade în hipotiroidism (mixedem)].

METACARP. Ansamblul celor cinci oase metacarpene ce formează scheletul mâinii (fără degete).

METAMER. Unitatea anatomică rezultată din segmentarea parțială și temporară a corpului embrionului, în cursul dezvoltării sale. Embrionul uman are aproximativ 40 de metamere: fiecare comportă un sector nervos, o

pereche de ganglioni nervoși și un sector cutanat.

Metameria, împărțirea corpului în metamere, adică în segmente transversale, corespunzătoare inervației rahidiene: fiecare din cele 31 perechi de nervi rahidieni se distribuie spre o anumită regiune a corpului (tegument și organe interne); o astfel de regiune este un metamer. Metameria stă și la baza acțiunilor de acupunctură, căci nervilor cutanați le corespund și unii interni (din aceeași regiune) astfel că o excitație (prin înțepare) a unei regiuni tegumentare poate induce în ramurile interne ale aceluiași nerv un fenomen de excitație sau inhibiție.

METAMORFOZĂ (*gr. meta „după” și morphe „formă”*).

Schimbarea formei sau structurii suferite de unele organisme în cursul dezvoltării lor, înainte de a ajunge la stadiul de adult.

METAPLAZIE (*gr. meta „după” și plassein „a forma”*).

Transformarea unui țesut în alt țesut cu structură, funcție diferită; uneori patologică, ca urmare a unor factori inflamatori, chimici sau hormonal.

METAPSIHIC. Sin. parapsihologic.

METASTAZĂ (*gr. metastasis „deplasare”*).

Apariția focarelor secundare a unei afecțiuni plecând de la un focar primitiv, diseminate pe cale sanguină sau limfatică.

1. **Metastază canceroasă**: focar de celule canceroase provenite de la un cancer preexistent zis „primitiv” dar dezvoltat la distanță de acesta, deci fără să existe o relație de continuitate. Celulele provenite din tumora primitivă ajung la distanță de aceasta fie pe cale vasculară sanguină sau limfatică. Unele organe sunt mai des sediul metastazelor: ficat, plămâni, ganglioni, oase.

Sin. tumoră malignă secundară.

2. Prin extensie, se vorbește de *metastaze* și pentru focare infecțioase sau parazitare formate la distanță de un focar primitiv.

METATARS. Porțiune a scheletului piciorului situată între oasele tarsiene (articulația piciorului) și falange, conținând 5 oase metatarsiene.

METEORISM (*gr. meteorizein „a ridica în aer”*).

Distensie abdominală din cauza gazelor aflate în exces la nivelul tubului digestiv. V. flatulență.

METHEMOGLOBINĂ. Derivat de hemoglobină în care fierul este transformat din stare feroasă în stare ferică, în felul acesta și-a pierdut capacitatea de a fixa oxigenul și de a-l transporta la țesuturi, deci este inutilizabilă pentru respirație. **Methemoglobina** apare în sânge din cauza unor intoxicații (cu anilină, cianură de K, acid acetilsalicilic). Există și methemoglobină congenitală în caz de deficit congenital de enzime reducătoare de hemoglobină.

METHEMOGLOBINURIE. Prezența methemoglobinei în urină.

METIS. Persoană provenită din căsătoriile a doi indivizi de rase diferite (ex. din căsătoriile indienilor americani cu europenii).

METODA DOPPLER. Sin. velocimetrie ultrasonică.

METODĂ (gr. *methodos de la gr. meta „după” și odos „cale”*).

Mod rațional de cercetare a unei probleme sau complex de probleme; ansamblu de date bine definite și pregătite dinainte, permițând atingerea unui scop fixat, cum ar fi: diagnostic, tratament etc.

Lingv. termenii *metodă, probă, procedeu, tehnică* sunt luați deseori ca sinonime.

METR-, METRO- (1. gr. *metra „uter”*; 2. gr. *metron „măsură”*).

1. Element de compunere care introduce în termeni referirea la *uter*

2. Element de compunere care introduce în termeni sensul de *măsură*.

METRALGIE (gr. *metra „uter” și algos „durere”*).

Durere localizată în uter.

METRITĂ (gr. *metra „uter” și -ita „inflamație”*).

Afecțiune inflamatorie a colului sau a corpului uterin (metrită cervicală; metrită a corpului uterin).

METROANEXITĂ. Inflamația cronică sau acută a uterului și a anexelor acestuia (trompe și ovare).

METRORAGIE (gr. *metra „uter” și rhoia „curgere”*)

Hemoragie uterină survenită între două menstrue succesive (hemoragii neregulate, aciclice).

La tinerele fete – metroragiile pot fi de o cauză generală (tuberculoză, boală de inimă sau de sânge); de cauze genitale organice (chist de ovar); cel mai

adesea însă sunt de cauze funcționale prin ovulație neregulată.

La femei în perioada de activitate genitală – sau după menopauză, poate fi vorba de un fibrom, de un polip, de o infecție genitală, de o tumoră (cancer de col sau corp uterin).

METROREE. Scurgere apoasă (lichid amniotic) mucoasă sau purulentă provenind din uter.

METROSALPINGITĂ. Inflamația uterului și a trompelor.

MEZENTER. Repliu al peritoneului care leagă intestinul subțire (jejuno-ileonul) de peretele abdominal posterior. Această inserție posterioară este lungă de circa 15 cm (rădăcina mezenterului) în timp ce marginea lui intestinală măsoară aproximativ 6 m, fapt care-i dă aspectul pliat, și poate asigura mobilitatea anșelor intestinului subțire. Mezenterul conține vase sanguine și limfatice, nervi și ganglioni limfatici destinate intestinului subțire.

MEZENTERITĂ. Inflamația mezenterului.

MEZO-, MESO (*gr. mesos „mijloc“*).

1. Prefix care introduce în termeni sensul de intermediar, mijlociu, median.

2. Prefix care înaintea numelui unui organ, desemnează un mijloc de legare sau de fixare a organului (în general repliu peritoneal): mezoduoden, mezo-colon, mezosalpinx etc.

Frecvent se spune **mezou** [mezoul duodenului, mezoul colonului, mezoul trompei uterine (mezosalpinx)]. Prin mezouri își au traiectul filetele nervoase și pachetele vaselor limfatice și sanguine care deserveșc visceralele respective.

MIALGIE (*gr. mys „mușchi“ și algos „durere“*).

Durere musculară.

MIASTENIE (*gr. mys „mușchi“ și astheneia „slăbiciune“*).

1. Oboseală mare la eforturi musculare minime. Sin. astenie musculară, amiostenie.

2. Afecțiune neurologică cauzată de o tulburare în transmiterea influxului nervos la mușchi – la nivelul plăcii motorii – și este caracterizată prin slăbiciune musculară excesivă; deficitul muscular nu apare în repaus, el survine numai la efort susținut și prelungit al mușchilor și crește progresiv. La început se manifestă prin oboseala mușchilor globului ocular și al pleoapelor

(căderea pleoapelor) apoi apar tulburări la mușchii feței, a membrilor și eventual a mușchilor respiratori.

MIATONIE (gr. *mys* „mușchi”, a „fără” și *tonos* „tensiune”).

Absența tonusului muscular.

MIATROFIE (gr. *mys* „mușchi”, a „fără” și *trophe* „nutriție”).

Sin. amiotrofie. Atrofia mușchilor striați cu diminuarea volumului și masei musculare.

MICELIU. Ansamblul de filamente subțiri, ramificate, având un aspect dens, care formează partea fundamentală, vegetativă a ciupercilor.

MICO-, MICETO- (gr. *mykes* „ciupercă”).

Prefix ce introduce în termeni referirea la ciuperci.

MICOSTATIC (gr. *mykes* „ciupercă” și *statikos* „care oprește”).

Sin. fungistatic. Care împiedică creșterea și dezvoltarea ciupercilor microscopice.

MICOZĂ. Afecțiune produsă de ciuperci microscopice cu diferite localizări (piele și anexele ei, mucoase, plămâni etc.).

MICRO- (gr. *mikros* „mic”).

Prefix care introduce în termeni sensul de „mic”.

MICROANGIOSCOPIE. Sin. capilaroscopie.

MICROBIOLOGIE (gr. *mikros* „mic”, *bios* „viață” și *logos* „știință”).

Știință care studiază organismele microscopice și ultramicroscopice; are mai multe ramuri: *bacteriologie*, *micologie*, *virologie*, *parazitologie*.

MICROCEFALIE (gr. *mikros* „mic” și *kephale* „cap”).

Sin. microcranie. Craniu de dimensiuni mai mici decât obișnuit, fără anomalii de formă; se produce prin osificarea precoce a suturilor oaselor; poate fi uneori însoțită de cecitate și de arieție mentală.

Microcefalia poate fi: ereditară; produsă prin iradiere intrauterină; din cauza unor infecții intrauterine (rubeolă congenitală, infecție cu virus citomegalic, sifilis etc.); tulburări perinatale (anoxie intrauterină, malnutriție severă); boli cromozomiale (trisomia).

MICROCHIRURGIE. Chirurgie efectuată sub controlul microscopului, cu instrumente speciale. Un progres important este în ORL, oftalmologie, traumatologie etc.

MICROCIT. Globul roșu (eritrocit) de dimensiune inferioară celei normale.

MICROCOLON (*gr. mikros „mic“ și kolon „intestin gros“*).

Colon de dimensiuni anormal de reduse; uneori la copil poate fi cauza de ocluzie intestinală.

MICROCORIE (*gr. mikros „mic“ și kore „pupilă“*).

Anomalie congenitală bilaterală a irisului caracterizată prin pupile foarte mici.

MICROCURIE. Unitate de radioactivitate egală cu o milionimie de Curie. Simbol μCi .

MICRODACTILIE (*gr. mikros „mic“ și daktylos „deget“*).

Malformație congenitală caracterizată prin dezvoltare insuficientă a unuia sau mai multor degete de la mâini sau picioare.

MICROFTALMIE (*gr. mikros „mic“ și ophtalmos „ochi“*).

Glob ocular cu dimensiuni neobișnuit de mici, prin diminuarea tuturor diametrelor și asociat de obicei cu scăderea importantă a acuității vizuale.

MICROGLOSIE (*gr. mikros „mic“ și glossa „limbă“*).

Limbă redusă de volum față de normal, defect de obicei congenital.

MICROGNAȚIE (*gr. mikros „mic“ și gnathos „falcă“*).

Micșorarea excesivă a maxilarului inferior.

MICROMASTIE (*gr. mikros „mic“ și mastos „mamelă“*).

Stare constituțională a unei femei caracterizată prin prezența de sâni anormal de mici.

MICROMELIE (*gr. mikros „mic“ și melos „extremitate“*).

Anomalie congenitală caracterizată prin dimensiune anormal de mică (scurtare) a membrelor.

MICROORGANISM. Organism viu, invizibil cu ochiul liber. Sin. microb.

MICROPOLIADENOPATIE.

Prezența a numeroși ganglioni de dimensiuni mici diseminați în regiunea cervicală, axilară, inghinală, de consistență oarecum fermă, indolori, rulând la palpare și neavând nici o tendință la supurație.

MICROSTOMIE (*gr. mikros „mic“ și stoma „gură, deschidere“*).

Deschidere mică a orificiului bucal (caracter transmis genetic).

MICROTOM. Aparat utilizat în histologie pentru tăierea unor felii foarte subțiri de țesut în vederea examinării la microscop.

MICTIUNE. Emisiune de urină; act fiziologic conștient de eliminare a urinei pe cale naturală. Este rezultatul contracției reflexe a vezicii și de relaxare voluntară a sfincterului vezical.

MIDRIAZĂ (*mydriasis* „mărirea pupilei”).

Dilatație exagerată a pupilei; apare în paralizia nervului motor ocular comun, în tulburări ale sistemului nervos central, în cazul excitației simpaticului, sub acțiunea unui midriatic (atropina) etc. Când este unilaterală poate fi produsă de un hematom subdural sau de o tumoră temporală. În cazul traumatismelor, apariția midriazei este un semn de afectare cerebrală severă.

MIELITĂ (*gr. myelos* „măduvă” și *-ita* „inflamație”).

Inflamația măduvei osoase sau a măduvei spinale. Inflamația măduvei osoase rareori independentă, coexistând de cele mai multe ori cu procese inflamatorii ale osului: *osteomielita*. Inflamația măduvei spinale se manifestă prin paralizii (tetraplegii sau paraplegii).

MIELOGRAFIE (*gr. myelos* „măduvă” și *graphein* „a scrie”).

Examenul radiologic al canalului rahidian și al măduvei spinării după injectarea unui produs de contrast în spațiile subarahnoidiene prin puncție lombară sau suboccipitală. Când produsul de contrast este gazos se vorbește

despre *mielografie gazoasă* sau *pneumomielografie*.

MIELOGRAMĂ (*gr. myelos* „măduvă” și *gramma* „notare”).

Sin. medulograma.

Rezultatul studiului cantitativ și calitativ al celulelor prezente pe frotiurile din măduva osoasă, exprimat în procente, se practică în numeroase boli de sânge, atunci când anomaliile hemogramei nu au o cauză evidentă. Se face prin puncție sternală sau prin biopsie din măduva osoasă. Mielograma poate evidenția o hipoplazie medulară sau un sindrom mieloproliferativ, de asemenea, prezența elementelor celulare anormale.

MIELOM (*gr. myelos* „măduvă” și *-oma* „umflătură”).

Tumoră a măduvei osoase formată din proliferarea plasmo-citelor anormale secretând în cantitate mare imunoglobuline anormale. Este cel mai adesea malignă.

Mielomul multiplu (sau *maladia Kahler*) este o formă gravă, în care pot apărea, pe lângă tumorile osoase și tumori extra-osoase, de tip hematosarcom. Această afecțiune evoluează fatal, se traduce prin astenie,

anemie, dureri osoase; în urină apare o proteină anormală Bence-Jones.

MILOPATIE (*gr. myelos „măduvă” și pathos „boală”*).

Orice afecțiune a măduvei spinării.

MIELOMALACIE (*gr. myelos „măduvă” și malakia „înmuieră”*).

Ramolismnt al măduvei spinării.

MIELORADICULITĂ (*gr. myelos „măduvă”, lat. radix „rădăcină” și -ita „inflamație”*).

Inflamația măduvei spinale și a rădăcinii nervilor rahidieni.

MIELOSARCOM (*gr. myelos „măduvă” și sarx „carne”*).

Tumoră malignă, derivată din elementele măduvei osoase.

MILLOTOMIE (*gr. myelos „măduvă” și tome „tăiere”*).

Intervenție neurochirurgicală care constă în secționarea anumitor cordoane sau fascicule din măduva spinării, întrerupând fibrele sensibilității dureroase în caz de durere insuportabilă.

MIGRARE. Deplasarea unor celule din unele organe sau a corpurilor străini în interiorul organismului. Ex. migrarea leucocitelor (V. diapedeza), migrarea oului în trompa uterină.

MIGRENĂ (*fr., engl. migraine*).

Cefalee intensă, cu localizare sau predominanță hemicraniană (la o jumătate a capului), caracterizată prin dureri paroxistice, fără orar precis, însoțită de grețuri, vărsături și tulburări oculare, tulburări vasomotorii (paloare sau roșeață). Sin. hemicranie. Durerea este rezultatul unei vasodilatații arteriale la nivelul creierului, responsabilă de un edem care generează durerea. Cauzele pot fi diverse: mai ales alergje alimentară, tulburări digestive sau hepatice. Cele două fenomene (durerea de cap și crizele biliare) pot fi cauzate de o dereglare neurovegetativă.

MIKULICZ (sindrom). Nume dat la două afecțiuni diferite:

1. Hipertrofia glandelor salivare și lacrimale de cauză necunoscută și evoluție benignă.
2. Osteita distrofică benignă, afectând subiecți tineri (chist și transformare fibroasă a osului).

MIKULICZ (drenaj, pansament, pensă).

1. Drenaj și pansament folosit în special în chirurgia pelvisului, care se realizează cu ajutorul unor comprese.

2. Pensa Mikulicz – pensă pentru peritoneu.

MILIAR. Care seamănă cu un bob de mei.

1. Tuberculoza miliară este o formă acută de tuberculoză prin fine leziuni nodulare, care invadează organele interne, în special plămânii (granulie).

2. *Miliaria nou-născutului.* Vezicule sau papule de mici dimensiuni care apar în număr mare pe tegumentele noului născut. Apar în primele zile după naștere și sunt produse din cauza retenției secreției sudorale în stratul epidermic sau dermic al pielii.

3. În dermatologie *Miliaria* – inflamație acută a glandelor sudoripare caracterizată prin mici vezicule superficiale, situate la nivelul orificiilor glandelor sudoripare și conținând un lichid clar sau opalescent. Diseminate pe suprafața pielii sănătoase ele apar în cursul transpirațiilor profuze (boli febrile, temperaturi exterioare ridicate).

MILIECHIVALENT. Simbol mEq. Unitate folosită pentru a arăta concentrația de electroliți din lichidele organice. Concentrația ionică fiind determinată de presiunea osmotică, se poate astfel

judeca, echilibrul hidric al organismului.

MILIMETRU DE MERCUR. Abr. mmHg.

MILIMICRON. Sin. nanometru. Simbol mμ.

MILIMOL. Masa unui corp egală cu a mia parte dintr-o moleculă gram. Milimolul tinde să înlocuiască gramul, ca unitate de măsură în analizele biologice.

MILIUM (*fr. engl. milium*).

Mici granulații benigne, albe, cât o gămălie de ac, formate din mici chisturi intraepidermice sau intradermice, localizate la față (mai des la pleoape) sau la organele genitale; sunt rezultate din dilatarea canalelor sudoripare sau a foliculilor piloși cu retenție de sebum.

MILLER-ABBOT (sonda).

Sondă de cauciuc sau plastic folosită pentru aspirație intestinală continuă (lungă de 3 m), cu lumen dublu, unul comunicând cu un balonaș care se poate umfla în lumen și altul servind la aspirarea lichidului și a gazelor intestinale. Se folosește în tratamentul conservator al obstrucției intestinale.

MIMICĂ. Expresia feței, mișcări ale mușchilor feței (jocuri ale

fizionomie), exprimând stări sufletești afective, gânduri (oglindește frică, bucurie, tensiune, manie etc.). Mișcările mimice sunt de obicei involuntare dar pot fi provocate și în mod intenționat. Mimica este un mijloc auxiliar de comunicare între oameni. Anumite tulburări mintale comportă o perturbare a mimicii: mimica exagerată (hipermimie) sau absentă (amimie = dispariția mimicii) și mimica paradoxală.

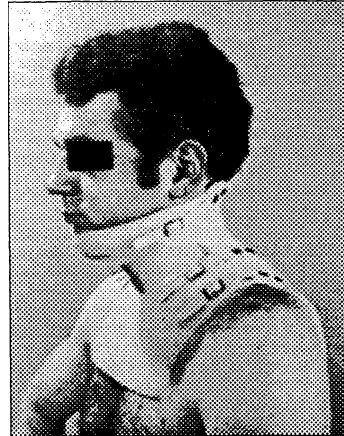
MINERALOCORTICOID. Hormonii corticosuprarenalei (corticoizii) având acțiune principală asupra metabolismului mineral (retenție de sodiu și excreție de potasiu). Principali hormoni mineralocorticoizi sunt: *aldosteronul* și *corticosteronul*.

MINERVĂ (*fr. minerve*).

Aparat ortopedic gipsat sau din material plastic, destinat imobilizării coloanei cervicale în extensie, cu menținerea capului în poziție normală.

MINKOWSKI-CHAUFFARD (boală).

Anemie hemolitică cauzată de fragilitate excesivă a membranei globulelor roșii. Boală familială și ereditară care evoluează în pusee, caracterizată de prezența

Minerva – Aparat ortopedic

hematiilor sferice, de talie mică (microsferocite) foarte fragile. Boala începe în copilărie printr-un icter moderat, o anemie, o splenomegalie.

MIO- (*gr. mys, myos „mușchi“*).

Element de compunere care introduce în termeni referirea la mușchi.

MIOCARDITĂ (*gr. mys „mușchi“, kardia „inimă“ și -ita „inflamație“*).

Orice afectare inflamatorie sau degenerativă a miocardului cu evoluție acută sau cronică, determinată de diferite cauze: infecțioase, alergice, parazitare (trichinoza), micotice. Indiferent de

cauza ei, simptomele principale sunt aceleași: oboseală mare la eforturi relativ mici, tahicardie, palpitații, jenă precordială, eventual tulburări de ritm.

MIOCARDIOPATIE (*gr. mys „mușchi”, kardia „inimă”, pathos „boală”*).

Afecțiune cardiacă, neinflamatorie, care antrenează de obicei o creștere de volum a inimii (hipertrofie sau dilatație) cu semne de insuficiență cardiacă. Cauzele rezidă în cardiopatiile ischemice, coronariene, anemii, procesele dismetabolice etc. Există forme a căror cauză nu se cunoaște *cardiomiopatii idiopatice*.

Sin. cardiomiopatie.

MIOCLONIE (*gr. mys „mușchi” și klonos „dezordine”*).

Contractii involuntare bruște ale unui mușchi sau grup de mușchi și care se repetă la intervale diferite. Survin în diferite afecțiuni nervoase.

MIODINIE (*gr. mys „mușchi” și odyne „durere”*).

Sin. mialgie.

MIOFIBROM. Sin. fibromiom.

MIOGLOBINĂ. Proteină musculară (fracțiune globulinică) ce conține fier (apropiată hemo-

globinei) care are rolul de a fixa și a furniza oxigenul necesar mușchului; necesară în oxidarea acidului lactic, rezultat în urma degradării glucozei în timpul contracțiilor. În caz de leziuni musculare sau miocardice, mioglobina trece în sânge și în urină.

MIOGLOBINEMIE. Prezența de mioglobină în sânge.

MIOGLOBINURIE. Prezența de mioglobină în urină, caracterizată prin emisiunea unei urini cu aspect de drojdie de bere; survine în cursul unor traumatisme musculare grave, în sindromul de strivire, în electrocutări.

MIOGRAFIE (*gr. mys „mușchi” și graphein „a scrie”*).

Tehnica de înregistrare a fenomenelor mecanice (*miograma*) și a fenomenelor electrice (*electromiografie*) a contracției musculare.

MIOM (*gr. mys „mușchi” și -oma „umflătură”*).

Tumoră benignă formată din țesutul muscular neted (leiomiom) sau din țesutul muscular striat (rabdomiom). Miomul cel mai frecvent este miomul uterin. Volumul este variabil de la un bob de mazăre, până la un cap de adult și mai mare.

MIOMECTIONIE (*gr. mys „mușchi”, -oma „umflătură” și ektome „excizie”).*

Ablația chirurgicală a unui miom, mai ales a unui miom (fibrom) uterin, lăsând intact restul aparatului genital feminin; se conservă deci uterul, menstrele și posibilitatea de procreere.

MIOMETRU (*gr. mys „mușchi” și metra „uter”).*

Tunica musculară a uterului.

MIOPATIE (*gr. mys „mușchi” și pathos „boală”).*

Denumire generică pentru afecțiunile musculare degenerative, ereditare, care realizează o distrofie musculară progresivă. Miopatiile debutează înaintea vârstei de 30 de ani, insidios, bilateral și simetric; determină atrofii musculare cu predominanță la rădăcina membrilor și afectarea musculară este difuză.

MIOPIE (*gr. myein „a închide” și ops „ochi”).*

Anomalie de refracție a mediilor transparente ale ochiului în care imaginea se formează înaintea retinei. Miopul nu vede clar decât obiectele apropiate. Defectul se remediază prin purtare de ochelari cu lentile concave.

Ant. hipermetropie.

MIOPLASTIE (*gr. mys „mușchi” și plassein „a forma”).*

Operație plastică efectuată asupra unui mușchi (sătură, transplantare musculară, alungire etc.). De ex. operația în care se folosește un lambou de mușchi pentru a se umple o pierdere de substanță sau pentru a se corija o diformitate.

MIORAFIE (*gr. mys „mușchi” și rhapshe „sătură”).*

Sutura unui mușchi.

MIOSARCOM (*gr. mys „mușchi”, sarx „carne” și -oma „umflătură”).*

Sin. miom malign.

Tumoră malignă a țesutului muscular neted (*leiomyosarcom*) sau a celui striat (*rabdomiosarcom*).

MIOSPASM (*gr. mys „mușchi” și spasmos „spasm”).*

Contrație musculară spasmodică; crampă musculară.

MIOTENOZITĂ. Inflamația unui mușchi și a tendonului său.

MIOTONIE (*gr. mys „mușchi” și tonos „tensiune”).*

1. Anomalie musculară caracterizată printr-o decontractare anormal de lentă. Miotonia se produce după o contracție voluntară care persistă și împiedică relaxarea mușchilor.

2. Miotonie congenitală, boală cu caracter eredofamilial (boala lui Thomson); se manifestă clinic prin persistența contracției, excesiv de îndelungată a mușchilor produsă de orice mișcare și printr-o decontractie lentă și foarte dificilă (proba deflectării degetelor din pumnul strâns).

MIOZĂ (gr. *meiosis* „micșorare“). Micșorarea exagerată a pupilei (micșorarea diametrului). Poate fi fiziologică și tranzitorie (reacția la lumină) sau patologică și fixă (prin afectarea inervației simplice a mușchiului dilatator al irisului sau prin excitarea parasimpaticului – care produce contracția sfincterului iridian).

MIOZITĂ (gr. *mys* „mușchi“ și *-ita* „inflamație“).

Inflamația țesutului muscular. Poate fi de origine infecțioasă (stafilococ, streptococ etc.), parazită (trichinoza). Unele miozite sunt de origine necunoscută cum ar fi *dermatomiozita*, afecțiune difuză a mușchiului, unde afectarea musculară este asociată cu o afectare cutanată.

MIRINGITĂ (lat. *myringa* „timpan“ și *-ita* „inflamație“).

Inflamația membranei timpanului.

MIRINGOPLASTIE (lat. *myringa* „timpan“ și *plassein* „a forma“).

Refacerea chirurgicală a membranei timpanului. V. timpanoplastie.

MIRINGOTOMIE (lat. *myringa* „timpan“ și *tome* „a tăia“).

Incizia timpanului.

MISCIBIL (lat. *miscere* „a amesteca“).

Care se poate amesteca cu alt corp, cu altă substanță (îndeosebi lichidele).

MISOANDRIE (gr. *misein* „a urî“ și *andros* „bărbat“).

Aversiune morbidă față de sexul masculin.

MISOGINIE (gr. *misein* „a urî“ și *gyne* „femeie“).

Aversiune sau dispreț față de femeii.

MISOPEDIE (gr. *misein* „a urî“ și *pais* „copil“).

Repulsie morbidă față de copii.

MITOMANIE (gr. *mythos* „mit, legendă“ și *mania* „nebulie“).

Tendența patologică spre minciună și fabulație. Mitomanul se complace într-o fabulație permanentă, adesea conștientă, dar el se poate prinde în propriul său joc și să creadă sincer în fabulația sa. Mitomanul este adesea un individ instabil, sugestiv,

inconstant, voluntar, teatral. La copil tendința de minciună și fabulație sunt obișnuite și nu au caracter patologic, pentru ei aceasta are valoare de joc.

MIXEDEM (*gr. myxa „mucus“ și oidema „umflătură“*).

Infiltrația pielii și a mucoaselor observate mai ales în caz de hipotiroidism; prin extensie insuficiența glandei tiroide; se caracterizează printr-o infiltrație difuză a tegumentelor cu față buhăită având aspect de „lună plină“, nas turtit, buzele îngroșate, edeme elastice ale membrilor; tegumente uscate etc., însoțite de alte semne de insuficiență tiroidiană: bradicardie, constipație, tulburări genitale (impotență, frigiditate, tulburări ale ciclului), stare de apatie cu încetinirea activității intelectuale, pierderea memoriei, oboseală, scădere a metabolismului bazal.

Mixedemul congenital precoce, observat în primul an după naștere, în absența unui tratament precoce, eficace, evoluează spre un nanism disgrafios acompaniat de o debilitate marcată (cretinism).

MIXOM (*gr. myxa „mucus“ și -oma „umflătură“*).

Tumoră, formată dintr-un țesut conjunctiv mucos, prin proliferarea celulelor conjunctive nediferențiate, de tip embrionar; de natură benignă; însă ablația sa este adesea urmată de recidivă.

MIXTURĂ. Preparație farmaceutică formată prin amestecul a două sau mai multe medicamente (substanțe) de obicei sub formă lichidă.

MIZANTROPIE (*gr. misein „a urî“ și anthropos „om“*).

Ura față de oameni, față de societate.

mmol. Simbol pentru *milimol*.

mμ. Simbol pentru *milimicron*.

μμ. Simbol pentru *micromicron* (picometru).

μmol. Simbol pentru *micromol*.

MNEZIC (*fr. mnesique*).

Ceea ce se referă la memorie. V. amnezie.

MOARTE FETALĂ. Decesul produsului de concepție (a fătului), care survine înaintea expulziei sau extragerii sale complete din corpul mamei, independent de durata gestației.

MOARTE MATERNĂ. Decesul unei femei care survine în timpul sarcinii sau într-un interval de 42 de zile după terminarea ei (indiferent de durata și localizarea

sarcinii) produsă de o cauză oarecare determinată sau agravată de sarcină.

MOFETĂ (*fr. mofette*).

Sursă de gaze care se ivesc la suprafața solului sub formă de emanații uscate, în special de bioxid de carbon; sunt folosite în tratamentul balnear, la suferinzi cu indicații de cură externă carbogazoasă (Covasna, Tușnad, Borșa etc.).

MOLAR (*lat./dens/molaris „măsea“*).

1. Fiecare dintre ultimii trei dinți de o parte și de alta a celor două arcade dentare (superioară și inferioară) având funcție de zdrobire și măcinare a alimentelor. Formula dentară normală a adultului cuprinde 12 molari. Ultimul molar numit „măseaua de minte“ erupe în a doua dentiție, inconstant și foarte târziu (la 16–22 ani).

2. Relativ la molă, ex. avort molar.

3. Care se referă la molecule gram. Ex. concentrație molară.

MOLĂ (hidatiformă sau veziculară). (*lat. moles „masă fără formă“*).

Maladie a placentei, caracterizată prin degenerescența chistică a

vilozităților coriale, cu aspect macroscopic de chiorchine de strugure; este o afecțiune benignă prin ea însăși, dar se poate adesea maligniza – dând *corioepiteliomul*.

Mola hidatiformă (veziculară) este însoțită de fenomene disgravidice (vărsături și grețuri intense), metroragii repetate, uterul gravid având un volum mai mare decât cel corespunzător vârstei sarcinii; evoluția duce spre avort spontan.

MOLET. Partea cărnoasă a feței posterioare a gambei, între spațiul popliteu și gleznă.

MONGOLISM. Boală congenitală caracterizată prin tulburări intelectuale și o morfologie particulară cu fața mongoloidă, dar fără nici o legătură cu această rasă; ochi bridajați, fanta palpebrală oblică, rădăcina nasului aplătizată, buze groase, gura căzută, gât scurt. V. Down (sindrom).

MONILIAZĂ. Sin. candidoza.

MONITOR (*fr. moniteur*).

Aparat electronic de supraveghere automată a bolnavilor. Monitorul asigură supravegherea permanentă a unuia sau mai multor parametri (puls, tensiune arterială, electrocardiogramă,

respirația, temperatura etc.), pentru care are fixate limitele de variații permise; o alarmă sonoră și vizuală se va declanșa dacă aceste limite sunt depășite.

Unele monitoare asigură supravegherea funcțiilor și corijează eventualele tulburări, iar alte monitoare realizează examene de laborator.

Fiecare monitor poate fi conectat la o consolă centrală permițând astfel unei singure persoane să supravegheze 8–10 bolnavi; este indispensabil în serviciile de terapie intensivă, în reanimare.

**MONITORIZARE FETOMATER-
NĂ.** Supraveghere destinată înregistrării contracțiilor uterine și înregistrarea inimii fetale; pentru aceasta se folosesc mai multe tehnici. V. *Telemonitorizare fetală*.

**MONITORIZARE ÎN SISTEMUL
DE ÎNGRIJIRE A SĂNĂTĂȚII.**

Urmărirea continuă a activităților pentru a confirma că ele se desfășoară în concordanță cu un plan. Ea urmărește realizările, utilizarea și fluctuațiile personalului, proviziile și echipamentele, banii cheltuiți în raport cu resursele disponibile, astfel încât măsurile corective să poată fi luate imediat ce

apar probleme. *Lemon (Materiale de educație în nursing, Cap. 12)*

MONO- (gr. *monos*, „unul”).

Prefix care introduce în termeni compuși, sensul de unic.

MONOARTRITĂ (gr. *monos* „unul”, *arthron* „încheietură” și *-ita* „inflamație”).

Inflamația unei singure articulații.

MONOAURICULAR. Care se referă la o singură ureche.

MONOCIT (fr. *engl. monocyte*).

Varietate de leucocit din sânge, mononuclear, de talie mare, derivând din monoblast din măduva osoasă.

MONOCITOZĂ. Creșterea numărului de monocite din sânge (peste 12% din numărul de leucocite); normal monocitele reprezintă 4–8% din leucocite. Survine în diverse stări infecțioase, mai ales în sindroamele mononucleoase. Sin. mononucleoza.

MONONUCLEOZĂ INFECȚIOASĂ. Boală infecțioasă de origine virală caracterizată printr-o angină roșie acută, poliadenopatie, febră și uneori erupție cutanată. În cursul bolii apar anticorpi specifici. Boala durează una sau mai multe săptămâni. Sin. angina monocitară, febra ganglionară,

boala sărutului, deoarece virusul se transmite prin salivă.

MONOFOBIE (gr. *monos* „unul și *phobos* „frică“).

Frica (fobia) de a fi în singurătate (nevropatii).

MONOFTALMIE (gr. *monos* „unul“ și *ophthalmos* „ochi“).

1. Ochi unic.

2. Monstru născut cu un singur ochi (ciclop).

MONOPLÉGIE (gr. *monos* „unul“ și *plege* „lovitură“).

Paralizia unui singur membru (din cele patru).

MONOPODIE (gr. *monos* „unul“ și *pous* „picior“).

Malformație caracterizată prin prezența unui singur membru inferior.

MONOTERMIC (gr. *monos* „unul“ și *therme* „căldură“).

Anomalie în termoreglare, constând din menținerea neschimbată a temperaturii corpului unui bolnav, în tot cursul zilei.

MONOVALENT. Se spune despre un vaccin sau ser preparat dintr-o singură specie bacteriană și care asigură protecția numai față de infecțiile produse de această specie. Sin. univalent.

MONOZIGOT. V. sarcină gemelară uniovulară.

MONRO-RICHTER (linia).

Linia convențională care unește spina iliacă antero-superioară cu ombilicul.

MONSTRU. Făt care a suferit o perturbare în dezvoltarea sa, înainte sau în timpul *morfo-genezei*; prezintă malformații grave de regulă incompatibile cu viața. Intră în cadrul teratismului. V. terato.

MONTGOMERY. Glande sebacee modificate, cu caracter intermediar între glande mamare și sudoripare. Apar ca niște proeminente (tuberculi M.) în jurul mamelonului, pe areolă, îndeosebi în sarcină.

MOORE (proteza). Proteză din vitalium a capului și a colului femural pentru artroplastia șoldului, după excizia capului femural. Se utilizează în necroza capului femural și în coxartroză.

MORB. Boală. *Morbul lui Pott* = tuberculoza osoasă localizată la coloana vertebrală.

MORBID. Care se referă la boală. Ex. manifestare morbidă. Care indică o stare bolnăvicioasă; nesănătos (d.p.d.v. fizic sau moral).

MORBIDITATE (lat. *morbidus* „bolnăvicios“).

Referitor la boală. Indice: de exemplu, raportul dintre numărul bolnavilor și întreaga populație dintr-un loc dat într-o anumită perioadă de timp.

MORFO (gr. *morphe* „formă”).

Element de compunere care introduce în termeni referirea la formă, conformație.

MORFINOMANIE. Toxicomanie, intoxicație cronică cu morfină. După o fază de adaptare dezagabilă morfina provoacă o stare de euforie tranzitorie; se creează obișnuința; pe termen lung, provoacă alterarea stării generale (fizică și psihică).

MORFOGENEZĂ (gr. *morphe* „formă” și *genesis* „naștere”).

Dezvoltarea formei corporale a embrionului care se delimitează, se modelează și ia formă umană. Din luna a 3-a embrionul devine făt.

MORFOGNOZIE (fr. *morphe* „formă” și *gnosis* „cunoaștere”).

Însușirea (capacitatea) de a recunoaște prin atingere forma diferitelor obiecte.

MORO (percutireacția, reacția, testul).

Reacție locală la tuberculină, provocată prin aplicarea pe piele a unei picături de tuberculină

concentrată, după care se aplică un pansament ocluziv cu leucoplast. Acest pansament este lăsat 24 sau 48 de ore în funcție de vârsta subiectului. Reacția pozitivă se manifestă prin apariția de mici papule eritematoase. Semnificația este aceeași ca a reacției Mantoux.

MORPION. Păduche care infestază părul pubian (aderent la rădăcina acestuia). Nume științific: *Phtirus pubis*, popular: păduche lat.

MORTALITATE. Referitor la fenomenul morții. Ca indice, raportul care există între numărul de decese și populația totală (bolnavi și sănătoși) pe un timp determinat (de obicei pe un an).

MORTALITATE NEONATALĂ. Mortalitatea ce survine în perioada neonatală, adică de la naștere până la 28 de zile (în primele 4 săptămâni de viață).

MORTIFICARE (lat. *mors* „moarte” și *facere* „a face”).

Pierderea funcțiilor unui țesut sau organ (necroză) din cauza unui proces septic, sau ca urmare a întreruperii irigației sanguine în teritoriul respectiv.

MORTINATALITATE. Mortalitatea „in utero” a produșilor de

concepție, survenită după 20 de săptămâni de gestație. Mortalitatea reprezintă proporția de născuți morți la 100 de născuți vii. *Indicele de mortalitate* exprimă numărul de decese „in utero” la 1 000 de nașteri.

MOTILITATE (*lat. motus „mișcare”*).

1. Capacitatea de a executa mișcări.
2. Proprietatea unor organe de a efectua mișcări de contracție și de relaxare (ex. motilitate gastrică).

MOTRICE (forța). Forța motrice = forța care produce o mișcare, forța care comandă o mișcare.

MOTRICITATE.

1. Proprietatea pe care o posedă centrii nervoși de a provoca contracția mușchilor.
2. Funcția care asigură mișcările corpului, datorate aparatului neuromuscular, fie că sunt mișcări voluntare, fie mișcări reflexe sau automate.

MUCILAGIU. Substanța vegetală care se umflă sub acțiunea apei, luând consistență vâscoasă. Mucilagiile sunt utilizate ca regulatori ai tranzitului intestinal. Numeroase granule introduse în tubul digestiv se comportă ca

mucilagiile; măresc volumul materiilor fecale, sunt laxative.

MUCINĂ. Glicoproteină complexă, prezentă în mucus, lichidul sinovial, unele chisturi și în urină.

MUCOASĂ UTERINĂ. Sin. endometru.

MUCOCEL (*lat. mucus „mucus” și gr. kele „tumoare”*).

Formațiune chistică rezultată în urma acumulării de mucus într-o cavitate ce are orificiul obstruat (mucocel nazosinusal, lacrimal, apendicular).

MUCOLITIC (*mucus și gr. lysis „distrucție”*).

Substanța enzimatică cu acțiune litică față de mucus. Ex. față de mucusul bronșic = tripsina α chemotripsina.

MUCOPURULENT. Care conține mucus și puroi. Ex. conjunctivita mucopurulentă.

MUCOVISCIDOZĂ. Boală ereditară, transmisă autozomial recesiv, caracterizată printr-o alterare a secrețiilor mucoaselor. Această boală este cauzată de o vâscozitate anormală a secrețiilor mucoase; afectează toate glandele mucoase: respiratorii, digestive, pancreatice, hepatice. Secreția mucoasă îngroșată (vâscoasă) provoacă în organele

lezate dilatații chistice și fibroză (fibroza chistică a pancreasului și plămânilor). Se manifestă de la naștere prin: abdomen voluminos, scaune abundente și grase și uneori prin „ileus meconial” (ocluzie intestinală prin meconiu); ulterior se manifestă mai ales prin infecții respiratorii. Diagnosticul de mucoviscidoză se face prin dozarea sodiului și a clorului în sudoare, concentrația lor fiind foarte crescută în această afecțiune.

MUCUS. Produs de secreție al glandelor mucoase (celulele calciforme ale bronhiilor, celulele glandulare salivare, celulele mucipare ale epiteliului gastric), format din mucină și din apă, săruri, celule descuamate și leucocite. Mucusul are rol protector chimic și mecanic pentru mucoasele pe care le acoperă.

MUGUET. Afecțiune localizată de obicei la nivelul mucoaselor (mai ales a celei bucale) cauzată de o levură (*Candida albicans*). Se manifestă prin mici ulceratii acoperite cu depozite albicioase. Se observă la nou-născuți, sugari, bolnavi cașectici și la cei care fac tratamente intensive cu antibiotice; V. Candidoza (popular măr-găritărel).

Muguet. Muguet bucal cauzat de Candida albicans

MULTIGESTĂ (fr. *multigeste*).

Se spune despre o gravidă care este gravidă pentru cel puțin a doua oară. V. nuligestă, primigesta.

MULTIPARĂ (fr. *multipare*).

Se spune despre o femeie care a născut mai mulți copii.

MUMIFICARE (ar. *momia* „mumie”, lat. *facere* „a face”).

1. Gangrenă uscată.
2. Transformarea conservatoare a cadavrelor prin deshidratare; cadavrul se usucă, scade în volum și greutate, pielea devine brună uscată. **Mumificarea fătului** – transformarea survenită la un făt mort în luna III–IV-a de viață intrauterină; se caracterizează prin micșorarea volumului fetal, cu încreșterea tegumentelor care capătă o culoare pământie și devin uscate.

MUNTELE LUI VENUS (*fr. mont de Venus*).

Proeminența largă mediană, situată la nivelul simfizei pubiene, înaintea vulvei.

MURMUR RESPIRATOR (vezicular). Zgomot care este perceput la auscultajia plămânilor și care este produs de vibrația alveolelor destinsse de aerul inspirat.

MURPHY (punctul). Este situat la intersecția rebordului costal drept cu marginea externă a dreptului abdominal homolateral.

MURPHY (semnul). Durere provocată în cursul unei inspirații profunde la palparea (apăsarea în profunzime) a regiunii sub hepatice, sub rebordul costal drept; este semnul unei colecistite.

MUSEUX (pensa). Pensa a cărei extremitate are patru sau șase gheare, utilizată pentru a prinde și trage colul uterin.

MUȘCHI (*fr. engl. muscle*).

Organ dotat cu proprietatea de a se contracta. Mușchii sunt împărțiți în două grupe: *mușchi netezi* și *mușchi striati*.

Mușchii netezi – intervin în funcțiile vieții vegetative (mușchi viscerali) și sunt inervați de sistemul simpatic. Sunt în afara voinței.

Mușchii striati îndeplinesc funcții de relație, asigurând mișcările voluntare (cu excepția miocardului). Sunt inervați de sistemul

nervos central și de sistemul simpatic.

MUTANT. În genetică, se spune despre un individ, un tip, un caracter, o genă etc., care a suferit o mutație.

MUTAȚIE (*lat. mutatio de la mutare „a schimba“*).

Transformarea definitivă a unuia sau mai multor caractere ereditare, survenite spontan sau provocate de unii agenți.

Mecanismul poate fi *cromozomial*: modificarea numărului, distribuției sau structurii cromozomilor, sau *genetic*: modificarea unei singure gene sau a unui număr mic de gene. Cauzele mutațiilor sunt adesea necunoscute; anumiți factori care pot să le inducă sunt: razele X, γ , anumite substanțe chimice, anumite virusuri.

MUTILARE (*lat. mutilare „a schilodi“*).

Distrugerea sau ablația unei părți a corpului, accidental sau voluntar. Mutilarea voluntară poate fi *heteromutilare* făcută (de altul) de sadici, perversi sau rituale la anumiți primitivi sau poate fi automutilare făcută de persoana însăși cu scop de profit (pensie, o reformă etc.) sau făcută de psihotici (melancolici, schizofrenici). Consecințele psihice ale unei mutilări accidentale pot să fie grave, la copil sau la adult.

N

NABOTH (chisturi, ouă sau vezicule). Mici chisturi mucoase formate din cauza obstrucției canalelor glandelor mucipare ale mucoasei colului uterin.

NAEGELI (leucemie acută cu celule monocitare). Formă particulară de leucemie acută, ce apare la toate vârstele; prezintă evoluție rapid mortală și se caracterizează prin proliferare de celule cu aspect intermediar între monocite și mieloblaste.

NAKAYAMA (aparat, dispozitiv). Dispozitiv comportând inele de diferite calibre, ce servesc la anastomoză fără sutură a vaselor mici (Nakayama Komei – chirurg japonez contemporan).

NALORFINĂ. Antagonist al morfinei utilizat în tratamentul intoxicației cu acest drog sau cu alte droguri opiacee.

N.A.N.D.A. Abr. „North American Nursing Diagnosis Associations“ = Asociația Nord-Americană de Diagnostic de Îngrijire/Nursing“: grup de studiu al Nurselor americane pentru clasificarea diagnosticelor de nursing, format din asis-

tente/nurse practiciene, asistente/nurse din învățământ, teoreticieni, conducători.

NANISM (*gr. nanos „pitic“*).

Afecțiune caracterizată printr-o insuficientă dezvoltare staturală, talie anormal de mică, în comparație cu media indivizilor de aceeași vârstă și specie. Există diferite tipuri de nanism: nanism congenital, având un determinism ereditar (ex. *acondroplazie*); nanism determinat de o patologie endocrină (nanism hipofizar tiroidian, ovarian); nanism visceral.

NANO- (*gr. nanos „pitic“*).

Element de compunere care introduce în termeni semnificația „de dimensiuni mici“.

NANOGRAM. Unitate de masă egală cu a milioana parte dintr-un miligram. Simbol ng.

NARCISISM (Narcissus = personaj din mitologia greacă îndrăgostit de propria sa imagine reflectată de apă).

1. Atenție excesivă acordată pentru sine, pentru propriul corp.
2. În psihanaliză, dragostea unui individ pentru propria persoană considerată de Freud ca o „sursă primordială a energiei sexuale“

(fixarea libidoului asupra propriei persoane).

NARCO- (*gr. narke „narcotic“*).

Element care introduce în termeni referirea la narcotic sau starea de narcoză.

NARCOANALIZĂ. V. subnarcoza.

NARCOLEPSIE (*gr. narke „narcotic“ și lepsis „fixare“*).

Nevoia irezistibilă de a dormi, care survine în crize repetate, de durată variabilă, căreia bolnavul nu i se poate opune. Narcolepsia este în general un semn al unor tulburări nervoase [sifilis nervos, tumori cerebrale, traumatisme craniene, cataplexie (pierderea bruscă a tonusului muscular) etc.] sau poate apărea la persoane sănătoase, narcolepsie esențială (idiopatică).

NARCOMANIE (*gr. narke „narcotic“ și mania „nebunie“*).

Tendința irezistibilă de utilizare a somniferelor, substanțelor cu efect narcotic.

NARCOTIC. Substanță care produce narcoză, un somn profund.

NARCOZĂ (*gr. narkosis „amorțire“*).

Somn produs de medicamente, mai des în anestezia generală; prin extensie însăși *anestezia generală*.

Narcoza de bază – metodă avantajată a narcozei prin care se urmărește realizarea unei stări de inconștiență (somn narcotic superficial), diminuarea sensibilității și a reflexelor, care ușurează inducția și favorizează acțiunea substanței narcotice care îi urmează.

Narcoza „Rausch“ (anestezie à la reine) – metodă prin care se obține o anestezie superficială prin administrare de substanțe narcotice (ex. halothan, clorofom, eter, protoxid de azot) în cantități mici și în mod întrerupt și care favorizează acțiunea substanței narcotice care îi urmează.

NARINOSCOPIE (*lat. naris „nară“ și skopein „a vedea“*).

Examinare prin vizualizare directă a narinelor și a cavității nazale, prin inspecție (cu ajutorul unui specul nazal).

NAȘTERE ÎNAINTE DE TERMEN (*fr. naissance avant terme*).

După criteriul OMS, nașterea ce se produce la mai puțin de 37 săptămâni (mai puțin de 259 zile) după ultimul ciclu menstrual.

NAȘTERE LA TERMEN (*fr. naissance a terme*).

După criteriul OMS, nașterea care se produce între 37 și 42

săptămâni (259–293 zile) după ultimul ciclu menstrual.

NAȘTERE POST-TERMEN (*fr. naissance apres terme*).

După criteriile OMS naștere ce se produce la 42 săptămâni întregi sau mai mult (294 zile sau peste) după ultimul ciclu menstrual.

NATALITATE (*lat. natales „naștere”*).

Raportul dintre numărul de nașteri într-un an și efectivul populației; arată frecvența nașterilor într-o populație.

NATRIEMIE. Concentrația de sodiu din sânge (normal: 310–350 mg% sau 134–145 mEq/l de plasmă); reflectă starea de hidratare a sectorului extracelular.

NATRIURIE. Eliminarea sodiului în urină; scade în transpirații mari, vărsături, diaree, în formare de edeme etc.; crește în boala Addison, nefropatii tubulare diverse cu alterări ale resorbției proximale, în diurezele osmotice etc.

NĂSCUT MORT. Făt care se naște fără viață; produs de concepție a căruia gestație a durat cel puțin 180 zile (6 luni) și care a decedat în uter.

NECRO- (*gr. nekros „mort”*).

Prefix care introduce în termeni referirea la moarte, la cadavru.

NECROBIOZĂ (*gr. nekros „mort” și bios „viață”*).

Moartea celulelor într-un țesut viu; zona de necroză într-un țesut, rezultat al unei degenerescențe (urmare unei ischemii) dar care nu este asociată niciodată cu o supurație.

NECROFILIE (*gr. nekros „mort” și philein „a iubi”*).

Perversiune sexuală constând din acte sexuale cu cadavre (psihopați, oligofreni, demenți).

NECROFOBIE (*gr. nekros „mort” și phobos „frică”*).

Frică morbidă de cadavre.

NECROPSIE (*gr. nekros „mort” și opsis „vedere”*).

Sin. Autopsie (vezi acest termen).

NECROZĂ (*gr. nekros „mort” și -oza „proces neinflamator”*).

Proces de degenerescență care duce la distrugerea unei celule sau unui țesut. Necroza poate fi secundară unei ischemii sau unui traumatism (necroza aseptică) sau poate fi secundară unei infecții (microbii fiind la originea distrugerii celulelor, de ex. burbionul unui furuncul). Necroza apărută în urma ischemiei (întreruperea circulației locale) la nivelul organelor interne, porțiunea necrozată se numește infarct (poate

apărea la inimă, rinichi, creier, ficat, mezenter etc.)

La nivelul organelor în contact cu mediul extern necroza ia aspect de gangrenă (gangrena uscată, umedă, gazoasă).

NECROZOOSPERMIE (gr. *nepros* „mort“, *zoon* „animal“ și *sperma* „sămânță“). Sin. necrospermie.

Ejaculare de spermatozoizi morți, în sterilitatea masculină.

NEFRALGIE (gr. *nephros* „rinichi“ și *algos* „durere“).

Durere renală.

NEFRECTOMIE (gr. *nephros* și *ektome* „excizie“).

Ablația totală sau parțială a unui rinichi.

NEFRECTOMIZAT. Care a suferit o nefrectomie.

NEFRITĂ (gr. *nephros* „rinichi“ și *-ita* „inflamație“).

Orice inflamație acută sau cronică a rinichiului; de cele mai multe ori inflamația afectează glomerulul (glomerulonefrita) dar și tubul urinifer (tubulonefrita) sau poate fi nefrită interstițială.

NEFRITĂ GLOMERULARĂ. Sin. glomerulonefrita.

NEFRITĂ TUBULARĂ ACUTĂ. Sin. cu rinichiul de șoc.

NEFROANGIOSCLEROZĂ (gr. *nephros* „rinichi“, *aggeion* „vas“ și *sklerosis* „întărire“).

Afecțiune renală apărută din cauza hipertensiunii arteriale, comportând scleroza arteriolelor renale și glomerulare; se manifestă prin insuficiență renală.

Sin. nefroscleroza – termen părăsit.

NEFROBLASTOM (gr. *nephros* „rinichi“, *blastos* „germen“ și *-oma* „umflătură“).

Adenosarcom renal cu celule de tip embrionar, tumoră deosebit de malignă, ce survine aproape exclusiv la copil. Sin. nefrom malign, tumora Wilms.

NEFROCALCINOZĂ. Supra-încărcare de calciu a țesutului renal. Examenul radiologic relevă o densitate anormală a țesutului renal. Cauzele locale sunt malformațiile renale, nefritele interstițiale. Poate fi cauzată de asemenea de o hipercalcemie, de o tumoră a glandelor paratiroide, o intoxicație cu vitamina D etc.

NEFROGRAFIE. Examenul radiologic al rinichiului după opacifierea parenchimului renal; opacifierea se poate face prin administrarea substanței opace pe cale intravenoasă (urografie) sau

pe cale intraarterială prin artera renală sau femurală (arteriografie renală).

NEFROGRAMĂ IZOTOPICĂ (renograma izotopică).

Metoda care permite aprecierea valorii funcționale a rinichilor, prin injectarea intravenoasă a unei substanțe radioactive; măsoară radioactivitatea emisă de fiecare rinichi în parte.

NEFROLITIAZĂ. Sin. litiaza renală.

NEFROLITOTOMIE (*gr. nephros „rinichi“, lithos „piatră“ și tome „tăiere“*).

Extracția calculilor din bazineț sau calice prin incizia prealabilă a rinichiului.

NEFROLOGIE (*gr. nephros „rinichi“ și logos „știință“*).

Ramură a medicinei care se ocupă cu studiul rinichilor și tratamentul bolilor renale. Specialiștii se numesc nefrologi.

NEFROM MALIGN. Sin. nefroblastom.

NEFRON. Unitate anatomică și funcțională (morfofuncțională) a rinichiului; este format din: glomerul și tubii uriniferi (tubul proximal, ansa Henle și tubul distal). Parenchimul renal conține aproximativ un milion de nefroni.

NEFROPATIE (*gr. nephros „rinichi“ și pathos „boală“*).

Orice afecțiune inflamatorie sau degenerativă a rinichiului. După localizarea leziunii deosebim: glomerulopatii (glomerul), tubulopatii (tubii uriniferi), nefrite interstițiale (țesutul conjunctiv) și nefroangioscleroza (vasele). În afară de această clasificare mai sunt: anomaliile de dezvoltare, rinichi polichistic, litiazele renale, afecțiuni ale vaselor renale mari: tromboze ale venelor renale responsabile de anurie și de *sindromul nefrotic* (nefroza).

NEFROPATIE GRAVIDICĂ. Sin. preeclampsie.

NEFROPEXIE (*gr. nephros „rinichi“ și pexis „fixare“*).

Intervenție chirurgicală constând în repunerea și fixarea în poziție normală a unui rinichi ptotizat (coborât).

NEFROPTOZĂ (*gr. nephros „rinichi“ și ptosis „cădere“*).

Motilitate anormală și coborârea rinichiului, din cauza relaxării mijloacelor sale de susținere.

NEFROSTOMIE (*gr. nephros „rinichi“ și stoma „gură, deschidere“*).

Crearea operatorie a unei comunicații între rinichi (cavitățile pie-

lice) și piele printr-o sondă, în vederea derivării urinei în exterior.

NEFROTOMIE (gr. *nephros* „rinichi” și *tome* „tăiere”).

Incizia rinichiului.

NEFROZĂ. În terminologia modernă termenul este de obicei înlocuit prin *sindrom nefrotic*.

Afecțiune renală caracterizată prin leziuni degenerative ale tubilor renali deși de multe ori leziunea inițială se găsește în glomerul (glomerulo-nefroze); poate fi clasificată în tubulonefroză sau glomerulonefroză. Sindromul nefrotic este de obicei expresia unei nefropatii glomerulare. Se caracterizează prin edeme, albumi-

Sindrom nefrotic. Edem al feței la un subiect atins de nefroză

nurie (proteinurie) abundentă, hipoproteinemie cu disproteinemie, hiperlipidemie și hipercolesterolemie.

NEG. Tumoră mică, rotundă, nedureroasă, care apare pe piele din cauza unei hipertrofii a papilelor.

NEGATIVISM. Atitudine patologică negativă nejustificată ce se caracterizează prin refuz, rezistență sau ostilitate față de orice solicitare din exterior, refuz de a răspunde la întrebări, refuz de a mânca, de a executa mișcări, rezistența la mobilizare pasivă etc. Apare mai ales la schizofrenici, psihoze.

NEGATOSCOP. Ecran luminos ce servește la examinarea clișeurilor radiografice.

NEISSERIA. Gen de bacterii (coci) gram negativ, dispuși în perechi (diplococ): *Neisseria gonorrhoeae* (gonococ), *Neisseria meningitidis* (meningococ).

NÉLATON (sonda). Sondă flexibilă de cauciuc, are un capăt rotunjit și prevăzut cu un orificiu lateral. Se folosește pentru sondajul vezical.

NEMATODES. Clasă de viermi cilindrici cu un corp filiform, prevăzuți cu un tub digestiv

complet și având sexe separate (ascarizi, oxiuri, filiară etc.).

NEO- (*gr. neos „nou“*).

Prefix ce introduce în termeni sensul de nou, recent sau străin.

NEOARTROZĂ (*gr. neos „nou“ și arthron „încheietură“*).

Articulație artificială creată chirurgical.

NEOFOBIE (*gr. neos „nou“ și phobos „frică“*).

Teamă patologică față de tot ceea ce este nou, de tot ce se schimbă.

NEOFORMAȚIE

1. Formație de țesut nou într-unul deja diferențiat.

2. În limbaj clinic, tumoră.

NEONATAL Relativ la nou-născut; perioada neo-natală cuprinde primele 28 zile de după naștere.

NEONATOLOGIE Specialitate medicală care are ca obiectiv ansamblul îngrijirilor medicale și preventive adresate nou-născutului; studiul nou-născutului normal și patologic (înainte, în timpul și după naștere).

NEOPLASM (*gr. neos „nou“ și plasma „formație“*).

Sin. Tumoră (cel mai des de natură canceroasă).

NEOPLASTIE Reconstituirea unui țesut prin operații plastice.

NEOPLAZIE (*gr. neos „nou“ și plassein „a forma“*). Sin. tumoră.

Formarea de țesuturi noi (heteroplazie) = formarea unei tumori (cel mai des de natură canceroasă).

NEOSTOMIE (*gr. neos „nou“ și stoma „gură, deschidere“*).

Formarea chirurgicală a unei deschideri artificiale (stoma) la nivelul unui organ, al unei cavități sau al unui canal, astfel ca să poată comunica în exterior sau cu alt organ.

NEURASTENIE (*gr. neuron „nerv“, a- „fără“ și stenosis „forță“*).

Afecțiune psihiatrică care face parte din nevroze; se manifestă printr-o stare de mare oboseală, favorizată de surmenaj și însoțită de tulburări psihice (tristețe, insomnie, nehotărâre etc.), tulburări funcționale (cardiovasculare, digestive, sexuale) și de dureri cu diferite localizări (mai ales cefalee).

NEURECTOMIE (nevrectomie) (*gr. neuron „nerv“ și ektome „tăiere“*).

Rezecția parțială a unui nerv; rezecția uneia sau mai multor porțiuni de filete nervoase (de obicei senzitive).

NEURINOM (gr. *neuron* „nerv“ și *-oma* „umflătură“).

Tumoră a nervilor, cel mai adesea benignă, din cauza unei proliferări a celulelor tecii lui Schwann. Se localizează pe traiecul nervilor intracranieni (în-deosebi pe nervul auditiv) sau pe nervi periferici. Dezvoltarea este lentă; după exereză urmează de obicei vindecarea.

Sin. gliom periferic, schwannom, schwannogliom.

NEUROBLASTOM (gr. *neuron* „nerv“, *blastos* „germen“ și *-oma* „umflătură“).

Tumoră formată din neuroblaști nediferențiați, extrem de malignă. Apare mai ales la copil, sub vârsta de 4 ani.

NEUROCHIRURGIE. Specialitate a ramurii chirurgicale care se ocupă de afecțiunile sistemului nervos. Excepție făcând chirurgia nervilor periferici, neurochirurgia se axează pe leziunile intracraniene sau intrarahidiene, ceea ce necesită în prealabil traversarea structurilor osoase (trepanație, volet cranian, laminectomie).

NEUROCRINIE (gr. *neuron* „nerv“ și *krinein* „a secreta“).

Producerea de către celulele nervoase a unor substanțe care

deversate în sânge acționează ca hormoni. Sin. neurosecreție.

NEURODEPRESOR. Orice medicament care reduce sau inhibă unele funcțiuni ale sistemului nervos central (sedative, antispastice, hipnotice, neuroleptice, tranchilizante).

NEURODERMITĂ (gr. *neuron* „nerv“, *derma* „piele“ și *-ita* „inflamație“).

Afecțiune cutanată foarte pruriginoasă, care se manifestă prin erupții speciale, constând din unul sau mai multe placarde, eritematoscuamoase, lichenificate, îngroșate, pigmentate; se localizează mai ales la ceafă și fețele laterale ale gâtului; regiunea anogenitală și la plicile de flexiune ale membrilor.

Sin. lichen simplu cronic, neurodermită, prurit cu lichenificare.

NEUROFIBROM (gr. *neuron* „nerv“, *fibra* „fibră“ și *-oma* „umflătură“).

Tumoră a nervilor periferici, formată din cauza proliferării celulelor conjunctive a perinervului (țesut care înconjoară fasciculul nervos al unui nerv periferic). Este benignă și foarte rar se observă malignizarea. Deseori este o afecțiune congenitală, sau se dezvoltă la vârstă tânără.

NEUROFIBROMATOZĂ.

Sindrom caracterizat prin asocierea de pete pigmentare și tumori fibroase (neurofibroame) multiple, pe traiectul nervilor. Sin. cu boala Recklinghausen.

NEUROGLIE (gr. *neuron* „nerv” și *glia* „clei”).

Sin. celulă glială, nevroglie. Nevroglia are rol nutritiv, de suport, de izolare, substrat metabolic al structurilor nervoase și intervine în cicatrizare. În sistemul nervos nevrogliile sunt de 10 ori mai numeroase decât neuronii.

NEUROGLIOM. Sin. ganglioneuron. Tumoră benignă a țesutului nervos simpatic, cu structura similară ganglionului simpatic; rezultă din proliferarea țesutului nevroglial.

NEUROHORMON. Substanță elaborată de celulele nervoase, acționând ca un „mediator chimic” (acetilcolina, adrenalina) sau unul din produșii de secreție ai neurohipofizei (ocitocina și vasopresina).

NEUROLEPTIC. Substanță psihotropă cu efect sedativ, datorită acțiunii importante asupra sistemului neuro-vegetativ; calmează agitația și hiperactivitatea neuromusculară, conferă o stare de

liniște, de destindere; provoacă modificări ale sistemului nervos autonom (simpatic și parasimpatic) și sunt prescrise în diverse psihoze în care predomină excitația, agitația, stări delirante, agresivitate. Principalele neuroleptice sunt clorpromazinele și derivații săi. Sin. neuroplegic, tranchilizant major, antipsihotic.

NEUROLITIC (gr. *neuron* „nerv” și *lysis* „distrucție”).

Care exercită o acțiune distructivă asupra substanței nervoase. Ex. injecție neurolitică.

NEUROLIZĂ (gr. *neuron* „nerv” și *lysis* „distrucție”).

1. Distrugerea sau dizolvarea substanței nervoase.

2. Eliberarea chirurgicală a unui nerv din aderențele sale patologice periferice. Ex. desfacerea aderențelor cicatriceale (când un nerv este comprimat într-o cicatrice).

3. Distrugerea unui nerv prin injecții cu alcool în nervul respectiv.

NEUROMIOZITĂ (gr. *neuron* „nerv”, *mys* „mușchi” și *-ita* „inflamație”).

Proces inflamator care interesează în același timp sistemul nervos și țesutul muscular.

NEURON (*gr. = nerv*).

Celulă nervoasă; unitate morfo-funcțională a țesutului nervos; participă la elaborarea și transmiterea influxurilor nervoase. Neuronul este compus dintr-un corp celular și prelungiri: prezintă o prelungire, întotdeauna unică, *axonul* și prelungiri protoplasmatiche în număr variabil *dendritele*. Corpii celulari ai neuronului formează substanța cenușie, iar prelungirile acestora substanța albă. Neuronii conduc influxul prin intermediul axonilor. După funcție se disting: neuroni motori, senzitivi, senzoriali, secretori.

NEUROPATIE (*gr. neuron „nerv” și pathos „boală”*).

Orice afecțiune a sistemului nervos central sau periferic.

NEUROPLASMĂ (*gr. neuron „nerv” și plasma „formație”*).

Protoplasma care umple interstițiile dintre fibrele celulelor nervoase.

NEUROPLASTIE (*gr. neuron „nerv” și plassein „a forma”*).

Metoda chirurgicală care urmărește restabilirea continuității unui nerv lezat.

NEUROPLEGIC. sin. cu *neuroleptic*.**NEURORAFIE** (*gr. neuron „nerv” și rhapshe „sutură”*).

Suturarea celor două capete ale unui nerv secționat.

NEUROSECRETIE. Sin. neurocrinie.

NEUROSTIMULENT. Medicamente care excită sistemul nervos central (analeptice și psihotonice).

NEUROTOMIE (*gr. neuron „nerv” și tome „taiere”*).

Secționarea chirurgicală a unui nerv, practică în general în nevralgii rebele. Sin. nevrotomie.

NEUROTOXIC. Care exercită o acțiune toxică asupra sistemului nervos (toxina difterică și tetanică).

NEUOTRIPSIE. Operație ce constă în zdrobirea unui nerv.

NEUROTROP (*gr. neuron „nerv” și tropos „întoarcere, schimbare”*).

Care are afinitate specială pentru sistemul nervos. Ex. virus neurotrop (al turbării, al poliomielitei).

NEUROVEGETATIV. Sistem neurovegetativ. Care se referă la sistemul autonom (vegetativ). Ex. tulburări neurovegetative.

NEURALGIE (*gr. neuron „nerv” și algos „durere”*).

Durere în teritoriul unui nerv. Nevralgia este produsă din cauza

unei nevrite sau din cauza unei compresiuni asupra nervului; survine deseori sub forma unui acces, resimțită pe traiectul unui nerv senzitiv al cărui nume îl poartă, ex. nevralgie facială, intercostală, trigeminală, sciatică etc.

NEVRAX. Sin. Ax cerebrospinal, cuprinde encefalul (creierul) și măduva spinării.

NEVRECTOMIE. Sin. neurectomie.

NEVRITĂ (gr. *neuron* „nerv” și *-ita* „inflamație”).

Leziune inflamatoare a unui nerv. Cauzele pot fi: toxice (plumb, alcool), infecțioase sau alergice.

NEVRITĂ RADICULARĂ. Sin. radiculită.

NEVROGLIE. Sin. neuroglie.

NEVROM (gr. *neuron* „nerv” și *-oma* „umflătură”).

Tumoră a unui nerv (de obicei congenitală). Nevromul se poate dezvolta și la extremitatea unui membru amputat (*nevrom de amputație*) sau la un nerv periferic.

NEVROPAT (gr. *neuron* „nerv” și *pathos* „boală, suferință”).

Se spune despre un subiect în general anxios și hiperemotiv, care prezintă tulburări ale siste-

mului nervos vegetativ și afecțiuni nevrotice (nevroze).

NEVROPATIE. Sin. neuropatie.

NEVROTIC. Relativ la nevroză; subiect afectat de nevroză.

NEVROTOMIE. Sin. neurotomie.

NEVROZĂ. Afecțiune care nu este însoțită de nici o leziune decelabilă a sistemului nervos. Se manifestă printr-un comportament anormal cu simptomatologie foarte variată de origine psihogenă (anxietate, isterie, iritabilitate, astenie psihică etc.) și care apare în condiții de suprasolicitate ca reacție patologică; în mod secundar se adaugă și tulburări fizice de tip funcțional (dureri, oboseală, stare de rău, tulburări de somn etc.) care nu corespund cu leziuni ale organelor interne. Nevroza perturbă afectivitatea și emotivitatea dar nu afectează facultățile intelectuale. Bolnavul este alarmat peste măsură de tulburările sale, pe care le supradimensionează, el se simte bolnav. Nevroza se deosebește de psihoză prin faptul că nu se însoțește de tulburări de conștiință și de personalitate. (În *psihoză* bolnavul nu este conștient de tulburările respective).

NEVROZĂ RESPIRATORIE.

Nume dat „sindromului de hiper-ventilație alveolară“ când este de origine psihogenă.

NEVUS (*lat. naevus*).

Tumoare benignă sau pată a pielii, uneori colorată în brun cenușiu, formată din cauza unei tulburări în dezvoltarea unuia sau mai multor elemente celulare ale pielii. Sunt de natură congenitală și există două tipuri principale: *nev pigmentar* (sau melanic) care se prezintă ca o pată brună cu suprafața netedă sau ușor proeminentă (lentigo sau „grain de beaute“); *nev vascular* care este format din proliferarea vaselor sanguine (angiom).

NICOLAS FAVRE (boala). Sin. cu limfogranulomul venerian.

Afecțiune veneriană care afectează regiunea ano-genitală. Șancru de inoculare, nedureros, trece neobservat. Se produce adenopatie (ganglioni mari) care evoluează spre o supurație seroasă.

NICT-, NICTO-. Prefix de origine greacă în relație cu noaptea sau întunericul.

NICTALOPIE (*gr. nyx „noapte“, alaos „obscur“ și ops „ochi“*).

Tulburare de vedere caracterizată prin faptul că persoana distinge mai bine obiectele luminate slab, decât în plină lumină; facultatea de a vedea noaptea. (În engleză sensul este total opus).

NICTOFOBIE (*gr. nyx „noapte“ și phobos „frică“*).

Teama de întuneric în general și teama morbidă în timpul nopții, în special.

NICTURIE (*gr. nyx „noapte“ și ouron „urină“*).

Eliminarea unui volum crescut de urină și emisie mai frecventă în cursul nopții, în comparație cu ziua (contrar stării normale).

NIDAREA (*lat. nidus „cuib“*).

Fixarea oului fecundat în mucoasa care căpтуșește cavitatea uterină. În mod excepțional nidația se poate face în afara cavității uterine (*nidație extrauterină*) pe ovar, în cavitatea abdominală dar mai ales în trompă, ceea ce constituie o sarcină extrauterină. Sin. implantație.

NIHILISM (*lat. nihil „nimic“*).

În psihiatrie, formă de delir în care subiectul neagă realitatea, în parte sau în totalitate, uneori chiar propria sa existență.

NIMFOMANIE (*gr. nympha „labie mică vulvară“, mania „nebulie“*).

Exagerare patologică la femeie a dorinței sexuale. Stare de hiperexcitație sexuală și psihică, survenind la femei hipersexuale, probabil datorită unor tulburări hormonale, în boli psihice, în cursul unor maladii organice (tuberculoză, lepră, sifilis etc.).

NISTAGMUS (*gr. nystagmos „oscilație“*).

Sucesiune de oscilații ritmice (mișcări clonice) conjugate și involuntare, ale globilor oculari, orizontale, verticale sau giratorii; nistagmusul poate fi spontan (din cauza unor leziuni ale labirintului, a aparatului vestibular sau a căilor nervoase centrale sau periferice) sau provocat (în anumite poziții pentru probe de explorare a funcției vestibulare).

NIȘĂ (*fr. engl. niche*).

Imagine radiologică a unui ulcer gastric sau duodenal și de anumite forme de cancer gastric, rezultând din umplerea cu substanță baritată a cavității patologice.

NOCEBO (efect) (*lat. nocere „a vătăma“*).

Apariția de simptome neplăcute după administrarea unui medicament, dar care nu pot fi atribuite acțiunii proprii medicamentului.

NOCI- (*lat. nocere „a vătăma“*). Element de compunere care introduce în termeni sensul de lezare.

NOCICEPTIV (*lat. nocere „a vătăma“ și capere „a primi“*).

Capabil să capteze influențe dăunătoare asupra organismului; reacție provocată de o excitație nervoasă dureroasă. Ex. reflex nociceptiv (reflex de apărare, cum ar fi retragerea piciorului la înțeparea plantei).

NOCICEPTOR. Receptor nervos sensibil la stimuli produși de agenți nocivi (mai ales stimuli dureroși).

NOCIV (*fr. nocif*).

Care este periculos pentru sănătate, producând tulburări sau leziuni. Ex. acțiunea nocivă a tutunului.

NODAL. Țesutul care constituie nodulul Keith și Flack și nodulul Tawara; se referă la ceea ce ține de aceste structuri. Ex. extrasistola nodală.

NODOZITATE. Proces patologic circumscris (proeminență cutanată), rotunjit și indurat. Se întâlnesc mai ales în afecțiuni reumatismale.

NODUL. Leziune elementară (în formă de nod) solidă, circumscrisă și ovalară cu sediul în derm sau hipoderm.

NODULUL ATRIO-VENTRICULAR. Sin. nodulul Achöff-Tawara.

NODULUL SINO-AURICULAR. Sin. nodulul Keith și Flack.

NODUL TUBERCULOS. Leziune caracteristică pentru tuberculoză (tubercul) având formă rotunjită, cu zonă centrală necrozată, înconjurată de un strat de celule epiteliale și un strat periferic limfocitar.

NONVIABIL. Se spune despre un făt care nu a ajuns la un stadiu de dezvoltare intrauterină suficientă pentru a fi viabil.

NOSO-, NOZO- (*gr. nosos „boală”*).

Prefix care introduce în termeni referirea la boală.

NOSOFOBIE (*gr. nosos „boală” și phobos „frică”*).

Teama de îmbolnăvire și de boli.

NOZOCOMIAL (*gr. nosos „boală” și komeion „a avea grijă”*).

Infecție contractată în spital.

NOU-NĂSCUT. Copil în primele 28 zile de viață. V. neonatal.

NUBIL (*fr. engl. nubil*).

Care a devenit aptă pentru mariaj, capabil să procreze sau să

conceapă. (Când este vorba de o fată).

NUCAL (*lat. nucha „ceafă”*).

Care se referă la ceafă.

NULIGESTĂ (*lat. nullus „nici unul” și gestatio „sarcină”*).

Se spune despre o femeie care n-a fost niciodată însărcinată. V. multigestă, primigestă.

NULIPARĂ (*lat. nullus „nici unul” și parere „a naște”*).

Se spune despre o femeie care nu a avut copii. V. multipară, primipară.

NUMULAR. De forma unei monede. Ex. spută numulară, eczemă numulară.

NURSING (engl.).

Termen consacrat internațional și folosit de OMS pentru funcția specifică și originală a asistentei diplomate prin care ajută individul bolnav sau sănătos să îndeplinească acele activități care contribuie la menținerea sau recuperarea sănătății sale – *Dicționar medical vol. II – editura Medicală 1969. Redactor responsabil dr. P. Simici.*

Nursingul, ca o componentă esențială a sistemului de sănătate înglobează promovarea sănătății, prevenirea îmbolnăvirilor, îngrijirea persoanelor cu afecțiuni

fizice, mentale sau cu infirmități din toate categoriile de vârstă, în toate instituțiile medicale. În cadrul acestui spectru larg de activități o grijă aparte a îngrijirilor de sănătate o constituie răspunsul individului, familiei sau grupului la problemele actuale sau viitoare de sănătate. Aceste răspunsuri umane variază de la reacțiile individuale în fața unui episod de boală până la dezvoltarea unei politici de promovare a sănătății populației pe termen lung.

Rolul unic al asistentelor medicale/nurselor în îngrijirea indivizilor, bolnavi sau sănătoși, este de a evalua reacțiile lor la stările de sănătate și de a-i ajuta în

îndeplinirea acelor acțiuni care contribuie la sănătatea, însănătoșirea sau moartea în demnitate, acțiuni pe care ei le-ar îndeplini fără ajutor dacă ar avea forța, voința sau cunoștințele necesare. În contextul nursingului total asistentele medicale/nursele participă împreună cu celelalte categorii de personal și alți specialiști din alte sectoare ale serviciilor publice la activitățile de planificare, implementare și evaluare pentru asigurarea sistemului de sănătate adecvat promovării sănătății, prevenirii îmbolnăvirilor și îngrijirea persoanelor bolnave sau cu infirmități.

Lemon (Material de educație în nursing, Cap. 12).

OBEZITATE (*lat. obesus „gras, umflat“*).

Tulburare de metabolism exprimată prin hipertrofia țesutului grăsos (adipos) care duce la o creștere a greutateii cu peste 25% față de normal. Poate fi de origine *exogenă* prin supraalimentație sau *endogenă* prin tulburări metabolice endocrine. Obezitatea prin *supraalimentație* poate fi rezultatul unui dezechilibru între

consumul și aportul energetic (activitate fizică redusă, contrastând cu o alimentație excesivă); poate fi rezultatul unui traumatism psiho-afectiv (șoc nervos, polifagia – simptomatică pentru o nevroză).

Obezitatea prin **tulburări glandulare**: mixedemul – insuficiență tiroidiană cu retenție de apă; afecțiuni pancreatice cu hipersecreție de insulină care provoacă senzația de foame; sindromul de hiperkorticism (Cushing), insuficiența ovariană, respectiv testiculară etc. Trebuie subliniat faptul că obezitatea poate fi și ereditară.

OBIECTIV (lat. *objectivus*).

1. Se spune despre simptomele care pot fi percepute de un observator, altul decât bolnavul însuși. Ant. subiectiv.
2. Obiectiv microscopic, constituit dintr-o lentilă convergentă situată la extremitatea tubului, de partea obiectului de examinat și care dă o imagine mărită a acestuia.
3. **Obiectiv de îngrijire** (în nursing). Rezultatul final pe care dorim să-l obținem în urma intervențiilor; descrierea unui

comportament pe care-l așteptăm de la pacient: un comportament care se dorește să se vadă în manifestările pacientului. *lată un exemplu de obiectiv care ar fi acceptabil în cazul unui pacient parțial paralizat: „ca pacientul X să meargă cu ajutorul cârjei până la baie în decurs de...”*. Obiectivele pot fi: pe termen scurt (ore, zile); pe termen mediu (o săptămână); pe termen lung (săptămâni, luni).

OBIȘNUINȚĂ (fr. *accoutumance*).

Fenomen prin care organismul devine puțin câte puțin insensibil la un produs, la un medicament consumat și absorbit cu regularitate. Consumarea zilnică de cafea, țigări, opiacee, sedative etc. duce la obișnuință. V. dependență.

OBLITERARE. Închiderea unei cavități sau conduct din organism de diferite obstacole (ex. obliterarea unui vas prin tromb sau embol). Uneori obliterarea poate fi rezultatul unei acțiuni terapeutice (ex. în stomatologie, obturația cariei dentare).

OBNUBILARE (lat. *obnubilare*, „a umbri, a întuneca”).

Tulburare psihică constând în diminuarea conștiinței și a

vigilenței; dezorientare în timp și spațiu și referitoare la propria persoană.

OBSESIE (fr. engl. *obsession*).

Tulburare a voinței care se manifestă prin prezența unei idei (fixe), a unui sentiment, a unei tendințe care apar în gândul și conștiința persoanei ca un fenomen morbid și care persistă contrar voinței acestuia și în ciuda tuturor eforturilor sale de a se debarasa. Se observă în nevroza obsesională.

OBTURAJIE. În stomatologie, acțiunea de a umple o carie dentară cu o materie solidă; rezultatul acestei acțiuni.

OCHELARI BIFOCALI (fr. *lunettes bifocales*).

Ochelari în care fiecare lentilă are două focare, unul (în sus) pentru vederea la distanță și altul (în jos) pentru citit și vedere de aproape.

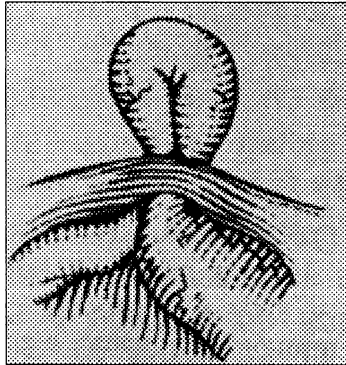
OCITOCICE (gr. *okys* „rapid” și *tokos* „naștere”).

Substanțe care stimulează contracțiile musculaturii uterine și accelerează travaliul. Contractia uterului poate avea drept consecință oprirea menoragiei sau metroragiei.

OCITOCINĂ. Sin. oxitocina.

OCLUZAL. Care se referă la ocluzia dentară. Ex. fața ocluzală a unui dinte.

OCLUZIE INTESTINALĂ. Oprirea completă și persistentă a tranzitului intestinal și, în consecință, imposibilitatea evacuării de materii fecale și gaze (se constituie un sindrom de abdomen acut). Poate fi de natură mecanică (obstrucție sau compresie) sau de natură funcțională (spasm intestinal, cu oprirea peristaltismului). Sin. ileus.

*Ocluzie prin compresie.
– hernie strangulată –*

OCULIST. Sin. oftalmolog.

ODDI (sfincterul). Mușchi circular, ce înconjoară ampula Vater, la deschiderea în duoden a cana-

lului coledoc și a canalului pancreatic.

ODDIPATIE. Leziune care interesează sfincterul Oddi: tumori, diverticule, reacții la bolile pancreasului, duodenului, a căilor biliare (litiază) care pot să-i tulbure funcția, provocând infecție, incontinență, obstrucție, disfuncție.

ODDITĂ. Inflamația sfincterului Oddi.

ODINIE (*gr. odyne „durere“*) (*fr. odyne*).

Sufix de origine greacă pentru durere.

ODINOFAGIE (*gr. odyne „durere“ și phagein „a mânca“*).

Durere la deglutiție, semn important în afecțiunile faringelui și laringelui.

ODINOFOBIE (*gr. odyne „durere“ și phobos „frică“*).

Fobia de durere.

ODONT-, ODONTO- (*gr. odontis „dinte“*).

Element de compunere care introduce în termeni referirea la dinți.

ODONTALGIE (*gr. odontis „dinte“ și algos „durere“*).

Durere dentară (dinte și elementele lui de susținere).

ODONTOLOGIE. Studiul sistemului dentar, baza chirurgiei dentare.

ODONTOSTOMATOLOGIE. Sin. dentistica.

ODONTOSTOMATOLOGIE INFANTILĂ. Sin. pedodonție.

OEDIP (complexul). Cel mai important complex după teoria psihanalitică. Atașament excesiv al unui copil (băiat sau fată) față de părintele de sex opus, însoțit de rivalitate ostilă pentru părintele de același sex; câteodată însă atașament invers (cu tendință homosexuală). Conflictul oedipian apare la vârsta de 3–4 ani, este apoi refulat și înlăturat; persistența lui poate fi la originea tulburărilor nevrotice (cu referire la Oedip, erou mitologic grec, victimă a destinului: Oedip care nu-și cunoaște părinții, se căsătorește cu propria sa mamă, după ce-și ucide tatăl; aflând mai târziu adevărul, el și-a scos ochii).

OFICIAL. Medicament preparat gata (în pastile, soluții, injecții etc.) ce se găsește în farmacii, conform farmacopeei țării respective, spre deosebire de *preparatul magistral* care se face după o rețetă „magistrală” a medicului.

OFIDISM (*gr. ophidion „șarpe mic”*).

Otrăvire prin mușcătură (prin venin) de șarpe.

OFTALM-, OFTALMO- (*gr. ophthalmos „ochi”*).

Prefix care indică referirea la ochi.

OFTALMIA ZĂPEZILOR. Inflamația corneei și conjunctivei, provocată de razele ultraviolete, în regiuni muntoase înalte.

OFTALMIE. Afecțiune inflamatorie a ochiului.

OFTALMIE SIMPATICĂ. Inflamația ochiului sănătos după un traumatism perforant al celuilalt ochi.

OFTALMODINAMOMETRIE (*gr. ophthalmos „ochi”, dynamis „forță” și metron „măsură”*).

Măsurarea presiunii în artera centrală a retinei (TACR) cu ajutorul unui aparat numit oftalmodinamometru. Normal TACR = 35 mmHg ± 10.

OFTALMOLOGIE (*gr. ophthalmos „ochi” și logos „știință”*).

Specialitate medicală care studiază ochiul și anexele sale din punct de vedere medical și chirurgical.

OFTALMOMALACIE (*gr. ophthalmos „ochi” și malakia „înmuieră”*).

Hipotonie excesivă a globului ocular; atrofie a ochiului caracte-

rizată prin ramolisment și diminuarea de volum a globului ocular; este consecutivă unei afecțiuni inflamatorii a ochiului.

OFTALMOMETRU (*gr. ophtalmos „ochi” și metron „măsură”*). Aparat care servește la măsurarea gradelor de curbură ale corneei, pentru determinarea astigmatismului.

OFTALMOPLASTIE (*gr. ophtalmos „ochi” și plassein „a forma”*). Intervenție chirurgicală plastică asupra globului ocular și anexelor sale.

OFTALMOPLEGIE (*gr. ophtalmos „ochi” și plege „lovitură”*). Paralizia unuia sau mai multor mușchi motori ai globului ocular; ptoză palpebrală.

OFTALMORAGIE (*gr. ophtalmos „ochi” și rhegnynai „a curge”*). Hemoragie oculară.

OFTALMOSCOPIE (*gr. ophtalmos „ochi” și skopein „a vedea”*). Examenul fundului de ochi cu ajutorul oftalmoscopului. Prin oftalmoscopie directă se examinează: corpul vitros, retina, papila nervului optic (pata oarbă), macula (pata galbenă), vasele retiniene.

OLFACTIV (*lat. olfactus „miros”*). Care se referă la miros. Ex. celula olfactivă, mucoasa olfactivă etc.

OLIG-, OLIGO- (*gr. oligos „puțin”*).

Prefix cu semnificația de puțin, insuficient, puțin numeros. Ant. poli-.

OLIGOAMNIOS. Cantitate insuficientă de lichid amniotic în cavitatea amniotică intactă; prezența a mai puțin de 200 ml lichid amniotic în timpul ultimelor luni de sarcină.

OLIGOASTENOSPERMIE. Număr redus de spermatozoizi în spermă (sub 20 milioane pe ml) având o motilitate diminuată.

OLIGOCITEMIE (*gr. oligos „puțin”, kytos „celulă” și haima „sânge”*).

Scăderea numărului de globule sanguine.

OLIGODACTILIE (*gr. oligos „puțin” și daktylos „deget”*).

Anomalie caracterizată printr-un număr mai mic decât normal al degetelor de la mâini sau de la picioare.

OLIGOELEMENTE. Sin. microelemente. Elemente minerale prezente în organism în mod constant, în cantități foarte mici. Anumite oligoelemente au un rol important în metabolismul celular și carența lor alimentară poate produce tulburări severe. Oligoele-

mente: iod, fluor, fier, zinc, brom, aluminiu, cupru, siliciu, magneziu, cobalt.

OLIGOFAGIE (gr. *oligos* „puțin” și *phagein* „a mânca”).

1. Regim alimentar lipsit de varietate.

2. Scăderea poftei de mâncare.

OLIGOFRENIE (gr. *oligos* „puțin” și *phren* „spirit, minte, gândire”).

Arierajă mentală (v. arierat, arierajă).

Oligofrenia este o stare patologică caracterizată prin rămânerea în urmă a dezvoltării facultăților psihice, însoțită deseori de tulburări ale dezvoltării fizice și leziuni ale sistemului nervos central. Cuprinde toate degradările facultăților psihice începând de la debilitate mintală până la idiotie.

OLIGOMELIE (gr. *oligos* „puțin” și *melos* „extremitate”).

Afecțiune congenitală caracterizată prin subțierea excesivă a membrilor sau deficiență în numărul lor.

OLIGOMENOREE (gr. *oligos* „puțin numeros”, *men* „lună” și *rhoia* „curgere”).

Reducerea frecvenței menstruației; menstrre rare.

OLIGOSPERMIE (gr. *oligos* „puțin” și *sperma* „sămânță”).

1. Scăderea numărului spermatozoizilor din lichidul seminal, pe o unitate de volum.

2. Insuficientă secretorie de spermă (scăderea secreției prostatice).

OLIGURIE (gr. *oligos* „puțin” și *ouron* „urină”).

Diminuarea cantității de urină emisă în 24 ore; excreția urinei sub 800 ml/24 ore.

Oliguria poate fi determinată de cauze renale (glomerulonefrite, tubulonefrite etc.) și extrarenale (deshidratare, perioada de formare a colecțiilor seroase, insuficiența circulatorie cu formare de edeme etc.).

-OMA (gr. *-oma* „umflătură”).

Sufix care introduce în termeni semnificația de tumoră, tumefacție.

OMARTRITĂ (gr. *omos* „umăr” și *arthron* „încheietură”).

Inflamația articulației umărului (artrita scapulohumerală).

OMARTROZĂ (gr. *omos* „umăr”, *arthron* „încheietură” și *-oza* „boală neinflamatorie”).

Reumatism cronic degenerativ (artroză) localizat la articulația umărului (scapulohumerală).

OMBILIC (lat. *umbilicus*).

Sin. buric. Orificiu abdominal prin care trece cordonul ombilical la

foetus. După secționarea ombilicului, la naștere, rămâne o cicatrice, o depresiune plasată în mijlocul abdomenului.

OMENT-, OMENTO- (*lat. omentum „viscer“*).

Prefix care introduce în termeni referirea la eiplon (repliu peritoneal).

OMENTECTOMIE. Rezecția parțială sau totală a marelui eiplon.

OMENTITĂ. Inflamația eiplo-nului.

OMENTOPEXIE. Fixarea chirurgicală a eiplonului.

OMENTOPORTOGRAFIE. Examenul radiologic preparator ce constă din opacifierea venei porte prin injectarea substanței de contrast într-o venă din marele eiplon.

OMENTOTOMIE. Incizia sau decolarea părții înalte a marelui eiplon, în scopul de a se ajunge în cavitatea dinapoia eiploanelor.

OMFAL-, OMFALO- (*gr. omphalos „ombilic“*).

Prefix care introduce în termeni referirea la ombilic.

OMFALITĂ (*gr. omphalos „ombilic“ și -ita „inflamație“*).

Inflamația ombilicului și a cordo-nului ombilical.

OMFALOCEL (*gr. omphalos „ombilic“ și kele „hernie“*).

Hernie ombilicală congenitală.

OMFALORAGIE (*gr. omphalos „ombilic“ și regnynai „a curge“*).

Hemoragie la nivelul cordonului ombilical.

OMFALOTOMIE (*gr. omphalos „ombilic“ și tome „tăiere“*).

Secționarea cordonului ombilical.

OMOLOG (*gr. homologos „în armonie“*).

1. Se spune despre doi cromozomi care formează o pereche.
2. Se spune despre substanțe chimice asemănătoare.

OMOGEN (*fr. homogène*).

Care are o structură uniformă, constituit din elemente de același fel sau repartizate uniform. Ant. heterogen.

O.M.S. Organizația Mondială a Sănătății.

Organizație interguvernamentală creată în 1948 – este o instituție specializată a Națiunilor Unite – căreia îi revine pe plan internațional responsabilitatea principală în probleme sanitare și de sănătate publică. Are sediul la Geneva. România este membru al O.M.S.

ONANISM. Masturbație; provocare de orgasm prin alte mijloace decât actul sexual normal (prin autoexcitare). De la Onan, personaj biblic, care pentru a nu avea copii, își risipea „sămânța” pe pământ.

ONCOCITOM (gr. *onkos* „tumoră, volum”, *kytos* „celulă” și *-oma* „umflătură”).

Tumoră cu structură glandulară, de obicei benignă, având localizare diversă: tiroida, bronhiile, glande salivare, rinichi.

ONCOGEN. Care favorizează sau provoacă formarea de tumori. V. cancerigen.

ONCOGENEZĂ. Formarea tumorilor.

ONCOLOGIE (gr. *onkos* „tumoră, volum” și *logos* „știință”).

Studiul tumorilor și prin extensie, a cancerelor.

ONCOSTATIC. Care oprește evoluția unei tumori.

ONCOTIC. Presiune oncotică, datorită prezenței proteinelor într-o soluție.

ONICO-, ONIHO- (gr. *onyx* „unghie”).

Element de compunere care introduce în termeni referirea la unghie.

ONICHIE (ONIHIE) (gr. *onyx* „unghie”).

Inflamația matricei unghiale.

ONICOFAGIE (gr. *onyx* „unghie” și *phagein* „a mânca”).

Obiceiul greșit (tic) de a-și mânca unghiile; roaderea unghiilor (frecvent la copii).

ONICOLIZĂ (gr. *onyx* „unghie” și *lysis* „distrucție”).

Deslipirea unghiei din patul unghial, descoperind pulpa unghială.

ONICOMALACIE (gr. *onyx* „unghie”) și *malakia* „înmuiere”).

Consistența anormal de moale a unghiilor; ramolismul unghiilor.

ONICOMICOZĂ (gr. *onyx* „unghie”, *mykes* „ciupercă” și *-oza* „boală neinflamatorie”).

Onicomicoză

Infecția unghiei cu ciuperci. Unghia se îngroașă, devine gălbuie și friabilă.

ONICOPATIE (gr. *onyx* „unghie” și *pathos* „boală”).

Orice afecțiune a unghiilor.

ONICOREXIS. Fragilitate anormală a unghiilor care se fisurează în lungime.

ONICOSCHIZIS (gr. *onyx* „unghie” și *schisis* „diviziune”).

Deslipirea, clivarea (desfacerea în lame) sau fisurarea unghiei.

ONICOZĂ. Orice tulburare distrofică a unghiei.

ONIRISM (gr. *oneiros* „vis”).

Delir subacut sau acut, caracterizat prin halucinații vizuale multiple, halucinații ale sensibilității generale (senzație de înțepături, pișcături), halucinații musculare (senzație de cădere, de deplasare rapidă); este o tulburare particulară a conștiinței, asemănătoare unui coșmar, în care bolnavul trăiește cu ochii deschiși scene de groază, se agită, se apără de dușmani invizibili etc. Onirismul se observă în diverse maladii organice, traumatisme cranio-cerebrale, în infecții cu febră, în intoxicații (mai ales alcoolice), de asemenea și în psihoze.

ONIXIS. Inflamația patului unghial (de obicei cronică) cu ulcerării și fungozități; forma tipică este unghia încarnată. Leziunile se însoțesc deseori de un perionixis.

ONTOGENEZĂ (gr. *ontos* „ființă” și *genesis* „naștere”).

Originea și dezvoltarea unui organism de la oul fecundat, trecând prin dezvoltarea embrionară și până la adult. Etapele de dezvoltare reproduc în esență pe cele ale filogenezei (dezvoltarea speciei) „ontogeneza repetă filogeneza” (postulatul biologului german Haeckel).

OOFOR-, OOFORO- (gr. *oon* „ou” și *pherein* „a purta”).

Element de compunere care introduce în termeni referirea la ovar.

OOFORALGIE (gr. *oon* „ou”, *pherein* „a purta” și *algos* „durere”).

Durere ovariană.

OOFORECTOMIE. Sin. ovarectomie.

OOFOROHISTERECTOMIE. Sin. ovarohisterectomie.

OOFOROPEXIE. Sin. ovaropexie.

OPACIFIERE.

1. Injectarea unui produs de contrast într-un organ cavitătar sau

într-un conduct pentru a le face vizibile și să le muleze contururile în cursul examenului radiologic.

2. Orice leziune cicatriceală care modifică transparența normală a corneei sau a cristalinului: albugo (pată albicioasă pe cornee), leucom, albeață, nefelion (pată superficială, care nu este complet opacă, situată pe cornee).

OPACITATE (lat. *opacitas* „umbră, întunecime“).

1. Proprietatea unui corp de a nu lăsa să treacă prin el anumite radiații.

2. În radiologie, imaginea unui țesut, total sau parțial, opac la razele X (se spune „opacitate“ mai ales pentru a desemna un focar patologic dintr-un țesut care în mod normal este transparent, cum ar fi plămânu).

OPERAȚIE (lat. *operatio*).

Acțiune terapeutică chirurgicală; act executat cu instrumentele sau mâinile asupra unor organe sau țesuturi bolnave.

OPIACEU. Preparat farmaceutic care conține sau provine din opiu.

OPIOMANIE (*opiu și gr. mania* „neburnie“).

Intoxicație cronică provocată de folosirea repetată a opiumului, mai

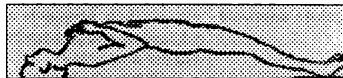
ales sub formă de inhalare din pipă. Este o toxicomanie tipică.

OPISTO- (*gr. opisthen* „îndărăt, înapoi, în spate“).

Element de compunere care introduce în termeni sensul de localizare înapoi sau referire la spate.

OPISTOTONUS (*gr. opisthen* „în spate“ și *tonos* „tensiune“).

Simptom caracterizat prin contractura tonică intensă și prelungită a mușchilor regiunii dorsale a

Opisthotonus

trunchiului și a mușchilor cefei, determinând o poziție în arc de cerc; bolnavul stă în decubit dorsal, cu capul împins înapoi, corpul arcuit, descriind o curbă cu concavitatea posterioară; bolnavul se sprijină pe planul patului numai în cap și călcâie. Poziția este caracteristică în tetanos (semn patognomic) și în intoxicație cu stricnină.

OPIU. Suc extras din capsule de mac. Conține mai mulți alcaloizi (morfină, codeină, papaverină

etc.). Se folosește ca sedativ și analgetic, este un stupefiant care produce toxicomanie.

OPOTERAPIE (*gr. opos „suc“ și therapeia „tratament“*).

Tratament cu extracte brute sau purificate din țesuturi sau organe, mai ales din glande endocrine și mixte de origine animală. Se folosesc pentru diferite afecțiuni provocate de insuficiența glandelor respective (tiroidă, suprarenale, hipofiză, ficat, pancreas). În prezent prepararea opoterapicelor este ușurată prin liofilizare, care conservă intacte toate proprietățile țesutului viu.

OPRESIUNE (*fr. engl. oppression*).

Impresia sau senzația de jenă respiratorie (sin. dispnee).

OPSIURIE (*gr. opse „târziu“ și ouron „urină“*).

Întârzierea emisiunii de urină după mese, din cauza încetirii resorbției intestinale. Acest simptom indică hipertensiune portală.

OPT-, OPTO- (*gr. optos „vedere“*).

Element de compunere care introduce în termeni referirea la vedere.

OPTOMETRIE (*gr. optos „vedere“ și metron „măsură“*).

Determinarea acuității vizuale mai ales privitoare la viciile de refracție (astigmatism, miopie, hipermetropie) cu ajutorul unui aparat numit optometru.

OPTOTIP (*gr. optos „vedere“ și typos „tip“*).

Tablou-tip care cuprinde litere, cifre și semne de diferite mărimi, servind la măsurarea acuității vizuale.

ORAL (*lat. os, oris „gură“*).

Se spune despre un medicament care se administrează pe cale bucală (orală). Cale orală. Sin. per os, per oral.

ORBICULAR (*lat. orbicularis „circular“*).

Circular; în formă de inel; mușchi de formă circulară, care înconjoară un orificiu natural, exercitând prin contracția lui închiderea acestuia. Ex. mușchiul orbicular al buzelor, al pleoapelor.

ORBITĂ. Cavitate osoasă care conține ochiul (globul ocular și anexele sale).

OREION (*fr. oreillons*).

Sin. parotidită epidemică.

Boală infecțioasă, contagioasă și epidemică, produsă de un virus (myxovirus) care are afinitate pentru glandele salivare, pancreas, testicule și sistemul ner-

vos. Se manifestă prin tumefierea glandelor parotide, uneori și a celorlalte glande salivare, și prin febră. Transmiterea se face prin picături de salivă răspândite prin conversație, strănut sau tuse. Principala complicație este *orhita urliană*, care poate duce la atrofie testiculară.

ORGANE GENITALE. Organele copulației (penis, vulvă, vagin). Organele reproducției (ovar, uter, trompe, testicul).

ORGANIC.

1. Care se referă la un organ. Se spune în special despre o tulburare care este în relație cu o alterare aparentă a structurii unui organ, prin opoziție cu ceea ce este *funcțional*. Ex. suflu organic prin leziune cardiacă.

2. (chimic). Care este produs de un organ sau de un organism viu (prin opoziție cu mineral sau anorganic).

ORGANOGENEZĂ (*gr. organon „organ“ și gennan „a produce“*). Formarea și dezvoltarea diferitelor organe ale organismului.

ORGANOLEPTIC (*gr. organon „organ“ și lepsis „fixare“*).

Impresia făcută de către un corp asupra organelor de simț.

Examen organoleptic

Apreciere a calității produselor alimentare cu ajutorul organelor de simț (văz, miros, gust...)

ORGASM (*gr. orgeion „a fi pasionat“*).

Punctul culminant al plăcerii, al excitației sexuale, care corespunde unui paroxism de senzații voluptuoase; coincide, la bărbat cu ejacularea, iar la femeie cu excreția mărită a glandelor genitale accesorii. Imposibilitatea de a ajunge la orgasm este, la bărbat, un aspect al impotenței, iar la femeie al frigidității.

ORHI-, ORHIDO- (*gr. orchis „testicul“*).

Element de compunere care introduce în termeni referirea la testicul.

ORHIALGIE (*gr. orchis „testicul“ și algos „durere“*).

Durere testiculară.

ORHIDECTOMIE (*gr. orchis „testicul“ și ektome „excizie“*).

Sin. orhiectomie. Ablația unuia sau ambelor testicule.

ORHIDODINIE. Sin. orhialgie.

ORHIEPIDIDECTOMIE. Excizia chirurgicală a testiculului și a epididimului.

ORHIDOPEXIE (*gr. orchis „testicul“ și pexis „fixare“*).

Intervenție chirurgicală ce constă în coborârea unui testicul ectopic (care n-a coborât) în bursa scrotală și fixarea lui.

Sin. orhidorafie, orhiorafie.

ORHIDOPLASTIE (ORHIOPLASTIE) (*gr. orchis „testicul“ și plassein „a forma“*).

Intervenție chirurgicală plastică la nivelul testiculului.

ORHIDORAFIE. Sin. orhidopexie.

ORHIDOTOMIE (*gr. orchis „testicul“ și tome „tăiere“*).

Incizia testiculului pentru explorare sau pentru evacuarea unui abces.

ORHIDOVAGINOPEXIE. Sutura testiculului la inelul inghinal superficial, prin intermediul tunicii sale vaginale.

ORHIEPIDIDIMITĂ (*gr. orchis „testicul“, epididim și -ita „inflamație“*).

Inflamația testiculului și a epididimului.

ORHITĂ (*gr. orchis „testicul“ și -ita „inflamație“*).

Inflamația testiculului.

ORJELET (*fr. orgelet, gr. orgelet*).

Inflamație acută purulentă (furuncul) a glandei pilosebacee de la marginea pleoapei.

O.R.L. Abr. pentru oto-rino-laringologie.

ORNITOZĂ (*gr. ornis „pasăre“ și -oza*).

Boală infecțioasă a păsărilor (găini, porumbei, canari etc.) altele decât papagalii, transmisă pe cale aerogenă la om, produsă de *Chlamydia*; se manifestă prin febră ridicată, tuse persistentă și epistaxis. Este asemănătoare *psitacozei* (v. psitacoza).

ORO- (*lat. os, oris „gură“*).

Element de compunere care introduce în termeni referirea la gură (ex. orofaringe = faringe bucal).

ORTO- (*gr. orthos „drept“*).

Prefix cu sensul de *corect*, indicând în general normalitate.

ORTODONȚIE (*gr. orthos „drept“ și odous „dinte“*).

Parte a medicinei dentare care se ocupă cu prevenirea și tratamentul pozițiilor defectuoase ale dinților.

ORTOFONIE (*gr. orthos „drept“ și phone „voce“*).

Pronunțare și articulare corectă, prin opoziție cu bâlbâiala sau alte defecte de fonație. Acest termen este folosit și în sensul de tratament ortofonic: tratament ce încearcă să corijeze viciile de

pronunție și de vorbire (bâlbâiala etc.). V. logopedie.

ORTOLANI (semnul). Semnul caracteristic în subluxația congenitală a șoldului la sugar, semnul alunecării. Pentru identificarea capului femural dislocat din cavitatea cotiloidă, copilul este culcat pe spate cu membrele inferioare în adducție, dacă se duce coapsa în abducție capul femural intră în cavitatea cotiloidă și dacă se aduce în adducție alunecă înapoi, afară din cavitate.

ORTOPEDIE (*gr. orthos „drept“ și paideia „creștere“*).

Etimologic, clasic „arta de a preveni și corija deformațiile corpului la copii“. În prezent, ortopedia se referă și la patologia adulților și se ocupă cu tratamentul (cel mai des chirurgical) afecțiunilor congenitale sau dobândite ale oaselor, articulațiilor și tendoanelor.

Chirurgia ortopedică este o specialitate care grupează toate tratamentele chirurgicale, a leziunilor traumatice (fracturi, luxații), folosind metode sângerânde sau nu, indiferent de vârsta sau natura leziunii. De câțiva ani încoace, chirurgia ortopedică a ameliorat considerabil prognosticul anumitor afecțiuni degenerative (coxartroze).

La copil, în afara leziunilor traumatice, numeroase alte afecțiuni beneficiază de tratament ortopedic (luxații congenitale, scolioze etc.).

ORTOPEDIE DENTOFACIALĂ.

Ramură a medicinei dentare care se ocupă de malformațiile și deformațiile maxilarelor și a dinților, responsabile de malocluzie. Ortopedia dentofacială intervine de asemenea și în tratamentul accidentelor care interesează maxilarele.

ORTOPNEE (*gr. orthos „drept“ și pnoia „respirație“*).

Respirație în poziție șezând; dificultate de a respira în poziție culcată, bolnavul fiind obligat să se ridice în picioare sau în poziție șezând, această poziție favorizează creșterea capacității pulmonare prin coborârea diafragmului.

ORTOPTOSCOPIE. Aparat pentru corecția strabismului prin reeducarea vederii binoculare.

ORTOSTATISM (*gr. orthos „drept“ și statikos „care stă“*).

Stațiunea în picioare; menținerea corpului în poziție verticală. *Sindrom ortostatic* – ansamblul tulburărilor provocate printr-o prelungită stațiune în picioare:

amețeli, scăderea tensiunii arteriale (hipotensiune ortostatică), vărsături, transpirații, albuminurie ortostatică etc.

ORTOTONUS (*gr. orthos „drept” și tonos „tensiune”*).

Contractie tonică, susținută și prelungită în timp a musculaturii capului, trunchiului și membrilor, determinând o poziție rigidă în linie dreaptă astfel încât susținând bolnavul de ceafă și ridicându-l către poziția de ortostatism, corpul se menține drept ca o scândură. Împreună cu opistotonusul apare în cursul tetanosului.

OSCHEO-. Prefix de origine greacă în relație cu scrotul.

OSCHEOCEL.

1. Hernie inghinoscrotală.
2. Orice tumoră sau hernie a bursei scrotale.

OSCHEOM. Tumoră a scrotului.

OSCILOMETRIE (*lat. oscillatio „legănare” și metron „măsură”*).

Metodă prin care se evidențiază amplitudinea pulsațiilor peretelui arterial cu ajutorul oscilometrului. Amplitudinea oscilațiilor arteriale se observă pe un cadran gradat al aparatului.

OSGOOD-SCHLATTER (boala). Tumefiere dureroasă a tuberozității anterioare a tibiei, care poa-

te apărea în perioada de creștere; se vindecă spontan.

OSLER (maladia). Sin. endocardită bacteriană lentă (malignă).

OSMO- (*gr. osme „miros” și osmos „impuls”*).

1. Element de compunere ce introduce în termeni referirea la miros.

2. Element de compunere ce introduce în termeni referirea la un impuls sau la osmoză.

OSMOLARITATE. Concentrația moleculară a tuturor particulelor active osmotice conținute într-o soluție, exprimată în miliosmoli pe litru; sau presiunea osmotică exprimată prin cantitatea de molecule gram (*moli*) prezentă într-un litru de soluție.

OSMORECEPTOR (*gr. osme „miros” și receptor*).

Receptorul senzorial pentru miros.

OSMOZĂ. Ansamblul de fenomene care determină trecerea unei soluții printr-o membrană semipermeabilă care separă două soluții de concentrații diferite. Deplasarea se realizează prin simpla difuziune a soluției dinspre partea mai puțin concentrată, spre teritoriul cu concentrație mai mare a particulelor ne-

difuzabile. Osmoza este responsabilă în organism de mișcările hidrice intra- și extracelulare; cu rol important în menținerea echilibrului hidroelectrolitic în întregul organism.

OSTEALGIE (*gr. osteon „os” și algos „durere”*).

Durere osoasă profundă. Sin. osteodinie.

OSTEITĂ (*gr. osteon „os” și -ita „inflamație”*).

Afecțiune inflamatorie a unui os (a țesutului osos). Termenul este folosit și pentru alte afecțiuni osoase care nu sunt neapărat inflamatorii.

OSTEITĂ FIBROCHISTICĂ. Sin. boala Recklinghausen. Se manifestă prin dureri osoase, fracturi spontane, tumori și deformări osoase; radiologic se observă o decalcifiere generalizată a oaselor.

OSTEOARTRITĂ (*gr. osteon „os”, arthron „încheietură” și -ita „inflamație”*).

Proces infecțios acut, subacut sau cronic a unei articulații și a oaselor învecinate a cărui prognostic depinde de întinderea suprafețelor articulare afectate și de retracția capsulelor și ligamentelor.

OSTEOARTRITĂ DEGENERATIVĂ. Sin. artroza.

OSTEOARTROTOMIE (*gr. osteon „os”, arthron „încheietură” și tome „tăiere”*).

Rezecție a extremității articulare a unui os.

OSTEOBLAST (*gr. osteon „os” și blastos „germen”*).

Celulă osoasă tânără care se transformă în osteocit.

OSTEOCIT (*gr. osteon „os” și kytos „celulă”*).

Celulă a țesutului osos matur.

OSTEOCLAZIE (*gr. osteon „os” și klasis „ruptură”*).

1. Resorbție osoasă prin intervenția osteoclaștilor.

2. Intervenție chirurgicală terapeutică care se efectuează în vederea corijării (redresării) unor diformități congenitale sau traumatice ale oaselor și ale articulațiilor, prin sfărâmarea sau fracturarea osului. Ex. pentru îndreptarea unui membru anchilozat în poziție vicioasă sau consolidat într-o poziție vicioasă, după o fractură.

OSTEOCONDRIȚĂ (*gr. osteon „os”, chondros „cartilaj” și -ita „inflamație”*).

Orice afecțiune a cartilajului articular. Sin. osteocondroza.

OSTEOCONDRODISPLAZIE.

Nume generic pentru afecțiunile produse din cauza unei anomalii de creștere sau de dezvoltare a oaselor și cartilajelor.

OSTEOCONDROM (*gr. osteon „os”, chondros „cartilaj” și -oma „umflătură”*).

Tumoră benignă osteocartilaginoasă, dezvoltată la suprafața unui os lung sau în vecinătatea cartilajului de creștere; foarte frecventă la copii și la adolescenți. Sin. condrom, exostoza osteocartilaginoasă.

OSTEOCONDROMATOZĂ.

Afecțiune rară caracterizată prin îngroșarea sinovialei articulare, din care se detașează fragmente osteocartilaginoase ce devin corpi străini în cavitatea articulară (cel mai des la genunchi și la cot) producând uzura progresivă a acestora.

OSTEOCONDROZĂ. Sin. osteocondrita.

OSTEODINIE. Sin. ostealgie.

OSTEODISPLAZIE (*gr. osteon „os”, dis „greu, neplăcut” și plassein „a forma”*).

Tulburare de dezvoltare osoasă, caracterizată prin modificarea structurii și densității oaselor, fie sub formă de rarefiere, fie dim-

potrivă, de condensare (cu zone îngroșate) exprimate prin neregularități și alte anomalii ale craniului și coloanei vertebrale (Sin. displazie osoasă).

OSTEODISTROFIE (*gr. osteon „os”, dis „greu, neplăcut” și trophe „nutriție”*).

Orice tulburare trofică a scheletului; afecțiuni osoase caracterizate prin modificarea formei, mărimii, consistenței sau creșterii osului.

OSTEOFIT (*gr. osteon „os” și phyton „plantă”*).

Excrescență osoasă de țesut spongios, dezvoltată pe seama periostului în apropierea unei articulații afectate de leziuni inflamatorii sau mai ales de leziuni degenerative; proliferarea anormală a țesutului osos în apropierea unei articulații vertebrale; cioc de papagal.

OSTEOFLEGMON. Supurație osoasă sub periost, veritabil abces cald al osului, frecvent, mai ales la nivelul maxilarului (de origine dentară).

OSTEOGENEZĂ (*gr. osteon „os” și genesis „naștere”*).

Formarea și depozitarea țesutului osos.

Tulburările de osteogeneză pot fi din cauza unor factori ereditari,

metabolici (rahitism) sau locali (artrită, decolaj epifizar = separarea între epifiză și diafiză la nivelul cartilajului de creștere).

OSTEOLIZĂ (gr. *osteon* „os” și *lysis* „distrucție”).

Distrugere (resorbție) localizată a țesutului osos, de origine inflamatorie (osteomieliță), distrofică (chist solitar) sau tumorală (osteosarcom, metastaze).

OSTEOM (gr. *osteon* „os” și *-oma* „umflătură”).

Tumoră benignă formată din țesutul osos, localizată de obicei la nivelul scheletului; pot fi întâlnite și la nivelul mușchilor dar în aceste cazuri ele sunt secundare prin osificarea unui hematom posttraumatic circumscris.

OSTEOMALACIE (gr. *osteon* „os” și *malakia* „înmuierare”).

Ramoliment osos. Afecțiune osoasă caracterizată printr-un ramoliment general al oaselor ducând la deformări ale scheletului; se produce prin defect de mineralizare, lipsa sărurilor fosfocalcice prin aport insuficient, prin asimilare defectuoasă (diaree cronică, pancreatite cronice, gastrectomii, ciroze) prin eliminare excesivă a acestor săruri prin urină (nefropatii).

OSTEOMIELITĂ (gr. *osteon* „os”, *myelos* „măduvă” și *-ita* „inflamație”).

Inflamația supurativă acută sau cronică, localizată în porțiunea corticală a osului, provocată de stafilococul auriu.

Poate fi *traumatică*, consecutivă unor plăgi osoase; *secundară* unor septicopioemii; *tuberculoasă* care dă naștere la fistule tuberculoase cu eliminare îndelungată de puroi și de mici sechestre (fragmente mici mortificate de os); *idiopatică*, care apare în urma unei infecții hematogene. Termenul de osteomieliță se utilizează incorect în limbajul uzual, deoarece măduva osoasă nu este afectată.

OSTEON. Unitate morfofuncțională a osului, alcătuită dintr-un *sistem haversian*: lamele osoase concentrice în jurul unui canal Havers (format din capilare sanguine, terminații nervoase și țesut conjunctiv).

OSTEONECROZĂ ASEPTICĂ [gr. *osteon* „os”, *nekrosis* „moarte” și *aseptic* = lipsit de microorganisme (a- „fără” și gr. *sepsis* „infecție”)].

Necroza osoasă produsă din cauza suprimării aportului sanguin

(irigație insuficientă) într-un segment osos, în afara oricărei cauze infecțioase. Cauza necrozei poate fi *secundară* unui traumatism, unei corticoterapii, radioterapii, unei embolii (gazoase: boală de cheson) sau de cauză necunoscută (osteonecroza idiopatică).

OSTEOPATIE (gr. *osteon* „os” și *pathos* „boală”).

Termen generic pentru orice afecțiune a oaselor.

OSTEOPLASTIE (gr. *osteon* „os” și *plassein* „a forma”).

Înlocuirea unui os bolnav, cu un altul sau cu un material plastic (metalic) capabil să îi preia funcția de susținere.

OSTEOPERIOSTITĂ. Inflamația acută sau cronică a periostului, asociată cu afectarea osului subiacent.

OSTEOPOROZĂ (gr. *osteon* „os”, *poros* „trecere” și *-oza* „boală neinflamatorie”).

Afecțiune osoasă caracterizată printr-o subțiere a lamelor osoase, o rarefiere a oaselor, cu formarea unor spații cavitare de diverse dimensiuni (urmare a demineralizării și dilatării canalelor osoase), dând țesutului osos un caracter poros. Se

constată radiologic prin creșterea transparenței oaselor.

Osteoporoza apare în cursul unor imobilizări prelungite (fracturi, paralizii), în cursul senilității, vârstei înaintate, după menopauză, în cursul sindromului Cushing și tratamente prelungite cu corticoizi. Se traduce mai ales prin dureri dorso-lombare.

OSTEORADIONECROZĂ.

Necroza osoasă provocată de razele X ce survine de regulă după radioterapie și se localizează mai ales la maxilarul inferior sau la colul femural. Pe radiografii se văd decalcifieri.

OSTEOSARCOM (gr. *osteon* „os”, *sarx* „carne” și *-oma* „umflătură”).

Tumoră malignă a osului.

OSTEOSINTEZĂ (gr. *osteon* „os” și *synthesis* „sinteză”).

Intervenție chirurgicală care constă în reunirea și imobilizarea fragmentelor unui os fracturat cu ajutorul diverselor piese metalice, care rămân pe loc până la consolidarea fracturii; este vorba de folosirea diferitelor sisteme de contenție (menținerea în poziție normală): încercuirea cu sârme, fixarea cu plăci și șuruburi, cu tijă metalică, fixare a fragmentelor

osoase cu broșe (în fracturi cominutive) etc.

După ce fractura s-a consolidat, materialul acesta metalic este înlăturat (ablația materialului de osteosinteză).

OSTEOTOMIE (*gr. osteon „os“ și tome „tăiere“*).

Secționarea chirurgicală a unui os; este utilizată în anumite malformații congenitale, în anumite coxartroze, într-un calus vicios, pentru scurtarea sau alungirea unui os.

OSTIUM (*fr., engl. ostium*).

Orificiu (lat. ostium „deschidere, intrare“).

OS ILIAC. Sin. os coxal.

Os al centurii pelvine, care împreună cu omologul său de cealaltă parte formează bazinul. Este compus din sudarea a trei oase: superior – osul ilion, inferior și posterior – osul ischion și inferior și anterior – osul pubis.

OT-, OTO- (*gr. ous, otos „ureche“*).

Prefix care introduce în termeni referirea la ureche.

OTALGIE (*gr. otos „ureche“ și algos „durere“*).

Durere localizată la ureche; poate fi din cauza unei otite, a unei nevralgii faciale, a unor afecțiuni

dentare, temporo-maxilare, faringiene, laringiene.

OTITĂ (*gr. otos „ureche“ și -ita „inflamație“*).

Inflamația urechii. Termenul de *otită* folosit singur desemnează *otita medie*, adică afectarea urechii mijlocii (casa timpanului). Afectarea urechii externe este *otita externă*, cea a urechii interne este *otita internă* sau *labirintita*.

Otita externă este inflamația pielii pavilionului urechii sau a conductului auditiv din cauza diverșilor germeni (bacterii, ciuperci). Se manifestă prin mâncărime, durere, roșeață a pielii și uneori printr-o scurgere seroasă sau purulentă.

Otita medie este infecția casei timpanului prin germeni proveniți din faringe (angine, rinofaringite) și vehiculați prin trompa lui Eustache. Ea poate fi acută sau cronică, se manifestă printr-o otalgie (durere), diminuarea auzului și febră; timpanul este roșu (otite congestive) sau timpan roșu și bombat (otite supurate). În aceste cazuri se efectuează paracenteza (deschiderea timpanului).

Otita internă sau labirintita este propagarea infecției unei otite medii supurate spre labirint: provoacă vertij (afectarea canalelor semicirculare), scăderea sau dispariția acuității auditive.

OTITĂ LABIRINTICĂ. Sin. labirintita.

OTOMICOZĂ (*gr. otos „ureche”, mykes „ciupercă” și -oza*).

Infecția urechii externe cu ciuperci parazitare, adesea asociate cu germeni banali. Se manifestă prin prurit, jenă auriculară, ușoară hipoacuzie, uneori durere.

OTOPLASTIE (*gr. otos „ureche” și plassein „a forma”*).

Intervenție chirurgicală destinată să corijeze malformațiile congenitale sau defecte dobândite ale urechii (pavilionului).

OTORAGIE (*gr. otos „ureche” și rhegnynai „a curge”*).

Scurgere de sânge prin conductul auditiv extern.

OTOREE (*gr. otos „ureche” și rhoia „curgere”*).

Scurgere de lichid seros, mucos sau purulent prin conductul auditiv extern. Poate proveni din urechea externă sau din cavitățile urechii medii.

OTO-RINO-LARINGOLOGIE.

Ramură a medicinei care se ocupă cu afecțiunile urechii, nasului și gâtului. Abr. O.R.L.

OTOSCOPIE (*gr. otos „ureche” și skopein „a vedea”*).

Examenul vizual al conductului auditiv extern cu ajutorul *otoscopului* (tub în formă de pâlnie prevăzut cu dispozitiv de iluminat) sau specul auricular și lumină reflectată.

OVAR (*fr. ovaire*).

Fiecare din cele două glande genitale (sexuale) ale femeii – situate în bazin. Produc ovule și secretă o parte din hormonii sexuali feminini (estrogen, progesteron). Ovariele împreună cu trompele și uterul constituie *organele genitale interne*.

OVARECTOMIE (*ovar și gr. ektome „excizie”*).

Ablația chirurgicală a unui sau ambelor ovare (castrare). Sin. ooforectomie.

OVARIOHISTERECTOMIE (*ovar, gr. hystera „uter” și ektome „excizie”*).

Ablația chirurgicală a ovarelor și a uterului.

OVAROPEXIE (*ovar și gr. pexis „fixare”*).

Fixarea ovarului la peretele pelvin.

OVARIOTOMIE (*ovar și gr. tome „tăiere“*).

Rezecția parțială a unui ovar pentru îndepărtarea unui chist sau unei tumori.

OVARITĂ. Inflamația acută sau cronică a ovarului; este deseori legată de inflamația trompelor (salpingo-ovarită, anexită); cauzată mai ales de infecții uterine.

OVOGENEZĂ (*lat. ovum „ou“ și gr. genesis „naștere“*).

Procesul de formare și dezvoltare a oului în ovar; se desfășoară în trei perioade: formarea *ovogoniilor* (ovogonia este prima celulă sexuală formată în cursul ovogenezei), *ovocitelor* (celule transformate din ovogonii) și în final *ovulul* (gata pentru fecundare).

OVUL (*lat. ovulum „ou mic“*).

1. Gametul femel maturizat la nivelul foliculului De Graaf. Ovulul este celula sexuală feminină matură derivând din ovocit, pregătit pentru a fi fecundat de gametul masculin (spermatozoid). În absența fecundării, ovulul moare după 48–72 de ore.

2. În farmacie: capsulă ovoidă constituită din glicerină sau unt de cacao, care cuprinde substanțe medicamentoase; se introduce în vagin.

OVULAȚIE (*lat. ovulum „ou mic“*).

Eliminarea periodică a ovulului din ovar; are caracter ciclic, în fiecare lună, după ce „foliculul De Graaf“ ajunge la maturitate, se rupe și elimină ovulul matur (apt pentru fecundare); ovulul eliberat se detașează din ovar, este captat în mod normal de pavilionul trompei uterine (unde poate fi fecundat de către spermatozoid) și trece în uter. Ovulația se produce în mod normal la mijlocul ciclului menstrual, de obicei cu 14 zile înaintea menstruației. Ca un indicator al ovulației se folosește creșterea temperaturii corporale cu 0,4–0,5°C; se poate decela momentul ovulației prin măsurarea *temperaturii bazale* rectal sau bucal; creșterea curbei termice peste 37° apare în mod normal la femeia adultă cu 14 zile înaintea menstruației, indicând ovulația. Prelungirea peste 16 zile a acestei temperaturi poate fi un indiciu de graviditate. Absența acestui platou termic indică cicluri anovulatorii.

După ovulație, foliculul rupt se transformă în corp galben.

OXALEMIE. Prezența în sânge de acid oxalic sau oxalați. Con-

centrația normală este de 2 mg la litru de plasmă. Poate crește (hiperoxalemie) în gută, în astm, tulburări metabolice genetice. Acumularea lor peste anumite limite predispune la formarea de calculi renali.

OXIDOREDUCERE. Ansamblul fenomenelor chimice în care simultan, un compus pierde electroni (se oxidează) iar altul se îmbogățește în electroni (se reduce). Fenomenele de oxidoreducere intervin într-un mare număr de procese metabolice.

OXIGENOTERAPIE (*oxigen și gr. therapeia „tratament“*).

Administrarea oxigenului în scop terapeutic. Este indicat de fiecare dată când țesuturile sunt private de oxigen (anoxie): în intoxicații cu oxid de carbon, în asfioxii, în stări de șoc, în anumite afecțiuni pulmonare (pneumonii, bronhopneumonii). Mod de administrare: pe sonda nazală, cu ajutorul măștii, al cortului de oxigen, cu ochelari pentru oxigen. Oxigenul mai poate fi administrat în injecții subcutanate (se resoarbe rapid).

OXIHEMOGLOBINĂ. Forma oxidată a hemoglobinei, produs labil de combinare a hemoglobinei din globulele roșii cu

oxigenul din aer. Oxihemoglobina se formează în plămâni și se desface ușor la nivelul capilarelor țesulare; se reduce în țesuturi sub formă de hemoglobină, oxigenul fiind utilizat în diverse procese metabolice.

OXIMETRIE (*oxigen și gr. metron „măsură“*).

Determinarea cantității (saturației) de oxigen în sânge; se poate face prin metode fizice și chimice. Metoda fizică de determinare este o metodă rapidă, se face pe cale nesângerândă cu ajutorul *oximetrului* (care se aplică pe pavilionul urechii) folosind un sistem fotoelectric. Determinarea prin metode chimice se face din sânge, a cărui recoltare se face evitând contactul cu aerul atmosferic (procedeul Van Slyke); determinarea se poate face și cu microechipamentul Astrup în care se recoltează sânge capilar în tuburi heparinizate livrate odată cu aparatul. Cu acesta se poate determina și presiunea atât a oxigenului cât și a bioxidului de carbon.

OXITOCINĂ. Sin. ocitocina.

Hormon al lobului posterior hipofizar; produce contracția uterului, accelerează travaliul în cursul

nașterii în caz de inerție uterină și oprește hemoragia ce survine postpartum.

OXIUR. *Enterobius vermicularis*. Vierme nematod, parazit al intestinului mamiferelor; este un vierme alb, filiform (în formă de ață), foarte mic, 5–15 mm lungime; trăiește în intestin cu predilecție în cec, de unde migrează către regiunea anală, provocând acolo prurit (mâncărime), ragade.

OXIURAZĂ. Infestarea intestinului cu oxiuri și ansamblul manifestărilor morbide care rezultă:

prurit anal, diaree, grețuri, vărsături, tulburări nervoase etc.

OZENĂ (*gr. ozaina „duhoare“*). Afecțiune inflamatorie cronică, caracterizată prin atrofia mucoasei nazale cu supurație crustoasă și care duce la degajarea unui miros fetid.

OZONOTERAPIE (*gr. ozon „a avea miros“ și therapeia „tratament“*).

Utilizarea în scop terapeutic a unui amestec de oxigen și ozon, sub formă de băi, dușuri, clisme, injecții.

P

PACEMAKER (*din engl. stimulator cardiac*).

Dispozitiv electronic miniaturizat care se implantează subcutanat pe torace, destinat să emită excitații după un ritm regulat. În mod normal impulsul pentru asigurarea contracțiilor cardiace (care activează atriile și ventriculii) ia naștere în nodulul sinusal (Keith și Flack) care emite 60–80 de stimuli pe minut (prin automatism cardiac). În cazuri patologice când centrii fiziologici de automatism cardiac sunt incapabili să asigure ritmul cardiac normal – se recurge la pacemaker.

PACHI- (PAHI-) (*gr. pachys „gros“*).

Element de compunere care introduce în termeni sensul de *gros, îngroșat*.

PACHIDACTILIE (PAHIDACTILIE) (*gr. pachys „gros“ și daktylos „deget“*).

Îngroșarea anormală a degetelor.

PACHIDERMIE (PAHIDERMIE) (*gr. pachys „gros“ și derma „piele“*).

Îngroșare a pielii cu exagerarea pliurilor sale (la frunte, palma mâinii, pielea păroasă) cauzată de o malformație (hiperplazie nevică) sau de o stază limfatică.

Pahidermia laringiană – formă clinică de laringită cronică hipertrofică caracterizată prin hiperplazia dermopapilară a corionului mucos, cu hiperplazia și metaplazia epitelului pavimentos stratificat, manifestată clinic prin răgușeală, dureri laringiene.

PACHIGLOSIE (PAHIGLOSIE) (*gr. pachys „gros“ și glossa „limbă“*).

Îngroșarea anormală a limbii.

PACHIMENINGITĂ (PAHIMENINGITĂ) (*gr. pachys „gros“, meninx „membrană“ și -ita „inflamație“*).

Inflamarea cu îngroșarea durei mater. Sin. meningita externă.

PACHIONICHIE (PAHIONICHIE) (*gr. pachys „îngroșare“ și onyx „unghie“*).

Îngroșarea uneia sau mai multor unghii de la mâini sau de la picioare.

PACHIPERIOSTITĂ (PAHIPE-RIOSTITĂ) (*gr. pachys „îngroșare”, periost și -ita „inflamație”*). Îngroșarea excesivă cu caracter inflamator a periostului oaselor lungi.

PACHIPLEURITĂ (PAHIPLEURITĂ) (*gr. pachys „gros”, pleura și -ita „inflamație”*).

Îngroșarea celor două foițe pleurale ca urmare a unui proces inflamator cronic (pleurezie serofibrinoasă sau purulentă, pleurită cu evoluție lungă).

PACIENT (*fr., engl. patient*).

Persoana care va fi supusă unui examen medical sau unui tratament sau operații chirurgicale.

PAGET (*maladia cutanată*).

Afecțiune care se observă mai ales la sân, dar poate afecta de asemenea vulva, scrotul și anusul. La sân: afecțiune precanceroasă a mamelonului, având aspectul unei mici plăci eczematose, zemuindă și acoperită cu cruste; degenerează în cancer mamar.

PAGET (*maladia osoasă*).

Distrofie osoasă observată mai ales după vârsta de 60 ani (mai frecventă la bărbat) de origine necunoscută. Se caracterizează clinic prin deformații osoase

(craniu, bazin, femur) asociate cu dureri și tulburări vasomotorii, ca rezultat al unor tulburări profunde ale procesului de remanieră permanentă a țesutului osos (distruge și proliferare anarhică).

P.A.H. Abr. pentru *acid para-amino-hipuric*.

PALATOPLASTIE (*lat. palatum „palat” și gr. plassein „a forma”*). Închidere chirurgicală a unei despicături congenitale sau a unei perforații accidentale (traumatice) a bolții palatine. V. Stafiloplastie.

PALATOPLEGIE (*lat. palatum „palat” și gr. plege „lovitură”*). Paralizie a vălului palatului. Sin. uranoplegie.

PALATORAFIE (*lat. palatum „palat” și raphe „sătură”*). Sutura chirurgicală a unei fisuri a vălului palatin.

PALATOSCHIZIS (*lat. palatum „palat” și schisis „diviziune”*).

Fisura congenitală a bolții palatine, care poate fi asociată cu buza de iepure.

Sin. uranoschizis.

PALEO- (*gr. palaios „bătrân”*).

Element de compunere care introduce în termeni sensul de *vechi, bătrân*.

PALI-, PALIN (*gr. palin „îndărăt, din nou“*).

Prefix care introduce în termeni semnificația de *întoarcere* sau de *repetiție*.

PALIATIV (*fr. palliatif*).

Tratament paliativ, tratament care vizează să suprimă sau să diminueze durerea, să atenueze intensitatea simptomelor și să amelioreze diferite funcții, în cazul în care nu se poate acționa asupra cauzei unei boli; tratament care ușurează starea de boală fără a o vindeca.

PALIGRAFIE (*gr. palin „din nou“ și graphein „a scrie“*).

Repetarea în scris, a aceluiași idei, a aceluiași cuvinte sau fraze de o manieră monotonă. Se observă în maladia Parkinson și în paralizia pseudobulbară.

PALIKINEZIE (*gr. palin „din nou“ și kinesis „mișcare“*).

Tulburare motorie constând în repetiția continuă și involuntară a unui gest, a unei mișcări.

PALILALIE (*gr. palin „din nou“ și lalein „a vorbi“*).

Tulburare a vorbirii constând în repetarea spontană, involuntară a unui sau mai multor cuvinte (în general cele de la sfârșitul unei

fraze); se observă mai ales în boala Parkinson și paralizia pseudobulbară.

PALIOLOGIE (*gr. palin „din nou“ și logos „cuvânt“*).

Varietate de palilalie (vezi acest termen) în care repetarea unei fraze bine construită se intercalează între cuvinte incoerente și incompreensibile.

PALILEXIE (*gr. palin „din nou“ și lexis „lectură, vorbă“*).

Repetarea anormală în lectură a cuvintelor sau a unor fraze.

PALIMFRAZIE (*fr. palimphrase*).

Repetarea continuă a unui cuvânt, a unei fraze, a unei rime sau a unui vers.

PALPEBRAL (*lat. palpebra „pleoapă“*).

Care se referă la regiunea pleoapelor.

PALPITAȚIE. Conracție a inimii percepută de bolnav; percepere supărătoare a bătăilor inimii, senzație de bătaie mai puternică, mai rapidă sau neregulată; este mai ales de natură funcțională, provocată de emoții, efort, consum de cafea sau tutun, dar poate apărea și în unele boli (Basedow, afecțiuni cardiace cu și fără tulburări de ritm).

PALUDISM (*lat. palus „mlăștină“*). Malarie.

Maladie febrilă provocată de un protozoar (hematozoar din genul *Plasmodium*) și este transmisă prin înțepătura femelei țânțarului *Anofel*. Dezvoltarea parazitului se face mai întâi în organele interne și apoi în eritrocite pe care le distruge. Semnele clinice caracteristice în perioada de stare a bolii apar după o perioadă de stare de oboseală extremă; cu senzație de frig intens, cu frisoane apoi o febră ridicată de 40°–41°C cu cefalee, oligurie, după care urmează faza de rezoluție cu scăderea febrei, transpirație și senzație de stare de bine. Această criză se repetă la intervale regulate de câteva zile, cu ritm caracteristic, în funcție de specia de plasmodium: forma terțiară benignă produsă de plasmodium vivax determină la fiecare 48 de ore (a 3-a zi) accese de friguri și temperatură care ține două–trei ore; forma quaternară produsă de plasmodium malariae determină accese la 72 de ore (a 4-a zi); și forma terțiară malignă produsă de plasmodium falciparum, produce accese de asemenea la 48 de ore însă mult mai grave, tem-

peratura se prelungește foarte mult.

Paludismul se întâlnește în special în zonele ecuatoriale și tropicale (Africa, Asia de Sud-Est, America Centrală). Dar din cauza înmulțirii călătoriilor și transportului rapid, nici o țară nu este la adăpost de cazuri de „import“.

PAN-, PANT- PANTO- (*gr. pan „tot“*).

Prefix care introduce în termeni sensul de *totalitate*.

PANACEU. Medicament despre care se credea odinioară că vindecă orice boală; nume dat unor remedii presupuse eficiente în orice boală (acest termen este folosit actualmente cu sens ironic).

PANALGIE (*gr. pan „tot“ și algos „durere“*).

Durere extinsă la întregul corp.

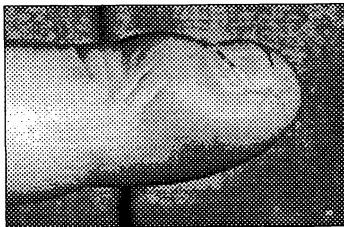
PANANGEITĂ (*gr. pan „tot“ și aggeion „vas“*).

1. Afecțiuni inflamatorii vasculare cu caracter generalizat.

2. Inflamație care cuprinde toate tunicile unui vas sanguin.

PANARIȚIU (*lat. panaritium*).

Infecția unui deget, în special în jurul unghiilor. De multe ori cu caracter purulent. Orice excoriație cutanată, orice așchie, orice

Panarițiu

Întepătură poate antrena un panarițiu care poate fi superficial: eritematos, flictenoid, periunghial, subunghial sau subcutanat: cel mai frecvent este panarițiul pulpei degetului, care se manifestă cu dureri (zvâcnituri dureroase antrenând insomnia), pulpa devine umflată, cu febră; necesită intervenție chirurgicală.

PANARTERITĂ (*gr. pan „tot“, lat. arteria „arteră“ și -ita „inflamație“*). Inflamația tuturor straturilor unei artere.

PANCARDITĂ (*gr. pan „tot“, kardia „inimă“ și -ita „inflamație“*). Inflamația tuturor straturilor peretelui inimii (pericardul, miocardul și endocardul).

PANCITOPENIE (*gr. pan „tot“, kytos „celulă“ și penia „sărăcie“*). Diminuarea globală a elementelor figurate ale sângelui: eritrocite, leucocite și trombocite;

apare ca urmare a unei deficiențe a formării lor în măduva osoasă, a distrugerii lor excesive, în special de către splină sau ca urmare a ambelor cauze.

PANCREAS (*gr. pankreas*).

Glanda digestivă cu secreție mixtă internă și externă; comunică cu duodenul prin canalele sale excretoare: canalul Santorini. Pancreasul exocrin produce suc pancreatic deversat în duoden prin cele două canale menționate și care conține mai multe enzime digestive (amilaza, lipaza, tripsina) care intervin în digestia glucidelor, lipidelor și proteinelor. Pancreasul endocrin este constituit din insulele Langerhans care secretă glucagon (prin celulele alfa) și insulină (prin celulele beta), hormoni care se deversează în sânge.

PANCREATALGIE (*pancreas și gr. algos „durere“*).

Durere localizată în pancreas.

PANCREATECTOMIE (*pancreas și gr. ektome „excizie“*).

Ablația parțială sau totală a pancreasului.

PANCREATINĂ. Amestec de enzime extrase din pancreas (amilază, lipază, tripsină).

PANCREATITĂ (*pancreas și -ita „inflamație“*).

Inflamație a pancreasului. *Pancreatita acută*, inflamația acută a pancreasului care prezintă diverse aspecte, cea mai tipică este *pancreatita acută hemoragică* care realizează o adevărată „dramă abdominală”: durere brutală, atroce „în bară”, vomismente, angoasă, apărare musculară epigastrică, stare de șoc; boala evoluează dramatic, duce deseori la moarte în câteva ore sau câteva zile.

PANCREATOGRAFIE. Radiografia pancreasului, după injectarea unei substanțe de contrast în canalul Wirșung.

PANCREATOLIT (*pancreas și gr. lithos „piatră“*).

Calcul pancreatic.

PANCREATOSTOMIE (*pancreas și gr. stoma „gură, deschidere“*).

Stabilirea unei fistule care realizează o comunicare a canalului pancreatic cu exteriorul.

PANCREATOTOMIE (*pancreas și gr. tome „tăiere“*).

Incizia chirurgicală a pancreasului și a canalului Wirșung.

PANDEMIE (*gr. pan „tot“ și demos „popor“*).

Extinderea unei boli infecto-contagioase, a unei epidemii pe un teritoriu foarte mare (țară, continent, toată lumea – de exemplu: gripa, holera).

PANDY (reacția). Reacția de precipitare, de floculare pentru evidențierea globulinelor din lichidul cefalorahidian. Reacția pozitivă indică un proces inflamator meningian.

PANENCEFALITĂ (*gr. pan „tot“, enkephalos „creier“ și -ita „inflamație“*).

Afecțiune a encefalului în care procesul inflamator afectează atât substanța albă cât și pe cea cenușie a encefalului.

PANFOBIE (*gr. pan „tot“ și phobos „frică“*).

Anxietate extremă față de tot ceea ce se petrece în jur, uneori însoțită de dezorientare.

PANICUL (*lat panicula „umflătură mică“*).

Panicul grăsos – țesut grăsos subcutanat mai mult sau mai puțin dezvoltat; lobuli de grăsime.

PANICULITĂ (*lat. panicula „umflătură mică“ și -ita „inflamație“*).

Inflamația țesutului adipos subcutanat.

PANMIELOZĂ ACUTĂ (gr. *pan* „tot”, *myelos* „măduvă” și *acută*).

Proliferarea rapidă a tuturor elementelor celulare din măduva oaselor (a elementelor care fabrică elementele celulare ale sângelui); asemănătoare cu leucemia acută.

PANMASTITĂ (gr. *pan* „tot”, *mastos* „mamelă” și *-ita* „inflamație”).

Inflamația acută, care cuprinde întreaga glandă mamară.

PANOFTALMIE (gr. *pan* „tot” și *ophthalmos* „ochi”).

Oftalmie purulentă profundă, flegmon al ochiului. Inflamație supurativă cuprinzând ochiul în totalitate. Apare în urma perforării ochiului, a unei ulceratii a corneei sau a unei septicemii și poate duce la atrofia globului ocular.

PANSAMENT. Acoperirea unei plăgi cu un material protector (tifon, vată) și fixarea cu o fașă.

PANSINUZITĂ. Inflamația concomitentă a mai multor sinusuri ale feței (frontal, maxilar, etmoidal).

PAPANICOLAU (testul Babeș-Papanicolau)

1. Examen citohormonal; metodă de explorare a funcției ovariene prin examinarea unui frotiu cito-

vaginal preparat din mucozitățile vaginale: aspectul celulelor epiteliale ale vaginului se modifică în funcție de stadiul ciclului menstrual sub influența hormonilor ovarieni. În caz de hipofoliculinism, aceste frotiuri sunt de tip atrofic; în caz de hiperfoliculinism apare o abundență anormală de celule cheratinizate.

2. Examen microscopic al celulelor de descumare prelevate de pe colul uterin și fixate pe lame. Este un mijloc de depistare precoce a cancerului de col uterin, care se caracterizează prin apariția de celule atipice (neoplazice) cu nuclei mari, intens colorați.

PAPILĂ (lat. *papilla* „papilă”).

În anatomie, mică formațiune proeminentă, bine delimitată, la nivelul pielii, mucoaselor, sau a feței interne sau externe a unui organ: *papila dermică*, ridicătură a epitelului tegumentar.

Papile linguale (sau gustative), mici proeminențe care se găsesc pe mucoasa părții dorsale a limbii și care conțin muguri gustativi.

Papile renale, mici proeminențe în caliciile renale și care corespund vârfului piramidelor malpighiene.

Papila optică, disc albicios, rotund cu diametrul de 1,5 mm, vizibil la examenul fundului de ochi; aici se adună fibrele care formează nervul optic.

Papile duodenale.

1. Marea carunculă (papilă), excrescență situată pe fața internă a celei de-a doua porțiuni a duodenului datorată ampulei lui Vater, în care se deschide canalul coledoc și canalul Wirsung.

2. Mică carunculă (papilă), excrescență situată pe fața internă a celei de-a doua porțiuni a duodenului în al cărei centru se deschide canalul Santorini.

PAPILECTOMIE (*lat. papilla „papilă” și gr. ektome „excizie”*).

Excizia ampulei Vater împreună cu marea carunculă (papilă) duodenală.

PAPILITĂ (*lat. papilla „papilă” și -ita „inflamație”*).

1. Inflamația papilelor linguale.

2. Inflamația papilei optice.

PAPILOM (*lat. papilla „papilă” și -oma „umflătură”*).

Mică formațiune epitelială vegetantă a pielii sau a mucoaselor, caracterizată prin hipertrofia papilelor normale. Ex. papilom cutanat (veruci vulgare, unii nevi), papilom al unei mucoase (condi-

lom, papilom laringian, vezical). Papilomul poate fi îndepărtat chirurgical.

PAPILOMATOZĂ. Stare caracterizată prin prezența de multiple papile cutanate sau mucoase.

Papilomatoza laringiană, tumori benigne laringiene, de natură necunoscută, întâlnite la copil și adult sub forma unor vegetații conopidiforme; determină tulburări fonatorii și respiratorii.

PAPILOTOMIE (*lat. papilla „papilă” și gr. tome „tăiere”*).

Incizia papilei ampulei lui Vater pentru extracția unui calcul sau atunci când acesta prezintă o îngustare.

PAPULĂ (*lat. papula „bubă”*).

Leziune elementară dermatologică, constând dintr-o mică ridicătură la suprafața pielii, circumscrisă, bine delimitată, consistentă. Papulele sunt leziuni elementare în numeroase afecțiuni cutanate: urticarie, lichen plan, febre eruptive etc. Papula este rezolutivă (nu lasă cicatrici).

PAPULOERITEMATOS. Care este caracterizat prin papule și eritem. Ex. erupție papulo-eritematoasă.

PAPULOPUSTULOS. Care este caracterizat prin asocierea de

papule și pustule sau de papule cu pustule.

PAPULOSCUAMOS. Care este caracterizat prin papule și scuame.

PAPULOVEZICULOS. Care este caracterizat prin papule asociate cu vezicule. Ex. eczema papuloveziculoasă.

PAR-, PARA- (*gr. para „dincolo de“*).

Prefix care introduce în termeni sensul: *lângă, asemănător cu, prin opoziție, transversal, deasupra, contrar.*

PARACARDIAC. Care se află în vecinătatea inimii.

PARACENTEZĂ (*para și gr. kentesis „înțepătură“*).

Puncționarea sau deschiderea unei cavități sau a unui organ cavitătar pentru a evacua o colecție lichidiană anormală: *paracenteza abdominală* în caz de ascită = scoaterea unui revărsat produs în cavitatea peritoneală prin puncție cu un trocar; *paracenteza timpanului* = incizia membranei timpanice, în scopul drenării unei colecții purulente din casa timpanului, în cursul unei otite acute.

PARACLINIC. Se spune despre orice mijloc tehnic de investigație, de explorare cu ajutorul căruia

poate fi confirmat sau infirmat un diagnostic: examen de laborator, radiologic, electrocardiogramă și alte explorări funcționale.

PARACUZIE (*para și gr. akouein „a auzi“*).

Percepție eronată a sunetului, a cărei tonalitate, intensitate, localizare, înălțime, timbru, pot să fie inexact percepute.

PARADENTAR (*gr. para „lângă“ și dens „dinte“*).

Care este situat în vecinătatea imediată a unui dinte. Ex. chist paradentar.

PARADENTOM. Sin. dentom.

PARADONTOZĂ. Formă de paradontoliză (resorbție patologică a alveolelor dentare ale maxilarului) care debutează prin atrofia marginală a osului alveolar. V. parodontoliză.

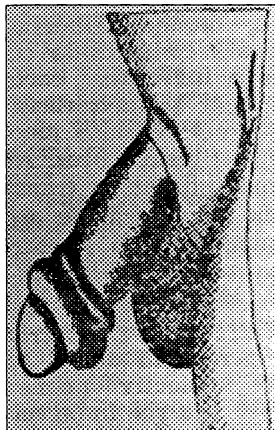
PARAFAZIE (*para și gr. phasis „vorbire“*).

Tulburare de utilizare a cuvintelor, în care acestea nu sunt folosite în sensul lor veritabil; înlocuirea unui cuvânt cu altul apropiat ca pronunțare, dar cu sens diferit.

PARAFIMOZĂ (*para și gr. phimosis „întrerupere, oprire“*).

Complicație a unor procese patologice din zona organului

sexual bărbătesc, constând din compresia glandului de către un inel prepușial foarte strâmt; prepușul nu mai poate fi adus la poziția inițială (de acoperire a glandului) după ce s-a făcut decalotarea glandului. Inelul prepușial inflammat, infiltrat, rigid, se fixează în șanțul balanoprepușial, strangulând glandul care devine roșu-violaceu și tumefiat. Necesită intervenție chirurgicală de urgență.

Parafimoza

PARAFLEBITĂ. Sin periflebita.

PARAFONIE (*para și gr. phone „voce“*).

Timbru nazonat al vocii.

PARAFRENIE (*para și gr. phren „minte“*).

Varietate de delir cronic, caracterizat printr-un ansamblu de idei delirante sau fantastice elaborate de un subiect a cărui imaginație este foarte dezvoltată, extravagantă. Bolnavii parafrenici au, de exemplu, convingerea că au trăit mai multe vieți, că au fost metamorfozați în arbori, în animale; alții că au o filiație divină; alții cred că posedă secrete ne-maiauzite etc. Această stare mentală patologică cu idei delirante, fantastice, rămâne în același timp compatibilă cu o luciditate păstrată pentru activitățile vieții curente, cu o adaptare apreciabilă socială și profesională.

PARAKERATOZĂ (*para și gr. keras „corn“ și -oza „boală neinflamatorie“*).

Alterarea celulelor stratului cornean al epidermei, a cărui maturare este anormală (cheratinizare incompletă) cu formare de scuame (ca în eczemă sau psoriazis).

PARALALIE (*para și gr. lalain „a vorbi“*).

Tulburare de vorbire, caracterizată prin folosirea greșită, neintenționat, a unor cuvinte sau părți din cuvinte.

PARALEXIE (*para*, *gr. lexis* „dicțiune“).

Tulburare a lecturii, în care bolnavul substituie cuvintele din text, le citește greșit, deformat.

PARALIZIE (*para* și *gr. lysis* „dizolvare, distrucție“).

Absența forței musculare; pierderea pasageră sau definitivă a funcției motrice a unui mușchi, grup muscular sau a unei părți a corpului, cauzată în general de o leziune a SNC sau SNP.

Paraliziile pot afecta: jumătatea dreaptă sau stângă a corpului (*hemiplegie*); un membru (*monoplegie*); partea inferioară a corpului (a celor două membre inferioare) (*paraplegie*); paralizia celor patru membre (*tetraplegie*); paralizia părților similare (simetrice) a celor două jumătăți de corp (*diplegie*); paralizia mușchilor motori ai ochiului (*oftalmoplegie*); paralizia însoțită de scăderea tonusului muscular (*paralizia flască*); paralizia însoțită de hipertonie musculară (*paralizia spastică*).

PARALIZIE AGITANTĂ. V. *maladia Parkinson*.

PARALIZIE GENERALĂ (PROGRESIVĂ). Meningoencefalita cronică sifilitică (luetică) caracte-

rizată prin diferite tulburări nervoase (paralizii, tremurături, dizartrie) și psihice (amnezie progresivă, instabilitate psihică, delir de obicei de mărire, mergând până la demență).

Reacția Bordet Wasserman este totdeauna pozitivă în lichidul cefalorahidian.

PARALIZIE INFANTILĂ. Sin. poliomielită anterioară acută, paralizie pseudobulbară.

PARAMEDICAL. Profesioni paramedicale, ansamblul de profesioni care au legătură pe plan tehnic sau administrativ cu activitățile referitoare la sănătate: manipulanți aparate medicale, dieteticieni, secretari medicali, kineziterapeuți.

PARAMASTITĂ. Infecție a țesutului perimamar.

PARAMETRITĂ (*para*, *gr. metra* „uter, și -ita „inflamație“).

Inflamație acută sau cronică a țesutului conjunctiv periuterin, în special a ligamentului larg al uterului.

PARANEOPLAZIC (sindromul). Ansamblu de manifestări diferite (endocrine, sanguine, cutanate, nervoase etc.) care evoluează simultan cu un cancer, dar fără un raport direct cu acesta sau cu metastazele sale.

PARANOIA (*para, gr. nous „minte, rațiune“*).

Denumire dată unor psihoze care apar de obicei la indivizii cu tendință de supraapreciere a propriei persoane, neîncredere (nu are încredere în nimeni), susceptibilitate deosebită, interpretări false, gândire greșită, egocentrism. Pot apărea reacții agresive și stări de delir (delir paranoic de interpretare și de persecuție, de gelozie, de grandoare, de revendicări).

PARAOMBILICAL. Care este situat în vecinătatea ombilicului.

PARAPAREZĂ (*para și gr. paresis „paralizie“*).

Deficit motor al ambelor membre inferioare, într-un grad mai mic decât acela produs de paraplegie, având de obicei aceleași cauze.

PARAPATELAR (*gr. para „lângă“ și patella „disc mic“ sin. rotula*).

În marginea rotulei.

PARAPLEGIE (*para și gr. plege „lovitură“*).

Paralizia ambelor membre inferioare.

Paraplegia produsă din cauza unei leziuni a nervilor periferici (polinevrite, poliomielite, poliradi-

culonevrite) este *paralizia flască*; paraplegia centrală (produsă prin leziune a neuronilor căii piramidale) este *spastică*.

PARAPSIHOLOGIE. Studiul fenomenelor care depășesc cadrul obișnuit al psihologiei (telepatie, citirea gândurilor etc.) ca și al altor fenomene aparent supra-naturale, a căror realitate este contestată de disciplinele științei. Sin. metapsihica.

PARASIMPATICOLITIC (*parasimpatic și gr. lysis „dizolvare, distrucție“*).

Grup de substanțe cu acțiune inhibitoare asupra sistemului nervos parasimpatic (inhibarea secreției de acetilcolină de către fibrele nervoase parasimpatice, ex. atropina). V. vagolitic. Principalele acțiuni folosite în terapeutică sunt: relaxarea musculaturii netede, inhibarea secrețiilor digestive, dilatația bronhiilor.

PARASIMPATICOMIMETIC (*parasimpatic și gr. mimetikos „care imită“*).

Sin. vagomimetic.

Grup de substanțe care produc același efect ca sistemul nervos parasimpatic (ca și acetilcolina eliberată de fibrele nervoase parasimpatice): contracția mus-

culaturii netede digestive, constricție bronșică, producție excesivă de secreții. Pilocarpina are acțiune parasimpaticomimetică.

PARASISTOLIE (*para și gr. systole „contractie“*).

Ritm cardiac anormal, declanșat dintr-un focar de automatism diferit de nodul atrio-ventricular (Aschoff-Tawara, responsabil de ritmul cardiac normal). Acest focar parasistolic este situat în general la nivelul unui ventricul.

PARASTERNAL. Care este plasat în apropierea sternului.

PARATHORMON. Hormon secretat de glandele paratiroidice; joacă rol esențial în echilibrul fosfocalcic.

PARATIFOIDĂ (febra).

Infecție cauzată de bacili paratifici (cel mai des Salmonella paratyphi A, B sau C); se manifestă prin tulburări digestive asemănătoare cu cele din febra tifoidă. Infecția se transmite prin alimente și apă contaminată.

PARATIREOZA. Afecțiune neinflamatorie a glandelor paratiroidice.

PARATIROIDECTOMIE (*paratiroida și gr. ektome „excizie“*).

Ablația chirurgicală a unei glande paratiroidice sau a celor patru glande paratiroidice în totalitate.

PARATIROIDITĂ (*paratiroida și -ita „inflamație“*).

Inflamația glandelor paratiroidice.

PARAVENOS, PARAVENOASĂ (injecție) (*gr. para „lângă“ și vena „venă“*).

Injecție cu destinație intravenoasă, făcută greșit în țesutul care înconjură vena.

PARAVERTEBRAL (*gr. para „lângă“ și vertebră*).

Care este situat în vecinătatea unei vertebre sau a coloanei vertebrale. Ex. mușchi paravertebrali.

PARAVEZICAL (*gr. para „lângă“ și vezică*).

Care este situat în vecinătatea vezicii.

PARAZIT (*gr. para și sitos „mâncare“*).

Organism animal sau vegetal care se hrănește pe seama unui alt organism.

PARAZITIZĂ. Orice afecțiune cauzată de paraziți și ansamblul de manifestări patologice cauzate de paraziți.

PARENCHIM (*gr. parenchyma „umplutură“*).

Țesut ale cărui celule au o activitate fiziologic determinată (țesut funcțional), prin opoziție cu țesutul conjunctiv de susținere (ex. parenchim hepatic, renal etc.).

PARENTAL. Care se referă la părinți. Ex. autoritate parentală.

PARENTALISM. Manifestare patologică constând în spirit dominator al tatălui sau mamei față de copil.

PARENTERAL (*gr. para „lângă“ și enteron „intestin“*).

Care se efectuează pe altă cale decât cea digestivă.

Administrație parenterală, administrarea unei substanțe lichide medicamentoasă sau nutritivă pe altă cale decât cea digestivă (subcutanată, intramusculară, intravenoasă, intrarahidiană).

PARESTEZIE (*para și gr. aisthesis „percepere“*).

Senzație anormală, nedureroasă. Tulburare subiectivă de sensibilitate (pișcăături, furnicăături, amorțeli, înțepături, cald, rece etc.) care apare la membre, la față, cauzată de leziuni ale nervilor periferici (polinevrite) sau ale măduvei spinării (scleroza în plăci); de cele mai multe ori însă, aceste senzații (amorțeli etc.) sunt provocate din cauza unor simple tulburări circulatorii.

PARIETAL (*lat. paries „perete“*).

1. Care se referă la un perete (ex. foiaș parietală a pleurei, a peritoneului).

2. Fiecare din cele două oase plate, formând, de fiecare parte, partea laterală a bolții craniene.

PAREZĂ (*gr. paresis „slăbire, relaxare“*).

Paralizie ușoară, incompletă, care se manifestă printr-o diminuare a forței musculare, o slăbire a contractilității.

PARKINSON (boala). Afecțiune neurologică care atinge centrii cerebrali responsabili de controlul și coordonarea mișcărilor. Se caracterizează printr-o bradikinezie (mișcări lente) printr-un tremur de repaus pronunțate mai ales la cap și mâini (tremurătura degetelor mâinii seamănă cu mișcarea de numărare a banilor), o hipertonie musculară, fața cu aspect de mască (încrămenită) și un mers încet cu pași mici, corp înclinat în față. Afectează subiecții în a doua jumătate a vieții, de obicei după 50 de ani. Cauza bolii nu este cunoscută. Sin. paralizia agitantă.

PARODONT (parodontiu) (*gr. para „lângă“ și odous „dinte“*).

Țesut de susținere a dintelui (care fixează dintele); constituit din *ciment* (strat superficial care acoperă dentina la rădăcină), din ligamentul alveolodentar (*desmo-*

dontul leagă dintele la alveola maxilară), *os alveolar* (porțiune din osul maxilar), și *gingie*.

PARODONTITĂ (*gr. para „lângă“, odous „dinte“ și -ita „inflamație“*).

Inflamația parodontului; debutează la nivelul gingiei care devine dureroasă.

PARODONTOLIZĂ (*gr. para „lângă“, oudos „dinte“ și lysis „distrucție“*).

Distrugere progresivă și ireversibilă în absența tratamentului, a parodontului, caracterizată prin atrofia în special a osului alveolar și desmondontului; se manifestă printr-o retracție a gingiei (dinte descălțat), pioree (puroi), clătinarea și încălecare a dinților, urmate de căderea acestora. Cauzele sunt *generale* [tulburări endocrine, infecții (amigdaliene, intestinale, biliare, septicemii), alergii, avitaminoze, intoxicații] și cauze *locale* (gingivite, traumatisme, tartru dentar, obturații sau proteze incorecte).

Parodontoza forma de parodontoliză care debutează cu atrofia marginală a osului alveolar.

PAROSMIE (*gr. para „lângă“ și osme „miros“*).

Tulburare olfactivă care constă în perceperea falsă a unui miros.

PAROTIDĂ (*gr. para „lângă, alături de“ și ous „ureche“*).

Cea mai voluminoasă glandă salivară, situată sub conductul auditiv extern, în spatele brațului vertical al mandibulei. Saliva secretată se devarsă în gură prin *canalul Stenon* (conduct excretor) care se deschide în dreptul primului sau celui de-al doilea molar superior.

PAROTIDITĂ (*gr. para „lângă, alături de“, ous „ureche“ și -ita „inflamație“*).

Inflamația glandei parotide, care poate fi de origine infecțioasă sau toxică (plumb, mercur). Cea mai frecventă este parotidita infecțioasă și se observă în *oreion*.

PAROXISM (*gr. paroxysmos*).

Perioada unei boli, a unei dureri în care simptomele ating o intensitate maximă, sunt cele mai acute; au o durată variabilă și tendința de a se repeta la un interval de timp. Boli de tip paroxistic: epilepsie, isterie, tahicardie.

PARTHENO- (*gr. parthenos „fecioară“*).

Prefix cu sensul de *virgo*.

PARTHENOFILIE (*gr. parthenos „fecioară“ și philein „a iubi“*).

Atracție homosexuală a femeilor adulte față de adolescente.

PARTHENOGENEZĂ (*gr. parthenos „fecioară“ și genesis „naștere“*).

Mod de reproducere în care gametul femel se dezvoltă fără fecundare, adică fără intervenția celui masculin. Este destul de frecventă la animale și la vegetale.

PARTOGRAMĂ. Înscirarea grafică a frecvenței și intensității contracțiilor uterine, stării membranelor, mersului dilatației, progresiunii prezentației, stării băților cordului fetal; permite o urmărire mai sistematică a evoluției nașterii.

PARTURIENTĂ (*lat. parturiens*). Femeie care naște.

P.A.S. Abr. pentru acid paraaminosalicilic.

PASTEUR (vaccinul). V. vaccin antirabic.

Louis Pasteur – chimist și bacteriolog, Paris (1822–1895).

PASTEURIZARE. Metodă pentru conservarea temporară a alimentelor (lapte, bere, sucuri etc.); distrugerea germeilor dintr-un produs, printr-o încălzire la o anumită temperatură, cu răcire bruscă (șoc termic). Pasteurizarea laptelui se face acum la 90°C timp de 30 secunde, urmată

de răcirea bruscă până la 10°C. Prin încălzire relativ joasă nu se produc fenomene de hidroliză, iar prin răcire bruscă (șoc termic) se omoară agenții patogeni obișnuiți. Pasteurizarea nu asigură o sterilizare efectivă pentru că nu elimină și spori și nu ucide toți microbii. Pasteurizarea nu permite conservarea produselor decât pentru câteva zile, alimentele păstrându-se la rece.

PAT-, PATO-, PATIE (*gr. pathos „boală“*).

Prefix și sufix cu referire la o boală sau stare anormală.

PATA GALBENĂ. Sin. macula luea, zona centrală a retinei, situată pe axul vizual și responsabilă de acuitatea vizuală.

PATA OARBĂ. Scotom (lacună în câmpul vizual) care corespunde în câmpul vizual papilei optice la nivelul căreia nu se formează nici o imagine (scotom fiziologic) deoarece lipsesc elementele retiniene fotosensibile.

PATCH-TEST. Aplicarea pe piele, sub un material adeziv (leucoplast) a unei substanțe cu scopul determinării sensibilității la un anumit agent. Ex. patch-testul la tuberculină. V. reacția Moro.

PATELA (*lat. patella „disc mic“*).

Sin. rotula. Nume latin al rotulei.

PATELECTOMIE (*lat. patella „disc mic“ sin. rotulă și gr. ektome „excizie“*).

Ablația parțială sau totală a rotulei.

PATELITĂ (*lat. patella „disc mic“ sin. rotulă și -ita „inflamație“*).

Inflamația rotulei.

PATELLA ALTA. Rotula situată foarte sus.

PATELLA BAJA. Rotula situată prea jos.

PATELLA BIPARTITA. Anomalie congenitală a rotulei, caracterizată prin prezența unui fragment osos izolat, care se formează într-un punct de osificare suplimentar.

PATELOPLASTIE (*lat. patella „disc mic“ sin. rotulă și gr. plassein „a forma“*).

Intervenție chirurgicală reparatorie a rotulei.

PATHEY (mamectomie). Ablația unui sân împreună cu mușchiul mic pectoral și ganglionii axilari.

PATOLOGIE (*gr. pathos „boală“ și gennan „a produce“*).

Capabil să producă o boală [agenți fizici (căldură, frig, electricitate), agenți mecanici (traumatism), agenți chimici (otrăvuri),

agenți microbieni (bacterii, virusuri etc.), agenți parazitari (viermi)].

PATOGENEZĂ (*gr. pathos „boală“ și genesis „naștere“*).

Sin. patogenie. Mecanismul prin care apare și se dezvoltă o boală.

PATOGNOMONIC (*gr. pathognomonikos „care indică o boală“*).

Semn sau simptom distinct, caracteristic pentru o anumită boală, al cărei diagnostic poate fi pus chiar prin el. Ex. petele care apar pe corp în scarlatină; poziții patognomonice (în tetanos = opistotonus).

PATOLOGIE (*gr. pathos „boală“ și logos „știința, cuvânt“*).

Știința consacrată studierii bolilor.

PATOLOGIE IATROGENĂ (*gr. pathos „boală“, iatros „medic“ și gennan „a produce“*).

1. Orice reacție la un medicament, nocivă și neașteptată, la doze care în mod normal ar trebui să fie bine suportate.

2. Stare psihică reactivă, tulburare, determinată de atitudinea greșită a personalului medical, sanitar.

PATOMIMIE (*gr. pathos „boală“ și mimia „imitare“*).

Simularea conștientă a unei boli sau a unei infirmități (chiar prin

automutilare) în scop fraudulos sau inconștient, ca în isterie.

PAUCI-. Prefix cu înțeles de puțin.

PAUCISIMPTOMATIC. Afecțiune care se manifestă printr-un număr restrâns de simptome.

PAUL ȘI BUNNELL (reacția). Reacție serologică a mononucleozei infecțioase. Metodă folosită în diagnosticul mononucleozei infecțioase, bazată pe punerea în evidență în serul bolnavilor a unei imunoglobuline specifice prezente în 95% din cazuri.

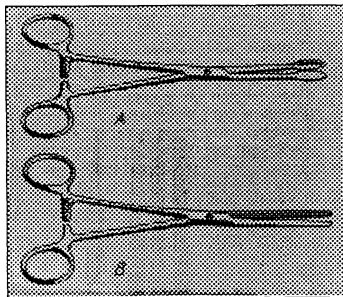
PAUWELS (operația). Operație chirurgicală pentru tratarea unor subluxații congenitale ale coapsei sau pentru corectarea unei coxa valga (deviere a membrului inferior în abducție și rotație externă, cu limitarea rotației interne).

PEAN (pensa). Pensă hemostatică de 9–14 cm lungime, dreaptă sau curbă cu brațele terminate în platouri ovale (fălci ovale) prevăzute cu creștături transversale.

P.C.E. Abr. pentru poliartrita cronică evolutivă.

PECTINAT (*lat. pecten* „pieptene“).

Structură cu aspect de pieptene, ex. mușchi pectinat.

Pea – pensa

A. Pensa Pea cu vârf oval (bont); B. Pensa Pea cu vârf alungit

PED-, PEDI-, PEDIO-, PEDO- (*gr. pais, paidos „copil, băiat“*) (*lat. pes. pedis „picior“*).

1. Element de compunere care introduce în termeni referirea la copil.

2. Element de compunere care introduce în termeni referirea la picior.

PEDAL. Care se referă la picior mai ales din punct de vedere funcțional. Ex. spasm pedal.

PEDERAST (*gr. paidos „băiat“ și erastes „îndrăgostit“*).

Individ homosexual; care practică pederastia.

Pederast activ, sin. *pedicator*, partenerul activ al unui act de homosexualitate.

Pederast pasiv, sin. *paticus*, partener pasiv al homosexualului activ.

PEDERASTIE

1. Perversiune sexuală constând din atracție, din dragoste homosexuală pentru băieți. Prin extensie homosexualitate masculină.

2. Pederastie = coit anal homo sau heterosexual.

PEDIATRIE (*gr. pais, paidos „copil“ și iatreia „tratament“*).

Ramură a medicinei care tratează bolile copilului. Sin. medicină infantilă. Această specialitate comportă toate celelalte discipline (genetică, biochimie, cardiologie, nefrologie...). Ea urmărește patologia copilului de la naștere până la pubertate. Internarea în spitalele (secțiile) de copii este limitată până la 16 ani.

PEDICUL (*lat. pediculus „picioruș“*).

În anatomie, orice structură alungită și strâmtă care suportă un organ sau care leagă două părți ale unui organ; ansamblu de elemente vasculo-nervoase care leagă un organ de restul organismului, asigurând funcționalitatea și supraviețuirea sa. Ex. pedicul hepatic, pedicul pulmonar.

PEDICULAT. Care are un pedicul. Ex. chist pediculat, grefă pediculată.

PEDICULOZĂ. Ansamblu de leziuni cutanate (dermatoza) cauzate de păduchi, provocate de fapt prin grataj.

PEDIOMETRU (*gr. paidos „copil“ și metron „măsură“*).

Planșetă gradată cu care se măsoară lungimea nou-născuților și a sugarilor.

PEDODONȚIE. Îngrijiri dentare pediatrice. Sin. odontostomatologie infantilă.

PEDOFIL (*gr. paidos „copil“ și philein „a iubi“*).

Adult cu atracție sexuală pentru copii.

PEDOLOGIE

1. Studiul copilăriei sub toate aspectele (specialistul este pedolog).

2. Studiul solurilor.

PEDOPSIHIATRIE. Psihiatrie infantilă.

PELADĂ (*fr. pelade*).

Plăci de alopecie (cădere a părului) circumscrise; căderea părului de cauză necunoscută, în plăci bine circumscrise, rotunde, ovalare, lipsite de păr și de foliculi piloși. V. alopecie.

Pelada

PELAGRĂ (it. *pelle* „piele“ și *agra* „aspru“).

Boala din grupul avitaminozelor, cauzată de o carență în vitamina PP; carența de aport, de obicei la populația care se hrănește esențial cu porumb sau alte cereale sărace în această vitamină (se întâlnește încă în anumite țări din Asia sau Africa); carență de absorbție urmare a unei gastrectomii sau a unei diarei prelungite; carență de utilizare, se observă la subiecți alcoolici cronici și în cursul unor tratamente antituberculoase. Boala se manifestă prin apariția de plăci roșiatice eczematiforme ale pielii din părțile descoperite, inflamația mucoasei bucale și a limbii, gastroenterite și tulburări nervoase (astenie, insomnie, cefalee etc.). Sin. avitaminoza PP.

PELLET (fr. *engl. pellet*).

Implant medicamentos subcutanat, de obicei un produs hormonal cu resorbție lentă.

PELVI- (lat. *pelvis* „bazin“).

Prefix care introduce în termeni referirea la bazin.

PELVIAN (lat. *pelvis* „bazin“).

Care se referă la bazin.

PELVIMETRIE (lat. *pelvis* „bazin“ și *metron* „măsură“).

Metodă obstetricală de măsurare a diametrelor bazinului cu pelvimetru; radiopelvimetria este metodă modernă.

Pelvimetria externă – măsurarea diametrelor externe ale bazinului cu ajutorul *pelvimetrului*.

Pelvimetria internă – măsurarea diametrelor interne ale bazinului osos obstetrical care se face cu ajutorul tactului (tușeului) vaginal.

PELVIPERITONITA. Inflamația peritoneului care căpтуșește bazinul; cel mai des este secundară unei infecții ale organelor genitale feminine (uter, trompe uterine, ovare), a vezicii sau a rectului.

PEMFIGUS (gr. *pemphix* „bășicuță“).

Denumire generică pentru dermatoze de cele mai variate etiologii, caracterizate prin formare

de bule (bășici) pline cu lichid seros, localizate pe pielea trunchiului și pe mucoase (bucală, în regiunea anogenitală); unele evoluând către ulceratii extinse. Unele forme sunt de origine infecțioasă (pemfigusul nou-născutului), unele de origine necunoscută [pemfigus vulgar (sin. pemfigus cronic malign), pemfigus cronic benign familial].

PENIS (*lat. penis*). Phalus (*gr. phallos „penis“*).

Organul genital extern al bărbatului; organul copulației și al micțiunii, având punct de plecare perineul, sub simfiza pubiană; prezintă o parte anterioară (umflătura conoidă), *glandul*, care are în vârful său meatul urinar, separat de *corpul* penisului prin *șanțul balanoprepuțial*, care este înconjurat de un repliu inelar cutaneomucos, *prepuțul*; corpul penisului este constituit din trei organe (corpi) erectile: *doi corpi cavernoși* pe fața dorsală și *corpul spongios* traversat de uretră. *Falus* (*fr. verge; engl. phallus*) Penis.

În psihanaliză, reprezentarea simbolică a organului genital masculin ca putere supremă, virilă, a naturii. Termenul de penis este rezervat organului anatomic.

PENROSE (drenaj). Drenaj realizat cu un tub de latex (dren Penrose) care poate cuprinde o lamă de compresă.

PENTA- (*gr. pente „cinci“*).

Element de componere cu semnificația „cinci“.

PEPSINĂ. Enzima care este principalul constituent al sucului gastric. Pepsina descompune proteinele în peptide.

PEPTIC. Care se referă la digestie sau care rezultă din digestie. Ex. ulcer peptic. Sin. pepsic.

PER CONTIGUITATEM (*lat. „prin apropiere“*).

Termen folosit pentru a defini modul de propagare a unui proces morbid prin contact, din aproape în aproape.

PER CONTINUITATEM (*lat. „prin continuitate, neîntrerupt“*).

Termen folosit pentru a defini modul de propagare a unui proces morbid de la un teritoriu localizat la altul mai întins sau la un organ, pe cale directă, fără intermediul vaselor sanguine sau limfatice.

PER OS (*lat. „pe cale bucală“*).

Termen folosit curent, semnificând *pe gură, pe cale bucală* (cu referire la administrarea unui medicament).

PER PRIMAM INTENTIONEM

(lat. „*prin prima străduință, din prima intenție*“).

Termen folosit pentru a exprima cicatrizarea unei plăgi, care survine după o plagă operatorie aseptică sau accidentală – dacă nu s-a produs o infecție cu germeni patogeni. V. cicatrizare.

PER SECUNDAM INTENTIONEM

(lat. „*prin a doua străduință, din a doua intenție*“).

Cicatrizare care survine după o pierdere mare de substanță tisulară ce împiedică apropierea buzelor plăgii, sau după eșuarea unei cicatrizări *per primam* din cauza unei infecții cu germeni patogeni.

PERCEPȚIE. Cunoașterea fenomenelor lumii exterioare cu ajutorul simțurilor; proces psihic prin care obiectele și fenomenele din lumea obiectivă, care acționează nemijlocit asupra organelor de simț sunt reflectate în totalitatea însușirilor lor, ca un întreg unitar; facultatea de a percepe fenomenele lumii exterioare; înțelegere, cunoaștere.

PERCUTANAT. Care se face prin piele, ex. absorbția unei substanțe prin pielea intactă (introdusă prin *masaj* sau fricțiune); percutireacția (testul Moro =

reacția locală la tuberculină); vaccinarea percutanată (BCG).

PERCUȚIE (lat. *percussio*).

Metodă de investigație clinică a unor organe interne, constând în ascultarea sunetelor produse prin percutarea (lovirea, ciocănirea) cu degetele a unei părți a corpului; percutarea constă în loviturile ușoare și repetate a tegumentelor regiunii examinate, fie direct cu un deget (*percuție imediată*), fie prin intermediul unui deget al celeilalte mâini (degetul mediu al mâinii stângi) aplicat pe piele (*percuție mediată*). Percuția practică la nivelul toracelui și abdomenului permite aprecierea sonorității; rezonanța poate fi slabă (matitate normală a unui organ plin, ca ficatul și inima de exemplu, permițându-se a se preciza limitele, sau matitatea patologică, ca în cazul unei colecții lichidiene sau al unui infiltrat pulmonar); rezonanța poate fi sonoră (sonoritate normală ca percuția pulmonului sau anormală ca în cazul prezenței de gaz într-un organ cavităar).

PERFORARE, -ORAȚIE (lat. *perforare „a străpunge*“).

Găurirea unui organ, a unui țesut, a unui os, a unei membrane;

poate fi accidentală, chirurgicală sau în urma unui proces patologic (perforație gastrică, intestinală etc.).

PERFRINGENS. *Bacil perfringens*, bacil anaerob, Gram pozitiv, secretă o toxină responsabilă, împreună cu alți germeni, de gangrenă gazoasă și de septicemii grave după avort.

PERFUZIE. Introducerea lentă și continuă, timp de câteva ore sau câteva zile, de lichide terapeutice (sânge, plasmă, soluții saline sau medicamentoase) în circulația sanguină; se practică aproape întotdeauna pe cale intravenoasă. V. picătură cu picătură.

PERI- (*gr. peri „în jurul“*).

Prefix care introduce în termeni sensul de: în jurul, împrejur.

PERIANAL (*gr. peri „în jurul“ și lat. anus „șezut“*).

În jurul anusului.

PERIAPICAL (*gr. peri „în jurul“ și lat. apex „vârf“*).

Care se referă la regiunea care înconjoară vârful unui organ și în special apexul unui dinte.

PERIARTERIAL (*gr. peri „în jurul“ și lat. arteria „arteră“*).

Care înconjoară o arteră, care se efectuează sau se găsește în jurul arterei.

PERIARTERITĂ (*gr. peri „în jurul“, lat. arteria „arteră“ și -ita „inflamație“*).

Inflamația tunicii externe a unei artere și a țesutului care o înconjoară.

Periarterita nodoasă. Boală cu caracter inflamator care începe în tunica externă a arterelor (de obicei arterele mici și mijlocii) și cuprinde toate straturile peretelui arterial; se caracterizează prin degenerări, necroze, obstruări arteriale și formare de noduli inflamatori de-a lungul unor artere localizate în special în membrele inferioare. Simptomatologia este variabilă, dominată de febra însoțită de o alterare a stării generale și dureri intense predominente la membrele inferioare; pot fi afectate și arterele viscerelor (cord, rinichi, tub digestiv etc.) prezentând manifestări cardiace, renale, digestive etc. în funcție de localizare; evoluția este imprevizibilă și uneori lungă; nu se cunoaște un tratament specific. Sin. maladia Kussmaul.

PERIARTRITĂ (*gr. peri „în jurul“, arthron „încheietură“ și -ita „inflamație“*).

Inflamația țesuturilor care înconjoară o articulație; a bursei

seroase, a tendoanelor, a ligamentelor; afectează în special umărul (*poliartrita scapulo-humerală*).

PERIARTICULAR (*gr. peri „în jurul” și arthron „încheietură”*).

Situat în jurul unei articulații, care se produce în jurul unei articulații; injecție periarticulară.

PERICARD (*gr. peri „în jurul” și kardia „inimă”*).

Învelișul extern al inimii; sac fibros care înconjoară inima, format din *pericardul fibros* și *pericardul seros* (care este format din două foițe: parietală la exterior și viscerală la interior; între ele se află un spațiu virtual).

PERICARDIOCENTEZĂ (*pericard și gr. kentesis „înțepătură”*).

Puncție a pericardului în scopul evacuării unei colecții lichidiene ca urmare a inflamației (exsudat), a transudației (transudat) sau a unei hemoragii (hemopericard).

PERICARDIOTOMIE (*pericard și gr. tome „tăiere”*).

Incizia pericardului. Sin. pericardotomie.

PERICARDITĂ (*pericard și -ita „inflamație”*).

Afecțiune a pericardului: inflamația pericardului de natură infec-

țioasă sau neinfecțioasă, acută sau cronică cu sau fără lichid (epanșament).

PERICISTICITĂ (*gr. peri „în jurul”, canal cistic și -ita „inflamație”*).

Inflamația țesuturilor din jurul canalului cistic care face comunicarea dintre vezicula biliară și canalul hepatic.

PERICISTITĂ (*gr. peri „în jurul”, kystis „vezică” și -ita „inflamație”*).

Inflamația acută sau cronică a țesuturilor care înconjoară vezica urinară sau vezica biliară.

PERICOLECISTITĂ (*gr. peri „în jurul”, chole „bilă”, kystis „vezică” și -ita „inflamație”*).

Inflamația țesutului conjunctiv care înconjoară vezicula biliară.

PERICOLITĂ (*gr. peri „în jurul”, kolon „intestin gros” și -ita „inflamație”*).

Inflamația peritoneului care înconjoară colonul (peritonita localizată în jurul colonului) consecutivă de cele mai multe ori unei colite segmentare.

PERICONDRITĂ (*gr. peri „în jurul”, chondros „cartilaj” și -ita „inflamație”*).

Inflamația pericondrului; inflamația membranei care acoperă suprafața unui cartilaj.

PERICONDRU (gr. *peri* „în jurul” și *chondros* „cartilaj”).

Membrană conjunctivă care acoperă unele cartilajii (costale, de exemplu) cu excepția cartilajelor articulare.

PERIDUODENITĂ. Inflamația peritoneului periduodenal; peritonită cronică localizată în jurul duodenului, determinând bride și aderențe cu organele vecine.

PERIDURAL. Care este situat extern, în jurul dureimater.

Anestezie peridurală – anestezie regională, obținută injectând anestezicul în spațiul cuprins între canalul osos rahidian și duramater, prin ligamentul galben (între două lame vertebrale pe linia apofizelor spinoase și la nivelul dorit, de la a șaptea vertebră cervicală până la a cincea lombară).

PERIFLEBITĂ (gr. *peri* „în jurul”, *phleps* „venă” și *-ita* „inflamație”). Inflamația tunicii externe a unei vene și a țesutului conjunctiv care o înconjură. Procesul se dezvoltă de cele mai multe ori dinăuntru – în afară, de la un proces de flebită.

PERIFOCAL. Situat în jurul unui focar de infecție.

PERIFOLICULITĂ (gr. *peri* „în jurul”, lat. *follicullus* „folicul” și *-ita* „inflamație”).

Inflamația pielii în jurul unui folicul pilos.

PERIFRENITĂ (gr. *peri* „în jurul”, *phren* „diafragm” și *-ita* „inflamație”).

Inflamația țesutului din jurul diafragmului, putând realiza aderențe.

PERIGASTRITĂ (gr. *peri* „în jurul”, *gaster* „stomac” și *-ita* „inflamație”).

Peritonită localizată la nivelul seroasei stomacului.

PERIHEPATITĂ (gr. *peri* „în jurul”, *hepar* „ficat” și *-ita* „inflamație”).

Inflamația peritoneului care acoperă ficatul sau (și) a capsulei fibroase a acestuia.

PERILIMFANGITĂ. Inflamația țesutului care înconjoară vasele limfatice.

PERIMASTITĂ (gr. *peri* „în jurul”, *mastos* „mamelă” și *-ita* „inflamație”).

Inflamația țesutului conjunctiv care înconjoară glanda mamară.

PERIMETRIE (gr. *peri* „în jurul” și *metron* „măsură”).

În oftalmologie, explorarea și determinarea câmpului vizual,

periferic și central, care apoi se reprezintă grafic.

PERIMETRITĂ (*gr. peri „în jurul”, metra „uter” și -ita „inflamație”*).

Inflamația țesutului conjunctiv (a seroasei) uterului. Infecția se poate face din afară – înăuntru, în cazurile de peritonită sau pelvi-peritonită, și dinăuntru – în afară, în cazurile de metrită (inflamația parenchimalului uterin).

PERINATAL. Care se produce în jurul datei nașterii (înainte, în timpul și după naștere); perioada perinatală este cuprinsă între ultimele săptămâni de gestație și primele zile după naștere.

PERINEFRITĂ (*gr. peri „în jurul”, nephros „rinichi” și -ita „inflamație”*).

Inflamația țesutului care înconjoară rinichiul.

PERINEOANAL. Care se referă la perineu și anus.

PERINEOPLASTIE (*gr. perineos „perineu” și plassein „a forma”*).

Refacerea chirurgicală a regiunii perineale.

PERINEORAFIE (*perineu și gr. rhapshein „a coase”*).

Sutura chirurgicală a unui perineu rupt [în general la naștere; fie după epiziotomie (incizia perineu-

lui), fie după o ruptură a perineului].

PERINEOTOMIE (*perineu și gr. tome „incizie”*).

Incizia perineului. V. epiziotomie.

PERINEU. Planșeul micului bazin; ansamblul de părți moi (piele, mușchi, ligamente), care închide în jos micul bazin. Este regiunea cuprinsă între anus și scrot la bărbat, între anus și vagin la femeie. Sin. planșeu pelvin.

PERINEURAL. Care este situat în jurul unui nerv, ex. fibrom perineural.

PERINEVRITĂ (*gr. peri „în jurul”, neuron „nerv” și -ita „inflamație”*).

Inflamația țesutului conjunctiv de susținere, care înconjoară fibrele unui nerv.

PERIODONT. Sin. desmodont (*gr. peri „în jurul” și odous „dinte”*).

PERIONIXIE (*gr. peri „în jurul” și onyx „unghie”*).

Inflamația țesutului din jurul unghiei (inflamație periunghială), provocată cel mai des de coci patogeni, levuri de genul Candida. V. onixis.

PERIORAL (*gr. peri „în jurul”, lat. oris „gură”*).

Situat în jurul gurii.

PERIORBITAL (gr. *peri* „în jurul“, lat. *orbita* „orbită“).

Situat în jurul orbitei (cavitatea osoasă în care se găsește globul ocular și anexele sale).

PERIOST (gr. *peri* „în jurul“ și *osteon* „os“).

Membrana fibroasă care acoperă osul, cu excepția suprafețelor articulare. Periostul joacă un rol esențial în dezvoltarea și vascularizarea oaselor, în formarea calusului după fracturi.

PERIOSTITĂ (gr. *peri* „în jurul“, *osteon* „os“ și *-ita* „inflamație“).

Leziuni inflamatorii acute sau cronice ale periostului, cauzate de un traumatism sau propagarea unei infecții sau inflamații de vecinătate sau ca localizare a unei infecții generale.

PERIOSTOZĂ. Îngroșarea difuză a periostului.

PERIOVARITĂ (gr. *peri* „în jurul“, *ovar* și *-ita* „inflamație“).

Inflamația țesutului din jurul ovarului.

PERIPANCREATITĂ. Inflamația țesuturilor, în special a peritoneului care înconjoară pancreasul.

PERIPROSTATITĂ. Inflamația țesutului conjunctiv din jurul prostatei.

PERISTALTISM (gr. *peri* „în jurul“ și *stalsis* „constricție“).

Constricții peristaltice; ansamblul de constricții ale unui organ tubular care provoacă propulsarea conținutului său; mișcări sub formă de unde ale tubului digestiv, provocate de constricția și relaxarea periodică a musculaturii netede a acestuia, ducând la propulsarea conținutului său: *peristaltism intestinal*.

PERITENDINITĂ (gr. *peri* „în jurul“, lat. *tendo* „tendon“ și *-ita* „inflamație“).

Inflamația țesutului care înconjură tendoanele (inflamația tecii conjunctive).

PERITONEOPLASTIE (*peritoneu* și gr. *plassein* „a forma“). Sin. peritonizare.

PERITONEOSCOPIE. Sin. celioscopie.

PERITONEU (gr. *peri* „în jurul“ și *teinein* „a se întinde“).

Membrană seroasă formată din două foițe: *peritoneul peritoneal*, care căptușește pereții cavității abdominale și *peritoneul visceral* care îmbracă organele abdominale (viscerele abdominale). Cele două foițe delimitează cavitatea peritoneală. Organele abdominale (viscerele) sunt legate la pe-

rețele abdominal și între ele prin repliuri peritoneale care, după caz, poartă numele de *mezou* (mijloc de legare sau de fixare, ex. mezocolonul, mezoduodenul), *mezent* (organul de susținere, nutriție, mobilitate a jejunu-ileonului, pe care-l leagă de peretele abdominal posterior), *epiplon* (ex. epiplonul mare, leagă curbura mare a stomacului de colonul transvers) sau *ligament*.

PERITONISM. Sindrom peritoneal acut; ansamblu de simptome care simulează o peritonită acută (dureri abdominale, balonări, vomismente, redoare a musculaturii abdominale etc.) fără a avea ca substrat inflamația peritoneului.

PERITONITĂ. Inflamația peritoneului; poate fi acută sau cronică, generalizată sau localizată. Peritonita poate fi urmarea unei infecții printr-o plagă abdominală (traumatism); poate apărea pornind de la un viscer abdominal fără perforația acestuia sau prin perforația vreunui organ (stomac, intestin, apendice); poate fi produsă pe cale sanguină (în cursul unei septicemii). Se manifestă clinic prin: dureri abdomi-

nale, vomismente, alterarea stării generale și printr-un semn esențial: *contractura abdominală* (abdomen de lemn). Necesită intervenție chirurgicală de urgență.

PERITONIZARE. Acoperirea cu peritoneu a suprafeței unui organ abdominal (la sfârșitul unei intervenții chirurgicale pe abdomen). Sin. peritoneoplastie.

PERIVENOS. Care se află în jurul unei vene.

PERIVEZICAL. Care se află în jurul vezicii.

PERIVISCERITĂ (*gr. peri „în jurul”, lat. viscera „măruntaie” și -ita „inflamație”*).

Reacție inflamatorie cronică a seroaselor care înconjură viscerale (pleură, pericard, peritoneu).

PERLECHE (*fr. perleche*).

Termen francez utilizat pentru infecția streptococică a comisurilor bucale, caracterizate prin mici fisuri umede (zăbăluță).

PERONEU (*lat. fibula*).

Os lung, subțire, situat în partea externă a gambei. Extremitatea sa inferoexternă formează *maleola externă* sau *peronieră*.

PER ORAL. Care este administrat pe cale bucală. V. per os.

PERSEVERAREA ATITUDINILOR. Sin. catalepsie.

PERSPIRAȚIE (*lat. perspirare „a transpira“*).

Pierderi insensibile de apă prin evaporare la nivelul pielii și prin expirație (excreția apei prin vaporizare fină la nivelul plămânilor). V. transpirație, sudație.

PERTUSIS. Abr. pentru *Bordetella pertussis* (agentul patogen al tusei convulsive).

PERVERS. Care este înclinat spre fapte rele, gata oricând să facă rău; care manifestă o deviere de la normal a instințelor, a judecății, a ideilor, descompus din punct de vedere moral; corupt, depravat, imoral; anormal din punctul de vedere al comportării în relațiile sexuale; subiect care prezintă din copilărie un comportament antisocial și imoral, conștient sau instințiv. Perversii au întotdeauna perversiuni multiple și variate: homosexualitate, sadism, masochism, toxicomanie; ei trăiesc solitari sau în grupuri organizate.

Perversitatea – (diferă de perversiune); este tendința de a face în mod intenționat rău, de a găsi o satisfacție în acte imorale și antisociale.

PERVERSIUNE. Deviație, anomalie a instințelor (în special, cel

sexual) care determină un comportament anormal. Existența unei perversiuni la un individ nu semnifică în mod obligatoriu că este pervers. Se cunosc perversiuni la psihopați, la nevrozați sau în cursul psihozelor, de asemenea și la cei cu inteligența redusă.

Perversiune sexuală. Se disting două categorii: prima categorie cuprinde: *aberații în alegerea partenerului sau a obiectului plăcerii*. Acestea sunt: *homosexualitatea* cu numeroasele sale varietăți și practici; *pedofilia* (atracție sexuală pentru copii); *gerontofilia* (atracție sexuală pentru persoane de vârstă foarte înaintată); *zoofilia* (atracție sexuală pentru animale); *fetișismul* (plăcerea sexuală este condiționată de vederea sau contactul cu unele obiecte, simbolizând persoana iubită); *sodomia* (coit anal); *necrofilia* (acte sexuale cu cadavre). O a doua categorie de perversiuni sexuale se caracterizează printr-o viciere a actului sexual: *sadismul* [satisfacția sexuală nu este obținută decât la vederea unor suferințe fizice sau morale produse partenerului(ei)]; *masochismul* (satisfacția sexuală

nu este obținută decât sub efectul unei suferințe fizice sau morale, produse de către partener, sau prin provocare de dureri proprii); *voyeurismul* (plăcere sexuală obținută prin vederea de imagini pornografice sau de acte sexuale săvârșite de alții); *exhibiționismul* (plăcerea de a-și arăta organele sexuale); *incestul* [raport sexual între membrii familiei (părinți și copii, frați și surori, bunici și nepoți)].

Aceste perversiuni se asociază în mod divers între ele, se întâlnește rar o perversiune izolată.

PERVERTIT. Individ devenit amoral și asocial sub influența nefastă a mediului în care trăiește. Pervertit = care s-a schimbat în rău (spre deosebire de un *pervers* care este constituit astfel, fără intervenția unor cauze externe).

PESAR (*lat. pesarium, fr. pessaire*).

Dispozitiv ginecologic care se introduce în vagin pentru a corija anumite anomalii de poziție ale uterului, pentru susținerea lui în poziție normală; este folosit și în scop anticoncepțional. Există diferite modele.

PESTA (ciuma, molima). Maladie infecțioasă acută, epidemică și contagioasă produsă de bacilul *Yersinia pestis*, transmisă de la șobolani) la om prin intermediul puricilor.

Pesta bubonică – este cel mai des întâlnită, caracterizată prin tumefacții ganglionare dureroase, supurative, complicate în stadiul terminal cu infecție generalizată.

Pesta pulmonară este transmisă direct de la om la om prin intermediul salivei (prin inhalare de germeni în contact cu omul bolnav).

Pesta septicemică sau ciuma neagră generalizată, transmisă direct de la început, se manifestă prin peteșii întinse care apar pe piele (de aici denumirea de pestă neagră); este o formă foarte gravă a pestei cu sfârșit rapid letal. Astăzi se întâlnește doar în câteva focare endemice din India, Asia și cazuri sporadice în Africa.

PESTICID (*lat. pestis „flagel“ și caedere „a omori“*).

Substanțe chimice întrebuintate în agricultură în lupta împotriva dăunătorilor (paraziți animalii sau vegetali).

P.E.T. TOMOGRAFIE PRIN EMISIE POZITRONICĂ (*engl. positron emission tomography*).

Tehnică imagistică nucleară bazată pe detecția (în diferite planuri) radiațiilor emise de nucleii emițători de pozitroni (carbon, oxigen, azot, fier, fluor), când aceștia intră în coliziune (in vivo) cu electroni; reacția de anihilare reciprocă are ca și consecință emisia a doi fotoni cu energie mare obținută în planul de secțiune și la grosimi dorite (alese), în direcții diferite (opuse), analiza informației realizându-se computerizat. Domeniile de aplicabilitate sunt cele din medicina nucleară clasică: în principal afecțiuni cerebrale și cardiovasculare, dar sunt posibile și examinările oaselor, rinichilor și plămânilor.

PETEȘIE (*it. petecchia*).

Hemoragie subtegumentară sau submucoasă sub forma unei pete roșii-violacee, cu formă rotundă sau lenticulară, care nu dispare la presiune digitală; este cauzată de o ruptură a capilarelor, este elementul eruptiv caracteristic în purpură.

PETIT MAL (criză minoră de epilepsie). Termen francez care desemnează unele forme minore

ale epilepsiei; se manifestă prin pierderea stării de conștiință – câteva secunde (10–20) fără căderea pacientului.

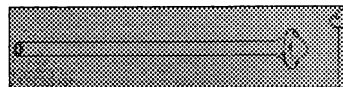
PETZ (aparatur). Aparat (pensă-clește) pentru executarea automată a unei anastomoze gastro-intestinale – cu ajutorul unor agrafe sau pentru prinderea agrafelor în cazul unei suturi practicate pe stomac sau intestin.

PEXIE (*gr. pexis „fixare”*).

Fixarea în poziție normală a unui organ ptozat (coborât).

PETRI (cutie, placă). Cutie formată din două plăci (discuri) de sticlă sau de plastic, putându-se adapta una într-alta. Într-una din plăci (care formează fundul cutiei) se pune bulion gelozat, mediu de cultură solid; se sterilizează cu totul și se folosește pentru însămânțarea și cultivarea bacteriilor a căror colonii se dezvoltă izolat, putând fi ușor studiate.

PEZZER (sondă sau cateter). Sondă de cauciuc sau material plastic; extremitatea care se

Sonda Pezzer

introduce în vezică se termină printr-o umflătură în formă de ciupercă care servește la menținerea în uretră. Sonda Pezzer se utilizează pentru drenarea vezicii urinare, la femei.

PFANNENSTIEL (incizia). Incizie pentru laparotomie suprapubiană efectuată transversal, în regiunea piloasă a pubisului, în scop estetic pentru a ascunde cicatricea; este utilizată în chirurgia organelor genitale interne, la femeie.

PFEIFFER (bacilul). Bacterie frecvent întâlnită în salivă, responsabilă de complicații (infecții) pulmonare, complicații ale gripei, conjunctivite, meningite purulente, sinuzite, artrite purulente. Numele științific este *Haemophilus influenzae*.

P.G. (sau PGP). Abr. pentru *paralizie generală (progresivă)*.

pH. Simbol care exprimă aciditatea sau alcalinitatea unei soluții. Aciditatea unei soluții este determinată de concentrația în ioni de hidrogen (H^+) liberi. Un pH neutru este egal cu 7; o soluție care are un pH sub 7 (de la 7 la 1) este acidă, iar peste 7 (de la 7 la 14) este alcalină. Valoarea normală a pH-ului sanguin este de

7,35–7,45; valoarea pH-ului urinar este în mod normal mai acid: între 5,5 și 6,5.

PIA MATER (lat. „mamă iubitoare”).

Este una din cele trei membrane de protecție a nevraxului (axul cerebrospinal care cuprinde encefalul și măduva spinării); stratul intern al meningelui, învelește suprafața creierului și măduvei spinării; este separată de arahnoidă prin spațiul sub-arahnoidian. Se disting: pia mater craniană și pia mater rahidiană.

PICĂTURĂ CU PICĂTURĂ.

Administrarea foarte lentă și prelungită a unui lichid medicamentos, de obicei pe cale venoasă. V. perfuzie.

PICIOR ROTUNJIT, ÎNCÂRCIT (STRÂMB). Picior plat (bolta plantară prăbușită = platfus); picior equin (sprijin pe vârf); picior talus (sprijin pe călcâi); picior valgus (sprijin pe marginea internă); picior varus (sprijin pe marginea externă); picior scobit (convexitate plantară exagerată).

PICNO (gr. *pyknos* „gros, frecvent”).

Element de compunere care introduce în termeni sensul de gros, compact sau frecvent.

PICO- Prefix care servește la formarea numelui unităților care sunt de un milion de ori mai mici ca unitatea de bază (ex. picogram).

PICOGRAM. Unitate de masă egală cu o milionime de microgram. Simbol pg.

PIEL-, PIELO- (gr. *pyelos* „bazin“).

Element de compunere care introduce în termeni referirea la bazinetul renal.

PIELECTAZIE (gr. *pyelos* „bazin“ și *ektasis* „dilatatie“).

Dilatația bazinetului.

PIELITĂ (gr. *pyelos* „bazin“ și *-ita* „inflamație“).

Inflamație acută sau cronică a mucoasei care tapetează bazinetul renal, cauzată de obicei de colibacili; se asociază de obicei unei infecții renale (*pielonefrită*) sau unei infecții vezicale (*pielocistită*).

PIELOGRAFIE (gr. *pyelos* „bazin“ și *graphein* „a scrie“).

Radiografie a rinichiului și a ureterelor după introducerea unei substanțe de contrast, fie prin cateterism ureteral (sub control cistoscopic), fie prin administrare intravenoasă.

PIELOLITOTOMIE (gr. *pyelos* „bazin“, *lithos* „piatră“ și *tome* „țâiere“).

Incizia chirurgicală a bazinetului renal pentru extragerea de calculi.

PIELONEFRITĂ (gr. *pyelos* „bazin“, *nephros* „rinichi și -ita „inflamație“).

Inflamația bazinetului renal (pielita) și a parenchimului renal (nefrita), este de origine bacteriană și poate fi acută sau cronică.

PIELONEFROZĂ. Afecțiunea bazinetului și rinichiului, de origine neinflamatorie.

PIELOSTOMIE (gr. *pyelos* „bazin“ și *stoma* „gură, deschidere“).

Crearea operatorie a unei comunicări între bazin și piele, prin intermediul unei sonde, în vederea derivării urinei către exterior.

PIELOTOMIE (gr. *pyelos* „bazin“ și *tome* „țâiere“).

Incizia bazinetului.

PIGMENTI BILIARI. Compuși organici colorați prezenți în bilă. Principalul este *bilirubina*. Pigmenții biliari sunt prezenți în mod normal în plasmă, urină și materiile fecale.

PILO- (lat. *pilus* „păr“).

Element de compunere care introduce în termeni referirea la păr.

PILAR. Care se referă la păr.

PILOR (*lat. pylorus*).

Orificiul inferior al stomacului, prin care acesta comunică cu duodenul. Pilorul este constituit din mușchi circulari voluminoși, *sfincterul piloric*.

PILORECTOMIE (*pilor și gr. ektome „excizie“*).

Rezecția pilorului.

PILORITĂ (*pilor și -ita „inflamație“*).

Inflamația mucoasei pilorului.

PILORODUODENITĂ (*pilor, duoden și -ita „inflamație“*).

Inflamația concomitentă a pilorului și duodenului.

PILOROJEJUNOSTOMIE (*pilor, jejun și gr. stoma „gură, deschidere“*).

Anastomoza (comunicare între două conducte) creată chirurgical între pilor și jejun.

PILOROPLASTIE (*pilor și gr. plassein „a forma“*).

Intervenție chirurgicală de lărgire a unui sfincter piloric strâmtat.

PILOROSPASM. Spasm al sfincterului piloric.

PILOROTOMIE (*pilor și gr. tome „tăiere“*).

Incizia longitudinală a stratului muscular al pilorului practică pentru remedierea unui spasm

piloric. Această operație se practică în stenoza pilorică a nou-născutului.

PILOS (*lat. pilus „păr“*).

Care se referă la păr (ex. sistem pilos, parte piloasă).

PILOSEBACEU (folicul). Ansamblul format din foliculul pilos și glande sebacee.

PILOZITATE (*lat. pilus „păr“*).

Caracter sexual secundar, reprezentat de părul feței; trunchiului și membrelor. Distribuția pilozității este diferită la cele două sexe, ea fiind dependentă în principal de hormonii masculin și feminin.

PIO- (*gr. pyon „puroi“*).

Element de compunere care introduce în termeni referirea la puroi.

PIOCEL (*gr. pyon „puroi“ și kele „hernie, tumoare“*).

Colecție purulentă în jurul testiculului.

PIOCOLECISTITĂ (*gr. pyon „puroi“, chole „bila“, kystis „vezica“ și -ita „inflamație“*).

Colecistita purulentă.

PIOCOLPOCEL (*gr. pyon „puroi“, kolpos „vagin“ și kele „hernie, tumoare“*).

Inflamație supurativă a peretelui posterior al vaginului prin piocol retrouterin.

PIOCOLPOS (gr. *pyon* „puroi“ și *kolpos* „vagin“).

Colecție purulentă intravaginală.

PIODERMITĂ (gr. *pyon* „puroi“, *derma* „piele“ și *-ita* „inflamație“).

Leziune cutanată infecțioasă cu formare de puroi și cruste, provocate în special de streptococi și stafilococi; ansamblu de leziuni supurative.

PIOEMIE (gr. *pyon* „puroi“ și *haima* „sânge“).

Infecție generalizată piogenă, urmare a trecerii în circulație a microbilor care produc supurații multiple la nivelul seroaselor viscerale sau articulare și la nivelul parenchimului.

PIOGEN (gr. *pyon* „puroi“ și *genesis* „naștere“).

Care provoacă formarea de puroi sau supurații.

PIOLABIRINTITĂ (gr. *pyon* „puroi“, *labirint* și *-ita* „inflamație“).

Supurație a labirintului, complicată de obicei cu o otită medie purulentă.

PIOMETRITĂ (gr. *pyon* „puroi“, *metra* „uter“ și *-ita* „inflamație“).

Colecție purulentă intrauterină; inflamație purulentă a uterului.

PIONEFRITĂ (gr. *pyon* „puroi“, *nephros* „rinichi“ și *-ita* „inflamație“).

Inflamația parenchimului renal și a bazinei din cauza unor microbi piogeni banali (stafilococi sau colibacili), caracterizată prin formare de abcese și infiltrații purulente difuze.

PIONEFROZĂ (gr. *pyon* „puroi“, *nephros* „rinichi“ și *-oza*).

Afecțiune renală gravă caracterizată prin colecții purulente în bazinei, calice și parenchimul renal; survin în general unei pielonefrite.

PIOPERITONEU (gr. *pyon* „puroi“ și *peritoneu*).

Prezența de puroi în cavitatea peritoneală.

PIOPNEUMOPERITONEU (gr. *pyon* „puroi“, *pneuma* „aer“ și *peritoneu*).

Prezența de puroi și gaz în cavitatea peritoneală.

PIOPNEUMOTORAX (gr. *pyon* „puroi“, *pneuma* „aer“ și *thorax* „torace“).

Prezența de puroi și gaz în pleură.

PIOREE (gr. *pyon* „puroi“ și *rhoia* „curgere“).

Scurgere de puroi; catar purulent.

Pioree alveolară: infecție cronică purulentă a elementelor de susținere a dinților (desmodont, os alveolar și gingie).

PIOSALPINGOOFORITĂ (gr. *pyon* „puroi”, *salpinx* „trompă”, *oofor* „ovar” și *-ita* „inflamație”).

Inflamație purulentă a trompelor și a ovarului. Sin. piosalpingo-ovarita.

PIOSALPINGOOVARITĂ. Sin. piosalpingooforita.

PIOSALPINX (gr. *pyon* „puroi” și *salpinx* „trompă”).

Colecție purulentă în trompa Fallope. Odată constituit există riscul de ruptură a trompei în cavitatea peritoneală (producând o peritonită), în colon sau în intestinul subțire, de asemenea, se poate deschide în vagin formând o fistulă cronică. Tratamentul necesită ablația trompei.

PIOTORAX (gr. *pyon* „puroi” și *thorax* „torace”).

Prezența de puroi în cavitatea pleurală în cursul unei pleurezii purulente. Sin. pleurezie purulentă. V. empiem.

PIR-, PIRO- (gr. *pyr* „foc”).

Prefix indicând o relație cu focul.

PIRET-, PIRETO-. Prefix de origine greacă indicând o relație cu febra.

PIRETIC (gr. *pyressein* „a fi febril”).

Care se referă la febră, febril.

PIRETOGEN. V. pirogen.

PIREXIE (gr. *pyressein* „a fi febril”).

Stare febrilă.

PIRIFORM. În formă de pară.

PIROFOBIE (gr. *pyr* „foc” și *phobos* „frică”).

Teamă morbidă de foc.

PIROGEN (gr. *pyr* „foc” și *gennan* „a produce”).

Care provoacă febră. Sin. piretogen.

PIROMANIE (gr. *pyr* „foc” și *mania* „neburnie”).

Tendință patologică (impuls irezistibil) de a provoca incendii.

PIROZIS (gr. *pyrosis* „ardere”).

Senzație de arsură retrosternală care pornește din epigastru spre esofag și faringe asociată cu un gust acru; se produce din cauza unui reflux de lichid gastric în esofag; cauzele cele mai frecvente sunt hernia hiatală, esofagitele peptice, aerofagia.

PIRQUET (cutireacția). Cutireacția la tuberculină; reacție provocată prin aplicarea unei picături de tuberculină brută pe pielea în prealabil scarificată cu un scarificator (vaccinostil). Se citește la 48 de ore; este pozitivă dacă se constată o indurație locală însoțită de roșeață. Este negativă dacă nu dă nici o reacție locală

sau apare doar o ușoară reacție. O cutireacție pozitivă arată că subiectul a fost la un moment dat în contact cu bacilul tuberculos. Cutireacția Pirquet nu este însă foarte sigură, de aceea se preferă intradermoreacția Mantoux. V. cutireacția.

PISTRUI. Efelide.

PITIRIAZIS (*gr. pityron „tărățe“*). Afecțiune cutanată caracterizată prin descumări fine. Există:

Pitiriazis rozat Gibert, dermatitoza eritematoscuamoasă de cauză necunoscută, caracterizată prin plăci diseminate în treimea superioară a membrului și la nivelul trunchiului. Afecțiune benignă, sezonieră (primăvara și toamna).

Pitiriazis rubra, foarte rară; erupție sub formă de pete roșii,

Pitiriazis versicolor

rugoase, în special pe fața dorsală a degetelor de la mâini sau pe genunchi; de cauză necunoscută.

Pitiriazis versicolor, este o micoză cutanată din cauza unei ciuperci *Microsporon furfur*, manifestată prin pete de culoare cafenie care se cojesc ușor; apar mai ales în regiunea cervicală și pe torace.

PITUITAR. Care se referă la glanda hipofiză (pituitară). Sin. hipofizar.

PITUITARĂ (*lat. pituita „secreție“*).

Mucoasa pituitară (sau nazală), membrana fină care tapetează fosele nazale, constituită din două zone: în partea superioară a septului și pe cornetele nazale superioare cuprinde elemente senzoriale ale mirosului (organ receptor pentru miros) și **mucoasa respiratorie** care tapetează restul foselor nazale; prevăzută cu cili și glande mucoase.

PIURIE (*gr. pyon „puroi“ și ouron „urină“*).

Prezența de puroi în urină; apare în cazul unei infecții a căilor urinare sau genito-urinare.

PIVOT DENTAR. Dispozitiv în formă cilindrică cu vârf ascuțit

care se folosește pentru reconstituirea coroano-radiculară, pentru un dinte la care n-a rămas decât rădăcina.

PLACĂ DENTARĂ. Depuneri formate din mucoizi salivari, bacterii, resturi alimentare, pe suprafața dinților și în spațiile interdentare.

PLACĂ MOTORIE. Joncțiunea între nerv și mușchi (sinapsă neuromusculară). Prin intermediul plăcii motorii se face transmiterea influxului nervos la celula musculară striată, urmată de contracția musculară.

PLACEBO (*lat. placere „a plăcea“*).

Produse neutre sau metode a căror eficiență se bazează pe sugestibilitatea persoanelor cărora li se aplică; produsele neutre sunt prezentate într-o formă farmaceutică identică cu cea a medicamentului (pilulă, cașetă etc), lipsite de orice principii active, conținând doar produse inerte; se prescrie cu scop psihoterapeutic, dacă subiectul este convins că primește un medicament activ; placebo se întrebuintează pentru testarea valorii reale a unui medicament, permițând distingerea efectelor farmaco-

logice propriu-zise de reacțiile psihice și reflex-condiționate. V. nocebo.

PLACENTĂ (*lat. placenta*).

Organ tranzitoriu al gestației, derivat din trofoblast, care se diferențiază precoce în cursul embriogenezei.

PLACENTĂ ÎNCARCERATĂ. Placenta care rămâne în interiorul cavității uterine după detașarea sa, din cauza unor contracții uterine.

PLACENTA ACCRETA. Placenta foarte aderentă de uter, fapt care face imposibilă decolarea sa la naștere. Această anomalie impune uneori histerectomie.

PLACENTA PRAEVIA. Placenta jos inserată; placenta vicios inserată; Se spune placenta *praevia*, atunci când în loc să fie inserată normal la fundul uterului, placenta este inserată pe segmentul inferior al uterului; poate determina accidente grave hemoragice în ultimul trimestru de sarcină și în special în timpul travaliului. Poate fi placenta *praevia*: centrală, laterală, marginală sau parțial centrală.

PLACENTOTERAPIE. Tratatament cu extrase placentare.

PLACHETAR. Sin. trombocitar.

PLACHETE. Sin. trombocite. Elemente figurate ale sângelui care intervin în coagulare. Valoarea normală 200 000–300 000/mm³. Scăderea numărului de plachete sanguine sau *trombocitopenie* provoacă purpură; creșterea lor sau *trombocitemia* se întâlnește în hemopatii proliferative (leucemie mieloidică).

PLAGĂ (*lat. plaga „rană“*).

Înteruperea continuității unui țesut cauzată de un traumatism sau intervenție chirurgicală, cu sau fără pierdere de substanță. După tipul de acțiune a agentului traumatic, plăgile pot fi produse prin: tăiere, înțepare (arme, insecte etc.); lovire (contuzii); împușcare; mușcătură (de animal, de șarpe); datorate unor agenți termici, agenți chimici (arsuri) etc. Cicatrizarea unei plăgi se poate face *per primam* sau *per secundam intentionem* (vezi acești termeni).

PLAN DE ÎNGRIJIRE (DE NURSING).

Plan utilizat de o asistentă medicală/nursă pentru a obține și înregistra sistematic nevoile de îngrijire ale indivizilor și îngrijirile acordate. Planurile de îngrijire pot fi variate în conținut și

modul în care arată. Nu există o cale universală de a scrie un plan. Acestea sunt de obicei scrise în coloane, pentru diferitele secțiuni. Este important să reprezentăm continuitatea stadiilor procesului de nursing în formatul ales; astfel fiecare plan de îngrijire include:

Aprecierea (identificarea problemelor, analiza și interpretarea lor = diagnostic de îngrijire)

Planificarea (obiectivele propuse)

Implementarea (intervențiile)

Evaluarea.

V. Procesul de îngrijire.

Lemon (Materiale de educație în nursing, Cap. 4 și 12).

PLAN DE MUȘCARE. Ansamblu de puncte de contact a celor două arcade dentare în ocluzie.

PLANIFICARE FAMILIALĂ (*engl. family planning*).

1. Reglarea numărului și a datei nașterilor, practicat în mod voluntar de către un cuplu; se apelează la metodele de contracepție sau la tratamentul sterilității. Sin. controlul nașterilor, reglarea nașterilor, limitarea nașterilor.

V. Anticoncepțional, contracepție.

2. Acțiuni care ajută indivizii sau cuplurile să atingă anumite obiec-

tive: evitarea sarcinilor nedorite; planificarea/realizarea sarcinilor dorite; reglarea intervalelor între sarcini; controlul timpului la care pot apărea sarcinile în raport cu vârsta părinților; stabilirea numărului de copii într-o familie. Serviciile care fac posibile aceste acțiuni includ: educarea și consilierea în probleme de planificare familială; furnizarea de mijloace contraceptive; tratarea sterilității; educație în domeniul sexologiei, concepției și creșterii copiilor; activități organizaționale conexe de genul: consiliere în probleme genetice și prenuptiale; testări cu rol în prevenirea bolilor maligne; servicii de adopție.

Lemon (Materiale de educație în nursing, Cap. 12).

PLANȘEU PELVIN. Sin. perineu.

PLANTĂ (*lat. planta „talpă“*).

Talpa piciorului.

PLANTAR. Care se referă la plantă (talpa piciorului).

PLANTOGRAMĂ (*lat. planta „talpă“ și gr. gramma „notare“*).

Amprenta plantei în poziție ortostatică. Se folosește în special pentru evaluarea gradului de prăbușire a bolții plantare în piciorul plat.

PLASMĂ (*gr. plasma „formație“*). Partea lichidă a sângelui lipsită de elementele figurate; se obține prin centrifugarea sângelui necoagulat; separându-se astfel globulele, plasma rămâne deasupra celulelor sedimentate. Plasma conține săruri minerale, proteine și acizi aminați, glucoză și diverși acizi organici, lipide și colesterol, vitamine, pigmenți, hormoni etc. Proteinele plasmatice sunt studiate prin electroforeză și imuno-electroforeză. Plasma poate fi transfuzată.

PLASMATERAPIE. Folosirea terapeutică a plasmei umane prin injectarea intravenoasă, transfuzii.

PLASMOCIT. Celulă a sistemului limfoid, formată în splină, în ganglionii limfatici și care sintetizează anticorpii. În mod normal sângele nu conține plasmocite sau conține foarte puține; apar în sânge în diverse afecțiuni (rubeolă, mielom, infecții cronice etc.).

PLASMIDIUM. Gen de sporozoaare parazite ale globulelor roșii și ale țesuturilor, agenți responsabili ai paludismului (malaria). Sin. hematozoar.

PLASMORAGIE (*plasma și gr. rhegynai „a curge“*).

Trecerea plasmei în țesuturi ca urmare a creșterii permeabilității pereților vasculari.

PLASTICĂ (operație). V. operație plastică, plastie.

PLASTIE (*gr. plassein „a forma“*). Intervenție chirurgicală prin care se înlocuiește o porțiune dintr-un țesut cu un alt țesut, în scopul corectării unui defect morfologic. Se folosește și ca sufix: ex. rino-plastie (nas). **Plastie cutanată**. Reparația unei pierderi de substanță a pielii; se practică în cazul unor pierderi mici de substanță sau pentru repararea unei cicatrici inestetice. Când pierderea de substanță este mare se vorbește de *grefă*.

PLASTIE MAMARĂ. V. mastoplastie.

PLASTRON (*fr. plastron*).

Termen folosit în limbajul medical pentru definirea unei regiuni dure la palpare.

Plastron apendicular, indurare (îngroșare) de întindere variabilă depistată prin palpare, în fosa iliacă dreaptă, în cursul crizelor apendiculare, în evoluția unui abces apendicular, dând o senzație de „blindaj dureros al pere-

telui abdominal“ având drept cauză o reacție peritoneală localizată. Evoluția spontană poate duce la peritonită generalizată, sau la o fistulizare la piele sau în organele vecine. Această modalitate de evoluție trebuie evitată prin drenajul abcesului apendicular.

PLATHELMINTES. Clasa de viermi plați, în general hermafrodiți, fără cavitate generală, cu corp segmentat sau nesegmentat. Două ordine din această clasă conțin paraziți pentru om: Trematodele și Cestodele (gen de viermi paraziți din această clasă = taenia, popular panglica).

PLEGIE (*gr. plege „lovitură“*).

Sufix cu semnificația de paralizie, atac sau ictus apoplectic (atac cerebral). Ex. hemiplegie.

PLETISMOGRAFIE (*gr. plethysmos „creștere“ și graphein „a scrie“*).

Metodă de explorare a circulației periferice prin înregistrarea variației de volum care apare într-un teritoriu vascular într-un organ, ca urmare a variației circulației sanguine (fluxului sanguin) în teritoriul sau organul respectiv.

Metoda este folosită mai ales pentru arterele mici (de exemplu

pletismografia mâinii întregi sau a unui deget); se face cu ajutorul unui aparat numit pletismograf.

PLETORĂ (gr. *plethore* „*prisos, surplus*“).

Supraabundența de sânge.

PLETORIC (gr. *plethore* „*prisos, surplus*“).

Care se referă la pletoră; clinic se manifestă prin roșeață a pielii și a mucoaselor, puls arterial plin, vene pline și respirație superficială; un individ pletoric este, de regulă, un obez cu fața viu colorată în roz-roșu.

PLEURĂ (gr. *pleura* „*latură, coastă*“).

Membrană seroasă a cavității toracice constituită dintr-o foiță viscerală (pleura pulmonară) care acoperă plămânul și o foiță parietală (pleura parietală) care tapetează peretele toracic, diafragma (pleura diafragmatică) și mediastinul (pleura mediastinală).

PLEURECTOMIE (*pleură și gr. *ektome* „excizie*“).

Rezecția unei părți de pleură.

PLEUREZIE (lat. *pleurisis*).

Inflamație acută sau cronică a pleurei însoțită de un revărsat lichid (exsudat serofibrinos, purulent, hemoragic etc.) între pleure.

PLEUREZIE PURULENTĂ. Sin. pitorax.

PLEURITĂ (*pleura și -ita „inflamație*“).

Inflamația pleurei fără exsudat; pleurezie uscată.

PLEUROCENTEZĂ (*pleură și gr. *kentesis* „înțepătură*“).

Puncția pleurală pentru evacuarea unui revărsat sau pentru a introduce în scop terapeutic substanțe medicamentoase.

PLEURODINIE (*pleura și gr. *adyne* „durere*“).

Durere de natură inflamatorie în regiunea toracică (nervilor intercostali); apare în afecțiuni ale pleurei, în procese inflamatorii reumatismale.

PLEUROREE. V. Hidrotorax.

PLEUROSCOPIE (*pleura și gr. *skopein* „a vedea*“).

Metodă de examinare prin vizualizare directă a cavității pleurale, cu ajutorul unui endoscop (pleuroscop). Această cavitate, în mod normal virtuală, trebuie să fie în prealabil umplută cu aer (pneumotorax artificial).

PLEUROTOMIE (*pleura și gr. *tome* „tăiere*“).

Incizia pleurei parietale (pentru evacuarea unui epanșament, pentru drenarea unei pleurezii purulente de ex.) sau pentru biopsie.

PLEX (*lat. plexus „împletit“*).

Rețea de nervi sau de vase anastomozate (reunite între ele) într-un mod complex. Ex. *plexul venos al orbitei, mezenterului, a micului bazin*; *plexul coroidian al creierului* (rețea de capilare arteriale și venoase care secretă lichidul cefalorahidian); *plexul nervos abdominal* [plexul celiac (solar)].

PLEXALGIE (*plex și gr. algos „durere“*).

Nevralgie determinată de lezarea unui plex nervos.

PLEXITĂ (*plex și -ita „inflamație“*).

Leziune inflamatorie a unui plex nervos (se manifestă prin paralizii flasce).

PLIU CUTANAT PERSISTENT. Pierderea elasticității tegumentelor; semn de deshidratare acută, mai accentuată la sugari.

PLURI- (*lat. plus „mai mult“*).

Element de compunere care introduce în termeni sensul de mai mult, mai multe (ex. pluricelular, pluriganglionar).

-PNEE. Sufix de origine greacă indicând o relație cu respirația.

PNEUM-, PNEUMO-,

PNEUMATO- (*gr. pneuma „aer“ și pneumon „plămân“*).

Element de compunere care introduce în termeni referirea la aer, plămâni sau respirație.

PNEUMALERGEN. Alergen a cărui inhalare produce manifestări respiratorii (polen, păr, pene, scuame, fibre textile, praf industrial sau praf de casă etc.)

PNEUMARTROZĂ (*gr. pneuma „aer“, arthron „încheietură“ și -oza*).

Prezența gazului într-o cavitate articulară.

PNEUMATOCEL (*gr. pneuma „aer“ și kolos „cavitate“*).

Orice tumoră, tumefacție sau hernie conținând gaze.

PNEUMATOZĂ. Prezența aerului sau a unui gaz în țesuturi, organe, regiuni anatomice în care în mod normal nu sunt aceste elemente.

PNEUMOARTROGRAFIE (*gr. pneuma „aer“, arthron „încheietură“ și graphein „a scrie“*).

Examinare radiologică a unei articulații cu substanță de contrast gazoasă (aer, oxigen, CO₂ etc.).

PNEUMOCHISTOGRAFIE (*gr. pneuma „aer“, kystis „chist“ și graphein „a scrie“*).

Examen radiologic al unui chist după injectarea de aer în cavitatea chistică.

PNEUMOCISTOZĂ. Pneumopatie parazitară gravă, cauzată de *Pneumocystis carinii* și care poate fi o complicație apărută în cursul evoluției bolii SIDA. Abr. PCP.

PNEUMOȚONIOZĂ (*gr. pneumon „plămân”, konis „praf” și -oza*).

Afecțiune pulmonară cauzată de inhalarea prelungită de praf mineral sau metalic cum ar fi: antracoza (praf de cărbune), sideroza (praf de fier), silicoza (praf de siliciu), asbestoza (praf de azbest), berilioza în industria de lămpi fluorescente (pulbere de beriliu); **pneumoconiozele de origine vegetală** – apar la muncitorii agricoli, în industria bumbacului, a lemnului, a mătăsii, a cânepii (suberoze, bisinoze, canabioze).

PNEUMOENCEFALOGRAFIE (*gr. pneuma „aer”, enkephalos „creier” și graphein „a scrie”*).

Encefalografia în care aerul este folosit ca mediu de contrast. V. encefalografie.

PNEUMOGASTRIC (nervul vag). Este al X-lea nerv cranian. Nerv mixt senzitivo-motor și parasimpatic; inervează faringele, vălul palatin, laringele, traheea, bron-

hiile, plămâni, inima, marile vase, esofagul și stomacul.

PNEUMOGRAF. Aparat pentru înregistrarea ritmului și amplitudinii mișcărilor respiratorii. Tra-seul obținut se numește **pneumogramă**.

PNEUMOGRAFIE (*gr. pneuma „aer” și graphein „a scrie”*).

Radiografia unui organ după injectarea de aer sau gaz în cavitatea sa. Sin. pneumoradiografie.

PNEUMOMASTOGRAFIE (*gr. pneuma „aer”, mastos „mamelă” și graphein „a scrie”*).

Radiografia glandei mamare după injectarea de aer în țesutul peri- sau retromamar.

PNEUMOMEDIASTIN SPONTAN. Infiltrație gazoasă în regiunea mediastinală, consecutivă penetrării aerului în spațiul interpleural, care survine independent de orice traumatism. Cauza cea mai frecventă este criza de astm. Semnul esențial este emfizemul subcutanat (cu crepitații la palpare) de la baza gâtului. Este provocată de rupturi alveolare pulmonare perivascular, aerul migrând de-a lungul vaselor pulmonare. Sin. emfizem mediastinal spontan.

PNEUMOMICOZĂ (*gr. pneumon „plămân”, mikes „ciupercă” și -oza*).

Dezvoltarea de ciuperci în plămân, printre altele ca o consecință a unui tratament îndelungat cu antibiotice.

PNEUMOMIELOGRAFIE. V. mielografie.

PNEUMONECTOMIE (*gr. pneumon „plămân” și ektome „excizie”*).

Ablația unui pulmon.

PNEUMONIE. Inflamația pulmonului cauzată de germeni infecțioși (pneumococ, stafilococ, bacil Friedlander, Haemophilus influenzae, Pneumocystis carinii, virusul gripal, adenovirus); se manifestă fie printr-un focar unic, fie prin focare multiple.

PNEUMOPATIE (*gr. pneumon „plămân” și pathos „boală”*).

Orice afecțiune pulmonară.

PNEUMOPERICARD (*gr. pneuma „aer” și pericard*).

Pătrunderea de aer sau alt gaz în cavitatea pericardică; apare cel mai frecvent, ca urmare a unei plăgi toracice care permite pătrunderea de aer din exterior.

PNEUMOPERITONEU (*gr. pneuma „aer” și peritoneu*).

Prezența de gaz în cavitatea peritoneală; poate fi din cauza

unui traumatism (plagă abdominală) sau secundar perforației unui organ cavităar (apendicită, ulcer gastroduodenal); consecutiv introducerii deliberate de gaz în scop diagnostic (*pneumoperitoneu artificial*). Introducerea de gaz în cavitatea peritoneală, se utilizează din ce în ce mai frecvent, ca prim timp în celioscopie sau peritoneoscopie și în vederea unui examen radiologic, în special pentru uter și anexe (pneumoperitoneu ginecologic).

PNEUMOTOMIE (*gr. pneumon „plămân” și tome „tăiere”*).

Incizia unui plămân.

PNEUMOTORAX (*gr. pneuma „aer” și thorax „torace”*).

Prezența aerului sau a unui gaz în cavitatea pleurală.

Pneumotorax spontan – poate fi cauzat de perforația unei leziuni pulmonare (tuberculoză, cancer), de o plagă penetrantă în cavitatea pleurală sau prin ruptura unei bule de emfizem în pleură.

Pneumotorax terapeutic, provocat artificial prin introducerea de aer în cavitatea pleurală, pentru tratamentul unei tuberculoze pulmonare (utilizat mai ales înainte de apariția antibioticelor, este acum abandonat).

PNEUMOVENTRICULOGRAFIE.

V. ventriculografie gazoasă.

POALĂ ALBĂ (fr. *pertes blanches*).

Pop. scurgere vaginală. Sin. Leucoree.

PODAGRĂ (gr. *podos „picior“ și agra „acces, atac“*).

Guta localizată la membrele inferioare, interesând în special degetul mare al piciorului.

PODALGIE (gr. *podos „picior“ și algos „dureră“*).

Senzatie de durere la picior.

POD-, PODO- (gr. *pous, podos „picior“*).

Element de compunere care introduce în termeni referirea la picior.

PODOLOGIE (gr. *podos „picior“ și logos „știință“*).

Ramura medicală care se ocupă cu studiul și tratamentul afecțiunilor piciorului.

-POIEZĂ. Sufix de origine greacă semnificând **formare**. Ex. hematopoieza.

POIKILO- (gr. *poikilos „felurit“*).

Element de compunere care introduce în termeni sensul de: variat, felurit, neregulat.

POIKILOCITOZĂ (gr. *poikilos „felurit“ și kytos „celulă“*).

Deformarea unor globule roșii sub formă de pară, de virgulă etc.

POLAKI- (gr. *pollakis „deseori“*).

POLAKIURIE (gr. *pollakis „deseori“ și ouron „urină“*).

Emisiuni frecvente și în cantități mici de urină.

POLI- (gr. *polys „mulți, mult“*).

Element de compunere care introduce în termeni semnificația de pluralitate.

POLIADENITĂ (gr. *polys „mulți“, aden „glandă“ și -ita „inflamație“*).

Inflamația simultană a mai multor ganglioni limfatici.

POLIADENOMATOZĂ (gr. *polys „mulți“, aden „glandă“ și -oza „boală neinflamatorie“*).

Stare caracterizată prin prezența de adenoame multiple.

POLIADENOPATIE (gr. *polys „mulți“, aden „glandă“ și pathos „boală“*).

Hipertrofia mai multor ganglioni limfatici.

POLIANDRIE (gr. *polys „mulți“ și aner, andros „bărbat“*).

Formă istorică de organizare a familiei în care o femeie poate să se „căsătorească“ în același timp cu mai mulți bărbați (întâlnită și astăzi numai la unele triburi primitive).

POLIARTERITĂ NODOASĂ.

Sin. periarterita nodoasă (V. periarterita).

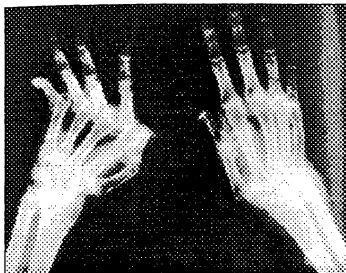
POLIARTRITĂ (*gr. polys „mulți”, arthron „încheietură” și -ita „inflamație”*).

Inflamația simultană a a mai multor articulații.

Poliartrita cronică evolutivă (PCE). Sin. **poliartrita reumatoidă**.

Reumatism cronic, inflamator, progresiv cu determinări poliarticulare simetrice, cu tendință extensivă, ducând cu timpul la deformări și anchiloză.

Boala afectează cu precădere articulațiile degetelor și metacarpiene, însoțite de nodozități subcutanate și deformații caracteristice.

Poliartrită reumatoidă

POLIARTROZĂ (*gr. polys „mulți”, arthron „încheietură” și -oza „boală neinflamatorie”*).

Reumatism cronic deformant.

POLICE (*lat. pollex*).

Primul deget al mâinii, situat de partea radială și care nu are decât două falange.

Police bifid. Anomalie congenitală constând din prezența unui police dublu, articulat sau ramificat.

Sin. **police supranumerar**.

POLICHISTIC (*gr. polys „mulți” și kystis „sac, vezică”*).

Se spune despre o afecțiune caracterizată prin prezența mai multor chisturi într-un organ. Ex. maladia polichistică a sânului, a rinichiului, a ficatului.

POLICITEMIE. Sin. poliglobulie.

POLIDACTILIE (*gr. polys „mulți” și daktylos „deget”*).

Anomalie congenitală constând din prezența de degete supranumerar, la mână sau la picior.

POLIDIPSIE (*gr. polys „mult” și dipsa „sete”*).

Sete excesivă antrenând ingestia unor cantități exagerate de lichide; se întâlnește în cursul diabetului (mai ales în diabetul insipid), în nefropatii, potomanie (vezi acest termen).

POLIFAGIE (*gr. polys „mult”, phagein „a mânca”*).

Nevoia excesivă de a mânca, antrenând ingestie exagerată de

alimente; este un simptom (diabet) și diferă de bulimie care este simptomatică pentru o tulburare de ordin psihologic, sau apare drept urmare a lezării centrilor de metabolism, de foame și de apetit.

POLIGAMIE (gr. *polys* „mulți” și *gamos* „căsătorie”).

Formă de căsătorie apărută o dată cu sclavia patriarhală (întâlnită și astăzi la unele popoare de religie mahomedană) în care un bărbat are dreptul să se căsătorească în același timp cu mai multe femei.

POLIGLOBULIE. Creșterea numărului de globule roșii (eritrocite) pe unitatea de volum de sânge periferic [trebuie deosebită de poliglobulia din hemoconcentrație când valoarea ei este relativă, apărând ca urmare a deperdiției de plasmă (șoc, arsuri etc.)].

Poliglobulia reală apare în unele boli ale splinei etc. sau pot fi forme idiopatice primitive, boala Vaquez Osler, policitemia vera etc.; sau din cauza scăderii concentrației de oxigen din sângele arterial, când se produce prin compensație o creștere a numărului de globule roșii (ex. în cazul

unui sejur prelungit la înălțimi și în anumite boli respiratorii cronice sau cardiace).

POLIMASTIE. Glande mamare supranumerare.

POLIMENOREE (gr. *polys* „mulți”, *men* „lună” și *rhoia* „curgere”).

Menstruații care survin la intervale mai scurte (la 15–20 de zile) decât cele normale.

POLIMIOZITĂ (gr. *polys* „mulți”, *mys* „mușchi” și *-ita* „inflamație”).

Afecțiuni inflamatorii interesând mai multe grupe musculare. Polimiozita provoacă dureri musculare (mialgii), oboseală și un deficit motor.

POLIMORF (gr. *polys* „mulți” și *morphe* „formă”).

Care prezintă forme diferite.

POLINEUROPATIE (gr. *polys* „mult”, *neuron* „nerv” și *pathos* „boală”).

Afecțiuni care interesează nervii periferici motori și senzitivi și care se traduce prin slăbiciune motorie și atrofii musculare progresive cu areflexie și pierderea sensibilității la nivelul extremităților. Cauzele sunt diverse: toxiinfecții, tulburări metabolice, avitaminoze, neoplazii.

POLINEVRITĂ (*gr. polys „mulți”, neuron „nerv” și -ita „inflamație”*).

Afecțiune de tip degenerativ sau inflamator, care afectează fibrele periferice, senzitive, motrice sau vegetative ale nervilor; se caracterizează prin deficit motor bilateral, simetric, asociat cu tulburări senzitive. *V. polineuropatia.*

Originea polinevritelor este cel mai adesea toxică (alcool, plumb, arsen). Tratamentul cuprinde kineziterapie și administrare de Vit. B1, B6, B12.

Polinevrita alcoolică este denumită și polinevrita băutorilor, *polineuropatia alcoolică, pseudo-tabes alcoolic.*

POLINUCLEARE. Leucocite care prezintă mai mulți nuclei și o citoplasmă conținând granulații *neutrofile, eozinofile și bazofile.*

[În loc de *polinucleare* se spune frecvent *granulocite*, dar este incorect; în prezent se consideră corect *polimorfonucleare* (P.M.N.)].

POLINUCLEOZĂ. Creșterea numărului de leucocite polinucleare în sânge. Este un semn de infecție bacteriană.

POLIO- (*gr. polios „ cenușiu”*).

Element de compunere care introduce în termeni referirea la

substanța cenușie a sistemului nervos.

POLIOENCEFALITĂ (*gr. polios „cenușiu”, enkephalos „creier” și -ita „inflamație”*).

Orice afecțiune inflamatorie a substanței cenușii a encefalului.

POLIOMIELITĂ (*gr. polios „cenușiu”, myelos „măduvă” și -ita „inflamație”*).

Inflamație a substanței cenușii a măduvei spinării.

Poliomielita anterioară acută (paralizia infantilă), boală infecțioasă contagioasă, epidemică, cauzată de virusuri specifice (grupul poliovirus) care provoacă leziuni în celulele coarnelor anterioare ale măduvei spinării. Clinic, afecțiunea se caracterizează prin febră, tulburări digestive, somnolență, dureri în mușchii membrilor, apoi prin apariția paraliziiilor flasce, nesimetrice, cu tendința progresivă și cu atrofierea rapidă a mușchilor atinși. În cazuri mai grave paralizia interesează mușchii respiratori (intercostali, diafragmul) sau chiar centrul respiratori din creier, putând provoca moartea. Vindecarea completă este posibilă dar cel mai adesea persistă sechele: paralizii, tulburări trofice și deformări diverse

ale membrelor atinse. Prevenirea bolii se face prin vaccinare: Vaccin antipoliomielitic.

POLIOPIE (*gr. polys „mulți” și opsis „vedere”*).

Sin. poliopsie.

Vedere multiplă; perceperea multiplicată a unui obiect. V. dipopie.

POLIOREXIE. Sin. bulimie.

POLIP (*gr. polypous „excrescență morbidă”*).

Tumoră benignă pedunculată, produsă printr-o proliferare de epiteliu cilindric la nivelul unei mucoase (ex. polip nazal, gastric, intestinal, rectal, uterin, de col uterin); piciorul de implantare poate fi larg și scurt (polip sesil) sau lung și subțire (polip pediculat).

POLIPLECTOMIE (*polip și gr. ektome „excizie”*).

Excizia polipilor.

POLIPLECTOMIE COLOSCOPICĂ. Excizia polipilor rectocolici, cu ajutorul unei anse diatermice prin coloscop.

POLIPNEE (*gr. polys „mult” și pnoia „respirație”*).

Sin. tahipnee. Creșterea frecvenței respirației; accelerarea respirației, manifestare de dependență în cadrul dispneei.

POLIPOZĂ. Afecțiune caracterizată prin formare de polipi multipli.

POLIRADICULITĂ (*gr. polys „mulți”, radícula „rădăcină mică” și -ita „inflamație”*).

Inflamația mai multor rădăcini nervoase rahidiene.

POLIRADICULONEVRITĂ (*gr. polys „mulți”, radícula „rădăcină mică”, neuron „nerv” și -ita „inflamație”*).

Afecțiune inflamatorie a mai multor rădăcini nervoase rahidiene și a nervilor periferici corespondenți.

POLISERITĂ. Inflamația mai multor seroase (pleură, pericard).

POLISINUZITĂ (*gr. polys „mulți”, lat. sinus „cavitate” și -ita „inflamație”*).

Inflamație concomitentă a mai multor sinusuri paranazale.

POLISPERMIE. V. polizoospermie.

POLITRAUMATISME. Afecțiuni traumatice în care leziunile periferice (fracturi, plăgi întinse, arsuri) sunt asociate cu leziuni viscerale ce pot determina tulburări ale funcțiilor vitale. Sunt consecința unor accidente grave de circulație, de muncă, sau urmare a unor catastrofe naturale

(cutremure, inundații, surpări de terenuri etc.) sau a folosirii armelor de nimicire în masă.

POLIURIE (*gr. polys „mult“ și ouron „urină“*).

Eliminarea unei cantități crescute de urină în 24 de ore (peste 2,5 l); poate fi trecătoare sau durabilă.

Poliuria trecătoare se întâlnește în perioada de efervescentă a unor boli infecțioase, în perioada de resorbție a edemelor, transudatelor și exsudatelor seroase etc.

Poliuria durabilă, în diabetul zaharat, în diabetul insipid, în scleroza renală (când rinichiul și-a pierdut capacitatea de concentrare).

POLIVALENT

1. Care are mai multe valențe (chimice).

2. Se spune despre un vaccin sau ser terapeutic preparat pornind de la mai multe microorganisme și care protejează contra infecțiilor produse de fiecare din ele.

POLIZOOSPERMIE. Creșterea numărului de spermatozoizi.

POLLEX. Nume latin pentru *police*.

POLUȚIE. Spermatooree, pierde-re seminală.

POLYA (operația). Tehnică de gastrectomie constând din rezecția a două treimi inferioare din stomac (Polya Jenó, chirurg maghiar, 1876–1944).

PONDERAL. Care se referă la greutate. Ex.: dezvoltare ponderală.

PONDEROSTATURAL. Care se referă la greutate și la talie. Ex.: creștere ponderostaturală.

PONTAJ. Intervenție chirurgicală pentru unirea a două conducte distante (două segmente arteriale) prin interpunerea unui grefon sau tub artificial. Pontajul se face curent în angina pectorală între aortă și arterele coronare pentru a restabili circulația în acestea (pontaj aortó-coronarian).

PONTAJ CORONARIAN. *Bypass* (termen englezesc utilizat și în alte limbi).

Intervenție chirurgicală destinată a scurtcircuita una sau mai multe îngustări la nivelul arterelor coronare, cu ajutorul unui grefon prelevat, fie dintr-o arteră mamară, fie dintr-o venă (în general a gambei).

PONTĂ. Proces de eliminare a ovocitului.

POPLITEU. Care se referă la partea posterioară a genunchiului. Ex.: regiunea poplitee = situată înapoia articulației genunchiului.

POR (*gr. poros „trecere“*).

Orificiu mic pe suprafața unei membrane: pori cutanați sau sudoripari, sunt orificiile externe ale canalelor excretoare ale glandelor sudoripare.

PORFIRIE (*gr. porphyra „purpură“*).

Sin. hematoporfirie.

Boală produsă de tulburarea metabolismului porfirinelor cu formare de cantități masive de porfirine, cu depunerea lor în țesuturi, cu eliminare crescută de uroporfirină prin urină. Manifestările clinice sunt diverse: leziuni cutanate (eriteme, bule), dureri abdominale, sensibilitate deosebită la razele soarelui; se observă de asemenea și tulburări nervoase; evoluează acut (porfirie acută intermitentă) sau cronic. Există și o formă congenitală.

PORFIRINĂ. Pigment al organismului care constituie nucleul de bază al sintezei hemoglobinei (prin combinare cu fierul formează *hemul* hemoglobinei).

PORFIRINURIE. Excreție urinară normală de porfirine este de la 10 la 30 g pe 24 ore. Este crescută în porfirie, în saturnism, în insuficiența hepatică și în anumite anemii hemolitice sau aregenerative.

PORTAL. Care se referă la vena portă sau la sistemul venos portal.

PORTOGRAFIE (*vena portă și gr. graphein „a scrie“*).

Metodă radiologică de punere în evidență a venei porte după injectarea unei substanțe de contrast.

POSOLOGIE. Studiul și stabilirea dozelor terapeutice a medicamentelor ce trebuie administrate pacientului, în funcție de greutate, vârstă, starea bolii și a bolnavului, interrelația cu alte produse terapeutice, luate concomitent, reacții adverse etc.

POST (*lat. post „după“*).

Prefix care introduce în termenii compuși sensul de: consecutiv, după, în spate. Ant. ante-, pre-.

POST-ABORTUM. Perioada imediat după avort.

POST-CURĂ. Perioada de repaus și de readaptare după o boală de lungă durată și după un tratament obositor; supravegherea medicală după tratament.

POSTCOITAL (test). Sin. Testul Huhner, test postcoital cervical, preconizat de Sims, în 1866, și utilizat de Max Huhner în 1913. Examenul microscopic al glerei endocervicale recoltată la 6–20 de ore după un raport sexual, cu scopul de a determina dacă mucusul cervical constituie un obstacol pentru spermatozoizi.

POSTERO-. Prefix semnificând în spate, în partea din spate. Ant. antero.

POSTITĂ. Infламаția prepuțului.

POST-MORTEM. Locuțiune latină pentru *după moarte*.

POSTNATAL. Care survine în perioada imediat următoare nașterii. Ex.: mortalitate post natală.

POSTPARTUM. După naștere; perioada de 6–8 săptămâni după naștere.

POST-PRANDIAL (*lat. post „după” și prandium „prânz”*).

Care survine după o masă (de dimineață, de prânz etc.). Ex.: balonări postprandiale.

POSTURĂ (*lat. postura*).

Atitudine, poziție a corpului.

POSTURAL. Care este în relație cu poziția corpului.

Drenaj postural. Metoda de evacuare a lichidelor conținute într-o cavitate (puroi, serozitate...) care

constă în poziționarea pacientului în așa fel încât cavitățile să se golească în virtutea forței de gravitație. Poziția de drenaj postural se utilizează în afecțiunile bronho-pulmonare pentru drenarea secrețiilor traheobronșice prin poziție declivă: se așază pacientul în decubit ventral sau lateral, cu capul mai jos față de trunchi, întors într-o parte (drenajul postural în decubit dorsal este greu de suportat); poziția corpului va fi schimbată la interval de 20–30 de minute.

POTENȚIAL (*lat. potentialis*).

1. Care exercită o forță inaparentă sau inactivă sau susceptibilă a se manifesta și genera o acțiune; care are în sine toate condițiile esențiale pentru realizare, care există ca posibilitate, care există în mod virtual.

2. Potențial electric.

POTOMANIE (*gr. potos „care bea” și mania „neburnie, furie”*).

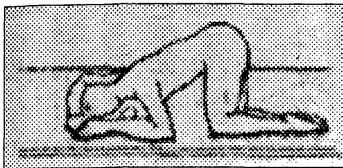
Nevoia de a bea cantități excesive de lichide, de preferință apă, cauzată de o dereglare a centrului nervos de sete; apare în stări anxioase, în tulburări neurovegetative, nevroze etc. Nu trebuie confundată cu *dipsomania* (alcoolism), nici cu setea din

diabetul insipid (unde setea este provocată de creșterea eliminării urinare).

POTT (morbil). Sin. spondilita tuberculoasă. Tuberculoza corpurilor vertebrale, cea mai frecventă tuberculoză osoasă. Se manifestă prin dureri intense rahidiene, gibozitate (din cauza distrugerii vertebrelor cu prăbușirea lor), abcese reci cu tendința la fistulizare, tulburări neurologice radiculomedulare, mergând până la paraplegie flască.

POUPINEL (sterilizator). Aparat pentru sterilizare prin căldură uscată (încălzit electric).

POZIȚIE GENUPECTORALĂ. Poziție în care pacientul este așezat pe genunchi, aceștia fiind ușor îndepărtați; aplecat înainte,

Poziția genupectorală

pieptul atinge planul orizontal (masa de examinat); poziție favorabilă pentru examinări în zona rectală.

POZIȚIE GINECOLOGICĂ. Poziție necesară pentru examene sau intervenții ginecologice și obstetricale: decubit dorsal, cu genunchii îndoiți, coapsele îndepăr-

Poziția ginecologică

tate; se poate realiza în pat, pe masa de examinare, pe masa ginecologică care are sprijinător pentru membrele inferioare. Această poziție se impune și pentru examinări rectale (rectoscopie, tușeu rectal).

PRAG

1. Nivel de stimulare, începând de la care se obține un răspuns.
2. Concentrație intra-sanguină, începând de la care o substanță dată începe să se elimine în urină (prag renal).
3. Prag *auditiv* – limita de audibilitate.
4. În fiziologia nervoasă: un curent electric aplicat la nivelul unei fibre nervoase trebuie să atingă o intensitate, zisă *liminară*, care

corespunde unui *prag de excitație* a fibrei, pentru a o excita.

5. Se spune de asemenea despre pragul activității unui medicament (doza minimă începând de la care el acționează).

PRAXIE (*gr. praxis „acțiune“*).

Coordonare normală a mișcărilor pentru scopul propus, prin opoziție cu *apraxia* (v. acest termen).

PRE- (*lat. prae „înainte“*).

Prefix care introduce în termenii compuși sensul de *înainte*. Ant. *post*.

PREANESTEZIE (*lat. prae „înainte“, gr. an „fără“ și aisthesis „percepere“*).

1. Care se efectuează înainte de anestezie.

2. Se spune despre un medicament care se administrează înainte de anestezie (de narcoză).

PRECANCEROASĂ. Orice leziune sau afecțiune care prezintă risc crescut de a se transforma în cancer sau de a evolua spre cancer; de aceea necesită o îngrijire specială. În această categorie intră unele ulcerații ale colului uterin, ulcerații cutanate, unii polipi ai tubului digestiv etc.

PRECIPITARE. Trecerea unei substanțe, dizolvate într-un lichid,

în stare solidă, determinată de procese fizice sau chimice (reacție de tip antigen-anticorp).

PRECORDIALGIE (*lat. prae „înainte“, gr. kardia „inimă“ și algos „durere“*).

Durere în regiunea precordială; poate fi un element al crizei de angină pectorală, dar cel mai adesea este o nevralgie fără gravitate.

PREECLAMPSIE. Formă gravă de disgravidie premergătoare eclampsiei, caracterizată prin hipertensiune arterială, nefropatie (proteinurie; edeme difuze) la care se adaugă cefalee intensă, durere vie epigastrică și tulburări senzoriale: amețeli, văjâituri în urechi, diplopie (vedere dublă), uneori amauroză tranzitorie (pierderea vederii prin spasme vasculare), astenie cu stare de somnolență, alteori agitație, polipnee.

PREGNOSTICON. Test de inhibiție a hemaglutinării; este un test imunologic de sarcină.

PREGNOSTISEC. Test de sarcină; reacție imuno-chimică.

PREHENSIUNE (*lat.prehendere „a apuca, a prinde“*).

Acțiunea mâinii de a prinde cu ajutorul degetelor.

PREICTAL. Care survine înaintea unui ictus.

PREJUDICIU. Pagubă, daună. Sentiment de prejudiciu, impresia că este victima unei daune, unei pagube (știrbirea onoarei, a reputației) aplicate pe nedrept asupra propriei persoane sau a bunei stări (bunurilor sale).

PRELEVARE. Luarea sau extragerea unui eșantion de țesut, produs biologic sau patologic pentru diferite analize; se fac prelevări de sânge, urină, fecale, spută, puroi, transudat, exsudat etc.; sau prelevări de grefe. Toate prelevările trebuie făcute în condiții sterile.

PREMATUR (*lat. prae „înainte“ și maturus „matur“*).

Care se produce sau vine înainte de termen.

Naștere prematură – care se produce între 28 și 37 de săptămâni de sarcină (care are loc la mai puțin de 37 de săptămâni după ultimul ciclu menstrual). Vezi și *naștere înainte de termen*. *Nou-născut prematur*; copil viu născut înainte de 37 de săptămâni, a cărui greutate la naștere este sub 2500 g.

PREMEDICAȚIE. Administrarea unor medicamente (liniștitoare, hipnotice, analgezice) înainte de anestezie, pentru a întări efectele

utile ale acesteia și a contrabalansa efectele nedorite; acestea sunt în general medicamente care combat frica, durerile, diminuează secrețiile bronșice și salivare, combat vagotonia și favorizează somnul anestezic. Tratamentul administrat înaintea unei intervenții medicale (endoscopie) sau chirurgicale, destinate combaterii reacțiilor nedorite și de a permite o mai bună desfășurare a intervenției.

PREMOLAR. Fiecare din cei 8 dinți (4 de sus și 4 de jos) situați câte doi de fiecare parte între canini și molari.

PREMONITORII. Se spune despre semne, simptome, sindroame care apar înainte de faza acută a unei boli, și care permit un diagnostic precoce.

PRENARCOZA. V. premedicație, preanestezie.

PRENATAL. Existent sau întâlnit înaintea nașterii. Concediu acordat gravidelor din luna a 8-a, cu scop profilactic.

PREPUȚ.

1. Partea care acoperă glandul penisului, ca un manșon mobil; repliu cutanat format din tegumentul penisului, a cărui față internă este tapisată de o mu-

coasă; este unit pe fața inferioară cu glandul prin frenul prepuțial. V. fimoza.

2. Pliu similar care acoperă glandul clitorisului.

PRESBIACUZIE (gr. *presbys* „bătrân“ și *akouein* „a auzi“).

Scăderea auzului cauzată de îmbătrânire.

PRESBIȚIE (gr. *presbys* „bătrân“).

Incapacitate de a distinge cu claritate obiectele apropiate, cauzată de o diminuare a puterii de acomodare a ochiului, diminuarea elasticității cristalinului care survine cu vârsta.

PRESCRIȚIE (medicală). Recomandările terapeutice date de medic; cuprinde recomandări scrise de tratament medicamentos (rețeta), recomandări dietetice, igienice etc.

PRESENIL. Care se referă la stare sau tulburări care preced bătrânețea. Ex. cataracta presenilă, psihoza presenilă.

PRESIUNE ARTERIALĂ OFTALMICĂ. Sin. T.A.C.R. (Tensiunea în artera centrală a retinei). Presiunea arterială măsurată la nivelul arterei centrale a retinei cu ajutorul oftalmodinamometrului. Valorile normale ale T.A.C.R. = 35 mmHg ± 10.

PRESIUNE INTRAOCULARĂ.

Sin. Tensiune intraoculară. Presiunea exercitată asupra membranelor constitutive ale ochiului, de lichidele conținute în globul ocular; se măsoară cu ajutorul unui aparat numit *tonometru* care se aplică pe corneea după o prealabilă anestezie a acesteia. Valorile fiziologice normale sunt între 20–25 mmHg.

PRESIUNE INTRARAHIDIANĂ.

Presiunea exercitată de lichidul cefalorahidian în canalul rahidian. În clinostatism variază între 70–200 mm apă.

PRESIUNE ONCOTICĂ sau coloidosmotică. Presiunea exercitată de sânge asupra lichidelor extravasculare la trecerea prin peretele vasului; presiunea datorată puterii de hidratare a proteinelor plasmatiche; componentă importantă a schimburilor intercelulare.

PRESIUNE OSMOTICĂ. Presiunea exercitată de o soluție pusă în contact cu un solvent pur de care este separată printr-o membrană semipermeabilă, care determină *osmoza* (deplasarea solventului înspre porțiunea mai concentrată a soluției).

PRESOTERAPIE. Metoda de tratament a tulburărilor circulatorii ale membrelor, cu ajutorul unui manșon gonflabil care este umflat și dezumflat automat, grație unui dispozitiv de compresie și decompresie.

PREVALENȚĂ. Numărul cazurilor de îmbolnăviri sau alte evenimente (accidente, sinucideri) raportat la o populație determinată, fără diferențiere între *cazuri noi* și *cazuri vechi* [a nu se confunda cu *incidența* (nr. de cazuri noi)].

PREVENTORIU. Unitate sanitară cu paturi unde se internează indivizi, copii și adulți proveniți din mediu tuberculos, cei care prezintă reacție pozitivă la tuberculină, convalescenți după primoinfecția tuberculoasă, precum și cei cu sechele de tuberculoză și unde li se acordă o asistență dirijată medical în funcție de scopul internării: fie pentru a-i preveni de contaminare, fie pentru tratament preventiv sau pentru prevenirea recidivelor. Preventoriile sunt bine amenajate, în condiții de un climat cores-punzător, cu posibilități de odihnă și îngrijiri igienico-dietetice necesare.

PREVENȚIE. Ansamblu de mijloace medicale și medico-sociale folosite pentru apărarea sănătății și evitarea accidentelor (prevenție primară) pentru a împiedica agravarea unei maladii (prevenție secundară) sau pentru a permite recuperarea persoanei și reintegrarea în viață.

PREZENTAȚIE. În obstetrică, partea fătului care ia prima contact cu strâmtoarea superioară a bazinului osos pentru a se angaja în excavație și a se degaja prima la vulvă.

PREZERVATIV. Tub de cauciuc închis la un capăt, suplu și extensibil, aplicat pe penis pentru un raport sexual, în scop contraceptiv sau de apărare contra bolilor venerice. Sin. condom.

Prezervativ feminin, dispozitiv de cauciuc de diferite forme menit să izoleze orificiul cervical al uterului împotriva penetrării spermatozoizilor în urma actului sexual. V. contracepție, diafragmă vaginală.

PRIAPISM (*gr. Priapos „Zeul fecundității în mitologia greacă”*). Stare patologică caracterizată printr-o erecție prelungită anormal, dureroasă, care apare fără dorință sau excitație sexuală,

neurmată de ejaculare. Apare în unele uretrite, cistite acute sau leziuni ale măduvei spinării.

PRIMIGESTĂ [*lat. primus „întâiul” și gestatio „gestație (gravitate)”*].

Femeie care este la prima sarcină.

PRIMIPARĂ (*lat. primus „întâiul” și parere „a naște”*).

Gravidă trecută de luna a VI-a a sarcinii și care va naște pentru prima dată.

PRIMOINFECȚIE. Ansamblul manifestărilor clinice, umorale și anatomice ale unui organism care suferă pentru prima oară invazia unui microb.

Primoinfecție tuberculoasă. Prima infecție tuberculoasă a fost altădată apanajul copiilor. De când vaccinarea BCG este obligatorie, numărul contaminărilor s-a diminuat foarte mult. Contaminarea cu bacilul Koch (BK) se face cel mai des pe cale aeriană (picăturile de salivă), mai rar pe cale digestivă, cutanată sau mucoasă. Primoinfecția tuberculoasă se poate manifesta prin simptome foarte diferite: *primoinfecția „latentă”, care nu se exteriorizează prin manifestări clinice, decât prin reacția la tuber-*

culină care devine pozitivă, uneori singurele manifestări care compun tabloul clinic sunt: oboseală excesivă, febră și slăbire; *primoinfecția manifestă prezintă o asociere de semne evocatoare: febră ridicată, o slăbire recentă, un eritem nodos, semne digestive etc., care impun examen radiologic, test tuberculinic și examene de laborator pentru căutarea bacilului Koch.*

PRINZMETAL (angor). Angină pectorală paroxistică (sau „spontană”, „cu orar fix”), crize care apar la ore aproximativ fixe, durerea survine în repaus, sau în timpul unei activități obișnuite.

PRIȘNIȚ (compresa). Compresă umedă și rece cu efect de scădere a febrei și stimulare a organismului.

PRIV-. Sufix de origine latină însemnând *care este privat de*.

PRO- (*lat. pro „pentru”*).

Element de compunere cu sensul „pentru, în loc de”.

PRO- (*gr. pro „înainte”*).

Element de compunere cu sensul „înainte, anterior” (ex. prolog, prognostic).

PRO DIE-. Locuțiune latină însemnând *pe zi*.

PRO DOSIS. Expresie latină care exprimă cantitatea de medicament de administrat o dată sau într-o doză.

PRO PARTE. Locuțiune latină semnificând *in parte, parțial*.

PROBA DE ORTOSTATISM. Proba pentru decelarea hipertensiunii la gravidă. Creșterea presiunii diastolice (minima) la trecerea din decubit lateral în poziție ortostatică este un semn de risc.

PROCAINĂ. Anestezic local, derivat sintetic al cocainei; mai puțin toxic decât aceasta. Se administrează în injecții (pentru anestezie locală) în chirurgie și în chirurgia dentară asociat sau nu cu adrenalina (termenul este utilizat adesea ca sinonim al novocainei).

PROCENT (*lat. pro „pentru“ și centum „o sută“*).

Mărime relativă a cărei bază de comparare este echivalentă cu 100.

PROCES (*lat. processus*).

1. Succesiune de leziuni, simptome sau alte fenomene care definesc o maladie, care caracterizează evoluția unei boli.

2. Mersul, desfășurarea sau evoluția unui fenomen.

3. În anatomie, nume dat unor formații care constituie prelungirea unei structuri sau unui organ. Procesul osos se numește *apofiză*.

PROCES DE NURSING (DE ÎNGRIJIRE). **Procesul de nursing este o abordare logică, sistematică a îngrijirii globale a pacientului.**

„Procesul de nursing este un termen aplicat unui sistem de intervenții de nursing caracteristice, în sănătatea indivizilor, familiilor și/sau comunităților. Mai detaliat, implică folosirea unor metode științifice pentru identificarea nevoilor de sănătate a pacientului/clientului/familiei sau comunității și folosirea acestora pentru a le selecționa pe acelea care pot fi satisfăcute cel mai eficient prin îngrijire de nursing; de asemenea include planificarea satisfacerii acestor nevoi, asigurarea îngrijirii și evaluarea rezultatelor. Asistenta medicală/nursa în colaborare cu alți membri ai echipei de îngrijire a sănătății și indivizi sau grupuri care sunt servite, definesc obiectivele, fixează prioritățile, identifică îngrijirea care trebuie acordată și mobilizează resursele. Mai târziu

ea evaluează rezultatele. Feedback-ul de informații de la evaluarea rezultatelor, ar trebui să inițieze schimbările dorite, prin intervenții ulterioare în situații similare de îngrijiri de nursing. În acest fel, nursingul devine un proces dinamic care conduce către adaptare și îmbunătățire“.

Etapele procesului de nursing

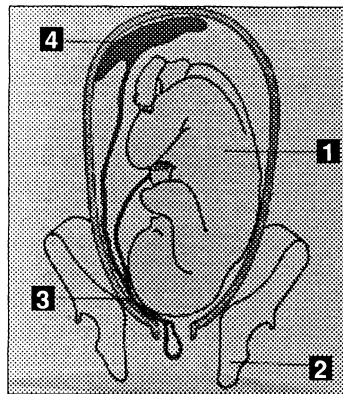
1. *Aprecierea, stabilirea nevoilor* persoanei și resursele pentru îngrijirea nursing (include: culegerea de date, analiza și interpretarea lor = diagnostic de nursing).
2. *Planificarea* pentru a satisface nevoile identificate (include: obiectivele precum și intervențiile planificate pentru atingerea obiectivelor).
3. *Implementarea* îngrijirilor nursing planificate.
4. *Evaluarea* rezultatelor și a feedback-ului.

Planul scris sau documentația acestor patru etape este cunoscut ca „**planul de îngrijire nursing**“.

Lemon – (Materiale de educație în nursing, cap. 4).

PROCIDENTA (*lat. procidere „a cădea înainte“*).

Coborârea sau prolabarea unui organ sau a unei părți organice.

Procidentia de cordon

1. Fătul; 2. Bazinul osos;
3. Cordonul ombilical comprimat între bazin și capul fetal;
4. Placenta.

Procidentia de cordon ombilical, coborârea în vagin a cordonului ombilical după ruperea pungii apelor și înaintea prezentației fetale. Este un accident, care pune în pericol viața copilului deoarece cordonul poate fi comprimat între bazin și prezentație. Procidentia este favorizată de excesul de lungime a cordonului și de excesul de lichid amniotic.

Procidentia de membre, căderea în vagin a unui membru fetal (mână, picior) după ruperea

pungii apelor; se întâlnește mai des în prezentațiile transverse neglijate și mai rar în prezentațiile pelviene sau craniene.

PROCREAȚIE. Proprietatea generală a ființelor de a se înmulți, astfel ca specia să perpetueze. Este rezultatul unirii unui spermatozoid cu un ovul.

PROCTO- (*gr. proctos „anus“*). Element de componere care introduce în termeni referirea la rect.

PROCTALGIE (*gr. proctos „anus“ și algos „durere“*).

Durere anală. Sin. rectalgie, proctodinie.

PROCTITĂ. Sin. rectita.

PROCTOCEL. Sin. rectocel.

PROCTOCISTOPLASTIE (*gr. proctos „anus“, kystie „vezică“ și plassein „a forma“*).

Intervenție chirurgicală destinată închiderii unei fistule rectovezicale.

PROCTOCOLPOPLASTIE (*gr. proctos „anus“, kolpos „vagin“ și plassein „a forma“*).

Intervenție chirurgicală destinată închiderii unei fistule rectovaginale.

PROCTODINIE. Sin. proctalgie.

PROCTOLOGIE (*gr. proctos „anus“ și logos „cuvânt, știință“*).

Studiul afecțiunilor rectului și anusului.

PROCTOPERINEOPLASTIE (*gr. proctos „anus“, perineu și gr. plassein „a forma“*).

Orice intervenție chirurgicală vizând refacerea integrității perineului și rectului.

PROCTOPEXIE (*gr. proctos „anus“ și pexis „fixare“*).

Fixarea rectului la peretele posterior al cavității pelviene pentru a se corija un prolaps rectal. Sin. rectopexie.

PROCTOPLASTIE (*gr. proctos „anus“ și plassein „a forma“*).

Crearea sau refacerea chirurgicală a orificiului anal. Sin. rectoplastie.

PROCTOPTOZĂ (*gr. proctos „anus“ și ptosis „cădere“*).

Hernierea rectului în vagin. Sin. rectocel, proctocel, colpocel posterior.

PROCTORAGIE. Sin. rectoragie.

PROCTOREE (*gr. proctos „anus“ și rhoia „curgere“*).

Scurgeri mucoase prin anus.

PROCTOSCOPIE. Sin. rectoscopie.

PROCUBITUS. Poziție culcat pe burtă.

PRODRUM. Simptom sau semn care precede o maladie (ex.

greața, febra, mâncărimea, sunt prodrome ale hepatitei virale).

PROFILAXIE (*lat. pro „pentru“ și gr. phylaxis „apărare“*).

Orice metodă de protecție sau prevenție față de o boală.

PROFUZ. Se spune despre secreții și excreții profunde (în particular despre sudoare). Sin. transpirații profuze.

PROGENITOR. Părinte, tata sau mama.

PROGESTATIV (*lat. pro „pentru“ și gestare „a naște“*).

Care permite menținerea gestației, provocând o transformare a mucoasei uterine favorabilă implantării oului.

Progesteronul și substanțele sintetice asemănătoare sunt progestative. Se utilizează în tulburări ale menstruației, pentru prevenirea avortului spontan, tulburări de menopauză în unele cazuri de sterilitate. Sin. luteina, hormon luteal.

PROGESTERON. Hormon secretat de corpul galben al ovarului.

PROGNATISM (*gr. pro „înainte“ și gnatos „falcă“*).

Proiectarea înainte a maxilarelor, în particular a mandibulei (cauzată de o dezvoltare excesivă a acesteia).

PROGNOSTIC (*gr. pro „înainte“ și gnosis „cunoaștere“*).

Termen utilizat pentru aprecierea evoluției imediate și ulterioare a stadiului unei maladii; previziunea pe care o face medicul asupra evoluției și rezultatul unei maladii.

PROIECȚIE. În *psihanaliză*, acest termen desemnează mecanismul de apărare prin care individul se debarasează de idei sau sentimente neplăcute care-i sunt proprii, dar pe care el nu vrea să le accepte, nici să le recunoască ca atare, atribuindu-le altcuiva. Proiecția este mecanismul dominant în psihoza paranoică.

PROLABARE (*lat. prolabi „a aluneca“*).

Deplasarea de sus în jos a unui organ. Ex. prolabarea cordonului ombilical (V. procidenta).

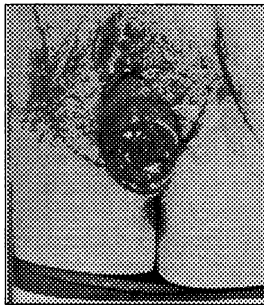
PROLACTINA. Hormon lactogenic secretat de adeno-hipofiză.

PROLAN. Denumirea hormonului gonadotrop: gonadotrofina corionică (prolan B) și gonadotrofina hipofizară (prolan A); hormoni izolați din urina femeii însărcinate și care permite diagnosticarea biologică a sarcinii.

PROLANURIE. Prezența de gonadotrofine (prolani) în urină. Cantitatea acestora în urină crește cu evoluția gestației. Injecția la un animal de laborator permite diagnosticul precoce de sarcină.

PROLAPS (*lat. prolabi „a aluneca, a cădea înainte“*).

Căderea (coborârea) parțială sau totală a unui organ, în urma unei slăbiri a mijloacelor de fixare și de susținere. Ex. prolaps uterin, prolaps vezical (cistocel), prolaps rectal (ieșirea prin orificiul anal a peretelui rectal. Nu trebuie confundat cu rectocelul care este coborârea peretelui rectal prin orificiul vaginal), coborârea pereților vaginului (colpocel) etc. V. -cel, ptoza.

Prolaps uterin: colul uterin ieșit în afara vulvei

PROLIFERARE. Multiplicarea celulară sau a microorganismelor.

PROMANDIBULIE. Proiectarea înainte a mandibulei. V. prognatism.

PROMONTORIU. Unghiul format prin articularea coloanei vertebrale lombare (vertebra a 5-a) cu sacrul; limitează (în partea posterioară) strâmtoarea superioară a bazinului și poate constitui un obstacol în timpul nașterii.

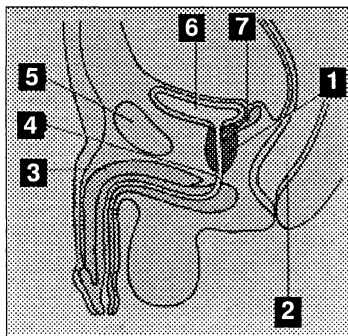
PRONAȚIE (*lat. pronare „a apleca înainte“*).

Rotația înainte a marginii radiale a mâinii prin care se realizează poziția antebrațului cu palma în jos; mișcare de rotație a antebrațului din afară înăuntru. Ant. supinație.

PROPULSIE. Acțiunea de împingere în față. Ex. propulsia mandibulei înainte.

PROSTATĂ (*gr. prostates „care stă înainte“*).

Glandă anexă a aparatului genital masculin de dimensiunea unei castane, situată în jurul porțiunii inițiale a uretrei, înapoia osului pubian, înaintea ampulei rectale și sub vezică. Produsul său de excreție contribuie la formarea

Prostata. Secțiune verticală a bazinului la bărbat

1. Prostata; 2. Rectul;
3. Rădăcina penisului; 4. Uretra;
5. Pubis; 6. Vezica; 7. Veziculele seminale.

spermei, vehiculând spermatozoizii formați în testicule.

PROSTATECTOMIE (*prostata și gr. ekstome „excizie“*).

Ablația totală sau parțială a prostatei.

PROSTATISM. Ansamblu de tulburări urinare cauzate de hipertrofia prostatei: nevoie impetuoasă și frecventă de urinare, cu emisia unor cantități mici de urină, slăbirea jetului urinar, micțiuni dificile și adesea dureroase.

PROSTATITĂ (*prostata și -ita „inflamație“*).

Inflamația prostatei.

PROSTATOMEGALIE. Hipertrofia prostatei.

PROSTATOTOMIE (*prostata și gr. tome „tăiere“*).

Incizia chirurgicală a prostatei, în vederea evacuării unei colecții purulente sau a extragerii de calculi.

PROSTRAȚIE. Stare de cădere psihică și fizică; se manifestă prin imobilitate totală și o absență de reactivitate la solicitările exterioare. Prostrația este cauzată de diminuarea foarte importantă a forței fizice, cel mai adesea consecutivă unei maladii îndelungate sau a unei denutriții extreme. Se întâlnește în egală măsură în anumite boli infecțioase și în stări psihotice de melancolie și de depresie.

PROTECȚIA MATERNĂ ȘI INFANTILĂ (P.M.I.). Ansamblu de măsuri de supraveghere medico-socială preventivă a femeilor însărcinate și a copiilor de vârsta întâi și a doua. P.M.I. începe prin examenul medical prenupțial (certificat prenupțial) și se continuă în perioada de sarcină (șapte examene obligatorii în cadrul cărora se recoltează trei prize de sânge) și ulterior prin examene postnatale, obligatorii

în următoarele opt săptămâni după naștere. Copiii până la vârste școlare sunt supravegheați de asemenea medico-social: sunt prevăzute 9 examene medicale în cursul primului an de viață; 3 examene în cursul celui de-al doilea an de viață; apoi două examene pe an în anii următori până la vârsta de 6 ani când trece în supravegherea medicului școlar. Vaccinările obligatorii completează acest sistem de protecție.

PROTEINA C REACTIVĂ. Beta-globulina produsă de ficat, prezentă în plasmă în cursul fazei active a diverselor procese inflamatorii (reumatism articular acut, artrită, periartrită nodoasă etc.).

PROTEINEMIE. Nivelul proteinelor în plasma sanguină.

PROTEINORAHIE. Prezența proteinelor în lichidul cefalorahidian. V. albuminorahie.

PROTEINOGRAMĂ (*proteina și gr. gramma „notare“*).

V. protidograma.

PROTEINURIE (*proteina și gr. ouron „urină“*).

Sin. albuminurie. Prezența proteinelor în urină.

PROTEUS. Gen de bacili gram negativi prevăzuți cu cili vibratili;

pot fi izolați din materiile fecale și din produsele de putrefacție. Specia *Proteus vulgaris* poate produce infecții urinare, infecții supurative ale plăgilor, intoxicații alimentare (microorganism condiționat patogen).

PROTEZĂ (*gr. prothesis*).

Ansamblu de tehnici și de aparate destinate înlocuirii parțiale sau totale a unui organ, a unui membru sau a unei părți de membru distrus sau grav lezat:

proteze externe, pentru membre, proteza auditivă sau acustică (aparat amplificator de sunet aplicat pe ureche pentru remedierea surdității), proteza oculară etc.

proteze interne, proteza de șold (proteza totală de șold = articulație artificială completă, din metal sau material sintetic), material de osteosinteză, valvule cardiace etc.

proteze dentare, ansamblu de tehnici care permit reconstituirea unui dinte parțial distrus, înlocuirea unuia sau mai multor dinți sau corectarea tulburărilor dentare sau osoase.

PROTIDOGRAMĂ. Determinarea prin electroforeză a diferitelor fracțiuni de proteine (protide) din serul sanguin (albumine, alfa-glo-

buline, betaglobuline, gamaglobuline). Sin. electroproteino-grama. V. electroforeza.

PROTO- (*gr. protos „întâiul“*).

Element de compunere în sensul: *întâiul, primul*. Ex. prototip.

PROTOCOL OPERATOR. Rezummat scris al etapelor unei operații.

PROTOZOARE. Animale unicelulare de dimensiuni microscopice care se pot deplasa independent (prin pseudopode, flageli sau cili vibratili); unele sunt parazite: agentul malariei, amiba dizenteriei etc.; protozoare importante în medicină și producătoare de boli sunt din clasele: infuzori, sporozoaie, sarcodine, rizopode, flagelate.

PROTRUZIE (*lat. protrudere „a împinge înainte“*).

Proeminare anterioară foarte pronunțată a unei formațiuni anatomice; starea unui organ sau părți de organ care se află împins înainte. Ex. protruzia dinților incisivi.

PROTUBERANT. Care este proeminent.

PROTUBERANȚĂ (*lat. = a umfla*).

Structura anatomică proeminentă.

PROVITAMINĂ. Precursor al unei vitamine, substanțe capabile să se transforme în vitamine atunci când ajung în organism: carotenul este provitamina A.

PROXENET. (*lat. proxeneta „mijlocitor, misit“*).

Persoană care mijlocește prostituția, care îndeamnă sau constrânge pe cineva să practice prostituția (pentru a trage foloase materiale personale); codoș

Proxenetism. Exploatarea practicării prostituției și traficul de femei, constituind infracțiune contra bunelor moravuri, prevăzută și pedepsită prin Codul penal.

PROXIMAL. Apropiat de rădăcină sau de centru, referitor la extremitate, în opoziție cu DISTAL. O paralizie proximală este o paralizie a rădăcinii membrului.

PRURIGINOS (*lat. pruritus „mâncărime“*).

Care se însoțește de prurit (mâncărime).

PRURIGO (*lat. mâncărime*).

Dermatoză caracterizată prin prurit violent și leziuni papuloase; pruritul este responsabil de producerea unor leziuni de grataj, care se pot complica (în cazul pruritului cronic) cu eczemă.

PRURIT (*lat. pruritus „mâncă-rime“*).

Senzație de mâncărime cutanată care poate fi produsă de o boală de piele sau de o afecțiune generală *(prurit diabetic, senil, prurit vulvar din menopauză).

PSEUDO- (*gr. pseudos „fals“*).

Element de compunere care introduce în termeni sensul de: fals, înșelător.

PSEUDOARTROZĂ (*gr. pseudos „fals“ și arthron „articulație“*).

Absența consolidării între două fragmente ale unui os fracturat, fapt care are drept consecință crearea unei false articulații cu mobilitate anormală.

PSEUDOCHIST (*gr. pseudos „fals“ și kystis „vezică“*).

Formațiune asemănătoare unui chist, dar care nu are pereți proprii și care se dezvoltă în interiorul unui țesut în general ca urmare a unei necroze localizate.

PSEUDOCOMIȚIAL. Care seamănă cu epilepsia, dar care nu este cu adevărat de natură epileptică.

PSEUDOCRUP. Sin crup fals. Termen utilizat uneori pentru a defini laringita obstructivă acută nedifterică, de obicei de etiologie virală.

PSEUDOHERMAFRODIT.

Individ cu glandele sexuale ale unui sex și organe genitale și caractere sexuale secundare ale celuilalt sex. După sexul aparent se disting **pseudohermafrodit masculin** și **pseudohermafrodit feminin**.

PSEUDOMEMBRANĂ. Falsă membrană. Exsudat fibrinos dispus sub formă de lambouri pe suprafața unei mucoase sau a unei seroase inflamate.

PSEUDOMONAS. Gen de bacili gram negativi, mobili, pigmențați, aerobi sau anaerobi facultativ. Ex. pseudomonas aeruginosa (bacilul piocianic) care provoacă apariția unor supurații cu puroi de culoare verzuie.

PSEUDOPARALIZIE. Limitarea mișcărilor la unul sau mai multe membre, fără o legătură cu o leziune a centrilor nervoși sau căilor motoare, adesea tributară unei dureri sau unei inhibiții voluntare.

PSEUDOPOD (*gr. pseudos „fals“ și pous „picior“*).

Prelungiri citoplasmice emise de celulă (leucocit) sau de un protozoar (amiba) care servesc la deplasare, participare la fagocitoză etc.

PSEUDOTABES ALCOOLIC.

Sin. polinevrita alcoolică.

PSIH-, PSIHO- (gr. *psyche* „suflet“).

Element de compunere indicând o relație cu sufletul, spiritul, funcțiile mentale.

PSIHANALIZĂ (gr. *psyche* „suflet“ și *analysis* „analiză“).

Metodă de analiză psihologică și de tratament al bolilor neuro-psihice elaborată de medicul psihiatru S. Freud și dezvoltată de discipolii săi. Psihanaliza își propune prin diverse probe (asociații de cuvinte, relatări de vise, relatări autobiografice, interpretări de figuri confuze etc.) să descopere cauzele nevrozelor și psihozelor și să vindece aceste boli. Adepții metodei se referă de obicei la dorințe, în special sexuale, care nefiind admise de conștiința individului, sunt izgonite „refulate“ în subconștient, unde generează conflicte latente, stări de tensiune. Aducerea acestor conflicte în câmpul conștiinței ar produce vindecarea.

PSIHASTENIE (gr. *psyche* „suflet“, a „fără“ și *sthenos* „putere“).

Formă de nevroză caracterizată prin obsesii și fobii, prin stări de

nehotărâre și nesiguranță etc., cauzate de scăderea tensiunii psihice cu stare de angoasă.

PSIHEDELIC. Se spune despre experiențele trăite după prizele de droguri halucinogene, constând dintr-o debordare delirantă de idei și o distorsiune a faptelor și imaginilor reale care pot merge până la halucinații psihosenzoriale. Prin extensie, nume dat drogurilor care produc aceste efecte.

PSIHODIAGNOSTIC. Diagnostic bazat pe studiul simptomelor pur psihice ale unei maladii mentale.

PSIHODRAMĂ. Metoda de tratament a tulburărilor mentale, care constă în a regiza scenete dramatice jucate de bolnavul în cauză, cu subiecte asemănătoare problemelor lui personale.

PSIHOGENIE (gr. *psyche* „suflet“ și *gennan* „a produce“).

Se spune despre o afecțiune a cărei cauze sunt psihologice: necaz, tristețe, doliu etc.

PSIHOPATIE (gr. *psyche* „suflet“ și *pathos* „boală“).

1. Se spune în general despre orice boală mentală.
2. În sens mai restrâns acest termen desemnează orice deficiență constituțională a controlului emoțiilor, impulsurilor (denu-

mită și *dezechilibru psihopatic*), instabilitate, conduită antisocială și amorală; stare morbidă caracterizată prin tulburări de afectivitate, de comportament sau de caracter.

PSIHOPEDAGOGIE. Pedagogie bazată pe observația psihologiei copilului.

PSIHOPEDIATRIE. Studiul evoluției fenomenelor mentale în timpul creșterii copilului.

PSIHOPLEGIC. Drog care provoacă o stare de indiferență totală.

PSIHORIGIDITATE. Atitudine mentală caracterizată prin intransigență anormală, incapacitatea de a judeca obiectiv, rezistența patologică la sentimentele și dorințele altuia. Este o mentalitate caracteristică paranoiei.

PSIHOSOCIAL. Care se referă la viața psihică în context social.

PSIHOSOMATIC. Medicina psihosomatică: se spune despre acea parte a medicinei care studiază tulburările corporale (organice și funcționale) de origine psihologică și răsunetul psihic al afecțiunilor organice.

PSIHOTERAPIE (*gr. psyche „suflet” și therapeia „tratament”*). Totalitatea metodelor de tratament prin influențarea psihicului,

utilizându-se metode pedagogice, sugestia, psihanaliza, persuasiunea etc.

PSIHOTONIC. Medicamente care stimulează funcțiile cerebrale, stimulează activitatea intelectuală și fizică, creând uneori o stare de euforie și pentru acest motiv, fiind capabile să provoace o toxicomanie.

PSIHOTROP. Se spune despre o substanță care acționează asupra funcțiilor și comportamentului psihic. Sunt clasate în trei grupe: *psiholeptice* (hipnotice, tranchilizante, neuroleptice), *psihoanaleptice* sau *psihotonice* (antidepresoare, psihostimulente) și *psihodisleptice* (halucinogene).

PSIHOZĂ. Afecțiune mentală caracterizată printr-o dezintegrare profundă a personalității, cu tulburări de percepție, de judecată, de raționament, pierderea contactului cu realitatea și tulburări de comportament de care bolnavul nu este conștient. Printre psihoze se pot aminti: schizofrenia, demența, psihoza maniaco-depresivă.

Psihoza maniaco-depresivă. Afecțiune mentală care se manifestă prin accese de excitație psihică (*manie*) alternând cu

accese de depresiune (*melancolie*).

PSITACOZĂ (*gr. psittakos „papagal“ și -oza*).

Boala papagalilor, cauzată de un microorganism din genul *Chlamydia*. Boală infecțioasă cu simptomatologie predominant pulmonară, transmisă prin contact direct cu pasărea bolnavă.

PSORIAZIS (*gr. psoriasis „mâncărime“*).

Dermatoză eritemato-scuamoasă (roșeață și scuame) cronică. De origine necunoscută (adesea ereditară) se caracterizează prin pete roșiatice, bine circumscrise, acoperite de scuame uscate, abundente și friabile. Leziunile apar de obicei la coate, genunchi,

Psoriasis

pielea capului, dar pot fi și pe tot corpul. Boala este rebelă la tratament, recidivantă; este acutizată de infecții sau emoții.

P.S.P. Abr. pentru fenolsulfonftaleină (testul cu).

PTERIGION (*gr. pterygion „aripioară“*).

Pliu conjunctival triunghiular foarte vascularizat cu aspect de aripioară, care se întinde între unghiul intern al ochiului și corneea (cu vârful înspre pupilă).

PTIALINA. Sin. Amilaza salivară. Enzima solubilă din salivă care hidrolizează amidonul și glicogenul în dextrină și maltoză.

PTIALISM (*gr. ptyalon „salivă“*).

Sin. sialoree. Exagerarea secreției salivare care poate fi de cauză neurologică, nevrotică, reflexă (în afecțiuni gastro-intestinale, graviditate, menopauză, nevralgia de trigemen, intoxicații) sau cauzată de leziuni ale mucoasei bucale.

PTOZĂ (*gr. ptosis „cădere“*).

Poziție anormal de joasă (cădere) a unui organ în urma relaxării (slăbirii) mijloacelor de susținere. Ex. *ptoza gastrică, ptoza renală*.

PTOZĂ PALPEBRALĂ. Sin. blefaroptoză, oftalmoplegie; „Căderea pleoapei superioare“; pleoa-

pa superioară acoperă parțial globul ocular; poate fi uni- sau bilaterală.

PUBERTATE (*lat. pubertas*).

Perioada de trecere de la copilărie la adolescență. Pubertatea este caracterizată printr-o transformare importantă a organismului: morfologic, psihologic, sexual (dezvoltarea organelor genitale, apariția menstruelor la fete, producerea de spermatozoizi de la băieți) și apariția caracterelor sexuale secundare; este perioada între 12–14 ani la fete și 13–16 ani la băieți.

Pubertate întârziată la fete, menstruația nu a apărut încă la vârsta de 16 ani.

Pubertate întârziată la băieți, absența semnelor de pubertate la vârsta de 17 ani.

PUBIS (*lat. pubis „pubis“*).

Os pubis. Partea anterioară a osului iliac și care formează proeminența triunghiulară în partea inferioară a abdomenului; articulația celor două oase pubiene formează *simfiza pubiană*.

PUERICULTURĂ (*lat. puer „copil“*).

Disciplină care permite asigurarea dezvoltării armonioase fizice

și psihice a copilului de la naștere până la vârsta de 4–5 ani. Puericultura se sprijină pe psihologie, igienă și pediatrie.

PUERPERAL (*lat. puerpera „lăuză“*).

Care se referă la perioada care urmează nașterii.

Febra puerperală (infecția).

Afecțiune septicemică care apare la lăuze în urma pătrunderii agenților patogeni prin căile genitale traumatizate cu ocazia nașterii și localizarea lor la acest nivel sau în peritoneu, vase sanguine și limfatice; stare febrilă, asociată cu simptome generale mai mult sau mai puțin grave, care apar la lăuză; sursa de infecție poate fi exogenă (mâini, instrumente, materiale contaminate) sau endogenă (flora saprofită vaginală exacerbându-și virulența).

Psihoza puerperală. Termen dat oricărei tulburări psihice, psihotice sau nevrotice, majore sau minore care apar la femeii în perioada sarcinii, lăuziei sau alăptării.

PUERPERALITATE (*lat. puerpera „privitor la lăuzie“*).

Perioada în care se află femeia de la fecundație până la sfârșitul lăuziei.

PULPĂ.

1. Pulpa, termen popular folosit pentru coapsă; partea musculoasă posterioară a gambei situată între genunchi și gleznă.

2. Țesut conjunctiv (structură organică musculară) moale, bogat vascularizat.

Pulpa degetelor – se află pe partea palmară sau plantară a ultimelor falange alcătuind vârful degetelor.

Pulpa dentară, situată în cavitatea centrală a unui dinte; asigură prin vase și nervi nutriția acestuia.

PULPECTOMIE (*lat. pulpa și gr. ektome „excizie“*).

Ablația pulpei dentare (mai ales în caz de pulpite).

PULPITĂ (*lat. pulpa și -ita „inflamație“*).

Inflamația pulpei dentare. La început inflamația se manifestă printr-o sensibilitate crescută la variații de temperatură (lichide reci sau calde). Apoi se instalează pulpita care poate fi acută, cu dureri foarte violente, pulsatile, intermitente. În stadii mai avansate se poate instala abcesul dentar.

PULPOTRIPSIE. În odontologie, broiajul pulpei unui dinte cu

ajutorul unei freze dentare care nu distruge filetele nervoase radiculare.

PULS. Bătaia ritmică percepută la palparea (comprimarea pe un plan osos) a unei artere superficiale și care este sincronă cu sistola ventriculară. Pulsul ia naștere din conflictul dintre sângele existent în sistemul arterial și cel împins în timpul sistolei. Acest conflict se exteriorizează prin destinderea ritmică a arterei, prin „unda pulsului“. Frecvența normală a pulsului este de 60–80 pe minut.

PULSAȚIE (*lat. pulsatio „lovire, ciocnire“*).

Bătaie ritmică a inimii, a unei artere sau a unei suprafețe care acoperă o arteră. V. Sfigmo-.

PULSIUNE (*lat. pulsare „a împinge“*).

1. Senzație penibilă de tulburare de echilibru constând în tendința de cădere în față (*antepulsie*), lateral (*lateropulsie*), înapoi (*retropulsie*); apare în sindromul cerebelos și în boala Parkinson.

2. După teoria freudiană, a psihanalizei, tendința instinctivă, inconștientă, irezistibilă, orientând activitatea individului. Ex. pulsione sexuală.

PULTACEU. Se spune despre un exsudat care are consistența și aspectul unei paste; care seamănă cu un terci. Ex. angina pultacee.

PUNCT • NEGRU. Sin. popular pentru *comedon*.

PUNCȚIE. Operație prin care se pătrunde într-un vas, într-o cavitate naturală sau neoformată, într-un organ sau orice țesut al organismului cu ajutorul unui ac sau al unui trocar. În practică se execută următoarele puncții: venoasă, arterială, pleurală, abdominală, pericardică, articulară, rahidiană, osoasă, a vezicii urinare, a fundului de sac Douglas, puncția biopsică și puncția unor colecții purulente. Se face în scop de *diagnostic* = *puncție exploratoare* prin care se stabilește prezența sau absența lichidului într-o cavitate, se recoltează lichid din cavitate în vederea examinării, se prelevează fragmente de țesut pentru examene histopatologice (*puncție biopsică*); în scop *terapeutic*: pentru evacuarea lichidului abundent dintr-o cavitate (*puncție evacuatoare*) sau pentru introducerea unor substanțe medicamentoase.

PUNGA APELOR. Partea inferioară a membranei amniotice (amnios), care proemină în vagin în timpul travaliului, sub presiunea lichidului amniotic; crește în timpul contracțiilor uterine și sfârșește prin a se rupe.

PUNTE. Aparat de proteză destinată să înlocuiască unul sau mai mulți dinți, cu punct de sprijin pe dinții vecini (asemănător unei punți).

PUPILĂ. Orificiul prin care lumina pătrunde în interiorul ochiului; deschidere rotundă în centrul irisului prin care razele luminoase sunt dirijate spre retină. Diametrul său este reglat de mușchii dilator și constrictor pupilar care intervin prin mecanism reflex în acomodarea la lumină și distanță.

PURGATIV (*lat. purgare „a curăța“*).

Medicament care stimulează peristaltismul intestinal, care accelerează tranzitul conținutului intestinal, îl face mai fluid, favorizând sau provocând astfel evacuarea rapidă a materiilor fecale.

Purgativ salin – crește peristaltismul intestinal și antrenează o hipersecreție intestinală (ex. sulfat de sodiu, sulfat de magneziu).

Purgativ uleios, unele au o acțiune pur mecanică (uleiul de parafină), altele, cum este uleiul de ricin, au o acțiune chimică.

Mai există și alte purgative care acționează crescând volumul conținutului intestinal, reziduurile digestiei (mucilagiile). Acestea sunt mai mult laxative decât purgative.

PURKINJE (rețeaua). Ramificațiile terminale ale *fasciculului His* din pereții ventriculilor cardiaci (schematic amintit, stimulul cardiac venit prin fasciculul His, pătrunde în rețeaua Purkinje – la întreaga masă ventriculară).

PUIROI. Exsudat patologic, lichid tulbure și opac, care este consecința unei infecții (caracteristic inflamațiilor); compus (format) din leucocite distruse, celule descuamate provenite din țesutul lezat și cel mai adesea din microbi; este de culoare variabilă, gălbuie sau verde (depinzând de germenul în cauză). Puroiul se acumulează în țesuturi formând abcese, sau se scurge prin fistule. Puroiul poate să nu conțină nici un germen, în acest caz se spune că este *aseptic*.

PURPURĂ. Sindrom hemoragic cutanat (extravazare spontană de hematii în derm), caracterizat prin apariția pe piele sau mucoase a

unor mici pete de culoare roșie sau violacee (peteșii sau echimoze) și care spre deosebire de alte erupții nu dispar la presiune; pot fi cauzate de unele deficiențe ale mecanismului de coagulare a sângelui (boli hemoragipare, scăderea numărului de trombocite etc.), fie cauzate de modificarea permeabilității capilare.

PUSTULĂ (*lat. pustula „bășică”*). Bulă sau veziculă cu conținut purulent; leziune cutanată elementară întâlnită în special în infecții cutanate cu stafilococ, streptococ etc.; este element caracteristic al vaccinării anti-variolice sau în variolă.

PUSTULOZĂ. Afecțiune caracterizată prin prezența de pustule diseminate.

PUTREFACTIE. Descompunerea proteinelor animale sau vegetale sub influența bacteriilor, în cea mai mare parte anaerobe, cu producere de substanțe toxice și gaze rău mirositoare (fetide).

Putrefacție intestinală, normală până la un anumit punct, ea devine jenantă atunci când este excesivă și semnifică un dezechilibru a florei intestinale. Tratatamentul comportă o restricție a consumului de carne.

PUTRESCENT. Care este în curs de putrefacție.

qs. Abr. din latină *quantum satis*, atât cât este necesar, folosită în rețetele medicale magistrale pentru a indica cantitatea de excipient (solvent, corp gras etc.) de adăugat la principiile medicamentoase active.

QUICK (metoda). Determinarea timpului de coagulare (numit și *timpul Quick*, *timpul* sau *nivelul* de protrombină; este efectuată mai ales pentru a supraveghea

efectele tratamentului anticoagulant.

QUINCKE (edemul sau boala). Afecțiune caracterizată prin apariția bruscă de infiltrate edematoase, localizate mai ales la față și organele genitale și putând uneori atinge căile respiratorii superioare (formă de urticarie gigantă).

Semnul Quincke – sau pulsul capilar al patului unghial (în insuficiențe aortice).

R

R.A.A. Abr. pentru *reumatism articular acut* sau boala Bouillaud.

RABDO- (gr. *rhabdos* „vergea, baghetă“).

Prefix care introduce în termeni referirea mai ales la fibrele musculare striate.

RABDOMIOLIZĂ (gr. *rhabdos* „vergea, baghetă“, *mys* „mușchi“ și *lysis* „distrucție“).

Ruptură prin strivire mecanică a celulelor musculare striate, cu eliberarea în sânge de enzime, electroliți și mioglobină. Constituie unul din elementele principale din sindromul de strivire.

RABDOMIOM (gr. *rhabdos* „vergea, baghetă“, *mys* „mușchi“ și *-oma* „umflătură“).

Tumoră benignă a musculaturii striate.

RABDOMIOSARCOM. V. mio-sarcom.

RABDOVIRUS. Grup de virusuri de talie relativ mare; în acest grup se află: virusul rabiei (patogen pentru om și animale), mai multe virusuri patogene pentru

animale și un virus de origine simiană, foarte patogen pentru om.

RABIE (lat. *rabies*). Turbare.

Boală virală mortală, transmisă la om prin mușcătura animalelor bolnave (câine, lup, pisică, vulpe), care elimină virusul prin salivă încă din incubajie și pe tot timpul bolii. La câine, rabia survine după o incubajie de 14–60 de zile, chiar de câteva luni; este animalul cu rol dominant în transmiterea bolii; el devine contagios încă din perioada de incubajie, când încă nu se observă manifestări clinice. Virusul rabic are o afinitate specială pentru țesutul nervos (virus neurotrop), producând o meningoencefalită difuză care poate avea două forme principale: 1) forma furioasă, caracterizată printr-o stare de agitație, putând ajunge la delir furios, cu salivație, hidrofobie, tremurături și sincope; 2) forma paralică, care poate urma perioadei de excitație sau poate să apară de la început, cu paralizii ascendente și deces, prin insuficiență respiratorie și colaps de cauză neurologică.

RACLAJ. Sin. chiuretaj (uterin).

RAD. Unitatea de doză absorbită dintr-o radiație ionizantă. V. rep.

RADIAȚIE IONIZANTĂ. Orice radiație electromagnetică sau corpusculară capabilă să producă, direct sau indirect, ioni care traversează materia. Razele ionizante cuprind: razele X, razele alfa, beta și gama.

RADIC-, RADICO-. Prefix de origine latină în relație cu rădăcina.

RADICĂ, RADICE (*fr. radique*).

Termen folosit în descrierea unor leziuni anatomice ale viscerelor sau ale oaselor, provocate de razele ionizante, mai ales când sunt folosite în scop terapeutic (raze X, radium etc.).

RADICOTOMIE (*lat. radix „rădăcină” și gr. tome „tăiere”*).

Secționarea chirurgicală a unei rădăcini anterioare sau posterioare a măduvei spinării. Sin. rizotomie.

RADICUL-, RADICULO-. Prefix de origine latină în relație cu o rădăcină, mai ales nervoasă, de dimensiuni reduse.

RADICULALGIE (*lat. radicula, dim. de la radix „rădăcină” și gr. algos „durere”*).

Durere localizată în teritoriul inervat de rădăcina nervoasă

senzitivă. Cauzele radiculalgiei sunt cel mai adesea compresiunile.

RADICULITĂ (*lat. radicula, dim. de la radix „rădăcină” și -ita „inflamație”*).

Inflamația rădăcinii unui nerv (rahidian, cranian) produsă de cauze mecanice (tumoră, compresiune etc.) sau infecțioase (poliradiculonevrite, sifilis, TBC); se caracterizează prin simptome neurologice (dureri, parestezii) limitate în teritoriul acestui nerv (bine localizate în metamerul cutanat corespunzător nervului afectat). Sin. *nevrita radiculară*.

RADICULOGRAFIE (*lat. radicula, dim. de la „rădăcină” și gr. graphein „a scrie”*).

Metodă de investigație radiologică a rădăcinilor nervilor rahidieni, după injectarea în spațiile subarahnoidiene a unui produs de contrast suficient de fluid (în general hidrosolubil și rezorabil). Radiculografia se utilizează în diagnosticul herniilor discale, a compresiilor radiculare și a tumorilor intrarahidiene. Sin. *discoradiculografie, intradurografie, sacoradiculografie*.

RADICULOPATIE (*lat. radícula, dim. de la radix „rădăcină” și gr. pathos „boală”*).

Orice afecțiune a rădăcinilor nervoase.

RADIOACTIVITATE. Proprietate a nucleelor de a se dezintegra spontan – prin emisia unor radiații de tip alfa, beta sau gama. Radioactivitatea *artificială* este provocată în laborator prin bombardarea unor nuclee stabile cu neutroni sau particule accelerate. Ca urmare a procesului radioactiv, nucleul inițial se transformă într-un nucleu final, iar atomul rezultat își schimbă poziția în sistemul periodic al elementelor. Se obțin, astfel, radioizotopi radioactivi, care sunt folosiți în medicină pentru diagnostic și în tratamentul numeroaselor afecțiuni.

RADIOBIOLOGIE (*lat. radius „rază”, gr. bios „viață” și logos „știință”*).

Ramură a biologiei care se ocupă cu studiul influenței radiațiilor asupra organismelor vii.

RADIOCINEMATOGRAFIE. Metodă de diagnostic radiologic, care constă în înregistrarea pe film cinematografic a imaginii radiografice a unui organ în plină funcțiune (stomac, plămân, cole-

cist etc.) permițând astfel punerea în evidență a unor aspecte funcționale ale organului respectiv.

RADIOCOBALT. Izotopul radioactiv al cobaltului. V. izotopi (cobalt 60).

RADIOCUBITAL. Se referă la radius și cubitus; referire la cele două articulații, una superioară și una inferioară, care permit rotația corespunzătoare în mișcarea de pronție și supinație a mâinii.

RADIODERMITĂ (*lat. radius „rază”, gr. derma „piele” și -ita „inflamație”*).

Leziuni cutanate provocate de expunerea excesivă la raze X, radium sau orice alt agent radioactiv. Radiodermita este o boală profesională, care afectează personalul din radiologie, dacă nu se respectă măsurile de precauție obligatorii. Radiodermita cronică are un aspect scleros, atrofic, cu pete pigmentare și mici vase superficiale dilatate, care, uneori, se complică cu ulceratii. Radiodermita poate degenera în cancer.

RADIODIAGNOSTIC (*lat. radius „rază”, gr. dia „prin” și gnosis „cunoaștere”*).

Diagnostic stabilit prin examen radiologic.

RADIOELEMENT. Element chimic radioactiv, fie natural, fie artificial.

RADIOEPITELIOM. Epiteliom (tumoră malignă a țesutului epitelial) secundar expunerii la doze mari – sau în mod repetat – la raze X sau la radium.

RADIOEPITELITĂ. Inflamația unei mucoase produsă în urma expunerii la razele ionizante (în general după radioterapie).

RADIOFARMACEUTIC. Compus chimic marcat radioactiv, ce îndeplinește caracteristicile unor medicamente (utilizate în scop diagnostic sau terapeutic).

RADIOFOTOGRAFIE. Sin. microradiografie. Fotografie (cu format redus) și imagine obținute prin radioscopie. Metoda este folosită pentru depistarea în masă a tuberculozei pulmonare.

RADIOGRAFIE (*lat. radius „rază” și gr. graphein „a scrie”*).

1. Tehnică de înregistrare pe film fotografic special a unei părți din corp expuse la raze X.

2. Nume dat în mod curent clișeului obținut prin tehnica expusă la punctul 1. Termenul corect este *radiogramă* (mai puțin folosit).

RADIOIMUNOSCINTIGRAFIE. Metodă de diagnostic care conjugă tehnicile de imunologie cu cele de medicină nucleară, având ca principiu vizualizarea „in vivo” a unui organ (sau a unei tumori), ca urmare a cuplării unui radio-trasor cu un anticorp specific (antiorgan sau antitumoral).

RADIOIMUNOTERAPIE. Folosirea anticorpilor antitumorali specifici legați de un element radioactiv, în tratamentul pe cale intravenoasă a unor forme de cancer, în special al limfoamelor. Anticorpul se fixează pe celula canceroasă, o dată cu elementul radioactiv terapeutic. Controlul se face prin *radioimunoscintigrafie*.

RADIOLEUCEMIE. Leuceemie provocată de expunerea la raze ionizante.

RADIOLEZIUNE. Orice leziune organică produsă prin expunerea organismului sau a unei părți din el la radiații ionizante.

RADIOLOGIE (*lat. radius „rază” și gr. logos „știință”*).

Ramură a medicinei care se ocupă cu examinarea corpului uman cu ajutorul radiațiilor X sau a altor forme de radiații ionizante, pentru precizarea diagnosticului unor boli interne, urmărirea evo-

luției lor și pentru tratamentul multor boli. Astfel, radiologia cuprinde trei ramuri principale: *radio-diagnostic*; *radioterapia*, care se ocupă cu tratamentul unor boli cu ajutorul razelor ionizante; *medicina nucleară*, având obiective atât terapeutice, cât și diagnostice.

RADIONECROZĂ (*lat. radius „rază” și nekrosis „mortificare”*). Distrugerea țesuturilor prin expunerea la doze prea mari de raze ionizante.

RADIONUCLID. Izotop radioactiv al unui element natural, obținut pe cale artificială.

RADIOOPAC. Care nu este traversat de razele X sau de alte raze ionizante. V. substanța de contrast.

RADIOPELVIMETRIE (*lat. radius „rază”, pelvis „bazin” și gr. metron „măsură”*).

Metodă radiologică de investigație a bazinului osos obstetrical, în ceea ce privește conformația și măsurarea diametrelor sale (*pelvimetria*).

RADIOSARCOM. Sarcom (tumoră malignă) provocat de iradiere repetate.

RADIOSCOPIE (*lat. radius „rază” și skopein „a vedea”*).

Examinare vizuală a imaginii formate pe un ecran fluorescent

prin expunerea părții examinate între ecran și razele X.

RADIOSCOPIE TELEVIZATĂ.

Tehnică radiosopică în care ecranul radiosopic este înlocuit de un ecran de televiziune cu ajutorul unui amplificator de luminosități. Astfel se permite examenul în sala luminată normal, cu reducerea dozei de raze X administrate pacientului. Sin. *radio-televiziune, televiziune radiosopică*.

RADIOTELEVIZIUNE. Sin. radioscopie televizată.

RADIOTERAPIE (*lat. radius „rază”, gr. therapeia „tratament”*). Folosirea în terapeutică a radiațiilor ionizante (în tratamentul unor tumori, dermatoze, procese inflamatorii etc.).

RADIOTOMIE. Metodă de examinare radiologică ce furnizează imaginea unei secțiuni de profunzime dorită. V. *tomografie*.

RADIUM. Este o substanță radioactivă care emite încontinuu raze gama; este folosit în radioterapie sub formă de ace fine, introduse în țesuturile regiunii bolnave.

RADIX (*lat. = rădăcină*).

Termen anatomic pentru partea cea mai de jos prin care este ancorată o structură.

-RAFIE (*gr. rhaps* „sătură“). Sufix cu sens de sutură. Ex. perineorafie.

RAGADĂ (*gr. rhages* „deșirare“). Fisură cutanată sau mucoasă, superficială sau profundă care se formează în colțul gurii, la nări, la anus sau pe mamelon în timpul alăptării (ragade mamare).

-RAGIE. Sufix de origine greacă cu sens de țâsnire, scurgere bruscă; adăugat la sfârșitul unui nume de organ, înseamnă hemoragie. Ex. rectoragie.

RAHI- (*gr. rhachis* „coloană vertebrală“).

Element de compunere care introduce în termeni referirea la coloana vertebrală.

RAHIALGIE (*gr. rhachis* „coloană vertebrală“ și *algos* „durere“).

Durere la nivelul coloanei vertebrale.

RAHIANESTEZIE (*gr. rhachis* „coloana vertebrală“, *an* „lipsit de“ și *aisthesis* „percepere, sensibilitate“).

Metodă de anestezie parțială care constă din injectarea în canalul rahidian (în spațiul subarahnoidian), cu ajutorul unui ac de puncție lombară, a unui produs anestezic care provoacă anestezia regiunii subiacente

(micul bazin, membrele inferioare).

RAHICENTEZĂ (*gr. rhachis* „coloană vertebrală“ și *kentesis* „întepătură, puncție“).

Puncție rahidiană.

RAHIS. Sin. cu *coloana vertebrală*.

RAHISCHISIS (*gr. rhachis* „coloana vertebrală“ și *schisis* „diviziune“).

Malformație congenitală a coloanei vertebrale, caracterizată prin lipsa de sudură a arcurilor vertebrale posterioare ale uneia sau mai multor vertebre. Fisura astfel creată poate favoriza hernia unei porțiuni meningeale a măduvei (meningocel), uneori sacul hernial conține și măduvă cu o cantitate variabilă de lichid cefalorahidian (mielomeningocel). Cea mai frecventă localizare: lombosacrat, mai rar în regiunea cervicală sau toracică. V. spina bifidă.

RAHITISM (*fr. rachitisme*).

Boală a copilului cauzată cel mai adesea de carența în vitamina D (avitaminoza D); determină tulburări în metabolismul fosforului și calciului, ceea ce duce la calcificarea defectuoasă a oaselor. Semne clinice:

Semnele osoase se manifestă prin: *craniotabes* (tulburare de

osificare a craniului), întârzierea închiderii fontanelor craniene; deformații ale scheletului (torace „în carenă“, nodozități costale „în mătăanii“, incurbarea membrilor inferioare etc.).

Semnele neurologice se caracterizează printr-o hipotonie musculară generalizată, responsabilă de hernii (ombilicale) și de întârziere în mers.

RAL. Sunet patologic produs de mișcarea aerului în bronhii sau/și alveole pulmonare, depistat prin auscultația toracelui. Ralul poate fi auzit ca zgomot supraadăugat murmurului vezicular normal și apare atunci când calibrul conductului laringo-traheo-alveolar este modificat din cauza inflamației mucoasei și secrețiilor patologice.

Ralurile uscate pot fi *ronflante* (are tonalitate joasă, seamănă cu sforăitul) și *sibilante* (cu tonalitate înaltă) și se percep în bronșitele uscate, în astmul bronșic și în emfizemul pulmonar.

Ralurile umede (buloase) sunt caracteristice pentru bronșită sau pentru staza pulmonară.

Ralurile crepitante sunt percepute în pneumonie și edemul pulmonar acut.

RAMOLISMENT. Diminuarea patologică a consistenței unui țesut, din cauza unui proces degenerativ.

Ramolismment cerebral (encefalomalacie), ramolirea unei porțiuni din creier, determinat frecvent de leziuni vasculare ischemice (lipsa aportului sanguin) prin tromboză sau embolie arterială și se traduce clinic prin apoplexie.

RAPEL (injecție de). O nouă doză de vaccin administrată unui subiect deja vaccinat pentru a întări imunitatea. V. revaccinare.

RAPTUS (*lat.* = *răpire*).

Manifestare psihică paroxistică, explozivă, acces de furie, ce poate apărea în unele boli mentale și care poate avea urmări dramatice: tentative de sinucidere, automutilare, crime etc.

RAȘ. Sin. preexantem. Erupecie cutanată pasageră care apare în perioada de invazie a unei boli eruptive (scarlatină, rujeolă, variolă); sau în boli alergice; este de scurtă durată, dispărând o dată cu instalarea erupției specifice bolii respective.

RĂSURI. Conracții uterine dureroase ce se întâlnesc mai des în primele 3–4 zile după naștere la multipare, mai rar la primipare.

Se manifestă sub formă de colici; apar spontan, dar mai ales provocate de excitarea mecanică a mamelonului cu ocazia alăptării.

RAYNAUD (boala). Tulburare a vasomotricității arteriale (vasoconstricție) care afectează simetric extremitățile membrelor evoluând în pusee; se manifestă clinic prin fenomene de ischemie, cianoză dureroasă și asfixie locală, însoțită de o senzație penibilă de degete moarte. Anumite forme grave sunt însoțite de tulburări trofice cutanate care pot duce la gangrenă. Uneori, boala este declanșată de frig sau de șocuri emotive; atunci când se cunosc cauze organice bine precizate (ex. arterita digitală) se vorbește de *sindrom Raynaud*.

RĂCEALĂ (coriză, guturai). Inflamația catarală a mucoasei foselor nazale, cauzată de diferiți agenți infecțioși.

RĂGUȘEALĂ (v. disfonie). Alterarea timbrului vocal care este voalat, aspru și asurzit (îngroșarea și slăbirea vocii); este cauzată de afecțiuni ale laringelui (în special de laringită) sau a corzilor vocale.

RĂU DE MARE. Stare patologică provocată de mișcările – în

diverse sensuri – ale vaselor care navighează; se caracterizează prin greață, cefalee, amețeli și tulburări nervoase. Sin. *Morbus nauticus*, *Naupatie*.

RĂU DE MUNTE. Sindrom care poate apărea în cursul ascensiunilor pe munte la înălțimi de peste 3 000–4 000 m (uneori la altitudini mai mici și cu fenomene mai pronunțate la persoane neantrenate); este cauzat de nevoia crescută de oxigen, în condițiile rarefierii aerului de pe înălțimi; se caracterizează prin: oboseală, somnolență, cefalee, amețeli, tahicardie, dispnee, eventual epistaxis și hemoptizie. Sin. *anoxia de altitudine*, *boala de altitudine*.

RÂS SARDONIC. Aspect particular al feței (grimasă care seamănă cu râsul) cauzat de contracția spasmodică a mușchilor feței, a mușchilor masticatori care determină trismusul (contracția maxilarelor) și „râsul sardonice”; se observă în *tetanos*.

R.B.S. Abr. pentru *reacție biologică de sarcină*.

R.C.U.H. Abr. pentru *rectocolita ulcero-hemoragică*.

REACTIVARE.

1. Procedeu ce constă în a face să apară fenomene ce au dis-

părut; reparația capacității de activitate a unui organ (de ex.: reactivarea unei glande endocrine, temporar privată de funcțiile sale);

2. Apariția din nou a simptomelor unei boli care păreau că au dispărut (ex. reactivarea unei tuberculoze).

REACȚIA LATEX F₂. Reacție pentru cercetarea factorului reumatoid în ser, prezent mai ales în poliartrita reumatoidă; ca și în alte reacții serologice.

REACȚIE ANAFILACTICĂ. Unirea prin aglutinare, precipitare, a unui antigen cu anticorpus corespunzător fixat pe celule, cu eliberare de substanțe care determină simptomele de *anafilaxie*. V. acest termen.

REACȚIE BIOLOGICĂ DE SARCINĂ (R.B.S. Galli Mainini).

Test biologic de sarcină, constând din injectarea în sacul dorsal limfatic al broaștei masculine, a 5–6 ml urină recoltată de la femeia presupusă gravidă.

În caz de graviditate datorită prezenței hormonilor gonadotropi (HCG) în urina femeii, la broască se produce spermatogeneza, în

urina acesteia apărând spermatozoizi.

READAPTARE. Întregul sistem de metode folosite pentru a permite unui deficient mental sau fizic să ia sau să reia activitatea, să se reîncadreze în viața normală socioprofesională și familială.

REANIMARE. Ansamblul îngrijirilor intensive destinate să restabilească funcțiile vitale pe moment compromise (masaj cardiac, șoc electric, respirație gură la gură, intubație, restabilirea masei sanguine, a echilibrului hidroelectrolitic etc.).

REBOUND. Termen englezesc folosit câteodată pentru recurență (reluarea simptomelor unei boli după o remisiune temporară).

RECEPTIVITATE. Starea în care un organism este susceptibil de a contracta unele boli [când și-a slăbit mecanismele de apărare (alcoolism, surmenaj, intoxicații)].

RECEPTOR UNIVERSAL. Subiect care aparține grupei sanguine AB, care poate să primească sânge provenit de la toate celelalte grupe sanguine din sistemul A.B.O, pentru că serul lor nu conține nici aglutinina anti A, nici anti B.

RECIDIVĂ (*lat. recidivus „care cade în aceeași greșeală”*).

Sin. reîmbolnăvire. Reapariția unei boli, cauzată de o nouă infecție cu germeii respectivi (a nu se confunda cu *recăderea* care este reapariția simptomelor unei boli în cursul perioadei de convalescență).

RECKLINGHAUSEN (boala). Boală ereditară, caracterizată prin pete pigmentare cutanate, tumori cutanate, tumori perineurale (neurofibroame) localizate pe traiectul nervilor periferici, cranieni sau spinali și uneori tulburări psihice. Sin. neurofibromatoză, neurogliomatoză.

*Recklinghausen.
Boala lui Recklinghausen*

RECRUDESCENȚĂ (*lat. recrudescere „a se întări”*).

Reintensificarea simptomelor unei boli după o remisiune temporară. Sin. rebound.

RECTO- (*lat. rectum „rectiliu, drept”*).

Prefix care introduce în termeni referirea la *rect*.

RECTALGIE (*rect și gr. algos „durere”*).

Durere la nivelul anusului sau a segmentului inferior al rectului. Sin. proctalgie.

RECTITĂ (*rect și -ita „inflamație”*).

Inflamația rectului; apare în cursul puseelor hemoroidale, poate surveni în recto-colite hemoragice, sau poate fi secundară unor iradiții terapeutice în micul bazin.

RECTOCEL (*rect și gr. kele „hernie”*).

Hernia rectului în vagin; prolaparea peretelui vaginal posterior, cu antrenarea unei porțiuni a peretelui anterior al rectului.

RECTOCOLITĂ (*rect, gr. kolon „intestin gros” și -ita „inflamație”*). Inflamația simultană a rectului și a colonului.

Rectocolita ulcerohemoragică. Afecțiune caracterizată prin eroziuni ale mucoasei rectale și a

colonului, cu hemoragii și uneori cu supurații; de etiologie necunoscută, evoluând în pusee succesive; anumite forme se traduc prin sindroame dizenterice cu febră, hemoragie; alteori cu o diaree hemoragică și purulentă, însoțită de dureri abdominale și semne generale: astenie, anorexie, febră; examenul rectoscopic permite precizarea diagnosticului.

RECTOPEXIE (*rect și gr. pexis „fixare“*).

Sin. proctopexie.

RECTOPLASTIE (*rect și gr. plassein „a forma“*).

Sin. proctoplastie.

RECTORAGIE (*rect și gr. rhegnynai „a curge“*).

Hemoragie rectală; evacuarea prin anus de sânge roșu provenit din rect (se deosebește de melena în care sângele este negru, provenit din părțile superioare ale tubului digestiv).

RECTOSCOPIE (*rect și gr. skopein „a vedea“*).

Sin. rectosigmoidoscopie: explorarea endoscopică (examen vizual) a segmentului terminal al tubului digestiv (ampula rectală și ultima porțiune a ansei sigmoide) cu ajutorul unui aparat numit rec-

toscop, pentru evidențierea modificărilor mucoasei până la o adâncime de 30 cm de la orificiul anal.

RECTOSIGMOIDITĂ. Inflamație asociată a rectului și colonului sigmoid.

RECUPERARE (*lat. recuperare „a intra din nou în stăpânire“*).

Recuperare funcțională, terapie complexă prin care se urmărește recâștigarea funcției unui organ, sau unuia sau mai multor segmente de membru neutilizate o perioadă de timp.

REDOARE. Rigiditatea articulației; limitarea mișcărilor unei articulații.

Redoarea cefei. Semn de contractură provocată a mușchilor cefei. Examinatorul face tentative de flexie pasivă a capului bolnavului pe torace, semnul este pozitiv când flexia capului nu este posibilă.

REDRESARE (*fr. redresser „a îndrepta“*).

1. În ortopedie, corectarea temporanee sau în mai mulți timpi a unei diformități prin manevre manuale sau cu ajutorul unui dispozitiv potrivit (redresoare). Ex.: redresarea unor malformații osteoarticulare.

2. Repunerea în poziție normală, prin intervenție chirurgicală, a unui organ deviat (ex.: redresarea uterului prin histeropexie).

REDUCERE. Aducerea din nou la locul sau la starea de mai înainte. În chirurgie, repunerea în locul său a unui organ deplasat, a unui os fracturat, a unei hernii sau a unei extremități articulare luxate.

-REE. Sufix de origine greacă cu sens de scurgere. Ex.: hidroree, leucoree.

REEDUCARE. Metodă terapeutică care se ocupă cu recuperarea fizică, psihică și profesională a unui subiect atins de o afecțiune invalidantă, prin măsuri care să-i permită să își recapete, măcar parțial, folosirea facultăților sale. În medicina curentă se aplică: reeducarea locomotorie a subiecților cu suferințe musculare sau articulare cu impotență funcțională (folosește toate tehnicile de kineziterapie); reeducarea mișcării ochilor în strabism; reeducarea vocală după laringectomie; reeducarea verbală: subiectul afazic este învățat din nou să folosească limbajul verbal; reeducarea insuficienței respiratorii după operații pe torace; reedu-

care obstetricală (tehnici de naștere fără durere care în realitate sunt tehnici de reeducare musculară și nervoasă). În reumatologie, în neurologie reeducarea are un rol esențial în tratamentul tuturor infirmităților motrice.

REFLEX (*lat. reflexus de la reflectere „a răstrânge, a întoarce“*).

O mișcare reflexă este o contracție musculară involuntară provocată printr-un stimul; răspunsul involuntar și imediat, ca rezultat al stimulării unui anume receptor. Se cercetează:

Reflexe cutanate: contracția involuntară a unui mușchi sau grup muscular, provocată de excitarea regiunii cutanate corespunzătoare.

r. cutanat abdominal – contracția mușchilor peretelui abdominal prin atingerea pielii abdomenului cu partea neascuțită a unui ac.

r. cutanat plantar – flexia degetelor în urma excitației marginii externe a plantei. V. semnul Babinski.

r. medioplantar – extensia piciorului și flexia degetelor, provocate de percutarea mijlocului regiunii plantare.

Reflexe mucoase: reflexe superficiale ale nervilor cranieni:

r. cornean. Atingerea corneei cu o bucățiță de vată – provoacă închiderea pleoapei; este absent în comă, în anestezia locală sau generală.

r. palatin – contracția vălului palatin cu reacție de greață, provocată de atingerea mucoasei palatine.

r. faringian – contracția spasmodică a mușchilor faringelui, însoțită de greață, provocată în mod normal de atingerea mucoasei faringiene, a lutei sau de apă-sarea limbii.

Reflexe osteotendinoase: se examinează prin percuția unui tendon; sunt reflexe de întindere a mușchilor = *miotatice*.

r. achilian – extensia piciorului pe gambă prin percuția tendonului lui Achile.

r. rotulian – extensia bruscă a gambei prin percuția tendonului rotulian. Sin. *reflex patelar*.

r. bicipital – contracția mușchiului biceps brahial prin percuția tendonului său la plica cotului.

r. tricipital – extensia antebrațului pe braț provocată de percuția tendonului tricepsului brahial, la nivelul olecranului. Sin. r. olecranian.

Reflexe vegetative

r. pupilar la lumină – contracția pupilei la un stimul luminos; proiecția unui fascicul luminos pe pupilă – provoacă mioza (reflex de acomodare, reflex fotomotor).

Alte reflexe

r. de clipire. Sin. reflex *palpebral*. Închiderea ochiului la apropierea bruscă a unui obiect, a unei lumini intense sau a unui gest violent; este o formă a reflexului de apărare.

r. oculo-cardiac. Încetinirea ritmului cardiac în urma compresiei globilor oculari.

r. pilomotor. Ereția foliculilor piloși datorată contracției fibrelor musculare netede respective, ceea ce face ca pielea să ia aspect de „piele de găină” (se produce sub efectul frigului sau a emoțiilor).

r. salivar. Secreția reflexă a salivei provocată de vederea, mirosul sau chiar simpla reprezentare mentală a alimentelor, în afara oricărei ingestii.

r. (fenomenul) de prindere. Flexia degetelor provocată de excitarea mecanică a regiunii palmare. Se observă în mod normal la sugari și patologic la bolnavi cu unele leziuni de lobi frontali.

REFLEX CONDIȚIONAT. Act reflex câștigat în urma asocierii repetate a unui fenomen fiziologic cu un stimul exterior, fără legătură cu acest fenomen. Producerea acestui stimul va avea ca urmare apariția fenomenului fiziologic care a fost asociat (Teoria lui Pavlov).

REFLEXOGRAMĂ. Traseul grafic al unui reflex.

Reflexograma achiliană permite evaluarea stării funcționale a tiroidei; măsoară durata relaxării musculare în timpul reflexului

Reflexograma achiliană

provocat prin percutarea tendoanelor lui Achile. Se folosește un fotomotograf. Scurtarea timpului poate să indice hiperfuncție tiroidiană, alungirea timpului survine în hipotiroidism.

REFLEXOLOGIE. Studiul reflexelor.

REFLUX (*lat. refluxare „a curge în direcție opusă“*).

Revenirea unei unde lichidiene; scurgerea conținutului lichid al unui canal organic în sens contrar celui normal.

Reflux hepatojugular, accentuarea turgescenței jugularelor prin comprimarea ficatului timp de câteva secunde; aceasta arată o insuficiență ventriculară dreaptă (ventriculul neputând să elimine surplusul de sânge produs prin presiunea exercitată).

Refluz vezico-ureteral, ascensiunea conținutului vezical (sau a lichidului de contrast din vezică) în ureter, semn al unei permeabilități anormale a meatului ureteral (slăbirea mecanismului valvular de la nivelul joncțiunii uretero-vezicale).

REFRACTIE (*lat. refractum de la refringere „a rupe, a frânge“*).

Schimbarea direcției unei raze luminoase când trece dintr-un

mediu în altul (de ex.: din aer în apă).

Refracție oculară: la ochiul normal (emetrop) razele paralele, care vin de la infinit și trec prin mediile refringente ale ochiului, se focalizează pe retină (imaginea obiectelor situate între 5 m și infinit se formează pe retină).

Vicii de refracție (ametropii): *miopia, hipermetropia, astigmatismul, presbiția*. Viciile de refracție se pot corecta cu ajutorul lentilelor.

REFRIGERANT. Care este capabil să răcească, să producă refrigerare (gheață, zăpadă carbonică, acetonă).

REFRIGERAȚIE (*lat. re- „din nou“ și frigus „frig“*).

Metodă chirurgicală care constă în răcirea temperaturii unui membru, segment de membru sau a unei porțiuni limitate de tegument, cu ajutorul pungilor cu gheață sau al aparatelor refrigerente, cu scop anestezic sau terapeutic. Refrigerarea practică în scop terapeutic reduce nevoile de oxigen ale organismului. V. *hipotermie terapeutică; hibernare artificială*.

REFULARE. Mecanism psihic inconștient prin care gândurile,

emoțiile, ideile, sentimentele, amintirile sunt înăbușite, trecute în inconștient, în loc de a fi transformate în manifestări evidente. S. Freud afirma că dorințele sau ideile refulate continuă să acționeze din subconștient, manifestându-se sub o formă deghizată mai ales în cursul viselor sau în unele tulburări psihice. El consideră că toate nevrozile se nasc din cauza refulărilor.

REGENERARE (*lat. re- „din nou“ și generare „a produce“*).

Refacerea unui țesut sau a unui organ distrus.

REGRESIE (*lat. regressio „întoarcere“*).

În patologie, diminuarea simptomelor unei boli sau a întinderii unei leziuni.

În psihologie, întoarcerea la un stadiu precedent al dezvoltării afective sau intelectuale.

REGURGITAȚIE (*regurgitare*) (*lat. re- „din nou“ și gurgitare „a revărsa“*).

1. Întoarcerea alimentelor din stomac sau esofag în gură, fără greață sau fără efort. La sugar este normală, la adult se întâlnește în esofagite, stenoze esofagice ca și în unele afecțiuni gastrice (ulcer, gastrite cronice).

2. Regurgitație sanguină, refluxul sângelui în vasele arteriale mari sau dintr-o cavitate cardiacă în alta, din cauza unei insuficiențe valvulare. Ex.: regurgitare aortică, regurgitare mitrală.

REIMPLANTARE. Reinserția unui organ în situație convenabilă sau în locul în care fusese înainte.

Reimplantare dentară, intervenție care constă în reintroducerea în alveola sa, a unui dinte luxat sau expulzat accidental; extragerea unui dinte și apoi reimplantarea lui în altă parte (în acest din urmă caz se spune „transplant“).

REINSERTIE (*lat. insertare „a băga, a introduce“*).

Act chirurgical prin care se fixează în același loc (în punctul său de inserție) sau în vecinătatea unui mușchi, tendon sau a unei porțiuni dintr-un țesut, care au fost detașate (accidental sau prin secțiune chirurgicală).

REJET. Respingere. **Rejet de grefă,** eliminarea unei grefe de către țesuturile primitorului, cauzată de o incompatibilitate tisulară; fenomen imunologic prin care organismul primitorului se apără contra unei grefe provenită

de la un donator de constituție genetică diferită.

RELAXARE (*lat. relaxare „a slăbi“*).

Destindere; diminuarea unei tensiuni, prin scăderea tonusului muscular strâns legată de o stare psihologică liniștită, calmă. Relaxarea este utilizată ca element psihoterapeutic în numeroase afecțiuni.

REMANIERE. Proces de transformare, de modificare a structurii unui țesut, datorită unui proces patologic sau ca urmare a unui tratament.

REMEDIU. Mijloc de îndreptare sau de îmbunătățire a unei situații, a unei stări; metodă susceptibilă să prevină sau să combată o boală sau să amelioreze starea de sănătate.

REMISIE. Ameliorare sau dispariție temporară a manifestărilor unei boli.

REN-, RENO- (*lat. ren „rinichi“*).

Prefix în relație cu rinichiul.

RENITENȚĂ. Starea unui organ sau a unor părți tegumentare care rezistă la presiunea digitală, deformându-se totuși puțin, fără să se simtă deplasare de lichid. La început un abces este renitent, ulterior devine fluctuent.

RENOVASCULAR. Care se referă la rinichi și la vasele sanguine.

REOSTAT (*gr. rheos „curent“ și statos „care stă“*). Aparat care servește la reglarea intensității curentului electric din circuite.

REP. Unitate de doză a radiației absorbite, înlocuită în prezent prin rad.

REPAUS COMPENSATOR (pauză compensatoare). Pauza ce succede unei extrasistole, având durata mai mare decât cea a unei diastole dintre două sistole normale.

REPETITIV. Sin. iterativ.

REPLANTARE. Repunerea chirurgicală a unui organ sau segment de organ amputat, cu reconstituirea vascularizării sale arteriale și venoase, eventual și inervației. V. chirurgie plastică.

REPRODUCERE. (*lat. re- „din nou“ și producere „a naște“*).

1. Proces de înmulțire a organismelor vii. Se disting: *reproduce-rea asexuată* a organismelor inferioare (prin înmugurire etc.); *reproducerea sexuată* în care oul se formează prin unirea a doi gameti, unul masculin și altul feminin.

2. În sens psihologic: proces al memoriei prin care se evocă, se reactualizează mental imagini, idei, cunoștințe însușite în cursul experienței anterioare, în lipsa obiectelor, textelor etc. respective, fapt pentru care reproducerea este întotdeauna mai inexactă ca recunoașterea.

RESORBȚIE (*lat. re- „din nou“ și sorbere „a absorbi, a înghiți“*).

1. Preluarea în circulația sanguină sau limfatică a elementelor normale sau patologice, solide, lichide sau gazoase, care sunt infiltrate în țesuturi.

2. Topirea progresivă, fiziologică sau patologică a unui organ sau țesut (ex. resorbția patologică a țesutului osos).

3. În fiziologie și farmacologie, trecerea unei substanțe prin difuziune sau dializă, printr-o membrană (cum ar fi mucoasa intestinală). Astfel, unele medicamente administrate pe cale orală, pătrund în circulația generală prin resorbție.

RESPIRAȚIE ARTIFICIALĂ. Ansamblul mijloacelor și manevrelor vizând să asigure schimbul respiratorii în cazurile de apnee sau de perturbații grave ale ventilației pulmonare (mai corect spus, ventilație artificială).

RESPIRAȚIE ASISTATĂ. În cursul anesteziei generale cu circuit închis, anestezistul asigură o ventilație pulmonară suficientă cu ajutorul aparatului de anestezie; întreținerea unei amplitudini eficiente la respirația deficitară a bolnavului sau anesteziatului prin manevre manuale imprimate balonului (camerei de amestec) aparatului de anestezie.

Respirație controlată. Termen utilizat inițial în anesteziologie pentru a defini suplینirea respirației abolite a bolnavului.

RESPIRAȚIE PARADOXALĂ. Stare patologică în care un plămân sau un segment pulmonar tinde să se golească în inspir și să se umple de aer în expir. Se observă în paralizia unilaterală a diafragmului, după unele leziuni toracice, în voletul costal.

RESTITUTIO AD INTEGRUM. Vindecare completă a unei leziuni, fără cicatrice, cu refacere tisulară și funcțională.

REȘUTĂ. Recădere; revenirea simptomelor unei boli în curs de vindecare; un nou puseu evolutiv al unei boli la un bolnav care a fost deja afectat și care nu a fost complet vindecat (a nu se confunda cu recidiva).

RETARD (medicament). Se spune despre un medicament a cărui acțiune este prelungită prin adăugarea unor substanțe care se absorb lent în organism.

RETENȚIE DE URINĂ (ischiuria). Reprezintă incapacitatea vezicii urinare de a-și evacua conținutul. Ea nu trebuie confundată cu anuria care înseamnă lipsa secreției renale; retenția de urină poate fi cauzată: de un obstacol în calea de eliminare a urinei (stricturi, cicatrice, calculi inclavați în uretră, hipertrofia prostatei sau alte procese de vecinătate, care comprimă calea de evacuare a urinei); de o inflamație la nivelul căilor urinare; de o paralizie a vezicii urinare sau sfincterului; de o parază trecătoare în cursul infecțiilor grave (meningită, encefalită, septicemie etc.).

RETICENȚĂ. Refuzul mai mult sau mai puțin voit al unor bolnavi de a se confesa, de a comunica în timpul interviului efectuat de medic sau de asistentă; bolnavii se închid în ei, nelăsând să apară nimic din gândurile și sentimentele lor; cauzele sunt diverse: inhibiție, hiperemotivitate, negativism, neîncredere...

RETICULOPATIE. Termen general desemnând orice afecțiune a sistemului reticulo-endotelial.

RETICULOSARCOM (*lat. reticulum „rețea”, gr. sarx „carne” și -oma „umflătură”*).

Tumoră malignă a sistemului limfatic, ce rezultă din proliferarea neoplazică a celulelor reticulare din măduva osoasă (reticulosarcom osos) sau din țesuturile limfoide (reticulosarcom ganglionar, splenic etc.).

RETICULOZĂ. Afecțiune a țesutului reticulo-endotelial, care se întâlnește în măduva roșie a oaselor, ganglioni limfatici, splină, ficat și în cantitate mai mică în alte organe; se caracterizează prin proliferarea celulelor reticulare și a histocitelor: reticulosarcom, boala Hodgkin etc.

RETINĂ (*lat. rete „rețea”*).

Membrana fundului de ochi sensibilă la razele luminoase pe care se formează imaginea vizuală; este stratul cel mai profund din cele trei straturi ale ochiului; este formată din nouă straturi superuse de celule speciale, între care *stratul neuroepitelial*, în care se găsesc cuprinse celulele cu conuri și bastonașe, este esențial pentru perceperea vederii. Polul

posterior al retinei este constituit din *pata galbenă* sau *macula lueta* care nu are decât celule vizuale cu conuri și care în centrul prezintă o depresiune, fovea centralis, aici percepția vizuală este maximă. La locul de ieșire a nervului optic (este și locul de penetrare și al vaselor sanguine centrale: artera, vena) retina este redusă la câteva celule nevroglige, insensibile la lumină (*punctum caecum* sau *pata oarbă*). Această parte este vizibilă la examenul fundului de ochi.

RETINITĂ (*retina și -ita „inflamație”*).

Inflamația retinei poate fi cauzată de o infecție microbiană cu punct de plecare extraocular sau de o inflamație a coroidei care difuzează spre retină (*corio-retinita*).

RETINOPATIE (*retina și gr. pathos „boală”*).

Orice leziune a retinei de origine metabolică sau degenerativă; se traduce prin tulburări de vedere, edem al papilei, exsudat și câteodată și hemoragii retiniene. Cele mai cunoscute retinopatii sunt: retinopatia hipertensivă, diabetică, pigmentară (afecțiune degenerativă și ereditară), leucemică, angiospastică etc.

RETINOGRAFIE (*retina și gr. graphein „a scrie“*).

Fotografia fundului ochiului cu ajutorul retinografului.

RETINOL. Sin. vitamina A.

RETRACTILITATE (*lat. retrahere „a trage înapoi, a reveni“*).

Proprietatea unui țesut de a se strânge, de a-și diminua lungimea, de a se trage înapoi după ce a suferit o distensie.

RETRO- (*lat. retro „înapoi“*).

Prefix care introduce în termeni sensul de situat înapoi, în spate. Ant. ante-.

RETROAREOLAR. Situat înapoia areolei sânelui. Ex. nodul retroareolar.

RETROBULBAR. În oftalmologie, termen care localizează un proces îndărătul globului ocular.

RETROCECAL. Situat înapoia cecului. Ex. apendicita retrocecală.

RETROCEDARE. Atenuarea sau regresia, mai mult sau mai puțin completă, a unui proces patologic (inflamație, tumoră etc.).

RETROCOLIC. Situat în spatele colonului.

RETRODEVIERE. Orice deplasare pe plan posterior al uni organ, îndeosebi pentru uter: retroflexie, retropoziție, retroversie. Ant. antedeviere.

RETROFLEXIA UTERULUI (*lat. retro „înapoi“, flexio „îndoire“ și uter*).

Flexiunea (înclinarea) înapoi a corpului uterin față de col (rămas la locul lui).

RETROFLEXIE (*lat. retro „înapoi“ și flexio „îndoire“*).

Înclinare, flexie înapoi. Ant. anteflexie.

RETROGNAȚIE (*lat. retro „înapoi“ și gr. gnathos „falcă“*).

Poziție retrasă a mandibulei față de profilul facial, față de planul frontal al frunții.

RETROGRAD. Care se plasează înapoi, revenind către punctul de plecare. Ex. embolie retrogradă, amnezie retrogradă [formă de amnezie (pierderea memoriei) a faptelor anterioare cauzei care a provocat-o].

RETROLISTEZIS. Alunecare a corpurilor vertebrale înapoi (posterior) față de corpurile vertebrale subiacente, de origine traumatică, reumatismală sau infecțioasă; cel mai des alunecarea este legată de o discopatie subiacentă.

RETROMAMELONAR. Situat înapoia mamelonului.

RETROOCULAR. Situat în spațele globului ocular. Ex.: hemoragie retrooculară.

RETROPERITONEAL. Situat înapoia peritoneului parietal, al peretelui abdominal posterior. Ex.: abces retroperitoneal, hernie retroperitoneală.

RETROPOZIȚIE UTERINĂ. Deplasarea în întregime a uterului pe plan posterior, fără retroflexie și fără retroversie.

RETROVERSIE (*lat. retro „înapoi” și vertere „a se întoarce”*). Înclinarea înapoi a axului vertical al unui organ fără flexie. Ant. anteversie.

RETROVERSIE UTERINĂ. Devierea corpului uterin înapoi, iar a colului uterin înainte și în sus în spatele simfizei pubiene. Ant. anteversie uterină.

REUMATISM ARTICULAR ACUT (R.A.A.). Sin. boala Bouillaud.

Boală infecțioasă produsă de un streptococ, cu o frecvență mai mare în copilărie, precedată mai totdeauna, cu 2–3 săptămâni, de o infecție cu streptococ hemolitic. Boala se caracterizează în principal prin artrită, cardită, coree Sydenham, eritem marginal și noduli Maynet și alte semne generale.

REVERSIBIL. Care poate reveni, care este susceptibil să revină la

starea anterioară. Ex.: reacție chimică reversibilă.

REVOLUȚIE CARDIACĂ. Sin. ciclu cardiac. Ciclul complet al activității inimii, format din sistola ventriculară, diastola generală și sistola atrială.

REVULSIE. Procedură care constă în aplicarea terapeutică pe tegumente a unor substanțe care provoacă o iritație locală, pentru drenarea (deplasarea) spre tegument a sângelui care stagnează într-un organ sau într-o regiune inflamată a corpului; scopul revulsivelor este de a decongestiona organul bolnav; se folosesc cataplasme de muștar, aplicare de căldură, ventuze etc.

REZEȚIE. Secționarea și înlăturarea (excizia, ablația) unor porțiuni de țesut sau organ care prezintă leziuni sau părți nefuncționale (rezeții de anse intestinale, de porțiuni de colon, de anumite oase etc.) (în opoziție cu amputația).

REZERVĂ ALCALINĂ. Reprezintă cantitatea totală de ioni bazici (în special de bicarbonați), care pot neutraliza o eventuală creștere a acidității sanguine, a scăderii valorii pH-ului sanguin. Rezerva alcalină contribuie la

menținerea alcalinității sângelui la un nivel constant; fluctuațiile sale caracterizează unele stări de acidoză sau alcaloză. Valoarea normală a rezervei alcaline = 53–75 vol. CO_2 /100 ml sânge sau 27 mEq/l; scăderea sub 50 vol. CO_2 % arată o stare de acidoză; creșterea peste 75 vol. CO_2 % reprezintă o alcaloză.

REZISTENȚĂ CAPILARĂ. Capacitate a pereților capilari, care le permite să suporte presiunea exercitată de sânge fără să sufere leziuni. Carența în vitamina C diminuează rezistența capilarelor; aprecierea fragilității pereților capilari se determină prin diferite probe (teste). V. Rumpel Leede (test), semnul garoului.

REZISTENȚĂ GLOBULARĂ. Gradul de rezistență a eritrocitelor la hemoliză; această rezistență este diminuată în bolile hemolitice (icter hemolitic) și crescută în talasemie. Se cercetează „in vitro”, punând eritrocitele în soluții hipotone de diluții crescânde.

REZISTENȚĂ ÎNCRUCIȘATĂ. Rezistența unui germen la un medicament la care nu a fost expus, rezultată din rezistența dobândită față de un alt medica-

ment înrudit prin constituția sa chimică (este vorba mai ales de rezistența la antibiotice). Rezistența la antibiotice crește cu cât se administrează mai des (și mai ales fără rost) un antibiotic.

REZONANȚĂ MAGNETICĂ. Vezi I.R.M. (Imagistică prin rezonanță magnetică).

REZORBȚIE. V. resorbție.

Rh. Abr. Rhesus (factor). La originea descoperirii sistemului Rh stă experiența cercetătorilor Landsteiner și Wiener (făcută în 1940); ei au injectat intravenos, la iepuri, sânge (eritrocite) de la maimuța *Macaccus Rhesus*, ceea ce a dus la formarea de anticorpi anti-Rhesus (anti-Rh); au obținut astfel un ser de tip imun care aglutina eritrocitele tuturor maimuțelor speciei *Macaccus Rhesus* (deci 100%) și eritrocitele a 85% persoane de rasă albă a populației din New York. Aceasta înseamnă că 85% persoane de rasă albă aveau un antigen comun cu maimuța *Macaccus Rhesus*, care a fost denumit factorul Rhesus (factorul Rh); anticorpii au fost denumiți anti-Rhesus sau *anti-Rh*.

După cum se vede, *factorul Rh* este un aglutinogen situat la

suprafața eritrocitelor, independent de aglutinogenele A și B din sistemul AB0; se găsește în sângele a 85% din oameni, care sunt Rh+, ceilalți fiind Rh-. Factorul Rh poate fi responsabil de accidente grave în cazul transfuziilor incompatibile din acest punct de vedere; este de asemenea răspunzător de apariția *eritroblastozei fetale*, sin. boala hemolitică a nou-născutului, provocată de incompatibilitatea de Rh între mamă și copil. V. eritroblastoză fetală.

RIBOFLAVINĂ. Sin. lactoflavină, Vit. B2.

Vitamină hidrosolubilă prezentă în cereale, legume, drojdie de bere etc. sau obținută prin sinteză. În terapeutică se administrează oral sau parenteral în afecțiuni oculare, cutanate și ale mucoaselor (inflamația corneei, a conjunctivei, mucoasei bucofaringiene).

RICKETTSIA. Nume generic dat unui grup de microorganisme situate între bacterii și virusuri, paraziți obligatorii ce trăiesc în celulele omului sau animalelor, provocând diverse boli (rickettsioze), care se transmit prin înțepătura unui artropod: păduche,

purice, căpușă etc. Cea mai importantă rickettsioză este *tifosul exantematic*, transmis de către păduche.

RICTUS. Contractie spasmodică a mușchilor dilatatori ai gurii, dând feței o aparență de răsforțat. Se observă în unele nevroze și în tetanos. V. *râs sardonice*.

RIGIDITATE. Stare de redoare, înțepenire și inflexibilitate.

Rigiditate cadaverică. Sin. spasm cadaveric, rigiditate cataleptică. Rigiditate care se instalează la câteva ore după moarte.

Rigiditate pupilară – abolirea capacității reflexe de acomodare a pupilei la lumină și la distanță.

RIN-, RINO- (*gr. rhis „nas“*).

Prefix indicând o relație cu nasul (ex. rinită – vezi acest termen).

RINICHI ARTIFICIAL. Sin. hemodializă.

Aparat destinat epurării extracorporeale a sângelui în caz de insuficiență renală gravă. Sângele este introdus în aparat (dializor) cu ajutorul unei pompe, prin intermediul unei linii racordate la o fistulă arterio-venoasă; sângele circulă în mod continuu în dializor, unde este debarasat prin dializă de substanțele toxice, după care sângele este reintrodus în

organism prin fistula arterio-venoasă. V. hemodializă.

RINICHI DE ȘOC. Insuficiență renală acută de origine ischemică, cauzată de o cădere brutală a presiunii arteriale, la fel cu cea realizată în cursul unui șoc; funcțional, rinichiul de șoc se produce din cauza scăderii debitului sanguin renal, care duce la scăderea presiunii de filtrare glomerulară; se traduce prin anurie cu hiperazotemie (uremie), deshidratare celulară, hiperkalemie și acidoză. Anatomic este vorba de o *nefrită tubulară* sau *tubulonefrită*. În etiologia acestei tubulonefroze prin hipoxie renală acută poate intra orice condiție agresivă capabilă să genereze stare de șoc (intoxicații, arsuri întinse, transfuzie incompatibilă etc.).

RINICHI MUT. Absența opacifierii căilor excretorii urinare în timpul unei urografii.

RINITĂ (*gr. rhis „nas“ și -ita „inflamație“*).

Inflamația mucoasei nazale, de etiologie variată, caracterizată în special prin catar de hipersecreție. Sin. guturai, coriză.

RINOFARINGE. Partea superioară a faringelui care comunică prin choane cu fosele nazale.

RINOLALIE (*gr. rhis „nas“ și lalein „a vorbi“*).

Modificarea rezonanței normale a vocii din cauza obstrucției sau deschiderii exagerate a căilor nazale sau nasofaringelui.

RINOLARINGOLOGIE. Partea medicinei care se ocupă cu afecțiunile nasului și ale laringelui.

RINOPLASTIE (*gr. rhis „nas“ și plassein „a forma“*).

Intervenție chirurgicală plastică pentru corijarea deformațiilor nazale congenitale (rinoplastie corectivă) sau deformații consecutive unor traumatisme (rinoplastie restauratoare).

RINORAFIE. Sutura marginilor unei plăgi nazale.

RINORAGIE (*gr. rhis „nas“ și rhegnynai „a curge“*).

Scurgere de sânge prin cavitățile nazale. Originea hemoragiei poate să fie în altă parte decât mucoasa nazală (spre deosebire de epistaxis).

RINOREE (*gr. rhis „nas“ și rhoia „curgere“*).

Scurgere de lichid prin nas, fără fenomene inflamatorii.

RINOSALPINGITĂ. Inflamație simultană a mucoasei nazale și a mucoasei trompei lui Eustache.

RINOSCOPIE (*gr. rhis „nas“ și skopein „a vedea“*).

Examen vizual al foselor nazale: **rinoscopie anterioară**: examenul foselor nazale după lărgirea vestibulului nazal cu ajutorul unui specul (rinoscop), care permite să se îndepărteze aripile nasului și să se îndrepte fasciculul luminos în fosa nazală; **rinoscopie posterioară**: examinarea se face cu ajutorul unei mici oglinzi introdusă prin gura pacientului în spatele vălului palatin și care reflectă imaginea rinofaringelui și a părții posterioare a foselor nazale, a choanelor.

RINOTOMIE (*gr. rhis „nas“ și tome „tăiere“*).

Operație care constă în deschiderea peretelui anterior al foselor nazale, pentru extragerea unei tumori; deschiderea se realizează fie prin incizia tegumentelor la nivelul șanțului nazogenian, fie prin interiorul cavității bucale.

RITM CARDIAC HETEROTROP.

Ritm cardiac având centrul de comandă în afara celui sinusal, care este normal.

RITM NODAL. Sin. ritm atrio-ventricular. Ritm cardiac imprimat de nodul atrio-ventricular Aschoff-Tawara; este un ritm car-

diac cu alură rară (40 bătăi/minut), care ia naștere în situații patologice, când impulsurile nu își au sediul în nodulul sinusal, așa cum este normal.

RITM SINUSAL. Ritm cardiac normal, imprimat de nodul sinusal Keith-Flack.

RIVALTA (reacția). Test pentru diagnosticul diferențial între exsudatele inflamatorii și transudatele (lichide neinflamatorii). Reacția Rivalta se efectuează punând câteva picături din lichidul de cercetat într-o soluție slab acidulată (50 ml apă distilată și 1–2 picături de acid acetic glacial). *Reacția este pozitivă* dacă soluția se tulbură (lichidul se transformă într-un nor ca un „fum de țigară“), ceea ce înseamnă că lichidul de cercetat este bogat în albumine, fiind de natură inflamatorie, purtând numele de *exsudat*; *reacția este negativă*, când soluția rămâne limpede fără să se producă modificări: lichidul sărac în albumine are drept cauză tulburările circulatorii și poartă numele de *transudat*.

RIZ-, RIZO- (*gr. rhiza „rădăcină“*). Prefix indicând o relație cu rădăcina.

RIZALIZĂ. (*gr. rhiza „rădăcină“ și lysis „dizolvare“*).

Resorbție fiziologică progresivă a rădăcinilor dinților temporari sau resorbția patologică a rădăcinii dinților permanenți în diferite afecțiuni (în parodontoză, focare de inflamație cronică, granulom).

RIZARTROZĂ. (*gr. rhiza „rădăcină“, arthron „încheietură“ și -oză „boală neinflamatorie“*).

Artroză localizată la rădăcina unui deget (în special al degetului mare) sau la rădăcina unui membru.

RIZIFORM. Cu aspect de zeamă de orez. Ex.: scaunele riziforme din holeră.

RIZOMELIC (*gr. rhiza „rădăcină“ și melos „extremitate“*).

Care se referă la rădăcina membrilor (articulația umărului și a soldului).

RIZOPOD. Protozoar care se deplasează cu ajutorul pseudopodelor, așa cum este *amiba* (parazit al omului).

RIZOTOMIE (*gr. rhiza „rădăcină“ și tome „tăiere“*).

Secțiune chirurgicală a rădăcinilor medulare (anterioare sau posterioare). Sin. radicotomie.

R.M.N. Abr. pentru rezonanță magnetică nucleară.

ROLL-OVER-TEST (probă de întoarcere). Probă pentru decelarea unui risc de hipertensiune gravidică; constă în măsurarea tensiunii arteriale a unei femei gravide de 28–32 de săptămâni, mai întâi în decubit lateral, apoi în decubit dorsal. Dacă schimbarea de poziție antrenează o creștere a presiunii diastolice de 20 mmHg, există riscul ca femeia să facă hipertensiune.

ROMBERG (semnul, proba).

Probă clinică de apreciere a echilibrului static în leziunile vestibulare sau ale căilor sensibilității profunde; se execută astfel: persoana stă în poziție verticală, cu brațele lipite de corp, picioarele apropiate și călcăiele lipite, cu ochii închiși. Proba este pozitivă în cazul când persoana nu se poate menține în această poziție, se dezechilibrează, prezentând oscilații până la cădere. Este un semn care arată atingerea căilor sensibilității profunde (de ex. în tabes). În leziuni vestibulare ușoare, tulburarea de echilibru se pune în evidență prin proba Romberg *sensibilizată*, care constă în așezarea unui picior în fața celuilalt, stațiunea pe un picior etc.

RONCHUS.

1. Sin. al ralui ronflat.
2. Sforăitură ce se produce în paralizia vălului palatin.

RÖNTGEN. Unitate internațională pentru razele X sau gama.

RÖNTGENTERAPIE. Utilizarea razelor X în terapie. Sin. radioterapie.

ROVSCHACH (testul).

Test psihologic care constă în interpretarea unei pete de cerneală, de către subiectul de cercetat, în vederea studierii personalității sale.

ROTULA (*lat. patella*).

Os scurt, turtit antero-posterior, de formă aproximativ triunghiulară, situat în partea anterioară a genunchiului și articulat prin fața sa posterioară la trohleea femurală.

ROUX (operația).

Tratament chirurgical al luxațiilor recidivante de rotulă.

ROZEOLĂ (*lat. roseus „purpuriu“*).

Orice erupție formată din pete roz, numulare sau lenticulare. Există mai multe grupe de rozeole: rozeola sifilitică (din perioada secundară); rozeola febrilor eruptive (rujeolă, rubeolă); rozeolele medicamentoase. V. raș.

RUBEFIANT (*lat. ruber „roșu“ și facere „a face“*).

Substanță care în contact cu pielea provoacă iritație ușoară, însoțită de congestie trecătoare, uneori cu consecințe revulsive.

RUBEFACȚIE (*lat. ruber „roșu“ și facere „a face“*).

Roșire intensă cauzată de o congestie și o iritație cutanată, provocată prin aplicarea de *medicamente rubefiante*, care produc o vasodilatație, cum ar fi cataplasma cu făina de muștar.

RUBEOLĂ. Febră eruptivă benignă, contagioasă și epidemică, produsă de un virus. Se caracterizează prin incubatie medie de 15 zile, debut insidios, febră ușoară, cefalee, curbatură moderată. Urmată de o erupție sub formă de pete roșii, mai întâi pe față, care ulterior se generalizează și adenopatie; este o boală mai ales a copilăriei. Îmbolnăvirea unei femei gravide, mai ales în primele 3–4 luni de sarcină se soldează prin apariția unor grave malformații ale copilului (embriopatie rubeoloasă, defecte ale inimii, leziuni cerebrale, surditate, orbire). Contractarea rubeolei în primele 3 luni de sarcină impune întreruperea acesteia.

RUBOR. Cuvânt latin care înseamnă roșeață, unul din semnele caracteristice inflamației.

RUGOS (*lat. rugosus „încrêștit“*).

Se spune despre o suprafață în special a dermului, care prezintă asperități la pipăit.

RUGOZITATE (*lat. rugosus „încrêștit“*).

Starea unei suprafețe a pielii de a fi aspră, rugoasă.

RUJEOLĂ. (Pojar). Boală infecțioasă eruptivă, febrilă, contagioasă și epidemică cauzată de virusul rujeolic, care este un paramixovirus. Apare în special la copii, se transmite prin contact direct, prin picăturile din salivă, virusul fiind eliminat în timpul tusei sau strănutului; contagiozitatea este maximă în perioada catarală. Perioada de incubație este în medie de 10 zile, este perioada preeruptivă sau catarală; se manifestă prin *febră moderată, triplu catar*: catar ocular (conjunctivă, lăcrimare); catar nazal (congestia mucoasei nazale, senzație de nas înfundat, rinoree); catar traheobronșic (tuse seacă, răgușeală) și *enantem* (hiperemia mucoasei bucofaringiene) – semnul Koplik – micropapule albe în dreptul molarilor. Perioada eruptivă se însoțește de creșterea

mare a febrei, apare *exantemul* (erupția) – macule de culoare roșie; erupția începe la față (după urechi, pe frunte și obraji) și se generalizează în 2–3 zile. Apar și alte manifestări (tulburări digestive, nervoase etc.). Pot surveni complicații, mai frecvent respiratorii, dar și encefalitice. Boala conferă imunitate permanentă.

RUMPEL-LEED (semn, test). Aprecierea fragilității pereților capilari (rezistenței capilarelor); apariția de micropeteșii pe fața anterioară a antebrațului, după o compresiune exercitată la nivelul brațului cu manșeta aparatului de tensiune. Tehnica: se exercită o stază la nivelul brațului, timp de 5 minute, printr-o manșetă pneumatică umflată la 10 mm sub presiunea sistolică; dacă nu apar peteșii sau apar numai 1–3, nu sunt semne de fragilitate capilară; apariția unui număr mai mare de peteșii se consideră pozitiv (+++).

RUȘINOS. Arterele, venele și nervii care se distribuie la organele genitale externe, la tegumentele vecine, la perineu și la partea inferioară a bazinului.

RUT. Ansamblul fenomenelor fiziologice ce apar la femelele unor animale în timpul perioadei favorabile fecundației.

S

SABOURAUD (mediu). Mediu lichid sau solid pentru cultivarea levurilor și ciupercilor, conținând glucoză și peptonă.

SABURALĂ. V. limbă saburală.

SACORADICULOGRAFIE. Sin. radiculografie. Metodă de investigare radiologică a rădăcinilor nervilor rahidieni. V. radiculografie (se mai spune și discoradiculografie).

SACRALGIE (*lat. sacrum „osul sacru“ și gr. algos „durere“*).

Durere localizată la sacru sau în regiunea sacrală.

SACRALIZARE Anomalie congenitală a regiunii lombosacrate, constând din fuziunea totală sau parțială a celei de-a cincea (ultima) vertebră lombară, la prima vertebră sacrată.

SACROLISTEZĂ (*lat. sacrum „osul sacru“ și gr. olisthanein „a aluneca“*).

Alunecare înainte a sacrului în raport cu vertebra L5, prin relaxarea ligamentelor sacro-iliace, fie ca urmare a unor microtraumatisme repetate. Sin. sacru basculat. V. spondilolistezis.

SADISM (de la numele marchizului de Sade).

Perversiune sexuală care constă în faptul că plăcerea sexuală nu este obținută decât prin supunerea partenerii sau partenerului la suferințe fizice (loviri, biciuiri etc.) sau psihice (umilire, jignire).

Inversul sadismului este masochismul; sadismul și masochismul se pot întâlni fie la același subiect (sadosochism), fie într-o situație de reciprocitate, în care cei doi parteneri sunt unul întotdeauna sadic și celălalt întotdeauna masochist, sau ei pot inversa aceste roluri.

Sadismul se poate manifesta sub forma lui majoră, în care partenerul nu obține orgasmul decât provocându-i partenerii suferințe uneori considerabile, mergând până la răniri grave, mutilări sau chiar moarte.

SADOMASOCHISM. Combinație de tendințe sadice și masochiste la același subiect.

SAFENECTOMIE. Rezecție parțială sau totală a unei safene. Operația este practică ca tratament al varicelor. V. Stripping.

SAFISM (după numele poetei Sappho din Lesbos, sec. VI, î. Ch.). Formă de homosexualitate feminină. Sin. lesbianism.

SAGITAL. Care este orientat în sens antero-posterior, vertical pe linia mediană a organismului. Ex.: plan sagital, sutură sagitală (între marginile celor două oase parietale).

SALIDIURETIC. Se spune despre un medicament diuretic care favorizează eliminarea urinară a clorurii de sodiu.

SALIVAȚIE. Secreție a salivei ce este declanșată pe cale reflexă.

SALIVĂ. Produs de secreție a glandelor salivare parotide, submandibulare (sau submaxilare), sublinguale și a micilor glande diseminate în mucoasa bucală. Saliva conține săruri minerale, materii organice (predominant mucina) și o enzimă, ptialina (amilaza salivară).

SALK (vaccinul). Tip de vaccin antipoliomielitic.

SALMONELLA. Gen de bacterii din familia Enterobacteriaceae. Tipurile mai importante din punct de vedere al patologiei umane sunt: *Salmonella typhi* sau bacilul Eberth (agentul febrei tifoide); *Salmonella paratyphus* A, B și C (agenții febrilor paratifoide); *Sal-*

monella enteritidis, *Salmonella typhi murium* și alte specii (agenți frecvenți ai toxiinfecțiilor alimentare).

SALMONELOZĂ. Infecție cauzată de microorganisme din genul *Salmonella*.

SALPINGECTOMIE (gr. *salpinx* „trompă” și *ektome* „excizie”).

Ablație chirurgicală parțială sau totală a trompei Fallope (trompa uterină).

SALPINGITĂ (gr. *salpinx* „trompă” și *-ita* „inflamație”).

1. Inflamația trompei uterine Fallope.
2. Inflamația trompei lui Eustache.

SALPINGOGRAFIE (gr. *salpinx* „trompă” și *graphein* „a scrie”).

Radiografia trompelor uterine Fallope, după injectarea unei substanțe de contrast.

SALPINGOOVARECTOMIE (gr. *salpinx* „trompă”, lat. *ovarium* „ovar” și *ektome* „excizie”).

Ablația trompei Fallope și a ovarului.

Anexectomie. Sin. salpingo-ooforectomie.

SALPINGOLIZIS (gr. *salpinx* „trompă” și *lysis* „desfacere”).

Intervenție chirurgicală ce desface aderențele trompei (tubei) de organele vecine.

SALPINGOOVARIOPEXIE (gr. *salpinx* „trompă“, lat. *ovarium* „ovar“ și gr. *pexis* „fixare“).

Fixarea chirurgicală a ovarului la trompă.

SALPINGOOVARITĂ (gr. *salpinx* „trompă“, lat. *ovarium* „ovar“ și -ita „inflamație“).

Inflamația trompei Fallope și a ovarelor. Sin. anexită, tubo-ovarită.

SALPINGO-OOFORRECTOMIE.

Sin. salpingoovarectomie.

SALPINGOPEXIE (gr. *salpinx* „trompa“ și *pexis* „fixare“).

Fixarea trompei Fallope la ligamentul suspensor al ovarului.

SALPINGOPLASTIE (gr. *salpinx* „trompă“ și *plassein* „a forma“).

Restabilire chirurgicală a permeabilității trompei Fallope în caz de obstrucție.

SALPINGORAFIE (gr. *salpinx* „trompă“ și *rhaphe* „sutură“).

Sutură chirurgicală a trompei uterine.

SALPINGOSCOPIE (gr. *salpinx* „trompă“ și *skopein* „a vedea“).

Metodă de explorare vizuală, cu ajutorul *salpingoscopului*, a orificiului faringian al trompei lui Eustache.

SALPINGOSTOMIE (gr. *salpinx* „trompă“ și *stoma* „deschidere, gură“).

Deschidere chirurgicală a unei trompe Fallope obstruată, pentru a se stabili permeabilitatea tubară.

SALPINGOTOMIE (gr. *salpinx* „trompă“ și *tome* „țâiere“).

Incizia unei trompe Fallope.

SALPINX. Trompă. Formațiune anatomică de formă tubulară.

SALUBRITATE. Stare generală favorabilă sănătății, a condițiilor igienice din locuințe, curți, străzi sau dintr-un teritoriu.

SANTORINI (canalul). Unul dintre canalele excretorii ale pancreasului, care se deschide în duoden la nivelul papilei mici.

SAPROFIT (gr. *sapros* „putred“ și *phyton* „plantă“).

Se spune despre un organism vegetal sau animal care se hrănește mai ales cu materii organice inerte (cadavre, excremente, urină, lapte, brânză etc.) provocând fermentație sau putrefacție. Germenii saprofiți sunt în general nepatogeni. Ei se găsesc pe piele, în gură, în intestin, unde sunt necesari digestiei.

SAPROGEN (gr. *sapros* „putred“ și *gainein* „a produce“).

Care provoacă putrefacție.

SARCINĂ (lat. *sarcina* „pachet, greutate“).

Perioadă, la femeie, ce cuprinde timpul dintre fecundație până la naștere. În mod normal durează aproximativ 280 de zile (sarcină la termen).

SARCIŢĂ ECTOPICĂ. Sin. sarcină extrauterină.

SARCIŢĂ EXTRAUTERINĂ. Sarcină în care oul se implantează și se dezvoltă în afara cavității uterine. Localizarea sarcinii extrauterine poate fi tubară, mai rar ovariană, abdominală sau peritoneală.

SARCIŢĂ MULTIPLĂ. Definește dezvoltarea simultană a mai multor feți în cavitatea uterină. În funcție de numărul feților sunt: sarcină gemelară (doi feți); sarcină triplă (3 feți); sarcină cvadruplă (4 feți).

Sarcină gemelară uniovulară. Sin. monozigotică univitelină.

Are loc în urma fecundării unui singur ovocit de către un singur spermatozoid. Feții din sarcinile monozigote sunt de același sex și cu patrimoniul genetic identic.

Sarcină gemelară biovulară. Sin. dizigotică bivitelină.

Are loc ca urmare a polifecundației – doi spermatozoizi fecundază două ovocite provenite din unul sau din ambele ovare.

Sarcina gemelară biovulară este întotdeauna biamniotică și bicoarială; sexul gemenilor poate fi identic sau diferit; patrimoniul genetic este diferit.

SARCOM (*gr. sarx, sarkos „carne“ și -oma „umflătură“*).

Tumoră malignă a țesutului conjunctiv sau a țesuturilor care derivă din acesta. După țesutul în care se dezvoltă se deosebesc: osteosarcoame, limfosarcoame (ganglioni limfatici), reticulosarcoame (splină, măduva osoasă etc.), miosarcoame (fibre musculare), condrosarcoame (celele cartilajinoase).

SARCOMATOZĂ. Afeecțiune caracterizată prin existența de sarcoame multiple.

S.A.T. Prescurtare pentru *ser antițetanic*.

SATIRIAZĂ. Stare de excitație erotică, la om, de natură morbidă; exagerarea morbidă a dorințelor sexuale la bărbat (omolog, la femeie – *nimfomania*).

SATURNISM. Boală profesională cauzată de o intoxicație cronică cu plumb sau cu săruri de plumb; se manifestă prin: cefalee, paralizii flasce ale extremităților, nefrită, anemie, colici abdominale, constipație spastică, liziera cenușie a gingiilor.

SAUNĂ (cuvânt finlandez).

Baie care se practică într-o încăpere specială; subiectul este supus unei băi de aer cald și sec, care alternează cu vapori și dușuri reci și calde. Metoda stimulează circulația, provoacă o transpirație puternică și creează o senzație de liniște.

SĂNĂTATE. Definiția dată de OMS (Organizația Mondială a Sănătății) este: „Sănătatea este o stare de bine fizic, mental și social și nu constă numai în absența bolii sau a infirmității“.

SĂNĂTATE PUBLICĂ. Reprezintă ansamblul cunoștințelor, deprinderilor și atitudinilor populației, orientate spre menținerea și îmbunătățirea sănătății.

V. Asistența de sănătate publică. Hanlon a definit sănătatea publică ca fiind știința protejării oamenilor și a sănătății, a promovării și redobândirii sănătății prin eforturile organizate ale societății.

SCABIE (râia). Afecțiune a pielii cauzată de un parazit acarian, *Sarcoptes scabiae*; este contagioasă și foarte pruriginoasă mai ales noaptea. Pe locurile lezate se observă semnul caracteristic al scabiei, șanțul acarian (o

dungă fină cutanată ușor proeminentă). Se localizează îndeosebi în regiunile interdigitale, axilară, mamelonară etc.

SCALP. Pielea cu păr a capului, smulsă (decolată) de pe craniu, chirurgical sau în mod accidental.

SCANNER. V. *Tomodensitometrie*.

SCANOGRAF. V. *Tomodensitometru*.

SCAPULĂ. Cuvânt latin însemnând *omoplat*.

SCAPULALGIE (*scapula și gr. algos „durere“*).

Durere în regiunea omoplatului sau a umărului. Sin. *omodinie, omălgie*.

SCAPULECTOMIE (*scapula și gr. ektome „excizie“*).

Rezecția parțială sau totală a omoplatului.

SCAPULOHUMERAL. Care se referă la omoplat și humerus. Ex. periartrita scapulo-humerală.

Articulație scapulo-humerală, articulația umărului care unește capul humerusului cu cavitatea glenoidă a omoplatului.

SCAPULOPEXIE (*scapula și gr. pexis „fixare“*).

Intervenție chirurgicală care urmărește fixarea omoplatului fie la coaste, fie la apofizele spinose.

SCARIFICARE. Incizie superficială a pielii, folosită mai ales în scopul practicării cutireacțiilor și a unor vaccinări (BCG, vaccin antivariolic). Se poate practica cu ajutorul unui bisturiu, lanțetă sau scarificator.

SCARIFICATOR. Instrument de oțel cu extremitatea formată din mai multe lame tăioase care pot acționa de un resort, astfel încât să producă creșterea superficială a tegumentului (la o profunzime dinainte reglată).

SCARLATINĂ. Boală infecțioasă acută, eruptivă, contagioasă și epidemică provocată de tipuri de streptococi betahemolitici din grupa A, care secretă o toxină numită toxina eritrogenă ce determină apariția erupției.

Se caracterizează prin debut brusc, după o incubajie de trei-patru zile, cu febră ridicată (39° C), frisoane, alterarea stării generale, vărsături, angină de un roșu intens, limbă încărcată cu depozit cenușiu albicios, apoi, după una-două zile, prin descuamarea limbii, mucoasa rămâne roșie = limba zmeurie. În perioada de erupție apare exantemul scarlatinos (exantem roșu granit formând placarde

largi, pielea uscată, rugoasă, caldă); masca Filatov (fațes palmuit); semnul lui Grozovici-Pastia (linii hemoragice la nivelul regiunii inghinale, axilare). Descuamația succede erupției și durează una sau mai multe săptămâni; este fină pe trunchi și în lambouri mari caracteristice, pe mâini și picioare.

SCARPA (triunghiul). Regiunea anterioară și superioară a coapsei, delimitată în sus de arcada femurală, lateral de mușchiul croitor și înăuntru de mușchiul adductor mijlociu. Triunghiul lui Scarpa este traversat de vasele femurale, terminația nervului crural și a venei safene internă și de numeroși ganglioni limfatici.

SCATO- (*gr. skatos „excrement”*). Prefix de origine greacă indicând o relație cu materiile fecale. V. Copro-, sterco-.

SCATOFIL (despre ciuperci, paraziti) care trăiește, crește pe excremente.

SCATOFILIE. Formă de perversitate cu atracție pentru murdărie.

SCATOM. Sin. fecalom.

SCHEMĂ CORPORALĂ. Sin. imagine corporală – este imaginea pe care și-o face fiecare despre corpul său.

Schema corporală poate fi profund perturbată în cursul anumitor afecțiuni mentale (schizofrenie, delir cronic hipocondric).

SCHICK (reacția).

Se utilizează pentru determinarea receptivității față de difterie. Constă din injectarea în grosimea pielii de pe suprafața anterioară a antebrațului a 0,2 ml toxină difterică.

Rezultatul se citește după 48 de ore. Dacă persoana este imună față de toxina difterică, atunci anticorpii antidifterici din organismul ei vor neutraliza toxina injectată în piele și în acest caz nu se va produce nici o manifestare locală, reacția este negativă.

Dacă în locul inoculării toxinei se produce o congestie locală cu edem cu un diametru de 20 mm – reacția este pozitivă. Aceasta indică receptivitatea organismului față de difterie.

SCHIR (*gr. skirrkos „tumoră dură“*).

Cancer schiros: epiteliom bogat în țesut fibros și sărac în elemente neoplazice, de consistență dură și cu creștere în general lentă. Este frecvent la femeile în vârstă. Ex. schir mamar.

SCHISTOZĂ. Pneumoconioză benignă cauzată de inhalarea de praf de ardezie (numită și boala ardeziștilor).

-SCHIZIS (*gr. schizein „a despărți, a dirija“*).

Sufix semnificând divizare, separare. Ex. palatoschizis, gnatoschizis, onicoschizis.

SCHIZOFRENIE (*gr. schisis „diviziune“ sau schizein „a despărți“ și phren „minte“*).

Afecțiune psihică, din grupul psihozelor, de cauză necunoscută, caracterizată în principal prin disocierea personalității, prin introversiune (*autism*), idei delirante, acțiuni bizare, incoerență, agresivitate, tulburări de afectivitate, pierderea *contactului cu realitatea*; luciditatea în general nu este afectată, iar facultățile intelectuale nu sunt deteriorate ireversibil.

SCHIZOGLOSIE (*gr. schizein „a despărți“ și glossa „limbă“*).

Fisură congenitală a limbii care poate fi bifidă (despicată) sau divizată pe toată lungimea sa.

SCHIZOGNAȚIE. Sin. gnatoschizis.

SCHIZONEVROZĂ. Afecțiune mentală intermediară între schizofrenie și nevroză.

SCIATALGIE (*sciatic și gr. algos „durere“*).

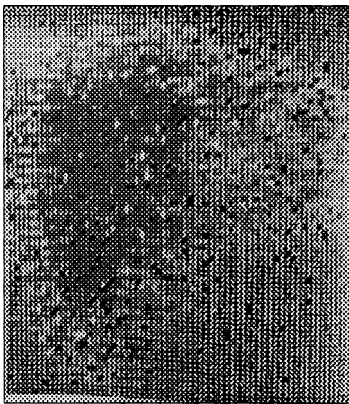
Durere pe traiectul nervului sciatic.

SCIBALE (*gr. skybalon „bălegar“*).

Materii fecale indurate, acumulate în intestin în cursul unei constipații rebele.

SCINTIGRAFIE (*lat. scintillatio „scânteiere“ și gr. graphein „a scrie“*).

Procedeu care permite înregistrarea imaginii unui organ, după administrarea de substanțe marcate cu izotopi radioactivi. Tehnica: se introduce în organism (de

Scintigrafia. Metastaze hepatice ale unui epitelom al sânelului

obicei prin injecții intravenoase) o soluție conținând un produs radioactiv care are o afinitate selectivă pentru un organ sau țesut. Se pot folosi următoarele substanțe radioactive: Iod¹³¹ (pentru scintigrafia tiroidiană); Aur coloidal 198 (pentru ficat); Technetiu (pentru encefalo-scintigrafie); albumină umană marcată cu iod radioactiv (pentru spațiile meningiene și măduvă) etc. După administrarea substanței se înregistrează captarea radioactivă cu ajutorul unui detector special (scintiscanner). Rezultatul examinării, *scintigrafia*, este o imagine constituită din densități de semne (liniute paralele, puncte), determinând zonele care au fixat produsul radioactiv. Lipsa de fixare a substanțelor radioactive din cauza unor leziuni distructive sau înlocuirea țesutului normal, realizează imagini lacunare, ceea ce permite stabilirea diagnosticului pentru diferite formațiuni patologice (chisturi, noduli, abcese, tumori, metastaze etc.). Sin. gamagrafie, scanning.

SCINTIGRAMĂ. Sin. gamagrafie.

SCIZIUNE (*lat. scissura „crăpătură, fisură“*).

Diviziune, fisură.

SCLER-, SCLERO- (*gr. skleros „tare, dur“*).

Element de compunere care introduce în termeni sensul de: tare, dur. Deseori introduce referirea la scleră sau la țesutul scleros.

SCLERĂ. Sin. sclerotică.

SCLERECTAZIE (*sclera și gr. ektasis „dilatatie“*).

Creșterea volumului scleroticii. Așa este buftalmia la copil, care survine în glaucomul congenital.

SCLERECTOMIE (*sclera și gr. ektome „excizie“*).

Excizia parțială a scleroticii.

SCLEREDEM (*sclera și gr. oedema „umflătură“*).

Infiltrație cutanată edematoasă, dură; edem al pielii de consistență lemnoasă, cu aspect de piele tăbăcită.

SCLERITĂ (*sclera și -ita „inflamație“*).

Inflamația scleroticii.

SCLEROCOROIDITĂ. Inflamația scleroticii și a coroidiei.

SCLERODACTILIE (*gr. skleros „tare, dur“ și daktylos „deget“*).

Formă de sclerodermie care începe la extremitățile de la mâini și de la picioare.

SCLERODERMIE (*gr. skleros „tare, dur“ și derma „piele“*).

Afecțiune cutanată cronică caracterizată prin indurația și îngroșarea straturilor profunde ale pielii; afecțiune a fibrelor colagene ale pielii, a căror proliferare întărește pielea și îi reduce suplețea și mobilitatea.

SCLEROIRIDECTOMIE. Rezecție a unei porțiuni din sclerotică și a unei părți din iris, practică mai ales în glaucom.

SCLEROIRITĂ. Inflamația scleroticii și a irisului.

SCLEROKERATITĂ (*sclera, gr. keras „corn“ și -ita „inflamație“*).

Inflamația concomitentă a scleroticii și a corneei.

SCLEROKERATOIRITĂ. Inflamație concomitentă a scleroticii, corneei și irisului.

SCLEROPLASTIE (*sclera și gr. plassein „a forma“*).

Operație plastică efectuată pe sclerotică.

SCLEROS (*gr. skleros „tare, dur“*).

Care suferă de scleroză, care este îngroșat sau întărit. Ex. țesut scleros.

SCLEROTICĂ. Tunică externă fibroasă a globului ocular; este de culoare albă, opacă, de formă mai mult sau mai puțin sferică;

segmentul anterior al scleroticii este corneea, transparentă. Sin. sclera, albul ochiului (popular).

SCLEROTOMIE (*sclera și gr. tome „tăiere“*).

Incizie, – puncție a scleroticii.

SCLEROZĂ (*gr. sklerosis „întărire“*).

Întărirea patologică a unui țesut; indurație prin hiperplazia fibroasă a țesutului conjunctiv, ca urmare a unor procese inflamatorii cronice, stazei sanguine prelungite, ischemiei instalate lent și progresiv, a unor tulburări metabolice, enzimatică și hormonale.

Scleroza în plăci – boală de etiologie necunoscută care afectează predominant substanța albă a nevaxului (leuconevrita), cauzată de formarea de plăci de demielinizare diseminate la orice nivel al sistemului nervos central. Boala debutează de regulă între 20 și 40 de ani; simptomatologia îmbracă aspecte diferite: tulburări motorii (pareze, mers dezordonat, paralizii spastice), tulburări cerebeloase (ataxie, nistagmus, tremurături etc.), tulburări oculare (diplopie, ambliopie), incontinență sfincteriană, tulburări psihice. Evoluția este lentă în pusee întrerupte prin

remisiuni, spre o stare grabatară (imobilizare la pat).

SCOLIOZĂ (*gr. skoliosis „curbare“*).

Deviație laterală a coloanei vertebrale.

SCOPIE. În limbaj curent *radioscopie*.

SCORBUT. Maladie cauzată de carența organismului în vitamina C sau acid ascorbic; se manifestă prin anemie, hemoragii multiple în submucoase și în tegumente, gingivoragii, hemoragii articulare, purpură. La copil se adaugă tulburări de creștere a oaselor.

SCOTCH-CAST. Cuvânt împrumutat din engleză care definește un bandaj rigid pentru imobilizarea unei extremități lezate (fisură, fractură, ruptură de ligamente) cu ajutorul unui material sintetic mai ușor decât gipsul.

SCOTCH-TEST.

1. Tehnică utilizată pentru cercetarea ouălor de oxiuri aflate pe marginea anusului, cu ajutorul unei benzi adezive transparente, lipite pe anus și care este apoi examinată la microscop.

2. Examen dermatologic care permite stabilirea unei infecții provocate de unele ciuperci micro-

scopice; se utilizează aceeași tehnică ca și pentru cercetarea ouălor de oxiuri: aplicarea unei benzi adezive, transparentă (scotch) pe o leziune a pielii; scotch-ul este apoi fixat pe o lamă de sticlă și examinat la microscop, în laborator.

SCOTOM (*gr. skotos „întuneric, obscuritate“*).

Lacună limitată în câmpul vizual (pată neagră de orbire pe câmpul vizual) din cauza apariției unei opacități în mediile transparente ale ochiului sau unei leziuni limitate ale retinei sau a nervului optic. Poate fi central, paracentral sau periferic.

SCREENING. (*engl. = depistare*). Examinare de masă care constă în aplicarea unui ansamblu de procedee și tehnici de investigații asupra unui grup populațional în scopul identificării de prezumție a unei boli, anomalii sau factori de risc.

SCRIEREA BRAILLE. Sistem de scriere pentru nevăzători, adoptat universal; alfabet destinat să permită nevăzătorilor să citească. Sistemul de scriere este bazat pe aranjarea diferită a unuia până la șase puncte în relief, dispuse într-un dreptunghi vertical.

„Lectura“ se face prin atingerea, cu vârful degetelor, acestor semne – puncte în relief.

SCROT (*lat. scrotum „sac“*).

Învelișul cutanat al testiculelor; bursele în care se află testiculele. V. burse.

SEBOREE (*lat. sebum „seu“ și gr. rhoia „curgere“*).

Creșterea secreției glandelor sebacee; exagerarea secreției sebacee.

SEBUM (*lat. sebum „seu“*).

Produs al secreției glandelor sebacee din piele; secreție grasă care protejează pielea.

SECHELĂ (*lat. sequela „consecință“*).

Leziune organică sau tulburare funcțională care persistă după vindecarea unei afecțiuni sau a unui traumatism.

SECHESTRU. Detașarea unui fragment de os necrozat (os mort) provenind dintr-un focar de osteită sau osteomielită sau dintr-o fractură cominutivă.

SECRETINĂ. Produs hormonal elaborat de mucoasa duodenală în momentul când conținutul gastric acid trece prin pilor în duoden; secretina vehiculată pe cale sanguină ajunge la pancreas, stimulând secreția acestei glande.

SECUNDIPARĂ. Femeie care naște a doua oară.

SECURIZARE. În psihologie, acțiune de creștere a încrederii, de a asigura un subiect care resimte un sentiment de teamă sau de insecuritate sau care se simte amenințat. Securizarea joacă un rol esențial în menținerea unui echilibru psihic normal mai ales în psihopedagogie. Este important în tratamentul nevrozelor.

SECUSĂ. Conracție musculară provocată de aplicarea unui stimul electric unic.

SEDATIV (*lat. sedare „a liniști“*). Care calmează, moderează activitatea funcțională exagerată a unui organ sau calmează tensiunea nervoasă. Sin. calmant.

SEDIMENT (*lat. sedimentum „depunere“*).

Depozit de substanțe solide conținute într-un lichid.

Sediment urinar. Depozit de celule, resturi celulare și alte elemente care se depun la fundul tubului după sedimentarea sau centrifugarea urinii.

SEGUY (testul). Test practicat din secrețiile prelevate din vagin după coit, care permite studiul motilității și vitalității spermatozoizilor și reacțiile de incompatibilitate între spermatozoizi și

secreția cervicală. Se practică în stabilirea diagnosticului unor sterilități. V. Huhner (testul).

SEMANTIC. Studiul semnificației semnelor și a cuvintelor, în general.

SEMI- (*lat. semi „pe jumătate“*). Prefix care introduce în termeni sensul de jumătate.

SEMINAL. Care se referă la spermă.

SEMINIFER. Care transportă sperma. Ex. canalele seminifere.

SEMINOM (*lat. semen „sămânță“ și -oma „umflătură“*).

Tumoră malignă a testicului sau a ovarului dezvoltată din celulele germinale primare nediferențiate; un diagnostic precoce permite o intervenție chirurgicală rapidă cu prognostic bun.

SEMILOGIE (*gr. semeion „semn“ și logos „știință“*).

Parte a medicinei care se ocupă cu studiul simptomelor și semnelor bolii în scopul precizării unui diagnostic.

SEMN. Orice manifestare a unei boli care poate fi observată de personalul medical și care poate servi diagnosticului. Sin. *manifestări de dependență* = cuvânt folosit în limbajul internațional al nursingului.

SEMNULE GAROULUI. Metodă de apreciere a fragilității pereților capilari (rezistenței capilarelor); se exercită o stază la nivelul brațului timp de 5 minute, printr-o manșetă pneumatică umflată la 10 mm sub presiunea sistolică. Interpretare: dacă nu apar peteșii sau apar numai 1–3, nu sunt semne de fragilitate capilară. La apariția unui număr mai mare de peteșii, proba se consideră pozitivă. V. Rumpel Leed (proba). **SEMPLU** (vaccin).

Tip de *vaccin antirabic*.

SENESCENȚĂ (*lat. senescere „a îmbătrâni”*).

Fenomen biologic general de îmbătrânire a organismului din cauza vârstei înaintate, manifestându-se la nivelul celulelor, țesuturilor și a personalității.

SENILITATE (*lat. senilis „bătrânesc”*).

Bătrânețe; slăbirea funcțiilor organice și psihice, provocată de vârsta înaintată; diminuarea facultăților fizice și intelectuale la bătrâni.

SEPTIC (*gr. sepsis „putrefacție” sau lat. septicus „care face să putrezească”*).

Care este contaminat cu microorganisme sau provocat de

microorganisme. Ex.: endocardita septică.

SEPTICEMIE (*gr. septikos „putred” și haima „sânge”*).

Infecție generalizată provocată prin pătrunderea în sânge a germeilor patogeni proveniți de la un focar de infecție (focar septic). Prin hemocultură se poate pune în evidență germenele patogen. Toate microorganismele pot fi la originea septicemiei.

SEPTICOPIEMIE. (*gr. septikos „putred”, pyon „puroi” și haima „sânge”*).

Formă de septicemie caracterizată prin apariția unuia sau mai multor abcese în anumite organe sau anumite regiuni ale organismului. Pielea, ficatul, rinichiul pot să fie locul acestor abcese.

SER ANTITETANIC. Ser antitoxic obținut prin hiperimunizarea cailor cu anatoxină tetanică, utilizat în tratamentul tetanosului.

SER HIPERIMUN. Ser foarte bogat în anticorpi, obținut artificial prin imunizarea repetată (hiperimunizare) a unui animal împotriva unui microorganism patogen; utilizat în tratamentul sau profilaxia bolii cauzate de microorganismul respectiv.

SER SANGUIN. Partea lichidă a sângelui, din care sunt excluse elementele figurate; are aceeași compoziție ca *plasma* de care diferă prin absența fibrinogenului.

SERCLAJ (*engl. cerclage*).

Tehnică de osteosinteză, folosind un cerc din fir metalic, ancorat pe una sau două broșe, pentru a solidariza un fragment osos foarte mic sau greu de menținut printr-un șurub.

SERIOGRAFIE (*lat. series „sir“ și graphein „a scrie“*).

Imagini radiografice succesive ale aceleiași regiuni anatomice, făcute la intervale de aproximativ o secundă, pentru a studia mișcările și structura organelor interne; pot fi făcute cu dispozitive foarte simple sau cu ajutorul unui *seriograf*. Sin. radiografie în serie.

SEROASĂ. Membrană care acoperă anumite organe și cărora le facilitează mișcările. O seroasă este formată din două foițe subțiri: una care aderă la organ (viscerala), cealaltă care cătușește cavitata în care se găsește organul (parietala); între ele este un spațiu virtual; pleura, pericardul, peritoneul sunt seroase.

SEROCONVERSIE. Apariție în sânge de anticorpi, ca răspuns la un antigen. Se produce în timp variabil. În cazul unei infecții HIV (SIDA), seroconversia apare în general după 4–12 săptămâni de la infecție, în mod excepțional după 6 luni sau mai târziu.

SERODIAGNOSTIC. Diagnostic serologic. Examenul serului prin care se poate face diagnosticul unei infecții: constă în punerea în evidență a *anticorpilor specifici* din serul bolnavului, pe baza reacției de aglutinare ce apare în urma adăugării peste serul suspect a câtorva picături din cultura microbiană. Se diagnostichează astfel febra tifoidă, tifosul exantematic, bruceloză, sifilisul (prin reacția de fixare a complementului), SIDA (prin metode imunoenzimatiche: ELISA și RIA), viroze (prin reacții de neutralizare, hemaglutinare = reacția Hirst) etc.

SERONEGATIV. Care are un serodiagnostic negativ (fără infecție sau o infecție foarte recentă fără anticorpi în sânge).

SEROPOZITIV. Care are un serodiagnostic pozitiv (al cărui ser conține anticorpi specifici). În SIDA subiectul contaminat este

seropozitiv mult timp înaintea apariției simptomelor; în *febra tifoidă*, simptomele preced serodiagnosticul pozitiv.

SEROPROFILAXIE (*lat. serum „ser”, gr. pro „înainte” și phylaxis „apărare”*).

Metodă de prevenire a diferitelor boli infecto-contagioase, constând în administrarea unui ser imun specific unor subiecți expuși sau presupus contaminați (tetanos, rabie etc.); oferă protecție rapidă, o stare de imunitate pasivă, de durată scurtă.

SEROREACȚIE. Orice reacție serologică. Sin. serodiagnostic.

SEROTERAPIE (*lat. serum „ser” și gr. therapeia „tratament”*).

Utilizarea serului imun pentru tratarea unor boli. Seroterapia constă în injectarea unui ser care conține anticorpi specifici bolii de care pacientul este atins; anticorpii oferă o imunitate pasivă de scurtă durată (20 de zile). Seroterapia se utilizează cu scop profilactic (în tetanos), cu scop curativ [difterie, ofidism (otrăvirea prin mușcătură de șarpe), botulism etc.].

SEROTONINĂ. Hormon secretat de unele celule ale intestinului și de neuronii sistemului nervos

central unde joacă un rol mediator chimic la nivelul sinapselor. Unele tumori carcinoide ale intestinului subțire sau ale plămânului pot să antreneze o hipersecreție de serotonină cu crize vasomotrice (roșeață, nădușeală și bufeuri de căldură).

SESIL (*lat. sesilis „cu bază largă”*).

Care este atașat direct, fără pedicul.

Ex.: tumora sesilă.

SETON.

1. Meșă de bumbac servind ca dren; se introduce sub piele sau într-o cavitate care trebuie drenată; cele două extremități sunt trecute prin două orificii diferite la suprafața pielii.

2. Rană în seton, plagă produsă printr-un agent vulnerant (armă albă etc.) care creează prin părțile moi un traiect transfixiant, comportând două orificii: un orificiu de intrare și un orificiu de ieșire.

SEVRAJ.

1. Oprirea alăptării.
2. Diminuarea, apoi oprirea, la un toxicoman (inclusiv la un alcoolic) consumării drogului său obișnuit pentru cura de dezintoxicare; oprirea trebuie să

se realizeze progresiv, sub control medical.

SEX-RATIO. Termen englezesc care arată raportul între indivizi de sex masculin și cei de sex feminin într-o populație dată sau într-un eșantion de populație.

SEXAGENAR. Care are vârsta între 60 și 70 ani.

SEXOLOGIE (*lat. sexus „sex“ și gr. logos „știință“*).

Disciplină care se ocupă cu studiul sexualității, a manifestărilor normale și anormale ale acesteia sub toate aspectele, precum și cu tratamentul tulburărilor sexuale.

SEXTUPLI. Sarcina cu 6 gemeni.

SEXUALITATE (*lat. sexualis „privitor la sex“*).

Ansamblul fenomenelor sexuale sau legate de sex, observate la ființele vii. Are la bază instinctul de reproducere cu evoluție în timp, devenit un fenomen biosihosocial. În acest sens, sexualitatea interesează întregul organism. „Ansamblul atributelor anatomice și psihologice care caracterizează fiecare sex“.

SEZE (de ~) (*semnul*). Semnul soneriei: se apasă pe apofizele spinosase vertebrale și în cazul unei discopatii, bolnavul acuză durere la acel nivel.

SFACEL. Fragment de țesut necrozat.

SFENOIDITĂ. Inflamație a mucoasei care tapetează sinusul sfenoidal.

SFIGMO- (*gr. sphygmos „puls“*).

Prefix indicând o relație cu pulsul.

SFIGMOCARDIOGRAF. Aparat care servește la înregistrarea simultană a pulsului periferic și a bătăilor cardiace.

SFIGMOGRAF. Instrument care servește la înregistrarea pulsului arterial (în general pulsul radial). Traseul obținut se numește *sfigmogramă*.

SFIGMOGRAMĂ (carotidogramă, arteriogramă) = înregistrarea pulsului arterial la nivelul carotidei (*carotidogramă*) se face prin conectarea pacientului la electrocardiograf; operația poate fi concomitentă cu înregistrarea electrocardiogramelor în derivațiile standard.

SFINCTER (*gr. sphinkter „care strânge tare“*).

Mușchi cu fibre circulare care înconjoară un orificiu, format din mai multe fibre musculare netede (control involuntar) sau fibre musculare striate (control voluntar), a căror acțiune închid sau deschid orificiile unui canal sau a unui

organ (sfincter al vezicii urinare, al rectului, al pilorului, sfincterul Oddi etc.).

Tulburări sfincteriene urinare.

Orificiul uretral de evacuare a vezicii este înzestrat cu două sfinctere: un **sfincter neted** (din fibre musculare netede), care se deschide în urma unei comenzi nervoase, indusă prin distensia vezicii, și al cărui centru se găsește în măduva sacrată; un **sfincter striat** a cărui funcționalitate este sub dependența centrului nervos din scoarța cerebrală, care permite inhibarea micțiunii automate.

Un deficit al sfincterului striat se traduce prin micțiuni imperioase și frecvente.

Un deficit al sfincterului neted antrenează o incontinență adevărată. Pierderea sensibilității vezicii se traduce prin retenție urinară.

Tulburările de defecație. Paralizia sfincterului anal se manifestă prin incontinența de materii fecale. Hipotonia rectului se traduce printr-o constipație.

SFINCTERALGIE (*gr. sphinkter „care strânge tare“*).

Durere de natură spasmodică la nivelul sfincterului anal.

SFINCTEROPLASTIE (*sfincter și gr. plassein „a forma“*).

Refacerea chirurgicală a unui sfincter.

SFINCTEROSPASM. Spasmul unui sfincter.

SFINCTEROTOMIE (*sfincter și gr. tome „tăiere“*).

Incizia unui sfincter: sfincterotomia pilorului (pilotomie) în stenoza hipertrofică a sugarului.

SHIGELLA. Bacil dizenteric. Gen de bacterii din familia Enterobacteriaceae.

SHIGELOZĂ. Dizenterie bacilară (din cauza bacililor din genul Shigella).

SIAL-, SIALO- (*gr. sialon „salivă“*).

Prefix indicând o relație cu saliva.

SIALITĂ. Inflamație a unei glande salivare sau a unui canal salivar.

SIALOGOG. Care produce o secreție abundentă de salivă.

SIALOGRAFIE (*gr. sialon „salivă“ și graphein „a scrie“*).

Metodă de explorare radiologică a canalelor excretoare ale salivei (Stenon, Warton) prin injectarea unui lichid opac la razele X.

SIALOLIT (*gr. sialon „salivă“ și lithos „piatră“*).

Calcul salivar format într-un canal sau într-o glandă salivară.

SIALOLITOTOMIE (gr. *sialon* „salivă”, *lithos* „piatră” și *tome* „tăiere”).

Incizie a glandei sau a canalului salivar în vederea ablației unui calcul.

SIALOREE (gr. *sialon* „salivă” și *rhoia* „curgere”).

Sin. ptialism. Secreție excesivă de salivă.

SIBILANT (RAL) (lat. *sibilans*, *-tis* „suietător”).

Ral sec, se produce în bronhii de calibru mic – predomină îngustarea lumenului prin spasm, are tonalitate înaltă.

SICATIV. Care se usucă repede.

1. Orice medicament care absoarbe serozitățile dintr-o plagă.

2. Substanță care se adaugă uleiurilor sau vopselelor pentru a le face să se usuce mai repede.

SICOZIS. Foliculită profundă și supurată a bărbii și mustății, de origine bacteriană (mai ales stafilococică) sau micotică.

SIDA. *Sindrom de imunodeficiență dobândită.* Afecțiune contagioasă gravă, provocată de virusul imunodeficienței umane (HIV), transmisă mai ales prin raport sexual și prin sânge (transfuzii, seringi nesterilizate, plăgi). Subiecții cei mai expuși sunt toxicomanii, care utilizează

Sicozis

seringi contaminate, homosexualii, prostituatetele. Testele sanguine pot fi pozitive la purtătorii de HIV (mai mulți ani) înainte apariției manifestărilor clinice.

SIDER (lat. *sideralis*, din *sidus*, *-eris* „stea”).

Prefix latin indicând o relație cu astrele. Ex.: sideral = care se referă la cer.

SIDER-, SIDERO- (gr. *sideros* „fier”).

Element de compunere care introduce în termeni referirea la fier.

SIDERARE. Suspendare bruscă a forțelor vitale (respirație și circulație), motrice și vegetative prin electrocutare, trăsnet, embolie, hemoragie cerebrală etc. Acest cuvânt era atribuit altădată acțiunii astrelor, de unde și numele.

SIDEREMIE. Nivelul fierului în serul sanguin; valoarea normală la adult este de 90–140 micrograme % sau 16,1–21,1 mmol/l. Trebuie consultate valorile normale în funcție de metode și reactivi.

SIDEROPENIE. Diminuarea concentrației fierului în sânge; insuficiența fierului în organism.

SIDEROZĂ. Pneumoconioză determinată de inhalarea oxidului de fier, particulelor fine de fier, observată la sudori și polizori.

SIFILIDĂ. Leziune cutanată sau mucoasă care apare în sifilisul secundar sau terțiar.

SIFILIS (*de la gr. syn „împreună” și philein „a iubi”*). **Lues.**

Boală veneriană cauzată de *Treponema pallidum* (spirocheta palida), transmisă în general pe cale sexuală, uneori în mod accidental, prin pătrunderea treponemei printr-o plagă a pielii sau a mucoaselor. Depistarea se face prin examenul serologic (r. Bordet- Wassermann – reacție de fixare a complementului).

SIFILOFOBIE (*sifilis și gr. phobos „frică”*).

Teama morbidă de a contracta sifilis.

SIFONAJ. Metodă de evacuare a conținutului unui organ cavitătar (stomac); a unui lichid patologic acumulat în pleură sau în abcese; se realizează cu ajutorul unui *sifon* sau prin imersiunea sub nivel de lichid al capătului liber decliv al tubului de drenaj.

SIGMOID

1. Care are formă de sigma (Σ), literă grecească.

2. *Colonul sigmoid (sau pelvin)*, ultima parte a colonului stâng descendent și care se continuă cu rectul = segmentul terminal al intestinului gros. Sigmoidul măsoară aproximativ 40 cm lungime.

SIGMOIDECTOMIE (*colon sigmoid și gr. ektome „excizie”*).

Ablație chirurgicală parțială sau totală a colonului sigmoid.

SIGMOIDITĂ (*colon sigmoid și -ita „inflamație”*).

Inflamație cronică sau acută a colonului sigmoid.

SIGMOIDOPEXIE (*colon sigmoid și gr. pexis „fixare”*).

Fixare chirurgicală a colonului sigmoid la peretele abdominal (în caz de prolaps rectal).

SIGMOIDOSCOPIE. Examen endoscopic al colonului sigmoid.

SIGMOIDOSTOMIE (*colon sigmoid și gr. stoma „gură, deschidere“*).

Crearea unui anus artificial la nivelul fosei iliace stângi, suturând la piele colonul sigmoid.

SILICON. Nume generic al unor materiale plastice organice; sunt folosite în creme protectoare, agenți lubrifianți etc., precum și în confecționarea unor piese pentru aparatura plastică.

SILICOZĂ. Afecțiune bronho-pulmonară din grupul pneumoconiozelor, cauzată de inhalarea de praf conținând bioxid de siliciu. Sin. maladia pietrarilor. Se observă la mineri, la lucrătorii din industria ceramicii (porțelan, faianță), din industria metalurgică etc.

SIMBIOZĂ (*gr. syn „împreună“ și bios „viață“*).

Existență simultană a două sau mai multor organisme, care trăiesc și se dezvoltă în aceleași condiții de mediu; asocierea durabilă și reciproc benefică între două organisme vii.

SIMBLEFAROM (*gr. syn „împreună“ și blepharon „pleoapă“*).

Aderență a conjunctivei palpebrale de conjunctiva bulbară sau de cornee.

SIMFALANGIE. Malformație caracterizată prin fuziunea falanșelor unuia sau mai multor degete de la mână sau picioare. V. sindactilie.

SIMFIZĂ (*gr. syn „împreună“ și physis „structură“*).

1. Alipirea, prin aderențe, a două membrane care în mod normal sunt separate. Ex.: simfiza pleurală care poate apărea în urma unei pleurezii, simfiza pericardică etc.

2. Tip de articulație în care cele două oase sunt strâns unite printr-un fibrocartilaj, cu mobilitate redusă (amfiartroză). Ex.: articulația acromioclaviculară.

Simfiza pubiană. Articulație semimobilă care unește pe linia mediană oasele coxale.

SIMPATALGIE. Durere de tip variabil (furnicăture, înțepături, arsuri) care survin în paroxisme și se însoțesc de tulburări vasomotorii localizate de obicei la față; sunt cauzate de o iritație a fibrelor simpatice, dar pot apărea și fără o cauză aparentă.

SIMPATECTOMIE. Secționarea unuia sau mai multor nervi simpatici; rezecția unui ganglion sau lanț simpatic.

SIMPATIC. Care se referă la sistemul nervos simpatic (autonom), formațiune nervoasă destinată să regleze viața vegetativă (funcționalitatea viscerelor) în funcție de diferite nevoi, în sinergie cu *sistemul parasimpatic*.

El cuprinde centri situați în sistemul nervos central și o parte periferică constituită din nervi și din ganglioni. *Lanțul simpatic laterovertebral* este un lanț de ganglioni ai sistemului nervos simpatic, situat de o parte și de alta a coloanei vertebrale, de la baza craniului până la coccis. Sunt 22–23 de perechi de ganglioni simpatici uniți între ei prin *ramuri intermediare*, cu centri medulari prin *ramuri comunicante* și cu ganglionii lanțului prevertebral prin *nervi splenici*.

SIMPATICOLITIC. Se spune despre substanțe care inhibă acțiunea sistemului nervos simpatic [ex.: medicamente care inhibă S.N.S. (beta-blocante) = propranolol, ganglioplegice].

SIMPATICOMIMETIC. Se spune despre o substanță care are efecte similare celor obținute prin stimularea simpaticului [ex.: medicamente care excită S.N.S. (adrenalina, noradrenalina, efedrina)].

SIMPTOM. Semnele subiective și obiective ale unei boli:

Simptom subiectiv = manifestare, tulburare funcțională sau senzație anormală care este percepută subiectiv de bolnav (durere, amețeală etc.).

Simptom obiectiv = manifestare, semn care poate fi constatat printr-un examen clinic.

SIMPTOM PATOGNOMONIC. Semn caracteristic, care poate permite prin el însuși stabilirea diagnosticului unei boli.

SIMULARE (*lat. simulare „a imita“*).

Imitarea simptomelor patologice ale unei boli; înșelarea celor din jur în scopul de a fi crezut bolnav prin înscenarea unor tulburări. Întreaga prefăcătorie are ca scop cel mai adesea obținerea unor avantaje de către persoana în cauză.

SINAPISM. Cataplasma sau plasture pe bază de făină de muștar, aplicată pe piele în scop revulsiv; provoacă la nivelul pielii o roșeață cu senzație de usturime; dacă contactul este prelungit se produce arsură cu vezicule.

SINAPSĂ (*gr. synapsis „legătură“*).

Locul de joncțiune între două terminații ale celulelor nervoase,

unde se articulează extremitatea axonului unui neuron cu dendritele altui neuron. Transmiterea influxului nervos se face prin intermediul unui mediator chimic (adrenalina sau acetilcolina) la nivelul sinapsei.

SINARTROZĂ (*gr. syn „împreună” și arthrosis „încheietură”*).

Articulație imobilă (fixă) între două oase.

Ex.: articulațiile între oasele bolții craniene.

SINCHISIS (*gr. synchysis „a amesteca împreună”*).

Lichefieri, ramolisment, consistență mai fluidă a corpului vitros, cu opacități albicioase multiple, flotante.

SINCINEZIE. (*gr. syn „cu, împreună” și kinezis „mișcare”*).

Sin. sinkinezie.

Contrație musculară involuntară care survine în cursul contracției voluntare a unui alt grup muscular; tendință de a executa involuntar și simultan o mișcare similară și simetrică, atunci când se execută o mișcare voluntară în partea opusă; mișcări automate ce apar la membrele paralizate care imită (schitează) mișcărilor executate voluntar de membrele sănătoase (flexie, extensie).

SINCLITISM (*gr. syn „cu, împreună” și klinein „a se înclina”*).

Modalitate generală de angajare a craniului fetal, care se face simultan cu ambele parietale.

SINCOPĂ. Pierdere bruscă și tranzitorie a conștiinței, întreruperea circulației și respirației cu prăbușirea tensiunii arteriale, absența pulsului; o stare de moarte aparentă din cauza încetării momentane a funcțiilor cerebrale prin întreruperea fluxului sanguin arterial la nivelul creierului. Subiectul își poate reveni singur în unul sau două minute, sau ajutat prin așezarea în poziție culcată cu capul mai jos, desfacerea gulerului pentru eliberarea gâtului de compresiune, fricțiuni la nivelul toracelui, palmuire ușoară, ciupire.

Sincopa poate avea cauze foarte diferite: sincope neurogene (emoții, dureri, leziuni ale sistemului nervos central), sincope circulatorii (cardiace, tulburări ortostatice, șoc etc.), sincope anoxice etc.

Sincopa de imersie. Sincopă cardiorespiratorie care survine brutal prin imersie într-o baie rece (putând duce la înec).

SINCRON. Care se produce în același timp cu alt fenomen.

SINDACTILIE

SINDACTILIE (*gr. syn „împreună“ și daktylos „deget“*).

Lipirea degetelor de la mâini sau de la picioare; este o malformație

Sindactilia a degetelor mâinii

congenitală care poate interesa unirea de două degete sau mai multe degete.

SINDROM (gr. *syndrome* „care merge împreună”).

Asociere de semne, de simptome, de leziuni, de modificări funcționale sau biochimice, alcătuind împreună un tablou morbid caracteristic, dar care apare în mai multe boli, astfel există: s. febril, s. infecțios, s. gastro-intestinal, s. encefalic, s. anemic, s. nefrotic, s. meningian, s. de zdrobire, s. toxic, sindrom imunodeficiar dobândit (v. SIDA) etc.

Sindrom meningian. Ansamblul tulburărilor care traduc iritația meningelor: cefalee, vărsături spasmodice, redoarea feței cu contractura mușchilor paravertebrali și atitudine de „cocoș de pușcă”, hiperestezie cutanată, fotofobie.

Sindrom de coadă de cal. Ansamblu de tulburări provocate prin compresia *cozii de cal* [lezarea ultimelor rădăcini spinale (lombosacrate)]: tulburări senzitive ale perineului, tulburări motorii (paraplegie) și abolirea reflexelor membrelor inferioare, tulburări sfincteriene.

Sindrom de zdrobire. Ansamblu de manifestări grave cauzate de

un șoc traumatic violent, cu zdrobirea unui membru sau a unei părți de corp. Se produce la 2–3 ore după accident prin apariția unei necroze musculare ischemice, cu edem traumatic complicat spre a 7-a zi cu o insuficiență renală, adeseori mortală.

SINE MATERIA. Locuțiune latină semnificând *fără cauză determinată*. Ex.: *prurit sine materia* (prurit de cauză necunoscută).

SINECHIE (gr. *synechia* „adeziune”).

Simfiză. Lipirea patologică cicatriceală a două suprafețe.

Sinechie iriană, aderența irisului la organele din vecinătate (la corneea, la cristalin etc.).

Sinechie uterină, aderența patologică a pereților cavității uterine, cu reducerea consecutivă de volum a acestei cavități.

SINECTOMIE (gr. *synechia* „adeziune” și *tome* „tăiere”).

Desprinderea chirurgicală a aderențelor formate prin sinechii.

SINERGIE (gr. *syn* „împreună” și *ergon* „acțiune”).

1. Asocierea mai multor țesuturi sau mai multor organe pentru a îndeplini aceași funcție.

2. Acțiunea concomitentă a două medicamente neantagoniste care au efecte adiționale sau întărite. Ant. antagonism.

SINESTEZIE (gr. *syn* „împreună” și *aisthesis* „percepere”).

Tulburare în percepția senzațiilor, constând din apariția unei duble senzații după o singură excitație; perceperea simultană pe lângă o senzație normală, a unei senzații secundare într-o altă regiune a corpului (în general în partea opusă).

SINISTRO- (lat. *sinister* „stâng”).

Prefix care introduce în termeni referirea la partea stângă.

SINISTRALITATE (lat. *sinister* „stâng”).

Tendența înnăscută de a utiliza de preferință un membru (mână sau picior) stâng pentru orice mișcare voluntară sau spontană. Ant. dextralitate.

SINISTROSCOLIOZĂ (lat. *sinister* „stâng” și gr. *skoliosis* „curbare”).

Deviere laterală stângă a coloanei vertebrale.

SINORHIDIE (gr. *syn* „împreună” și *orchis* „testicul”).

Criptorhidie (vezi acest termen) caracterizată prin fuziunea celor două testicule.

SINOSTOZĂ (*gr. syn „împreună”, osteon „os” și -oza*).

Unirea completă a două oase prin sudură osoasă; poate fi normală, la nivelul unor oase craniene (ex.: sinostoză sfenooccipitală) sau poate fi patologică (presupunând o anchiloză).

SINOVECTOMIE (*sinovială și gr. ektome „excizie”*).

Excizia chirurgicală totală sau parțială a sinovialei unei articulații.

SINOVIAL. Lichid incolor, vâscos, transparent, care umețează suprafețele articulațiilor mobile, ușurând alunecarea oaselor unele peste altele.

SINOVIALĂ. Membrană fină, în formă de manșon, care tapetează interiorul capsulei articulare a articulațiilor mobile (diartrozelor).

SINOVIALOM. Sin. sinoviom. Tumoră benignă sau malignă formată în sinovială.

SINOVIȚĂ (*sinoviala și -ita „inflamație”*).

Inflamația unei membrane sinoviale.

SINTON. Individ normal ale cărui sentimente și tendințe sunt în armonie, bine echilibrate; caracteristică temperamentală constând din ușurința de acomodare afectivă cu ambianța.

SINTONIE. Fuziune armonioasă a comportamentului unui subiect cu mediul ambiant; dispoziție psihologică care permite unui subiect să se acomodeze ușor în mediul ambiant.

SINUCIGAȘ. Persoană care a făcut o tentativă de suicid; persoană care și-a luat (sau a încercat să-și ia) singură viața.

SINUS (*lat. sinus „cavitate”*).

1. Cavitatea unui organ sau dilatație localizată a unui organ.

2. Canal mare care conține sânge, în special sânge venos (ex.: sinusurile venoase ale durei mater, sinus coronar); canal dilatat cu rol de colector al sângelui venos (s. carotidian).

3. Cavitate într-un os.

Sinusurile nazale (s. paranasale). Cavități pneumatice aflate în oasele care înconjoară fosele nazale și care comunică cu acestea. Se află 4 sinusuri (*maxilare, etmoidale, sfenoidale și frontale*) de fiecare parte. Sinusurile sunt căptușite printr-o mucoasă.

SINUZITĂ. (*lat. sinus „cavitate” și -ita „inflamație”*).

Inflamație a mucoasei sinusurilor paranasale; poate fi acută sau cronică, purulentă sau nu; după localizare: maxilară, etmoidală, sfenoidă, frontală.

SIRING-, SIRINGO- (*gr. syrinx „tub“*).

Prefix ce indică o relație cu un canal, un tub sau o fistulă.

SIRINGOMELIE (*gr. syrinx „tub“ și rnyelos „măduvă“*).

Maladie neurologică, caracterizată prin existența unor cavități în porțiunea centrală a măduvei cervicale și cervicodorsale, în spatele canalului endimar. Leziunile se pot întinde și la bulb (siringomiolobulbie) sau îl poate afecta în mod izolat (siringobulbie). Clinic se manifestă prin atrofii musculare progresive, localizate cu precădere la membrele superioare, cu hipotonie și atrofia tegumentelor, abolirea sensibilității cutanate la căldură, diminuarea sensibilității tactile și conservarea sensibilității profunde. Evoluția este lentă și insidioasă.

SISTEMUL RETICULOENDOTELIAL reprezintă sistemul fiziologic de apărare a organismului față de agenții patogeni; cuprinde toate organele interne în structura cărora se găsește țesut conjunctiv reticulat sau endotelium: ficat, splină, rinichi, plămâni, măduvă osoasă, ganglionii limfatici și vasele sanguine. Celulele sistemului reticuloendotelial îndeplinesc

mai multe funcții: apărare imunitară (prin *elaborarea de anticorpi* și distrugerea corpurilor străini și a bacteriilor), producerea de celule noi (în special cele cu proprietăți *fagocitare*), participare la metabolismul glucidelor, lipidelor și sărurilor minerale (în special prin stocarea acestor substanțe în interiorul celulelor).

SISTOLĂ (*gr. systole „contractie“*).

Faza de contractie a unui organ muscular cavitătar cu expulzarea conținutului.

Sistolă cardiacă

1. Primul timp al revoluției cardiace în timpul căruia inima se contractă și pompează sângele din ventricule în aortă și în artera pulmonară.

2. Contractia cardiacă însăși, care cuprinde contractia simultană a celor două auricule, urmată de contractia, de asemenea, simultană a celor două ventricule.

SITO- (*gr. sitos „hrană“*).

Prefix indicând o relație cu alimentele.

SITOLOGIE (*gr. sitos „hrană“ și logos „știință“*).

Studiul alimentelor, alimentației și nutriției.

SITUAȚIE ANACLITICĂ. Privare de îngrijiri materne în primul an de viață, care poate cauza o întârziere în apariția surâsului, vorbirii și a dezvoltării globale, de multe ori însoțită de semne depresive.

SITUS (*lat.* = „așezat, situat“).

Așezare, poziție a unui organ.

SITUS INCERTUS. Situație anormală a viscerelor, dar care nu corespunde unei transpoziții bine definite, asociate cu malformațiile inimii și splinei.

SITUS INVERSUS. Malformație congenitală structurală complexă, caracterizată prin transpoziția „în oglindă“ a viscerelor toraco-abdominale = **situs inversus total**.

În cazul în care unul sau mai multe organe sunt plasate în partea opusă celei pe care o ocupă în mod normal (dar nu a tuturor viscerelor) vorbim de **situs inversus parțial**.

Ex.: inversia inimii la dreapta (*dextrocardia*) sau inversia ficatului la stânga etc.

SITUS SAGITALIS. Formă de anomalie a poziției inimii în care vârful este situat în hemitoraxul drept, prin rotația la dreapta a ventriculilor în jurul marilor vase

de la bază (aorta și artera pulmonară), acestea păstrându-și situația normală.

SKIA- (*gr.* *skia* „umbră, întuneric“).

Element (prefix) de compunere care introduce în termeni referirea la umbre.

SKIASCOPIE (*gr.* *skia* „umbră“ și *skopein* „a vedea“).

Sin. pupiloscopie, retinoscopie.

Examen oftalmologic pentru determinarea obiectivă a capacității de refracție a ochiului; constă în proiectarea asupra ochiului a unui fascicul luminos, cu ajutorul unei oglinzi plane. Un orificiu al oglinzii permite examinarea deplasării umbrei pupilare obținute prin proiectarea fasciculului luminos.

SLUDGE. Cuvânt englezesc însemnând *agregat*.

SMEGMĂ (*gr.* *smegma* „săpun“).

Substanță albicioasă care rezultă din secreții și detritusuri (descuamarea celulelor epiteliale ale mucoasei genitale); se adună în șanțul balano-prepușial al bărbatului și între buzele mici și clitoris, la femei.

SMITH-PETERSON. *Compactorul Smith-Peterson*, instrument metalic cu ajutorul căruia se com-

pactează fragmentele fracturii gâtului femural după osteosinteza cu cui.

Cuiul Smith-Peterson – cui din vitalium pentru osteosintează, utilizat pentru asamblarea fragmentelor de os în fracturile de col femural.

Operația Smith-Peterson

1. Artroplastie a coapsei cu interpunerea unei tije metalice (cui metalic);
2. Artrodeza cu cui metalic a articulației coxofemorale;
3. Artroplastia șoldului cu cupă de vitalium.

SMOOTH. Formă de colonie bacteriană (una din cele două variante), vizibilă cu ochiul liber pe suprafața sau în profunzimea mediilor de cultură solide sau semi-solide, rezultată în urma multiplicării unor specii bacteriene; colonie cu aspect lucios, umed, neted, omogen și bombat. (Cealaltă variantă de colonie, *rough*, este colonie mată, cu aspect granulos și contur neregulat, aderentă la mediul de cultură.)

SOCIOTERAPIE (*lat. societas „societate” și gr. therapeia „tratament”*).

Metodă de tratament a bolnavilor mentali. Se aplică în unitățile de

îngrijire, de reeducare, de convalescență; se realizează prin participarea colectivă a pacienților.

SOCIOFILIE (*lat. societas „societate” și gr. philein „a iubi”*).

Necesitatea intensă de viață socială.

SOCIOFOBIE (*lat. societas „societate” și gr. phobos „frică”*).

Antipatie anormală pentru viața de societate.

SOCIOGENEZĂ (*lat. societas „societate” și gr. genesis „naștere”*).

Rol atribuit factorilor sociali în apariția și dezvoltarea tulburărilor mentale.

SODOMIE (*de la Sodoma, oraș antic al Palestinei*).

Coit anal, în sens mai larg, toate manifestările anomaliilor simțului genezic.

SOFISM (*gr. sophisma din sophos „înțelept”*).

Raționament aparent corect, în fond însă incorect, construit astfel pentru a induce în eroare.

SOFROLOGIE. Metodă care are drept scop de a asigura un echilibru armonios al personalității; studiază efectele asupra organismului a diferitelor stări de conștiință provocate prin utilizarea

unor tehnici psihosomatice ca: sugestia, relaxarea, autoconcentrarea, tehnici yoga, muzică etc.

SOLARIUM. Construcție amenajată pentru helioterapie.

SOLUȚIE DE CONTIGUITATE. Separarea părților aflate anterior în contact.

SOLUȚIE DE CONTINUITATE. Orice despărțire anormală, parțială sau totală, care survine într-un organ sau țesut ale cărui elemente constitutive sunt în mod normal continue.

SOLUȚIE FIZIOLOGICĂ. Soluție apoasă care conține ioni echilibrați și are un pH corespunzător mediului intern, îndeplinind condițiile de *izotonie*, *izoionie* și *izohidrie*.

Soluție fiziologică salină (*cloruro-sodică*). Sin. *ser fiziologic*.

Soluție izotonică sterilă care conține 9 g clorură de sodiu la 1 000 ml apă distilată.

Soluție izotonică. Soluție care are aceeași presiune osmotică ca a serului sanguin.

Soluție tampon. Soluție cu forță ionică (destul de concentrată) și pH bine definit, care prezintă putere tampon: pH-ul rămâne constant în ciuda adității unui acid sau a unei baze.

SOLVENT. Sin. dizolvant. Parțea unei soluții în care se realizează dizolvarea celorlalți compuși; substanță lichidă care poate dizolva o altă substanță.

SOMA (*gr. =corp, corpuscul*). Întreg corpul, excluzând celulele germinale.

SOMATIC. Care se referă la corp; care aparține corpului; termenul se folosește pentru a desemna un fenomen sau o cauză fizică (organică). Ex. examen somatic.

SOMATOPSIHOZĂ. Psihoză asociată cu o afecțiune somatică sau secundar acesteia.

SOMATOTROP (*gr. soma „corp” și trophe „nutriție”*).

Care exercită o acțiune asupra celulelor somatice, care favorizează creșterea corporală. Ex.: hormon somatotrop (h. hipofizar) cu acțiune stimulatorie asupra nutriției și creșterii organismului.

SOMNAMBULISM (*lat. somnus „sorn” și ambulare „a merge”*).

Stare caracterizată prin executare automată a unor acte motorii complexe (mers la înălțime, pe streășină, gard etc.), care survine în timpul somnului și despre care subiectul nu își amintește la deșteptare.

SONDAJ (*fr. sondage*).

Introducerea unei sonde într-un conduct sau cavitate, în scopul evacuării conținutului sau pentru a introduce un medicament.

SOROR (*gr. = somn*).

Stare de somnolență accentuată care se apropie de comă.

SPARADRAP. Leucoplast, țesut, mătase cerată, hârtie sau peliculă celulozică, acoperită pe una din fețe cu o substanță adezivă suplă, întinsă uniform și care conține uneori un principiu medicamentos; este aplicat pe piele ca un mic pansament, el însuși sau servește la menținerea unui pansament de dimensiuni mai mari.

SPASM (*gr. spasmos*).

Contractie involuntară, puternică, bruscă și tranzitorie a unui mușchi sau a unui grup de mușchi; afectează musculatura involuntară, fibrele musculare netede; cu localizare la tubul digestiv (s. esofagian, s. piloric), la căile respiratorii (s. glotic, s. laringian), la sfinctere (sfincter anal, sfincter vezical) etc. V. contractură, convulsii, crampe.

SPASM CINIC. Sin. râs sardonice.

SPASMODIC. Care se caracterizează prin spasme, care se referă la spasme.

SPASMOFILIE (*gr. spasmos „spasm“ și philia „tendință, înclinare“*).

V. tetanie.

Predispoziție la convulsii (la crize de tetanie) din cauza unei excitabilități exagerate a sistemului neuromuscular; tendință, uneori ereditară, la crize sau spasme viscerale; parestezii ale extremităților și ale feței. Poate fi cauzată de o insuficiență paratiroidiană – cu hipocalcemie –, de tulburări ale metabolismului fosfo-calcic și acido-bazic, dar poate avea și alte origini.

SPASMOLITIC (*gr. spasmos „spasm“ și lysis „dizolvare“*).

Sin. antispastic, antispasmodic.

Se spune despre o substanță care suprimă spasmele. Spasmoliticele acționează fie direct asupra fibrelor musculare netede, cum este papaverina, fie prin comanda sistemului nervos vegetativ, cum este atropina.

SPASTIC. Sin. pentru spasmodic.

SPASTICITATE (*gr. spasticos „care trage înăuntru“*).

Hipertonie a musculaturii scheletului, cu rigiditate și exagerarea reflexelor osteotendinoase.

SPATULĂ. Instrument de forma unei lopeți plate mici și înguste, confecționat din metal, lemn, os etc., folosit ca apăsător de limbă în vederea examinării zonei bucofaringiene și amigdalele sau la recoltarea de exsudat faringian; în chirurgie, folosit pentru protejerea țesuturilor moi în timpul rezecțiilor osoase, sau la aplicarea pe răni a unor medicamente vâscoase.

SPĂLĂTURĂ BRONHOALVEOLARĂ. Tehnică de examinare în profunzime a plămânului, ce constă din injectarea într-o bronhie segmentară, printr-un fibroscop introdus pe gură sau nas, a unei cantități de aproximativ 300 ml soluție fiziologică; lichidul este apoi recuperat prin aspirație. În acest fel se pot examina celulele conținute în lichid, precum și componentele biochimice.

S.P.E.C.T. = SINGLE PHOTON EMISSION COMPUTER TOMOGRAPHY

Tehnică de imagistică nucleară ce detectează emisia γ – monofonică, utilizând cel puțin o cameră de scintilație rotativă, având o sensibilitate net superioară camerei planare.

Aplicabilitate largă în studiul perfuziei cerebrale (și chiar a

fluxului sanguin regional) și a celei miocardice, cu ^{123}I – amfetamină, $^{99\text{m}}\text{Tc}$ – amfetamină, ^{133}Xe și ^{201}Tl .

SPECUL (*lat. speculum „oglină“*).

Instrument destinat a îndepărta pereții unui conduct natural, susținerii larg deschise a orificiilor sau cavităților naturale pentru facilitarea examinării sau efectuării unor manevre în scop terapeutic. Instrumentele sunt variate și numeroase: specul auricular (otoscop), nazal, vaginal, anal etc.

SPERMATITĂ. Inflamația cordonului spermatic.

SPERMATOCEL. Dilatația chistică a epididimului sau a testiculului, cu acumulare de spermă. Sin. gonocel.

SPERMATOCID. Sin. spermicid.
SPERMATOCISTITĂ (*gr. sperma „sămânță“, kystis „vezică“ și -ita „inflamație“*).

Inflamația veziculelor seminale, apărând în cursul prostatitelor prin propagarea infecției în canalele ejacolatoare.

SPERMATOGENEZĂ (*gr. sperma „sămânță“ și genesis „naștere“*).

Procesul de formare și dezvoltare a spermatozoizilor.

SPERMATOGONIE (*gr. sperma „sămânță” și gone „producere”*).

Celulă germinală masculină care reprezintă stadiul inițial al spermatogenezei și din care derivă spermatoцитul.

SPERMATOKINEZIGRAFIE (*gr. sperma „sămânță”, kinesis „mişcare” și graphein „a scrie”*).

Metodă de diagnostic pentru sterilitatea masculină, bazată pe determinarea motilității spermatozoizilor; evaluarea se face la microscop, spermatozoizii fiind diluați într-o soluție fiziologică adecvată. V. *Testul Sequy*.

SPERMATOREE (*gr. sperma „sămânță” și rhoia „curgere”*).

Eliminarea de spermă prin uretră în afara actului sexual, fără orgasm.

SPERMATOZOID (*gr. sperma „sămânță”, zoon „animal” și eidos „formă”*).

Celulă sexuală masculină matură, capabilă să fecundeze ovulul. La om are o lungime de 50–60 microni, este mobil, prezintă mișcări ondulatorii și i se pot distinge: un cap, un corp și o coadă.

SPERMATURIE (*gr. sperma „sămânță” și ouron „urină”*).

Prezență de spermă în urină.

SPERMĂ (*gr. sperma „sămânță”*).

Lichid gelatinos, opalin, cu miros fad caracteristic, conține diverși componenți secretați de organele genitale masculine (testicule, epididim, prostată, vezicule seminale, glande bulbouretrale) și care menține în suspensie spermatozoizii; volumul emis în cursul unei ejaculări este între o picătură și 14 ml; pH-ul este 7,3–8,5. Numărul spermatozoizilor este de 100–180 milioane pe mililitru; sub 60 milioane este anormal.

Examinarea spermei este indispensabilă în consultațiile conjugale pentru diagnosticul sterilității masculine. Spermograma studiază: numărul, mobilitatea, procentajul de formă anormală a spermatozoizilor din spermă, precum și compoziția chimică și pH-ul lichidului. Compatibilitatea între glera cervicală feminină și spermă este studiată prin prelevare de secreții din vagin după coit. V. *Testul Sequy*.

Banca de spermă – organisme unde se conservă la frig (–196°C) sperma diluată în glicerol, în vederea însămânțării artificiale.

SPERMICID (*gr. sperma „sămânță” și lat. caedere „a ucide”*). Se spune despre o substanță care ucide, distruge spermatozoizii; anticoncepțional local sub formă de ovule, geluri sau unguent care se introduc în vagin; au însă o eficiență contraceptivă mică (au un procentaj de eșec), însă au o mare eficiență când se utilizează adițional unei alte metode contraceptive, de barieră.

SPERMOCULTURĂ (*gr. sperma „sămânță”, lat. cultura „cultivare”*).

Însămânțarea spermei pe un mediu de cultură bacteriologic în scopul identificării unor germeni (ex. gonococ).

SPERMOGRAMĂ (*gr. sperma „sămânță” și gramma „notare”*). Rezultatul examenului complet al spermei: număr, formă, analiză fizico-chimică a lichidului spermatic.

Recoltarea ejaculatului pentru spermogramă se face după 3–4 zile de repaus sexual, prin masturbare sau prin coit întrerupt.

SPERMOLIT (*sperma și lithos „piatră”*).

Calcul în căile spermatică (în veziculele seminale, canal eferent sau epididim). Sin. calcul seminal.

SPINA BIFIDĂ [*lat. spina „vârf ascuțit” (sau „șira spinării”) și bifidus „despicat”*].

Sin. rahischizis.

Malformație congenitală a coloanei vertebrale și a măduvei spinării care constă în bifiditatea și fisura apofizelor spinoase vertebrale prin care herniază învelișurile măduvei (meningocel) sau țesutul nervos (mielomeningocel). Cea mai frecventă localizare: lombosacrat, mai rar cervical. *Spina bifidă ocultă*. Varietate de spina bifidă în care malformația, care afectează în general ultimele vertebre lombare sau primele sacrate, este izolată, fără tumefiere subcutanată și decelabilă numai la radiografie.

SPINOCELULAR. Care se referă la pătura intermediară de celule, cea mai groasă a epidermei. Numele este folosit pentru cancerule cu această localizare.

SPIROCHETE. Microorganisme spiralate, mobile și vizibile la microscop (după o colorație). Se recunosc, după culturi pe medii speciale trei grupe: treponeme, leptospire și Borrellia; specii patogene pentru om sunt: *treponema pallida* (produce sifilisul) și leptospirele.

SPIROMETRIE (*lat. spirare „a respira“ și gr. metron „măsură“*). Metodă de măsurare a capacității respiratorii cu ajutorul unui spirometru; bazată pe principii și mecanisme diferite; măsoară volumele de aer mobilizat prin mișcările respiratorii; cel mai simplu spirometru permite doar măsurarea *capacității vitale* (C.V.), care reprezintă volumul maxim de aer ce poate fi eliminat din plămâni printr-o expirație maximă după o inspirație maximă (profundă). V. capacitatea vitală.

SPIROGRAFIE (*lat. spirare „a respira“ și graphien „a scrie“*). Metodă de explorare care permite înregistrarea mișcărilor respiratorii și a *capacității pulmonare totale* (C.P.T.). V. capacitatea respiratorie.

Prin spirometrie se pot executa toate măsurătorile statice și dinamice. Există diferite tipuri de spirometrie.

SPLEEN (*fr. engl. spleen*).

Plictiseală profundă, oboseală generală și absență nemotivată, totală, a dorinței de viață. Această stare mentală se diferențiază de melancolie prin permanența sa, printr-o luciditate totală și prin absența anxietății sau tendințelor delirante.

SPLANHNE (*gr. splanchnos „viscer“*).

Organe interne sau viscere.

SPLEN-, SPLENO- (*gr. splen „splină“*).

Prefix indicând o relație cu splina.

SPLENALGIE (*gr. splen „splină“ și algos „durere“*).

Durere la nivelul splinei.

SPLENECTOMIE (*gr. splen „splină“ și ektome „excizie“*).

Ablație a splinei, indicată în caz de traumatisme grave ale acestui organ, sau în cursul diverselor afecțiuni hematologice (anemii hemolitice, unele leucoze...). Ablația splinei nu pune viața în pericol pentru că funcțiile ei sunt preluate de ganglionii limfatici, măduva osoasă și ficat.

SPLENOGRAFIE (*gr. splen „splină“ și graphein „a scrie“*).

Radiografiere a splinei după injectarea intravenoasă a unei substanțe de contrast cu acumulare în splină.

SPLENOGRAMĂ (*gr. splen „splină“ și gramma „notare“*).

Formula elementelor celulare splenice, determinată pe frotiurile preparate după o puncție splenică. Formula indică proporția dintre elementele celulare ale țesutului hematopoietic splenic.

Splenograma normală prezintă un tablou predominant limfocitar.

SPLENOHEPATOMEGALIE.

Hepatosplenomegalie.

Creșterea de volum a splinei și a ficatului.

SPLENOMEGALIE (*gr. splen „splină” și megas „mare”*).

Mărirea de volum a splinei, deceleabilă clinic prin palpare; cauzele sunt diferite infecții, tulburări de circulație în sistemul port, leucemii, infiltrații patologice cu unele substanțe etc.

SPLENOPATIE (*gr. splen „splină” și pathos „boală”*).

Orice afecțiune a splinei.

SPLENOPEXIE (*gr. splen „splină” și pexis „fixare”*).

Fixarea operatorie a unei spline anormal mobilă la peretele abdominal.

SPLENOPORTOGRAFIE.

Radiografierea splinei și a sistemului venei porte după injectarea unui produs de contrast. Injectarea produsului se face în splină, prin puncție transparietală (prin peretele abdominal) după anestezie locală. Se utilizează pentru diagnosticul hipertensiunilor portale.

SPLENOPTOZĂ (*gr. splen „splină” și ptosis „cădere”*).

Ptoza (deplasarea în jos) splinei cauzată de laxitatea mijloacelor sale de fixare.

SPLINĂ. Organ vascular, limfoid, situat în abdomen în hipocondrul stâng, sub diafragm; are o greutate medie de 200 g; reprezintă un rezervor important de sânge și celule sanguine, care în caz de nevoie poate să elibereze în circulația generală, foarte repede, aproximativ 150–200 ml de sânge. Ca organ important al sistemului reticuloendotelial, splina intervine în procesul de hemoliză, în elaborarea hemoglobinei și a pigmentilor biliari și în producerea de anticorpi.

SPONDIL-, SPONDILO- (*gr. spondylos „vertebră”*).

Element de compunere care introduce în termeni referirea la vertebre sau coloana vertebrală.

SPONDILALGIE (*gr. spondylos „vertebră” și algos „durere”*).

Sin. spondiodinie. Durere localizată la coloana vertebrală.

SPONDILARTITĂ (*gr. spondylos „vertebră”, arthron „încheietură” și -ita „inflamație”*).

Inflamație a articulațiilor vertebrale; artrita coloanei vertebrale.

Spondilartrita anchilozantă. Reumatism inflamator cronic al

articulațiilor sacroiliace și al coloanei vertebrale; debutează la adultul tânăr și evoluția sa este lentă.

SPONDILARTROZĂ. Artroză a coloanei vertebrale.

SPONDILITĂ (gr. *spondylos* „vertebră” și *-ita* „inflamație”).

Inflamația uneia sau mai multor vertebre; în general asociată cu inflamația unui disc vertebral supra- sau subiacent (*spondilodiscita*).

SPONDILOLISTEZIS (gr. *spondylos* „vertebră” și *olisthanein* „a aluneca”).

Alunecarea unui corp vertebral sau a unui segment de coloană vertebrală, de obicei înainte, față de corpul vertebral subiacent.

SPONDILOMALACIE (gr. *spondylos* „vertebră” și *malakia* „înmuiere”).

Ramoliment patologic al uneia sau mai multor vertebre.

SPONDILOPATIE (gr. *spondylos* „vertebră” și *pathos* „boală”).

Orice afecțiune a coloanei vertebrale.

SPONDILOSCHIZIS (gr. *spondylos* „vertebră” și *schisis* „diviziune”).

Fisură congenitală a unuia sau mai multor arcuri vertebrale.

SPONDILOTOMIE (gr. *spondylos* „vertebră” și *tome* „țâiere”).

Deschiderea chirurgicală a canalului vertebral.

SPONDILOZĂ. Artroză (afecțiune degenerativă) vertebrală.

SPONGIOS. Se spune despre un țesut care are o consistență asemănătoare unui burete. Ex. os spongios (cu cavități largi pline cu măduvă).

SPOR (gr. *sporos* „sămânță”).

Formă de conservare și de diseminare a unor bacterii și ciuperci.

SPORICID (*spor* și *lat. caedere* „a ucide”).

Agent care distruge spori.

SPOROCID. Sin. sporicid.

SPORULARE. Formare și eliberare de spori de vegetale, bacterii sau organisme animale inferioare.

SPORULAT. Se spune despre o bacterie capabilă de a forma spori.

SPRUE (*fr. engl. sprue*).

Sindrom dizenteric observat în țările calde (tropicale). Se întâlnește la subiecți la care mucoasa intestinală este alterată, ca urmare a unei lungi perioade de iritație de cauze diverse (infecții, parazitoze etc.); se traduce prin

diaree grăsoasă (steatoree), de putrefacție, cu semne de denutriție și carență în diferite vitamine, anemie de tip pernicios și inflamație dureroasă a limbii. Trebuie deosebită de *maladia celiacă*. V. Gluten.

Sprue nostras. Sin. *maladia celiacă*.

STAFILOCOEMIE. Septicemie cauzată de stafilococ. Este o infecție frecventă și gravă din cauza rezistenței stafilococilor la diverse antibiotice. Orginea este adesea cutanată (furuncul) sau dentară.

STAFILOCOCIE. Termen folosit pentru a denumi infecțiile cu stafilococ și în special manifestările cutanate (furuncul, antrax, panarițiu, impetigo). Se întâlnesc de asemenea stafilococii osoase (osteomielite), stafilococii pleuropulmonare etc.

STAFILOM (*gr. staphyloma* „defect ocular”).

Proeminențe ale unor porțiuni din globul ocular (corneea, sclerotică, uvveea), ca urmare a unor leziuni inflamatorii sau arsuri care au dus la slăbirea (laxitatea) peretelui ocular.

STAFILOPLASTIE [*gr. staphyle* (*prefix care introduce în termeni*

referirea la uvula sau palatul moale) și plassein „a forma”].

Repararea chirurgicală a unei fisuri (de origine congenitală sau traumatică) a vălului palatin.

STAFILORAFIE [*gr. staphyle* (*prefix cu referire la palatul moale) și rhapshe „sutură”*]

Sutura mușchiului vălului palatin.

STANDARD.

1. Etalon sau normă.
2. Normă sau ansamblu de norme care reglementează calitatea, caracteristicile etc. unui produs.
3. Care poate fi luat ca model.
4. (în sintagmă) *Standard de viață* = grad de dezvoltare a condițiilor de viață caracteristice unei persoane sau unei colectivități; nivel de trai.

Standard de performanță. Un nivel de performanță sau un set de condiții considerate acceptabile de către o anumită autoritate sau de către persoana/persoanele angajate în asigurarea sau menținerea setului de condiții.

Standardele practicii de nursing reprezintă nivelul deziderabil și realizabil de performanță în raport cu care se compară practica actuală efectivă. (Lemon = material de educație în nursing, cap. 12).

STATURAL. Care se referă la talie (statură).

Ex.: creștere staturală.

STATURO-PONDERAL. Care se referă la talie și la greutate.

STAȚUS SUEDEZ. Examen radiologic al articulației scapulohumerale care cuprinde trei incidențe complementare: de față, în rotație internă, în rotație externă și cu brațul ridicat.

STAZĂ (*gr. stasis „oprire, reținere“*).

Încetinirea sau oprirea circulației fiziologice a unui lichid dintr-un sistem de vase sau organe cavitare, din cauza unui obstacol mecanic sau funcțional sau a unei insuficiențe a musculaturii propulsive respective (ex. s. sanguină, s. biliară, s. lactată, s. gastrică, s. intestinală etc.).

STEATO- (*gr. stear, steatos „grăsime“*).

Element de compunere care introduce în termeni referirea la grăsime.

STEATOREE (*gr. steatos „grăsime“ și rhoia „curgere“*).

Exces de materii grase în fecale (excremente) cauzat de o proastă asimilare a grăsimilor alimentare, uneori în legătură cu o afecțiune pancreatică.

STEATOZĂ (*gr. steatos „grăsime“ și -oza „boală neinflamatorie“*).

Acumulare de grăsime în celule; această supraîncărcare poate să fie cauzată de un aport excesiv de lipide, de o deviere a metabolismului, de o degenerescență celulară sau de o simplă infiltrație.

STEINACH (operația). Legarea sau secționarea canalelor deferente având ca scop să împiedice trecerea spermatozoizilor, evitând astfel sarcina partenerii; una dintre operațiile de întinerire propuse în cursul timpului.

STEINMAN (broșa). Broșă (tijă) de oțel rigid, destinată a fi introdusă prin fragmentul distal al unui os fracturat și legată la o scăriță Steinman asupra căreia se exercită o tracțiune în vederea menținerii fracturii într-o poziție bună.

STENIC. Se spune despre un individ energetic, caracterizat prin reacții fiziologice și mentale rapide.

STENON (canalul). Canal excretor care drenează saliva glandei parotide și care se deschide în gură la nivelul primului sau al

celui de-al doilea molar superior.
Sin. canal parotidian.

STENOZĂ (*gr. stenos „strâmt, îngust“*).

Îngustare sau strâmtare congenitală sau dobândită a unui orificiu sau conduct natural, al unui organ al corpului; reducerea patologică a calibrului unui canal sau orificiu (ex.: stenoza mitrală, stenoza aortică, stenoza arterei pulmonare, stenoza pilorică etc.).

Stenoza aortică. Valvulopatie caracterizată printr-o micșorare a orificiului aortic.

Stenoza mitrală. Valvulopatie din cauza îngustării porțiunii libere a valvulelor mitrale cu micșorarea orificiului care separă atrial stâng de ventriculul stâng.

Stenoza hipertrofică a pilorului. Afecțiune nutrițională caracterizată prin hipertrofia musculară a pilorului, cu semn de stază gastrică și încetinire a tranzitului piloric.

STEPAJ. Mers stepat. Mers în buestru.

Tulburare de mers din cauza paraliziei mușchilor inervați de nervul sciatic popliteu extern (paralizia mușchilor peronieri); flexia piciorului pe gambă este imposibilă; în timpul mersului,

piciorul lovește solul întâi cu vârful și apoi cu călcâiul, subiectul trebuind să ridice foarte sus gamba pentru a nu lovi solul cu vârful piciorului.

STERCO- (*lat. stercus „excrement“*).

Prefix indicând o relație cu excrementele.

V. copro-, scato-.

STERCOBILINĂ. Pigment biliar format în intestin sub influența enzimelor bacteriene, prin reducerea bilirubinei excretate în bilă, trecându-se printr-un produs intermediar, stercobilinogenul.

Stercobilinogenul, pigment biliar precursor imediat al stercobilinei, eliminat în parte prin excremente, în parte resorbit în ficat. Eliminarea sa în fecale este crescută în icterele hemolitice.

STERCOLIT. Concrețiuni fecale.

STEREOAGNOZIE (*gr. stereo „solid, care iese în relief“, a „lipsit de“, gnosis „percepere“*).

Incapacitate de a recunoaște o formă (un obiect) prin pipăit. Sin. agnozie tactilă, asterognozie.

STEREOGNOZIE (*gr. stereo „care iese în relief“ și gnosis „percepere“*).

Recunoașterea prin pipăit a formei și consistenței obiectelor;

sunt implicate sensibilitatea tactilă, sensibilitatea la presiune și sensibilitatea profundă.

STEREORADIOGRAFIE.

Radiografie în relief.

STEREOTAXIE. În neurochirurgie, metodă radiografică pentru reperarea unor structuri intracraniene, în cele trei planuri ale spațiului, ceea ce permite abordarea unui punct foarte precis al structurilor cerebrale profunde.

STEREOTIP. Repetarea, după o formulă invariabilă, a unor gesturi sau a unor cuvinte; se observă în cursul anumitor boli mentale.

STERIL

1. Fără nici un microb.

2. Inapt pentru reproducere prin azoospermie la bărbat și anovulie la femeie sau din cauza unor circumstanțe care împiedică fecundarea ovulului. Sin. infecund.

STERILET. Dispozitiv intrauterin (DIU) care se introduce în uter pentru a obține un efect contraceptiv; este o metodă sigură și efectivă de *contracepție reversibilă*. DIU sunt mici piese flexibile (spirală, buclă, triunghi dublu) făcute din metal și/sau plastic; noul tip de DIU cu cupru este preferat vechilor dispozitive inerte. Steriletul nu jenează

raportul sexual, dar poate provoca câteva inconveniențe la femeie: menstrre mai abundente sau prelungite, dureri vagi în etajul inferior al abdomenului.

STERILITATE

1. Absența oricărui microorganism viu sau oricărui spor într-o suprafață organică sau pe un obiect oarecare.

2. Sterilitate (*lat. sterilitas „nerodnicie“*). Incapacitatea unui organism viu de a procrea; incapacitate de reproducere. Poate fi congenitală, consecutivă unei maladii sau unui accident sau poate fi provocată intenționat (sterilizare).

Sterilitatea masculină: este consecința fie unei absențe totale de spermatozoizi (azoospermie), fie unei anomalii cantitative sau calitative (asteno oligospermie).

Sterilitatea feminină poate fi cauzată de: obstrucție la nivelul trompei uterine, absență a ovulației, insuficiență hormonală, malformație congenitală a uterului, deformație dobândită a uterului printr-un fibrom, anomalie a glerei cervicale; poate fi *artificială* – după legarea trompelor, iradiieri, tratamente hormonale.

STERILIZARE (*lat. sterilis „sterp, neproductiv“*).

1. Metode folosite pentru distrugerea, suprimarea tuturor formelor de existență a microorganismelor patogene sau nepatogene și sporilor prezenți într-un mediu organic, într-o substanță sau pe suprafața sau profunzimea unui obiect. Poate fi obținută prin mijloace fizice (căldură, radiații, ultrasunete, ultraviolete) sau chimice (prin antiseptice).

2. Intervenție chirurgicală practică la bărbat sau la femeie și care suprimă toate posibilitățile de a avea copii. Poate fi obținută prin ablația gonadelor, ligatura trompelor uterine sau a canalelor derefente (vasectomie).

STERNALGIE (*stern și gr. algos „durere“*).

Durere localizată la stern. Sin. sternodinie.

STERNBERG (celulele). Observate în boala Hodgkin, celule cu nucleu foarte mare, bogat în cromatină, nucleoli bazofili și citoplasmă fără granulații.

STERNODINIE (*stern și gr. odyne „durere“*).

Sin. sternalgie.

STERNOSCHISIS (*stern și gr. schisis „diviziune“*).

Fisură mediană congenitală a sternului.

STERNOTOMIE (*stern și gr. tome „tăiere“*).

Secțiune chirurgicală a sternului.

STERTOR. Respirație zgomotoasă asemănătoare sforăitului (stertoroasă) observată în comă.

STETOSCOPI (*gr. stethos „piept“ și skopein „a observa, a examina“*).

Aparat acustic ce amplifică sunetele, care permite auscultația fină a zgomotelor produse de diverse organe interne (în special cele din torace).

Stetoscop biauricular, care are o parte receptoare de sunet, acoperită de o membrană, de la care pornesc două tuburi flexibile care ajung la urechile examinatorului.

Stetoscop obstetrical. Instrument în formă de pâlnie, din lemn sau aluminiu, utilizat în ascultarea bătăilor cordului fetal, eventual suflu uterin.

STIGMATIZAT (*gr. stigma „urme“*).

În sens medical, care poartă amprenta unei boli; sechelă, în urma unei afecțiuni.

STILET (*fr. stylet*).

Instrument metalic subțire, cu extremități butonate, folosit

pentru explorarea trăiectelor fistuloase.

STIMULARE CARDIACĂ. Excitarea electrică artificială a ventriculului drept destinată să asigure contracția regulată a inimii; se realizează cu ajutorul unui stimulator cardiac sau a unei sonde de antrenare.

STIMULATOR CARDIAC. Sin. *pacemaker*. Dispozitiv electronic miniaturizat care se implantează subcutanat pe torace și care furnizează (emite) miocardului (mușchiului inimii) impulsuri electrice regulate. Un stimulator este constituit dintr-o pilă (baterie), care generează impulsuri și dintr-un circuit electronic ce permite emisia și controlul. Implantarea este efectuată sub anestezie locală: cutiuța stimulatorului este îngropată între pielea toracelui și mușchiul mare pectoral; implantarea necesită o spitalizare de câteva zile. Stimulatorul cardiac este indicat în caz de slăbire a căilor de conducere electrică naturale ale inimii (când centrii fiziologici de automatism sunt incapabili să asigure ritmul cardiac normal).

STIMULINĂ. Denumire generică dată factorilor umorali de origine

diferită care stimulează activitatea unor organe sau țesuturi. Hormonii secretați de lobul anterior al hipofizei cu acțiune asupra altor glande endocrine sau stimuline (tireostimulina, corticostimulina, gonadostimulina).

STINGHIE. Sin. *regiune inghinală*.

Regiune anatomică situată la unirea feței anterioare a coapsei cu peretele anterior al abdomenului; regiune care se află la nivelul articulației femurului cu oasele bazinului.

STOM-, STOMAT-, STOMATO- (*gr. stoma „gură, deschidere“*).

Prefix de origine greacă indicând o relație cu gura, cavitatea bucală.

STOMATITĂ (*gr. stoma „gură“ și -ita „inflamație“*).

Inflamație a mucoasei bucale; poate avea cauze infecțioase, de origine bacteriană, virală (herpes), micotică (mărgăritărel); cauze alergice, toxice sau mecanice (ulcerații mecanice prin frecarea dinților de gingie, aparat dentar prost adaptat).

STOMATOPLASTIE (*gr. stoma „gură, deschidere“*).

1. Intervenție chirurgicală plastică care constă în reconstituirea

structurilor cavității bucale în caz de malformație sau după leziuni traumatiche.

2. În ginecologie, lărgirea pe cale chirurgicală a orificiului extern al colului uterin (în caz de stenoză).

STOMATORAGIE (*gr. stoma „gură”, rhexnynai „a curge”*).

Hemoragie bucală.

STOMIE (*gr. stoma „gură, deschidere”*).

1. Tehnică chirurgicală care constă în suturarea la piele a deschiderii unui viscer (colon, intestin subțire, stomac, ureter); prin deschizătură (stomă) se realizează o comunicare între organul cavitat respectiv și tegument.

2. Tehnică chirurgicală care constă în punerea cap la cap a două organe cavitare (de exemplu, stomacul și intestinul subțire). V. anastomoză.

În primul caz, termenul de stomie desemnează și rezultatul intervenției, adică orificiul de curgere a materiilor fecale sau a urinei.

În funcție de *locul stomei* se folosesc diferite denumiri. V. ileostomie, colostomie, gastrostomie, urostomie (nefrostomie, ureterostomie, cistostomie, uretostomie).

STOMIZAT. Persoană purtătoare a unei stomii.

STOP CARDIAC. Încetare bruta a bătăilor inimii, care antrenează o oprire a perfuzării organelor vitale. Această oprire brută a bătăilor inimii antrenează dispariția pulsului și a zgomotelor cardiace, prăbușirea tensiunii arteriale și oprirea circulației sanguine cu anoxie: cianoza buzelor și a urechilor traduce anoxia tisulară, iar midriaza (dilatata fixă a pupilelor) arată răsunetul cerebral grav al acestei anoxii. Un stop cardiocirculator (denumit în mod obișnuit stop cardiac) provoacă, în 15–20 secunde, o pierdere a conștienței și oprește comanda respiratorie (stop cardiorespirator – moarte clinică). După 3–5 minute, în structurile nervoase lipsite de sânge survin leziuni ireversibile. Constatarea stopului cardiocirculator impune manevre imediate de reanimare.

STRABISM. Defect al paralelismului axelor vizuale, caracterizat printr-o deviație a axei unui ochi în raport cu celălalt (defect de convergență a axelor vizuale). *Strabism convergent*, ori esotropia = deviația ochiului spre interior.

Strabism divergent, ori exotropia = deviația unui ochi spre exterior.

STRABOMETRU (*gr. strabismos*, + *gr. metron* „măsură”).

Dispozitiv pentru măsurarea grafului de deviație strabică.

STRANGULARE HERNIANĂ.

Sin. *hernie strangulată*. V. herniile.

STRAPPING. V. contenție.

STRATIGRAFIE. Variantă de *tomografie* realizată cu un aparat numit *stratigraf* (tomograf); metodă radiologică prin care este redată pe placă imaginea pulmonară la diferite adâncimi, în planul de secțiune verticală, orizontală sau oblică.

STRĂNUT (*lat. sternuere* „a strănuta”).

Reflex de protecție cu scopul fiziologic de a îndepărta particulele străine ajunse în cavitatea nazală (praf, fum, gaze iritante etc.). Mecanismul fiziologic al strănutului cuprinde următoarele momente: inspirație adâncă cu glota închisă, urmată de expirație explozivă, prin care se îndepărtează particulele iritante.

STREPTOKINAZĂ. Fibrolizină (enzimă) bacteriană izolată din filtrate de cultură de streptococ hemolitic, capabilă de a digera

fibrina; se utilizează pentru dizolvarea cheagurilor în cazuri de tromboze arteriale sau venoase. În combinație cu streptodornaza (enzimă bacteriană elaborată tot de unele tulpini de streptococ) se utilizează pentru îndepărtarea exsudatelor patologice sau a țesuturilor necrozate.

STREPTOLIZINĂ. Hemolizină produsă de streptococ; există două variante: *streptolizina „S”*, care nu provoacă producerea de anticorpi și *streptolizina „O”*, care provoacă apariția de anticorpi, având acțiune cardiotoxică, puternic antigenică. Induce formarea antistreptolizinei „O” în organismul bolnavilor cu afecțiuni streptococice. Punerea în evidență în sângele bolnavilor a anticorpilor antistreptolizină „O” (ASLO) permite diagnosticarea unei infecții streptococice. V. antistreptolizina „O”.

STRES (*engl. constrângere, forță, solicitare*).

Acest termen desemnează, pe de o parte, diverși agenți agresori la care este supus organismul [traumatisme, șoc emoțional, infecții, intoxicații, operație chirurgicală, constrângerile vieții zilnice (zgomot, apeluri telefonice multiple,

surmenaj etc.]), iar pe de altă parte, ansamblul de fenomene metabolice și viscerale pe care acești agresori le pot provoca prin solicitarea organismului la un efort de adaptare (reacție anormală de adaptare, răspuns nespecific al organismului la orice solicitare căreia trebuie să-i facă față, reacție de alarmă).

STRESANT. Se spune despre un agent capabil să provoace o stare de stres. Poate fi un agent nociv, dar și un factor inofensiv.

STRIDOR (*lat. = țipăt, șuier*).

Zgomot respirator ascuțit, provocat de o obstrucție incompletă a laringelui sau a traheei. Poate fi situat în inspir (cel mai frecvent) sau în ambii timpi ai respirației.

Stridorul congenital – zgomot respiratoriu anormal acut și pătrunzător al nou-născutului, ce survine la inspirație și cauzat de o anomalie de laringe.

STRIPPING

1. Tehnică de safenectomie (ablație a venei safene), practică în caz de insuficiență venoasă a membrilor inferioare. V. Safenectomie. Operația constă în introducerea unui dispozitiv de la un capăt la altul al unei vene

varicoase și după fixarea la o extremitate se extrage prin smulgere (termenul provine de la verbul englezesc to strip = a jupui).

2. Extirparea unei vene superficiale prin mici incizii cutanate, cu ajutorul unui instrument numit *strippe*. Se utilizează în ablația chirurgicală a varicelor membrilor inferioare.

STROFULUS. Prurigo infantil; prurigo acut al adultului; erupție pruriginoasă formată din elemente reliefate, de culoare roz, cât o gămălie de ac care se localizează de obicei pe torace și membrele superioare și progresează prin pusee. Apare de obicei la copil și poate fi legată de o parazitoză intestinală.

STROMĂ (*gr. stroma „covor“*).

1. Țesut interstițial de susținere, format din țesut conjunctiv, vase și nervi, care constituie scheletul unui organ; țesut de susținere a unui parenchim.

2. Țesut de hrănire și de susținere a unei tumori maligne.

STRUMĂ. Cuvânt latin însemnând *gușă*.

STRUMECTOMIE (*lat. struma „gușă“ și gr. ektome „excizie“*). Ablație totală sau parțială a gușei.

STRUMITĂ. (*lat. struma „gușă” și -ita „inflamație”*).

Inflamație a țesutului tiroidian afectat de o gușă.

STUPEFIANT. Substanță medicamentoasă sau nu, a cărei acțiune sedativă, analgezică, narcotică și/sau euforiantă provoacă în timp o obișnuință și o farmacodependență (toxicomanie). Dintre aceste substanțe fac parte: opiul, morfina, codeina etc. Printre alte substanțe denumite în mod curent „droguri” se găsesc derivatele de cânepă indiană (cannabis), de cocaină și de opiu, cărora li se adaugă heroina și LSD (acidul lisergic = substanță halucino-genă). Aceste stupefiante sunt responsabile de o micșorare a activității intelectuale, a motricității și sensibilității. Utilizarea lor este ilegală.

STUPOARE (*lat. stupor „amorțire, încremenire”*).

Suspendarea oricărei activități fizice sau psihice; subiectul stă cu ochii deschiși, nemișcați, privire fixă, prezintă imobilism facial și imobilitate completă (încremenit). Stupoarea poate fi de origine psihotică sau neurologică. Constituie una din manifestările schizofreniei.

SUBACUT. Care evoluează de manieră intermediară între acut și cronic. Ex.: maladie subacută.

SUBAREOLAR. Care se găsește sub areola sânului.

SUBCONȘTIENT. Sferă a fenomenelor psihice care se desfășoară în afara conștiinței și care au putut fi anterior conștiente sau ar putea deveni conștiente ulterior. Deși termenul este folosit adeseori în legătură cu psihanaliza, Freud utilizează de fapt, termenul de *preconștient*, care desemnează acel nivel al psihicului deosebit atât de conștient, cât și de inconștient, unde ar ajunge trăirile psihice refulate.

SUBDURAL. Care este situat sau se produce între fața profundă a durei mater și arahnoidă. Ex.: spațiul subdural.

SUBEROZĂ. (*lat. suber „plută” și -oza*).

Pneumoconioză provocată de inhalarea de praf de plută mucegăită; se observă la muncitorii care lucrează cu acest produs.

SUBFEBRIL (*sub și lat. febris „febră”*).

Care depășește cu puțin temperatura normală. Ex.: stare subfebrilă (temperatura nu depășește 38°; menținerea temperaturii între 37°–38°C).

SUBICTER. Discretă colorație galbenă a pielii, a scleroticii și a conjunctivei, care se observă la debutul icterelor sau în unele afecțiuni ale ficatului.

Subicteric – care prezintă o culoare galben-pal a tegumentelor, intermediară între culoarea normală și galbenul ce caracterizează icterul franc.

SUBINTRANT (*lat. subintrans „care intră pe furis”*).

Care este caracterizat prin accese ce survin fără perioade de remisie (de ameliorare sau dispariție temporară a manifestării, a simptomului). Ex.: convulsii subintrante.

SUBINVOLUȚIE UTERINĂ. Întârziere în revenirea la normal a uterului după naștere. În mod normal revenirea volumului uterin (involuția uterină) se face progresiv cu aproximativ 1–1,5 cm pe zi.

SUBLUXAȚIE (*sub și lat. luxatio „scrântitură”*).

Luxație incompletă, prin deplasarea parțială a celor două extremități osoase ale unei articulații.

SUBMATITATE. Scăderea, diminuarea parțială a sonorității normale la percuție.

SUBMAXILARĂ (glandă). Glandă salivară situată în planșeul gurii.

SUBMERSIUNE. Cufundarea totală a unui corp sub suprafața unui lichid.

Submersie. Înecare. Stare de asfixie mortală (înecare) care rezultă din penetrarea unui lichid în căile respiratorii.

SUBNARCOZĂ. Somn lejer, incomplet, provocat de hipnotice și în timpul căruia subiectul mai poate încă vorbi facilitând comunicarea; se spune mai ales despre starea artificială apropiată de somn (semisomn) provocată prin folosirea anestezicelor generale în doze slabe (mici). Subnarcoza este folosită și ca metodă de investigare psihologică și psihanalitică (subnarcoza analitică, narcoanaliza).

SUBSTANȚĂ DE CONTRAST. Substanță opacă la razele Röntgen, care introdusă în cavitățile și conductele naturale ale corpului, permite punerea în evidență a formei lor și a eventualelor modificări patologice. Se utilizează: sulfatul de bariu (pentru examenul radiologic al tubului digestiv), substanțe de contrast pe bază de iod (pentru

colangiografie, colecistografie, urografie, arteriografie etc.) și gazoase (contrast prin transparență). Substanțele de contrast sunt administrate pe cale orală, pe cale intracavitară sau parenterală.

SUBSTITUTIV. Se spune despre un tratament sau medicament vizând suplینirea unui deficit organic sau funcțional. Ex.: administrarea de insulină în diabetul zaharat este o *medicație de substituție*.

SUBSTITUT VOLEMIC. Produs natural sau sintetic utilizat pe cale intravenoasă pentru a crește volumul sanguin atunci când este anormal de mic. Sin. *înlocuitor de plasmă*. Substituitele volemice sunt indicate pentru a corecta o hipovolemie (micșorarea volumului sanguin) consecutivă unei hemoragii, stare de șoc etc.

SUBSUOARĂ. Regiunea axilară.

SUBTOTAL. Aproape total. Ex.: histerectomie subtotală.

SUCCEDANEU. Produs de înlocuire (de medicamente, de produse alimentare).

SUCTIUNE (sugere).

1. La sugar, a sorbi alimentele cu gura ce joacă rol de pompă aspiratoare.
2. Aspirație cu gura.

SUDAȚIE. Sin. transpirație.

Transpirație intensă care poate fi fiziologică (efort fizic, expunere la căldură intensă, saună etc.) sau patologică (febră ridicată, crize hipoglicemice etc.).

V. hiperhidroză, perspirație.

SUFERINȚĂ FETALĂ. Diminuarea oxigenării și alimentării fătului în timpul sarcinii sau a nașterii; poate fi cronică sau acută.

Suferință fetală cronică ce afectează creșterea și dezvoltarea fetală prin reducerea perfuziei placentare, anomalii placentare, defecte de metabolism. Ea poate fi cauzată, de asemenea, și de boli ale mamei: boală cardiovasculară, hipertensiune arterială, toxemie gravidică etc.

Suferință fetală acută. Se instalează brusc prin afectarea circulației fetomaterne (apoplexie utero-placentară, ruptură uterină, prolaps de cordon, placenta praevia, șoc) sau prin epuizarea rezervei metabolice. O suferință fetală acută se traduce printr-o modificare a zgomotului inimii fătului (ritmul cardiac se încetinește).

SUFUZIUNE. Infiltrare de lichide organice (sânge, serozități) în spațiile interstițiale.

SUGESTIE. În sens obișnuit, acțiunea care constă în a influența pe cineva. În psihologie, acțiunea de a transmite în psihicul cuiva o idee sau o credință pe care nu o are; de a face o persoană să accepte o tendință care nu este a sa. Tratamentele psihoterapice se sprijină pe sugestie.

SUGHIT (*lat. subgluttiare „a sughița“*).

Contractie spasmodică involuntară a diafragmului, însoțită de o constricție a glotei cu vibrația corzilor vocale și emiterea unui sunet gutural. Crizele de sughiț pot dura câteva minute până la câteva ore. Unele remedii populare (inspirație profundă cu reținerea aerului în plămâni cât mai mult timp posibil) permit de obicei să se întrerupă sughițul. Când crizele devin de nesuportat, este necesară administrarea de medicamente antispastice.

SUICID (sinucidere) (*lat. sui „a sa“ și caedere „a omorî“*).

Acțiune prin care o persoană își pune singură capăt zilelor.

SUPINAȚIE (*lat. supinare „a răsturna“*).

Mișcare de rotație externă a antebrațului, care aduce fața palmară a mâinii în sus, spre

deosebire de mișcarea de pronație care acționează invers.

SUPOZITOR. Medicament solid de formă conică sau ovoidă, conținând un excipient care se topește ușor la căldura corpului, destinat a fi introdus în rect.

SUPRAINFECTIE. Infecție cu un nou germen asupra unui organism deja infectat. Suprainfecția poate fi spontană (cauzată de o infecție virală care devine virobacteriană, ca gripa); poate fi consecutivă unei îngrijiri deficitare prin suprapunerea unor agenți microbieni noi în evoluția unei boli sau consecutivă îngrijirii în mediu spitalicesc (suprainfecție nozocomială).

SUPRAOCLUZIE. Acoperirea excesivă a incisivilor inferiori de către incisivii superiori. Supraocluziile sunt provocate de o dezvoltare insuficientă a maxilarului inferior și/sau superior la nivelul premolarilor și molarilor. Tratamentul de fond al supraocluziei constă în corectarea raportului dintre maxilarele inferior și superior cu ajutorul unei punți fixe sau al unui aparat ortodontic.

SUPRASPINOȘILOR (sindrom al). Sindrom caracterizat printr-o durere de umăr resimțită în

momentul abducției brațului, adică atunci când acesta este îndepărtat de corp la trecerea spre 70°. Sindromul se referă la ansamblul de mușchi și tendoane care întăresc umărul, mușchii rotatori. Lezarea acestui ansamblu poate avea origini multiple (tendinită, calcificare intratendinosă, ruptură de tendon, conflict mecanic cu acromionul).

SUPRARENALECTOMIE (*glanda suprarenală și gr. ekstome „excizie”*).

Rezecție chirurgicală a uneia sau celor două glande suprarenale.

SUPRARENALITĂ (*glanda suprarenală și gr. -ita „inflamație”*).

Inflamația glandelor suprarenale.

SUPRARENALOM (*glanda suprarenală și gr. -oma „umflătură”*).

Orice tumoră benignă sau malignă care se dezvoltă în glanda suprarenală. După locul de dezvoltare poate fi: corticosuprarenalom sau medulosuprarenalom.

SUPURAȚIE. Supurare. Producere și scurgere de puroi; este o reacție normală de apărare a unui organism sănătos în fața agresiunii microbiene. Supurația unui țesut este la originea unui abces, care poate fi superficial în cazul unui furuncul (inflamația unui

folicul pilosebaceu produsă de un stafilococ) ori profund și localizat într-un viscer: ficat, plămâni, creier, rinichi. O supurație se scurge dintr-un abces fie spontan, fie prin intermediul unei fistule (canal patologic), fie prin deschidere chirurgicală.

SURDITATE VERBALĂ. Incapacitatea de a înțelege limbajul vorbit; neînțelegerea sensurilor cuvintelor, cu toate că sunetele componente sunt percepute cu auzul. Această afecțiune traduce o leziune a cortexului cerebral – în zona în care sunt localizați centrul limbajului.

SURDOMUT. Subiect, care, din cauza unei surdități congenitale sau dobândite în prima copilărie, n-a putut să învețe să vorbească normal.

SURDOMUTITATE. Stare a unui subiect surd și mut; mutitate asociată cu o surditate, ce poate fi și o consecință a acesteia.

SURFACTANT. Substanță care tapetează fața internă a alveolelor pulmonare; constituit din fosfolipide, formează o peliculă foarte subțire care acoperă totalitatea suprafeței interioare a alveolelor pulmonare.

SURJET (sutura în). Sutura unei plăgi cu un fir trecut alternativ prin cele două margini ale plăgii, fără noduri intermediare și consolidat prin două noduri la extremități.

SURMENAJ. Stare de oboseală extremă a omului, caracterizată prin somnolență, dureri de cap, nervozitate, scăderea posibilității de concentrare etc., în urma unui efort fizic sau psihic excesiv și prelungit.

SUSPENSOR. Bandaj destinat să susțină și să ridice scrotul și testiculele; este utilizat atunci când scrotul (bursele) sunt umflate și dureroase, în cazul unei orhite (inflamație a unui testicul) sau de un varicocel (dilația varicoasă a venelor testiculului).

SUȘE. Ansamblul tuturor bacteriilor provenind din multiplicarea

unei bacterii unice. Sin. rom. tulpina.

SUTURĂ BREGMATICĂ. Sătură între osul frontal și fiecare din cele două oase parietale.

SUTURĂ LAMBDOIDĂ. Sin. parieto-occipitală. Este formată de marginea posterioară a osului parietal și de scoica occipitalului numită și sutură *occipito-parietală*.

SYDENHAM (coreea). Afecțiune neurologică de etiologie reumatismală (streptococ hemolitic), întâlnită în a doua copilărie; se caracterizează prin mișcări involuntare, bruște, scurte – care survin la intervale neregulate – ale feței și membrilor și o micșorare a tonicității musculare. Sin. *dansul Saint Guy*. Tusea Sydenham – o tuse spasmodică întâlnită în isterie.

ȘALAZION (*gr. chalasion „piatră”, „grindină”*).

Tumefacție inflamatorie provocată de obstrucția unei glande sebacee palpebrale (glanda lui Meibomius); este un nodul roșu, suplu, nedureros, amplasat în grosimea pleoapei; apare fără o cauză deosebită.

ȘANCROU. Ulcerație a pielii sau mucoasei care este poarta de intrare pentru diverși agenți infecțioși; cel mai frecvent este de origine veneriană.

Șancru moale sau șancroid.

Afecțiune veneriană cauzată de bacilul Ducrey; boală sexuală transmisibilă, caracterizată printr-o ulcerație profundă, unică sau multiplă, plină cu o secreție gălbuie, dureroasă, situată de obicei la nivelul prepuțului sau pe pielea penisului la bărbat sau a labiilor mari la femeie; se complică printr-o infecție dureroasă a ganglionilor, care se fistulizează provocând abcese (buboane șancroase) în absența tratamentului.

Șancru sifilitic. Leziune inițială a sifilisului (sifilom primar); se localizează la nivelul organelor genitale în 98% din cazuri; apare la locul de inoculare după o perioadă de incubație de 10–20 de zile. Este o eroziune superficială, uneori se ulcerează; netratat se cicatrizează în 4–6 săptămâni; se asociază cu tumefierea ganglionilor din teritoriul corespunzător; această asociere șancru și adenopatia, caracterizează sifilomul primar.

Șancru tuberculos. Leziunea inițială, de inoculare primitivă a tuberculozei pe piele sau pe mucoase, caracterizată printr-o ulcerație însoțită ulterior de limfangită și adenopatie satelită.

ȘANȚ BALANO-PREPUȚIAL. V. penis.

ȘOC. Este o gravă tulburare funcțională a întregului organism, ca răspuns la acțiunea unui agent agresiv, în urma căruia se instalează anoxia țesuturilor și acumularea produșilor de catabolism; este deci o reacție organică postagresivă, decompensată. În orice stare de șoc, indiferent de cauză, se instalează o perturbare

a circulației și a proceselor metabolice de la nivelul țesuturilor; se caracterizează prin puls filiform și rapid, o scădere tensională (*colaps cardiovascular*), sudori reci, stare de prostrație, cianoză, din cauza diminuării volumului sanguin circulant. Cauzele sunt foarte diferite: hemoragie brutală, traumatisme, maladii infecțioase grave, afecțiuni cardiace, insuficiență renală acută, intoxicații, embolie pulmonară masivă, septicemiile, anafilaxia și unele cauze neuro-endocrine.

Șoc anafilactic. Apare în cursul reacțiilor alergice imediate, grave. Cel mai frecvent survine în următoarele circumstanțe etiologice: alergie medicamentoasă, înțepătură de insecte, alergie alimentară, în urma injecțiilor cu seruri terapeutice. În șocul anafilactic are loc o exsudare mare de lichid în interstițiu, care

alături de vasodilatație determină prăbușirea tensiunii arteriale, ce poate fi responsabilă de moartea bolnavului. Debutul este brusc (la câteva minute după administrarea substanței), manifestat prin urticarie, edem al feței, edem laringian, crize de dispnee, hipotensiune arterială, tahicardie, cianoză etc.

ȘANT ORBITOPALPEBRAL SUPERIOR. Delimitează pleoapa superioară de zona sprâncenoasă. Șanțul orbitopalpebral inferior separă pleoapa inferioară de umărul obrazului.

ȘUNT (*fr. engl. shunt „derivație“*). Cale de derivație. Trecere anormală a sângelui dintr-o cavitate în alta. Există șunturi create chirurgical între o arteră și o venă a antebrațului pentru a permite o epurare extrarenală (dializă) la persoanele atinse de insuficiență renală cronică.

T

T.A.B. Vaccin T.A.B. Sin. vaccin antițifoparatif.

Vaccin polivalent format dintr-o suspensie de bacili tifici (*Salmonella typhi*) și paratifici (*Salmonella paratyphi A* și *Salmonella paratyphi B*), omorâți prin căldură sau prin agent bactericid.

TABAGISM. Sin. nicotinizm.

Intoxicație cu tutun. Fumul de tutun conține nicotină, precum și alte substanțe periculoase pentru sănătate, între care gudroanele cancerigene și oxidul de carbon. Tabagismul stă la originea unor boli grave, îndeosebi cancerul bronhopulmonar, boli cardiovasculare și boli respiratorii cronice. Se apreciază că el este cauza a două milioane de morți pe an în țările industrializate, dintre care aproximativ jumătate dintre decese survin înaintea vârstei de 65 de ani.

Tabagism pasiv. Acesta privește persoanele nefumătoare care trăiesc sau lucrează în anturajul unui sau mai multor fumători. Astfel, copiii supuși tabagismului părinților sunt victimele unor afec-

țiuni respiratorii (rinofaringite, bronșite, astm).

TABES (*lat.* = *boală care macină*).

Manifestare neurologică tardivă a sifilisului, caracterizată prin neordonarea mișcărilor (ataxie locomotorie), făcând mersul foarte dificil, abolirea reflexelor osteotendinoase, crize paroxistice dureroase cu localizări diverse, tulburări trofice etc.

RBW este pozitivă în LCR.

TACT (*lat. tactus „atingere, pipăire*“). Sin. tușeu.

Procedeu de examinare a cavităților naturale ale organismului (rect, vagin, gură) prin explorare palpatorie digitală.

TAHI- (*gr. tachys „rapid*“).

Prefix care introduce în termeni sensul de rapiditate.

TAHIARITMIE (*gr. tachys „rapid*“, a „fără“ și *rytmos „ritm*“).

Ritm cardiac rapid și neregulat.

TAHICARDIE (*gr. tachys „rapid*“ și *kardia „inimă*“).

Accelerare a ritmului cardiac.

TAHIFAGIE (*gr. tachys „rapid*“ și *phagein „a mânca*“).

Faptul de a mânca (ingera) repede, având drept consecință o

masticăție insuficientă și tulburări dispeptice.

TAHIFEMIE (*gr. tachys „rapid“ și pheme „vorbiire“*).

Pronunție exagerat de rapidă a cuvintelor, accelerarea ritmului verbal.

TAHIFILAXIE (*gr. tachys „rapid“ și gr. phylaxis „apărare“*).

1. Fenomen de toleranță rapidă a organismului față de un medicament a cărui eficacitate descrește pe măsură ce se înmulțesc crizele, obligând ca dozele să fie crescute.

2. Fenomen de diminuare progresivă a reacțiilor organismului față de un agent patogen, atunci când acesta este administrat în mod repetat. De ex.: injectarea unei doze mici a unei substanțe toxice protejează organismul contra injectării unei doze mari.

TAHIFRENIE (*gr. tachys „rapid“ și phren „minte, spirit“*).

Procese mintale rapide.

TAHIKINEZIE (*gr. tachys „rapid“ și kinesis „mișcare“*).

Rapiditate anormală a mișcărilor voluntare.

TAHILALIE (*gr. tachys „rapid“ și lalein „a vorbi“*).

Sin. tahifemie.

TAHIPNEE (*gr. tachys „rapid“ și pnoia „respirație“*).

Accelerare a ritmului respirator.

TAHISISTOLIE (*gr. tachys „rapid“ și systola*).

Accelerare a sistolelor cardiace.

TAKATA-ARA (reacție). Test de disproteinemie; reacție de precipitare a unor seruri în prezența unei soluții de sublimat de fucsină care se utilizează în explorarea funcțională a ficatului (sindromului de inflamație sau de reacție mezenchimală). Nu este o probă specifică, fiind folosită din ce în ce mai rar.

TALALGIE (*lat. talus „călcâi“ și gr. algos „durere“*).

Durere localizată la călcâi; poate fi cauzată de o atingere a calcanelui (osul călcâiului), a tendonului lui Ahile sau a aponevrozei plantare.

TALAMUS. Structură a creierului care participă la recepția informațiilor nervoase. Talamusul este un centru nervos care joacă un rol de integrare în majoritatea funcțiilor nervoase. El primește informațiile senzitive și senzoriale care provin de la alți centri nervoși și le analizează înainte de a le transmite cortexului cerebral.

TALASEMIE. Boală ereditară caracterizată printr-un defect al sintezei hemoglobinei, care se traduce prin microcitoză (micșorarea dimensiunilor globulelor roșii) și prin anemie (anemie hemotolică ereditară).

TALASOFOBIE (*gr. thalassa „mare“ și phobos „frică“*).

Teamă de mare și valuri.

TALASOTERAPIE (*gr. thalassa „mare“ și therapeia „tratament“*).

Aplicarea în scopuri terapeutice a proprietăților climatului marin, ale apei de mare, nămolurilor marine, nisipului de pe litoral și algelor marine.

TALIE. Statură. Înălțimea corpului de la vertex la sol.

TALON-GENUNCHI. Probă în neurologie pentru precizarea gradului de coordonare a mișcărilor voluntare ale membrilor inferioare; bolnavul, cu ochii închiși, trebuie să atingă cu călcâiul, genunchiul celuilalt picior.

TAMPON

1. Bucată de vată sau tifon aplicată pentru oprirea unei hemoragii.

2. Substanța care stabilizează pH-ul unei soluții chiar dacă se adaugă un acid sau o bază. V. soluție tampon.

TAMPONADĂ. Comprimarea brutală a inimii prin revărsat pericardic rapid constituit.

TANATO- (*gr. thanatos „moarte“*).

Element de compunere care introduce în termeni referirea la moarte.

TANATOFOBIE (*gr. thanatos „moarte“ și phobos „frică“*).

Frica de moarte.

TANATOLOGIE (*gr. thanatos „moarte“ și logos „știință, studiu“*).

Studiul morții și al fenomenelor legate de moarte.

TANATOPRAXIE (*gr. thanatos „moarte“ și praxis „acțiune“*).

Sin. *îmbălsămare*.

TAPOTAMENT. Metodă de mobilizare a secrețiilor, care constă în lovirea peretelui toracic, cu mâna, ritmic, pe toată suprafața, timp de 1–2 minute. Încheietura mâinii trebuie să fie relaxată, iar cotul în flexie.

Tapotare. Metodă de masaj care constă din baterea țesuturilor cu marginea cubitală a mâinii.

T.A.R. Abr. pentru „tensiune arterială retiniană“.

TARAT. Purtător al unei maladii ereditare; plin de vicii, cu tare.

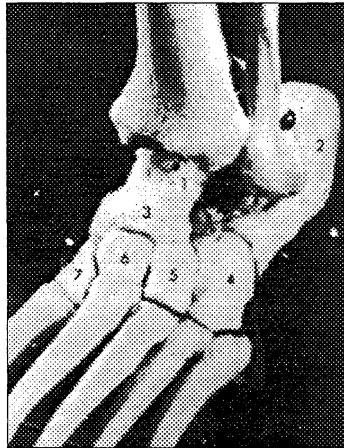
TARĂ. Defect fizic sau psihic (ereditar); meteahnă.

TARS

TARS

1. (gr. *tarsos* „talpă“, „marginea pleoapei“).

Schelet al părții posterioare a piciorului; format din șapte oase scurte dispuse pe două rânduri; *tars anterior* cu cinci oase: cuboid, scafoid și cele trei cuneiforme; *tars posterior*, cu două oase: astragal și calcaneu; tarsul se articulează cu tibia și peroneul prin intermediul astragalului (articulația tibiotarsiană) și înainte cu oasele metatarsiene

Tars, oasele tarsului

1. Astragal; 2. Calcaneu;
3. Scafoid; 4. Cuboid;
- 5, 6 și 7 Cuneiforme

prin cele trei oase cuneiforme (articulația tarso-metatarsiană).

2. Tars palpebral: marginea liberă a pleoapei superioare și inferioare (tars superior și inferior).

TARSALGIE (*gr. tarsos „talpă” și algos „durere”*).

Durere localizată la tars (la articulațiile tarsului).

TARSECTOMIE (*gr. tarsos „talpă”, „marginea pleoapei” și ektome „excizie”*).

1. Ablația unuia sau mai multor oase tarsiene.

2. Extirpare totală sau parțială a cartilagiului tarsal, operație în cazurile de ectropion sau entropion palpebral cu modificări ale tarsului.

TARSOPLASTIE (*gr. tarsos „talpă”, „marginea pleoapei” și plassein „a forma”*).

1. Operație reparatorie aabei piciorului practică pe tars.

2. Sin. blefaroplastie (V. acest termen).

TARSORAFIE (*gr. tarsos „marginea pleoapei” și rhaps „sătură”*). Operație chirurgicală constând în suturarea, temporară, una de alta a marginilor pleoapei superioare și pleoapei inferioare.

Sin. blefarorafie (v. acest termen).

TARSOTOMIE (*gr. tarsos „talpă”, „marginea pleoapei” și tome „tăiere”*).

1. Incizie la nivelul tarsului fără ablație osoasă.

2. Rezeecția parțială a tarsului palpebral pentru corecția unui entropion (v. acest termen).

TARTRU

1. Depunere tare, calcifiată sau pe cale de a se calcifia ce se acumulează pe coatele dinților și sub gingii (*tartru dentar*).

2. Depozit aderent, în general dur și compact, provenind dintr-o apă cu conținut crescut în săruri minerale.

TAXIS (*gr. = ordine, aranjare*).

Manevră de reducere manuală a unei hernii.

T.C.C. Abr. pentru *traumatism cranio-cerebral*.

TEHNICA DUBLULUI CONTRAST.

Tehnică constând în umplerea unei cavități digestive cu aer și tapetarea pereților săi cu un produs fin opac.

TEL-, TELE- (*gr. tele „departe” sau telos „capăt”*).

Element de compunere care introduce în termenii sensul de acționare din depărtare, de la distanță sau care introduce în termenii referirea la extremitate.

TELALGIE (*gr. tele „departe” și algos „durere”*).

Durere care apare în altă parte, la distanță de locul leziunii.

TELANGIECTAZIE (*gr. tele „departe”, aggeion „vas” și ektasis „dilație”*).

Dilație permanentă a unui vas mic (arteriolă, capilar sanguin, venulă) situat în derm. Telangiectaziile formează linii fine roșii și violete, de câțiva milimetri până la câțiva centimetri lungime, rectilinii sau sinuoase; uneori sub formă de stele mici (angioame stelare); unele au cauză locală (traumatism, radioterapie), altele consecutive unei boli (sclerodermie, lupus eritematos, sau pot fi din cauza unei insuficiențe venoase cronice a membrului inferior. Există și forme congenitale, care constituie un simptom al unei afecțiuni ereditare.

TELANGIOM (*gr. tele „departe”, aggeion „vas” și -oma „umflătură”*).

Tumoră benignă formată din proliferări capilare.

TELECOBALTOTERAPIE (*gr. tele „departe”, cobalt și terapia „tratament”*).

Tratament cu raze gama obținute cu o bombă conținând o capsulă

de radioactiv, plasată la distanță de bolnav.

TELEIRADIERE. Iradiere de la distanță.

TELEMONITORIZARE FETALĂ. Sistem de înregistrare la distanță a zgomotelor cardiace ale fătului. Sin. *monitorizare la distanță a cordului fetal, telesupraveghere a sarcinii.*

Telemonitorizarea fetală este indicată în timpul sarcinilor cu risc care nu necesită o spitalizare a femeii [întârziere moderată a creșterii intrauterine, amenințare de naștere prematură, sarcină multiplă (mai mulți feți în cavitata uterină) pornind din cea de-a 28-a săptămână de amenoree]. Pacienta aplică pe abdomenul său un captor legat la o cutiuță ce conține un aparat care înregistrează zgomotele inimii fătului. Pe cutiuță se pune apoi un receptor telefonic care transmite direct, pe cale electronică, informațiile la imprimanta calculatorului central al serviciului de obstetrică, ceea ce asigură supravegherea sarcinii.

TELENCEFAL. Ansamblul celor două emisfere cerebrale.

TELERADIOSCOPIE. Sin. cu radioscopie televizată.

TELERADIOTERAPIE. Tratamente cu raze X sau alte radiații ionizante a căror sursă este plasată la o distanță mai mare de 1,5 m față de organism, ceea ce permite să cuprindă corpul în totalitate (tratament aplicat în metastaze canceroase).

TELETERAPIE (*gr. tele „departe” și therapeia „tratament”*).

Tratament efectuat la distanță de bolnav ca în cazul tratamentului cu raze X.

TELEVIZIUNE RADIOSCOPICĂ.

Sin. radioscopie televizată.

TEMPERATURĂ BAZALĂ

1. Temperatura corporală măsurată la deșteptare.

2. Temperatura măsurată dimineața, rectal, vaginal sau bucal poate decela momentul ovulației. Creșterea curbei termice peste 37°C apare în mod normal la femeia adultă cu 14 zile înaintea menstruației, *indicând ovulația*. În cadrul serviciilor de planificare familială, cuplurilor care utilizează ca metodă anticoncepțională *abstinența periodică*, li se recomandă abținerea de la activitatea sexuală în intervalul dintre prima zi și a treia zi consecutivă în care temperatura se menține ridicată. Prelungirea peste 16 zile

a acestei temperaturi poate fi un indiciu de graviditate.

TEN-, TENO- (*gr. tenon „tendon“*).

Element de compunere care introduce în termeni referirea la tendon.

TENALGIE (*gr. tenon „tendon“ și algos „durere“*).

Durere localizată la un tendon.

Sin. *tenodinie*.

TENDINITĂ (*lat. tendo „tendon“ și -ita „inflamație“*).

Inflamația unui tendon. Sin. tenozită.

TENDON (*lat. tendo „tendon“*).

Partea terminală, distală sau proximală a unui mușchi, formată din țesut conjunctiv alb, rezistent, prin care mușchiul se inseră la os sau pe alte structuri.

TENDON (LIGAMENT) ROTULIAN (*lat. tendo „tendon“*).

Ligament puternic întins între vârful rotulei și tuberozitatea anterioară a tibiei.

TENECTOMIE (*gr. tenon „tendon“ și ektome „excizie“*).

Excizie totală sau parțială a unui tendon.

TENESME. Contracturi spasmodice și dureroase ale sfincterelor anal și vezical, însoțite de arsuri; nevoie permanentă de micțiune

sau de defecare (tenesme vezicale sau rectale). Se observă tenesme în cursul sindromului dizenteric, cu evacuări rectale, compuse de cele mai multe ori din mucozități, sânge sau puroi.

TENIE sau TAENIA. Vierme din clasa cestodelor, parazit al intestinului subțire; sunt viermi plași, de dimensiuni variabile de la câțiva milimetri la mai mulți metri lungime; capul (scolex) are ventuze, cu ajutorul cărora viermele se fixează de mucoasa intestinală, corpul este format din numeroase progloete, segmentate. Omul se contaminează prin alimente care conțin larve și nu sunt suficient prelucrate termic, prin ingestia de carne bovină sau porcină, infestată și insuficient fiartă.

Taenia saginata – transmisă prin carnea de vită este un vierme lung de 10–12 m. Este solitar, căci există un singur vierme, o dată, în intestin.

Taenia solium, vierme de ordinul porcină – are 2–3 m lungime.

Taenia echinococcus – este o tenie mică de câțiva milimetri, trăind mai ales în câini. *Botriocfalul*, vierme lat, de 9–10 m lungime, pătrunde în organismul omului prin ingestia de carne de pește.

Tratamentul teniazei este medicamentos, *tenifug* care provoacă expulzia teniei.

TENODEZĂ (gr. *tenon* „tendon” și *desis* „legare împreună”).

Intervenție chirurgicală care constă în transformarea unui tendon într-un fel de ligament.

TENODINIE (gr. *tenon* „tendon” și *odyn* „durere”).

Sin. tenalgie.

TENOLIZĂ (gr. *tenon* „tendon” și *lysis* „desfacere”).

Eliberare pe cale chirurgicală a unui tendon a cărui mișcare este împiedicată de aderențe.

TENOPEXIE (gr. *tenon* „tendon” și *pexis* „fixare”).

Fixarea, în general prin sutură, a unui tendon de mușchiul corespunzător.

TENOPLASTIE (gr. *tenon* „tendon” și *plassein* „a forma”).

Înlocuirea unui tendon rupt sau bolnav prin grefă tendinoasă.

TENORAFIE (gr. *tenon* „tendon” și *rhaphe* „sătură”).

Sătură chirurgicală a unui tendon secționat.

TENOSINOVITĂ (gr. *tenon* „tendon”, *sinovia* și *-ita* „inflamație”).

Inflamația unui tendon și a tecii sale sinoviale (membrana seroasă care înconjoară unele tendoa-

ne și facilitează alunecarea lor). Sin. sinovita tendonoasă.

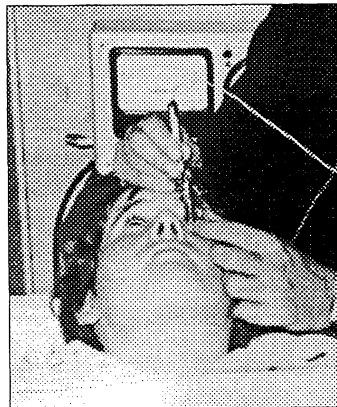
TENOZITĂ. Sin. tendinită.

TENSIUNE ARTERIALĂ. Sin. *presiune arterială*.

Reprezintă presiunea exercitată de sângele circulant asupra pereților arteriali; într-un sens strict reprezintă tensiunea pereților arteriali corespunzătoare presiunii exercitate de sângele circulant.

TENSIUNE OSMOTICĂ. Sin. presiune osmotică.

TENSIUNE OCULARĂ. Presiune care domnește în interiorul globului ocular. Sin. presiune intraoculară; este măsurată cu un

Măsurarea presiunii intraoculare (sau Măsurarea tensiunii oculare)

aparatură numită tonometru cu apăsare care se apasă pe ochi. Valoarea normală este între 10 și 20 mm Hg.

TERAPEUT. Medic care tratează bolnavul sau specialist care studiază diferite metode de tratament. Ex.: fizioterapeut.

TERAPEUTICĂ. (*gr. therapeuein „a îngriji”*).

Parte a medicinei care se ocupă cu tratamentul bolnavilor și mijloacelor – medicamentoase, chirurgicale sau altele – destinate vindecării sau ameliorării bolilor. Sin. tratament.

TERAPIE (*gr. therapeia „tratare”*).

Tratament.

TERAPIE COMPORTAMENTALĂ. Metodă de tratament al tulburărilor mintale constând în deconșionarea și învățarea cu scopul de a înlocui un comportament neadaptat, printr-un comportament adaptat. Indicații: nevroză, tulburări sexuale (ejaculare precoce, impotență, vaginism, frigiditate), perversiuni și unele stări psihotice.

TERAPIE GENICĂ. Metodă terapeutică ce utilizează genele și informația pe care ele o poartă, pentru a trata o boală genetică

sau pentru a modifica un comportament celular; transferul unor gene sănătoase în celule purtătoare de gene patogene, cu scopul de a corecta anomalii genetice.

Terapia genetică este avută în vedere și ca o tehnică terapeutică aplicabilă unor boli neereditare, precum cancerul și SIDA. În aceste cazuri strategia constă în a face să intre în celula bolnavă (și nu și în alta) o genă capabilă să o distrugă. Terapia genetică se află la începutul fazei experimentale. Terapia genetică ar putea constitui, în câțiva ani sau câțiva zeci de ani, un progres medical cel puțin comparabil cu descoperirea antibioticelor sau a razelor X.

TERAT-, TERATO- (*gr. terras, terratos „monstru”*).

Element de compunere referitor la un monstru.

TERATISM (*gr. terras „monstru”*). Monstruoșitate sau anomalie congenitală.

TERATOGEN (*gr. terras „monstru” și genesis „naștere”*).

Care este susceptibil de a determina o malformație la embrion.

Factorii teratogeni pot fi genetici, preexistenți fecundației (adică ereditari) sau factori care acțio-

nează în timpul vieții intrauterine asupra dezvoltării embrionare sau fetale, antrenând anomalii (perturbări) care duc la malformații. Aceștia din urmă pot să fie de origine infecțioasă (rubeolă, toxoplasmoză, sifilisul etc.), fizică (raze X, explozii atomice) sau chimică. Medicamentul teratogen cel mai cunoscut este *talidomide*.

TERATOLOGIE (gr. *terras* „monstru” și *logos* „știință, studiu”).

Știință care studiază anomaliile și malformațiile legate de o perturbare a dezvoltării embrionare sau fetale. Specialistul este *teratolog*.

TERATOM (gr. *terras* „monstru” și *-oma* „umflătură”).

Malformație de aspect tumoral, de origine embrionară, formată dintr-o asociație de diferite tipuri de țesuturi care nu au nici o legătură cu organele sau cu regiunea unde s-au format.

Aceste țesuturi pot fi teratoame maligne sau benigne. Cele mai frecvente sunt tumorile sacrococigiene ale nou-născutului și teratoamele ovariene (chisturi dermoide) conținând uneori păr, unghii, formații glandulare.

TERATOSPERMIE. Anomalii ale spermatozoizilor susceptibile a

produce efecte negative asupra oului și gestației (avorturi, nașteri premature, malformații congenitale).

TERATOZOOSPERMIE. Creșterea numărului de spermatozoizi anormali.

TEREBRANT. Despre fenomene fiziologice sau patologice; care pătrunde în adâncime, pătrunzător. Ex.: plagă, ulcer sau epiteliom terebrant; se spune și *durere terebrantă*.

TERM-, TERMO- (gr. *thermos* „cald”).

Element de compunere care introduce în termeni referirea la temperatură, la starea de căldură.

TERMAL. Se referă la apele minerale calde (izvoare minerale); care izvorăște cald din pământ, având de obicei proprietăți terapeutice. Ex.: ape termale, stațiune termală.

TERMOANALGEZIE (gr. *thermos* „cald”, *an* „fără” și *algos* „durere”).

Lipsa durerii la excitanți termici a căror intensitate atinge în mod normal pragul dureros; abolirea sensibilității normale la căldură sau pierderea capacității de a deosebi căldura de frig.

TERMOCAUTERIZARE. Cauterizarea unei plăgi sau a unui țesut prin căldura produsă de un cauter încălzit. Mai nou, termocauterul este înlocuit de *electrocauter*.

TERMOCOAGULARE. Coagularea unui țesut sub efectul căldurii produsă printr-un curent de înaltă frecvență.

TERMOFIL (*gr. thermos „cald“ și philein „a iubi“*).

Care preferă temperaturile ridicate; bacteriile caracterizate printr-o temperatură optimă de dezvoltare cuprinsă între 50° și 60°C cu limite între 40° și 80°C.

TERMOFOR. Recipient de metal, cauciuc sau sticlă în care se pune apă caldă și care se aplică pe o regiune a corpului cu scop terapeutic; aparat electric de forma unei pernțe care degajă căldură. Termoforul se aplică pe orice regiune a corpului în cazul crizelor dureroase gastrice, abdominale, în dureri reumatismale, în nevralgii etc.

TERMOGENEZĂ (*gr. thermos „cald“ și genein „a produce“*).

Producție de căldură a organismului; organul principal producător de căldură este în special ficatul, dar ca sediu de termogeneză sunt mușchii care eliberează, în contracția lor, căldură.

TERMOLIZĂ (*gr. thermos „cald“ și lysis „dizolvare, pierdere“*).

Proces complex prin care organismul pierde căldură (transpirația și evaporația apei de pe piele, dilatarea vaselor tegumentare etc.).

TERMOREGLARE. Mecanism fiziologic prin care temperatura organismului este menținută constantă (homeotermie), indiferent de variațiile temperaturii din mediul ambiant. Termoreglarea este o funcție complexă aflată sub comanda sistemului nervos central, în principal al hipotalamusului; funcție a organismului care asigură echilibrul dintre producerea de căldură (termogeneză) și pierderea de căldură (termoliză) în vederea menținerii stării de homeotermie.

TERMOREZISTENT. Care poate rezista la temperatură crescută. Ex.: spor termorezistent.

TERMOSTAT. Aparat care permite menținerea unei temperaturi constante cu ajutorul unui sistem automat de încălzire (etuve, sterilizatoare).

TEROS. Care are culoarea pământului. Ex.: facies teros.

TERȚĂ (febră). Febră intermitentă ale cărei accese se repetă

la fiecare trei zile; este o formă particulară de paludism. V. paludism.

TERȚIAR. Care vine pe al treilea loc. Ex.: stadiul terțiar al sifilisului.

TEST

1. Examen ori probă standardizată și etalonată, care permite evaluarea aptitudinilor fizice și psihologice ale unui individ dat.

2. Examen complementar practicat pentru a orienta sau a confirma diagnosticul unei boli (test cutanat pentru determinarea sensibilității organismului la anumite antigene) (V. *cutireacția*, teste serologice etc.).

Test de inteligență. Probă standardizată care permite evaluarea capacităților intelectuale ale unui subiect prin comparare cu o medie stabilită pentru totalitatea indivizilor care au fost supuși aceleiași probe. Se utilizează: testul lui *Binet Simon* care măsoară vârsta mintală reală în raport cu vârsta biologică și testul lui *Weschler-Bellevue*, destinat explorării totalității funcționării psihice a subiectului; constă dintr-o baterie de teste care pun în joc diferite operații intelectuale: ordonarea imaginilor, asocierea diferitelor elemente, reconstituirea unor figuri geometrice etc.

Test de personalitate. Probă standardizată care permite studiul caracterului unui subiect sau determinarea pe plan psihiatric a stării ori tendințelor sale patologice. Ex.: *testul lui Minnesota de evaluare multifazică a personalității*; comportă mai multe chestionare al căror scor evidențiază caracterul și tendințele afective profunde ale subiectului.

Test psihologic. Ansamblu de operații standard care se execută de către subiect, în scopul aprecierii unor procese psihice ca: memorie, atenție, perspicacitate, promptitudine etc.

Test serologic. Cercetarea anticorpilor specifici unei boli într-o probă de ser sanguin.

TESTUL APGAR. Se mai spune *scorul APGAR*.

Criterii pentru aprecierea stării copilului la naștere; evaluarea funcțiilor vitale, semnelor clinice ale unui nou-născut, din primul minut de viață și aprecierea evoluției la 3, 5 și 10 minute mai târziu. La naștere sunt notate cinci elemente: frecvența cardiacă; mișcările respiratorii; colorația pielii (albastră, în caz de conținut mic de oxigen în sânge sau prea palidă); tonusul muscular; reacțiile la stimuli.

Fiecare semn (element) obiectiv este notat cu un punctaj (scor) – după gradul de gravitate – cu cifre 0, 1 sau 2 (0 fiind gravitatea maximă); suma lor reprezintă scorul APGAR; scorul de 10, 9, 8 corespunde unei stări foarte bune, bune sau satisfăcătoare a nou-născutului; scorul 7 ar putea fi echivalent cu apneea tranzitorie; scorul 6, 5, 4 cu asfixie albastră, iar scorul 3, 2, 1 cu asfixie albă. Lingv. APGAR – acronim mnemotehnic de cinci semne clinice : A (aspect), P (puls), G (grimasă, răspuns reflex), A (activitate, tonus muscular), R (respirație); corespunde numelui Apgar Virginia, pediatru american care a inițiat metoda.

TESTUL DE POSTURĂ. Explorare funcțională a tensiunii arteriale constând în măsurarea acestora în poziție culcat, apoi așezat și în picioare. La hipertensivi poziția în picioare antrenează creșterea tensiunii (în timp ce la normali se obține o scădere).

TESTUL POSTCOITAL CERVICAL. Sin. *testul Huhner*. V. Huhner.

TETANIE. Stare patologică caracterizată prin crize de contrac-

turi musculare, cauzată de o hiperexcitabilitate neuromusculară, *spasmodic*; se manifestă prin furnicături în mâini, în picioare, în jurul gurii, asociate cu crampe ale mâinii și cu înțepenirea degetelor, care se strâng sub forma mâinii de mamoș. Există crize grave (în formele de hipocalcemie) cu riscul unui spasm laringian, care antrenează o jenă respiratorie acută.

Cauza tetaniei poate fi consecința unei micșorări a concentrației de calciu sanguin (hipocalcemie), dar și a unei diminuări a cantității de magneziu sau potasiu (hipokaliemie) ori unei alcaloze (exces de baze în organism) respiratorii sau metabolice. O formă de tetanie mai frecventă, căreia i se rezervă, în general, denumirea de *spasmodic*, nu are cauză precisă; poate fi o insuficiență paratirodiană idiopatică sau consecutivă unei tireodectomii sau unor factori psihologici. Tratamentul depinde de forma de tetanie: forma care are o cauză precisă este tratată în mod obligatoriu – prin injecție intravenoasă cu calciu; *spasmodic* (a doua formă de tetanie) este uneori tratată prin prescrierea de

calciu, de magneziu sau de vitamina D, asociate eventual, dar nu există vreo dovadă științifică privind eficacitatea acestui tratament. În timpul crizei de spasmodice, adesea se recomandă să se respire într-un sac de plastic (aplicat în cel mai scurt timp posibil în jurul gurii), ceea ce ar împiedica instalarea alcalozei cauzate de hiperventilație.

TETRA- (*gr. tetra = 4*).

Element de compunere cu sensul: alcătuit din 4 părți.

TETRADĂ. Grup de patru elemente.

TETRANOPSIE. Varietate de anopsie (pierderea vederii) interesând un sfert din câmpul vizual.

TETRAPAREZĂ (*gr. tetra „patru” și paresis „slăbire”*).

Diminuarea forței musculare a celor 4 membre.

TETRAPLEGIE (*gr. tetra „patru” și plege „lovitură”*).

Paralizie care afectează toate cele patru membre.

TEZAUISMOZĂ PULMONARĂ.

Maladie pulmonară rezultând din inhalarea unor aerosoli de lacuri (într-un salon de coafură, de exemplu). Sin. maladia coaforilor.

T.G.O. Abr. pentru *transaminaza glutamoxalacetică*.

T.G.P. Abr. pentru *transaminaza glutamopiruvică*.

THEL-, THELO-. Prefix de origine greacă indicând o relație cu mamelonul.

THELALGIE. Sensibilitate dureroasă a mamelonului.

THELITĂ. Inflamația mamelonului.

THELORAGIE. Hemoragie la nivelul mamelonului.

THOMPSON (proteză).

Proteză în general cimentată, utilizată în tratamentul fracturilor de col femural la bătrâni.

THORN (testul). Folosit pentru depistarea insuficienței corticosuprarenale; se numără eozinofilele după 4 ore de la administrarea a 25 mg ACTH; în mod normal acestea scad cu 70%.

TIAMINĂ. Vitamina B1.

TIC. Mișcare anormală, involuntară, repetitivă, bruscă, intermitentă și de scurtă durată, rezultând din contracția unuia sau mai multor mușchi; ticul este stereotip (întotdeauna identic cu el însuși) și repetat în salve. Frecvența crește în caz de emoție și anxietate, se micșorează în caz de odihnă. Ticurile dispar în timpul

somnului; pot fi controlate temporar prin voință. Cele mai obișnuite ticuri sunt: clipitul pleoapelor, mușcarea buzei, contracția mușchilor maxilari și ridicarea umerilor.

TIFLECTOMIE (*gr. typhlon „cec“ și ektome „excizie“*).

Rezecția cecului.

TIFLITĂ (*gr. typhlon „cec“ și - ita „inflamație“*).

Inflamația cecului.

TIFLOSTOMIE (*gr. typhlon „cec“ și stoma „gură, deschidere“*).

Deschiderea chirurgicală a cecului la piele.

TIFLOTOMIE (*gr. typhlon „cec“ și tome „tăiere“*).

Incizie chirurgicală a cecului.

TIFFNEAU (raportul, indicele). Raportul între volumul expirator maxim pe secundă (VEMS) și capacitatea vitală (CV); este aproximativ 75.

TIFOIDĂ (febră tifoidă). Maladie infecțioasă febrilă, contagioasă, cauzată de *Salmonella typhi*, transmisă direct de la bolnav sau de la un purtător de germeni sau indirect prin apă și alimente contaminate. Se manifestă printr-o stare toxiinfecțioasă cu febră, oboseală intensă și stupoare, tulburări digestive grave (anorexie

totală, meteorism, diaree). Imunitatea conferită de boală este durabilă și poate fi obținută prin vaccinare.

TIFOS EXANTEMATIC (*gr. typhos „sfârșeală“*).

Boală infecțioasă contagioasă și epidemică cauzată de *Rickettsia Prowazecki*, transmisă de păduche. Boala începe brusc, cu febră ridicată, cefalee violentă cu tulburări psihice, mergând până la o stare de stupoare profundă (stare de prostație, confuzie mentală, delir) și apariția unei erupții cutanate (exantem) de pete roșii, care se întind pe toată suprafața corpului cu excepția palmelor și plantelor.

Tifosul murin, provocat de *Rickettsia typhi*; este o infecție de o gravitate mai mică, transmisă prin purcii șobolanului.

TIM-, -TIMIE (*gr. thymos „minte, spirit“*).

Prefix și sufix indicând o relație cu starea mentală, cu dispoziția, comportamentul afectiv.

TIMIE. Dispoziție, tonus afectiv sau emoțional.

TIMOLEPTIC (*gr. thymos „minte, spirit“ și lepsis „fixare“*).

Medicament cu acțiune tranchilizantă asupra tonusului emoțional

perturbat (anxietate). Sin. anti-depresiv.

TIMOM (gr. *thymos* „timus“ sau „minte“).

Termen generic pentru tumorile timusului.

TIMP DE PROTROMBINĂ. Timp de coagulare a plasmei sanguine în prezența unui extract de țesut de origine umană, animală sau sintetică, tromboplastină. Sin. timpul Quick. Acest test servește la cercetarea unei tendințe hemoragice congenitale sau dobândite, cauzate de un deficit în factorii II, V, VII și X; de o atingere hepatică sau de o avitaminoză K, precum și la supravegherea tratamentului cu anticoagulante. Rezultatul normal exprimat în secunde este de 12–15 secunde.

TIMP DE SÂNGERARE. Interval de timp care se scurge din momentul unei incizii (de dimensiuni standardizate) a lobului urechii sau a pulpei degetului până la oprirea sângerării; se notează momentul inciziei și apoi fără a stoarce locul, se absoarbe cu o hârtie de filtru la fiecare 20–30 secunde picătura de sânge care apare în mod spontan. În condiții normale, sângerarea se va opri după 2–4 minute. O altă tehnică

Măsurarea timpului de sângerare

de determinare, prin metoda lui Ivy, constă în practicarea pe antebraț a unei incizii de un milimetru profundime pe un centimetru lungime la o presiune de 40 mmHg menținută cu un tensiometru; normal, timpul de sângerare – prin această metodă – este mai mic de 10 minute. Timpul de sângerare este mai mare în caz de trombopenie (micșorarea numărului de plachete din sânge), de trombopatie (anomalie a funcționării plachetelor), congenitală sau dobândită.

TIMPANISM. Sonoritate particulară observată la percuția unui organ destins de gaz; se întâlnește în cazul distensiei abdo-

minale datorate prezenței de gaz sau aer în cantitate excesivă în intestin sau cavitatea peritoneală; uneori se întâlnește o creștere a sonorității pulmonare prin hiper-aerație, în cazul acumulării de gaz între pleure (pneumotorax).

TIMPANITĂ (*timpan și -ita „inflamație“*).

Inflamația membranei timpanului (miringită) sau a casei timpanului.

TIMPANOPLASTIE (*timpan și gr. plassein „a forma“*).

Orice intervenție chirurgicală care constă în repararea timpanului (miringoplastie) sau a lanțului de oscioare la nivelul casei timpanului.

TIMPANOSCLEROZĂ. Infiltrație a mucoasei care tapetează căsuța timpanului (partea urechii medii care conține oscioarele) cu o substanță hialină (asemănătoare unei depuneri calcaroase), îngroșând-o; este o complicație a unei otite medii cronice.

TIMPANOTOMIE (*timpan și gr. tome „a tăia“*).

Deschidere chirurgicală a căsuței timpanului (paracenteza timpanului).

TINEA. Infecție a pielii păroase a capului cauzată de ciuperci parazite microscopice.

TINITUS (*lat. = sunet metalic, clichet*). Sin. acufene.

Sunete percepute de pacient care nu sunt determinate de excitații sonore.

TIRAJ. Depresiune inspiratorie a părților moi ale toracelui din cauza unui obstacol mecanic la intrarea aerului în plămâni; depresiune vizibilă în regiunile suprasternală, epigastrică, intercostală, mai rar, supra- sau subclaviculară.

TIREOTOXICOZA. Formă de hipertiroidism; totalitatea simptomelor consecutive unui hipertiroidism.

TIREOTROP. Hormon secretat de hipofiza anterioară, care stimulează secreția tiroidiană, precum și creșterea și proliferarea celulelor tiroidiene.

TIROGLOBULINĂ sau

TIREOGLOBULINĂ. Proteină, precursor al hormonilor tiroidieni, sintetizată de către celulele tiroidiene și stocată în glanda tiroidă. În caz de hipotiroidism, tiroglobulina se administrează pe cale bucală.

TIROIDECTOMIE (*tiroida și gr. ekstome „excizie“*).

Ablație chirurgicală a unei părți sau a totalității glandei tiroide;

indicată în hipertiroidie (creștere patologică a producției de hormoni tiroidieni) a cărei formă cea mai obișnuită este boala Basedow; nodul izolat, gușă nodulară (hipertrofie a glandei asociată cu mai mulți noduli), cancer tiroidian.

TIROIDITĂ (*tiroida și -ita „inflamație“*).

Inflamație a glandei tiroide. V. strumită.

TIROTERAPIE (*tiroida și gr. therapia „tratament“*).

Tratament cu extrase de glandă tiroidă.

TIROTOMIE. Incizie a cartilajului tiroidian pentru o intervenție pe laringe; laringofisură.

TIROTOXICOZĂ. V. tireotoxicoză.

TIROXINĂ. Hormon iodat secretat de către glanda tiroidă; unul dintre principalii hormoni iodați tiroidieni. Sin. tetraiodotironină (T4).

T.N.M. (clasificare). Sistem internațional de clasificare a tumorilor maligne, bazat pe evoluția extensiei tumorale T (cotată T₀, T₁, T₂, T₃ etc.); a invaziei ganglionare N (cotată N₀, N₁, N₂, N₃ etc.) și absența sau prezența metastazelor M (M₀ sau M₁).

-TOCIE, TOCO-. Sufix și prefix de origine greacă în relație cu sarcina.

TOCOCARDIOGRAF (*gr. tokos „naștere“, kardia „inimă“ și graphein „a scrie“*).

Aparat care înregistrează simultan, în timpul nașterii, bătăile inimii fătului și contracțiile uterine. Sin. cardiocotograf.

TOCODINAMOMETRU. Instrument pentru determinarea forței contracțiilor uterine în timpul travaliului. Sin. tocometru.

TOCOFEROL. Vitamina E; substanță care are o activitate vitaminică E.

TOCOFOBIE (*gr. tokos „naștere“ și phobos „frică“*).

Frică de naștere.

TOCOGRAFIE (*gr. tokos „naștere“ și graphein „a scrie“*).

Înregistrare a forței contracțiilor uterului în timpul travaliului cu ajutorul tocometrului.

TOCOMETRU. Sin. tocodinamometru.

TOLERANȚĂ. Capacitate a organismului de a suporta fără să manifeste semnele unei intoxicații, doze dintr-o substanță dată. Ant. intoleranță.

TOLERANȚĂ IMUNITARĂ. Capacitate a sistemului imunitar

al organismului de a suporta prezența antigenelor fără a manifesta reacție imunitară de apărare. Sin. anergie. (V. acest termen).

Sistemul imunitar al unui organism este tolerant în mod normal la proprii săi constituenți (auto-antigene), în timp ce față de antigenele străine rămâne sensibil. Întreruperea toleranței față de autoantigene provoacă bolile zise autoimune (boală caracterizată printr-o agresare a organismului de către propriul său sistem imunitar).

TOM-, -TOMIE (*gr. tome „tăiere“*). Prefix și sufix însemnând *tăiere, tăietură*. Ex.: tomografie, laparotomie.

TOMODENSITOMETRIE (T.D.M.) Metodă imagistică ce are la bază diferențierea unor structuri anatomice (din orice segment al corpului) pe baza unor criterii densitometrice, utilizând un tub special cu radiații X; fasciculul de radiații X traversează planul de secțiune (având o grosime aleasă, la profunzimea dorită), unde suferă o atenuare ce depinde de densitatea structurilor întâlnite, radiația restantă fiind prelucrată

numeric de calculator. Sin. CT (Tomografie Computerizată), TAC (Tomografie Axială Computerizată), Scanografie.

Tomodensitometria permite cercetarea afecțiunilor cranio-cerebrale, vertebro-medulare, toracice și ale extremităților. În Franța s-a adoptat termenul de scanografie.

TOMOGRAFIE (*gr. tome „tăiere“ și graphein „a scrie“*).

Procedeu de radiografiere convențională ce permite vizualizarea unor structuri anatomice într-un (dintr-un) singur plan de secțiune, obținându-se radiografia unei „felii“ foarte fine (chiar milimetrice) din structura (organul) examinat, la o profunzime dorită (aleasă).

TOMOGRAFIE PRIN EMISIE DE POZITRONI. Abr. T.E.P. Sin. P.E.T.

TOMOSCINTIGRAFIE CU MONOEMISIE FOTONICĂ. Tehnică de imagerie medicală bazată pe detectarea – cu o cameră specială – a radiațiilor gama emise de o substanță radioactivă introdusă în organism (scintigrafie), ceea ce permite obținerea de imagini în secțiune (tomografii) ale diferitelor organe. Sin.

tomografie de emisie cu foton unic. Aplicațiile majore ale tomoscintigrafiei sunt explorarea inimii și a creierului. Comparate cu imaginile scintigrafiei clasice, care conferă o reprezentare în două dimensiuni a structurii studiate, imaginile în secțiune ale tomoscintigrafiei permit reperarea cu o precizie crescută a anomaliilor de repartiție a traserului, ușurând astfel localizarea leziunii. Vezi S.P.E.C.T.

TONIC (*gr. tonikos „întăritor“*).

1. Care se referă la tonusul muscular.

2. Care stimulează și fortifică organismul; medicament cu acțiune de refacere și de fortificare a activității complexe a organismului slăbit, imprimându-i rezistență vitală.

3. Contractură musculară prelungită, provocată de o convulsie, care produce o stare de rigiditate, de contractură continuă.

TONICITATE (*gr. tonos „tensiune, încordare“*).

Stare particulară de tensiune parmanentă și involuntară a țesuturilor vii și în special a țesutului muscular (*tonicitate sau tonus muscular*) sub dependența sistemului nervos central și periferic.

TONOMETRU (*gr. tonos „tensiune“ și metron „măsură“*).

Instrument pentru determinarea obiectivă și precisă a tensiunii intraoculare. Permite să se pună în evidență creșterile anormale ale tensiunii oculare (glaucom).

TONOSCOPIE. Sin. oftalmodinamometrie.

TONSILECTOMIE (*lat. tonsilla „amigdală“ și gr. ektome „excizie“*). Sin. amigdalectomie.

TONSILITĂ (*lat. tonsilla „amigdală“ și -ita „inflamație“*).

Sin. amigdalită.

TONUS MUSCULAR (*gr. tonus „tensiune“*).

Stare de tensiune ușoară, dar permanentă, în care se află în mod normal mușchii scheletului. Sin. tonicitate. Hipotonia (scăderea tonusului) și hipertonia (accentuarea lui) sunt semne diagnostice importante în cursul paraliziiilor sau comelor.

TOP-, TOPO- (*gr. topos „loc“*).

Element de compunere care introduce în termeni sensul de loc, regiune.

TOPIC (*gr. topos „loc“*).

Medicament aplicat local, extern; medicament de uz extern cu acțiune locală în locul în care este aplicat.

TORACALGIE (*gr. thorax „torace“ și algos „durere“*).

Durere toracică.

TORACOCENTEZĂ (*gr. thorax „torace“ și kentesis „înțepătură“*).

Puncția peretelui toracic (puncția pleurală). Toracocenteza este *exploratorie* pentru a pune diagnosticul unei pleurezii și *evacuatoare* pentru tratament.

TORACODINIE (*gr. thorax „torace“ și ody „durere“*).

Sin. toracalgie.

TORACOPLASTIE (*gr. thorax „torace“ și plassein „a forma“*).

Rezecția uneia sau mai multor coaste în scopul colabării plămânului bolnav prin retracția peretelui toracic. Toracoplastia a fost folosită în trecut pentru tratamentul tuberculozei prin punerea plămânului în repaus (acum, această intervenție nu are decât indicații excepționale).

TORACOPNEUMOTOMIE.

Deschiderea cutiei toracice prin rezecția costală și incizia parenchimului pulmonar pentru scoaterea unui corp sau drenarea unui abces.

TORACOTOMIE (*gr. thorax „torace“ și tome „tăiere“*).

Deschiderea chirurgicală a peretelui toracic.

TORIU. Element radioactiv care generează o serie de elemente radioactive intermediare, ca toriul X (izotop al radiului, întrebuițat sub formă de pomadă în dermatologie, în infecții sau în reumatologie). Oxidul de toriu este utilizat în radiologia digestivă în locul bariului. Simbol Th.

TORPID (*lat. torpidus „amorțit“*).

Se spune despre leziuni care evoluează foarte încet, manifestând doar o slabă tendință spre ameliorare sau agravare.

TORPOARE (*lat. torpor „toropeală“*).

Stare de amorțire generală, fizică și psihică, însoțită cel mai des de momente de ațipire.

TORSIONAREA CORDONULUI SPERMATIC (*lat. torsio „răsucire“*).

Accident acut dureros produs prin răsucirea cordonului spermatic în jurul său, provocând o ischemie testiculară.

TORSIUNE (*lat. torsio „răsucire“*).

Mișcare de rotație a unui organ în jurul său.

TORSIUNE TESTICULARĂ. Sin. *torsiunea cordonului spermatic*.

TORTICOLIS (*lat. tortus „răsucit“ și collum „gât“*).

Contractură mai mult sau mai puțin dureroasă a mușchilor gâtului (mai ales sternocleidomastoidian) care limitează mișcările de rotație a capului; poate avea cauze diferite; apare uneori după o mișcare brutală și forțată a gâtului; din cauza unei proaste poziții în timpul somnului; leziune musculară sau a coloanei cervicale sau poate fi torticolis congenital (din cauza scurtării sau retracției congenitale a unuia din mușchii sternocleidomastoidian).

TOXEMIE (*gr. toxikon „otravă“ și haima „sânge“*).

Acumulare în sânge a unei cantități excesive de toxine de origine exogenă și endogenă, care n-au putut să fie eliminate prin organele excretoare.

Toxemie gravidică tardivă: ansamblu de manifestări patologice (albuminurie, hipertensiune arterială, edeme cu creștere excesivă în greutate) care survine către sfârșitul perioadei de sarcină; poate evolua spre complicația sa majoră, *eclampsia*.

TOXICODEPENDENȚĂ. Dependență fizică și psihică generată de consumul regulat de droguri.

TOXICODERMIE sau **TOXIDERMIE** (*gr. toxikon „otravă“ și derma „piele“*).

Dermatoză de origine toxicologică, în particular de origine medicamentoasă; se poate manifesta sub formă de eritem, leziuni buloase ori vegetante (intoxicație iodică) sau leziuni acneiforme.

TOXICOLOGIE (*gr. toxikon „otravă“ și logos „știință, studiu“*). Știință care se ocupă cu studiul otrăvurilor, compoziția substanțelor chimice toxice, medicamentose sau nu, cu efectele acestor substanțe asupra organismului, cu diagnosticarea și tratamentul intoxicațiilor.

TOXICOMANIE (*gr. toxikon „otravă“ și mania „nebulie“*).

Comportament care constă în consumul în mod regulat și important de substanțe (droguri) mai mult sau mai puțin toxice și susceptibile să genereze o stare de dependență psihică și/sau fizică.

V. obișnuință și farmacodependență.

TOXICOZĂ (*gr. toxikon „otravă“*). Intoxicație cu substanțe nocive produse în organism de toxinele unor germeni infecțioși sau

printr-o dereglare metabolică sau glandulară (autointoxicare). Sin. intoxicație endogenă.

TOXIINFECTIE. Stare infecțioasă provocată de o toxină microbială (substanță toxică elaborată de un microorganism); este o stare infecțioasă gravă care se traduce, în principal, printr-o alterare a stării generale, semne nervoase și cardiovascularare (colaps).

TOXINĂ (gr. *toxikon* „otrăvă”).

Substanță toxică elaborată de către un microorganism. Tipuri de toxine: *exotoxinele* sunt secrete în exterior de către germeni și provoacă leziuni la distanță față de focarul infecțios (neurotoxinele, de exemplu); *endotoxinele* sunt produse în interiorul unor bacterii și nu sunt eliberate decât în cursul distrugerii acestora.

Împotriva toxinelor, subiectul infectat răspunde prin formare de anticorpi (antitoxine). Utilizarea terapeutică a toxinelor: toxinele teresc la prepararea vaccinurilor sub formă de anatoxine (toxine care și-au pierdut toxicitatea, dar care și-au păstrat puterea lor imunogenă, antigenică).

TOXOPLASMOZĂ. Boală parazită cauzată de infestarea cu un

protozoar, toxoplasma (*Toxoplasma gondii*), parazit al intestinului pisicii și al altor diferite specii de animale. Pot infecta fătul în uter (*toxoplasmoza congenitală*), în urma unei infecții clinice inaparente a mamei, antrenând anomalii cerebrale, oculare și hepatice la copil; cele mai frecvente sunt: corioretinita (inflamație a coroidii și a retinei), hidrocefalie sau microcefalie, arieație mintală etc.-

La copilul mare și la adult (*toxoplasmoza dobândită*), boala este, în general, benignă, dar la unii subiecți poate antrena adenopatii cervicale care persistă timp îndelungat, febră, oboseală. Diagnosticul poate fi pus prin mai multe examene serologice repetate (prin punerea în evidență a anticorpilor specifici în sânge). În formele benigne vindecarea se face în mod obișnuit spontan.

TRACT (lat. = *drum, cale*).

1. În anatomie, grupări/fascicule de fibre nervoase sau musculare (ex.: tracturi de fibre nervoase).
2. Ansamblu de conducte și viscere aparținând unui sistem anatomo-fiziologic: *tract digestiv, urinar, genital*.

TRAGUS (*lat. din gr. tragos „capră“*).

Proeminență mică a cartilajului pavilionului urechii acoperită cu piele, situată anterior, mascând parțial deschiderea meatului auditiv extern.

TRAHEITĂ. (*trahee și -ita „inflamație“*).

Inflamație acută sau cronică a mucoasei care tapetează traheea; este în general de origine infecțioasă (bacteriană sau virală), uneori iritativă (provocată, de exemplu, de inhalarea de substanțe toxice).

TRAHEHEMATOM (*gr. trachelos „gât“ și hematom*).

Hematom al gâtului format uneori în teaca sternocleidomastoidianului, la nou-născut, ca urmare a unui traumatism în timpul travaliului.

TRAHELISM. Contractură spasmodică a mușchilor gâtului care se produce în unele crize de epilepsie, provocând jenă respiratorie și circulatorie.

TRAHEOBRONȘITĂ. Inflamația simultană a mucoasei traheale și a bronșilor.

TRAHEOMALACIE (*trahee și gr. malakia „înmuiere“*).

Înmuiere (ramoliment) a cartilajelor traheei.

TRAHEOPLASTIE (*trahee și gr. plassein „a forma“*).

Operație prin care se face plastia cu grefon cutanat a traheei (în caz de stenoză).

TRAHEORAFIE (*trahee și gr. rhapshe „sutură“*).

Sutură chirurgicală a traheei.

TRAHEOSCOPIE (*trahee și gr. skopein „a vedea“*).

Examen endoscopic al traheei cu ajutorul bronhoscopului, care se introduce prin gură sau printr-un orificiu practicat în trahee (traheotomie).

TRAHEOSTENOZĂ. Strâmtorarea traheei.

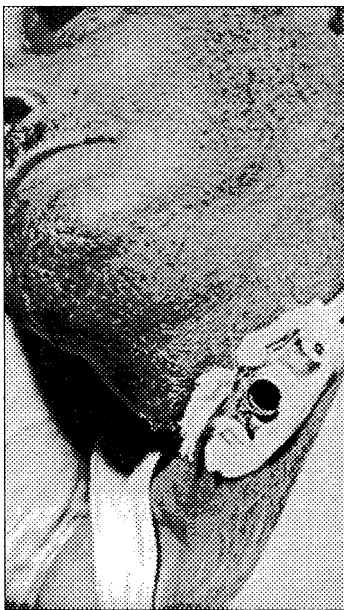
TRAHEOSTOMIE (*trahee și gr. stoma „gură, deschidere“*).

Intervenție chirurgicală constând în îmbinarea traheei cu pielea; varietate de traheotomie în care chirurgul suturează traheea la incizia cutanată deschisă pe gât. O canulă de plastic sau de metal este pusă în trahee cu această ocazie. Ea este lăsată aici timp mai îndelungat cu scopul de a evita orice risc de stenoză (îngustare); igiena zilnică este necesară: spălarea zilnică a canulei cu apă, săpun ori cu soluție antiseptică. O traheostomie practică după o laringectomie totală

(ablația întregului laringe) include dispariția corzilor vocale, din această cauză pacientul trebuie să urmeze ședințe de ortofonie pentru a învăța să vorbească cu o voce esofagiană.

TRĂHEOTOMIE (*trahee și gr. tome „tăiere“*).

Incizie a peretelui anterior al traheei cervicale, practică în

Traheotomie. Bolnav cu tub (canulă) de traheotomie

cazul unui obstacol la nivelul faringelui sau laringelui; incizia se practică între al 3-lea și al 4-lea inel cartilajinos și este menținută larg deschisă prin amplasarea unei canule speciale pentru a asigura pătrunderea aerului în plămâni. Traheotomia permite dezobstrucția bronșică prin aspirarea mucozităților și respirație asistată. Este indicată de fiecare dată când există un obstacol în căile aeriene superioare, exemplu un edem sau tumoră. În plus, în reanimare sau la subiecții care suferă de o insuficiență respiratorie, ea previne încărcarea bronșică, ușurând aspirarea secrețiilor. O traheotomie poate fi *temporară* (în acest caz, orificiul se închide spontan și se cicatrizează în câteva zile după scoaterea canulei) și *definitivă*, în acest caz pacientul rămâne câteva săptămâni în mediu spitalicesc după care poate să se întoarcă acasă. Subiecții purtători ai unei traheotomii definitive trebuie să fie capabili să-și acorde singuri îngrijirea necesară pentru menținerea stării de igienă a perimetrului orificiului, a canulei, în vederea evitării unor infecții și menținerii permeabilității. V. traheostomie.

TRAHOM (*gr. trachoma „asprime“*).

Conjunctivită (inflamație a conjunctivei) *granuloasă* cauzată de un germene de genul *Chlamydiae*, *Chlamydia trachomatis*, putând evolua spre cecitate (orbire). Trahomonul este endemic în unele regiuni calde (în special în Egipt). Boala se transmite prin intermediul mâinilor murdare sau prin pulberile aduse de vânt.

TRAINING AUTOGEN (*engl. training „antrenament, pregătire“*). Sintagmă însemnând antrenament autogen: metodă de relaxare musculară prin sugestie, vizând o concentrare asupra eului pentru reprezentarea imaginii corpului.

TRANCHILIZANT (*fr. tranquillisant „liniștitor“*).

Medicament utilizat pentru capacitatea sa de a diminua un exces de activitate psihică; care acționează ca un calmant, care reduce starea de tensiune psihică, anxietatea. Se disting tranchilizante majore (sau *neuroleptice*) și minore (sau *anxiolitice*).

TRANSFER. În sens general, deplasarea intereselor, sentimen-

telor, emoțiilor, legate de un obiect sau de o persoană, asupra altui obiect sau asupra altei persoane.

În psihanaliză, transferul desemnează tipul de relații afective angajate între analist și pacientul său. Prin atitudinea sa de neutralitate, psihanalistul favorizează proiecția inconștientă asupra persoanei sale, a emoțiilor, fantasmelor, sentimentelor și dorințelor proprii pacientului și a vieții sale afective infantile. Pacientul atribuie un rol simbolic terapeutului său și re trăiește față de acesta experiențe trecute, modurile de relații care i-au marcat copilăria sa. Analistul este atunci suportul „neutr și binevoitor“ al unui amestec de iubire și ură, cu un transfer când „pozitiv“ (sentimente afectuoase), când „negativ“ (sentimente agresive). Reciproc, analistul încearcă față de pacientul său reacții inconștiente și pe care Freud le numește contratransfer.

În psihologie se utilizează termenul de transfer într-un sens general de deplasare a afectivității legate de un obiect (persoană, situație, lucru) asupra altui obiect.

TRANSFIXIANT (*lat. transfigere „a străpunge“*).

Care traversează dintr-o parte în alta. Ex.: durere transfixiantă, plagă transfixiantă.

TRANSFUZIE (*lat. trans „peste“ și fusio „vărsare“*).

Injectare în circulația sanguină a unui subiect, a unuia dintre constituenții sângelui (sânge uman proaspăt sau conservat, plasmă, globule roșii, plachete sanguine).

TRANSLOCAȚIE (*lat. trans „peste“ și locatio „așezare“*).

Schimbare de așezare:

Translocație tendinoasă – intervenție chirurgicală constând din modificarea traiectului unui tendon pentru a-i conferi o funcție diferită (ex. în paralizia infantilă).

Translocația genelor. Aberație cromozomială constând din deplasarea unuia sau mai multor segmente cromozomiale, fie pe același cromozom, fie prin schimb reciproc intercromozomial de fragmente detașate între doi cromozomi omologi sau neomologi. Această anomalie de structură a cromozomilor este responsabilă de anumite boli prin aberație cromozomică.

TRANSMURAL. Se spune despre o leziune care interesează

miocardul în toată întinderea sa. Ex.: necroză transmurală.

TRANSPIRAȚIE. Excreție a sudorii produse de glandele sudoripare, eliminarea sudorii prin porii pielii.

TRANSPLANT (*lat. trans „peste“ și plantare „a planta“*).

Grefon sau organ transplantat.

TRANSPLANTARE (*lat. trans „peste“ și plantare „a planta“*).

Transfer al unui țesut sau al unui organ, împreună cu vasul sau cu vasele care-l irigă, pentru a înlocui sau a compensa o funcție prăbușită. Pe când termenul de grefă se folosește indiferent de tehnica folosită, cel de *transplantare* implică o restabilire a continuității vaselor mari (artere, vene). Acest termen privește îndeosebi grefele de organe: inimă, rinichi, ficat, plămâni etc.

TRANSPOZIȚIE VISCERALĂ.

Sin. *situs inversus*.

TRANSEXUALISM. Tulburare de identitate în care subiectul are dorința sau sentimentul de a aparține sexului opus; este adesea obsedat de dorința de a-și schimba sexul (a nu se confunda cu travestiții, homosexualii, cu persoanele atinse de o anomalie cromozomică). Chirurgia poate

oferi rezultate satisfăcătoare prin intervenție asupra atributelor sexuale (pilozitate, sâni, modificarea organelor genitale). Aceste transformări nu fac, în general, să dispară suferința psihologică.

TRANSSUDAT (*lat. trans „peste” și sudare „a asuda”*).

Lichid ieșit în afara vaselor sanguine, extravazat în țesuturi sau cavități seroase din cauza unei diminuări a concentrației în proteine a plasmei (diferență de presiune și tensiune osmotică dintre sânge și țesuturi), ceea ce favorizează ieșirea lichidelor în afara vaselor; rezultă în urma unei tulburări circulatorii (insuficiență cardiacă, compresiuni venoase). Spre deosebire de exsudat care apare ca urmare a unor procese inflamatorii. Deosebirea între transsudat și exsudat se face prin reacția Rivalta. V. acest termen. Transsudatul prezintă reacție Rivalta negativă.

TRANSSUDAT PLEURAL. Sin. hidrotorax.

TRANSVAGINAL. Se spune despre o intervenție chirurgicală practică prin vagin. Ex. celioscopie transvaginală.

TRANSVERSECTOMIE (*apofiza transversă și gr. ektome „excizie”*).

Rezecția apofizei transverse a unei vertebre.

TRANZIT (*lat. transitio „trecere”*). Pasajul alimentelor prin tubul digestiv: tranzit esofagian, gastric, intestinal, colic.

Tranzit baritat. Examenul radiologic al tubului digestiv după administrarea unui produs de contrast (în speță soluție baritată).

Tranzit esogastroduodenal, examen radiologic al esofagului, stomacului și duodenului după administrarea unui produs de contrast. Examenul durează în jur de 30 minute; la sfârșitul examenului, medicul basculează masa de radiologie astfel încât capul pacientului să se găsească mai jos decât picioarele sale, pentru a verifica faptul că nu există un reflux de soluție baritată din stomac în esofag, ceea ce ar pune în evidență o *hernie hiatală*.

TRASOR. Sin. Marker. Indicator radioactiv.

Substanță care introduce în organism sau într-un produs organic poate fi ușor identificată datorită unor proprietăți particulare (fluorescență, radioactivitate, afinitate pentru anumite celule sau țesuturi); este folosită în explorări funcționale precise,

precum și localizări morfologice. Ex.: iodul radioactiv administrat unui subiect se fixează în glanda tiroidă.

TRAVALIU (*fr. travaille „muncă“*). Fază a nașterii marcată prin asocierea contracțiilor uterine dureroase, din ce în ce mai dese, cu scurtarea și dilatarea colului uterin; totalitatea fenomenelor mecanice, biofizice, chimice, plastice, care se produc în timpul nașterii și care concură la expulzia fătului și anexelor sale. Travaliul are durată variabilă de la o femeie la alta. El este adesea mai lung pentru o primă naștere decât pentru următoarele.

TRAVESTISM (*fr. travestir „a se deghiza“*).

Adoptarea ținutei vestimentare a sexului opus observată de obicei la homosexuali. Sin. eonism (lingv. de la numele cavalerului Eon care se travestea adesea în femeie). A nu se confunda cu transsexualismul. V. acest termen.

TREFIN. Fierăstrău circular adaptat la un trepan servind la decuparea unui disc în peretele cranian sau perforator central al unui fierăstrău circular.

TREFINARE. Termen întrebuințat mai ales de chirurgii de limbă engleză, sinonim cu trepanație (trepanație cu ajutorul unui trefin).

TREMOR INTENȚIONAL (*lat. tremor „tremurătură“*).

Varietate de tremurat de acțiune, caracterizată prin oscilații neregulate care apar în cursul unei mișcări voluntare și a căror amplitudine crește pe măsură ce acțiunea se apropie de scopul său.

TREMOR PARKINSONIAN.

Tremurături de repaus cu oscilații lente și regulate care survin în general, atunci când subiectul este imobil – așezat sau alungit; atinge mai ales extremitățile, predominant mâinile (mișcări de fărâmițare a pâinii), adeseori buzele, mandibula; sunt exacerbate la oboseală, emoție și frig.

TRENDELENBURG (poziția).

Poziție de decubit dorsal, eventual lateral cu capul mai jos decât restul corpului. Afecțiunile și situațiile care o impun: poziție operatorie în cursul intervențiilor pe pelvis; pentru oprirea hemoragiilor membrelor inferioare și organelor genitale feminine, după intervenții ginecologice; pe masa de operație în cazul sincopelor din cursul anesteziei generale; în

anemii acute; după rahianestezie; pentru a favoriza drenajul secrețiilor din căile respiratorii superioare.

Semnul Trendelenburg – în luxația congenitală de șold sau în pareza abductorilor șoldului.

TREPAN. Instrument chirurgical pentru perforarea osului, în special al craniului (trepan de neurochirurgie).

TREPANAȚIE. Tehnică chirurgicală constând în practicarea unui orificiu într-un os, în special în craniu (craniotomie); este indicată pentru îndepărtarea corpilor străini, pentru golirea unui hematom sau a unui abces, pentru o operație în cazul unei tumori.

TREPIDAȚIE. Vibrație, mai ales verticală; tremurătură patologică, în secuse (zdruncinături) marcate și rapide.

TRIAJ EPIDEMIOLOGIC. Ansamblu de acțiuni (examen clinic, de laborator etc.) menit să împiedice intrarea și difuzarea într-o colectivitate, teritoriu sau populație dată, a bolnavilor sau purtătorilor de anumii agenți patogeni transmisibili.

TRIAMCINOLON. Corticosteroid de sinteză cu acțiune antiinflamatorie și antialergică foarte pu-

ternică; se administrează pe cale orală sau sub formă de pomadă.

TRIBADĂ (*gr. *tribein* „a freca“*). Sin. lesbiană.

TRIBADISM (*gr. *tribein* „fre-care“*).

Sin. lesbianism, safism. Homosexualitate feminină constând din heteromasturbație (hetero = prefix de ordine greacă având sensul de *altul*).

TRICHINELLA. Gen de viermi nematoizi, paraziți în stadiul adult în intestinul subțire și în stadiul larvar în mușchii aceleiași gazde.

TRICHINOZĂ sau **TRICHINELOZĂ.** Boală parazitară cauzată de infestarea cu un vierme minuscul, *Trichina* sau *Trichinella spiralis*. Omul se infestează mâncând carne insuficient pregătită termic, carne de porc și de mistreț, dar uneori și de cal și care conține larve închistate. Simptomele apar după câteva zile sau după câteva săptămâni: febră ridicată, diaree abundentă, oboseală, dureri și crampe musculare.

TRICHOMONAS (*gr. *thrix*, *trichos* „fir de păr“ și *monas* „unitate“*).

Gen de protozoar flagelat, cu corp piriform din familia Trichomonadidae, clasa Flagellata.

Trichomonas intestinalis.

Specie de trichomonas care trăiește de obicei în intestinul gros al omului; în număr mare (infestare masivă) poate provoca iritație intestinală și diaree.

Trichomonas vaginalis. Specie de trichomonas care se localizează pe mucoasa vaginală la femeie și mai rar în șanțul balanoprepuțial la bărbat.

Tricomonază urogenitală, boală parazitară produsă de protozoarul denumit *Trichomonas vaginalis*. Modul său de transmitere este, în principal, sexual, dar nu obligatoriu, parazitul putând supraviețui mai multe ore pe obiecte de toaletă (prosoape de exemplu).

La femeie, boala se traduce printr-o vulvovaginită acută (inflamația vulvei și a vaginului), leucoree, mâncărimi vii; la aceasta se asociază adesea o atingere urinară: jenă la urinat (disurie), arsuri în timpul micțiunii, micțiuni frecvente (polakiurie).

La bărbat, tricomonaza se traduce printr-o uretrită (inflamația uretrei), scurgerea matinală, înroșire a șanțului balanoprepuțial (la baza glandului) și semne urinare moderate.

Se poate întâmpla ca boala să nu se traducă prin nici un semn; totuși ea nu este mai puțin contagioasă.

TRICHOPHYTON. Gen de ciupercă microscopică a pielii, cuprinzând mai multe specii patogene pentru om (micoze ale pielii, părului, unghiilor).

TRICOFIȚIE. Micoză provocată de un dermatofit din genul *Trichophyton*. Se întâlnesc următoarele forme: tricoifiția pielii uscate a scalpului și a pielii glabre; tricoifiția supurată a pielii capului (kerion); tricoifiția cronică a adultului.

TRICOCLAZIE (*gr. thrix, trichos „păr“ și klasis „ruptură“*).

Fragilitate anormală a firului de păr; fisurarea extremităților firelor de păr.

TRICOMICCOZĂ (*gr. thrix, trichos „păr“, mykes „ciupercă“ și -oza*). Nume generic pentru micozele firului de păr.

TRICOPATIE (*gr. thrix, trichos „păr“ și pathos „boală“*).

Orice afecțiune a părului. Sin. tricoză.

TRICOSIS. Apariție a firelor de păr acolo unde în mod obișnuit nu există.

TRICOTILOMANIE (*gr. thrix, trichos „păr“, tillein „a trage“ și mania „nebulie“*).

Obiceiul unor copii de a-și rupe părul din cap. Tic constând în a smulge mereu fire de păr, indiferent de regiune. Sin. tricomanie.

TRICOZĂ. Sin. tricopatie.

TRIPLEGIE (*lat. tres = trei și gr. plege „lovitură“*).

Paralizie a trei membre; hemiplegie asociată cu paralizia unui membru (superior sau inferior) de partea opusă.

TRIPLEȚI. Trei copii proveniți din aceeași sarcină (sarcină triplă).

TRIPLOPIE (*gr. triploos „triplu“ și opsis „vedere“*).

Tulburare vizuală caracterizată prin perceperea a trei imagini ale aceluiași obiect.

TRIPSINĂ. Enzimă digestivă secretată de către pancreas, care acționează asupra proteinelor în cursul digestiei intestinale. O creștere a nivelului de tripsină în sânge este caracteristică în mucoviscidoză (boală ereditară care afectează pancreasul și plămânil).

TRISMUS (*gr. trismos „care scrâșnește“*).

Constricție intensă a maxilarelor, cauzată de contractura perma-

nență, involuntară a mușchilor masticatori, ceea ce face imposibilă deschiderea gurii. Trismusul este primul semn de recunoaștere a tetanosului; poate traduce de asemenea un traumatism al maxilarului, o infecție locală articulară, musculară sau dentară, o intoxicație (stricnină) sau o tumoare malignă a maxilarelor.

TRISOMIA 21. Sin. sindromul Down (mongolism).

Aberație cromozomică caracterizată prin existența de trei cromozomi 21; anomalie genetică cauzată de cele mai multe ori de existența unui cromozom supranumerar, care se adaugă la cea de-a 21-a pereche de cromozomi, subiectul atins posedând deci 47 cromozomi în loc de 46. Se manifestă clinic prin malformații diverse, adesea complexe; printr-un handicap mintal și un aspect fizic caracteristic: ochii exagerat de depărtați, cu fantele palpebrale oblice, fața rotundă, nasul mic și ridicat, limba voluminoasă iese adesea din gura întredeschisă. Trisomia 21 mai era denumită și mongolism din cauza aspectului feței, care îl evocă pe cel al popoarelor mongole.

TRITURARE (*lat. tritus „măcinare“*).

Omogenizare a unui amestec de substanțe prin presare, frecare și amestecare (foarte folosit în homeopatie).

TROCAR. Instrument destinat pentru practicarea unor puncții (paracenteze), constituit dintr-o tijă metalică cilindrică cu vârf triunghiular și ascuțit, care este introdus în interiorul unei canule, vârful său depășește canula. După paracenteză (paracenteză abdominală, de exemplu) canula rămâne pe loc, iar tija este retrasă pentru a permite evacuarea lichidului.

TROF-, - TROFIE (*gr. trophe „nutriție“*).

Prefix și sufix semnificând hrănire, întrebuintate pentru formarea cuvintelor care indică o relație cu nutriția.

TROFIC (*gr. trophe „nutriție“*).

Care se referă la nutriția țesuturilor și organelor.

TROFINE. Totalitatea substanțelor nutritive pe care organismul le încorporează din mediul extern (protide, lipide, glucide, săruri minerale și vitamine).

TROFOPATIE (*gr. trophe „nutriție“ și pathos „boală“*).

Orice afecțiune secundară unei tulburări a nutriției tisulare.

TROHLEE. În anatomie, structură în formă de scripete (trohlee humerală, trohlee femurală).

TROMB

1. Cheag de sânge coagulat în lumenul vaselor cu sânge (artere, vene, capilare) și care provoacă obstrucția parțială sau totală a vasului. Poate să figureze ca o lamă lipită de peretele vaselor, care, dacă se îngroașă, îngreunează sau oprește circulația sângelui în sectorul respectiv. Dezlipindu-se însă ajunge în circulație și poate să producă embolie.

2. Prin extensie, impropriu, orice aglomerat care obstruează mai mult sau mai puțin lumenul unui conduct (ex.: tromb biliar, tromb leucemic sau tromb alb...).

TROMB-, TROMBO-. Prefix de origine greacă semnificând cheag.

TROMBANGEITĂ sau **TROMBOANGEITĂ.** Inflamare a pereților vaselor sanguine (artere sau vene) asociată cu tromboza.

Trombangeită obliterantă. Boala lui Leo Buerger. Arterita (inflamația peretelui arterial) particulară a membrelor inferioare. Ea constă dintr-o

obstrucție progresivă a arterelor de calibru mic, care limitează aportul sanguin la degetele de la picioare și mâini și provoacă adesea o gangrenă. Recidivele succesive antrenează amputația degetelor atinse.

TROMBARTERITĂ (*tromb, lat. arteria „arteră” și -ita „inflamație”*). Inflamație a peretelui arterial care antrenează formarea unui tromb și tulburări consecutive de irigație.

TROMBASTENIE (*trombocit, gr. astheneia „slăbiciune”*).

Afecțiune cu caracter familial, particularizată prin modificarea formei și proprietăților trombocitelor, care antrenează tulburări ale hemostazei, sindrom hemoragic, din cauza disfuncției trombocitare, chiar dacă numărul acestora este normal sau chiar crescut.

TROMBECTOMIE (*tromb și gr. ekstome „excizie”*).

Intervenție chirurgicală care vizează extragerea unui cheag vascular (tromb) dintr-un vas, după incizia peretelui vasului.

TROMBEMBOLIE (*gr. thrombos „cheag”, embolie „invazie, șoc”; sau lat. embolus „embol”*).

Obstruarea unui vas sanguin din cauza unui cheag vehiculat de torentul circulator.

Trombembolia pulmonară – obstruarea vaselor sanguine pulmonare (a arterei pulmonare sau a unei ramuri a acesteia) prin cheaguri care au ca punct de plecare o tromboză venoasă profundă a membrului inferior (venelor profunde ale gambei) și venelor pelviene (venelor bazinului). Atunci când este masivă, embolia se caracterizează clinic prin apariția unei dureri violente toracice, dispnee și sincopă urmată de cianoză, tahicardie, transpirație și colaps; decesul poate surveni rapid.

TROMBINĂ. Enzimă a cărei acțiune principală este aceea de a transforma fibrinogenul în fibrină, etapă finală a coagulării plasmatice.

O soluție de trombină este utilizată local pentru întreruperea sângerărilor nazale prelungite și a hemoragiilor locale în caz de grefă de piele.

TROMBINOFORMARE. Timpul de coagulare în cursul căruia protrombina este transformată în trombină.

TROMBOARTERITĂ. Arterită (inflamație a peretelui arterial) complicată cu tromboză (formare de cheag).

TROMBOCIT. Sin. plachetă. Celule sanguine fără nucleu, cu rol important în coagularea sângelui.

TROMBOCITEMIE. Afecțiune caracterizată printr-o creștere anormală a numărului de plachete sanguine fără o cauză determinată. Valoarea normală a numărului de trombocite se situează între 150 000 și 450 000/mm³. O trombocitemie poate să se manifeste printr-o tromboză (obstrucția printr-un cheag de sânge) a uneia sau mai multor artere mici; venele sunt mult mai rar afectate.

TROMBOCITOPATIE. Sin. trombotopatie. Orice afecțiune cauzată de un deficit calitativ al trombocitelor, de o tulburare a funcționalității lor.

TROMBOCITOPENIE (*trombocit și gr. penia „sărăcie, lipsă”*). Sin. trombopenie.

Scăderea numărului trombocitelor în sângele circulant sub nivelul normal care este cuprins între 150 000 și 450 000/mm³. Poate fi consecutivă unei anomalii congenitale, unei carențe în vitamina B₁₂, unei distrugerii a măduvei osoase, distrugerii excesive a plachetelor etc.

Trombocitopenie acută idiopatică. Afecțiune caracterizată prin hemoragii cutanate (purpură, echimoze) și viscerale, din cauza unei scăderi a numărului trombocitelor circulante sub 100 000 elemente/mm³.

TROMBOCITOPOIEZĂ (*trombocit și gr. poiein „a face”*).

Formarea trombocitelor. Sin. trombopoieză.

TROMBOCITOZĂ. Afecțiune caracterizată printr-o creștere a numărului de plachete sanguine, legată de o cauză patologică determinată (ex.: infecție, reumatism inflamator, cancer inflamator, hemoragie acută, carență de fier, după ablația splinei). Numărul lor scade pe măsură ce afecțiunea în cauză evoluează spre vindecare. Cifra normală se situează între 150 000 și 450 000/mm³.

TROMBOFILIE (*gr. thrombos „cheag” și philein „a iubi”*).

Stare caracterizată prin tendința hipercoagulabilității sângelui, având diferite cauze: vasculare (arterioscleroză, hipertensiune arterială, coronarită etc.); sanguine (fibrinogen crescut, creșterea excesivă a numărului de trombocite etc.); metabolice

(diabet, hipercolesterolemie, obezitate etc.) sau medicamentoase.

TROMBOFLEBITĂ (*gr. thrombos „cheag“, phleps „venă“ și -ita „inflamație“*).

Constituirea unui cheag în interiorul unei vene, asociată cu o inflamație a peretelui venos. V. flebită. Un cheag poate să se formeze atunci când o persoană stă prea multă vreme alungită sau imobilizată, de exemplu: după intervenții chirurgicale, mai ales pe micul bazin sau pe membre, sau după naștere etc.

TROMBOGEN (*gr. thrombos „cheag“ și genein „a produce“*). Care produce o tromboză.

TROMBOLIZĂ (*gr. thrombos „cheag“ și lysis „distrucție, dizolvare“*).

Dizolvarea unui cheag prezent în circulația sanguină; metodă terapeutică ce constă în injectarea unei substanțe trombolitice (denumită și fibrinolitice), adică o substanță capabilă să dizolve un cheag sanguin. Durata trombolizei variază în funcție de indicație; în cursul unui infarct, de exemplu, perfuzia durează aproximativ o oră. Pentru embolie pulmonară, ea poate dura între 24 și 48 ore.

TROMBOPATIE. Sin. tromboцитопатие.

TROMBOPLASTINĂ. Ansamblu de substanțe care intervin în coagularea sângelui, transformând protrombina în trombină. Se disting *tromboplastina plasmatică* (sau endogenă) și *tromboplastina tisulară* (sau exogenă) sau factorul III al coagulării.

TROMBOPOIEZĂ. Sin. tromboцитопоеза.

TROMBOSTATIC. Care împiedică formarea cheagurilor sanguine.

TROMBOTEST. Metodă de control al tratamentului anticoagulant folosind derivați de dicumarină și care presupune evaluarea celor patru factori de coagulare ce sunt modificați prin acești produși (factorul VII, IX, X și protrombina). Sin. Test Owren.

TROMBOZĂ (*gr. thrombos „cheag“ și -oza*).

Fenomen patologic care constă în formarea unui trombus (cheag sanguin, format din fibrină, din globule albe și din plachete) într-o arteră sau într-o venă (ex.: tromboza arterei coronare, tromboză a unei artere cerebrale sau a unei vene cerebrale...).

TROMPĂ. *Trompa lui Eustache*, conduct care realizează comunicarea între faringe și cutia timpanului (urechea medie).

Trompa Fallope. Sin. trompa uterină, salpinge. Fiecare dintre cele două conducte, drept și stâng, ale uterului. Prin trompa Fallope, ovulul matur, detașat de ovar și captat de pavilionul trompei, este transportat spre uter.

-TROP. Sufix de origine greacă semnificând *direcție* și care servește la formarea cuvintelor ce indică o afinitate deosebită pentru o structură organică. Ex. neurotrop, psihotrop, gonadotrop.

TROPISM (*gr. tropos „întoarcere“*).

Reacție de acomodare sau orientare a vegetalelor sau animalelor sub efectul unui agent fizic sau chimic (lumină, căldură, substanțe chimice etc.) față de care au tendința de a se apropia (tropism pozitiv) sau îndepărta (tropism negativ).

TUBAJ. Introducerea unui tub într-un conduct sau într-o cavitate naturală în scopul prelevării sau evacuării de secreții (ex. tubaj gastric, duodenal).

TUBERCULINĂ. Produs rezultat din filtrarea unei culturi de bacili

tuberculoși (bacilii lui Koch); se utilizează pentru depistarea pătrunderii bacilului Koch în organism. Cercetarea sensibilității la tuberculină permite să se stabilească dacă un subiect a fost deja în contact cu bacilul Koch, fie spontan (primoinfecție), fie după vaccinarea cu BCG (o reacție pozitivă atestând în acest caz succesul vaccinării). V. reacția Mantoux, Moro, Puquet. Tuberculina se folosește și pentru diagnosticul tuberculozei.

TUBERCULINODIAGNOSTIC. Diagnosticul tuberculozei prin testul la tuberculină.

TUBEROZITATE. Parte proeminentă și rotunjită a unui os, uneori și a altei structuri anatomice.

TUBEROZITATE GASTRICĂ. (Mica) Sin. antru piloric.

TUBEROZITATE GASTRICĂ. (Marea) Partea cea mai înaltă și mai voluminoasă a stomacului, situată la stânga și deasupra porțiunii abdominale a esofagului. Formează un dom care surmontează stomacul. Este sediul pungii cu aer. Sin. *fundul stomacului*.

TUBOOVARIAN. Sin. cu salpingoovarian.

TUBOOVARITĂ. Sin. salpingo-ovarită.

TUBOTIMPANIC. Care se referă la trompa lui Eustache și la membrana timpanului. Ex.: catar tubotimpanic.

TUBOUTERIN. Care se referă la trompa Fallope și uter.

TUBULONEFRITĂ. Orice boală renală caracterizată prin atingere a tubilor renali (uriniferi). Sin. nefropatie tubulară, tubulonefrită. V. rinichi de șoc.

TULAREMIE. Boală infecțioasă cauzată de inocularea sau ingestia unui bacil, *Francisella tularemis*. Rozătoarele sălbatice (iepurele sălbatic îndeosebi) constituie rezervorul bacilului; omul se contaminează de cele mai multe ori direct (prin contact cutanat al plăgii chiar minime cu un animal infectat) ori prin căpușe. Se manifestă prin febră, dureri de cap, curbatuiri (dureri musculare, oboseală); poate avea forme diferite: ulceratii supurate ale ganglionilor limfatici, ale conjunctivei, gurii și faringelui. Formele grave se complică cu localizări pulmonare.

TUMEFACȚIE. Creștere în volum sau umflare a unui organ sau a unei părți a corpului, indiferent de

cauza ei. O tumefacție a burselor testiculare, de exemplu, poate fi legată de un hidrocel, de o orhită urliană (inflamație a testiculului provocată de virusul oreionului), de o tumoră testiculară sau de un chist al cordonului spermatic.

TUMEFIAT. Care este umflat, care a suferit o tumefacție.

TUMORĂ (*lat. tumor*).

Proliferare excesivă de celule anormale care seamănă mai mult sau mai puțin cu țesutul în care se dezvoltă.

Se disting tumori benigne și tumori maligne (canceroase).

Tumorile benigne au, de obicei, un volum limitat și nu dau metastaze.

Tumorile maligne sau **cancerle** sunt formate din celule atipice, sunt prost delimitate, infiltrează țesuturile învecinate, recidivează după ablație și au tendința de a se răspândi la distanță formând metastaze.

TUMORĂ GLOMICĂ. Mică tumoră cutanată benignă, dezvoltată pe seama unui glomus (structură neurovasculară care asigură comunicarea directă între o arteriolă și o venulă). O tumoră glomică se prezintă sub forma unei mici tumefacții rozalii, roșii

sau violacee, foarte dureroasă, mai ales sub efectul frigului și a microtraumatismelor; se localizează mai ales la extremitatea unui deget sau sub unghie; uneori se localizează la membre sau la urechi.

TUMORECTOMIE (*tumora și gr. ektome „tăiere“*).

Ablație chirurgicală a unei tumori fără exereza țesuturilor învecinate. Această intervenție este diferită de ablația de organ, unde s-a dezvoltat tumora, ablație care poate fi mai mult sau mai puțin lărgită la țesuturile vecine.

TUNELIZATOR. Tijă rigidă permițând forajul atraumatic de tunele subperitoneale sau subcutanate, utilizate pentru șunturi vasculare protetice sau venoase.

TUNICĂ. Denumire folosită în anatomie pentru o membrană care învelește unele organe sau care face parte din peretele unui vas (de ex.: tunică externă, medie, internă) a unei artere sau organ cavitari (ex.: tunica musculară a vezicii).

TUNICĂ VAGINALĂ. Tunică seroasă care constituie învelișul cel mai intern al testiculului.

TURBIDITATE (*lat. turbidus „tulbure“*).

Aspect tulbure al unui lichid cu suspensii de particule solide nedizolvate.

TURGESCENT (*lat. turgere „a umfla“*).

Care este tumefiat prin aport crescut de sânge.

TURGESCENTĂ (*lat. turgere „a umfla“*).

Umflare a unui organ sau a unui țesut prin retenția sângelui de origine venoasă. Sin. tumescență.

TURNER (sindromul). Insuficiență ovariană cauzată de o anomalie cromozomică, caracterizată prin nanism moderat (o înălțime mică), infantilism ovarian (absența menstrelor, vagin și uter infantile, absența caracterelor sexuale secundare).

TUSE (*lat. tussis*).

Expirație bruscă și zgomotoasă, reflexă sau voluntară, asigurând expulzia aerului conținut în plămâni; reflex fiziologic complex, care constă dintr-o inspirație profundă cu închiderea glotei, urmată de o expirație bruscă, sacadată și zgomotoasă, destinată să expulzeze din căile respiratorii orice substanță care irită sau care împiedică respirația.

TUSE CONVULSIVĂ. Boală infecțioasă acută, contagioasă și

epidemică, cauzată de bacilul *Bordetella pertusis*; se transmite de la un individ la altul prin tuse, strănut. Incubația durează aproximativ o săptămână, apoi apare o scurgere nazală, o febră moderată și o tuse care poate provoca vomă. Tusea poate lua un aspect caracteristic: chinte tipice de tip spasmodic, întrerupte de reprize inspiratorii (cântec de cocoș), însoțindu-se de expectorații abundente și văskoase. Boala a devenit rară datorită vaccinării practicate sistematic la sugari.

TUȘEU MEDICAL (fr. *toucher*, „a palpa”).

T

TESUT (lat. *textum*, „țesătură”).

Totalitate a celulelor având aceeași morfologie și/sau îndeplinind aceeași funcție (de ex.: țesut epitelial, conjunctiv, muscular, nervos). Sângele și țesutul osos sunt considerate drept

Tact. Examen al unei cavități naturale a corpului uman, practicat cu unul sau două degete.

Tușeul rectal, care se practică cu indexul îmbrăcat într-un deget de mânășă lubrifiat, permite explorarea anusului, a părții joase a rectului, a fundului de sac Douglas (partea de jos a cavității peritoneale) și a prostatei.

Tușeul vaginal, examen efectuat cu ajutorul a două degete, indexul și mijlociul, acoperite cu o mânășă lubrifiată. Asociat palpării abdominale, tușeul vaginal permite examinarea colului uterin, a uterului și anexelor sale (trompe, ovare).

țesuturi fie aparte, fie ca forme specializate de țesut conjunctiv. Mai multe țesuturi diferite intră în formarea unui organ.

ȚESUT CONJUNCTIV. Țesut care servește la susținerea altor țesuturi ale corpului, asigurând nutriția lor și participând la mecanismele de apărare imunitare ale organismului.

U

UBICUITAR. Se spune despre un organism animal sau vegetal care se găsește peste tot.

U.I. Abr. *Unitate internațională* (de măsură a activității diferitelor substanțe biologice, îndeosebi enzime și hormoni).

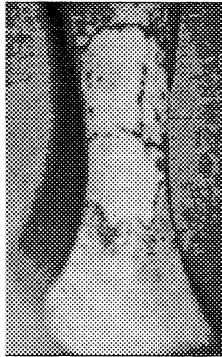
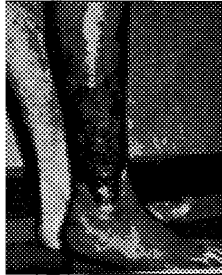
ULCER (lat. *ulcus*, „rană”).

Pierdere de substanță mai mult sau mai puțin profundă dintr-un înveliș epitelial. Un ulcer poate fi cutanat (ulcer al gambei) sau de mucoasă (ulcer gastroduodenal).

ULCERAȚIE. Proces caracterizat printr-o pierdere de substanță, fie că este vorba de piele, fie de mucoasă.

Ulcerarea cutanată, poate fi: de origine *circulatorie* (venoasă, arterială, capilară sau mixtă) cu localizare mai ales la membrele inferioare, ulcer varicos de exemplu; de origine *infecțioasă*: boli bacteriene ale pielii (piodermite cu stafilococi sau streptococi), infecții cu ciuperci (micoză) sau gome ulcerate (tuberculoză, sifilis); de origine *malignă* (epitelioame bazocelulare sau spino-

re, melanoame maligne
are ulcerează adesea.
ația mucoasei, pierderea
bstantă, poate privi de ex.
tea bucală, organele
le externe ale bărbatului
e femeii.

Ulcer varicos (sus)
– același ulcer după grefă

ULCUS. Cuvânt latin pentru *ulcer*.

ULNA. Cuvânt latin pentru *cubitus*.

ULTRA- (*lat. ultra „dincolo de“*).

Prefix care introduce în termeni semnificația: *în exces*.

ULTRAMICROSCOPIE. (*ultra, gr. mikros „mic“ și skopein „a vedea“*).

Metodă cu ajutorul căreia se pot vedea structuri prea mici ca să poată fi examinate la microscopul obișnuit; această metodă utilizează un microscop cu înaltă putere măritoare (*ultramicroscopul*).

ULTRASONOGRAFIE. Metodă imagistică morfo-funcțională bazată pe proprietatea ultrasunetelor de a străbate medii biologice și de a fi reflectate de către acestea. *V. ecografia*.

U.S. DOPPLER (ultrasonografie Doppler). Tehnică ecografică al cărei principiu este utilizarea efectului Doppler pentru studierea fluxului sanguin din cord și vase (inclusiv periferice).

Efectul Doppler descrie comportamentul frecvenței ultrasunetelor, când sursa și respectiv receptorul se află în mișcare (unul față de celălalt), astfel că se obțin

informații privind prezența fluxului sanguin, sensul acestuia, viteza fluxului și caracterul acestuia (laminar sau turbulent), debitul sanguin etc.

Sin. velocimetrie Doppler.

Examenul Doppler este prescris, în principal, în cardiologie (afecțiuni ale inimii, ale arterelor și ale venelor) și în neurologie (afecțiuni ale creierului).

Examenul *Doppler transcranian* permite studierea mișcărilor sângelui în arterele intracerebrale.

Examenul *Doppler vascular* permite studierea mișcărilor sângelui în arterele sau venele organismului. El permite, de asemenea, analizarea unei arteriopatii a membrilor inferioare, depistarea unor tromboflebite etc.

Examenul Doppler nu necesită nici o pregătire deosebită, nici anestezie, nici spitalizare; el este neinvaziv și deci nedureros. Segmentul respectiv este explorat prin aplicarea unei sonde pe tegument, care este deplasată în axul vascular.

ULTRASONOTERAPIE. Folosirea terapeutică a ultrasunetelor.

ULTRASUNET (*ultra, lat. sonitus „sunet“*).

Sin. vibrație ultrasonoră.

Vibrație sonoră cu o frecvență de peste 20 000 hertzi, pe care omul nu o poate auzi. Ultrasunetele sunt utilizate în scop diagnostic, în ecografie și în examenul Doppler, iar în scop terapeutic sunt utilizate în tratamentul simptomatic al afecțiunilor țesuturilor moi (mușchi, ligamente, tendoane) și în pulverizarea, sfărâmarea calculilor urinari. V. litotripsie.

ULTRAVIOLETE. Radiații electromagnetice cu o lungime de undă mai mică de 400 nanometri sau milimicroni (lungimea de undă situată între cea a luminii vizibile și cea a razelor X). Radiațiile ultraviolete sunt invizibile pentru ochiul uman; ele există în mod natural în lumina solară.

Se disting: **raze ultraviolete A** cu cea mai mare lungime de undă – principalii factori ai bronzării și ai sintetizării vitaminei D; **radiații ultraviolete B** (sunt responsabile de insolajii, arsuri care survin în cursul unei expunerii excesive la soare); **radiații ultraviolete C** – cu lungime de undă scurtă, care au proprietăți chimice și bacterio-

logice. În terapeutică, ultravioletele sunt folosite ca adjuvant în tratamentul rahitismului, spasmofiliei, tulburărilor de creștere, tuberculozei cutanate și osoase, psoriazisului. Sunt contraindicate în anumite forme evolutive ale tuberculozei pulmonare.

UMĂR BLOCAT. Formă de periartrită scapulo-humerală caracterizată prin blocarea mișcărilor active și pasive în articulație; este o afecțiune dureroasă a umărului, cauzată de o lezare a țesuturilor fibroase și a tendoanelor care înconjoară articulația.

UMOARE APOASĂ (*lat. humor „umoare“, lat. aqua „apă“*).

Lichid transparent secretat de corpul ciliar.

UMOARE VITROASĂ (*lat. humor „umoare“, fr. vitreux „sticlos“*).

Masă albuminoidă, conținută în hialoidă, care ocupă spațiul dintre cristalin și nervul optic.

UNCIFORM (*lat. uncus „cârlig“ și forma „formă“*).

Care este în formă de cârlig. În anatomie acest nume este dat unor formațiuni în formă de cârlig. Ex.: apofiza unciformă a osului uncinat din cap, apofiza unciformă (sau semilunară) a vertebrelor cervicale.

UNGHIE ÎNCARNATĂ (*lat. unguis „unghie“*).

Unghie ale cărei margini laterale se înfig în țesuturile moi învechinate; atinge de cele mai multe ori degetul mare de la picior; este cauzată, în general, de unele microtraumatisme externe (încălțăminte prea strâmtă, de exemplu). V. onixis.

UNIOVULAR. V. sarcină gemelară uniovulară.

UNITATE INTERNAȚIONALĂ. V. U.I.

UNIVITELIN. Care provine dintr-un singur ou. V. sarcină gemelară uniovulară.

URANISM. Homosexualitate masculină. Lingv. de la Uranio, nume dat Afroditei considerată protectoarea homosexualității.

URANIU. Element radioactiv natural constituit din trei izotopi: uraniu 238, uraniu 235 și uraniu 234.

URANO- (*gr. ouranos „cerul gurii, bolta cerească“*).

Element de compunere care introduce în termeni referirea, fie la bolta palatină, fie, uneori, la cer.

URANOPLĚGIE (*gr. ouranos „cerul gurii“ și plēge „lovitură“*).
Sin. *palatoplegie*.

URANOSCHIZIS (*gr. ouranos „cerul gurii“ și schisis „diviziune“*).
Sin. *palatoschizis*.

URANOSTAFILOPLASTIE (*gr. ouranos „cerul gurii“, staphyle „omușor“ și plassein „a forma“*).
Corectarea chirurgicală, prin autoplastie, a unei fisuri a boltei și vălului palatin.

URANOSTAFILOSCHIZIS (*gr. ouranos „cerul gurii“, staphyle „omușor“ și schisis „diviziune“*).
Fisură (despicătură) ce afectează atât palatul dur, cât și cel moale.
URCIOR. Sin. orjelet.

UREMIE.

1. În sens strict, desemnează concentrația ureei în sânge (în mod normal uremia este cuprinsă între 20–40 mg%; între 3,3–6,6 mmol/l).

2. Prin extensie, uremia desemnează ansamblul manifestărilor toxice ce însoțesc o creștere a ureei în sânge; manifestările caracteristice în insuficiența renală. Se vorbește de uremia acută sau cronică. Termenul de comă uremică definește coma în care se află subiecții atinși de o insuficiență renală netratată, ajunsă în stadiul terminal.

URETER (*gr. ouretero „canal care duce urina de la rinichi la vezică“*).

Conduct lung de 25 cm care permite urinei să se scurgă din bazinetul renal în vezică.

URETER BIFID. Malformație congenitală caracterizată prin existența a două uretere ce drenează același rinichi, fiecare având un orificiu vezical distinct. Alteori, acestea se reunesc, după care se varsă în vezică, printr-un singur orificiu.

URETERALGIE (*ureter și gr. algos „durere“*).

Durere pe traiectul ureterului.

URETERECTAZIE (*ureter și ektasis „dilatatie“*).

Dilatarea ureterului.

URETERECTOMIE (*ureter și gr. ektome „excizie“*).

Rezecție parțială sau totală a ureterului.

URETERITĂ (*ureter și -ita „inflamație“*).

Inflamație acută, subacută sau cronică a peretelui ureteral; poate fi de origine infecțioasă, calculoasă sau traumatică; de obicei este secundară și asociată unei cistite (ureterita ascendentă) sau unei pielonefrite (ureterita descendentă).

URETEROCEL (*ureter și gr. koilos „cavitate“*).

Dilatația chistică a extremității inferioare a ureterului, conse-

cutivă unei stenoze a meatului ureteral.

URETEROCOLOSTOMIE (*ureter, gr. kolon „intestin gros“ și stoma „deschidere“*).

Crearea operatorie a unei anastomoze între ureter și colon; realizarea chirurgicală a vărsării ureterului în colon.

URETEROENTEROSTOMIE (*ureter, gr. enteron „intestin“ și stoma „gură, deschidere“*).

Anastomozarea unui sau ambelor uretere la o ansă intestinală; implantarea ureterului în intestin.

URETEROGRAFIE (*ureter și gr. graphein „a scrie“*).

Examen radiologic al ureterului după injectarea unei substanțe radioopace.

URETEROHIDROZĂ. Dilatarea ureterului, consecutivă unui obstacol în calea scurgerii urinei. Sin. hidroureter.

URETEROLITIAZĂ (*ureter și gr. lithos „piatră“*).

Prezența de calculi în ureter.

URETEROLITOTOMIE (*ureter, gr. lithos „piatră“ și tome „tăiere“*). Deschidere chirurgicală (incizie) a peretelui ureterului efectuată în scopul extragerii unui calcul.

URETERONEFRECTOMIE

(*ureter, gr. nephros „rinichi” și ektome „incizie”*).

Ablația chirurgicală a ureterului și a rinichiului corespunzător.

URETEROPIELITĂ (*ureter, gr. pyelos „bazin” și -ita „inflamație”*).

Inflamația ureterului și a bazineului.

URETEROPIELOGRAFIE

(*ureter, pyelos „bazin” și graphien „a scrie”*).

Sin. pielografie retrogradă, urografie ascendentă (retrogradă).

Examen radiologic al ureterului și a cavităților rinichiului; examenul constă în radiografierea ureterelor până la bazine, după injectarea retrogradă (în sens invers scurgerii urinare) a unui produs de contrast iodată. Spre deosebire de alte examene radiologice, ureteropielografia nu este contraindicată persoanelor alergice la iod, deoarece produsul de contrast nu trece în sânge. Examenul este precedat de o cistoscopie (examen al vezicii cu ajutorul unui tub dotat cu un sistem optic, denumit cistoscop, care se introduce în uretră) cu scopul de a repera orificiile ureterelor în vezică. În continuare, medicul introduce un cateter fin în

uretră, apoi în vezică și, în sfârșit, în una din cele două uretere. Injectarea treptată a produsului de contrast iodată face ca acesta să urce în contracurent.

Ureteropielografia retrogradă permite diagnosticarea originii unor tulburări urinare (hematurie, calculi).

URETEROPLASTIE (*ureter și gr. plassein „a forma”*).

Refacerea chirurgicală a ureterului pentru corijarea unei stricturi sau deformări cicatriceale.

URETERORAFIE (*ureter și gr. rhapshe „sutură”*).

Sutura unui ureter secționat sau incizat.

URETERO-RECTOSTOMIE.

Operație chirurgicală care constă în implantarea ureterului la rect.

URETEROSTENOZĂ. Strâmțarea calibrului ureteral.

URETEROSTOMIE (*ureter și gr. stoma „deschidere, gură”*).

Îmbinare chirurgicală a ureterului la un organ (intestin) sau la piele. (Aducerea ureterului la piele printr-o stomă = *ureterostomie directă.*)

O ureterostomie este o derivație urinară practică în general după o ablație de vezică.

URETEROTOMIE (*ureter și gr. tome „tăiere“*).

Incizia unui ureter.

URETRĂ (*gr. ouretra „canal prin care se descarcă vezica“*).

Conduct care merge de la gâtul (colul) vezicii urinare până la meatul uretral, care permite scurgerea urinei, iar la bărbat, și trecerea spermei. La femei, uretra este foarte scurtă, fiind situată între colul vezical și vulvă. La bărbat, traversează penisul și cuprinde trei segmente: *uretra prostatică, uretra membranoasă și uretra spongioasă*.

URETRECTOMIE (*uretra și gr. ektome „excizie“*).

Rezecția parțială sau totală a uretrei.

URETRITĂ (*uretra și -ita „inflamație“*).

Inflamație a uretrei, în principal de origine infecțioasă [uretrita gonococică (blenoragică), uretrita cu germeni banali, uretrite virale, uretrite micotice etc.]. Uretrita poate fi produsă și de substanțe chimice, iritante.

URETROCCEL (*uretra și gr. kele „hernie, tumoare“*).

1. Mică dilatație, localizată, a unui segment al uretrei. Un uretrocel se traduce prin tulburări ale micțiunii (picături retardate).

2. Alunecarea mucoasei uretrale în exteriorul meatului uretral. Sin. prolaps al mucoasei uretrale. Uretrocelul afectează îndeosebi fetițele și femeile în vârstă; el ia forma unei proeminențe roz sau roșii cu diametrul de aproximativ 1 cm, situată la nivelul meatului uretral. Tratatamentul constă în excizia chirurgicală.

URETROCISTITĂ (*uretra, gr. kystis „vezică“ și -ita „inflamație“*). Inflamația mucoasei uretrei, asociată cu inflamația mucoasei vezicii (cistită).

URETROCISTOGRAFIE MICTIIONALĂ. Examen radiologic al vezicii și al uretrei în timpul micțiunii, după opacifierea vezicii. Există diferite tipuri de uretrocistografie micțională:

Uretrocistografia micțională practică în cursul unei urografii intravenoase constă în injectarea unui produs de contrast pe cale intravenoasă (uretrocistografia descendentă); clișeele fotografice permit să se evalueze, în afara morfologiei uretrei, existența unui reziduu vezical postmicțional.

Uretrocistografia micțională prin puncție suprapubiană, constă în administrarea prin injectare, a

unui produs de contrast în vezică.

Uretrocistografia micțională retrogradă sau uretrocistografia micțională ascendentă constă în injectarea unui produs de contrast în vezică, cu ajutorul unei sonde introdusă în uretră.

URETROGRAFIE (*uretra și gr. graphein „a scrie“*).

Examenul radiologic al uretrei după injectarea unui produs de contrast.

URETROPLASTIE (*uretra și gr. plassein „a forma“*).

Refacerea chirurgicală a uretrei cu ajutorul unui grefon de cele mai multe ori cutanat (cu piele din vecinătate), uneori din mucoasă (mucoasa vezicală sau bucală).

URETRORAFIE (*uretra și gr. rhapsē „sutură“*).

Sutura unei uretre secționată sau incizate.

URETRORAGIE (*uretra și gr. rhegnynai „a curge“*).

Scurgere de sânge prin uretră în afara micțiunii și ejaculării.

URETROREE (*uretra și gr. rhoia „curgere“*).

Scurgere de lichid patologic, limpede sau tulbure (purulent) prin uretră.

URETROSCOPIE (*uretra și gr. skopein „a vedea“*).

Examen care permite explorarea directă a uretrei, efectuat cu ajutorul unui uretoscop (tub dotat cu un sistem optic) introdus în acest organ.

URETROSPASM. Spasm al uretrei.

URETROSTENOZĂ. Strâmtoare a uretrei.

URETOSTOMIE (*uretra și gr. stoma „deschidere“*).

Deschiderea uretrei la piele, prin intervenție chirurgicală.

Uretrostomia perineală

Aducerea uretrei la pielea perineului printr-o stomă.

URETROTOMIE (*uretra și gr. tome „tăiere“*).

Incizia uretrei; se practică fie dinăuntru în afară, cu ajutorul unui bisturiu special (uretrotom) (*uretrotomie internă*), fie din afară înăuntru (*uretrotomie externă*).

URETROTRIGONITĂ. Inflamația uretrei și a trigonului vezical.

URICEMIE. Nivel al acidului uric în sânge (normal 2–4 mg%; 0,18–0,42 mmol/l; 155–404 micromol/l). O hiperuricemie/o creștere peste 6 mg% se observă în gută, insuficiență renală, în leucemii și în tratamente citolitice.

URICURIE. Eliminarea acidului uric prin urină. Sin. uricozurie, uraturie. Uricuria este cuprinsă în mod normal între 500 și 800 mg/24 ore, adică între 3 și 4,8 milimoli pe 24 ore.

O hiperuricurie (eliminarea urinară excesivă de acid uric) poate fi semnul unei litiaze urice, al unei gute.

O hipouricurie evidențiază de cele mai multe ori o insuficiență renală.

URLIAN. Care se referă la oreion.

UROBILINĂ. Pigment biliar galben-portocaliu. Este formată în intestin din bilirubină sub acțiunea bacteriilor și este eliminată în cea mai mare parte prin fecale. În caz de retenție biliară, de exemplu în cursul unui icter mecanic declanșat de un calcul care obstruează canalele biliare, pigmenții biliari nu mai pot fi eliminați în fecale (care sunt atunci decolorate) și se acumulează în urină.

UROBILINOGEN. Pigment galben, produs de degradare al bilirubinei sub influența bacteriilor intestinale (florei intestinale de putrefacție). În mod normal, cea mai mare parte a urobilinogenului este reorbită de mucoasa

intestinală și se întoarce în ficat, unde este din nou transformat în bilirubină, care este excretată prin bilă (ciclu enterohepatic). În afecțiuni hepatice, acest ciclu este perturbat și urobilinogenul trece în sânge, de unde se elimină în cantitate anormală prin urină. Evidențierea sa în urină se face cu reactivul Erlich.

UROCULTURĂ. Însămânțarea pe un mediu de cultură a unei mici cantități de urină prelevată în condiții de perfectă asepsie, pentru punerea în evidență a germenilor microbieni; cultura microorganismelor din urină.

URODENSIMETRU. Instrument cu care se determină densitatea urinei. Sin. urometru.

UROGRAFIE ASCENDENTĂ (sau retrogradă). Sin. ureteropielografia retrogradă.

UROGRAFIA INTRAVENOASĂ sau **DESCENDENTĂ.** Radiografia aparatului urinar (a căilor urinare), după opacifierea acestuia cu un produs de contrast iodat, care se injectează pe cale intravenoasă și se elimină prin urină. Este indicat în numeroase boli urinare, în particular în infecția urinară, hematurie (prezența de sânge în urină), colicile nefritice și tulburările micționale.

UROKINAZĂ. Enzimă produsă de către rinichi și excretată în urină; este folosită pe cale intravenoasă în tratamentul trombozelor; este mai bine tolerată decât streptokinaza.

UROLOGIE (*gr. ouron „urină” și logos „știință”*).

Disciplină medico-chirurgicală care se ocupă cu studiul și tratamentul bolilor aparatului urinar al celor două sexe și ale aparatului genital masculin.

UROMETRU. Sin. urodensimetru.

UROPIONEFROZĂ (*gr. ouron „urină”, pyon „puroi”, nephros „rinichi” și -oza*).

Distensia (dilatarea) bazinetului prin acumulare de urină infectată, purulentă.

UROPOIEZĂ. Formarea urinei în rinichi.

URTICARIE. Boală dermatologică, caracterizată printr-o erupție cu papule roz sau albicioase, asemănătoare cu pișcăturile de urzici, adesea foarte pruriginoase; ele dispar pentru a reapărea în alte locuri ale corpului după câteva ore. Urticaria poate fi de natură alergică: senzibilizarea organismului la unele medicamente, la paraziți, la agenți fizici, alimente etc.; cauzele sunt foarte diverse, dar urticaria apare mai ales la subiecți care au o

ereditate alergică; poate să apară cu ocazia unei oboseli generale, unei emoții sau unei supărări. O formă de urticarie gigantă este *edemul Quincke*, care poate fi declanșat, în principal, prin absorbția de alimente, de o înțepătură de insecte (viespe, albină, țânțar) sau de luarea unor medicamente. V. Quincke (edem).

UTILITARISM. Atitudine conștientă a unui pacient care se folosește de tulburările sale într-un scop interesat.

UVEAL. Care se referă la tunica medie a globului ocular (uvee sau tractus uveal).

UVEE (*lat. uva „strugure”*).

Tunica medie a ochiului.

UVEITĂ (*uvea și -ită „inflamație*). Inflamație a uveei (membrana intermediară, vascularizată, care hrănește ochiul, constituită din iris, corpul ciliar și coroidă). Inflamația poate fi difuză sau parțială, interesând fie partea sa anterioară, irisul și corpii ciliari (iridociclita), fie partea sa posterioară, coroida (coroidita).

UVEOPLASTIE (*uvea și gr. plassein „a forma”*).

Operație reparatorie, practică la nivelul tractusului uveal.

UVEOSCLEIRITĂ. Inflamație a uveei (tractusul uveal) și a scleroticeii.

V

VACCIN. Preparat de origine microbiană, care este introdus în organism cu scopul de a provoca o imunitate specifică, prin formarea de anticorpi protectori față de microorganismul în cauză.

Vaccinurile sunt produse biologice preparate din microorganisme (bacterii sau virusuri) inactivate, din germeni vii, atenuați sau din produsele lor (din toxinele lor), prin tratarea acestora cu diverse substanțe (formol etc.) sau prin căldură pentru a-și pierde pe cale artificială puterea patogenă (proprietatea toxică), dar pentru a-și păstra proprietatea antigenică (puterea imunizantă).

În mod curent, se obișnuiește a se denumi *vaccinuri propriu-zise* atât produsele imunizante microbiene, cât și produsele imunizante rezultate din toxinele lor (anatoxinele, v. acest termen).

Există vaccinuri monovalente sau asociate (bivaccin = diftero-tetanic, trivaccin = diftero-tetani-pertusis). Vaccinurile se păstrează în frigider (4°–8°C).

Astăzi se aplică vaccinările asociate:

DTP (diftero-tetano-pertusis)

DTP + poliomielitit oral trivalent (VPOT)

DTP + vaccin poliomielitit inactivat (în aceeași seringă)

DTP + poliomielitit + rujeolic

ROR (rujeolic + urlian + rubeolic).

S-au introdus, de asemenea, și vaccinuri mai noi: antihepatic B, vaccin antiherpetic și o altă vaccinare mai recentă, care permite protejarea copiilor față de *Haemophilus influenzae* de tip B (meningita purulentă, epiglotita etc.).

VACCIN ANTIAMARIL. Vaccin contra febrei galbene obținut din virusuri atenuate prin pasaje repetate pe culturi celulare. Se administrează pe cale subcutanată și unele prin scarificare.

VACCIN ANTIDIFTERIC (ADPA = anatoxina difterică purificată și adsorbită). Se administrează intramuscular.

VACCIN ANTIHOLERIC. Vaccin împotriva holerei preparat din vibrioni holerici omorâți. Se administrează în injecții intramusculare sau subcutanate.

VACCIN ANTIPOLIOMELITIC.

Vaccin preparat din tulpini virulente de virus poliomieltic, dar inactivate prin formol (*vaccinul Salk*) sau prin propiolactonă (*vaccinul Lepine*), care se administrează în injecții subcutanate; există și vaccin preparat din culturi vii, care se administrează pe cale orală.

VACCIN ANTIRABIC. Preparat din virus viu atenuat (*vaccinul Pasteur*) sau din virus atenuat și inactivat cu formol (*vaccinul Fermi*, *vaccinul Semple*), administrat pentru prevenirea turbării (după mușcătură de animale suspecte) în injecții subcutanate în doze crescânde; mai nou, vaccin Fuenzalida.

VACCIN ANTIRUBEOLIC. Vaccin preparat din tulpini atenuate de virus rubeolic, administrat pe cale parenterală.

VACCIN ANTITETANIC. Anatoxina tetanică (ATPA: anatoxina tetanică purificată și adsorbită) se administrează intramuscular.

VACCIN ANTIFOPARATIFIC. Sin. vaccin TAB.

VACCIN ANTIVARIOLIC. Vaccin preparat în trecut din virusul vaccinei și administrat prin scarificare sau inoculare intradermică.

VACCIN B.C.G. (bacil Calmette Guerin), vaccin antituberculos constituit din bacili tuberculoși bovini vii, care și-au pierdut virulența prin treceri numeroase pe medii cu bilă; se administrează pe cale bucală sau intradermic, ori prin scarificare.

VACCIN D.T. Vaccin mixt antidiferic-antitetanic; se administrează în trei inoculări subcutanate, la 15 zile interval, urmate după un an de o injecție de rapel.

VACCIN D.T.P. (antidiferic, antitetanic și antipertusis); se administrează subcutanat în trei injecții la 20–30 zile interval; este necesară o injecție de rapel după un an.

VACCIN T.A.B. Sin. vaccin antitifoparatific.

Format dintr-o suspensie de bacili tifici (*Salmonella typhi*) și paratifici (*Salmonella paratyphi A* și *Salmonella paratyphi B*) omorâți prin căldură sau printr-un agent bactericid; se administrează în trei injecții subcutanate la adult și patru la copil, la intervale de 7–10 zile.

VACCINARE. Administrarea unui vaccin pe cale orală, parenterală sau prin scarificare, cu scopul prevenirii unei boli infecțioase;

vaccinurile administrate provoacă formarea de anticorpi care crează o imunizare specifică față de anumite infecții, crescând rezistența organismului față de microbi, virusuri sau toxinele lor. Elaborarea de anticorpi, care sunt proteine (imunoglobuline), necesită un anumit timp, ceea ce explică faptul că vaccinarea este mai ales un mijloc de prevenire.

VACCINOTERAPIE. Utilizare a unui vaccin în scop curativ și nu în scop preventiv; administrarea unui vaccin în cursul unei infecții. Vaccinoterapia este utilizată pentru efectele nespecifice pe care le produce; o vaccinare antrenează, în fapt, o febră și reacții inflamatorii, care pot servi la stimularea mijloacelor de apărare ale organismului. Utilizarea BCG-ului (vaccinul antituberculos) în tratamentul unor afecțiuni maligne, ca mielomul multiplu, leucemie și mai ales cancerul vezicii, este în curs de evaluare.

VACUITATE. Starea unui organ sau a unui obiect de a fi golit de conținut.

VACUOLĂ (*fr. vacuole din lat. vacuus „gol, vid“*).

Cavitate situată în citoplasma celulelor, conținând diferite

substanțe în soluție apoasă, înconjurate de obicei de o membrană semipermeabilă.

VACUUM (*lat. vacuus „gol, vid“*). Gol, fără conținut.

VAGINALĂ (*lat. vagina „teacă“*). Tunica vaginală a scrotului.

VAGINALITĂ (*vaginala și -ita „inflamație“*).

Inflamația tunicii vaginale a scrotului (a tunicii seroase testiculare).

VAGINISM. Contractura spasmodică involuntară a mușchilor vaginali și perivaginali în momentul penetrării penisului în vagin, ceea ce face ca actul sexual să fie dureros sau imposibil.

VAGINITĂ (*vagin și -ita „inflamație“*).

Inflamația mucoasei vaginale poate fi provocată de o infecție cu bacterii sau cu ciuperci (*Candida albicans*, *trichomonas*) de o iritație mecanică, de o alergie sau de o atrofiere postmenopauzică.

VAGINODINIE (*vagin și gr. odyne „durere“*).

Durere localizată la nivelul vaginului.

VAGINOPLASTIE (*vagin și gr. plassein „a forma“*).

Sin. colpoplastie.

VAGOLITIC. Care inhibă nervul pneumogastric (n. vag) și prin extensie sistemul nervos parasimpatic.

VAGOMIMETIC. Sin. parasimpaticomimetic.

VALGUS (*lat. = cu picioare încurbate în afară*).

Care se îndepărtează spre exterior în raport cu axa corpului [*genu valgum*, halus (haluce) valgus. V. acești termeni].

VALLEIX (punctele). Locuri unde nervul este cel mai sensibil la presiune, în caz de nevralgie (de ex. sciatică).

VALSALVA (manevra). Expir cu glota închisă; este o manevră de excitație vagală.

VALVĂ

1. Structură anatomică ce nu permite scurgerea unui lichid decât într-o singură direcție; fiecare din foițele ce fac parte dintr-o valvă cardiacă: valvula tricuspidă între auriculul și ventriculul drept, de exemplu, este formată din trei valve.

2. În chirurgie, instrument folosit ca depărtător al țesuturilor moi pentru degajarea câmpului operator.

3. Supapă sau clapetă dintr-o mască respiratorie, dintr-un aparat de anestezie.

4. Valvă artificială: dispozitiv plasat în inimă și destinat să înlocuiască o valvă cardiacă defectă. Sin. *proteză valvulară*.

VALVULĂ. Pliu membranos în interiorul unui canal, realizând evitarea refluxului de lichid sau materii: valvulele cardiace, ale venelor, ale tubului digestiv.

Valvulele cardiace: două valvule atrio-ventriculare, cea *mitrală*, *valvula bicuspidă*, situată la nivelul orificiului atrio-ventricular stâng și, cea *tricuspidă* situată la nivelul orificiului atrio-ventricular drept; două valvule atriale, (sigmoide sau semilunare), situate la fiecare orificiu arterial al inimii: *valvulele sigmoide aortice* (ventriculul stâng) și *valvulele sigmoide pulmonare* (ventriculul drept), formate fiecare din trei valve sigmoide.

Valvulele venelor. Valvule etajate în „cuib de rândunică”, sunt dispuse pe traiectul venelor periferice (exceptând capul și gâtul), care împiedică refluxul sângelui sub acțiunea gravitației.

VALVULĂ ILEOCECALĂ (sau ileocolică). Sin. valvula Bauhin. Valvă situată la orificiul de comunicare dintre ileon și colonul ascendent, situată deasupra cecului.

VALVULE CONIVENTE. Repliuri permanente ale mucoasei intestinului subțire, de la unghiul duodeno-jejunal până aproape de terminarea ileonului (dispar pe parcursul ultimilor cincizeci de centimetri ai ileonului).

VALVULECTOMIE (*valvula și gr. ektome „excizie“*).

Rezecția parțială sau totală a unei valvule cardiace.

VALVULITĂ (*valvula și -ita „inflamație“*).

Inflamația unei valvule, îndeosebi a unei valvule cardiace.

VALVULOPATIE (*valvula și gr. pathos „boală“*).

Atingerea unei valvule a inimii.

Valvulopatiile au cauze variate: congenitale (malformații), inflamatorii (reumatism articular acut), infecțioase (endocardită), degenerative legate de vârstă, ischemice prin insuficiență coronariană. Leziunile unei valvule antrenează fie îngustare sa, fie o insuficiență.

Valvulopatiile severe pot beneficia de o valvuloplastie. În unele cazuri se recurge la înlocuirea valvulei printr-o proteză meca-

nică sau printr-o grefare de valvă biologică, zisă bioproteză.

VALVULOPLASTIE (*valvula și gr. plassein „a forma“*).

Reparație anatomică și restaurație funcțională a unei valvule cardiace lezate, mai ales pentru corectarea unei stenoze mitrale sau a unei insuficiențe mitrale.

VALVULOTOMIE (*valvula și gr. tome „tăiere“*).

Secționarea valvulelor cardiace în caz de stenoză orificială.

VAQUEZ (poliglobulia lui) (*engl. polycythemia vera*).

Boală caracterizată printr-o proliferare malignă a precursorilor globulelor roșii; creșterea anormală a numărului de eritrocite (7–14 milioane pe mm³). Originea sa este necunoscută. Boala se manifestă prin: înroșirea feței și a mucoaselor, dureri de cap, vertij, dureri osoase, senzații de înțepenire, furnicături, mâncărimi.

VAMPIRISM. În sens strict, atracție perversă pentru cadavre. Sin. necrofilie.

Perversiune constând din satisfacerea sexuală de un sadism dus la extrem, prin aceea că individul ucide pentru plăcerea de a vedea sânge.

VARICE ALE MEMBRELOR INFERIOARE. Dilatare venoasă patologică permanentă la nivelul rețelelor superficiale ale membrilor inferioare (la nivelul coapsei și mai ales al gambei). Uneori sunt însoțite de ulcerări ale peretelui venei respective. Varicele membrilor inferioare sunt de cele mai multe ori esențiale și idiopatice, adică ele constituie fenomene izolate și nu sunt consecința unei boli.

VARICE ESOFAGIENE. Dilatație patologică a venelor inferioare ale esofagului. Cea mai frecventă cauză a varicelor esofagiene este ciroza hepatică.

VARICETOMIE (*varice și gr.ektome „excizie“*).

Excizia varicelor. Sin. varicotomy.

VARICELĂ (*dim. lat. varius „pătat“*).

Boală infecțioasă contagioasă provocată de un virus din familia herpesvirusurilor, virus varicelazona. Sin. vărsat de vânt.

Virusul varicelazona este responsabil, de asemenea, și de zona Zoster. Boala se caracterizează printr-o erupție cutanată tipică, veziculoasă ce apare în mai multe pusee; elementul

eruptiv, care la început este o maculă, se transformă rapid în veziculă superficială cât o gămălie de ac, al cărei conținut se tulbură și după câteva zile se usucă, rămânând o crustă ce dispare în două săptămâni, fără să lase cicatrice.

VARICO- (*lat. varix „venă varicoasă“*).

Element de compunere, care introduce în termeni referirea la varice.

VARICOCEL (*lat. varix „venă varicoasă“ și gr. kele „tumoră“*).

Dilatarea varicoasă a venelor testiculului (venelor cordonului spermatic), care se prezintă sub forma unei tumefacții, moale la palpare, crescând în volum în timpul tusei. Uneori, varicocele este însoțit de o greutate testiculară, care poate fi atenuată prin purtarea unui suspensor.

VARICOGRAFIE (*lat. varix „venă varicoasă“ și gr. graphein „a scrie“*).

Radiografia venelor varicoase după injectarea unei substanțe de contrast opacă la razele X.

VARICOZITATE. Venulă dilatată la nivelul pielii sau a unei mucoase.

VARIOLĂ. Boală infecțioasă contagioasă gravă, provocată de un poxvirus. Sin. *bubat mare, vărsat mare*. Virusul se transmite exclusiv pe cale interumană. Eradicarea acestei boli a fost proclamată la sfârșitul anului 1979 de către OMS (Organizația Mondială a Sănătății).

VARUS (*lat. „încălinat spre interior“; „care este întors, deviat spre înăuntru“*).

Devierea unui membru sau segment de membru înăuntru în raport cu axa corpului.

Ex.: genu varum. V. acest termen.

VASCULARITĂ (*lat. vasculum „vas mic“ și -ita „inflamație“*).

Inflamația vaselor. V. angeită.

VASECTOMIE (*lat. vas „vas, canal“ și gr. ektome „excizie“*).

Sin. vazectomie.

VASOCONSTRICTIE. Diminuarea diametrului (diminuarea calibrului) vaselor sanguine.

VASODILATAȚIE. Creșterea diametrului (mărirea calibrului) vaselor sanguine.

VASOMOTOR

1. Care poate provoca o modificare de calibru a vaselor (vasodilatație sau vasoconstricție).

2. Care se referă la motilitatea vaselor, la tonusul vascular.

VASOPLEGIE (*lat. vas „vas, conduct“ și gr. plege „lovitură“*).

Vasodilatație generalizată prin paralizia vasomotorie; poate fi provocată de unele medicamente.

VASOTOMIE (*lat. vas „vas, conduct“ și gr. tome „tăiere“*).

Deschidere chirurgicală a unui canal deferent (canal care asigură trecerea spermei de la epididim până la baza prostatei, unde se unește cu canalul ejaculator).

VASOTROP. Ce are o afinitate particulară pentru vasele sanguine sau limfatice.

VAZECTOMIE sau **VASECTOMIE.** Secționare chirurgicală a celor două canale deferente, care aduc în mod normal spermatozoizii din testicule spre uretră (tehnică de sterilizare care se poate realiza și prin ligatura canalelor deferente). Vazectomia privează sperma de spermatozoizi, dar nu modifică nici comportamentul sexual, nici erecția, nici ejacularea. Efectul unei vazectomii nu este imediat și sperma rămâne fecundantă timp de aproximativ 2 luni după intervenție. O vazectomie este teoretic reversibilă: o nouă operație

poate fi practică în vederea re-punerii cap la cap a segmentelor canalelor deferente (*vasovasotomie*), dar rezultatele obținute nu sunt constante.

VÂRSTĂ MENTALĂ. Vârsta ce corespunde dezvoltării intelectuale și psihice, determinată prin teste etalonate; ea nu coincide întotdeauna cu vârsta cronologică.

VECTOR (*care transportă*).

Insecte sau arahnide care transmit o infecție: muște și gândaci (vectori mecanici care transmit agenți patogeni cu care sunt contaminați), păduchi, purici, țânțari, flebotomi, căpușe.

VEDERE BINOCULARĂ. Vedere normală, când subiectul privește cu amândoi ochii simultan, iar pe scoarța cerebrală este percepută o singură imagine.

VEGETAȚIE. Mică excrescență patologică, leziune papilomatoasă localizată pe piele, pe o mucoasă sau într-un organ.

VEGETAȚII ADENOIDE. Hiperτροφii cronice ale amigdalelor faringiene (ale țesutului adenoid al amigdalelor) situate în partea de sus a peretelui posterior al rinofaringelui, în spatele foselor nazale; se observă în general la

copii și sunt responsabile de rinofaringite, de otite seroase și de otite medii.

VELOCIMETRIE PRIN ECOGRAFIE DOPPLER (*lat. velocitas „viteză de deplasare“*).

Sin. ultrasonografie Doppler (v. acest termen).

V.E.M.S. Volumul expirator maxim pe secundă.

VENAL. Care este lipsit de scrupule, care face orice lucru (reprobabil) pentru bani. (*Glosar de etică în nursing*).

VENECTAZIE (*venă și gr. ektasis „dilație“*).

Dilație venoasă. Sin. flebectazie.

VESECTIE. (*venă și lat. sectio „tăiere“*).

Flebotomie (incizia unei vene).

VENOGRAFIE (*venă și gr. graphein „a scrie“*).

Sin. flebografie (radiografierea unei vene. V. flebografie).

VENTILAȚIE ARTIFICIALĂ.

Tehnică permițând suplینirea – parțială (ventilație asistată) sau totală (ventilație controlată), temporară sau prelungită – a unei ventilații; tehnică prin care se aduce organismului oxigenul de care are nevoie și se evacuează bioxidul de carbon; este indicată

în tratamentul tuturor insuficiențelor respiratorii acute sau cronice. V. respirație artificială.

VENTRAL (*lat. venter „pânțece“*).

VENTRICULOGRAFIE (*ventricul și gr. graphein „a scrie“*).

1. Examen radiografic al ventriculilor cerebrali după injectarea unor substanțe de contrast gazoase (*pneumoventriculografie*) sau lichide (soluție iodată în canalul rahidian ori direct prin trepanație în ventriculii cerebrali).

2. Examen radiologic al ventriculilor inimii, care utilizează două tehnici: *angiocardiografia*, după injectarea unui produs de contrast și *ventriculografia izotopică*, după injectarea în circulație a unui izotop cu tehnéțiu 99, imaginile fiind obținute cu ajutorul unei camere gama.

VENTUZĂ. Mic clopot de sticlă cu deschidere largă, care se aplică pe piele după ce aerul din interiorul acestuia a fost rarefiat prin arderea unui tampon de vată muiat în alcool; scopul aplicării ventuzelor este de a provoca o revulsie locală pentru decongestionarea unei regiuni mai mult sau mai puțin îndepărtate. Ventuzele sunt puse pe toracele sau pe spatelul bolnavului. Pot fi între-

buintate două tehnici: *ventuzele uscate* – provoacă un aflux local de sânge – și *ventuzele scarificate* – care sunt puse pe pielea ce a fost în prealabil dezinfectată, apoi incizată cu o lanțetă, cu scopul de a permite o scurgere a sângelui.

VERGETURI (*lat. virgae „vergi“*).

Dungi cutanate liniare, inițial roșii-violace, apoi albe-sidefii, de obicei în striuri paralele, localizate pe abdomen, sâni, coapse, fese; apar consecutiv unei distensii exagerate a pielii (sarcină, obezitate, boala Cushing), prin ruptura fibrelor elastice din derm.

VERMIFUG. Substanță medicamentoasă care favorizează sau produce expulzarea paraziților din intestin. V. antihelmintic; tenifug.

VERNIX CASEOZA. Substanță alb-cenușie de consistență grăsoasă, care acoperă în straturi mai mult sau mai puțin groase pielea nou-născutului.

Este formată din sebum, celulele epiteliale descumate și fire din părul fin; este foarte aderentă la piele; substanța protejează pielea fătului de contactul cu lichidul amniotic.

VERTEX (*creștet*).

Punct antropometric care corespunde celui mai înalt punct al bolții craniene, în plan sagital median, capul fiind menținut drept.

VERTIGOFOBIE (*lat. vertigo „vârtej, amețeală” și gr. phobos „frică”*).

Frică de amețeală.

VERTIJ (*lat. vertigo „vârtej, amețeală”*).

Impresie subiectivă (senzație falsă) de deplasare, de rotație a corpului sau a celor din jur, însoțită de tulburări de echilibru; este însoțit adesea de grețuri, de vărsături și de transpirații, de o paloare și mai ales de angoasă; se mai pot asocia acufene (zbârânituri în urechi) și o surditate unilaterală. Sunt provocate de atingerea urechii interne (ex. boala lui Ménière), de atingerea nervului vestibular și vertije centrale de origine vasculară (accident vascular cerebral), tumorală, traumatică, infecțioasă sau toxică.

VERUCĂ (*lat. verruca „ridicătură”*).

Mică tumoră cutanată benignă provocată de un virus de tip papilloma virus, constituită prin hipertrofia papilelor dermice.

Verucile pot lua forme multiple: **condiloame genitale, verucile plane** (sunt mici îngroșări abia proeminente, cu suprafața relativ netedă), **veruci plantare** [forme puțin proeminente, cu marginea hiperkeratozică (groasă, tare, uscată) dureroasă la apăsare], **verucile seboreice** nu sunt de origine virală; ele ating subiecții trecuți de 50 de ani; sunt amplasate pe față, piept și spate; leziune foarte bine delimitată, cu suprafața catifelată sau foarte puțin aspră, împetrișată de orificii pilosebacee dilatate; **verucile vulgare** sunt proeminente de formă emisferică, cu suprafață mamelonată și hiperkeratozică; apar pe dosul mâinilor și degetelor. Verucile dispar spontan, dar, uneori, numai după mai mulți ani.

VESPERAL. Care are loc seara. Ex.: edem vesperal.

VEZICANT. Care provoacă vezicule cutanate. Ex.: gaz vezicant, plasture vezicant.

VEZICULĂ (*lat. vesicula „umflătură mică, bășicuță”*).

Bășică cutanată de dimensiuni mici (de diametru mai mic de 5 mm), de formă emisferică, umplută cu lichid limpede, incolor

sau gălbui. Veziculele sunt caracteristice pentru eczemă și pentru afecțiuni virale ca: herpesul, zona Zoster, varicela.

VEZICULĂ BILIARĂ. Sac alungit care conține bila, situat sub ficat și legat de calea biliară principală, canalul coledoc, prin canalul cistic.

VEZICULĂ SEMINALĂ. Glandă de formă lunguiață, situată la bărbat în spatele vezicii și a prostatei, care participă la elaborarea spermei și în care se acumulează sperma în intervalul dintre ejaculări.

VEZICULITĂ (*vezicula și -ita „inflamație“*).

Inflamația veziculelor seminale. Sin. spermaticostită.

VEZICULO-DEFERENTOGRAFIE.

Examen radiologic al canalului deferent și al veziculei seminale corespunzătoare, după injectarea unui produs de contrast în canal, în direcția veziculei.

VEZICULECTOMIE (*vezicula și gr. ekstome „excizie“*).

Ablația unei vezicule seminale. Sin. spermaticostectomie.

VEZICULOTOMIE (*vezicula și gr. tome „tăiere“*).

Incizia unei vezicule seminale.

VILOZITĂȚI. Pliuri de dimensiuni mici care tapetează mucoasa unor cavități ale organismului (vilozități intestinale, vilozități coriale).

VIOL (*lat. violare „a profana, a necinstit“*).

Raport sexual impus unei persoane fără consimțământul său. Un viol are adesea consecințe grave asupra personalității: un sindrom posttraumatic (coșmaruri, sentimente de depersonalizare, depresie reacțională), o fobie față de sexul opus, o frigiditate, o dispareunie (raporturi sexuale dureroase).

VIRCHOW –TROISIER (semnul sau adenopatia). Adenopatie supraclaviculară stângă izolată, care pledează adesea pentru un cancer gastric sau de pancreas, colon, rect, testicul, prostată, ovar.

VIRGINITATE. Stare a unei persoane care nu a avut niciodată raporturi sexuale. La femeii, integritatea himenului este, în principiu, un semn al acestei virginități. Totuși, acest semn nu are valoare absolută, ținând cont de marea capacitatea a himenului de a se întinde fără să se rupă (himen complezent).

VIREMIE (*virus și gr. haima „sânge“*).

Prezența unui virus în sânge. Germenele pătrunde în organism pe cale respiratorie (inhalare), pe cale digestivă (ingestie) sau cutaneomucoasă (rănire) și infectează un organ după ce a fost transportat prin circulația sanguină.

VIRIL (*lat. vir „bărbat“*).

Care se referă la sexul masculin sau care posedă caractere masculine.

VIRILISM (*lat. vir „bărbat“*).

Stare a unei femei care prezintă caractere sexuale secundare masculine și se traduce prin pilozități de tip masculin (hirsutism), voce gravă, acnee seboreică, dezvoltare musculară și o hipertrofie a clitorisului, lipsa de dezvoltare a sânilor, tulburări ale menstruației și, uneori, un comportament agresiv marcat.

VIRILIZARE (*lat. vir „bărbat“*).

Apariția la femeie a unor caractere sexuale secundare asemănătoare cu cele ale bărbatului; cea mai frecventă este apariția pilozității pe față.

VIRULENȚĂ (*lat. virulentes „plin de otrăvă“*).

Proprietatea unor germeni (tulpini aparținând unor specii micro-

biene patogene) de a pătrunde și de a se multiplica, de a secreta toxine specifice și, în final, de a produce boala.

VISCERE (*lat. viscera „organe interne“*).

Orice organ conținut într-o cavitate a corpului și care asigură o funcție specifică: inimă, plămân, creier, ficat, rinichi, stomac, pancreas, splină etc.

VISCERALGIE (*lat. viscera „organ intern“ și gr. algos „durere“*).

Orice durere profundă, la nivelul unui viscer, în general de origine nervoasă.

VISCEROPTOZĂ (*lat. viscera „organe interne“ și gr. ptosis „cădere“*).

Coborâre sau poziție anormal de joasă a unui organ față de sediul său obișnuit, în urma relaxării mijloacelor de susținere. În cazul organelor abdominale, ptoza este produsă mai ales din cauza scăderii presiunii intracavitare, a diminuării grăsimii intraabdominale, a relaxării peretelui abdominal și a slăbirii ligamentelor de susținere.

VITILIGO (*lat. = pată albă pe piele*).

Afecțiune cutanată caracterizată prin pete plane de un alb-fildes,

cu marginile nete și convexe, cu suprafața întinsă, cu o margine ușor hiperpigmentată; este o tulburare a pigmentării pielii (pierderea pigmentației de cauză necunoscută). Localizarea este variabilă: unii subiecți nu au decât câteva pete de dimensiuni mici, alții prezintă pete mari, diseminate. Evoluția lor este rebelă la tratament. V. leucodermie.

VITRECTOMIE (*lat. vitreus „sticlos“ și gr. ektome „excizie“*).

Intervenție chirurgicală care constă în exereza totală sau parțială a corpului vitros, sau secționarea bridelor endovitroase patologice.

VITRIOL. Acid sulfuric.

VITROPRESIUNE (*lat. vitrum „sticlă“ și pressio „presiune“*).

Examen care constă în aplicarea unei lame de sticlă pe o leziune congestionată (eritematoasă) a pielii, pentru a se aprecia culoarea produsă după înlăturarea sângelui prin presiune. Metodă de diagnostic în unele afecțiuni cutanate: în purpură petele nu-și schimbă culoarea, rămân colorate, în timp ce petele cauzate de o simplă dilatație a capilarelor (eritem, angioame etc.) se decolorează; în cazul leziunilor

din lupusul vulgar, lupomul, când este presat cu lame de sticlă, capătă un aspect caracteristic, translucid, în „peltea de mere“.

VIVISECTIE (*lat. vivus „viu“ și sectio „tăiere“*).

Act operator sângerând, practicat pe un animal viu, în scop experimental.

VOLATIL. Se spune despre orice substanță, lichidă sau solidă, care este susceptibilă să treacă ușor în stare de vapori sau să degaje vapori mirositori (ex.: uleiuri volatile din esențe vegetale).

VOLEMIE. Volumul global al sângelui circulant (suma volumului plasmatic și a volumului globular).

Sin. masă sanguină.

VOLET COSTAL (toracic). Porțiune din peretele toracic devenită mobilă, desolidarizată complet sau parțial de restul cutiei toracice ca urmare a unei fracturi multiple a coastelor. Riscul principal al voletului costal constă în aceea că acesta nu urmează mișcările respirației, rămâne deprimat în timpul inspirației și astfel comprimă plămânul; provoacă o jenă respiratorie gravă (*respirație paradoxală*, v. acest termen). Necesită măsuri de

urgență chiar la locul accidentului: culcarea bolnavului pe partea atinsă și/sau menținerea fermei a voletului toracic cu o chingă.

VOLHARD (proba). Probă de diluție și ulterior de concentrație folosită pentru testarea funcției renale.

VOLLMER (testul). Cercetarea alergiei tuberculinoase prin aplicarea pe piele, timp de 48 ore, a unei hârtii de filtru îmbibate cu tuberculină. O reacție inflamatorie indică un rezultat pozitiv. V. Pirquet (cutireacția).

VOLUM CURENT. Abr. V.C.

Volum de aer inspirat sau expirat în timpul unei respirații normale (circa 500 ml).

VOLUM DE EJECȚIE SISTOLICĂ. Cantitatea de sânge ejectată de un ventricul cardiac în timpul sistolei. Sin. debit sistolic (valorile normale oscilează între 80 și 90 ml).

VOLUM DE REZERVĂ EXPIRATORIE. Abr. V.R.E.

Volum de aer care mai poate fi eliminat (peste aerul curent) printr-o expirație forțată (1 500–1 600 ml).

VOLUM DE REZERVĂ INSPIRATORIE. Abr. V.R.I.

Volum de aer care mai poate fi introdus (peste aerul curent) în plămân, printr-o inspirație forțată (1 500–1 600 ml).

VOLUM EXPIRATOR MAXIM PE SECUNDĂ. Abr. V.E.M.S.

Volum de aer expirat în prima secundă a unei expirații forțate, după o inspirație forțată.

VOLUM GLOBULAR. Volumul tuturor eritrocitelor în raport cu volumul plasmei; în mod normal este de 45% la bărbat și 41% la femeie. V. hematocrit.

VOLUM PLASMATIC. Volumul total al plasmei; reprezintă aproximativ 5% din greutatea corpului.

VOLUM REZIDUAL. Abr. V.R.

Aerul care rămâne în plămâni după o expirație forțată (1 500–1 800 ml).

VOLUM SANGVIN. Volumul total al sângelui conținut în organism (aproximativ 5 litri). V. volemie.

VOLUM SANGVIN PE MINUT. Sin. debit cardiac.

VOLVULUS (*lat.* = *care este răsucit*).

Torsionare (răsucire) a unui organ cavităar în jurul axului său sau în jurul punctului unde este

atașat, ceea ce are drept urmare o obstrucție (ocluzie) și tulburări ischemice (prin oprirea aportului sanguin la nivelul respectiv); se întâlnește în principal la nivelul intestinelor subțiri și al colonului pelvin, care prezintă o relativă mobilitate. Riscul de necroză impune intervenție chirurgicală de urgență.

VOMICĂ (*lat. vomica „abces“*).

Expectorație subită, bruscă și abundentă de puroi, serozitate sau sânge, provenită dintr-o colecție purulentă (abces de mediastin, chist hidatic pulmonar etc.) și revărsat într-o bronhie.

VOMITIV. Sin. emetic.

VOSS (operație). Secționare chirurgicală a mușchilor ce înconjoară articulația șoldului, preconizată în unele cazuri de coxartroză.

VOYEURISM. Deviere sexuală în care satisfacerea plăcerii este obținută prin vederea de scene erotice, adesea asociate cu masturbarea (Voyeur).

V.R.E. Volum de rezervă expiratorie.

V.R.I. Volum de rezervă inspiratorie.

VULTUOS. Se spune despre un facies roșu și congestionat care se observă, de exemplu, în febrele foarte ridicate.

VULVITĂ (*vulva și -ita „inflamație“*).

Inflamația vulvei; poate fi de origine infecțioasă, alergică, atrofică, caustică.

VULVOVAGINITĂ. Inflamația vulvei și a vaginului; este cauzată în principal de un virus (herpesvirus, papilloma-virus), de un parazit (trichomonas) sau de o ciupercă (*Candida albicans*).

W

WAALER-ROSE (reacția sau testul lui). Examen de laborator, reacție de hemaglutinare, destinată să pună în evidență și să dozeze factorul reumatoid.

WALDEYER (inelul limfatic). Ansamblul de structuri limfatice ce cuprinde amigdalele: linguală, palatină și faringiană.

WARTHONITĂ. Inflamație a peretului canalului Wharton (canal excretor al glandei salivare submaxilare).

WASSERMANN (reacția). Reacția Bordet-Wassermann. Reacție serologică folosită în diagnosticul sifilisului.

W A T E R H O U S S E - FRIDERICHSEN (sindromul). Sin. Purpura fulminans. Purpură generalizată, cu debut brusc, cu febră și alterare subită și profundă a stării generale, cu evoluție în 12-24 ore spre comă și moarte. Sindromul este produs de o infecție a glandelor suprarenale cu meningococ (*suprarenalită acută hemoragică*). Apare mai frecvent la copil.

WEIL-FELIX (reacția). Reacție serologică pentru diagnosticul tifosului exantematic.

WESTERGREN (metoda). Metodă pentru măsurarea vitezei de sedimentare a hematiilor, prin amestecarea sângelui venos cu o soluție apoasă de citrat de sodiu și așezarea într-o eprubetă standard, umplută până la diviziunea zero. Sedimentarea hematiilor este măsurată în milimetri și observată la o oră. Valorile normale pentru bărbați sunt în medie 4 mm/oră (0-15 mm), iar pentru femei 5 mm/oră (0-20 mm).

WHEEZING. Șuierătură respiratorie acută, întotdeauna de aceeași tonalitate; zgomot constituit din sunete muzicale, unele cu timbru înalt, emis în cursul unei expirații dificile, prelungite și care se percepe mai bine cu urechea decât cu stetoscopul.

Wheezing-ul este cauzat de o îngustare sau de o obstrucție parțială și localizată a căilor respiratorii (laringe, trahee, bronhii) de către o tumoră, un corp străin, o inflamație etc.

WIDAL (reacția). Reacție serologică pentru diagnosticul febrei tifoide.

WIRSUNG (canal). Canal excretor principal al pancreasului; traversează longitudinal pancreasul și deschizându-se în duoden, devarsă sucul pancreatic prin intermediul ampulei lui Vater.

WIRSUNGOGRAFIE. Radiografia canalului Wirsung, obținută prin duodenoscopie, apoi cateterism cu injectarea în canal a unui produs de contrast.

WOHLGEMUTH (unitate). Unitate de titrare colorimetrică a amilazei serice.

XANT-, XANTO- (gr. *xanthos* „galben“).

Element de compunere care introduce în termeni sensul de: culoare galbenă.

XANTELASMĂ (gr. *xanthos* „galben“ + gr. *elasma* „placă“). Acumulare de grăsimi sub forma unor mici plăci în celulele papilare, de predilecție în pielea pleoapelor. Trădează tulburări ale metabolismului grăsimilor având, uneori, caracter familial.

XANTOCROM (gr. *xanthos* „galben“ și *chroma* „culoare“).

Care este de culoare galbenă.

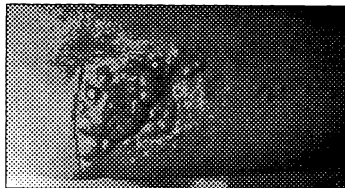
XANTODERMIE (gr. *xanthos* „galben“ și *derma* „piele“).

Colorația galbenă a pielii.

XANTOM (gr. *xanthos* „galben“ și *-oma* „boala neinflamatorie“).

Nodul de culoare portocalie, gălbuie, cu localizări diverse, din cauza acumulării de lipide (grăsimi neutre, fosfolipide sau colesterol) în celulele stratului papilar, consecutivă unei tulburări în metabolismul lipidelor. Tipuri de xantome: *xantom tuberos*, noduli gălbui care se întâlnesc la

coate, genunchi, fese și palma mâinilor; *xantom plan*, sin. *xantelasma*: ansamblu de mici pete gălbui ușor proeminente, situate pe partea pleoapelor apropiată de nas și constituită dintr-o depunere de colesterol; *xantom eruptiv*, micropapule galben-portocalii; apar pe fese, abdomen, spate.

Xantom al cotului

XANTOMATOZĂ. Orice boală caracterizată printr-o diseminare a xantoamelor (mici tumori benigne plane sau nodulare), formate din celule bogate în depuneri lipidice (depozite de colesterol).

XANTOPSIE (gr. *xanthos* „galben“ și *opsis* „vedere“).

Tulburare de vedere în care obiectele apar colorate în galben; însoțește uneori icterul.

XENO- (*gr. xenos „oaspete, străin“*).

Element de compunere care introduce în termeni sensul: străin, necunoscut.

XENOGREFĂ (*gr. xenos „străin“ și grefa*).

Sin. heterogrefă.

XERO- (*gr. xeros „uscat“*).

Element de compunere care introduce în termeni sensul de uscat.

XERODERMIE (*gr. xeros „uscat“ și derma „piele“*).

Uscăciunea excesivă a pielii cu descuamație fină ca o pudră.

XEROFTALMIE (*gr. xeros „uscat“ și ophtalmos „ochi“*).

Afecțiune oculară constând într-o uscare a conjunctivei și a corneei; este produsă în principal de o carență în vitamina A; este frecventă la copii în țările în curs de dezvoltare. Se manifestă prin reacția conjunctivelor bulbare și palpebrale (aspect bojit al conjunctivei), prin prezența unor pete albe cu aspect grunjos, cauzate de absența secreției lacrimale; suprafața ochiului își pierde strălucirea, uscăciunea

oculară duce la keratinizare, la opacifierea corneei și, în final, la pierderea parțială sau totală a vederii.

XEROMAMOGRAFIE. Procedeu de examen al sânelui pentru depistarea cancerului, care folosește în locul filmului fotografic din mamografia convențională, o placă de aluminiu acoperită cu un strat de seleniu ionizat.

XEROSTOMIE (*gr. xeros „uscat“ și stoma „gură“*).

Uscăciune excesivă a gurii din cauza diminuării (hiposalie) sau absența secreției salivare (asialie).

XEROZIS. Keratinizare a conjunctivei oculare. Un xerozis este favorizat de uscăciunea oculară oricare i-ar fi cauza: alergice, unele boli, îndeosebi reumatologice, medicamente antidepressoare, atropinice; ea poate marca debutul unei xeroftalmii (uscarea corneei cauzată de o carență în vitamina A). Absența secreției lacrimale dă o senzație de inconfort, de corp străin în ochi.

Z

ZAHARAZĂ. Enzimă prezentă în sucul intestinal.

ZAHARINĂ. Substanță sintetică fără valoare nutritivă, utilizată în locul zaharozei (a zahărului) pentru a îndulci alimentele; se folosește în alimentația bolnavilor de diabet.

ZĂBĂLUȚĂ. Piodermită fisurată provocată de streptococ sau de ciuperci levuriforme din grupul *Candida*, situată la comisurile bucale.

ZĂZĂIALĂ. Viciu de pronunție ce constă din înlocuirea sunetelor „s” și „j” cu sunetul „z”.

ZIEHL-NEELSEN (colorația). Metodă de colorație a bacteriilor alcoolo-acido-rezistente, mai ales a bacilului tuberculos.

ZIGO-(*gr. zygon „jug”*).

Element de compunere cu semnificație: unit, împreună sau care introduce în termeni referirea la o joncțiune.

ZIGOT (*gr. zygon „jug”*).

Celula care rezultă din unirea spermatozoidului (gametul mascul) cu ovulul (gametul femelă). Sin. *ou fecundat*. Gameții sunt

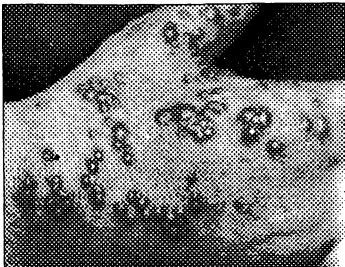
fiecare purtători ai unui patrimoniului genetic redus la jumătate, adică 23 cromozomi la specia umană. Fuzionarea nucleilor lor restabilește numărul normal de cromozomi – 46 pentru specia umană – zigotul fiind deci prima celulă a ființei umane.

ZONA ZOSTER (*lat. zona „brâu, cingătoare, zonă”*).

Boală infecțioasă de origine virală, dermatoză acută, provocată de reactivitatea virusului varicela – zona (virus neurotrop identic cu cel al varicelei); el persistă în stare latentă după infecție, pe toată durata vieții, în ganglionii nervoși ai rachisului sau ai nervilor cranieni. În unele cazuri, mai ales atunci când se produce o scădere a capacităților

Zona Zoster – intercostală

Zona Zoster a mâinii

de apărare imunitară, ori sub efectul unui stres (traumatism, de exemplu), virusul poate să se reactiveze. Regiunea atinsă este de cele mai multe ori un nerv intercostal, dar toți ceilalți nervi pot fi atinși (erupția localizându-se, în funcție de nervul atins, pe ceafă, pe gât, conductul auditiv extern etc.).

Boala se caracterizează printr-o erupție unilaterală de vezicule pe fond eritematos dispusă în grupe (buclete) pe traiectul unui nerv senzitiv. Dureri tenace de tip nevralgic însoțesc erupția și persistă mult timp după vindecare.

ZOANTROPISM (*gr. zoon „animal“ și anthropos „om“*).

Delir de metamorfoză într-un animal.

ZOOFILIE (*gr. zoon „animal“ și philein „a iubi“*).

Dragoste morbidă pentru animale, cu nuanță erotică, putând merge până la bestialitate.

ZOOFOBIE (*gr. zoon „animal“ și phobos „frică“*).

Teamă morbidă de animale.

ZOONOZĂ. Boală a animalului transmisibilă la om. Ex. psitacoza, bruceloza, tuberculoza bovină, leptospirozele, turbarea, tularemia etc. Unele zoonoze se transmit omului prin contact direct cu animalul infectat (câine, pisică, pasăre, vite), altele se contactează prin intermediul unui animal vector, ca de exemplu *pesta* (de la șobolan la om, prin purici); tifosul murin sau febra galbenă (de la maimuță la om prin fânțar).

ZOOPROFILAXIE. Totalitatea măsurilor luate pentru a împiedica transmiterea de zoonoze (boli transmisibile de la animal la om).

ZOOPSIE (*gr. zoon „animal“ și opsis „vedere“*).

Halucinație în decursul căreia subiectul are viziuni cu animale (păianjeni, șerpi etc.) de cele mai multe ori terifiante (înspăimântătoare).

BIBLIOGRAFIE

1. Albu, R. M. – Anatomia și fiziologia omului, Ed. Corint, București, 1996
2. *** Asociația de Nursing – Glosar de etică în nursing, 1997
3. Bocârnea, C. – Boli infecto-contagioase, Ed. Info-Team, 1995
4. Ciofu, C. și Ciofu, E. – Semne și simptome în pediatrie – Mic dicționar, Ed. Științifică și Enciclopedică, București, 1982
5. Dașchievici, S., Mihăilescu, M. – Chirurgie, Ed. Medicală, București, 1997
6. *** – DEX (ed. a II-a), Ed. Univers Enciclopedic, București, 1996
7. *** – Dicționar medical vol. I-II, Ed. Medicală, București, 1969
8. *** – Dicționarul Sănătății, coordonator acad. Eugen A. Popa, Ed. Albatros, București, 1978
9. Enăchescu, D., Marcu, M. Gr. – Sănătate publică și management sanitar, Ed. ALL, 1995
10. Garnier Delamare – Dictionnaire des Termes Techniques de médecine, Maloine S.A. Ed., 1978
11. Gerard J. Tortora – Principes d'anatomie et de physiologie, Centre Educatif Culturel Inc. Montréal (Quebec), 1988
12. Gorgos, C. (sub red.) – Dicționar enciclopedic de psihiatrie, vol. I, II, III, Ed. Medicală, București, 1987, 1988, 1989
13. Ionescu, A. A., Cerbulescu-Sovarna, N. C. – Biologie, Ed. Didactică și Pedagogică, 1980
14. *** – Larousse – Dicționar de medicină, traducere de Elena I. Burlacu, Ed. Univers Enciclopedic, București, 1998
15. *** – Le Petit Larousse illustré – Dictionnaire Encyclopédique, Larousse, Paris, 1993
16. *** – Petit Larousse de la médecine, Larousse, Paris, 1993
17. *** – Petit Larousse, Librairie Larousse, 1972
18. *** – Lemon – Material de educație în nursing – O.M.S., Biroul Regional pentru Europa, 1996
19. Marcu, F., Maneca, C. – Dicționar de neologisme, ediția a III-a, Ed. Academiei RSR, București, 1986
20. Mănuilă, L., Mănuilă, A., Nicoulin, M. – Dicționar medical, ediția a 7-a, Ed. Ceres, București, 1997
21. Mihăescu-Cârsteanu, S. – Dicționar francez-român, ediția I, Ed. Teora, București, 1995
22. Mihălțan, F. – Mic dicționar de astm bronșic, Ed. Albatros, 1998
23. Năstoiu, I. – Mic dicționar medical – primul ajutor, Ed. 100+1 Gramar, București, 1995
24. Pană, S., Pană, S. jr. – Dicționar de obstetrică și ginecologie, Ed. Univers Enciclopedic, București, 1995
25. Russu, G. – Boli și sindroame cu nume proprii, Ed. Junimea, Iași, 1976
26. Sillamy, N. – Larousse – Dicționar de psihologie, traducere de dr. Leonard Gavrilu, Ed. Univers Enciclopedic, București, 1996
27. Stoica, T. – Sexologie, Ed. Medicală, 1975
28. Titircă, L. – Breviar de explorări funcționale și de îngrijiri speciale acordate bolnavului, Ed. „Viața Medicală Românească”, București, 1997
29. Titircă, L. – Ghid de nursing, Ed. „Viața Medicală Românească”, București, 1998
30. Titircă, L. – Manual de îngrijiri speciale acordate pacienților de asistenții medicali, Ed. „Viața Medicală Românească”, București, 1998
31. Titircă, L. – Tehnici de evaluare și îngrijiri acordate de asistenții medicali, ediția a III-a, Ed. „Viața Medicală Românească”, București, 1997
32. Titircă, L. – Urgențe medico-chirurgicale – Sinteze pentru asistenți medicali, ediția a III-a, Ed. Medicală, București, 1998
33. Vuzitas, Gh., Anghelescu, A. – Neurologie și psihiatrie, Societatea Științifică și Tehnică, 1996, București.

